افغانستان

د ماشومانو او ښځو
د وضعیت ارزونه

د افغانستان
څو شاخصیزه سروې
۱۳۸۹ - ۱۳۹۰

MICS

د احصائیې مرکزي اداره
Central Statistics Organization

unicef

افغانستان
د افغانستان څو شاخصیزه سروې

۱۳۸۹ - ۱۳۹۰

د احصائیې مرکزي اداره
(د ملګرو ملتونو د ماشومانو صندوق)
یونیسف
مرغومی ۱۳۹۱

د افغانستان څو شاخصیزه سروې په ۱۳۸۹ - ۱۳۹۰ کالونو کې د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د احصائیې د مرکزي ادارې لخوا د ملګرو ملتونو د ماشومانو صندوق (یونیسف) په مرسته ترسره شوه.
مالي او تخنیکي مرستې د یونیسف لخوا برابرې شوې. څو شاخصیزه سروې د کورنیو د سروې یو نړیوال پروګرام دی چې د یونیسف لخوا پراختیا ورکړل شوي ده. د افغانستان څو شاخصیزه سروې د نړی د څو شاخصیزه سروې ګانو د څلورم پړاو د یوې موخې په څېر ترسره شوه. څو شاخصیزه سروې د ماشومانو او میندو د وضعیت په اړه نوي معلومات برابروي او د زریزی د پرمختیائی موخو د پرمختګ، د افغانستان د ملي پرمختیائي تګلارو او ځینې نورو نړیوالو هوکړه شویو ژمنو، ریفرنس/ د پشنهاد کوونکو مراجعو د ارزونې او اندازه ګیری لپاره یو غوره شاخص دی.
د احصائیې مرکزي اداره او یونیسف (۲۰۱۲)، د افغانستان څو شاخصیزه سروې ۱۳۸۹ - ۱۳۹۰: بشپړ راپور. کابل، د احصائیې مرکزي اداره او یونیسف

د انځورونو د خپریدو او چاپ حق:
ځېرکی ۱ : © UNICEF/NYHQ2007-1196/Noorani
ځېرکی ۲: © UNICEF/NYHQ2000-0859/LeMoyne
ځېرکی ۳: © UNICEF/AFGA2011-00116/Aziz Froutan
ځېرکی ۴: © UNICEF/AFGA2009-00654/Noorani
ځېرکی ۵: © UNICEF/NYHQ2001-0491/Noorani
ځېرکی ۶: © UNICEF/AFGA2011-00010/Jalali
ځېرکی ۷: © UNICEF/AFGA2009-00546/Noorani
ځېرکی ۸: © UNICEF/NYHQ1992-0344/Isaac
ځېرکی ۹: © UNICEF/NYHQ2001-0486/Noorani
ځېرکی ۱۰: © UNICEF/NYHQ2007-1106/Noorani
ځېرکی ۱۱: © UNICEF/AFGA2010-00211/Noorani
ځېرکی ۱۲: © UNICEF/AFGA2007-00043/Khemka

د راپور د پوښ انځورونه:
© UNICEF/AFGA2007-00819/Noorani
© UNICEF/AFGA2009-00802/Shehzad Noorani
© UNICEF/AFGA2010-01134/Noorani

د راپور د چاپ او خپریدو حق © د احصائیې مرکزي اداره۱۳۹۲

پیلیزه

افغانستان د دريِ لسيزو څخه زياتي وسله والي جګړي څخه وروسته د ننګونو او د راتلونکي لپاره د دوامداره هيله مندی ترمنځ د تير وخت ميراثونو پرځينو برخو د برياليتوب لپاره اوچت ګامونه اخيستي دي. د افغانستان دولت د نړيوالي ټولني سره له نيږدې کار وکړ تر څو د يو شمير اقتصادي او ټولنيزو شاخصونو په پرمختګ باندې د ۱۳۸۱ کال را په دې خوا بريالي شي. د افغانستان د اساسي قانون ۵۴ ماده (۱۳۸۳) تصريح کوي چې کورنۍ د ټولنې يو اساسي رکن دی او دولت ټول هغه اړين تدابير نيسي ترڅو چې د کورنۍ او په ځانګړي توګه د ميندو روحي او جسمي سلامتيا تآمين کړي. ۲۲ مه ماده د عدم تبعيض او د ښځو او نارينه وو د حقونو او وجايبو د برابري اعلام کوي، په داسې حال کې چې ۴۹ ماده د ماشومانو اجباري کار منعه کوي. د دولت زياتره وزارتونه لکه د ښځو چارو وزارت، د پوهنې وزارت، د کار او ټولنيزو چارو، شهيدانو او معلولينو وزارت او دولتي اداري او د نورو وزارتونو په دننې کې رياستونه ګمارل شوی دی تر څو د ښځو، ماشومانو او کورنيو د اړتياوو د پوره کولو په برخه کې کار وکړي. د افغانستان د بشر حقونو خپلواک کميسيون چې په ۱۳۸۱ کال کی جوړ شويدی د ماشومانو څخه د ملاتړ د يوه ميز درلودونکی دی چې د ماشومانو د بنسټيزو بشري حقونو پر ملاتړ باندې تمرکز لري .

د نړيوالو ژمنو پر بنسټ د زريزې د پرمختيائي موخو د ترسره کولو لپاره، زياتي کړنلارې او ملي تګلوري چې د ښځو او ماشومانو هوساينه ئې موخه ګرځولي ده، تصويب شوی دی. دغه شاملې دي پر : د افغانستان د ښځو لپاره د کړنې ملي پروګرام ۱۳۹۰-۱۳۸۶ ، د ماشومانو او ځوانانو د روغتيا ملي کړنلاره ۱۳۹۰-۱۳۸۸، د واټ پر سر د کارګرو ماشومانو لپاره ملي تګلوری، د ګواښ سره مخ ماشومانو څخه د ملاتړ ملی تګلوری، د افغانستان د ښوونې او روزنې ملي تګلوری او د ټولنيز ملاتړ او افغانستان ملي کړنلاره. همدارنګه په ۱۳۸۲ کال کې د کار او ټولنيزو چارو، شهيدانو او معلولينو وزارت لخوا د ماشومانو څخه د ملاتړ د کړنې د پروګرام د يوه هراړخيز قانون پراختيا، د ماشومانو څخه د هر ډول ګټې اخيستنې د ډولونو، تاوتريخوالی او د ماشومانو څخه ناوړه ګټه اخيستنی پر وړاندې د ملاتړ په موخه، تصويب شو. د ماشومانو څخه د ملاتړ پروګرام د ماشومانو د حقونو د کانوانسيون مندرجه اصولو ته په افغانستان کې لوړوالی ورکړ او تبليغ ئې کوي، که څه هم د ماشومانو د حقونو د کانوانسيون کميټې د (۱۳۹۰)۲۰۱۱ کال څرګندونو، دولت دې ته وهڅاوه ترڅو په يوه پراخه پيمانه د ماشومانو د حقونو د کانوانسيون مفاد په کورنۍ حقوقي اداڼه کې په کار واچوي.

د افغانستان پرمختيائي تګلوري ته د بې وزلی د کمولو د يواځني کړنلارې په توګه د ملی پرمختيائی لمړيتوبونو د پيژندنې په خاطر، د ښو روغتيائي خدمتونو د وړاندې کولو، په پراخه پيمانه ښوونې او روزنې ته لاسرسی، د څښاک پاکو اوبو او رغول شوي روغتيا ساتنې له لارې د زريزې پرمختيائي موخو ته د رسيدلو لپاره د کړنې د يوې برنامې برابرول، او د قانون واکمنی ته پراختيا ورکړل شوه. د افغانستان د پرمختيا ملی تګلورې په جګړه ايزو شرايطو کې د ماشومانو له حقونو څخه د ملاتړ په خاطر له حکومت څخه غوښتنه کوي تر څو د خلاف کاره نوي ځوانانو او ماشومانو اړونده حقوقي چوکاټ او کړنلارې ته ښه والی ور وبخښي. په افغانستان کې د ماشومانو د مشغولتيا په درک کولو سره د افغانستان پرمختيائي ملي تګلوری د افغانستان د حکومت لخوا پرهغو ژمنو چې کړي ئې دي د بې وزلو د ډيرو ناداره او فقيرو څخه چې خورا زيات زيان منونکي دي په ځانګړي ډول د ګواښ سره مخامخ ماشومانو، بې وزلې ښځو، ناداره او معلولو کسانو څخه د ملاتړ لپاره پر تمرکز او د ټولنيز ملاتړ د پروګرام د رامنځته کولو پر مکلفيت چې د دا ډول خورا زيات زيان منونکو ډلو اړتيا وې پوره کړي، ټينګارکوي.

سربيره پردې حکومت او مرسته ورکوونکو ټولنو خپله ژمنه ملي لمړيتوبونو ته د تحقق ورکولو لپاره د ملي لمړيتوبونو درلودونکو پرګرامونو له لارې، تصديق کړي دي . دا ژمنې د بن په کنفرانس کې د ۲۰۱۱ کال په نوامبر کې چې د۱۳۹۱ کال د ليندۍ له مياشتې سره سمون خوري يوځل بيا تائيد شوی او په کې د دې غوښتنه وشوه ترڅو د۱۳۹۳کال وروسته له افغانستان څخه ملاتړ صورت ومومي. د افغانستان څو شاخصيزه سروې ۱۳۹۰-۱۳۸۹ په زياته پيمانه د افغانستان د زريزې د پرمختيائي موخو څخه د پرمختګ د څارنې لپاره په ۲۰۲۰ کال کې او همدارنګه ډير نور ملي لمړيتوبونه چې د افغانستان په ملي تګلوري او د ملي لمړيتوبونو په پروګرامونو کې تعريف شوی دی، د هڅو سره مرسته کوي. دغه راپور په افغانستان کې د ښځو او ماشومانو وضعيت توضيح کوي او د اداره چيانو د پلان جوړونې، کړنلارې طرحه کوونکو، څيړونکو او د ټولو پرمختيائي شريکانو لپاره د زيات اهميت درلودونکی دی. د دې راپور ارقام د پرمختيا او مناسبو پروګرامونو د تجويز او کړنلارو د طرحه کولو لپاره چې په افغانستان کې د ښځو او ماشومانو د هوساينې او پرمختګ لپاره ځواب ويونکی وی په کار راځی چې په پايله کې ئې موخه مهمو ملي موخو ته رسيدل دي .

د ټولو هغو ټيمونو له غړو څخه چې مختلفي تخنيکي مرستې ئې برابرې کړي ترڅو د دې راپور چاپ ئې ممکن کړ، مننه کوم . په پای کې غواړم خپلی د زړه له کومې مننې له يونيسف څخه د دې راپور د برابرولو لپاره د تخنيکي او مالي مرستو د برابرولو په خاطر څرګندې کړم.

.

عبدالرحمن غفوري

د احصائيې د مرکزي ادارې لوی رئيس
د افغانستان اسلامي جمهوري دولت

د پایلو لنډیز

د ښو شاخصیزه خوشه ئی سروې شاخصونه او د افغانستان د پرمختیائي زریزې موخې ۱۳۸۹ - ۱۳۹۰

موضوع	د ښو شاخصیزه سروې ګنه ۴	د پرمختیائي زریزې د موخو د شاخص ګنه	شاخص	ارزښت	د مقیاس واحد
د ماشومانو مړینه					
د ماشومانو مړینه	1.1	4.1	تر پنځه کلونو ښکته ماشومانو د مړینې کچه	102	په یو زر کې
	1.2	4.2	تر یوه کال ښکته ماشومانو د مړینې کچه	74	په یو زر کې
تغذیه					
د تغذئې خړنګوالی	2.1a	1.8	د کم وزنی خوریدنه منځنۍ او سخته (-2 SD)	25.0	سلنه
	2.1b		سخته(-3 SD)	10.6	سلنه
	2.2a		د مزمنې خوارځواکی خوریدنه منځنۍ اوسخته (-2 SD)	51.6	سلنه
	2.2b		سخته(-3 SD)	34.1	سلنه
	2.3a		د حادی خوارځواکی خوریدنه منځنۍ اوسخته(-2 SD)	13.9	سلنه
	2.3b		سخته(-3 SD)	7.2	سلنه
له شیدو څخه نغذیه	2.4		هغه ماشومان چې کله ئې د مور له شیدو څخه نغذیه کړیدی	93.4	سلنه
او تر یوه کال ښکته ماشونو تغذیه	2.5		د مور له شیدو څخه د تغذئی ژر پیل	53.6	سلنه
	2.6		د مور په شیدو پوري تړلي تغذیه د۶ میاشنۍ ښکته عمرکی	54.3	سلنه
	2.7		د مور له شیدو څخه د تغذئې دوام تر یوه کالنۍ پوري	87.8	سلنه
	2.8		د مور له شیدو څخه د تغذئې دوام تر دوه کالنۍ پوري	69.4	سلنه
	2.9		د مور له شیدو څخه د۶ میاشتو کمې مودې لپاره مسلطه تغذیه	69.2	سلنه
	2.10		د مور له شیدو څخه د تغذئې موده	23.7	سلنه
	2.11		د بوتل له لارې تغذیه	28.2	سلنه
	2.12		د نرم یا سخت خوراک پیژندل	20.1	سلنه
	2.13		د خوراک د ورکولو لږترلږه دفعات	17.8	سلنه
	2.14		د عمر په اندول د مور له شیدو څخه تغذیه	36.7	سلنه
	2.15		له شیدو څخه تغذیه د هغو ماشومانو لپاره چې د مور له شیدو څخه تغذیه نکوي	59.5	سلنه
آیوډین لرونکي مالګه د A)تطبیق ویتامین(د وینې کموالی	2.16		د آیوډین لرونکي مالګې لګښت	20.4	سلنه
	2.17		د ویټامین(A) بشپړونکي	50.6	سلنه
			د ماشومانو د وینې کموالی خوریدنه	33.7	سلنه
			په نا امیندوارو ښځو کې د وینې کموالي خوریدنه	21.4	سلنه
			په امیندوارو ښځو کې د وینې کموالي خوریدنه	16.3	سلنه
د ماشوم روغتیا					
	3.1		د توبورکلوز یا نري رنځ پر وړاندې د وقائې پوښښ	64.2	سلنه
	3.2		د ګوزن (پولیو) پر وړاندې د وقائې پوښښ	48.0	سلنه
	3.3		د دیفتري، شنې ټوخلې او تیتانوس پر وړاندې د وقائې پوښښ	40.2	سلنه
	3.4			55.5	سلنه

له ناروغی څخه ځارنه	3.8	د مالګين سيروم په واسطه درملنه	47.5	سلنه
		د تغذيي دوام		سلنه
	3.9	د سينه بغل د ځارني لپاره لټون	60.5	سلنه
	3.10	د سينه بغل لپاره د انتي بيوتيک درملنه	63.9	سلنه
د سون له سختو توکو څخه کته اخستنه	3.11	د سون سخت توکی	84.2	سلنه
اوبه او د چاپيريال حفظ الصحه				
اوبه او د چاپيريال حفظ الصحه	4.1	د څښاک اوبو له رغول شوي سرچيني څخه کته اخستل	56.7	سلنه
	4.2	د اوبو پا کول	14.9	سلنه
	4.3	د روغتيا ساتني له رغول شويو آسانتياو څخه کته اخيستل	28.5	سلنه
	4.4	د ماشومانو د غايطه موادو په مصئون ډول دفع کول	45.8	سلنه
دلاس پريمينځل	4.5	د لاس پريمينځلو په ځای کی د صابون شتوالی	70.8	سلنه
	4.6	,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,,	74.4	سلنه
د اميندواری روغتيا				
تر وخت دمخه زيږون	5.2	تر وخت دمخه زيږون	25.6	سلنه
د اميندواری ضد وسايل	5.3	د اميندواری ضد وسايلو د خوريدو کچه	21.2	سلنه
د نوی زيږيدلي او مور روغتيا		له زيږون دمخه د ځارني پوښښ		سلنه
	5.5a	کم ترکمه يوځل د پوه پرسونل په واسطه	47.9	سلنه
	5.5b	کم تر کمه څلور ځلي د کوم روغتيائي خدمتونو د وړاندي کوونکی په واسطه	14.6	سلنه
	5.6	تر زيږون دمخه له روغتيائي چارو څخه رضايت	12.1	سلنه
	5.7	د زيږون پرمهال د پوه پرسونل لخوا مرسته	38.6	سلنه
	5.8	په روغتيايي موسسو کی زيږون	32.9	سلنه
	5.9	عمليات	3.6	سلنه
ماشوم پرمختيا				
	6.1	د زده کړي لپاره ملاتړ	73.1	سلنه
	6.2	د زده کړي لپاره د پلار ملاتړ	61.8	سلنه
	6.3	د زده کړي مواد: د ماشومانو کتاب	2.2	سلنه
	6.4	د زده کړي مواد: د لوبيدلو څيز	52.6	سلنه
	6.5	ناوړه ځارنه	40.2	سلنه
	6.7	د ماشومتوب په لمړيو کی په زده کړه کی حضور	1.0	سلنه
ښوونه او روزنه				
ليک لوست او ښوونه او روزنه	7.1	په جدول کی د ښځو ترمنځ د ليک لوست کچه	22.2	سلنه
	7.2	د ښوونځي لپاره تياری	12.7	سلنه
	7.3	په لمړنيو ښوونځيو کی د جذب خالص ميزان	29.0	سلنه
	7.4	په لمړنيو ښوونځيو کی د حضور خالص نسبت (تعديل شوی)	55.2	سلنه
	7.5	په ثانوي ښوونځيو کی د حضور خالص نسبت (تعديل شوی)	32.4	سلنه
	7.6	هغه ماشومان چي د لمرنی دوری وروستی ټولګي ته رسيږي	84.1	سلنه
	7.7	د لمرنی دوری د بشپړولو ميزان	30.7	سلنه
	7.8	ثانوي دوری ته د ليږدېدني ميزان	92.9	سلنه
	7.9	د جنسيت د تساوي شاخص (لمرنی دوره)	0.74	سلنه
	7.10	د جنسيت د تساوي شاخص (ثانوي دوره)	0.49	سلنه
له ماشوم څخه ملاتړ				
د زيږون ثبت	8.1	د زيږون ثبتول	37.4	سلنه
د ماشومانو کار	8.2	د ماشومانو کار	25.3	سلنه
	8.3	په ښوونځي کی د کارګرو ماشومانو په منځ کی حضور	50.9	سلنه
	8.4	د زده کوونکو په منځ کی د ماشومانو کار	30.9	سلنه
د ماشومانو انضباط	8.5	قهرجن انضباط	74.4	سلنه
تر وخت دمخه واده کول	8.6	تر ۱۵ کالنی دمخه واده کول	15.2	سلنه
څوځلي واده کول	8.7	تر ۱۸ کالنی دمخه واده کول	46.3	سلنه
	8.8	هغه ۱۹-۱۵ کالنی ځواني ښځي چي وادونه ئي کړيدي	19.8	سلنه

	8.9	ځو وادونه	7.1	سلنه
		د زوجینو ترمنځ د عمر توپیر		
	8.10a	د۱۹-۱۵ کالنی ښځي	11.0	سال
	8.10b	د۲۴-۲۰ کالني ښځي	14.0	سال
کورنی تاوتریخوالی	8.14	د کورنی تاوتریخوالي په هکله یوشان فکرکول	91.5	سلنه
یتیم ماشومان	9.17	د ماشومانو د ژوند کولو ترتیبات	1.7	سلنه
	9.18	د یتیمو ماشومانو خوریدنه چي لږترلږه یو له والدینو ئي مرشوی دی	4.7	سلنه
	9.19	په ښوونځي کي د یتیمو ماشومانو حضور	34.4	سلنه
	9.2	په ښوونځي کي د هغو ماشومانو حضور چي یتیم ندي	57.4	سلنه
اچ آی وي ایډز				
د اچ أی وي ایډز په اړه	9.1	د ایډزڅخه د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه	1.5	سلنه
د فکر کولو ځرنګوالی	9.2	د ایډز په هکله هراړخیزه پوهه د ځوانو کسانو ترمنځ	1.8	سلنه
	9.3	د مور څخه ماشوم ته د ایډز د لیږد په هکله پوهه	8.4	سلنه
	9.4	د ایډز د ویروس درلودونکو کسانو قبلول	16.0	سلنه

پیلیزه
د پایلو د لنډیز جدول..........
د منځپانګې نوم لړ ....
د جدولونو نوم لړ..........
د شکلونو نوم لړ..........
د لنډونو نوم لړ ....
د مننې څرګندونه..........
لنډیز .. ..

۱. سریزه..........
شالید..........
د سروې موخې ....

۲. د سروې او نمونې اخیستنې کړنلاره..........
د نمونې اخیستنې طرحه او ډیزاین ....
د نمونې پوښښ..........
د پوښتنلیک منځپانګه..........
زده کړه او د ساحې کار ....
د ارقامو پراسس ....

۳. وګړي او د کورنیو ځانګړتیاوې ....
د کورنیو ځانګړتیاوې ....
د ۴۹-۱۵ کالنی د ځواب ورکونکو ښځو ځانګړتیاوې..........
تر ۵ کلنی ښکته عمر ماشومانو ځانګړتیاوې..........
۴. د ماشومانو مړینه ....
سریزه : د ماشومانو مړینه..........
په افغانستان کې د ماشومانو د مړینې اټکل..........
په افغانستان کې د ماشومانو د مړینې په (کموالي) کې پرمختګ..........
۵. تغذیه ....
سریزه : تغذیه ....
د تغذئي څرنګوالی ....
د مور له شیدو څخه تغذیه، د یوه کاله کم اوکم عمره ماشومانو تغذیه ....
ایوډین لرونکې مالګه..........
ماشومانو ته د ویټامین اې(A) تطبیق..........
د ماشومانو دوینې د کموالي خوریدنه..........
د ښځو د وینې د کموالي خوریدنه ....
په افغانستان کې د ښځو او ماشومانو د تغذئي تصویر ....
۶. د ماشوم روغتیا ....
سریزه : د ماشوم روغتیا..........
واکسیناسیون..........
د ماشومانو ساتنه (تریوې میاشتې ښکته عمر) د تیتانوس پر وړاندې..........
د مایعاتو ورکولو په واسطه درملنه ....
د انتي بیوتیک په واسطه د سینه بغل د خارښې او درملنې لټون..........
د سون له توکو څخه ګټه اخیستل ....
په افغانستان کې د ماشوم د روغتیا ارزونه..........
۷. اوبه او روغتیا ساتنه(خفظ الصحه)..........
د څښاک صحي اوبه ....
د اوبو د رغول شویو سرچینو څخه ګټه اخیستل ....
د څښاک د اوبو ترسرچینې پورې د وخت واټن ....

د روغتیا ساتني (حفظ الصحه) له آسانتیاوو څخه ګټه اخیستل ....
د څښاک د اوبو برابرونکی..
د روغتیا د رغول شویو آسانتیاو څخه ګټه اخیستل ....
د روغتیا ساتني آسانتیاوو څخه ګټه اخیستل او شریکول ....
د ماشومانو د غایطه موادو دفع کول ....
د څښاک د اوبو او روغتیا ساتنی زیني...
د لاسونو پریمنځل ....
په افغانستان کې د لاس پریمنځلو او روغتیا ساتني آداب ....

۸. د امیندواری روغتیا ....
تر وخت دمخه زیږون ....
د امیندواری ضد وسایل ....
تر زیږون دمخه څارني ....
د زیږون پرمهال ....
د زیږون ځای ....
په افغانستان کې د امیندواری د روغتیا څرنګوالی...
۹. د ماشوم پرمختیا...
ښوونه او روزنه او زده کړه د ماشومتوب په لمړیو کې ....
د لویانو بوختیا د ماشومانو په کړنو کې ....
د ماشومانو د نظر په وړاندی د لوبو څیزونو او د لوستنی توکو کیښودل..
د ماشومانو څارنه ....
په افغانستان کې د ماشومانو د لمړنی پرمختیا ارزونه...
۱۰. لیک او لوست او ښوونه او روزنه ....
د ځوانو ښځو لیک او لوست...
ښوونځي ته د تللو لپاره تیاری ....
په لمړنیو او ثانوي ښوونځیو کې برخه اخستل ....
د افغانستان د ماشومانو تجربه له ښوونځي څخه...
۱۱. له ماشومانو څخه ملاتړ ....
د زیږون ثبتول ....
د ماشومانو کار...
د ماشومانو تأدیب...
یتیمان ....
تر وخت دمخه واده او ځو وادونه...
د زوجینو ترمنځ د عمر توپیر...
د کورني تاوتریخوالي پر وړاندې د چلند ډول ....
په افغانستان کې د ماشومانو له ګټو څخه ملاتړ..
۱۲. ایډز ....
د ایډز د ویروس د لیږد په اړه پوهاوی او د ایډز په هکله ناسم تصور..
د قبلوني د چلند ډول د هغو کسانو پر وړاندې چې د ایډز د ویروس له درلودلو سره ژوند کوي...
د افغاني ښځو تر منځ د ایډز څخه د پوهاوي اندازه کونه ....

د الف ضمیمه : د نموني ډیزاین ....
د ب ضـــمیمه : د سروی د کارکوونکو نوم لړ ....
د ج ضـــمیمه : د نموني اخیستني د اشتباه ګانو اټکل ....
د د ضـــمیمه : د ارقامو د کیفیت جدولونه ....
د ه ضـــمیمه : د افغانستان د ځو شاخصیزه سروې د شاخصونو صورتونه او مخرجونه ....
د و ضـــمیمه : پوښتنلیک ....

د جدولونو لست

جدول: ۲.۱ د کورنیو سره د مرکي پايلي، ښځي او تر ۵ کلنی ښکته عمر ماشومان ....

جدول: ۳.۱ د کورنی ترکیب..........

جدول: ۳.۲ د وګړو ويش دعمر او جنس په توپير..........

جدول: ۳.۳ د ښځو ځانګړتياوې..........

جدول: ۳.۴ تر ۵ کلنی عمر ښکته ماشومانو ځانګړتياوې ....

جدول: ۴.۱ ژوندي زيږيدلي ماشومان، فعلاً ژوندي ماشومان او د مړو ماشومانو نسبت..........

جدول: ۴.۲ د ماشومانو مړينه..........

جدول: ۴.۳ د يوه کاله ښکته او تر ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړيني کموالی د آسيا په سهيل کې ....

جدول: ۵.۱ د مور له شيدو څخه لمړنی تغذيه ....

جدول: ۵.۲ د مور له شيدو څخه تغذيه ....

جدول: ۵.۳ د مور له شيدو څخه د تغذئي موده..........

جدول: ۵.۴ دعمر برابر د مور له شيدو څخه تغذيه ....

جدول: ۵.۵ د سختو، نيمه سختو او نرمو خوړو ورپيژندل ....

جدول: ۵.۶ د خوراک لړترلړه ډيروالی ....

جدول: ۵.۷ له بوتل څخه تغذيه..........

جدول: ۵.۸ د آيوډين لرونکي مالګي مصرف ....

جدول: ۵.۹ ماشومانو ته د ويټامين(A) ورکول ....

جدول: ۵.۱۰ د ماشومانو د ويني د کموالي څرنګوالی..........

جدول: ۵.۱۱ د ښځو د ويني د کموالي څرنګوالی ....

جدول:۶.۱ په افغانستان کې د واکسين کولو ورځنی پروګرام ....

جدول: ۶.۲ د ژوند په لمړني کال کې د واکسين کول ....

جدول:۶.۳ واکسين کول د شاليد د ځانګړتياو په توپير ....

جدول: ۶.۴ د نوي زيږيدلو ماشومانو ساتنه د تيتانوس پر وړاندې ....

جدول: ۶.۵ د بدن داوبو د کميدو له منځه وړلو لپاره د خولي له لارې د سپارښت شوي کورني مايعاتو د ورکولو په واسطه د حل لارې..........

جدول:۶.۶ د نس ناستي پرمهال د تغذئي دود ....

جدول:۶.۷ د بدن د اوبو د کميدو درملنه د خولي له لاري د خوراک د ورکولو په دوام سره او داسي نوري درملني..........

جدول: ۶.۸ د سينه بغل په ګمان د ځارني لپاره لټون او د سينه بغل په جريان کې له انتي بيوتيکو څخه ګټه اخستل......

جدول: ۶.۹ د سينه بغل د خطر د دوو نښو په هکله پوهاوی ....

جدول: ۶.۱۰ د سون له سختو توکو څخه ګټه اخستل..........

جدول: ۱۱.۶ د سون له سختو توکو څخه ګټه اخستل د پخولو د ځای په توپير ....

جدول: ۷.۱ د اوبو د رغول شويو سرچينو څخه ګټه اخستل..........

جدول: ۷.۲ د کورنی لخوا د اوبو پاکول..........

جدول: ۷.۳ د ځښاک اوبو سرچينو ته د رسيدو زماني واټن ....

جدول: ۷.۴ هعه کس چي اوبه راوړي..........

جدول: ۷.۵ د روغتيا ساتني (حفظ الصحه) د آسانتياو ډول ....

جدول: ۷.۶ د روغتيا ساتنی له آسانتياوو څخه د ګټی اخيستنی شريکو..........

جدول: ۷.۷ د ماشومانو د مدفوع دفع کول..........

جدول: ۷.۸ د ځښاک د اوبو او حفظ الصحی زينی..........

جدول: ۷.۹ اوبه او صابون د لاس پرېمنځلو په ځای کې ....
جدول: ۷.۱۰ د صابون شته والی ....
جدول: ۸.۱ تروخت دمخه زېږون ....
جدول: ۸.۲ په ژر وختی زېږونونو کی میلانونه
جدول: ۸.۳ د امیندواری ضد وسایلو څخه ګټه اخستل ....
جدول: ۸.۴ تر زېږون دمخه د څارنو پوښښ
جدول: ۸.۵ تر زېږون دمخه څارنی لپاره د لیدنو شمیر
جدول: ۸.۶ تر زېږون دمخه د څارنو محتویات...
جدول: ۸.۷ د زېږون پرمهال مرسته...
جدول: ۸.۸ د زېږون ځای...
جدول: ۹.۱ د ماشومتوب په لمړیو کې ښوونه او روزنه ....
جدول: ۹.۲ د زده کړې لپاره ملاتړ...
جدول: ۹.۳ د زده کړې توکي...
جدول: ۹.۴ نامناسبه څارنه...
جدول: ۱۰.۱ د ځوانو ښځو لیک او لوست...
جدول: ۱۰.۲ د ښوونځي لپاره تیاری...
جدول: ۱۰.۳ لمړني ښونځي ته شاملیدل...
جدول: ۱۰.۴ په لمړني ښوونځي کې حضور...
جدول: ۱۰.۵ په ثانوي ښوونځي کې حضور ....
جدول: ۱۰.۶ هغه ماشومان چې د ښوونځي وروستي ټولګي ته رسیږي ....
جدول: ۱۰.۷ د لمړني ښوونځي بشپړول او ثانوي ښوونځي ته تلل...
جدول: ۱۰.۸ په ښوونه او روزنه کې د جنس تساوي ....
جدول: ۱۱.۱ د زېږېدنو ثبتول ....
جدول: ۱۱.۲ د ۱۱-۵ کلنی عمرونو د ماشومانو کار ....
جدول:۱۱.۳ د ۱۴-۱۲ کلنی عمرونو د ماشومانو کار ....
جدول: ۱۱.۴ د هغه ماشومانو کار چې په ښوونځي کې حضور لري ....
جدول: ۱۱.۵ د ماشومانو تادیب ....
جدول: ۱۱.۶ د یتیم والي او ماشومانو د ژوند ترتیبات ....
جدول: ۱۱.۷ د یتیمو او غیر یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې...
جدول: ۱۱.۸ تر وخت دمخه واده او څو وادونه ....
جدول: ۱۱.۹ د تر وخت دمخه وادونو میلان ....
جدول: ۱۱.۱۰ د زوجینو ترمنځ د عمر توپیر ....
جدول: ۱۱.۱۱ د کورني تاوتریخوالي سره د چلند ډول...
جدول: ۱۲.۱ د ایډز د ویروس د لیږد په اړه پوهاوی، د ایډز څخه ناسم درک او د ایډز د ویروس د لیږد په اړه بشپړ پوهاوی ....
جدول: ۱۲.۲ د ایډز د ویروس د لیږد په اړه پوهاوی، د ایډز څخه ناسم درک او د ځوانو ښځو ترمنځ د ایډز د ویروس د لیږد په اړه بشپړ پوهاوی
جدول: ۱۲.۳ د مور څخه ماشوم ته د ایډز د ویروس په اړه پوهاوی...
جدول: ۱۲.۴ د قبلولو د چلند ډول دهغو کسانو پر وړاندې چې د ایډز د ویروس له درلودو سره ژوند کوي...
جدول:۱. الف ۱ د نمونی د خوشو او کورنیو (د نموني اخستني لمړنی واحد) د تخصیص ټاکل د زونونو، ښاري او کلیوالی په توپیر
جدول:۲. الف ۲ د هیموګلوبین د ازمایښت لپاره فرغي نمونه...

ټولي نموني:

جدول ج.۱: د نموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..
جدول ج.۲: د نموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..
جدول ج.۳: د نموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..
جدول ج.۴: د نموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..
جدول ج.۵: د نموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..
جدول ج.۶: دنموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..
جدول ج.۷: د نموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..
جدول ج.۸: د نموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..
جدول ج.۹: د نموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..
جدول ج.۱۰: د نموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..
جدول ج.۱۱: د نموني اخيستني اشتباه ګاني ــ ټولي نموني..

جدول د.۱: د کورنيو د وګړو شمير د عمر له مخې..
جدول د. ۲: د شرايطو درلودونکی او مرکه شويو ميرمنو ويش د عمر له مخې..
جدول د.۳: تر ۵ کلنی لاندې ماشومانو ويش او تر پنځه کلنی لاندې ماشومانو پوښتنليکونه......................
جدول د.۴: د ميرمنو د پوښتنليک د بشپړتيا کچه د کورنی د اقتصادی او ټولنيزو ځانګړتياوو په توپير................
جدول د.۵: تر ۵ کلنی لاندی ماشومانو د پوښتنليکونو د بشپړتيا کچه د اقتصادی او ټولنيزو ځانګړتياو په توپير.........

جدول د.۷: د معلوماتو بشپړوالی د وني (قد) او وزن د شاخصونو په هکله ....
جدول د.۸: د ونی او وزن په اندازه کولو کی انباشتګی..
جدول د.۹: د لاسونو د پريمينځلو د ځايونو کتل ....
جدول د.۱۰: تر ۵ کلنی لاندې ماشومانو د زيږيدني تصديق د کارت کتل..
جدول د.۱۱: د ميرمنو د روغتيائي کارت کتل..
جدول د.۱۲: د واکسين د کارت کتل ....
جدول د۱۳.: په کورنی کې د مور او هغه کس شتون چې د5 کلنی عمرلاندې ماشومانو پوښتنليک و رسره مرکه وشي ....
جدول د.۱۴: د ۱۴-۲ کلنو ماشومانو غوره کول د ماشومانو د تاديب د برخې لپاره ....
جدول د.۱۵: په ښوونځي کې حضور د بيلابيلو عمرونو په توپير ....
جدول د.۱۶: د زيږيدني پرمهال د جنس نسبت د ژوندي زيږيدلو ماشومانو او د فعلاً ژونديو ماشومانو ترمنځ ....

د شکلونو نوم لړ:

شکل :۲.۱ د نموني د زونونو نقشه ....

شکل :۳.۱ د کورنیو د وګړو د جنس او عمر ویش..

شکل :۴.۱ د یوه کال څخه کم عمره ماشومانو د میرني کچه د ځانګړتیاو په توپیر ....

شکل :۵.۱ د هغو میندو سلنه چې د مور له شیدو څخه ئی یوه ګړی او یوه ورځ وروسته د زیږیدني تغذیه پیل کړی دی .....

شکل :۵.۲ د دوه کلنی لاندې ماشومانو د سلني ویش د تغذئي د بیلګی (الګو) په توپیر ....

شکل :۵.۳ د هغه کورنیو سلنه چې د مناسبي آیودین لرونکي مالګي څخه ګټه اخلي ....

شکل :۶.۱ د۲۳-۱۲میاشتنیو ماشومانو سلنه چې سپارښت شوي واکسینونه ئې تر دولسمې میاشتې پوري اخیستی دی.........

شکل :۶.۲ د هغو میندو سلنه چې تر سروې مخکې ۱۲ میاشتو کې ئې ژوندی زیږون کړی او د تیتانوس پر وړاندې وقایه شوي دي

شکل :۶.۳ د ۵ کلنی عمر لاندې په نس ناستي اخته ماشومانو سلنه چې د خولې له لارې د بدن د اوبو کمیدنه ئې درمان شوي ده

شکل :۶.۴ د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو سلنه چې په نس ناستي اخته وو، مالګین سیروم او یا زیات مایعات ئې اخیستي اوغذا خوړلو ته ئې دوام ورکړی ....

شکل :۷.۱ د کورنیو د سلني ویش د څښاک د اوبو د سرچیني په توپیر ....

شکل :۱۲.۱ د هغو میرمنوسلنه چې د ایډز د ویروس د لیږد په هکله بشپړ معلومات لري ....

د مننې څرګندونه:

د افغانستان اسلامي جمهوري دولت د احصائيې مرکزي ادارې ته واک ورکړی دی چې ارقام راټول کړي او د پلان جوړونې او پروګرام جوړونې لپاره پیاوړي شواهد برابرکړي او همدارنګه د نړیوالو کانوانسیونونو د تطبیق په برخه کې د پرمختګ څارنه وکړي. د احصائيې مرکزي ادارې د یونیسف په مرسته څو شاخصیزه سروې تطبیق کړه چې کار ئې د ۱۳۸۹ کال د لړم په میاشت کې پیل او د ۱۳۹۰ کال د وري په میاشت کې پای ته ورسید.
د احصائيې مرکزي ادارې د عامې روغتیا وزارت، پوهنې وزارت او نورو حکومتي شریکانو، سره مرسته وکړه ترڅو دغه سروې په بریالیتوب سره ترسره شي. د احصائیی د مرکزی اداری کارکوونکو، یونیسف او زیات شمیر نورو ادارو، د ملګرو ملتونو پروګرامونو او ځنی نورو شریکانو د دې سروې په ترسره کولو کې برخه واخیستله.
مونږ د وزارتونو او حکومتي اړونده ادارو او افرادو/ اشخاصو څخه بې دریغه مننه کوو، غواړو د ټولو هغو کسانو څخه چې د سروې په تطبیق، د سروې د ارقامو په تحلیل کې ئې کارکړی او د ټولو هغو چا څخه چې د وروستي راپور په برابرولو کې ئې کارکړی دی، مننه وکړو. د څو شاخصیزه سروې پوښتنلیک، د نمونې د غوره کولو طرزالعمل او د ارقامو د تحلیل لپاره کاریدلي نرم افزار (چې د یونیسف لخوا برابرشول) د سروې د ترسره کولو او د ارقامو د تحلیل لپاره اړین وو. د احصائيې مرکزي ادارې د یونیسف د متخصص په مرسته خپلو کارکوونکو او نور د اړتیا وړ کارکوونکو ته د ساحوي کار د ترسره کولو، د ارقامو د پراسس، د ارقامو د تحلیل او د راپور د برابرولو لپاره زده کړه ورکړه. یونیسف همدارنګه د څو شاخصیزه سروې د ډلې له غړو څخه په بهر کې د زده کړې ملاتړ وکړ. په ځانګړي ډول له یونیسف څخه د مالي او تخنیکي مرستو په خاطر چې د دې سروې ترسره کول او د هغې د راپور برابرول ئې ممکن کړل، د مننې څرګندونه کوم.

لنډيز

د افغانستان څو شاخصيزه سروی داسی سروی دی چی په ملی کچه د وګړو استازيتوب کوی، او په هيواد کی د ماشومانو او ښځو د ټولنيزی، روغتيائی او تعليمی بڼی په هکله معلومات برابروی. دا سروی د افغانستان د اسلامی جمهوری دولت د احصائيي د مرکزی اداری لخوا د يونيسيف په مالی او تخنيکی مرسته په ۱۳۸۹کال کی ترسره شوه. نوموړی سروی د هغو موخو او مقصدونو اړوند پر پرمختګ د څارنی پر اړتيا باندی تـــکيه لری کوم چی د وروستيو نړيوالو ژمنو لکه "د زريزی اعلاميه" او" د ماشومانو لپاره مناسبه نړيواله کړنلاره " په ترڅ کی رامنح ته شوی دی. سربيره پردی، دا سروی د افغانستان د حکومت د بيوزلی د کموالی او د ښځو او د ماشومانو له سوکالی څخه د ملاتړ د پاليسی د ژمنو په برخه کی، د بيلګی په توګه د افغانستان د ملی پرمختيا ستراتيژی په ژمنو کی، د شوی پرمختګ په معلومولو کی مرسته کوی.

د افغانستان د څو شاخصيزه سروی څخه لاس ته راغلی پايلی د بدلون په حالت کی د يوه هيواد څرنګوالی بيانوی کوم چی د څو لسيزو جګړی، څه ناڅه کمزوری حکومتداری او د بشر له حقونو څخه د پراخه سرغړونی په ترڅ کی رامنځته کيږی. ښه کارونه هم ترسره شوی دی. ډيری افغانانو د څښاک په ښه توګه پاکو شوی اوبو ته لاس رسی پيداکړی دی. ښوونځی ته د هلکانو او نجونو شامليدو زياتوالی موندلی او د ماشومانو مړينه نسبتآ راټيټه شوی ده، خوکه چيری د نړيوالو اټکلونو سره پرتله شی په نه منونکی ډول لوړه دی. سره له دی په ډيرو برخو لکه د ښځو د ليک لوست په برخه کی پرمختګ ډير په ورو ډول صورت موندلی، او افغانستان په اوږد مهال کی د سختو ننګونو لکه ايدز سره مخامخ دی. په ټولو هغو برخو کی چی د افغانستان په څو شاخصيزه سروی کی تر پوښښ لاندی راغلی، د ځواب ورکوونکو په ځانګړتياوو کی څرګند توپيرونه ليدل کيږی. زياتره د پام وړ توپيرونه د ښاری او کليوالی ساحو د شاخصونو ترمنځ، د کورنيو د اقتصادی او ټولنيز وضعيت او زونونو کی شتون لری. د ميرمنو د زده کړی درجه د ښځو او ماشومانو لپاره د ټولو شاخصونو د باور وړ پيشبينی کوونکی په خير په دايمی توګه را څرګنديږی. دا حالت د دی مدعا شاهد دی چی د ښځو د موقف او سوکالی په برخه کی پانګونه په حقيقت کی د ماشومانو او په ټوليزه توګه د ټولنو په برخه کی پانګونه ده.

د سروی د رپوټ د هری برخی غوره لاس ته راغلی پايلی په لاندی ډول برابری شوی دی:

د سروی پوښښ

د افغانستان په څو شاخصيزه سروی کی د هيواد په اتو زونونو کی له ۱۳۳۱۴ کورنيو څخه د ځواب ورکونی په سلو کی د ۹۸,۵په ميزان سره ليدنه وشوه. په سروی شوی کورنيو کی ۲۲۰۵۳ ميرمنی (۴۹-۱۵ کلنی) وپيژندل شوی . د هغو له ډلی څخه د ۲۱۲۹۰ ميرمنو سره په برياليتوب سره مرکه ترسره شوی چی د سروی شويو کورنيو د ځواب ورکونی په سلو کی ۹۵,۵ ميزان لاس ته راځی. سربيره پر دی ۱۵۳۲۷ د پنځو کلونو کم عمره ماشومان د کورنيو په پوښتنليک کی نوم لړته شامل شول. د دی ماشومانو له ډلی ۱۴۸۷۲ تنو ته چی د سروی شوی کورنيو د ځواب ورکونی ميزان د ۹۷,۰ سلنی سره برابردی، پوښتنليکونه بشپړل شول. د ځواب ورکونی ټوليز ميزان د ميرمنو لپاره په سلو کی ۹۵ او د پنځو کلونو کم عمره ماشومانو لپاره په سلو کی ۹۵,۶ دی.

د کورنيو او وګړو ځانګړتياوی

د ۲۱۲۹۰ ښځينه ځواب ورکوونکو له ډلی څخه چی سروی شوی دی، په سلو کی ۸۱ په کليوالی سيمو کی ژوند کوی. ډيری سروی شوی ميرمنی واده شوی وې (۶۹ سلنه)، په داسی حال کی چی په سلو کی ۲۹ هيڅکله واده ندی کړی، ۱,۵ سلنه کونډی او ۰,۱ طلاق شوی او يا جلاشوی وی. ډيری ميرمنی (۶۴ سلنه) د ژوندانه په اوږدو کی لږترلږه يو اولاد درلودلی، ۳۶ سلنه په تيرو دوو کلونو کی زيږون کړی دی او ۳۶ سلنه د سروی ترمهاله زيږيدنه نه درلوده. زياتره ځواب ورکوونکو ميرمنو (۸۲ سلنه) رسمی زده کړی نه درلودلی، په داسی حال کی چی په سلو کی ۸ يوازی لمړنی زده کړی او ۱۱ په سلو کی منځنی زده کړی او ترهغی لوړی زده کړی درلودی. د ۴۹-۱۵ کلنی ښځو له ډلی څخه په سلو کی ۲۲ په ډير شتمن کوانتيل او ۱۹ په سلو کی په ډير بی وزلی کوانتيل کی قرار درلود.

په نمونه کی د شاملو تر پنځو کلونو کم عمره ماشومانو له ډلی څخه ۵۱ سلنه نارينه او ۴۹ سلنه ښځينه وو چی ډيری ئی (۸۴ سلنه) په کليوالی سيموکی استوګنه درلوده. ددی ماشومانو د ميندو زياتره برخه (۹۱سلنه) رسمی زده کړی نه درلودلی، په داسی حال کی چی په سلو کی ۵ د لمړنيو زده کړو او په سلو کی ۴ د منځنيو او ترهغی لوړو زده کړو درلودونکی وې. د شتمنی د مختلفو کوانتيلونو په منځ کی سروی شوی ماشومان، ۲۱ سلنه په ډير بی وزلی کوانتيل او ۱۷ په سلو کی په ډير شتمن کوانتيل کی نيږدی په برابر ډول ويشل شوی وو.

د ماشومانو مړينه

د افغانستان څو شاخصيزه سروی تر يوکال کم عمره ماشومانو د مړينی ميزان په هرو زرو ژونديو زيږيدنو کی ۷۴ اټکل کړی دی، په داسی حال کی چی تر پنځه کلنی دمخه د مړينی احتمال يعنی تر پنځو کلونو کم عمره ماشومانو مړينه شاوخوا ۱۰۲ په هرو زرو ژونديو زيږيدنو کی دی. د يوه کال کم عمره نارينه ماشومانو او تر پنځو کلونو کم عمره نارينه ماشومانو د مړينی ميزان د ۱۰ په سلو کی په توپير سره د نارينه او ښځينه ترمنځ د مړينی احتمال د ښځينه ماشومانو د مړينی له ميزان څخه ډير لوړ دی. د مړينی ميزانونه په ښاری سيمو کی نظر کليوالی سيمو ته ډير ټيټ دی. همدارنګه په مړينه کی د زده کړی د درجی او شتمنی له پلوه توپير شتون لری.

هر څومره چې د شتمنی او زده کړی درجه لوړیږی هغومره د یوه کال کم عمره ماشومانو او د پنځو کلونو کم عمره ماشومانو مړینه راټیټیږی. په داسی حال کی چې د یوه کال کم عمره ماشومانو د مړینی میزان د ډیر شتمن کوانتیل لپاره ۶۲ دی، دا میزان د ډیری بی وزلی کوانتیل لپاره ۷۵ دی. د یوه کال کم عمره ماشومانو مړینه د نا لوستو میندو لپاره ۷۴ دی، په داسی حال کی چې دا میزان د منځنیو او ترهغی لوړو زده کړو درلودونکو میندو لپاره د پام په ډیر وړ ډول (۵۵) ډیر ټیټ دی.   ددی په پام کی نیولو سره چې د یوه کال کم عمره او تر پنځو کلونو کم عمره ماشومانو د مړینی میزان په بیړه ټیټوالی د سیمی د نورو هیوادونو لپاره لکه هند او بنګله دیش چې د افغانستان په پرتله نسبتاَ د ټیکاو درلودونکی دی، د تیرو دوو لسیزو په اوږدو کی د ۴ سلنی څخه کم وه، د افغانستان د څو شاخصیزه سروی څخه لاس ته راغلی پایلی د ماشومانو د مړینی په هکله بنائی چې په ډیراحتیاط تفسیرشی.

تغذیه

په افغانستان کی د پنځو کلونو کم عمره ماشومانو نیږدی له هرو څلورو ماشومانو څخه یو ماشوم (۲۵سلنه) په منځنی او یا سخت ډول کم وزنه دی. د هرو دوو ماشومانو څخه یو ئی کم نمو دی (۵۲ سلنه) او نیږدی له هرو اوو ماشومانو (۱۴سلنه) په منځنی او یا سخت ډول د هغی وزن نظر ونی ته کم دی.
یوازی په سلو کی ۵۴ نوی زیږیدلی تر زیږیدو یوساعت وروسته موده کی د مور له شیدو سره تغذیه کیږی، په داسی حال کی چې په سلو کی ۸۴ نوی زیږیدلی په افغانستان کی د زونونو ترمنځ د پام وړ توپیرونو له مخی د زیږیدنی وروسته د یوی ورځی په موده کی د مور له شیدو ځنی تغذیه پیل کوی. کومو میرمنو چې په دولتی آسانتیاو کی زیږون کړی دی نظر هغو میرمنو ته چې په خصوصی آسانتیا، کور او یا بل ځای کی زیږون کوی ډیراحتمال شته چې د زیږون څخه یوه ګړی وروسته ۶۲ سلنه او د زیږون وروسته په یوه ورځ کی په سلو کی ۸۹ د هغوی ماشومان د مور له شیدو څخه تغذیه شی. نیږدی ۵۴ سلنه تر۶ میاشتنی لاندی ماشومان یوازی د مور له شیدو څخه تغذیه شوی دی. حتی په ټیټو عمرونو کی نیږدی په سلو کی ۴۵ ماشومان د مور پر شیدو سربیره مایعات او خوراک ترلاسه کوی چې دا کارهغوی د خوراکی توکو له زیان او د ناپاکو اوبو له خطر سره مخامخ کوی. د شیږمی میاشتی په پای کی هغه ماشومان چې یوازی د مور له شیدو څخه تغذیه کیږی په سلو کی د ۳۰ لاندی دی. په ټولیزه توګه یوازی او یوازی په سلو کی ۳۷ د ۰-۲۳ میاشتنی ماشومان په مناسب ډول د مور له شیدو څخه تغذیه شوی او د مور له شیدو څخه   د مناسبی تغذئی بیړنی کموالی د ۶-۲۳ میاشتنی په عمر په سهیلی او سهیل ختیځو زونونو کی لیدل شوی دی.
یوازی د کورنیو په سلو کی ۲۰ د آیودین لرونکی مناسبی مالګی څخه ګټه آخلی چې دهغوی ډیر کم (په سلو کی ۹) په سهیلی زون او ډیر زیات ئی (په سلو کی ۵۲) په مرکزی زون کی دی. د پام وړ تشه د ښاری سیمو په سلو کی ۴۱ او کلیوالی سیمو، په سلو کی ۱۶ ترمنځ لیدل شوی دی او د سروی څخه په ۶ میاشتی وړاندی موده کی په سلو کی۵۱ د ۲۳-۶ میاشتنیو ماشومانو د ویتامین ای (A) یو دوز اخیستی دی.
د پوښښ له پلوه د زونونو ترمنځ د پام وړ توپیر شتون درلود، د هغی ډیره ټیټه اندازه، ۱۹سلنه، په سهیلی زون کی وه. د مور د زده کړی درجه د ویتامین (ای) د اخیستلو د احتمال سره اړیکه لری. د وینی کموالی چې د ماشومانو د مړینی زیاتیدونکی ګواښ له ځانه سره لری، په سلو کی ۳۴ د ۵۹-۶ میاشتنیو ماشومانو ترمنځ خوریدونکی دی. په ټولیزه توګه د وینی د کموالی خوریدل په ۴۹-۱۵ کلنی امیندوارو ښځو کی د ۱۶سلنی په میزان او په غیرامیند وارو د ۴۹-۱۵ کلنو ښځو کی۲۱ سلنه دی.

د ماشوم روغتیا

لاس ته راغلی ارقام په افغانستان کی د واکسیناسیون د پوښښ په هکله د زیاتی اندیښنی ښکارندوی دی. یوازی په سلو کی ۱۸ د ۱۲-۲۳ میاشتو ماشومان په بشپړ ډول واکسین شوی دی. د هرو څلورو ماشومانو ځنی یوه ئی تر یوه کلنی دمخه هیڅ ډول واکسین ندی اخیستی او یوازی په سلو کی ۳۱ ماشومانو د واکسین کارت درلود. د څو دوره ئی واکسینونو لپاره د لمړی دوری په ډیر لوړ پوښښ سره په نورو دورو کی کموالی مومی. د بیلګی په ډول په سلو کی ۶۶ ماشومانو تر۱۲میاشتنی عمر پوری د پولیو ۱ واکسین اخیستی دی، او دا میزان د دریمی دوری لپاره په سلو کی ۴۲ ته راټیټیږی. د شری د واکسین پوښښ تر ۱۲ میاشتنی پوری په سلو کی ۴۴ ته رسیږی. داسی معلومیږی چې د مور د زده کړی درجه یو لامل دی چې د پام په وړ ډول د ماشومانو د واکسیناسیون پر میزان باندی اغیزه لری او د زده کړی لوړه درجه د واکسیناسیون د لوړ میزان سره تړلی دی. دا موضوع همدارنګه د تیتانوس پر وړاندی د مخنیوی په اړه وجود لری، د زده کړی درجه او د شتمنی شاخص د مخنیوی پراحتمال اغیزه لری. یوازی په سلو کی ۴۱ هغه میرمنی چې د دوو تیرو کلونو په موده کی ئی زیږون کړی دی، د تیتانوس پر وړاندی وقایه شوی دی. په ټولیز ډول په سلو کی ۲۳ تر پنځو کلونو لاندی ماشومان د سروی څخه په دوه اونی مخکی موده کی نس ناستی درلود چې خوریدل ئی په زونونو کی توپیریزه وو. نیږدی په سلو کی ۶۴ په نس ناستی اخته ماشومان په مالګین سیروم د دوامداره تغذیی سره د نس ناستی په موده کی، درمان شوی دی.
لیدل شوی دی چې په سلو کی ۱۹ د۰-۵۹ میاشتنی ماشومان د سروی څخه په دوه اونی مخکی موده کی د سینه بغل د نښونښانو په درلودلو سره ربوټ ورکړل شوی دی. ددی ماشومانو له ډلی څخه په سلو کی۶۱ ئی د روغتیائی خدمتونو یوه مناسب وړاندی کوونکی ته وړل شوی دی. په افغانستان کی ۱۹سلنه ماشومان چې انګیرل کیده چې په سینه بغل باندی اخته دی، یوه دولتی روغتون ته د درملنی لپاره وړل شوی دی او ترپنځه کلنی لاندی په سلو کی ۶۴ماشومانو چې د سینه بغل ګمان ورباندی کیده د سروی څخه په دوه اونی مخکی موده کی انتی بیوتیک اخیستی دی. په عمومی ډول، په سلو کی ۱۵میرمنی د سینه بغل د خطر په دوو نښو، سا ایستل، چټکه او په سختی سره ساه ایستلو باندی، پوهیږی.

په افغانستان کی په عمومی توګه زیاتره کورنی (په سلو کی۸۴) د پخلی لپاره د جامدو توکو ګټه اخلی. له جامدو توکو څخه ګټه اخیستل په ښاری سیمو کی کمه ده (په سلو کی ۳۳) خو په کلیوالی سیموکی ډیره زیاته ده، په کوم ځای کی چی نیږدی ټولی کورنی (په سلو کی۹۵) د جامدو توکو څخه ګټه اخلی. د کورنی د شتمنی او د کورنی د مشر د زده کړی د درجی په اړه توپیرونه همدا راز د اهمیت وړدی. په ښاری سیمو کی د کورنیو په سلو کی ۷۳ د جامدو توکو څخه د پخلی لپاره په یوه جلا کوټه کی د پخلنځی په څیر ګټه اخلی، دا په داسی حال کی ده چی په کلیو کی د کورنیو په سلو کی ۶۶ همدا ډول کار کوی. د کورنیو له نیمائی د جامدو توکو څخه د پخلی لپاره په یوه جلا کوټه کی په زیاتره زونونو کی کار اخلی، پرته له لویدیځ زون څخه چی د کورنیو یوازی په سلو کی ۴۴ ئی دی کارته هڅه کوی.

اوبه او د چاپیریال پاک ساتنه (حفظ الصحه)

په ټولیزه توګه د افغانستان د وګړو په سلو کی ۵۷ د څښاک اوبو د یوی مناسبی سرچینی څخه ګټه اخلی، که څه هم د څښاک د اوبو سرچینه د زونونو ترمنځ د پام په وړ ډول یو تر بله توپیر لری، په ښاری سیمو کی په سلو کی۸۲ او په کلیوالی سیمو کی په سلو کی۵۱ د څښاک اوبو د مناسبی سرچینی څخه ګټه اخلی.
د شتمنی له پلوه د زیاتو توپیرونو سره، سیمه ایز او نور توپیرونه په عمومی ډول د کړنو یوه پراخه ساحه د انسانی فاضله موادو د دفع کولو په اړه شتون لری. په افغانستان کی د وګړو په سلو کی۳۱ په داسی کورنیو کی ژوند کوی چی د روغتیا ساتنی له ښو آسانتیاو څخه ګټه اخلی، په ښاری سیموکی په سلو کی ۶۰ او په کلیوالی سیمو کی په سلو کی د ۲۵ په شمول د چاپیریال د پاک ساتنی د ښو آسانتیاو څخه ګټه اخیستنه د شتمنی سره پیاوړی اړیکه او تړاو لری او همدارنګه د ښاری او کلیوالی سیمو ترمنځ ښکاره توپیر لری.
په ملی کچه، په سلو کی ۲۹کورنی د روغتیا ساتنی له ښو او مستقلو آسانتیاوو څخه ګټه اخلی چی د نورو کورنیو سره شریکی نه دی.
د چاپیریال د پاک ساتنی د ښو او مستقلو آسانتیاو سلنه   د پام په وړ توګه په ښاری سیمو کی (په سلو کی۵۱) د کلیوالی سیمو په پرتله (په سلو کی ۲۴)، لوړه دی. ولیدل شول چی په ملی کچه د کورنیو په سلو کی ۶۰ د یوه ځانګړی ځای څخه دلاس پریمنځلو لپاره ګټه اخلی. د کورنیو له دی ډلی څخه کومی چی په هغوی کی د لاس پریمینځلو لپاره یوازی یوځای تر سترګو شوی ده، په سلو کی ۱۷ په ځانګړی شوی ځای کی اوبه او صابون درلودل.

د امیندواری روغتیا

د ژر وختی زیږون د پام وړ زیانونو پر خلاف چی د مور او ماشوم د روغتیا لپاره ئی لری، په سلو کی ۱۵میرمنو د ۱۹-۱۵کلنی کی یو ځل زیږون کړی دی او په سلو کی ۴ په لومړی ماشوم باندی امیندواری شوی دی، ځکه خو د هغوی په سلو کی ۱۴ په زیږولو او مورکیدو پیل کړی دی. په سلو کی ۲میرمنو د ۱۵ کلنی عمر وړاندی یو ژوندی زیږون کړی دی چی د ننګونی په څیر ګڼل کیږی. د ۲۴-۲۰ کالو د هرو څلورو میرمنو څخه یوی میرمنی د ۱۸ کلنی عمر ته تـر رسیدو دمخه یو ژونـدی زیږون کړی دی. د مور د زده کړی د درجی او د تر وخت دمخه زیږون ترمنځ د پیوستـون ټینګه اړیکه شتون لری. د امیندواری ضد وسایلو څخه ګټه اخیستل په ډیره ټیټه کچه کی قرار لری. په سلو کی ۸۰ میرمنی د امیندواری ضد وسایلو له هیڅ یوه ډول څخه ګټه نه اخلی. د امیندواری څخه د مخنیوی د ډیرو دودیزو وسایلو څخه ستنه (پیچکاری) او ورپسی ګولی(تابلیت) دی. د هغو میرمنو سلنه چی د امیندواری ضد وسایلو څخه ګټه اخلی د هغو ترمنځ چی زده کړی ئی ندی کړی له ۲۰ سلنی څخه د هغو ترمنځ چی منځنی یا لوړی زده کړی لری ۲۷ سلنی ته ، زیاتوالی مومی.
په افغانستان کی تر زیږیدنـی دمخه د څارنی پوښښ (د داکتر، نرس یا دایه په واسطه) ډیرکم دی. په سلو کی ۴۸ میرمنی لږترلږه یو ځل د امیندواری په دوران کی د روغتیائی ماهر پرسونل لخوا څارنه کیږی. په ټولیزه توګه تر زیږیدنی وړاندی سپارښت شوی څارنی نامناسبی دی او د سپارښت شوی څارنو یوازی او یوازی په ډیرو کمو مواردو کی کارول کیږی. د هغو میرمنو په منځ کی چی د سروی څخه د دوو کلونو مخکی موده کی ئی زیږون کړی دی یوازی په سلو کی ۱۲ امیندوارو میرمنو له زیږون دمخه څارنی ترلاسه کړیدی چی د وینی فشارئی معاینه شوی او ادرار او وینـه ئی آزمایښت شوی دی. د ډاکترانو په سلو کی ۲۰، نرسانو او دایه ګانو په سلو کی ۱۶، او د دائی مرستیالی په سلو کی د۲ زیږیدنو سره مرسته کړی دی. په سلو کی له ۶۰ زیاتی زیږیدنی د غیر ماهرو کسانو په مرسته ترسره شوی دی. په افغانستان کی نیږدی په سلو کی ۳۳ زیږیدنی په روغتیائی آسانتیاو کی صورت مومی. د نـیمائی زیات (په سلو کی ۶۵) زیږیدنی په کورونو کی کیږی. د ښاری سیمو ښځی ښائی دوه برابره (په سلو کی۶۶) نظر د کلیوالی سیمو ښځو ته (په سلو کی۲۵) په روغتیائی آسانتیاو کی زیږون وکړی.

د ماشوم پرمختیا

په افغانستان کی د ۴۹-۳۶ میاشتنی ماشومانو په سلو کی یوازی یو ئی د ښوونځی څخه مخکی زده کړی تعقیبوی. د شمولیت ارقام په داسی حال کی چی ډیر زیات ټیټ دی، په ښاری سیمو کی د اقتصادی او ټولنیز حالت په توپیر سره (په سلو کی ۴) د کلیوالی سیمو څخه ۸ ځلی (په سلو کی ۰,۵)زیات دی. د دوه پر دری برخی (په سلو کی۷۳) ترپنځه کلنی لاندی ماشومانو لپاره د سروی دری ورځی مخکی د کورنی یوه بالغ غړی د نورو څخه په زیاتو فعالیتونو کی چی د ښوونځی لپاره د تیاری نیولو او زده کړی ته لوړتیا وربخښی، لکه لوستل، سندری ویل او یا لوبی کول، مشغولیت درلود. په دا ډول فعالیتونو کی د پلار مشغولیت د مور دوه ثلثه جوړوی.
د ۵۹-۰ میاشتنی ماشومانو په سلو کی یوازی ۲ په داسی کورنیو کی ژوند کوی چی لږترلږه په کی د ماشومانو دری ټوکه کتابونه موجود دی، او د ماشومانو نسبت د ماشومانو د۱۰ ټوکه کتابونو او ترهغی زیاتو ته په سلو کی ۰,۵ ته راټیټیږی. په ټولیزه توګه د -۰

۵۹ میاشتنی ماشومانو په سلو کی ۵۳ دوه او یا ترهغی زیات د لوبیدو شیان په خپلو کورونو کی درلودل. د نامناسبی څارنی په اړه دا معلومه شوه چی په سلو کی ۴۰ ماشومان یا یوازی او یا خو د یوه بل ماشوم ترڅارنی لاندی پریښودل شوی دی.

لیک لوست او ښوونه او روزنه

د ۲۴-۱۵ کلنی میرمنو د هرو پنځو ښځو څخه یوه ښځه باسواده ده. د کلیوالی سیمو د ښځو د سواد کچه نسبت د ښاری سیمو د ښځو د سواد کچی ته له دریو ځلو څخه هم ډیره کمه ده. د ټولو هغو ښځو څخه چی ځواب ئی ورکړی د زده کړی لوړه درجه ئی لمړنی زده کړی دی، یوازی په سلو کی ۲۹ په ریښتینی ډول باسواده وی.سواد د هیواد د هغو ښځو په منځ کی چی په ډیر بیوزلو کورنیو کی ژوند کوی نسبت خپلو سیالانو ته چی په شتمنو کورنیو کی ژوند کوی ۱۰ځلی ټیټ دی.
په ۱۳۸۸یم کال کی د زیاتو سیمه ایزو توپیرونو سره په سلو کی ۲۹ ښوونځی ته د شاملیدو د شرایطو درلودونکی ماشومان د لومړنیو ښوونځیو په لمړی ټولګی کی شامل شوی وو. د بیلګي په ډول په سهیل زون کي ښوونځي ته د شمولیت شاخص په سلو کي له ۱۲ څخه ټیټ دی خو په ختیځ زون کي په سلو کي ۴۵ دی. لمړني ښوونځي ته د ماشومانو شاملیدل په ښاري سیمو کي (په سلو کي ۴۳) نسبت کلیوالي سیمو ته(په سلو کي ۲۶) په خپل وخت سره دی. یواځي په سلو کي ۵۵ د لمړني ښوونځي د عمرماشومان د ښاري او کلیوالي سیمو د توپیرونو له مخي ښوونځي ته شامل دي او شاوخوا ۶۸ سلنه د ثانوي دورې د عمرماشومان، ښوونځي ته شامل ندي. د ټولو هغو ماشومانو له ډلي څخه چي لمړی ټولګی پیل کوي نیږدې څلور پر پنځه برخه د هغو ماشومانو چي په لمړي ټولګي کي شامليږي، وروستنی ټولګي ته رسيږي او زیاتره (په سلو کي ۹۳) هغه ماشومان چي د لمړني ښوونځي وروستی ټولګی ئي په بریالیتوب سره بشپړ کړی دی د منځنی دورې لمړنی ټولګي ته شامليږي. د جنسيت تساوي د لمړنی ښوونځي لپاره ۰,۷۴ دی او په لمړنیو ښوونځیو کي د هلکانو او نجونو د توپیر ښکارندوی دی. دا شاخص د ثانوي زده کړو لپاره ۰,۴۹ته د یوې نابرابری او په ځانګړي توګه د سهیل په زون کي د نجونو لپاره په ښکاره ډول رالویږي.

د ماشومانو څخه ملاتړ

په افغانستان کي په سلو کي ۶۳ د پنځه کلنی عمر لاندې ماشومانو زیږون ندی ثبت شوی. د ماشومانو کار په اقتصادي او ټولنیزو کارونو کي د ۱۴-۵کلنی ماشومانو په برخي اخیستني سره ډیر رواج لري. د ټولو ۱۴-۲ کلنو ماشومانو څخه په سلو کي ۷۴ لږترلږه د مور یا د څارونکي او یا د کورنی د کوم بل غړي لخوا د یو ډول روحي او یا جسمي تادیب سره مخامخ شوي دي. په افغانستان کي زیاتره (۹۴ سلنه) د ۱۷-۵ کلنی ماشومان د مور او پلارسره یوځای ژوند کوي او شاوخوا په سلو کي ۲ ئي د مور او پلار پرته خپل ژوند پر مخ بیائي.
ارقام ښئي چي په افغانستان کي ژر وختي وادونه په داسي حال کي چي لا تراوسه په عمومي توګه په لوړه کچه کي دي، د کمیدو په حال کي دي. تراوسه هم د ۱۵- ۱۹کلونو د هرو پنځو ښځو څخه یوې یي واده کړی دی. په ټولیزه توګه په سلو کي ۱۵سروې شوي میرمنو د ۱۵کلنی ترعمر دمخه واده کړی دی، په داسي حال کي چي دهغوی په سلو کي ۴۶ د ۱۸ کلنی مخکي واده کړی دی. ژر وختي وادونه د زده کړې له درجي سره ټینګه اړیکه لري: ځوانه نجلی چي زده کړې یي نه وي کړي نظر خپلو سیالانو ته چي منځنی یا له هغي لوړې زده کړې لري، درې ځلي ډیر احتمال لري چي د ۱۸ کلنی عمر دمخه واده وکړي. سروې دا معلومه کړه چي شاوخوا په سلو کيې۷ د ۴۹-۱۵ کلنی ښځی د څو وادونو په ازدواج کی قرار لری.
د افغانستان څو شاخصیزه سروې د میړه او میرمني ترمنځ د عمر توپیر تر پاملرني لاندې نیولي او دا ئي معلومه کړي چي د ۴۹-۱۵ کلونو ښځو ۱۱ سلنه او د ۲۴-۲۰ کلنو ښځو ۱۴ سلنه د هغو سړیو سره وادونه کړي دي چي لږترلږه ۱۰ کاله له دوی څخه مشران دي.

ایدز
داسی ګڼل کیږی چی افغانستان داسی یو ډول هیواد دی چی په کی د ایدز خوریدل کم وی او د ایدز د را ولاړیدو خطر زیات دی. سروی دا معلومه کړه چی د ۴۹-۱۵ کلنو د هرو څلورو ښځو څخه (۲۶ سلنه) یوی ښځی د ایدز په هکله څه اوریدلی دی. که څه هم یوازی په سلو کی ۲ د ایدز د لیږد او وقایی په اړه سم او پوره معلومات لری. د ایدز څخه د پوهای او د معلوماتو د کچی په اړه زیات توپیرونه شتون لری. د بیلګی په ډول، تر نیمائی زیات (۵۵ سلنه) ښاری ښځو په سلو کی د ۲۱ کلیوالی ښځو په پرتله د ایدز په هکله اوریدلی دی. د هرو پنځو ښځو څخه (۲۱سلنه) یوه ئی پوهیږی چی د ایدز ویروس کولای شی له مور څخه ماشوم ته انتقال شی . د هغو ښځو سلنه چی د مور څخه ماشوم ته د ایدز د لیږد دری واړه لارو باندی پوهیږی، په سلوکی ۸ دی، په داسی حال کی چی د میرمنو په سلو کی ۴ په ځانګړی لاری هیڅ یوه باندی نپوهیږی.

۱

سریزه

شالید

دغه راپور د افغانستان په ځو شاخصيزه سروې باندې ولاړ دی چې په ۱۳۸۹-۱۳۹۰ کال کې د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د احصائيې د مرکزي ادارې لخوا ترسره شوه. نوموړي سروې د افغانستان د ماشومانو او ښځو د وضعیت په هکله ارزښتناکه معلومات برابروي او عمدتاً د وروستيو نړيوالو هوکړه ليکونو لکه د زريزې اعلاميه او د ماشومانو لپاره د يوې مناسبې نړۍ د عمل برنامه چې د ۱۸۹ غړيو هيوادونو په واسطه د ماشومانو په هکله د ملګرو ملتونو په ځانګړي اجلاس کې د ۲۰۰۱ کال د می په میاشت کې تصويب شوه، پر موخو اومقصدونو د څارنې پر اړتيا باندې تکيه لري. دغه دواړه هوکړه ليکونه پر هغو ژمنو ولاړ دي چې د نړيوالې ټولنې په واسطه د ماشومانو په خاطر د ۱۹۹۰کال په نړيوال اجلاس کې ورکړل شوی دی.
حکومتونه د دغو هوکړه ليکونو په لاسليک کولو سره، ژمن شول تر ځو د ما شومانو وضعيت ته ښه وا لی ور وبخښي او موخو ته ئې د رسيدلو په لار کې له پرمختګ څخه څا رنه وکړي. یونیسف ته په دې برخه کې د ملاتړي د نده ور وسپا رل شوه .

د کړنې لپاره ژمنه
د ملي او نړيوالې راپور ورکونې مسئوليتونه

هغو حکومتونو چې د زريزې اعلاميه، د ماشوما نو لپاره د يوې مناسبې نړۍ د عمل برنامه او اعلاميه ئې لاسليک کړې ده، همدا ډول ئې د هغې موخو او مقصدونو ته د رسيدو په لار کې له پرمختګ څخه د څارنې لپاره ژمنې کړې دي.
" مونږ په منظم ډ ول په ملي کچه او په هغه ځای کې چې مناسب وي، په سيمه ايزه کچه څارنه کوو او د عمل ددی برنامې موخو او مقصدونو ته د رسيدو په لار کې په ملي، منطقوي او نړيواله کچه، د پرمختګ ارزونه کوو . د هغې مطابق خپل ملي احصائيوي ظرفيت ته لوړوالی ورکوو تر څو د عمر، جنس او نورو په شمول اړوند ارقام چې تو پيرونه ئې رامنځ ته کړي دي او د ماشوم محوره څيړنو د پراخې لړی ملاتړ وکړي، راټول، تحليل او تجزيه کړي. مونږ به د څارنې، ارزونې او پلان جوړونې لپاره د احصائيوي ظرفيتونو او د ټولنې د ظرفيت لوړونې له کوښښونو د ملاتړ په خاطر نړيوالې همکاری ته زياتوالی ورکړو.
"... (د ماشومانو لپاره يوه مناسبه نړۍ ، پاراګراف ۶۰)
" ... مونږ به په ملي او سيمه ايزه کچه دوره ئي څيړنې ترسره کړو ترڅو شته خنډونو ته په ډيره اغيزناکه توګه رسيدنه وشي او کارونو ته ګړنديتوب ورکړل شي .... " د ماشومانو لپاره يوه مناسبه نړۍ، پارګراف ۶۱)
د عمل برنامه (پراګراف ۶۱) په همدې ډول د د وره ئي راپورونو په برابرولو کې د يونيسف ځانګړی ګډون غواړي. " له يونيسف څخه د لاربنوونکي نړيوال سازمان په توګه غوښتل شوی دی ترڅو د حکومت سره په نيږدې همکاری کې د پروګرامونو او د ملګرو ملتونو د سيستم د اختصاصي نمايندګيو او د عمل د برنامې او اعلاميې د تطبيق په اړه د ترلاسه شوي پرمختګ په هکله د معلوما تو د برابرونې او خپرونې نورو شريکانو اړونده وجوه ته ادامه ورکړي .

په همدې ډول، د زريزې اعلاميه (پراګراف ۳۱) د پرمختګ په اړه د دوره ئي راپور ورکونې غوښتونکي دي . " ... مونږ د عمومي اجلاس څخه دا غوښتنه کوو ترڅو په منظم ډول ددې اعلاميې د مفادو په هکله د حاصل شويو پرمختګونو څخه ارزونه وکړي، د عمومي منشي څخه وغواړي ترڅو دوره ئي راپورونه د عمومي اجلاس د رسيدګی په خاطر د ورپسې کارونو لپاره د بنسټ په توګه، خپاره کړي . "

د افغانستان حکومت د ماشوم د حقونو کانوانسیون په ۱۹۹۴ کال کې تصویب کړي او د ښځو پرخلاف د تبعیض د ټولو ډولونو د له منځه وړلو کانوانسیون په ۱۹۸۰ کال کې لاسلیک شو خو، په ۲۰۰۳ کال کې تصویب شو. ددې کانوانسیونونو له تصویب څخه موخه د نړیوالو قوانینو پربنسټ او د نړیوالو شویو ژمنو سره په مطابقت کې چې په ټوله نړی کې د ماشومانو او ښځو د وضعیت په هکله شوی دی د ماشومانو او ښځو، د حقوقو تامین دی. د طالبانو د رژیم په وخت کې د سیاسي بې ثباتی پر بنسټ چې د زریزې اعلامیې د خپریدو پرمهال په واک کې وو، افغانستان د زریزې پرمختیائي هدفونه په ۲۰۰۴ کال کې تصویب کړل او د زریزې پرمختیائي موخو ته رسیدل د ۲۰۱۵ کال پرځای تر ۲۰۲۰ کال پورې وغځیدل او همدا ډول نهم هدف یعنې د امنیت تامین د پرمختیا د مخکیني شرط په توګه، د افغانستان لپاره ور زیات کړای شو.
د افغانستان حکومت د نړیوالې ټولنې سره د بشري پرمختیا د شاخصونو د اندازه کونی لپاره د متعددو وسایلو د پراختیا په خاطر کار کړی دی. ددې وسایلو ډیر بشپړ ئی د ۲۰۰۷/۰۸ م کال د ګواښونو او زیان مننی ملي سروې ده. تر اوسه پورې د ګواښونو او زیان منني ملي سروې د افغانستان د احصائیوي معلوماتو ډیره بشپړه سرچنه ده چې د وضعیت په هکله لکه بې وزلې او شتمنی، د کار قوا، روغتیا، د ښځو د وضعیت، ښوونی او روزنی، استوګنی، کرهنی او داسې نورو په اړه د معلوماتو پراخه لړۍ برابروي. د ګواښونو او زیان منني ملي سروې د ارقامو په راټولولو کې یو بنسټیز ګام وه چې د هغو کړنلارو او پرګرامونو سره چې موخه ئې د افغانستان خورا زیات زیان منونکي اتباع وو، مرسته کوله. په داسې حال کې چې د افغنستان څو شاخصیزه سروې، که څه هم په ډیر لږ مقیاس، د ګواښونو او زیان منني له سروې سره د پرتله کیدو وړ او بشپړونکې نوې ارقام برابر کړي او یوه اضافي وسیله ده چې د هیواد د پرمختیائي موخو په اړه په ځانګړې توګه هغه چې ماشومانو او ښځو ته متوجه دې د پرمختګ د ارزونې زمینه برابروي.
د ۲۰۰۴ کال را په دې خوا هیواد په ډیرو لوړو کوښښونو په بیا رغاونې پیل کړې. تر اوسه افغانستان د بشري پرمختیا د شاخصونو په ډیرو برخو کې پر مهمو پرمختګونو برلاسه شوی دی. د اړتیا وو د پوره کولو لپاره دولتې خدمتونه د هیواد په ډیرو ځانګو کې د لمړنیو تعلیماتو د پراختیا نیولې تر روغتیائي خدمتونو ته د لاسرسي پورې، بیا رغول شوی دی. خو لا تراوسه هم بیوزلې د یو زیات شمیر خلکو ځانګړنه ده. د افغانستان د احصائیې مرکزي اداره اټکل کوي چې ۳۶ سلنه وګړي، نیږدې ۱۰ میلیونه تنه په هیواد کې په بې وزلی کې ژوند تیروي. د غذائي مصئونیت نشتوالی یو دوامداره ګواښ دی او لا تراوسه هم زیاتره خلک د بشري مصئونیت لمړنیو نعمتونو ته لکه د څښاک صحي اوبه، حفظ الصحه او استوګنځي ته لاسرسی نلري، ټولنیزې نا برابری زیاتې دې او کومه اقتصادي وده چې د وروستی لسیزې په اوږدو کې ترلاسه شوې ده ، ګواښوي .
روان تاوتریخوالی د بې ثباتی یو بل لامل دی چې په منظم ډول ماشومان او ښځې قرباني کوي او بې وزلې کسان لا زیات زیان منونکې ګرځوي .
څرنګه چې د کړنلارې په کوښښونو کې مخکې ورته یادونه وشوه، د افغانستان حکومت هڅه کوي ترڅو بې وزلې را کمه کړي او د بشري پرمختیا شاخصونو ته لوړوالی ورکړي . پرشواهدو ولاړو د قوي مداخلو د طرحه کولو لپاره چې د افغانستان د خلکو د اړتیاوو ځواب ویونکې وي دقیقو ارقامو ته د لاس رسي لرل د اساسي اهمیت درلودونکې دی. ارقام همدا ډول باید د افغانستان د بشر دوستانه او پرمختیائي مرستو د ونډه لرونکو مرسته ورکوونکو حکومتونو، څو اړخیزه موسسو، نړیوال غیرحکومتي سازمانونو او مدني ټولنې په شمول د کار په اړه معلومات وړاندې کړي. د افغانستان د ماشومانو او ښځو د اساسي حقونو د لوړتیا او ښه والې په خاطر د ژمنو د ترسره کولو لپاره ډیر کارونه نور پاتې دي.
د افغانستان څو شاخصیزه سروې د افغانستان د احصائیې د مرکزي ادارې لخوا د یونیسف په مالي او تخنیکي مرسته ترسره شوه. څو شاخصیزه سروې د ۱۳۴۶۸ کورنیو په غوره کولو سره یوه نمونوې سروې ده چې د هیواد له کچې استازیتوب کوي. سروې په د اسې ډول طرحه شوې وه چې د هیواد په کچه د ښارې او کلیوالې ساحو او د اته ګونو زونونو د هر یوه په کچه (مرکزي زون، مرکزي لوړې سیمې، ختیځ زون، شمال ختیځ زون، سهیل ختیځ زون او لویدیځ زون) د شاخصونو اټکل برابر کړي. په څو شاخصیزه سروې کې د طبقه بندی یوه دوه پړاویزه طرحه تر اجرا لاندې راغله. د کورنیو پوښتنلیکونه، د میرمنو پوښتنلیک او د ماشومانو د پوښتنلیک نمونې د ټولو کورنیو لپاره بشپړې شوې. د سروې د ترسره کولو لاره وروسته په دویم څپرکي کې په تفصیل سره ښودل شوی ده .

د افغانستان د څو شاخصیزه سروې پایلې په لاندې لسو څپرکو کې وړاندې شوی دی : (۱) د کورنیو ځانګړتیاوې (۲) د ماشومانو مړینه (۳) تغذیه (۴) د ماشومانو روغتیا (۵) اوبه او روغتیا ساتنه (حفظ الصحه)(۶) د امیندواری روغتیا (۷) د ماشوم پرمختیا (۸) لیک لوست او ښوونه او روزنه (۹) له ماشومانو ملاتړ(۱۰) ایډز.

ځېرکي، پايلي يا ارقام د جدول په بڼه ښيئي، د پايلو کليدي برخي ئي برجسته کړی او زياتره ميتودولوژيکي معلومات د ارقامو د زياتي روښانتيا لپاره برابروي. دغه وروستی راپور د شاخصونو پايلي او هغه موضوعات چي په سروې کي تر پوښښ لاندي راغلي دی، ښيئ او د يوې پيچلي سروې د راپور په ځير ده چي يو زيات شمير شاخصونه په ځو غوره برخو کي په بر کي نيسي. د ځو شاخصيزه سروې له راپور ځخه موخه د هغو کليدي پايلو وړاندې کول دي چي د ارقامو له راټولو ځخه ترلاسه شوی دی. سره له دې چي د دې هيله کيږي چي نوموړي ارقام د نورو شريکانو سره ددې موندنو دعواقبو او لاملونو د ښه درک لپاره مرسته وکړي، د پايلو تحليل يا د هغي لامونه ددې راپور له چوکاټ ځخه بهردی .

د سروې موخي

د ۱۳۹۰ کال د افغانستان د ځو شاخصيزه سروې لمړنی موخي عبارت دي له :

- په افغانستان کي د ښځو او ماشومانو د وضعيت د ارزوني لپاره د نوي معلوماتو برابرول
- د ښځو او ماشومانو د وضعيت په اړه د معلوماتو برابرول، د زيان منونکو ټوليو د ځانګړنو او توپيرونو په ګډون
- د زريزي د اعلاميي د ټاکل شويو موخو او نورو نړيوالو منل شويو موخو په اړه له پرمختګ ځخه د ځارني په خاطر د اړتيا وړ معلوماتو برابرول
- د کار، طرحو او راتلونکو پروګرامونو لپاره خدمت او کړنلارو او اړونده مداخلو ته د معلوماتو ورکول
- د افغانستان د ځارني له سيستم او ارقامو د ښه والي سره مرسته او د دا ډول سيستمونو د طرحي، تطبيق او تحليل اړوند د تخنيکي تخصص پياوړتيا.

2

د نمونې اخيستنې کړنلاره

د نموني طرحه

د ځو شاخصيزه سروی نمونه داسې طرحه شوي وه چې د ښځو او ماشومانو د وضعيت په اړه په ملي کچه، ښاري او کليوالي ساحو، اته زونونو: مرکزي، مرکزی لوړې سيمې، شمال، ختيځ، شمال ختيځ، سهيل، سهيل ختيځ او لويديځ په کچه د يو زيات شمير شاخصونو لپاره اټکلونه برابر کړي. د ولايتونو نوم لړ د زونونو په بيلوالي په لاندې ډول وړاندې شوي دي.

د زون نوم	د ولايت نوم	د زون نوم	د ولايت نوم
مرکزی	کابل، وردک کاپيسا، لوګر پروان، پنجشير	*شمال ختيځ*	بغلان، تخار بدخشان، کندز
مرکزي لوړې سيمې	باميان، دايکندي	*سهيل*	ارزګان، هلمند زابل، نيمروز کندهار
ختيځ	ننګرهار، کنړ لغمان، نورستان	*سهيل ختيځ*	غزني، پکتيا پکتيکا، خوست
شمال	سمنګان، سرپل بلخ، جوزجان فارياب	*لويديځ*	غور، هرات بادغيس، فراه

۱.۲شکل: نقشه د زونونو د نموني ښودونکي

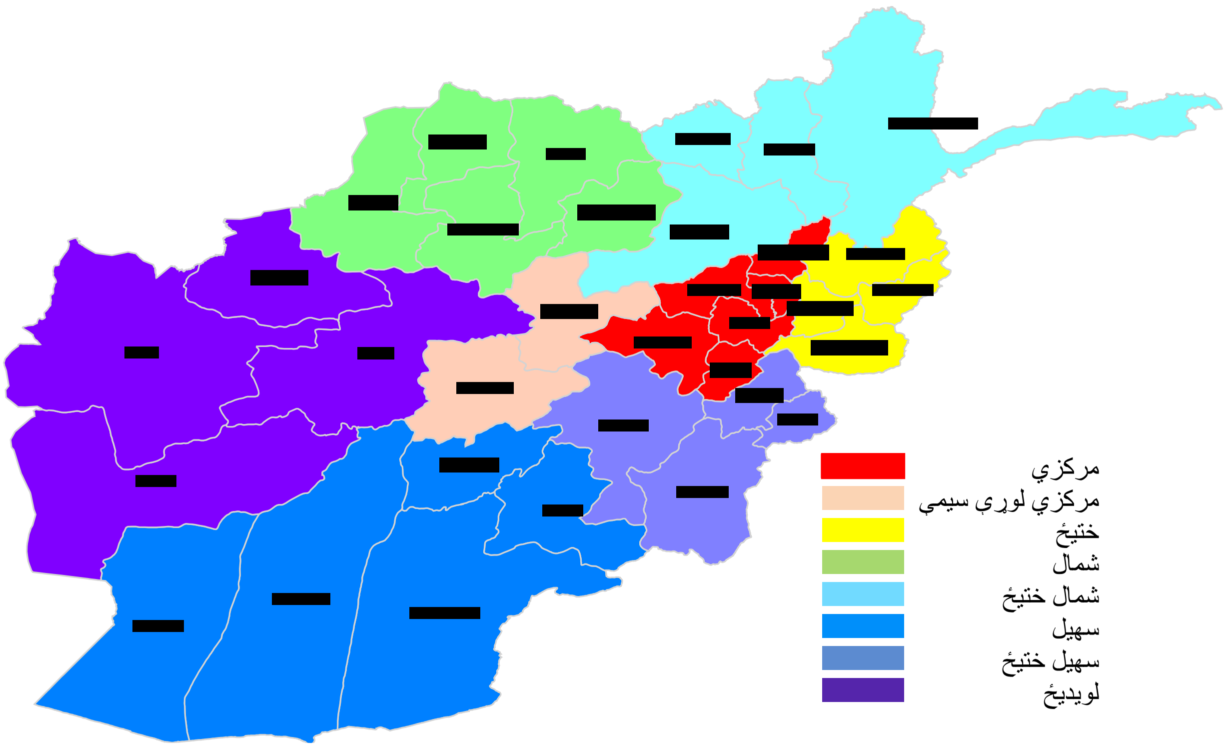

د افغانستان د څو شاخصيزه سروې لپاره يوه دوه پړاويزه طبقه بندي شوي طرحه د استفادې وړ وګرځيده. د شميرنې د ساحو د نمونې اخيستنې لمړنی واحدونه، يعنې برخې او سرحدونه په ښه ډول ټاکل شوي وو، کوم چې د احصائيې د مرکزي اداري په واسطه د هر يوه اداري واحد لپاره د سرشميرنې په خاطر برابرشوی وه. د شميرنې هرې ساحې شاوخوا ۱۸۵ کورنی درلودې چې د نوی نوم لړ د اخيستنې لپاره د منلو وړ يوه ساحه دی چې د افغانستان ټوله ساحه په بر کې نيسي. دغه چوکاټ د کورنيو د نوم لړ اخيستنې او د وګړو د شميرنې پربنسټ جوړ شوی چې د احصائيې مرکزي اداري لا پخوا د سرشميرنې لپاره د تياري په خاطر ترتيب کړي وه. د نمونې د سايز لپاره هغه کليدي شاخص چې د استفا دې وړ وګرځيده د ۲۳-۱۲ مياشتو ښځو واکسين شويو ماشومانو له ميزان څخه عبارت وه. ښاري او کليوالي ساحې د هر زون په دننې کې د نمونې اخيستنې د اساسي طبقې په توګه پيژندل شوی او نمونه په دوو پړاونو کې غوره شوی دی. په هره طبقه کې د نمونې د ساحو ټاکلی شمير په سستماتيک ډول د سايز سره په متناسب احتمال په لمړی پړاو کې غوره شوی، وروسته بيا په غوره شوی د شمار په ساحه کې د کورنيو نوم لړ صورت موندلی او د۳۰ کورنيو يوه سستماتيکه نمونه د شمار د هرې ساحې څخه پر حمل او نقل باندې د لګښتونو، لوجستيک، ساحوي کاراو د اغيزناکه لګښتونو له پلوه د خوشی د سايز په پام کې نيولو سره صورت وموند .

د نمونې پوښښ

۲.۱ جدول د کورنيو، ښځو، نارينه ؤ او تر پنځه کلنی عمر لاندې ماشومانو شمير د کورنی، ښځو، نارينه ؤ او تر پنځه کلنۍ عمر لاندې ماشومانو سره د مرکې د پايلو په بيلوالي او د کورنيو، ښځو، نارينه ؤ او ماشومانو د ځواب ورکونې ميزان ښئي.

۲.۱ جدول: د کورنی، ښځو، نارينه ؤ او تر ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو سره د مرکې پايلې

د کورنيو، ښځو، نارينه ؤ او تر ۵ کلنی عمر لا ندې ما شومانو شمير د کورنی، نارينه ؤ، ښځو او تر۵ کلنی عمرلا ندې ماشومانو سره د مرکې د پايلو په بيلوالي او د کورنيو، ښځو، نارينه ؤ او ماشو مانو د ځواب ورکونې ميزان												
	د اوسيدنې ځای			زون								
	ښاري	کليوالي		مرکزي	مرکزي لوړې سيمې	ختيځ	شمال	شمال ختيځ	سهيل	سهيل ختيځ	لويديځ	ټول
کورنی												
نمونه	3,681	9,787		2,763	1,203	1,591	1,949	1,831	1,352	1,314	1,465	13,468
ليدل شوي	3,634	9,680		2,717	1,174	1,586	1,932	1,819	1,340	1,309	1,437	13,314
مرکه شوي	3,545	9,571		2,626	1,164	1,571	1,922	1,811	1,309	1,280	1,433	13,116
د کورنی د ځواب ورکونې ميزان	97.6	98.9		96.7	99.1	99.1	99.5	99.6	97.7	97.8	99.7	98.5
ښځې												
د شرايطو درلودونکي	5,962	16,091		4,650	1,907	2,320	2,935	3,265	2,251	2,809	1,916	22,053
مرکه شوي	5,740	15,550		4,423	1,781	2,276	2,904	3,222	2,228	2,597	1,859	21,290
د ښځو د ځواب ورکونې ميزان	96.3	96.6		95.1	93.4	98.1	98.9	98.7	99	92.5	97	96.5
د نارينه ؤ د ځواب ورکونې ميزان	93.9	95.5		91.9	92.6	97.2	98.4	98.2	96.7	90.4	96.8	95.1
د ۵ کلنۍ عمر لاندې ماشومان												
د شرايطو درلودونکې	3,633	11,694		2,795	1,402	1,834	2,112	2,165	1,469	2,302	1,248	15,327
مور/ څارونکی مرکه شوی	**3,529**	**11,343**		**2,703**	**1,321**	**1,814**	**2,104**	**2,134**	**1,450**	**2,131**	**1,215**	**14,872**
د ۵ کلنی لاندې د ځواب ورکونې ميزان	97.1	97		96.7	94.2	98.9	99.6	98.6	98.7	92.6	97.4	97
د ۵ کلنی لاندې د ځواب ورکونې ټول ميزان	94.8	95.9		93.5	93.4	98	99.1	98.1	96.4	90.5	97.1	95.6

د نموني لپاره د غوره شويو ۱۳۴۶۸کورنيو څخه ۱۳۳۱۴کورنی ليدل شوي او له دې جملې څخه د۱۳۱۱۶ کورنيو سره د ځواب ورکوني د ۹۸٫۵ سلنې په ميزان په برياليی توګه مرکه وشوه. په مرکه شويو کورنيو کې ۲۲۰۵۳ ښځې (۴۹-۱۵ کالنی) پيژندل شوي. د هغوی له منځه د۲۱۲۹۰ ميرمنو سره په برياليی توګه مرکه وشوه چې د ۹۵٫۵ سلنه د ځواب ورکونې ميزان ښئي. سربيره پردې ۱۵۳۲۷ تر ۵ کلنې عمرلاندی ماشومان د کورنی په پو ښتنليک کې فهرست شول او د ۱۴۸۷۲ تنو ماشومانو لپاره پوښتنليک بشپړ شو چې د مرکه شويو ماشومانو په منځ کې د ځواب ورکوني د۹۷سلنې ميزان سره مطابقت لري. د کورنيو او د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو لپاره چې مرکه ورسره شوي د ځواب ورکوني د۹۵٫۶سلنې يو ټوليز ميزان محاسبه شوی دی.(۲.۱جدول)

همدارنګه د هرې طبقې په دننې کې د شمير د ساحې يوه احتياطي نمونه (د سايز سره متناسب د نمونې اخيستنې د عين سستماتيک متود څخه په ګټې اخيستنې سره) غوره شوی چې په سختو حالاتو کې چې د اصلي نمونې څخه د ارقامو د راټولولو کار ستونزمن وه، هغه تعويض کړي. په ټوليزه توګه ۱۰۲ نمونې د احتمالي تعويض لپاره غوره شوې. د څو شاخصيزه سروې د ساحوی کار په جريان کې ۴۲۳ د شميرساحې د ۵۱۶ د لمړی شمير ساحو له جملې څخه وشميرل شوي او۲۶ د شميرتعويضي ساحې و شميرل شوې، په د اسې حال کې چې د شمير۶۷ ساحې تعويض شوی. سربيره پردې د څو شاخصيزه سروې د نهائې نمونې د ارقامو په فايل کې ۴۴۹ د شمير ساحې نمونه وي او له دی کبله د نمونې په اغيزناکه سايز کې يو کلي کموالی رامنځ ته شوی دی.

د ۵۱۶ د شمير ساحو له جملې څخه ۶۷ د شمير ساحې د ساحوي کار د جريان په موده کې د امنيت د زيات نشتوالي له امله د لاس رسي وړ نه وي. نمونې د ښاري او کليوالي او زونونو په بيلوالي تقسيمات او طبقه بندي شوي او خپل وزنه ندي. د نمونی اخيستنی پايلی د راپور ورکونې لپاره د زونونو او په ملي کچه د ګټې اخيستنې وړ وګرځيدی. د ټولو هغو جدولونو لپاره چې د مور د زده کړې د درجې شاليده ځانګړتياوې ښئي، زيات تر زيات ۷ مواردە د۱۴۸۷۲مواردو له جملې څخه، د ټولو هغو جدولونو لپاره چې د کورنيو د رئيسانو شاليده ځانګړتياوې ښئي، زيات تر زيات ۱۱مواردە د ۱۳۱۱۶ مواردو څخه معلوم ندي. له دې کبله د زده کړې د درجې مجموع د هغو جدولونو د مجموعي عدد سره چې په کې دغه ځانګړتياوې ښودل شويدي مساوي ندي. يوه فرعي نمونه د وينې د ازمايښت لپاره په ځينو کورنيو کې د وينې د کموالي په خاطر تطبيق شوه. د وينې کموالی د ازمايښت د فرعي نمونې پايلې په ۵م څپرکي کې شاملې دي او د دې توضيح چې نمونه په څه ډول غوره شوي، کولای شي چې د الف په ضميمه کې د نمونې اخيستنې د طرحې د بشپړ توضيحاتو سره بيامومي .

د پوښتنليک منځپانګه

په سروې کې د پوښتنليک درې سيټونه د استفا دې وړ وګرځيدل.
۱) يو د کورنيو پوښتنليک د کورنيو د معمولو غړيو په هکله د معلوماتو د راټولولو لپاره (د کورنی د ايمي غړي)، د کورنی په هکله او د استوګنځی په اړه تطبيق شو.
۲)يو د ميرمنو پوښتنليک په ټولو کورنيو کې د ۴۹-۱۵ کلنو ښځو لپاره تطبيق شو.
۳) يو د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو پوښتنليک د ټولو ميندو يا څا رونکو سره د ټولو تر۵ کلنی عمرلاند ي ماشومانو لپاره چې په کورنی کې ئی ژوند کاوه، تطبيق شو.
د کورنی پوښتنليک د لاندې برخو درلودونکی دی:

- د کورنی د نوم لړ فورمه
- ښوونه او روزنه
- اوبه او روغتيا ساتنه (حفظ الصحه)
- د کورنی ځا نګړتياوې
- د ماشومانو کار
- د ماشومانو تاديب
- د لاس پريمينځل
- ايوډين لرونکي مالګه

د ميرمنو پوښتنليک د لاندې برخو درلودونکی دی:

- د ميرمنی شاليد
- د ماشومانو مړينه
- د وروستي ماشوم لپاره هيله مندي
- د مور او نوی زيږيدلی روغتيا
- د ناروغی نښی
- د اميندواری ضد وسايل
- د کورنی تاوتريخوالی پر وړاندی د چلند ډول
- واده کول
- وزن او ونه (قد[1])
- ايډز

- د ويني کموالی لپاره ازمايښت

تر ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو پوښتنليک په عادي حالت کې د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو له ميندو سره تطبيق شوی ده، په داسي حالت کې چې مور د کورنۍ په نوم لړ کې درج شوي نه وي يو اصلي ځارونکی ځانګړي شوي او ورسره مرکې صورت موندلی دی. دغه پوښتنليک د لاندې موضوعګانو درلودونکی ده :

- عمر
- د زيږيدني ثبت
- د ماشوم پرمختيا د ماشومتوب په لمړيو کې
- د مور له شيدو څخه تغذيه
- له ناروغی څخه ځارنه
- د واکسين تطبيق
- ونه او وزن
- د ويني ازمايښت[۱۴]
-

پوښتنليکونه د۴مې څو شاخصيزه سروې د نمونوي پوښتنليکونو پر بنسټ وي، چې د ۴مې څو شاخصيزه سروې د انګليسی ژبې د نمونوي پوښتنليک له نسخې څخه دري او پښتو ژبو ته ژباړل شوی او د کابل ولايت (د کابل ښار او د فرزې ولسوالی) او د پروان ولايت (د چاريکارو ښار او د بګرام ولسوالی) کې د ۱۳۸۹ کال د غوائي په مياشت کې د سروې دمخه ازمايښت شوی دی. د ازمايښتي سروې د پايلو پر بنسټ د پوښتنليک په ژباړه او عبارت جوړونه کې بدلونونه رامنځ ته شوي دي.
د سروې د پوښتنليک يو نقل د (F) له ضميمي سره مل دی. د ساحوي کار ټيمونو د پوښتنليکونو پر بشپړولو سربيره د اخلې پخلي لپاره مالګه د استفادې له پلوه د ايوډين د درلودلو په خاطر ازمايښت کړه. د لاسو د پريمينځلو لپاره ئي ځای او د استفادې وړ آسانتياوې وکتلې، تر۵ کلنی عمر لاندې ماشوما نو ونه او وزن ئي اندازه ګيري کړل او تر ۵ کلنی عمر لاندې ما شومانو او د ۴۹-۱۵ کلنی ميندو ويني ئي ازما يښت کړي دي چې د هغې تفصيلات او د اندازه ګيريو پايلې په اړونده برخه کې راپور ورکړل شوی دی .

زده کړه او ساحوي کار

د ساحوي کار لپاره د زده کړې پروګرام د ۲۱ ورځو لپاره د ۱۳۸۹کال د وږې او تلی په مياشتو کې جوړشو. د زده کړې دغه پروګرام کې د مرکې په اړه د متود لکچرونه، د پوښتنليک منځپانګه شامل او سربيره پر هغې د زده کړې د ګډونوالو ترمنځ د پوښتنې کولو د تجربې د ترلاسه کولو لپاره د مرکې تمثيل شامل وه.

۰۱ دا برخه د هيواد لپاره ځانګړي ده.
۰۲ دا برخه د افغانستان لپاره په منل شوي نسخه باندې ور زياته شوي ده.
۰۳ تر۵ کلنی عمرلاندې ماشومان، ۴-۰ کلنی ماشومان او ۵۹-۰ مياشتنی ماشومان په دې راپور کې په مترادف ډول کارول شوي دي.
۰۴ دا برخه د افغانستان لپاره په منل شوي نسخه باندې ور زياته شوي ده.
۰۵ د ۴مې څو شاخصيزه سروې نمونوي پوښتنليک کولای شی په دې نښاني وموندلای شی .
www.childinfo.org/mics4_questionaire.htm

د زده کړې د دورې په پای کې ګډونوالو درې ورځې په عملي توګه تمريني مرکې په کابل کې ترسره کړې. له ساحې څخه د ۶۶ ټيمونو په واسطه ارقام راټول شول. هر ټيم د ۶ تنو مرکه کوونکو (درې ښځې، درې نارينه) دوه سمونکو (يو سمونکی/ د ښځو اندازه نيونکې) او يوه ځارونکي څخه جوړ شوی وه. ساحوي کار د ۱۳۸۹ کال د تلې په مياشت کې پيل او د ۱۳۹۰ کال د غوائي په مياشت کې بشپړ شو.

د ارقامو پراسس

ارقام د **CSPro** سافټویر په واسطه داخل کړای شول. ارقام په۲۴ کمپیوټرونو کې د ۲۴کمپیوټرکارانو، دوه تنو څارونکو او یوه تن د ارقامو پراسس مدیر په واسطه ثبت شول.
د کیفیت د کنټرول د تامین او ډاډمنتیا په خاطر ټول پوښتنلیکونه دوه ځلي ثبت شول او د دننی یوشان والي چک ترسره شو. معیاري پروګرامونه او طرزالعملونه چې د ۴مې څوشاخصیزه سروې د نړیوال پروګرام لاندې پراختیا ورکړل شوي وه د افغانستان پوښتنلیک سره برابر کړای شول او د ارقامو په پراسس کې د استفادې وړ وګرځیدل. د ارقامو پراسس د ۱۳۹۰ کال د زمري په میاشت کې بشپړشو. ارقام د ټولنیزو علومو لپاره د احصائیوي بستې د ۱۸مې نسخې څخه په استفادې سره (**Statistical Package for Social Sciences (SPSS** تحلیل شول، ترکیب او د جدولبندي کړنلاره چې د یونیسف لخوا پراختیا ورکړل شوی وه، د استفا دې وړ وګرځیده.

3

د کورنۍ د وګړو ځانګړتیاوې

د کورنۍ د وګړو ځانګړتیاوې

۳.۱جدول د کورنیو په هکله اساسي شالیدیز معلومات د وزن شویو او نا وزن شویو په توګه ښئي. د کورنیو په منځ کې، د کورنۍ د رئیس جنس، زون، د استوګنې ځای، د کورنۍ د غړیو شمیر او د کورنۍ د رئیس د زده کړې درجه ښودل شوي ده. دغه ځانګړتیاوې د دې راپور په راتلونکو جدولونو کې د استفادې وړ ګرځېدلی دی. د جدول له ارقامو څخه دا هیله کیږي ترڅو د مشاهداتو شمیر په راپور کې د تحلیل د غوره کټګوریو په بیلوالي وښئي او د ځواب ورکوونکي د ځانګړتیاو په بیلوالي د ارقامو د تفسیر لپاره د اهمیت وړ تفصیلات په اختیار کې ورکړي. په دې راپور کې پاتې نور جدولونه یوازې په وزن شویو ارقامو سره ښودل شوي دي. د زیات تفصیل لپاره د وزن کولو په هکله الف ضمیمې ته مراجعه وکړی. د کورنیو وزن شوي او نا وزن شوي اعداد مساوي دي، ځکه چې د نمونې وزنونه موزون شوي دي (د الف ضمیمه دې وکتل شي). جدول همدارنګه د هغه کورنیو شمیر ښئي چې لږترلږه د ۱۸ کلنۍ لاندې یوماشوم، یو د ۵ کلنۍ لاندې ماشوم او لږترلږه د ۴۹-۱۵ کلنۍ یوه د شرایطو درلودونکې میرمن لري. جدول همدارنګه د کورنۍ د سایز وزنی اوسط چې له سروې څخه اټکل شوي دي ښودونکي دي.

۳.۱ جدول: د کورنۍ جوړښت

د کورنیو ډیروالی او د سلنې ویش د غوره شویو ځانګړتیاو په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹			
	د وزن شویو سلنه	د کورنیو شمیر	
		وزن شوي	نا وزن شوي
د کورنۍ د رئیس جنس			
نارینه	99.1	13,003	12,977
ښځینه	0.9	113	139
زون			
مرکزي	16.5	2,159	2,626
مرکزي لوړې سیمې	3.3	432	1,164
ختیځ	11.6	1,520	1,571
شمال	14.6	1,913	1,922
شمال ختیځ	15.9	2,091	1,811
سهیل	12.1	1,584	1,309
سهیل ختیځ	9.6	1,263	1,280
لویدیځ	16.4	2,155	1,433
د استوګنې ځای			
ښاري	18.5	2,427	3,545
کلیوالي	81.5	10,689	9,571
د کورنۍ د غړیو شمیر			
1	0.2	20	23
2	2.8	373	343
3	4.6	599	567
4	8.1	1,064	1,040
5	10.5	1,375	1,416
6	12.7	1,667	1,716
7	12.7	1,668	1,668
8	12.7	1,664	1,703
9	10.4	1,360	1,339
10 او پورته	25.4	3,326	3,301
د کورنۍ د رئیس د زده کړې درجه			
زده کړه یې نده کړې	68	8,922	8,460
لمړنۍ	11.4	1,498	1,567
منځنۍ او پورته	20.5	2,689	3,078

د کورنيو ډيروالی او سلني ويش د غوره شويو ځانګړتياو په بيلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹			
	وزن شوي سلنه	د کورنيوشمير	
		وزن شوي	نا وزن شوي
ټول	100	13,116	13,116
کورنی د لرترلره			
د 0-4 کلنی یوه ماشوم سره	69	13,116	13,116
د 0-17 کلنی یوه ماشوم سره	94.2	13,116	13,116
د 15-49 کلنی یوه ښځه	96.3	13,116	13,116
د کورنی د سایز اوسط	7.8	13,116	13,116

د وګړو ځانګړتياوې

د سروي د وګړو د جنس او عمر وزن شوی ویش په ۳.۲جدول کې ښودل شوی دی او همدا ډول د وګړو د هرم د برابرولو لپاره په ۳.۱ شکل کې د استفادې وړ ګرځيدلی دی.

۳.۲ جدول : د وګړو ويش دعمر او جنس په بيلوالي

د کورنيو ډيرولي او سلنې ويش د وابسته سني ګروپونو د پنځه کلنی ګروپونو په بيلوالي او د (۱۷-۰پورته کلنو) او بالغ (۱۸ کلنی او جنس) ماشومانو په توپير افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹						
	نارينه		ښځينه		ټول	
	شمير	سلنه	شمير	سلنه	شمير	سلنه
عمر						
0-4	7,972	15	7,503	15.4	15,475	15.2
5-4	8,928	16.8	8,267	17	17,195	16.9
10-14	7,500	14.1	6,899	14.2	14,399	14.2
15-19	6,578	12.4	5,748	11.8	12,326	12.1
20-24	4,750	8.9	4,271	8.8	9,021	8.9
25-29	3,589	6.8	3,673	7.6	7,262	7.1
30-34	2,747	5.2	2,494	5.1	5,241	5.2
35-39	2,238	4.2	2,427	5	4,664	4.6
40-44	1,965	3.7	1,846	3.8	3,811	3.7
45-49	1,562	2.9	1,474	3	3,036	3
50-54	1,385	2.6	1,648	3.4	3,033	3
55-59	956	1.8	788	1.6	1,743	1.7
60-64	1,211	2.3	688	1.4	1,899	1.9
65-69	554	1	327	0.7	881	0.9
70-74	662	1.2	290	0.6	952	0.9
75-79	215	0.4	92	0.2	307	0.3
80-84	200	0.4	90	0.2	290	0.3
85+	128	0.2	47	0.1	175	0.2
0-14	24,400	45.9	22,668	45.9	47,069	46.3
15-64	26,981	50.8	25,056	50.8	52,037	51.2
65+	1,759	3.3	846	3.3	2,605	2.6
ماشوم او بالغ نفوس						
د 0-17 کلن ماشومان	28,304	53.3	25,988	53.3	54,292	53.4
بالغ کسان+18 او ترهغې پورته	24,835	46.7	22,583	46.7	47,418	46.6
ټول		100		100		100

په ۱۳۱۱۶ کورنیو کې چې په سروې کې ورسره په بریالیتوب مرکې صورت وموند ۱۰۱۷۱۳ د کورنۍ غړي فهرست شول، او له دې جمله څخه ۵۳۱۴۰ ئي نارینه او ۴۸۵۷۳ ئي ښځینه دي.

۳.۱ شکل: د افغانستان د کورنیو د وګړو د عمر او جنس ویش ۱۳۹۰-۱۳۸۹

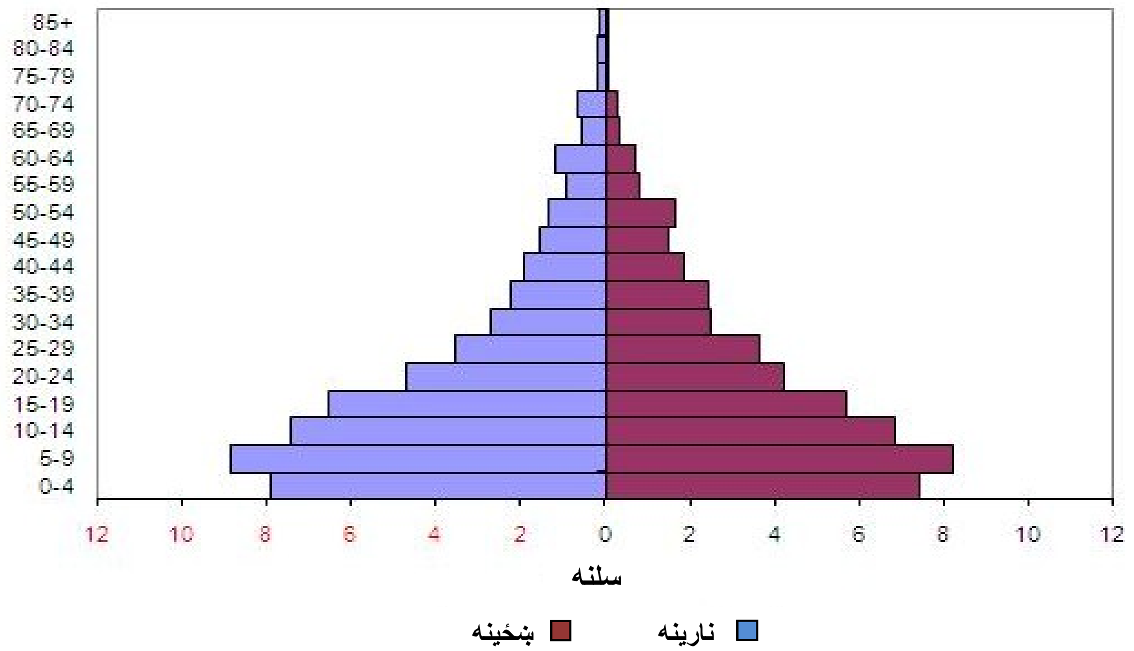

د ۴۹-۱۵ کلنی ښځینه ځواب ورکوونکو ځانګړتیاوې

۳.۳ او ۳.۴ جدولونه د ۴۹-۱۵ کلنی ښځینه ځواب ورکوونکو د شالیدي ځانګړتیاوو او تر ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو په هکله معلومات برابروي. په هر جدول کې وزن شوي او نا وزن شوي اعداد مساوي دي. ځکه چې وزنونه یوشان (همګون) شوي دي. د ښځو او ماشومانو په هکله د شالیدي ګټورو معلوماتو پر برابرولو برسیره دغه جدول همدا ډول په هره کټګورۍ کې مشاهدات ښئي. دغه کټګورۍ د دې راپور په راتلونکو جدولونو کې لیدل کیږي.

3.3 جدول د ۴۹-۱۵ کلني ښځینه ځواب ورکونکو شالیدي معلومات وړاندي کوي. دغه جدول د ښځینه ځواب ورکونکو په اړه د زون، د استوګنې ځای، عمر، مدني حالت، د مورتوب حالت، په وروستیو دوو کلنو کې زیږون، ښوونه اوروزنهٔ او د شتمنۍ د کوانتیل پر بنسټ د معلوماتو د ویش درلودونکی دی. د معلوماتو څخه په ګټي اخیستني سره د لګښتي توکو د مالکیت د استوګنځي د ځانګړتیاو، اوبو او روغتیا ساتني په هکله او ځنی نورو ځانګړتیاو په اړه چې د کورنۍ په شتمنۍ پوري تړاو لري د اجزاو اساسي تحلیل صورت وموند، ترڅو د کورنۍ هرې شتمنۍ ته وزن (ضریب) وټاکل شي. وروسته بیا د دې وزن او د کورنۍ د شتمنۍ پربنسټ هرې کورنۍ ته د شتمنۍ یو لمبر ورکړل شو، وروسته بیا تر سروې لاندې د کورنیو نفوس د هغو کورنیو د شتمنۍ د لمبر مطابق چې په کې ژوند کوي، درجه بندي شو او په پای کې په پنځو مساوي (کوانتیل) د ډیر ټیټ (ډیر بې وزلی) څخه تر ډیر لوړ (ډیر شتمن) وویشل شول. هغه شتمني چې په دې سنجش کې تر استفادې لاندې راغلي په لاندې ډول دي : د کورنۍ د ځښاک د اوبو سرچینه، د روغتیا ساتني آسانتیاوې، د خوب په هره کوټه کې د کسانو شمیر، د کوټې د چت ډول، د کوټې د غولي ډول، د دیوال ډول، د اخلي پخلي لپاره د سون د توکو ډول، تلویزیون، راډیو او یخچال.

داسې ګڼل کیږي چې د کورنۍ د شتمنۍ په اړه د معلوماتو له لارې د شتمنۍ شاخص، د اوږدې مودې لپاره اساسي شتمني په بر کې نیسي او له هغې څخه موخه د ډیرو شتمنو او د ډیرو بې وزلو په بیلوالي، د کورنیو درجه بندي دي. د شتمنۍ شاخص د مطلقي بې وزلۍ په اړه او د لګښت د کچې نظر عاید ته، معلومات نه برابروي.

۳.۳ جدول: د میندو شالیدیزی ځانګړتیاوي

د ۴۹-۱۵ کلنی میرمنو د ډیروالي او سلني ویش د غوره شویو شالیدیزو ځانګړتیاو په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹			
	وزن شوي سلنه	د میرمنو شمیر	
		وزن شوي	نا وزن شوي
زون			
مرکزی	17.4	3,696	4,423
مرکزي لوړي سیمي	3.4	714	1,781
خنیځ	10.1	2,153	2,276
شمال	13.5	2,876	2,904
شمال ختیځ	17.6	3,752	3,222
سهیل	12.6	2,672	2,228
سهیل ختیځ	12.8	2,731	2,597
لویدیځ	12.7	2,695	1,859
د استوګني ځای			
ښاري	18.9	4,031	5,740
کلیوالي	81.1	17,259	15,550
عمر			
19-15	25.9	5,510	5,579
24-20	19.3	4,110	4,139
29-25	16.8	3,579	3,546
34-30	11.6	2,460	2,434
39-35	11.2	2,389	2,420
44-40	8.5	1,805	1,759
49-45	6.8	1,438	1,413
مدني حالت			
واده شوي	69.4	14,757	14,521
کونډه	1.5	316	326
طلاق / جلاشوي	0.1	18	21
هیڅکله ئي واده ندی کړی	29.1	6,185	6,411
د مور توب حالت			
زیږون ئي کړی	64.1	13,640	13,468
هیڅکله ئي زیږون ندی کړی	35.9	7,650	7,822
په وروستیو دوو کلونو کي زیږون			
په دوو وروستیو کلونو کي ئي زیږون کړیدی	22.9	4,865	4,962
په دوو وروستیو کلونو کي ئي زیږون ندی کړی	77.1	8,775	8,506
ښوونه او روزنه			
نالوستی	81.5	17,359	16,621
لمرنی	7.5	1,595	1,767
ثانوي او ترهغې پورته	10.9	2,330	2,899
د شتمنۍ شاخص کوانتیل			
ډیر بي وزلی	18.7	3,989	3,513
دویم	19.5	4,14	3,869
منځنی	19.9	4,227	3,997
څلورم	20.4	4,333	4,250
ډیر شتمن	21.6	4,598	5,661
ټول	100	21,290	21,290

د دی راپور په ټولو برخو کی ښوونه او روزنه کوم وخت چی د شالیدیز متحول په توګه تری کار اخیستل کیږی د ځواب ور کوونکی د زده کړی د درجی په معنی دی، مګر داچی په بل ډول ښودل شوی وی
.

د ۲۱۲۹۰ د ۴۹-۱۵ کلنی ښځینه ځواب ورکوونکو له جملې څخه ۸۱ سلنه په کلیوالي سیمو کې ژوند کاوه، په داسې حال کې چې ۱۹ سلنه په ښاري ساحو کې ژوند درلود. د سني ګروپونو خورا زیاته برخه په سروې کې د ۴۹-۱۵ د سن کتګوري(٪۲۶)وه، او ورپسې د ۲۴-۲۰ کلنی سني ګروپ (۱۹٪) قرار درلود. ډیر کوچنی سني ګروپ د ۴۹-۴۵کلنی (۷٪) دی . د میرمنو ډیر لوړ نسبت چې ور سره مرکه شوي، واده شوي دي (۶۹٪)، په د اسې حال کې چې په سلو کې۲۹ هیڅکله واده ندی کړی، او په سلو کی له ۲ څخه کمې کونډې او په سلو کې ۰,۱ طلاق یا جلا شوي وې.

د میرمنو ډ یری برخه (۶۴٪) د خپل عمر په اوږدو کې لږترلږه زیږون کړی دی، په سلو کې ۳۶ د سروې تر وخته هیڅ زیږون نه درلود او په سلو کې ۲۳ په تیرو دوو کلونو کې زیږون درلود. د یادونې وړ ده چې د ښځینه ځواب ورکونکو زیاتره برخه (په سلو کې ۸۱) رسمي زده کړې نه درلود ې، په داسې حال کې چې په سلو کې ۸ لمړنی زده کړې او په سلو کې ۱۱ ثانوي او ترهغې لوړې زده کړې درلودې. دا موضوع د میرمنو په منځ کې په دوامداره توګه د میرمنو په منځ کې د رسمي زده کړو ډیری ټیټې کچې، حتی د طالبانو له رژیم څخه د لسو کلونو تیریدو ته ګوته نیسي . د ۴۹-۱۵ کلنې ځواب ورکونکو میرمنو په سلو کې د ۲۲ په ډیر بډای کوانتیل کې او په سلو کې ۱۹ په ډیر بې وزلی کوانتیل کې څه ناڅه په مساوي توګه د شتمنی په کوانتیلونو کې ویشل شوي دي.

د میرمنو ډیره زیاته نمونه په مرکزي زون کې (په سلو کې ۱۷) او ډیره کوچنی د مرکزی لوړو سیمو په زون کې (په سلو کې ۳) قرار لري. هرکله چې نا وزن شوی رقم له وزن شوي رقم څخه زیات وي، دا ښکاره کوي چې میرمنې په ټولو حوزو کې زیاته نمونه اخیستل شوي ده اوبرعکس، دا په دې معنی ده چې، د مثال په توګه، په مرکزي لوړو سیمو کې له میرمنو د غوره کیدو له لارې ډیره کمه نمونه اخیستل شوی دی، په د اسې حال کې کومې میرمنې چې په لویدیځ زون او کلیوالي سیمو کې ژوند کوي د غوره کیدو له لارې ورڅخه ډیره زیاته نمونه اخیستل شوي ده.

د افغانستان په څو شاخصیزه سروی کی ثانوی زده کړی له هغی څخه لوړو زده کړو سره یو ځای شوی دی. ۷

د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو ځانګړتیاوې

د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو ځیني شالیدیزی ځانګړتیاوې په ۳.۴جدول کې ښودل شوی دی. دغه د څو ځانګړنو په بیلوالي د ماشومانو ویش لکه : جنس، زون، د استوګنې ځای، عمر د مور یا څارونکې د زده کړې درجه او شتمنی په بر کې نیسي .

جدول ۳.۴: د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو شالیدیزې ځانګړتیاوې

د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د ډیروالي ا سلنی ویش د عمر اوغوره شویو ځانګړتیاو په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹			
	وزني سلنه	د ۵ کلونو څخه کم عمره ماشومانو شمیر	
		وزن شوي	نا وزن شوي
جنس			
نارینه	51.5	7,653	7,607
ښځینه	48.5	7,218	7,265
زون			
مرکزی	15	2,230	2,703
مرکزي لوري سیمي	3.5	517	1,321
ختیځ	11.2	1,667	1,814
شمال	14	2,087	2,104
شمال ختیځ	16.6	2,464	2,134
سهیل	11.9	1,774	1,450
سهیل ختیځ	15.5	2,308	2,131
لوید یځ	12.3	1,825	1,215
د استوګنې ځای			
ښاري	16.1	2,398	3,529
کلیوالي	83.9	12,474	11,343
عمر			
0- 5 میاشتي	8.1	1,202	1,270
6-11 میاشتي	7	1,042	1,100
12-23 میاشتي	16.8	2,497	2,535
24-35 میاشتي	21.6	3,220	3,185
36-47 میاشتي	23.1	3,438	3,379
48-59 میاشتي	23.4	3,474	3,403
د مور د زده کړې درجه			
نا لوستی	91	13,532	13,198
لمړنی	4.7	698	831
ثانوي او ترهغې لوري	4.3	634	839
د شتمنی شاخص			
ډیر بې وزلی	20.9	3,101	2,788
د ویم	21.4	3,190	2,984
منځنی	20.3	3,015	2,882
څلورم	20.1	2,983	2,967
ډیرشتمن	17.4	2,583	3,251
ټول	100	14,872	14,872

* د مور د زده کړې درجه/څارونکی د مور یا څارونکي د زده کړې په ډیره لوړه درجې باندې اطلاق کیږي

د ۵ کلنی عمر لاندې/ د ټولو ماشومانو(3.4 جدول)، ۵۱ سلنه نارینه او ۴۹ سلنه ښځینه وو. د هغو زیاتره (په سلو کې ۸۴) په کلیوالي ساحو کې ژوند کاوه. ډیره زیاته برخه هغه ماشومان دي چې عمر ئې د ۵۹-۴۸ میاشتو وه (۲۳٪)، په داسې حال کې چې د ماشومانو ډیره لږه برخه د ۱۱-۵ میاشتو(۱۵٪) وو. زیات اکثریت (په سلو کې ۹۱) د دې ماشومانو میندو هیڅ ډول رسمي تعلیمات نه درلودل، په داسې حال کې چې په سلو کې ۵ د لمړنیو تعلیماتو او په سلو کې ۴ د ثانوي او یا له هغې څخه د لوړو تعلیماتو درلودونکي دي. د شتمنی له پلوه سروې شوي ماشومان د شتمنی د مختلفو کوانتیلونو د کورنیو په منځ کې ۲۱ په سلو کې په ډیر بې وزلې کوانتیل او ۱۷ په سلو کې په ډیر شتمن کوانتیل کې په مساویانه ډول ویشل شوي دي.

4

د ماشومانو مړینه

سریزه: د ماشومانو مړینه

د یوه کال څخه کم عمره او د پنځه کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړینې کموالی د زریزي پرمختیائي موخو د دوو لوړو هدفونوڅخه دي. د پرمختیائي زریزي موخې په ځانګړي ډول د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو د مړینی د دوه پر دري کموالي د ۲۰۲۰-۲۰۱۵ کلونو پوري غوښتنه کوي. د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو د مړینې میزان د زیږندنې د پنځمي کالیزي څخه دمخه د احتمالي مړینې څخه عبارت دی.
د دې موخې له پرمختګ څخه ځارنه یو ډیر مهم هدف خو ګواښوونکی دی. د ماشومانو د مړینی اندازه اخیستل یوه ډیره پیچلې عملیه ده. د بیلګې په توګه د نیغ نیغه پوښتنو څخه د استفادې په هکله کوښښ " ایا د تیرکال په موده کې په دې کورنی کې څوک مړ شوی دی ؟ " زیاتره نا سمې پایلې ښائي. د نیغ په نیغه پوښتنو له معیارونو څخه استفاده د زیږیدنو د تاریخچې له لارې ډیر وخت په بر کې نیولی، ډیرستونزمن او د سروې کوونکو د ځارنې او زده کړې لپاره زیاتي پاملرنې ته اړتیا لري. پر ځای ئې غیر مستقیمو کړنلارو ته پراختیا ورکړل شوی ده چې د ماشومانو مړینه اندازه ګیري ګړي، داسې پایلې په لاس راکوي چې د هغو پایلو سره چې د نورو سرچینو څخه لاس ته راځی د پرتله کیدو وړ وي. غیرمستقیمې کړنلارې د هیریدنې، نا دقیقو تعریفونو یا ناوړه انګیرنې او د مرکې د کمزورو تخنیکونو ګواښونه ډیرې ټیټې کچې ته رسوي.

په افغانستان کې د ماشومانو د مړینې اټکل

په څو شاخصیزه سروېګانو کې د یوه کال کم او د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړینې میزانونه د اټکلنې پر غیر مستقیمو تخنیکونو چې د [٨] (BRASS) د کړنلارې په نوم پیژندل شوي دي، ولاړ دي. هغه ارقام چې په اټکلنه کې د استفادې وړ ګرځي عبارت دي له : د ژوندي زیږیدلي ماشومانو منځنی شمیر د ۴۹-۱۵ کلنو میرمنو د پنځه کلنی سني ګروپونو لپاره او نسبت د دې ماشومانو چې مړه شوي د میرمنو د پنځه کلنی سني ګروپونو په بیلوالي(جد ول 4.1). دا تخنیک په هر سني ګروپ کې د میرمنو د ژوندیو زیږیدلو ماشومانو د مړه شویو نسبت د تقریبي طول په پام کې نیولو له مخی د مړینی تر ګواښ لاندی د ماشوم راتلل او د مړینې د یوه سني بیلګی (الګو) د موډل فرض کول، د مړینې په احتمال بدلوي. د لویدیځ ژوندانه د جدول موډل west modelife tableغوره شو ځکه چې د ملګرو ملتونو د لسمې ګڼې دستورالعمل د سپارښتنو پربنسټ: د دیموګرافیکي اټکلونو غیرمستقیم تخنیکونه، د افغانستان لپاره د ژوندانه ډیر ښه جدول دی.

جدول ۴.۱: ژوندي زیږیدلي ماشومان، همدا اوس ژوندي ماشومان او د مړه شویو نسبت

	ژوندي زیږیدلي ماشومان		همدا اوس ژوندی ماشومان		د مړه شویو نسبت	د میرمنو شمیر
	اوسط	ټول	اوسط	ټول		
عمر						
15-19	0.13	716	0.121	664	0.072	5,510
20-24	1.194	4,905	1.094	4,496	0.083	4,110
25-29	3.024	10,823	2.751	9,844	0.09	3,579
30-34	4.714	11,596	4.241	10,433	0.1	2,460
35-39	6.128	14,636	5.44	12,993	0.112	2,389
40-44	6.756	12,197	5.871	10,600	0.131	1,805
45-49	7.173	10,313	6.107	8,781	0.149	1,438
ټول	3.062	65,187	2.715	57,810	0.113	21,290

۴.۲ جدول د ماشومانو د مړینې اټکل برابروي. د یوه کال کم عمره ماشومانو مړینه په هرو زرو ژوندیو زیږیدنو کې ۷۴ اټکل شوی دی، په داسې حال کې چې د ۵ کلنی عمرلاندې د مړینې احتمال په هرو زرو زیږیدنو کې د ۱۰۲په شاوخوا کې دی. دغه اټکلونه د مړینو د منځنی اټکل څخه د ۲۹-۲۵ او ۳۴-۳۰ کلنو میرمنو څخه لاس ته راغلي دي.[٩]

۴.۲جدول: د ماشومانو مړینه (اړوند کال ۱۳۸۴)

د یوه کال کمو او د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو مړینه، د لویدیځ موډل، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹		
	د یوه کال کم ماشومانو د مړینې میزان	د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړینې میزان
جنس		
نارینه	78	106
ښځینه	68	97
زون		
مرکزی	66	90
مرکزي لوړې سیمي	86	122
ختیځ	50	65
شمال	86	122
شمال ختیځ	71	99
سهیل	54	71
سهیل ختیځ	87	124
لوید یځ	89	127
د استوګنې ځای		
ښاري	63	85
کلیوالي	76	105
د مور د زده کړې درجه		
نا لوستی	74	103
لمړنی	71	98
ثانوي او ترهغه لوړې	55	73
د شتمنې شا خص		
ډیر بې وزلي	75	104
دویم	68	94
منځنی	80	112
څلورم	80	113
ډیرشتمن	62	84
ټول	74	102

۱. شاخص۲.۱څو شاخصیزه سروې، شاخص ۲ .۴د زریزي پرمختیائي موخی، شاخص ۱ .۱څو شاخصیزه سروې، شاخص۱ .۴ د زریزي پرمختیائي موخې

څرنګه چې 4.2 جدول ښودونکی دی، د نارینه ماشومانو د مړینې میزان ۷۸ دی په داسې حال کې چې دغه رقم د ښځینه ماشومانو لپاره ۶۸ دی. د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړینې میزان د نارینه ماشومانو لپاره ۱۰۶ او د ښځینه ماشومانو لپاره ۹۷ دی. د یوه کال کم نارینه ماشومانو د مړینې میزان د ښځینه ماشومانو په نسبت ډیر لوړ دی ځکه چې د بیولوژیکي له پلوه د یوه کاله کم نارینه ماشومان نظر د یوه کاله کم ښځینه ماشومانو ته زیاتره زیان منونکی دی.

د یوه کاله کم ماشومانو د مړینې میزان پراخه توپیرونه د زونو ترمنځ پیدا شوی دی. د لویدیځ زون د یوه کاله کم او د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړینې ډیر لوړ میزان لري (په ترتیب سره ۱۲۷-۸۹ په هرو زرو ژوندیو زیږیدنو کې) او د ختیځ زون د یوه کاله کم او د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړینې ډیر ټیټ میزان لري (په ترتیب سره ۵۰ او ۶۰ په هرو زرو ژوندیو زیږیدنو کې). د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړینې میزان په لویدیځ زون کې دوه ځلې د ختیځ زون څخه لوړ دی، په داسې حال کې چې د یوه کال کم عمره ماشومانو د مړینې ارقام د مرکزي، لوړو سیمو، شمال، ختیځ، سهیل ختیځ، زونونو کې ټول لړترلړه په سلو کې ۲۲ له دې میزان څخه په ختیځ او سهیل ختیځ زونونو کې لوړ دی. د ښاري او کلیوالي توپیرونو له مخې په ښاري ساحو کې د مړینې میزان له کلیوالي ساحو څخه ډیر ټیټ دی.

همدارنګه د مړنې توپیرونه د مور د زده کړې د درجې او د کورنی د شتمنی له پلوه شتون لري. کله چې د زده کړې درجه او شتمنی زیاتوالی مومي په همغه اندازه د یوه کال کم او تر ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړینې کچه هم راټیټیږي، په داسې حال کې چې د یوه کال کم ماشومانو مړینه د ډیرشتمن کوانټیل لپاره ۶۲ دی، دا کچه د ډیر بې وزلی کوانټیل لپاره ۷۵ دی. د نا لوستو میندو د یوه کال کم او ترپنځه کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړینې میزان ۷۴ دی، دا کچه د پام په وړ ډول د هغو میندو لپاره چې ثانوي او یا ترهغې لوړې

زده کړې لري له (۵۵) ځخه ټیټه دی. د پنځه کلنی عمرلاندي ماشومانو د مړینې د کچې توپیرونه د غوره شویو شالیدیزه ځانګړتیاوو په بیلوالي په 4.1 شکل کې ښودل شوي دي.

۴.۱ شکل: د ۵ کلنی عمر لاندي ماشومانو د مړینې کچه د شالیدیزه ځانګړتیاوو په بیلوالي، افغانستان ۱۳۸۹-۱۳۹۰

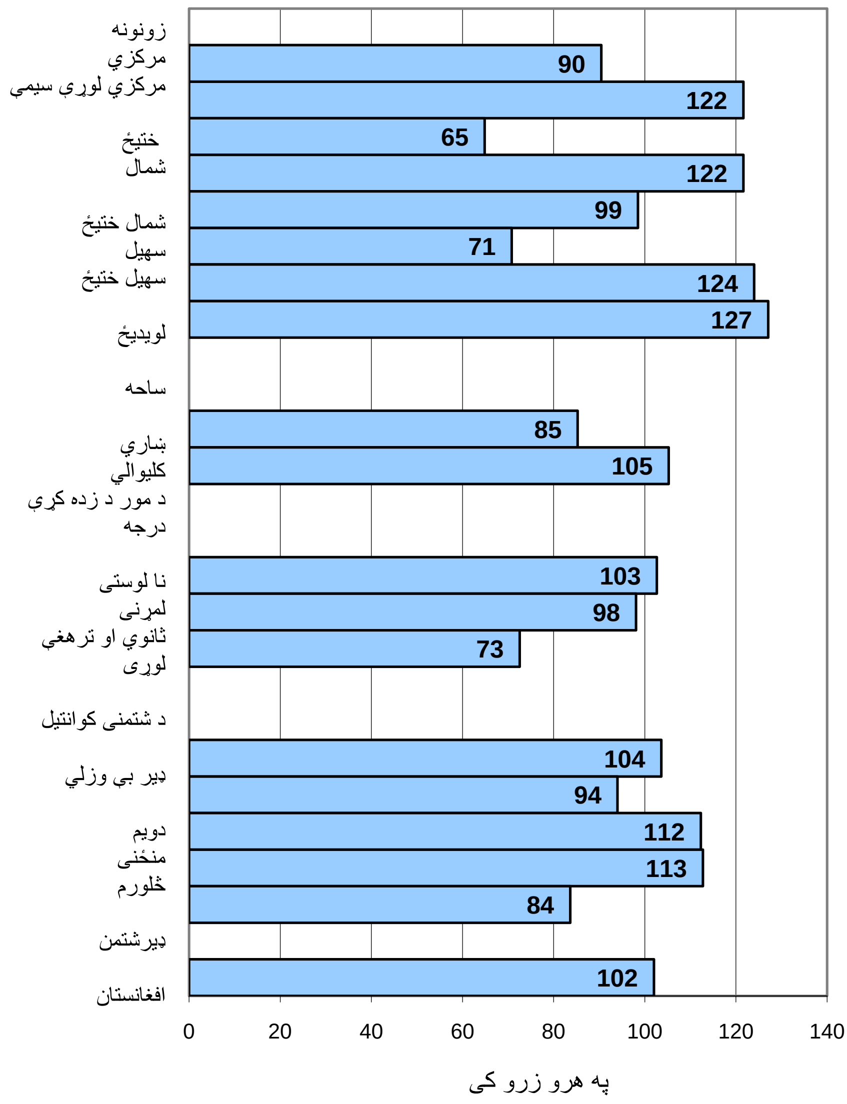

د ۲۰۰۷-۰۸ په څو شاخصيزه سروې کی د يوه کال کم ماشومانو مړينه ۱۱۱ (هرې زر ژوندی زيږيدنې) او د۵کلنې ترعمر لاندې ماشومانو د مړينې ميزان ۱۶۱ وه. د ګواښونو او زيان منني ملي سروې د نمونې اخيستنې يوه ورته کړنلاره چې په څو شاخصيزه سروې کې په کار وړل شوی، د ولايت د کچې په استازيتوب ئی د ۲۰۵۷۶ نمونه کورنيو يوه نمونه ئی سروې کړې ده. د څو شاخصيزه سروې په څير، د ګواښونو او زيان منني سروې د ماشومانو د مړينې د برخې لپاره د غير مستقيمې کړنلارې څخه استفاده کړې ده. د افغانستان د څو شاخصيزه سروې پايلې دا ښئي چې د يوه کال کم او تر۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو د مړينې ميزان په کال کې ۱۱٪ او ۱۲٪ دی. 4.3 جدول د ۵ کلنی ترعمرلاندې ماشومانو د مړينې د کچې په بيړه کموالي د آسيا په سهيل کې په ټوليزه توګه او همدارنګه په ځينو هيوادونو کې ښکاره کوي. هيوادونه لکه بنګله ديش، بوتان او هند د دې شاخص له پلوه د ثبات درلودونکې دي او د وګړو د اقتصادي او ټولنيز وضعيت د دوامداره ښه والي شاهد دی.
سره له دې هم د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړينې د کچې بيړنی کموالي د دوو لسيزو په اوږدو کې په کال کې ۶٪ څخه ډير کم وه. افغانستان په تيرو دريو لسيزو کې د تاوتريخوالي کړکيچ تجربه کړی، ټولنيز خدمتونو په زياتره برخو کې تقريباً شتون نه درلود او په وروستيو څو کالونو کې د طالبانو د رژيم وروسته د بشري امنيت څرنګوالی زيات خراب شوی دی. د ماشومانو د واکسين پوښښ ټيټ دی او د ماشومانو د سوء تغذې کچه لوړه ده .

۴.۳جدول: د آسيا په سهيل کی د يوه کال کم ماشومانو او د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو د مړينې د کچې کموالی

	د ۵ کلنی لاندي ماشومانو مړينه		
	1990	2010	د کالنی کموالی منځنی کچه (سلنه)
د آسيا سهيل	120	67	2.9
بنګله د يش	143	48	5.5
بوتان	139	56	4.5
هند	115	63	3

سرچينه Levels and Trends in Child Mortality, Report 2011,
UN Inter-Agency Group for Child Mortality Estimation

د پورتنيو سيمه ايزو مقايسو او په افغانستان کې د وضعيت د ځانګړنو په پام کې نيولوسره، کولای شو دا نتيجه واخلو چې د يوه کال کم ماشومانو او د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو د مړينې کچه د افغانستان په څو شاخصيزه سروې کې لږه اټکل شوی دی .
د ماشومانو د مړينې اټکل، په ځانګړي توګه په يوه هيواد کې لکه افغانستان، پيچلی دی. د مړينې ارقام چې د هيڅ يوی واحدې سروې څخه نشی کولای ريښتيني ارزښت ته انعکاس ورکړی، مګر هغه وخت چې د مختلفو سروې ګانو يو لړارقام پيداکړل شي چې د پرتلې وړ وي او د هغې پر بنسټ تصديق شي. لکه څرنګه چې يونيسف مخکې يادونه کړې :
د ماشومانو د مړينې د دقيقو اټکلونو برابرول د ودې په حال کې ډيری هيوادونو لپاره د لوړ کيفيت لرونکو ارقامو د محدوديت له امله، د پام وړ ننګونه تحميلوي. د حياتي وقايعو د بشپړ ثبت سيستم د ماشومانو د مړينې په هکله د ارقامو يوه ترجيح ورکړل شوې سرچينه ده، ځکه چې دا سيستم هغه وخت چې واقعه رامنځته کيږي معلومات راټولوي. ټول وګړي تر خپل پوښښ لاندې راولي، د ودې په حال کې ډيری هيوادونه د حياتي وقايعو د ثبت بشپړ فعال سيستم نلري چې په د قت سره د زيږون او مړينې پيښې ثبت کړي [۱۰]
په دې دليلونو، ګټې اخيستونکو ته مشوره ورکول کيږي تر څو د افغانستان د څو شاخصيزه سروې د ماشومانو د مړينې ارقام په ډير احتياط سره د استفادې وړ وګرځوي [۲]

په افغانستان کې د ماشومانو په مړينې کې پرمختګ

په افغانستان کې د تاريخې له پلوه مړينې ته کتنه دا ښکاره کوي چې په ۱۹۷۰ کال کې يونيسف د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړينې کچه ۳۱۴ راپور ورکړی، په ۱۹۹۰ کال کې د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړينی کچه د يونيسف لخوا [۱۱] ۲۰۹ اټکل شوی (د يوه کاله کم ماشومانو د مړينې کچه د ۱۴۰ په اندازه اټکل شوې)، چې د يو په درې څخه زيات کموالی د ۲۰ کلونو په موده کې ښئي. د افغانستان څو شاخصيزه سروې ۱۳۹۰-۱۳۸۹ د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړينې کچه ۱۰۲ اټکل کوي. له دې امله پرمختګ ستونی دی. که څه هم د افغانستان د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د مړينې کچه د ۱۰ ماشومانو له مخې د زيږون د پنځمې کاليزې دمخه د يوه ماشوم څخه زياته مړينه لا تر اوسه هم په نړۍ کې د ماشومانو د مړينې ډيره لوړه کچه ده.
په افغانستان کې د ماشومانو د مړينې ډيری برخه د مخنيوي وړ دی. د يونيسف په واسطه ترسره شويو څيړنو موندلی دی چې د ساده او د لګښت له پلوه اغيزناکه تخنيکونو د مداخلو له لارې لکه د واکسيناسيون پروګرامونه، د ويتامينونو او منرالونو تطبيق، د کورنۍ ښه ځارنه او د مور شيدې کولای شي د بلوغ ترعمره د ژوندي پاتې کيدو سره مرسته وکړي. پرمختيا او ځينو د دغو پروګرامونو ته لاس رسۍ د دې راپور په راتلونکو څپرکو کې راپور ورکړل شوی دی.

5

تغذیه

سریزه: تغذیه

د ماشومانو د تغذئي حالت د هغوی د روغتیا د کلي وضعیت ښکارندوی دی. هغه وخت چې ماشومان مناسب خوراکي توکو ته لاسرسی ولري، د پرلپسې ناروغیو تر ګواښ لاندې نه وي او که له هغوی ځیني په ښه توګه څارنه وشي کولای شی چې خپلی بالقوه نمو ته ورسیږي او ښه تغذیه شوی وګڼل شی.
خوارځواکي د نړۍ په کچه د ماشومانو د نیمائي څخه زیاتو مړینو سره اړیکه لري. په خوارځواکی باندې اخته ماشومان ډیر د دې احتمال لري چې د ماشومتوب د معمولو ناحوالو څخه مړه شي اوهغه ئې چې ژوندي پاتې کیږي، زیات احتمال لري چې په تکراري ناروغیو د اخته کیدو او نا ډاډمنې ودې سره مخ شي. یو په څلورو د هغو ماشومانو چې په خوارځواکی پوري اړونده لاملونو له مخې مړه کیږي هغه ماشومان دي چې په منځنی او یاضعیف ډول په خوارځواکی باندې اخته دي او د زیان منني اړوند علایم ئې د ځانه ښکاره کول. د زریزې پرمختیائي موخه داده تر څو هغوی چې له لوږې څخه ځوریږي د ۱۹۹۰ او ۲۰۱۵ کلونو ترمنځ تر نیمائي پوري راټیټ کړي. د خوارځواکی د خوریدو کموالی همدا ډول د ماشومانو د مړینې له کموالي سره مرسته کوي.
په یوه ښه تغذیه شوي ټولي کې د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو لپاره د وزن او ونې د ویش یو ریفرنس شتون لري. په یوه ټولي کې په خوارځواکی باندې اخته ماشومان کیدلای شي د پرتلې له مخې د ریفرنس له یوه ټولي سره اندازه ګیري شي. د ریفرنس ټولی چې په دې راپور کې د استفادې وړ ګرځیدلی دی د نړیوال روغتیائي سازمان [12] د نمو پر نوي معیارونو باندې ولاړ دی. د تغذئي د وضعیت د دریو شاخصونو څخه هر یو کیدلای شي د معیاري انحراف (z-score) په واحدونو د ریفرنس د ټولي له میدیان څخه بیان شي.
وزن نظر عمر ته د حادې او مزمنې خوارځواکی یو معیار دی. هغه ماشومان چې د هغوی وزن نظر د هغوی عمر ته د ریفرنس ټولي د میدیان څخه له ډیرو ټیټو معیاري انحرافونو څخه زیات وي په منځنی یا سخت ډول کم وزن ګڼل کیږي، په داسې حال کې چې هغه ماشومان چې د هغوی وزن نظر عمر ته د ریفرنس ټولی د میدیان څخه له ۳ ډیرو ټیټو معیاري انحرافونو څخه زیات وي، د ډیر سخت کم وزن په څیر تصنیف کیږي.
ونه نظر عمر ته د خطی ودې یو معیاردی. هغه ماشومان چې د هغوی وزن نظر د هغوی عمرته د ریفرنس ټولی د میدیان څخه له ۲ ډیرو ټیټو معیاري انحرافونو څخه زیات وي ونه ئې نظر عمر ته ټیټه ښکاري او په منځنی او یا سخت ډول په خوارځواکی باندې اخته تصنیف کیږي. هغه ماشومان چې ونه ئې نظر عمر ته د ریفرنس ټولی د میدیان څخه له ۳ ډیرو ټیټو معیاري انحرافونو څخه زیات وي په مزمنه خوارځواکی باندې په سخته توګه د اخته په څیر تصنیف کیږي. مزمنه خوارځواکي په یوه اوږده دوره کې د مناسبې غذا د نه ترلاسه کولو، پرلپسی ناروغیو او مزمنو ناحوالو له امله د دوامدارې خوارځواکی انعکاس دی .

په پای کې هغه ماشومان چې وزن ئې نظر ونې ته د ریفرنس ټولی له مید یان څخه له ۲ ډیرو ټیټو انحرافي معیارونو څخه زیات وي پرحادې، منځنی او یا منځنی خوارځواکی باندې د اخته په څیر تصنیف کیږي، په داسې حال کې هغه ماشومان چې د ریفرنس د ټولی د میدیان څخه د ۳ ډیرو ټیټو انحرافي معیارونو په اندازه کې راغلي وي په حاده خوارځواکی باندې په سخته توګه د اخته په څیر تصنیف کیږي. حاده خوارځواکي معمولاً د پرلپسي تغذئي د کموالي پایله ده. دغه شاخص کولای شي د پام وړ موسمي تغییرات چې خوراک ته د لاس رسي او یا د ناروغیو د خوریدو له تغییراتو سره یوځای دي، وښئي.
د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو وزن او ونه د وزن او ونې د اندازه کولو له هغو وسایلو څخه په استفادې سره چې د یونیسف [13] لخوا سپارښتنه شوې وو، اندازه کړای شول. د دې برخې موندنې د دې اندازه ګیری پر پایلو ولاړې دي.

د تغذئي حالت

په افغانستان کی د ونی او وزن د اندازه کونی پر بنسټ له ساحی څخه د ارقامو د راټولولو په جریان کی د تغذئی د دریو شاخصونو د خوریدنی اټکلونه له کم وزنی ۲۵ سلنه، مزمنی خوارځواکی ۵۲ سلنه او حادی خوارځواکی ۱۴ سلنی څخه عبارت دی.
په نیویارک کی د یونیسف د تغذئی متخصصینو او د امریکا د متحده ایالاتو د ناروغیو د کنترول د مرکز په واسطه د ونی او وزن او د تغذئی د دریو شاخصونو هر اړخیزی بیا کتنی د ارقامو د کیفیت په اړه پوښتنی رامنځته کړی. د تحلیل په جریان کی د زیږیدنی د نیمګړی نیټی لرونکی ماشومان(میاشت او کال) او هغه ماشومان چی اندازه نیونه ئی د منلو وړ محدودی څخه بهر وه، له اټکل څخه وایستل شول. هغه ماشومان چی وزن او ونه ئی اندازه شوی نه وه د ونی او وزن د یوه او یا له یوه څخه د زیاتو شاخصونو له تحلیل څخه وایستل شول. هرکله چی یو ماشوم تلل شوی وه خو ونه ئی اندازه شوی نه وه، دغه ماشوم د کم وزنی په شاخص کی شامل شوی، خو د مزمنی او حادی خوارځواکی په شاخصونو کی ندی شامل شوی. پراختیا او لاملونه ئی د ارقامو د کیفیت په جدولونو کی ښودل شوی(د د ضمیمی د د۶ او د۷ جدولونه دی وکتل شی)
د متخصصینو د بیا کتنی د موندنو پر بنسټ دی پایلی ته رسیږو چی په داسی حال کی چی ارقام د پنځه کلنی عمر لاندی ماشومانو کی د خوارځواکی د ستونزی د پیاوړو نښو نښانو ښودونکی دی، د دی امکان شته چی د پایلو اټکل لوړ وی. لدی کبله سپارښتنه کیږی چی د افغانستان د څو شاخصیزه سروی د وزن او ونی ارقام په احتیاط سره د استفادی وړ وګرځی او د پالیسیو او پلانونو د موخو د ټاکلو لپاره د تصمیم نیونی په خاطر د یواځنی شاهد په توګه تری استفاده و نشی.

۱۲WHO Child Growth Standards,WHO (2007).http://www.who.int/childgrowth/standards/second_set/technical_report_2.pdf
۱۳ولیدل شی. www.childinfo.org.

د مور له شیدو تغذیه، د یوه کاله کم او د کم عمره ماشومانو تغذیه

د ژوندانه په لمړیو کالونو کې د مور له شیدو څخه تغذیه، ماشوم د ناروغیو د سرایت په وړاندې وقایه کوي، د تغذئي مطلوبه سرچینه برابروي، اقتصادي او مصئون وي. که څه هم ډیرې میندې له وخت څخه ډیر وړاندې د مور له شیدو څخه تغذیه دروي او همیشه د دې فشار وجود لري چې د ماشومانو پرځانګړي غذا باندې بدلې شي. دا موضوع کولای شي د ودې له ورو کیدو او د ویتامینونو او منرالونو د خوارځواکی سره مرسته وکړي او همدارنګه په هغه صورت کې چې د څښاک پاکې اوبه په اختیار کې نه وي، غیرمصئوني دي.

د روغتیا نړیوال سازمان او یونیسف د تغذئی په هکله په لاندی ډول سپارښتنه کوی:

- د مور په شیدو پوري تړلې تغذیه په لمړیو شپږو میاشتو کې
- د مور له شیدو د تغذئي ادامه تر دوو کلونو یا زیاته
- له مصئونو او متممو مناسبو غذاګانو څخه د تغذئي پیل په شپږ میاشتنی کې
- د متمم خوراک څخه د تغذئي زیاتوالی : د ۶ تر ۸ میاشتو ماشومانو لپاره د ورځې دوه ځلې او د ۹ تر ۱۱میاشتو د ورځې درې ځلې.

همدارنګه سپارښتنه شوي ده چې د مور له شیدو څخه تغذیه د زیږون وروسته د یوې ګړی په دننې کې پیل شي.

د تغذ ئي د سپارښتني ادابو اړوند شاخصونه په لاندې ډ ول دي :

- د مور له شیدو د ډیر ژر تغذئي پیل (د زیږون وروسته د یوې ګړی په دننې کې)
- د مور په شیدو پوري تړلی تغذیه (ترشپږو میاشتو کم)
- د مور له شیدو مسلطه تغذیه (ترشپږو میاشتو کم)
- د مور له شیدو په دوامداره توګه د تغذئي میزان (په یوه کالنی او دوه کالنی کې)
- د مور له شیدو د تغذئي موده
- د مور له شیدو تغذیه د عمرمناسب (د ۰ تر۲۳ میاشتنی)
- د سختي، نیمه سختي او نرمی غذا پیژندل (د شپږو تر اته میاشتنی)
- د غذا ورکولو لږترلږه دفعات (۲۳-۶ میاشتنی)
- د شیدو ورکولو دفعات د هغو ماشومانو لپاره چې د مور له شیدو څخه تغذیه نه کوي (د ۶ تر۲۳میاشتنی)
- د بوتل له لارې تغذیه (د ۰ تر ۲۳ میاشتنی)

۵.۲ جدول: د مور له شیدو ښخه لمړنی تغذیه

له سروی ښخه دوه کاله دمخه د وروستي زیږیدلي ماشوم سلنه چې د مور له شیدو نی تغذیه کړي دی. د هغو ماشومانو سلنه چې د زیږیدنی وروسته د یوی ګړی په موده کې او د زیږیدنی یوه ورځ وروسته نی د مور له شیدو تغذیه کړي دی او د هغو سلنه چې د شیدو ورکولو دمخه نی غذا اخیستي دی، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د هغو سلنه چې کله نی د مور له شیدو تغذیه کړیده(۱)	د هغو سلنه چې لمړی نی د مور له شیدو تغذیه کړیده: یوه ګړی له زیږید نې وروسته (۲)	د هغو سلنه چې لمړی نی د مور له شیدو تغذیه کړیده: یوه ورځ وروسته له زیږیدنې (۳)	د هغوسلنه چې د شیدو ورکولو دمخه نې غذا اخیستي دی	له سروی ښخه دوه کاله دمخه د وروستی زیږیدلي ماشومانو شمیر
زون					
مرکزی	93.9	57.2	87.4	22.4	824
مرکزي لوړي سیمي	96.4	45.5	84.7	22.1	196
ختیځ	84.7	52.5	78.1	26.2	491
شمال	96.6	53.3	87.6	33.9	743
شمال ختیځ	95.7	70.8	91.3	33.9	869
سهیل	91.8	24.1	71.7	50.1	353
سهیل ختیځ	93.6	37.4	77.4	28	726
لوید یځ	92.5	63.5	87.6	25.1	662
د استوګنی ځای					
ښاري	94.6	58.5	87.2	30.4	903
کلیوالي	93.2	52.5	83.8	29.6	3,962
د وروستی زیږیدنی ښخه مخکی میاشتی					
0-11میاشتی	93.6	54.5	84.3	29.5	2,340
12-23 میاشتی	93.2	52.7	84.6	30.1	2,525
د زیږون پر مهال مرسته					
ماهر پرسونل	94.6	59.1	87	29	1,880
دایه	95.7	51.9	86.9	34.4	1,463
روغتیائي کارکونکي، خپلوان، ګاونډي	96.5	52.8	85.9	28.3	1,294
نور	52	23	39.3	15.3	228
د زیږون ځای					
د ولتي روغتیائي آسانتیا	95.5	61.6	88.9	27.1	1,363
خصوصي روغتیائي آسانتیا	94.9	47.2	79	40	237
کور	95.4	52.3	85.7	31.1	3,149
نور	12.2	7.1	10.2	5.1	116
د مور د زده کړی درجه					
نا لوستی	93.1	53	83.8	29.8	4,311
لمړنی	95.5	63.2	89.4	32	286
ثانوي او ترهغي لوړی	96.1	53.3	88.9	26.9	268
د شتمنی شاخص کوانتیل					
دیر بی وزلی	92.8	52.1	84.2	32.2	933
دویم	93.4	55.1	85.8	29.8	1,029
منځنی	93.5	54.6	83.9	28	993
خلورم	93.2	51.8	83.1	28	967
دیر شتمن	94.3	54.3	85.3	31	944
تول	93.4	53.6	84.5	29.8	4,865

[1] د څو شاخصیزه سروی ۲.۱ شاخص، ۲ د ځو شاخصیزه سروی ۲.۵ شاخص

۵.۲ جدول د هغو ماشومانو نسبت ښئي چې په تیرو دوو کلونو کې زیږیدلی دی او کله ئې د مور له شیدو څخه تغذیه کړی دی. هغوی چې یوځل یوه ګړی او یوه ورځ وروسته ئې د مور له شیدو څخه تغذیه کړی دی او هغوی چې د شیدو ورکولو مخکې ئې غذا اخیستي دی.

سره له دې چې د مور له شیدو څخه تغذیه د شیدو ورکوني د مدیریت او د مور او ماشوم ترمنځ د احساس او فزیکي اړیکې په رامنځته کیدو کې یو مهم ګام دی، یوازې د ماشومانو نیمائي (۵۴٪) د لمړی ځل لپاره د زیږیدني یوه ګړی وروسته د مور له شیدو تغذیه کوي، په داسي حال کې چې په سلو کې ۸۵ نوی زیږیدلی په افغانستان کې د مور له شیدو څخه تغذیه د زیږیدني یوه ورځ وروسته پیل کوي.

په داسي حال کې چې د پام وړ توپیر د مور له شیدو د تغذئي په بیلګه کې د ښاري او کلیوالي ساحو ترمنځ شتون نلري، د زونونو ترمنځ د پام وړ توپیر شته (5.2 شکل). په داسي حال کې چې ۷۱٪ نوي زیږیدلي په شمال ختیځ زون کې د لمړني ځل لپاره د زیږون یوه ګړی وروسته د مور له شیدو تغذیه کیږي، د ماشومانو یو پرخلورمه برخه (۲۴ سلنه) په سهیل زون کې د زیږون وروسته د مور له شیدو تغذیه کیږي. هغه میرمنې چې د روغتیائي ماهر پرسونل او یا دائي په مرسته ئې زیږون ندی کړی، ډیر کم احتمال درلوده ۲۳٪ د زیږون د لمړنی ساعت پر مهال او همدارنګه د زیږون په لمړنی ورځ (۳۹٪) د مور له شیدو تغذیه پیل کړی او د پام وړ شمیر(۴۸٪) د دې ډلې اصلاً ماشوم ئې د مور له شیدو تغذیه نه کوي. هغه شمیر ښځې چې په یوه د دولتي روغتیائي آسانتیا کې ئې زیږون کړی دی نظرهغو ته چې په یوه خصوصي روغتیايي آسانتیا، کور او یا کوم بل ځای کې ئې زیږون کړی دی زیات د دې احتمال درلوده تر څو د مور له شیدو څخه تغذیه په لمړنی ساعت (په سلو کې ۶۲) او لمړنی ورځ (په سلو کې ۸۹) پیل کړي

یو څه توپیر د مور له شیدو څخه د تغذئي په الګو کې د هغو ښځو ترمنځ چې زده کړې ئې نه دي کړي د هغو سره چې د ثانوي او یا ترهغې د لوړو زده کړو درلودونکي دي، لیدل شوي دي. (۵۳ سلنه) میندو چې زد ه کړې ئې ندي کړي او هغو میندو چې منځنی او یا ترهغې لوړې زده کړې لري، (په سلو کې ۶۳) د لمړنیو زده کړو درلودونکي میندو د مور له شیدو څخه تغذیه د زیږون یوه ګړی وروسته پیل کړي دي. لږغوندې توپیر د هغو ماشومانو ترمنځ چې د زیږون په لمړی ورځ د مور له شیدو څخه تغذیه پیل کړي ده، د مور د زده کړې د درجې له پلوه شتون لري.

۵.۲ شکل: د هغو میندو سلنه چې د مور له شیدو تغذیه ئې د یوې ګړی، یوې ورځې په موده کې د زیږون وروسته پیل کړي دي، افغانستان ۱۳۸۹-۱۳۹۰

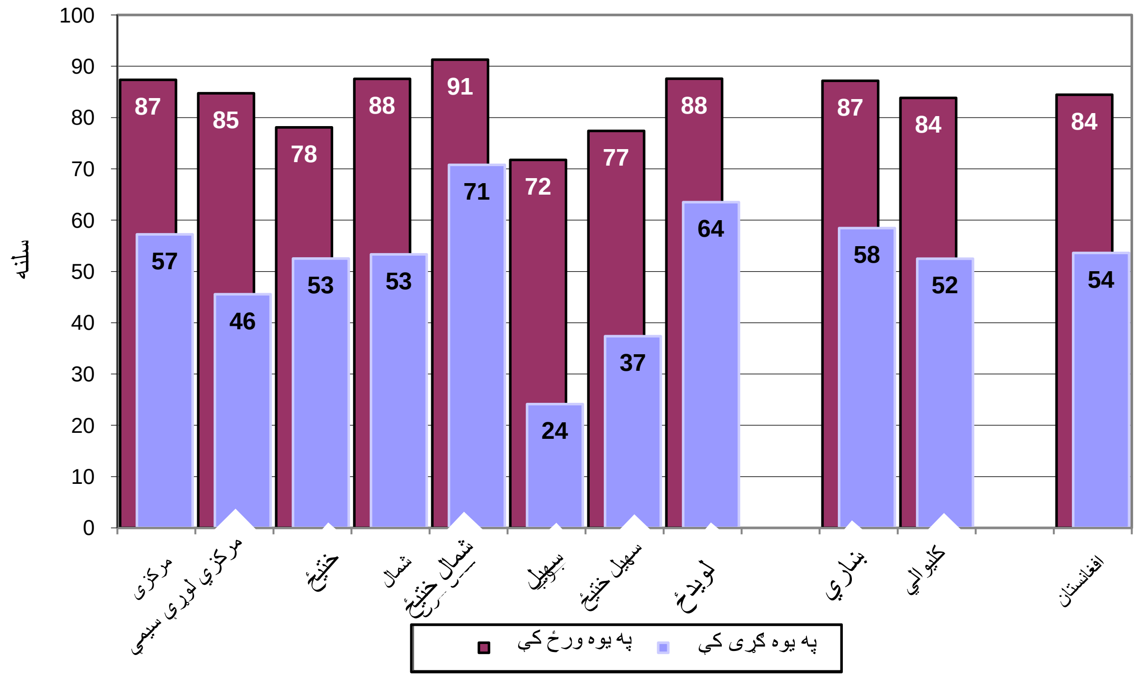

په ۵.۳ جدول کي د مور له شیدو د تغذئي حالت د مور/څارونکی او د مرکي څخه ۲۴ ګړی دمخه د ماشومانو د مایعاتو او د غذا د مصرف د راپورنو پربنسټ ښودل شوی دی. منحصراَ د مور له شیدو تغذیه شوي پرهغو د یوکال کم ماشومانو باندي اطلاق کیږي چي یوازې ئي له تي شیدې رودلي دي (او یا ویتامینونه، منرالونه). لاندي جدول د مور له شیدو څخه د ماشومانو د تغذئي درجه د ۱۲تر۱۵ میا شتو او ۲۰ تر۲۳ میاشتو پوري عمرونو کي ښئي.

۵.۳ جدول: د مور له شیدو تغذیه:

د ژوندیو ماشومانو سلنه د مور له شیدو د تغذئي پر اساس په ټاکلو عمرونو کي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹							
	۰-۵ میا شتني ماشومان			۱۲-۱۵میا شتني ماشومان		۲۰-۲۳ میاشتنی ماشومان	
	د مور په شیدو پوري د تړلې تغذئي سلنه[1]	د مور له شیدو څخه زیات تغذیه شوي سلنه[2]	د ماشومانو شمیر	د مور له شیدو د تغذیه شویو سلنه او د مور له شیدو د تغذئي ادامه تر یوه کال پوري[3]	د ماشومانو شمیر	د مور له شیدو د تغذیه شویو سلنه او د مورله شیدو د تغذئي ادامه تر۲ کالو پوري[4]	د ماشومانو شمیر
جنس							
نارینه	53.5	66.8	611	90.4	502	71	284
ښځینه	55.2	71.7	591	85.2	510	67.7	277
زون							
مرکزی	54.1	68	204	72.5	171	54	92
مرکزي لوړي سیمي	64.9	77.2	46	94.4	49	-74.2	17
ختیځ	62.3	79.5	113	94.1	89	75.3	52
شمال	56.5	71.4	186	89.4	172	77.4	86
شمال ختیځ	49.1	70	235	93.9	220	59.3	56
سهیل	48.1	48.1	46	95.3	101	89.5	85
سهیل ختیځ	57.5	66	223	78.3	90	54.4	95
لویدیځ	47.8	68.2	150	89.2	120	77.4	77
د استوګنې ځای							
ښاري	50.9	64.4	248	78.3	162	55.8	100
کلیوالي	55.2	70.5	954	89.6	850	72.4	461
د مور د زده کړي درجه							
نا لوستی	55.4	69.7	1,039	88.8	913	70.2	510
لمړنی	58.8	76	80	70.5	51	-61.3	26
ثانوي او ترهغي لوړی	36.4	57.5	84	87	47	-62.8	25
د شتمنی شاخص کوانتیل							
ډیر بې وزلي	57.8	73.1	185	93.9	213	71.5	121
دویم	54.2	71.6	257	89.8	230	80.3	121
منځنی	54.6	67.8	235	90.7	210	72.6	116
څلورم	51.6	67.6	249	86.8	168	63.2	110
ډیرشتمن	54.2	67.2	277	76.1	191	56	94
ټول	54.3	69.2	1,202	87.8	1,012	69.4	561
۱. د څو شاخصیزه سروې ۱.۲ شاخص، ۲. د څو شاخصیزه سروې ۲.۹ شاخص،۳. د څو شاخصیزه سروې ۲.۷ شاخص،۴. د څو شاخص سروې۲.۸ شاخص							
د قوس دنني ارقام دا ښئي چي سلنه صرفاَ پر۴۹-۲۴ ناوزن شوی حالت باندې متکي دي.							

نیږدی ۵۴٪ ترشپږو میاشتو کم ماشومان په منحصره توګه د مور له شیدو څخه تغذیه شوي دي، تر۱۵-۱۲میاشتو پوري ۸۸٪ د دغو ماشومانو تر اوسه لا د مورله شیدوڅخه تغذیه کوي او تر۲۳-۲۰میاشتو پوري ۶۹٪ لا تر اوسه د مور له شیدو څخه تغذیه کیږي. که څه هم ډیر کم توپیر د مور له شیدو د منحصري تغذئي د نجونو (۵۵٪) او هلکانو (۵۳٪) ترمنځ شتون لري. د هلکانو لپاره د ۱۵-۱۲میاشتو په عمر کې (۹۰٪)او تر ۲۳-۲۰ میاشتني پوری(۷۱٪) د نجونو لپاره زیاتره د مور له شیدو تغذیه ادامه پیداکوي (په ترتیب سره په سلو کې ۸۵ او په سلو کې ۶۸)، په داسي حال کي چي په لویدیځ زون کي ماشومان د مور له شیدو د منحصري تغذئي کم احتمال لري. هغوی د سهیل ختیځ زون او مرکزي زون د ماشومانو په پرتله ډیر احتمال لري چي د مور له شیدو تغذیه تر۲ کالنی پوري ادامه ورکړي. په زړه پوري ده.

هغه ماشومان چي په ډیر شتمن کوانتیل کي قرار لري لږ څه کم (۵۴٪) د خپلو سیالانو څخه چی په ډیر بي وزلي کوانتیل قرار لری (په سلو کي ۵۸) خپله د ۵-۰ میاشتنی تغذیه د مور له شیدو څخه په منحصره توګه (۳۶٪) او د لمړنیو زده کړو درلودونکي میندو(۵۹٪) د مور له شیدو تغذیه کوي. 5.3 شکل د مور له شیدو د تغذئي مفصل الګو د ماشوم عمر د میاشتي په بیلوالي ښودونکی دی. حتی په ډیر کم عمر کي په سلو کي ۴۰ ماشومان، مایعات او د مور له شیدو پرته غذاګاني خوري، د شپږمي میاشتي په وروستیو کي د مور له شیدو منحصره تغذیه په سلو کي تر۳۰ لاندې دي، یوازې په سلو کي ۸ ماشومان له دوه کالنی وروسته په منحصره توګه د مور له شیدو څخه تغذیه کیږي.

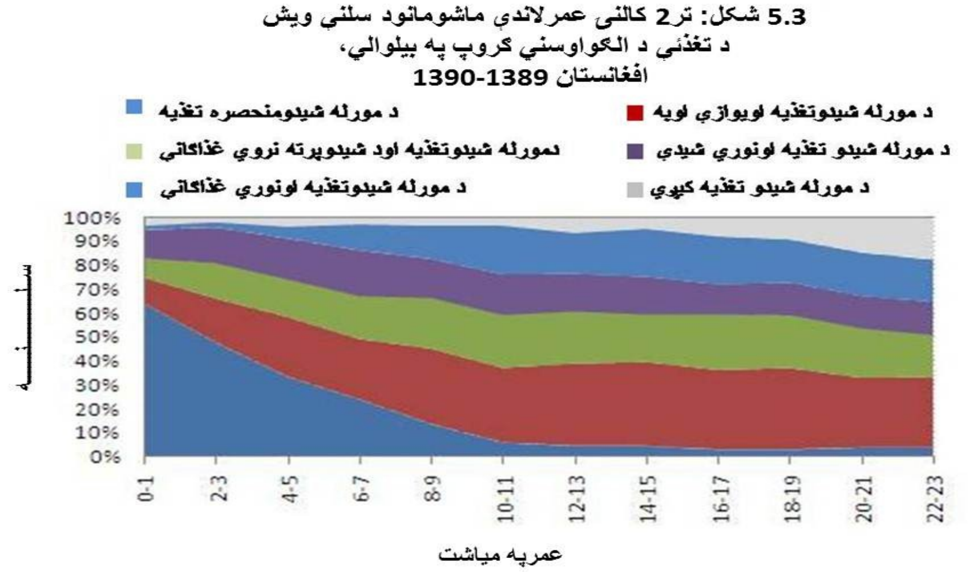

۵.۴ جدول: د مور له شیدو څخه د تغذئي د مودی میدیان د غوره شویو شالیدیزو ځانګړتیاو په بیلوالی بنئي

۵.۴ جدول: د مور له شیدو د تغذئي موده

د مور له شیدو د تغذئی د مودې میدیان، د مور له شیدو منحصره تغذیه او د شیدو څخه مسلطه تغذیه د ۳۵-۰ میاشتنی ماشومانو ترمنځ، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹				
	د مودې مید یان (په میاشت)			
	د مور له شیدو څخه مسلطه تغذیه	د مور له شیدو څخه/ منحصره تغذیه	د مور له شیدو هر دول تغذیه[1]	د ۳۵-۰ میاشتني ماشومانو شمیر
جنس				
نارینه	23.5	3.1	5.9	4,106
ښځینه	23.2	3.4	8.8	3,854
زون				
مرکزی	21.6	3.2	7.3	1,269
مرکزي لوری سیمي	23.2	4.4	6.1	294
ختیځ	24	4.1	7.5	846
شمال	23.4	4.6	8	1,138
شمال ختیځ	23.7	2.3	7	1,332
سهیل	29.5	2.3	2.3	750
سهیل ختیځ	22	3.5	5.6	1,290
لویدیځ	23.1	2.3	8	1,041
د استوګنی ځای				
ښا ري	21.8	2.7	5.4	1,391
کلیوالي	23.6	3.5	7.8	6,570
د زده کړي درجه				

نا لوستی	23.3	3.5	7.4	7,126
لمرنی	22.5	3.5	6.6	429
ثانوي او ترهغي لوړی	23.6	0.7	5.5	402
د شتمنی شاخص کوانتيل				
ډير بي وزلي	24.1	3.9	8.4	1,567
دويم	24	3.3	6.8	1,697
منځنی	23.3	3.5	9	1,587
څلورم	22.6	2.8	8	1,608
ډير شتمن	21.9	3.2	5.6	1,502
د مودي(ميديان)	23.3	3.3	7.2	7,961
اوسط	23.7	5.4	9.9	7,961
۱۰ څو شاخصيزه سروې ۲.۱۰ شاخص				

د دري کلنی لاندې ماشومانو په منځ کې د مور له شيدو د تغذئې د ټولو ډولونو لپاره د ميديان موده ۲۳ مياشتنی، د مور له شيدو منحصره تغذيه ۳ مياشتې او د مور له شيدو د مسلطي تغذئې ۷ مياشتې ده (۵.۴ جدول). د مور له شيدو د تغذئې په ټولو ډولونو کې د شيدو ورکولو په موده کې د هلکانو او نجونو په منځ کې جنيټکي توپير شتون نه درلود. د کليوالي ساحو ماشومان د اوږدې مودې لپاره د مور له شيدو ټول ډولونه، د مور له شيدو منحصره تغذيه او د مور له شيدو مسلطه تغذيه نظر د ښاري ساحو ماشومانو ته لري. د مور له شيدو د منحصرې تغذيې د مودې ميديان د شمال د زون د ماشومانو په منځ کې(۵ مياشتې) او د مرکزي لوړو سيمو په زون کې (۴ مياشتې) نسبت نورو زونونو ته اوږد دی.

د ۲۴ مياشتنی عمرلاندې ماشومانو د تغذئې مناسب والي په 5.5 جدول کې ښودل شوی دی. د مناسبې تغذئې لپاره د ماشوم په عمر پوري تړلي ځانګړتياوې د استفادې وړ ګرځيدلي دی. د ۰ تر۵ مياشتني پوري ماشومانو لپاره د مور له شيدو منحصره تغذيه مناسبه ګڼل شويده، په داسې حال کې چې د ۶تر۲۳مياشتنيو ماشومانو لپاره زماني تغذيه مناسبه ګڼل کيږي چې ماشوم د مور شيدې، سخته، نيمه سخته او نرمه غذا وخوري.

۵.۵ جدول: د عمر سره منا سبه د مور له شيدو تغذيه

د ۰ تر۲۳ مياشتنی ماشومانو سلنه چې ورځ دمخه ئې په مناسبه توګه د مور له شيدو تغذيه کړيده						
	۰تر۵ ميا شتني ماشومان		د ۶ تر۲۳ ميا شتني ماشومان		۰ تر۲۳ مياشتني ماشومان	
	د هغو سلنه چې په منحصره توګه ئي د مور له شيدو تغذيه کړي ده (۲)	د ماشومانو شمير	د هغو سلنه چې د مور له شيدو ئي تغذيه کړي او سخته، نيمه سخته اونرمه غذا ئي خوړلي ده	د ماشومانو شمير	د هغو ماشومانو سلنه چې په مناسبه توګه ئي د مور له شيدو تغذيه شوي دي (۲)	د ماشومانو شمير
جنس						
نارينه	53.5	611	31.6	1,801	37.2	2,412
ښځينه	55.2	591	29.9	1,737	36.3	2,329
زون						
مرکزی	54.1	204	25.7	595	33	798
مرکزي لوړی سيمي	64.9	46	47.9	140	52.1	186
ختيځ	62.3	113	32.8	362	39.8	475
شمال	56.5	186	29.1	535	36.2	721
شمال ختيځ	49.1	235	40.2	628	42.6	863
سهيل	48.1	46	18.8	304	22.6	350
سهيل ختيځ	57.5	223	18.3	497	30.5	720
لويديځ	47.8	150	40.6	477	42.3	627

د استوګنې ځای						
ښاري	50.9	248	32.8	652	37.8	900
کليوالي	55.2	954	30.3	2,887	36.5	3,841
د مور د زده کړې درجه						
نا لوستی	55.4	1,039	30.8	3,164	36.9	4,202
لمړنی	58.8	80	33.6	201	40.7	281
ثا نوي او ترهغې لوړې	36.4	84	26.2	174	29.5	258
د شتمنی شاخص کوانتيل						
ډير بې وزلې	57.8	185	30.6	710	36.3	895
دويم	54.2	257	33.9	758	39	1,014
منځنی	54.6	235	26.5	708	33.5	943
څلورم	51.6	249	29.3	695	35.2	944
ډيرشتمن	54.2	277	33.4	668	39.5	945
ټول	54.3	1,202	30.8	3,539	36.7	4,741

[1] . څو شاخصيزه سروې ۲.۶ شاخص، څو شاخصيزه، سروې ۲.۱۴ شاخص

د ۰ تر ۵ مياشتني ماشومانو له جملې څخه ۵۴٪ د مور له شيدو د منحصرې تغذئې له لارې، د ۶ تر ۲۳ مياشتني ماشومانو له جملې څخه (۳۱ سلنه) د مور له شيدو څخه د تغذئې او د مناسبې غذا د تغذئې له لارې تغذيه شوي دي (۵.۵ جدول). د دغه الګو په پايله کې يوازې په سلو کې ۳۷ د ۰ تر۲۳مياشتني ماشومانو د مور له شيدو څخه په مناسبه توګه تغذيه کړيده. د ۰ تر ۲۳ مياشتني ماشومانو په مرکزي لوړو سيمو کې د نورو زونونو په پرتله ډيره مناسبه غذا تر ۲ کالنۍ پوري اخيستي ده. په سهيل او سهيل ختيځو زونونو کې د پام وړ کموالی د مناسبې تغذئې په ادامه کې د ۶ تر ۲۳ مياشتني ماشومانو ترمنځ ليدل شوی دي.

متممه مناسبه تغذيه د ۶ مياشتني تر ۲ کالنۍ په ځانګړي توګه د ودې د بشپړتيا او د ناوړه خوارځواکی لپاره د اهميت وړ دی. د مور له شيدو تغذيه بايد چې د متممي غذا د لګښت سره د مناسبې او مصئوني تغذئې له پلوه چې د تغذئې د اړتيا د پوره کولو سره هغه وخت چې د مور شيدې کافي ندي، مرسته کوي، بايد چې يوځای وي. دا کار د دې مستلزم دی چې د ۸-۶ مياشتنيو ماشومانو لپاره چې د مور له شيدو څخه تغذيه کوي په ورځ کې دوه يا تر دوه ځلې زياته سخته، نيمه سخته او يا نرمه غذا ورکړل شي. د ۹ تر ۲۳ مياشتنيو ماشومانو لپاره د درې يا تردرې زيات ځلو لپاره د سختې، نيمه سختې يا نرمې غذا ژمنه ورکړل شي. د ۶تر۲۳ مياشتني او ترهغې لوی ماشومانو لپاره چې د مور له شيدو تغذيه نه کوي څلور او يا تر هغې زيات ځلې سخته، نيمه سخته يا نرمه يا د شيدو نورې غذاګاني اړينې دي. ۵.۶ جد ول د ۶ تر ۸ مياشتنيو ماشومانو سلنه چې سخته، نيمه سخته يا نرمه غذائي ئی د سروې څخه يوه ورځ دمخه اخيستی دی ښئي.

۵.۶ جدول: د سختې، نیمه سختې یا نرمې غذا پېژند ل

د ۶ تر ۸ میاشتني ماشومانو سلنه چې د مخکینی ورځې په جریان کې ئې سخته، نیمه سخته، یا نرمه غذا اخیستې دی، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹	فعلاً د مور له شیدو تغذیه کوي		ټول ماشومان	
	د هغو سلنه چې سخته، نیمه سخته یا نرمه غذا ئې اخیستې دی	د ۸-۶ میاشتنیو ماشومانو شمیر	د هغو سلنه چې سخته، نیمه سخته یا نرمه غذا ئې اخیستې ده	د ۸-۶ میاشتني ماشومانو شمیر
جنس				
نارینه	19.8	331	20.6	351
ښځینه	18	323	19.6	343
د استوګنې ځای				
ښاري	25.8	133	27.1	139
کلیوالي	17.2	522	18.3	554
ټول	18.9	654	20.1	694

[1] د څو شاخصیزه سروې ۱۲.۲ شاخص

بیاهم ۲۰٪ د ۶ تر۸ میاشتنیو ماشومانو سخته، نیمه سخته یا نرمه غذا خوړله (جدول ۵.۶). د هغو ماشومانو په منځ کې چې د مور له شیدو ئې تغذیه کوله دغه سلنه په سلو کې ۱۹ دی. هغه ماشومانو چې په ښاري ساحو کې ئې ژوند کاوه (۲۷٪) نظر هغو ماشومانو ته چې په کلیوالي ساحو کې ئې ژوند کاوه (۱۸په سلو کې) ډیر ښه تغذیه کیدل.

۵.۷ جدول د ۶ تر۲۳ میاشتني ماشومانو نسبت چې د دفعاتو لږ تر لږه حد او یا ترهغې زیات ئی د سروې څخه مخکې یوه ورځ کی سخته ، نیمه سخته یا نرمه غذاخوړلي ده د مور له شیدو څخه د تغذئي د حالت پراساس ښئې (د لږتر لږه د دفعاتو شمیر د تعریف په اړه د عمر د مختلفو ټولیو لپاره دی د ۵.۷ جدول یادونه وکتل شي)

۵.۷ جدول: د غذا د ډیروالي لږترلږه حد

د ۶تر۲۳ میاشتني ماشومانو سلنه چې سخته ، نیمه سخته یا نرمه غذا (شیدي د هغو ماشومانو لپاره چې د مور له شیدو تغذیه نه کوي) خوري او د دفعاتو د لږترلږه شمیر یا ترهغې زیات د سروې څخه مخکې ورځې په جریان کې د مور له شیدو څخه د تغذئي پراسا س، افغانستان۱۳۹۰-۱۳۸۹	همدا اوس د مور له شیدو تغذیه کوي		همدا اوس د مور له شیدو تغذیه نکوي			ټول ماشومان	
	د هغوسلنه چې د د فعاتو لږ تر لږه حد سخته، نیمه سخته او نرمه غذا خوري	د ماشومانو شمیر	د هغو سلنه چې لږترلږه ۲ ځلی شیدې خوري	د هغو سلنه چې سخته، نیمه سخته، یا نرمه یا۴ ځلي او یا زیات شیدی خوري	د۶تر۲۳ میاشتني ماشومانوشمیر	سلنه او یا د غذا د ډیروالي لږترلږه حد(۲)	د ۲۳-۶ میاشتنیو ماشومانو شمیر
جنس							
نارینه	11.5	1,541	54.8	51.3	260	17.3	1,801
ښځینه	11	1,456	63.7	56.7	281	18.4	1,737
عمر							
6-8 میاشتې	10.6	654	76.1	-59.2	39	13.4	694
9-11میاشتې	6.8	313	63.4	-62.5	36	12.5	349
12- 17 میاشتې	11.2	1,262	62.1	56.6	203	17.5	1,464
18- 23 میاشتې	13.6	768	54.4	50.3	264	23	1,032
زون							
مرکزی	10.1	443	65.2	60.5	151	22.9	595
مرکزي لوړی سیمې	25.5	126	24.9	-21.2	15	25.1	140
ختیځ	9.8	322	67.5	-73.5	40	16.9	362
شمال	9.3	471	49.6	48.6	64	14.1	535
شمال ختیځ	12.3	558	32.5	40.7	70	15.5	628
سهیل	8.2	275	80.5	-64.2	29	13.6	304

سهیل ختیځ	4.5	383	65.3	41.9	114	13.1	497
لویدیځ	18.1	420	68.9	-74.1	57	24.9	477
د استوګنې ځای							
ښاري	15.1	505	62.7	59.3	147	25	652
کلیوالي	10.5	2,492	58.3	52.2	395	16.2	2,887
د مور د زده کړې کچه							
نا لوستی	11.1	2,697	58.4	52	466	17.1	3,164
لمرنی	15.2	160	61.1	-63.2	41	25	201
ثا نوي او ترهغې لوړی	9	140	71.7	-72.5	34	21.5	174
د شتمنی شاخص کوانتیل							
ډیر بې وزلي	11.2	636	51.4	54.5	73	15.7	710
دویم	8.9	665	55.8	44.1	92	13.2	758
منځني	10.2	607	67	48.6	102	15.7	708
څلورم	10.5	580	52.3	50.2	115	17.1	695
ډیر شتمن	16.4	509	65.7	66.1	159	28.2	668
ټول	11.2	2,997	59.5	54.1	542	17.8	3,539

۱. د څو شاخصیزه سروې ۲.۱۵ شاخص

یادونه : د قوس په دننه کې ارقام دا ښيي چې سلنه یوازې پر ۴۹-۲۵ نا وزن شویو پیښو ولاړه دی.

بیاهم د ۶ تر۲۳ میاشتني ماشومانو شاوخوا یو پر پنځو(۱۸٪) د دفعاتو لږترلږه حد سخته یا نرمه غذا خوړلي دی (۲.۷ جدول). د ۶ تر۲۳ میاشتنیو ماشومانو په منځ کې چې د مور له شیدو څخه ئې تغذیه کوله نیږدې یو پر شپږو (۱۱ ٪) د دفعاتو لږترلږه حد سخته، نیمه سخته یا نرمه غذا خوړله. په دې نسبت کې د جنست له پلوه مهم توپیر نه تر سترګو کیږي. د هغو ماشومانو په منځ کې چې د مور له شیدو تغذیه نه کوي د نیمائي څخه زیات (۵۴٪) ماشومان څلور دفعې یا زیات، سخته، نیمه سخته یا نرمه غذا او شیدې خوري. د بوتل له لارې د تغذئي دوامداره دود د احتمالي کاکړتیا له امله چې د ککړو اوبو او یا په غیر روغتیائي توګه د برابرولو څخه رامنځ ته کیږي، د تشویش وړدی.
۵.۸ جدول د ۰ تر۲۳ کلني ماشومانو سلنه چې د بوتل یا چوشک په واسطه د سروې څخه یوه ورځ وړاندې تغذیه کیدل، ښئي.

۵.۸ جدول : د بوتل له لارې تغذیه

د ۰ تر۲۳ میاشتني ماشومانو سلنه چې د سروې څخه یوه ورځ مخکې د بوتل یا چوشک له لارې تغذیه کیدل، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹		
	د ۰ تر۲۳میاشتني ماشومانو سلنه چې د بوتل یا چوشک له لارې تغذیه کیدل	**د ۲۳-۰ میاشتني ماشومانو شمیر**
جنس		
نارینه	28.4	2,412
ښځینه	28.1	2,329
عمر		
0-5 میاشتې	22.6	1,202
6.1 میاشتې	31.8	1,042
12-23 میاشتې	29.5	2,497
زون		
مرکزي	30.9	798
مرکزي لوړې سیمې	17	186
ختیځ	21.4	475

شمال	22.8	721
شمال ختیځ	26	863
سهیل	53.8	350
سهیل ختیځ	26.8	720
لویدیځ	30.1	627
د استوګنې ځای		
ښا ري	31.9	31.9
کلیوالی	27.4	27.4
د مور د زده کړې درجه		
نا لوستی	28	4,202
لمړنی	28.2	281
ثانوي او ترهغې لوړې	32.5	258
د شتمنۍ شاخص کوانتیل		
ډیر بې وزلي	25.8	895
دویم	27.4	1,014
منځنی	27.1	943
څلورم	28.2	944
ډیرشتمن	32.7	945
ټول	28.2	4,741
۱۰ د څو شاخصیزه سروې ۲.۱۱شاخص		

۵.۸جدول دا ښئي چې د بوتل له لارې تغذیه لا تراوسه هم په افغانستان کې خوره ده. د یو پر څلورو څخه زیات (۲۸٪) تر ۶ میاشتنی لاندې ماشومان د بوتل څخه په استفادې سره تغذیه کیږي. هرکله چې د مور د زده کړې درجه او د شاخص کوانتیل لوړیږي د دې ډیر احتمال شته چې ماشومان د بوتل په واسطه تغذیه شي. د بوتل له لارې د تغذئې ډیره لوړه خوریدنه د ۲۳-۰ میاشتنیو ماشومانو ترمنځ په سهیل زون کې لیدل شوې ده.

د مالګې آیوډین کول

د آیوډین د کموالي له رامنځ ته شوې اختلالونو ډیر مخ پر وړاندې د وقائې وړ لامل په نړیواله کچه په کم عمره ماشونو کې فکري اختلال او د دماغي ودې کمزورتیا ده. د آیوډین د کموالي ډیر افراطي شکل د سوً شکل او ټیټ فکرلامل ګرځي. د آیوډین کموالی همدارنګه په امیندواره ښځو کې د جنین د سقط او مړې زیږیدنو ګواښ ته زیاتوالی ورکوي. د آیوډین کموالی په ډیر معمول ډول او د لیدنې وړ د جاغور د ناروغی سره اړیکه لري. د آیوډین د کموالي رامنځ ته کیدونکې اختلالونه خپل ډیر لوی قرباني د ودې او فکري نمو په کمزورتیا کې راګیر او پخپل وار په ښوونځي کې پر ناوړه پایلو، د فکري وړتیاو کموالی او په کار کې پرکمزورتیا تماميږي. نړیواله موخه تر۲۰۰۵کال پورې د آیوډینو د کموالي په همیشني له منځه تلو باندي برلاسی دی. په کار وړل شوی شاخص عبارت د هغو کورنیو له سلنې څخه دی چې د آیوډین لرونکي مناسبې مالګې څخه ګټه اخلي (< ۱۵جزپه یوه میلیون کې).
په افغانستان کې د مالګې د آیوډین کولو پروګرام په ۲۰۰۳ کال کې د دولتي او خصوصي ګډون له لارې پیل شو. د دې پروګرام غټې موخې په افغانستان کې آیوډین لرونکي مناسبې او با کیفیته مالګې ته تر ۲۰۱۵ کاله او یا ترهغې دمخه، د ۹۰٪ کورنیو لاس رسی له لارې د آیوډین د کموالي له رامنځ ته کیدونکو اختلالونو د له منځه تلو ته رسیدل دي. د آیوډین لرونکي مالګې د تولید لپاره کورنی ظرفیت، د تولنې یو موټی والی، د آیوډین لرونکي مالګې څخه د ګټې اخیستنې د زیاتوالي په خاطرتبلیغات، د یوه پیاوړي چاپیریال رامنځ ته کول او دغوره تګلورو څخه د څارنې د یو سیستم جوړول دي چې د کورنیو په کچه آیوډین لرونکي مالګې ته د لاس رسي او مصرف د زیاتوالي په هکله په افغانستان کې تطبیق شوی دی.

۵.۹ جدول: د آیوډین لرونکي مالګي لګښت

د کورنیو د ویش سلنه د آیوډین لرونکي مالګي د لګښت په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹								
	د هغو کورنیو شمیر چې په کبنی آیوډین مالګه ازمایښت شوی دی	د کورنیو شمیر	د کورنیو سلنه				ټول	د هغو کورنیو شمیر چې په کبنی مالګه ازمایښت شوي یا مالګي شتون نه درلود
			بی مالګی	د مالګي د ازمایښت پایلې				
				بی ما لګی	<15>0PM	د 15 PPM[1] زیات		
زون								
مرکز	99	2,159	0.4	8.4	39.1	52.2	100	2,145
مرکزي لوړې سیمې	93.1	432	0	29.2	43.7	27	100	402
ختیځ	97.2	1,520	0.8	24.6	50.1	24.6	100	1,488
شمال	99.6	1,913	0.1	64.3	24.6	10.9	100	1,907
شمال ختیځ	99	2,091	0.4	58	26.7	14.9	100	2,080
سهیل	97.8	1,584	1.1	48.4	36.5	14	100	1,566
سهیل خ ختیځ	95.3	1,263	1.8	33.3	54	10.9	100	1,226
لویدی	98.1	2,155	1.3	69.9	20.2	8.6	100	2,141
د استوګنې ځای								
ښا ري	98.6	2,427	0.5	21	37.3	41.2	100	2,404
کلیوالی	97.9	10,689	0.8	49.8	33.7	15.7	100	10,552
د شتمنی شاخص کوانتیل								
ډیر بی وزلي	97.7	2,809	1.2	66.7	23.2	8.9	100	2,777
دویم	97.7	2,721	0.7	53.6	30.3	15.5	100	2,676
منځنی	97.6	2,524	0.8	44.8	38.3	16.1	100	2,483
څلورم	99	2,419	0.4	33.9	41.7	24	100	2,404
ډیر شتمن	98.3	2,643	0.7	20.9	39.8	38.7	100	2,617
ټول	98	13,116	0.8	44.5	34.3	20.4	100	12,956

د څو شاخصیزه سروې ۱۶.۲ شاخص
- PPM = جز په هر میلیون کی

شاوخوا په سلو کي د ۹۸کورنیو د اخلي پخلي لپاره مالګه د ایوډینو د درلودلو او د پوتاشیم آیوډین د شتون له پلوه د آیوډین د ازمایښت د آلي په واسطه ازمایښت شوي ده . ۵.۹جدول دا ښئي چې د کورنیو په ډیر کم شمیر(له ۱٪ څخه کم) کي مالګه موجوده نه وه، په سلو کي په ۲۰ کورنیو کي د ۱۵ جز په هر میلیون کي (PPM) یا ترهغي زیات د آیوډین لرونکي مالګه موجوده وه. نو پدې اساس یوازی د کورنیو کمه برخه آیوډین لرونکي مناسبه مالګه مصرفوي .

د آیوډین لرونکي مالګي څخه استفاده کول په لویدیځ زون کي (۸,۶ ٪) ډیر کم او په مرکزي زون کي ډیر لوړ(۵۲ ٪) وه. د ښاري او کلیوالي ساحو د آیوډین لرونکي مالګي په مصرف کي د پام وړتشه شتون لري: په سلو کي ۴۱ ښاري کورنی او یوازی په سلو کي ۱۶ کلیوالي کورنی آیوډین لرونکي مناسبه مالګه مصرفوي (۵.۴ شکل).

۵.۴ شکل: د هغو کورنیو سلنه چې آیوډین لرونکي مناسبه مالګه مصرفوي، افغانستان ۱۳۸۹-۱۳۹۰

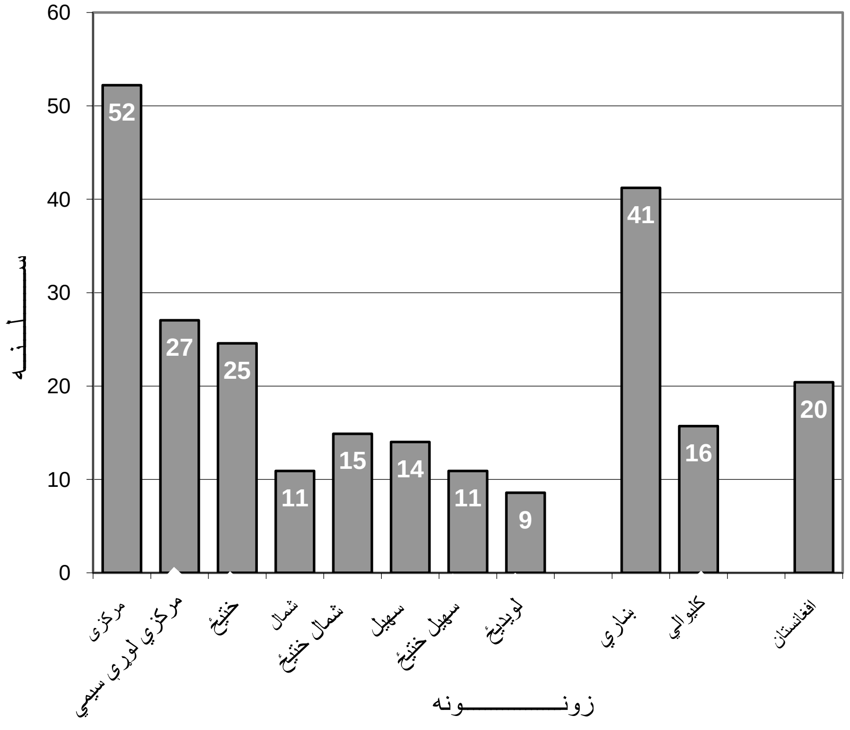

د ماشومانو د ویټامین ای(A) تطبیق

ویټامین اې (A) د سترګو د روغتیا او د ایمني سیستم د مناسب فعالیت لپاره د بنسټیز اهمیت درلودونکی دی. ویټامین اې(A) په خوراکونو کې لکه شیدې، ینه، د چرګانو هګی، سرې اونارنجي میوې، د پالم غوړي او په شنی پاڼو سبزیجاتو کې شتون لري. که څه هم د ویټامین اې(A) اندازه چې له دغو سرچینو څخه د انسان د بدن لپاره ترلاسه کیږي، ډیره توپیریزه دی. د نړۍ مخ پر ودې هیوادونو کې چې ویټامین اې (A) عمدتآ د میوو او سبزیجاتو په شکل مصرف کیږي، د هر کس لپاره ورځنی لاس ته راوړل ئې اکثرآ د تغذئې د اړتیاوو د پوره کولو لپاره پوره ندی. د ویټامین اې (A) په ناکافي توګه ترلاسه کول وروسته بیا کله چې ماشومان وده کوي یا د ناروغی په جریان کې او همدارنګه د ماشومتوب د معمولي ناروغیو په جریان کې د هغې د لاسه ورکول د زیاتیدونکي اړتیا سره په خطر کې لویږي. په پایله کې د ویټامین اې (A) کموالی د نړۍ مخ پر ودی هیوادونو کې په ځانګړي توګه د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانود زیاتې مړینې د بارسره مخ هیوادونو کې، په بشپړه توګه خوریدنه لري.

د ماشومانو لپاره د ۱۹۹۰ کال نړیوال اجلاس د ویټامین اې (A) د کموالي د له منځه وړلو بالقوه موخه او د هغې عواقب د رونډوالي په شمول تر ۲۰۱۰کال پوري وټاکل. دغه موخه همدارنګه د ۱۹۹۱ کال د پټې لوړې ته د پای ورکولو په هکله د کړنلارې په کنفرانس کې، په ۱۹۹۲کال کې د تغذئې کنفرانس او د ۲۰۰۲ کال د ماشومانو په هکله د ملګرو ملتونو په ځانګړي عمومي اجلاس کې سمه وګڼل شوه. د ویټامین اې(A) بنسټیز نقش د ماشومانو د روغتیا او مصئون فعالیت لپاره همدارنګه د ویټامین اې(A) د کموالي کنټرول د ماشومانو د ژوندي پاتې کیدلو لپاره د هڅو بنسټیز جز جوړوي. نو په دې اساس د زریزې د پرمختیائي موخو څلورمې موخې ته لاس رسي، تر۲۰۱۵ کال پوري د ۵ کلنی عمر لاندې د ماشومانو د مړینې دوې پردریمې برخې ته د راکمولو لپاره د بنسټیزاهمیت درلودونکی دی.

د ویټامین اې(A) د کموالي د ستونزې درلودونکو هیوادونو لپاره نړیواله سپارښتنه په هرو څلورو تر شپږو میاشتو د لوړ دوز د ویټامین تطبیقول دي چې موخه ئې ټول هغه ماشومان چې عمر ئې د ۶ تر۵۹ میاشتو او په اغیزمنه شویو ساحو کې ژوند کوي، تشکیلوي. د ویټامین اې(A) د لوړ دوز په یوه کال کې د دوه کپسولو تطبیقول، د ویټامین اې(A) د کموالي د له منځه وړلو لپاره د مصرف له پلوه، یوه مصئونه تګلاره ده او د ماشومانو ژوندي پاتې کیدو ته ښه والی وربخښي. شیدې ورکوونکو میندو ته د ویټامین اې (A) ورکول، د ماشومانو له وقائې سره د ژوندانه په لمړنیو میاشتو کې مرستندویه تمامیږي او د ویټامین اې(A) د ذخیرې په ډکولو کې چې د امیندواری او شیدو ورکولو په جریان کې ئې له لاسه ورکړي، مرسته کوي.

د نړیوال روغتیائي سازمان او یونیسف د دستورالعملونو پر اساس، د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د عامې روغتیا وزارت سپارښتنه کوي چې د ۶تر۱۱میاشتنیو ماشومانو لپاره د ویټامین اې (A) یو کپسول او د ۱۲ تر۵۹ میاشتنیو ماشومانو لپاره په هرو شپږو میاشتو کې په لوړ دوز د ویټامین اې (A) یو کپسول ورکړل شي. د هیواد په ځینو برخو کې د ویټامین اې (A) تطبیق د واکسینو د تطبیق له خدمتونو سره ارتباط ورکړل شوی دی، هرکله چې ماشوم وروسته له شپږو میاشتو د دې خدمتونو سره تړاو پیداکوي، ورته ویټامین (A) ورکول کیږي. همدارنګه سپارښتنه کیږي چې میندې دې د زیږون د اتو اونیو په موده کې د امیندواری او شیدې ورکولو په جریان کې ویټامین اې(A) ته د زیاتیدونکي اړتیا له امله، ویټامین اې (A) واخلي.

۵.۱۰ جدول: د ماشومانو لپاره د ويټامين اې تطبيق

د ۶ تر۵۹ مياشتني ماشومانو سلنه د ويټامين اې(A) د دوز د اخيستلو په بيلوالي په تيرو شپږو مياشتو كې، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹				
	د ماشومانو سلنه د ويټامين (A) د اخيستې پراساس:		د هغو ماشومانو سلنه چې د تيرو شپږومياشتو په جريان كې ئي ويټامين اې (A) اخيستي دی[1]	د ۶ تر ۵۹ مياشتني ماشومانو شمير
	د روغتيا دفتر/كارت / د واكسين كارت	د مور راپور		
عمر				
نارينه	0.6	51	51.1	7,043
ښځينه	0.6	50	50.1	6,627
زون				
مركزي	0.4	75.7	75.8	2,026
مركزي لوړې سيمې	1.2	53.2	53.3	471
ختيځ	0.8	48.4	49	1,553
شمال	0.3	54.4	54.5	1,901
شمال ختيځ	1.7	59.1	59.3	2,230
سهيل	0	19.3	19.3	1,727
سهيل ختيځ	0.2	52.7	52.8	2,085
لويديځ	0.3	34.5	34.7	1,676
د استوګنې ځای				
ښاري	0.6	63.7	63.9	2,150
كليوالي	0.6	48	48.1	11,520
عمر				
11-6 مياشتني	1.4	40.3	41	1,042
23-12 مياشتني	2.1	50	50.3	2,497
24-35 مياشتني	0.3	51.7	51.8	3,220
47-36 مياشتني	0.1	52.2	52.2	3,438
48 -59 مياشتني	0.1	51	51.1	3,474
د مور د زده كړې درجه				
نا لوستې	0.6	49.4	49.5	12,494
لمرنۍ	0.3	60	60.3	619
ثانوي او ترهغې لوړې	0.6	65.6	65.6	550
د شتمنۍ كوانټيل				
ډير بې وزلي	0.8	43.7	43.9	2,916
دويم	0.6	48.3	48.3	2,933
منځنی	0.4	49.5	49.5	2,780
څلورم	0.3	51.3	51.5	2,734
ډير شتمن	0.8	62.1	62.4	2,306
ټول	0.6	50.5	50.6	13,670

[1] د څو شاخصيزه سروې ۲.۱۷شاخص

د افغانستان د څو ساخصیزه سروې څخه شپږ میاشتې مخکې، لکه څرنګه چې د میندو په واسطه راپور ورکړل شویدی د ۶ تر۵۹ میاشتنیو ماشومانو۵۱٪ د ویټامین اې (A) یو لوړ دوز ئې اخیستی دی (جدول ۵.۱۰). خوریدنه د زونونو ترمنځ د پام وړ توپیر ښودونکی دی، د بیلګې په ډول، مرکزي زون د ویټامین اې (A) ډیره لوړه کچه (۷۶٪) ښئي، په داسې حال کې چې دغه کچه په سهیلی زون کې ډیره ټیټه (په سلوکې ۱۹) دی. د ویټامین اې (A) د تطبیق په پوښښ کې د جنسیت له پلوه هیڅ ډول توپیر ندی موندل شوی. که څه هم د یادونې وړ ده چې د ۶ تر۵۹ میاشتنیو ماشومانو لپاره په سلو کې د ۵۱ ارقام د مور/ څارونکي پر راپور ولاړ دی او په سلو کې یوه واقعه د ماشوم د روغتیا د دفتر یا د واکسینو د کارت په واسطه تصدیق شوی ده.

د ویټامین اې (A) د تطبیق بیلګه دا ښکاره کوي چې په تیرو شپږو میاشتو کې د ویټامین اې (A) تطبیق د ۴۱٪ څخه د ۱۱-۶ میاشتنیو ماشومانو په منځ کې ۵۰ ته د ۱۲ تر۲۳میاشتنیو ماشومانو ترمنځ زیاتوالی مومي او د ۳۶ تر۴۷ میاشتنیو عمر کې ډیر لوړ حد ته رسیږي. وروسته بیا دغه کچه لږه څه کمیږي او د ماشومانو د لوړ عمر لپاره ۵۱٪ ته رسیږي.

د مور د زده کړې درجه همدا ډول د ویټامین اې (A) له تطبیق سره تړاو لري. دا سلنه په سلو کې له ۵۰ څخه د هغو ماشومانو لپاره چې میندو ئی زده کړې ندي کړې په سلو کې ۶۰ ته د هغو ماشومانو لپاره چې میندی ئې د لمړنیو زده کړو درلودونکي دي او۶۶٪ ته د هغو ماشومانو لپاره چې میندو ئې ثانوي او یا ترهغې لوړې زده کړې درلودې، زیاتوالی مومي. هرکله چې د شتمنی شاخص کوانټیل زیاتوالی مومی د پوښښ کچه هم زیاته ده: په سلو کې له ۴۴څخه د هغو ماشومانو لپاره چې په ډیر بې وزلي کوانټیل کې ژوند کوي په سلو کې ۶۲ ته د هغو ماشومانو لپاره چې په ډیرشتمن کوانټیل کې ژوند کوي، زیاتوالی مومي.

د ماشومانو د وینې د کمښت خوریدنه

د ماشومانو د وینې کمښت د ټاکل شوي کچې څخه د هموګلوبین ډیر ټیټ تراکم تعریف شوی دی. دغه کچه د ماشوم اړوند عمر او هغه لابراتوار ته چې د وینې نمونه په کښې ازمایښت شوی ده توپیر کوي. نړیوال روغتیائي سازمان د هموګلوبین هغه کچه چې تر هغې ټیټې ته ویل کیږي چې د وینې کمښت شتون لري، سپارښتنه کړیده. د ۵۹-۶ میاشتنیو ماشومانو کې هرکله چې د هموګلوبین تمرکز په هر دي سي لیتر کې تر۱۱ ګرامه کم دی، د وینې کمښت لري. د ماشومانو د وینې کمښت د عامې روغتیا یوه عمده مسئله ده چې د ماشومانو د مړینې د ګواښ د زیاتوالي، همدارنګه د اوسپنې د کموالی له امله د وینې کمښت د پیژندګلوی په تکامل او فزیکي ودې باندې منفي عواقب لري .

د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې د ۶ تر۵۹ میاشتنیو ماشومانو د یوې فرعي نمونې لپاره د وینې ازمایښت اجراشو. ټول د ۶ تر۵۹ میاشتنی ماشومان په طاقه خوشه کې د وینې د ازمایښت لپاره غوره شول. جدول ۵.۱۱ د ۶ تر۵۹ میاشتنیو ماشومانو په منځ کې د وینې د کمښت خوریدنه ښئي.

۵.۱۱ جدول : د ماشومانو د ويني کموالي حالت

د ۶ تر۵۹ مياشتني ماشومانو سلنه چې وينه ئې ازمايښت شوي او د ويني کموالى لري، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹		
	د هغو ماشومانو سلنه چې د ويني کموالى لري	د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو شمير چې وينه ئې ازمايښت شوي ده
عمر		
نارينه	32.7	3,058
ښځينه	34.8	2,801
د استوګنې ځاى		
ښاري	31.2	929
کليوالي	34.2	4,931
زون		
مرکزي	18.5	848
مرکزي لوړې سيمې	19.8	172
ختيځ	42.9	671
شمال	50.1	946
شمال ختيځ	38	906
سهيل	35.2	617
سهيل ختيځ	19.3	897
لويديځ	35.6	800
د شتمنى شاخص کوانتيل		
ډير بې وزلي	36	1,319
دويم	36.6	1,237
منځنى	36.9	1,096
څلورم	28.2	1,180
ډيرشتمن	30	1,027
ټول	33.7	5,859

بياهم د ۶ تر۵۹ مياشتنيو ماشومانو ترمنځ د ويني د کمښت خوريدنه په سلو کې ۳۴ دی. ډير کم توپير د هغو ماشومانو په منځ کې چې په ښاري ساحو کې (۳۱٪) او هغه ماشومان چې په کليوالي ساحو کې (۳۴٪) ژوند کوي بيامونډل شو. د زونونو ترمنځ د پام وړ توپيرونه په ډير کمې خوريدني سره په مرکزي زون (۱۹٪) او ډيره زياته په شمال زون کې (۵۰٪)، ليدل شوي دي.

د ميرمنو د ويني کمښت خوريدنه

ميرمن زياتره وخت د اميندوارى په جريان کې د ويني په کمښت باندې اخته کيږي، ځکه چې اوسپنې او ويتامينونو ته اړتيا زياتوالى مومي. مور بايد چې د ويني د سرو حجراتو توليد ته زياتوالى ورکړى او سربيره پر دې د جنين پلاسنتا د اوسپنې ذخيرې ته پخپله هم اړتيا لري چې يوازې کيدلاى شي له مور څخه ترلاسه شي.
په ۱۵ تر۴۹ کلنى ميرمنو کې د ويني کمښت په نا اميندوارو ښځو کې په هر دسي ليتر کې له ۱۲ګرامه او ۱۱ ګرامه په هر دي سي ليتر کې د اميندواره ښځو لپاره د کم تمرکز په معنى تعريف شوي دي. د افغانستان په څو شاخصيزه سروې کې د ۱۵ تر۴۹ کلنى ميرمنو لپاره د ويني ازمايښت اجرا کړل شو. د ويني د کمښت ازمايښت په سروې کې د ميرمنو په يوه فرعي نمونه کې صورت ومونډ چې په ترڅ کې ئې ټولې د ۱۵ تر۴۹ کلنى ميرمنې د خوښو په طاقو شميرو کې د ويني د ازمايښت لپاره غوره شوي. عين همدا خوښي د ميرمنو او ماشومانو د ويني د ازمايښت لپاره غوره شوى. ۵.۱۲ جدول په افغانستان کې د ۱۵ تر ۴۹ کلنى ميرمنو ترمنځ د ويني د کمښت خوريدنه ښئي.

۵.۱۲ جدول: د میرمنو د ویني کموالي حالت

د ۴۹-۱۵ کلنی میرمنو سلنه چې وینه ئی ازمایښت شوی دی او هغوی چې د ویني په کموالي اخته دي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹				
	د نا امیند واره میرمنو سلنه چې د ویني کموالی لري	د هغو نا امیندواره د ۴۹-۱۵ کلنی میرمنو سلنه چې وینه ئي ازمایښت شوی ده	د نا امیندواره میرمنو سلنه چې د ویني کموالی ئي درلود	د نا امیند واره د ۱۵ تر ۴۹ کلنی میرمنو شمیر چې وینه ئي ازمایښت شوی ده
د استوګنی ځای				
ښاري	17.5	1,644	11.4	88
کليوالي	22.4	6,518	16.8	928
زون				
مرکزي	9.6	1,439	5	60
مرکزي لوړی سیمي	5	279	7.7	13
ختیځ	22.2	712	21.4	159
شمال	27	1,249	18.7	75
شمال ختیځ	37.8	1,504	21.3	89
سهیل	16.4	962	8.7	150
سهیل ختیځ	20.3	953	19.5	313
لویدیځ	16.8	1,064	13.4	157
د مور د زده کړی درجه				
نا لوستی	22.6	6,439	15.9	966
لمرنی	20.1	673	-27.6	29
ثانوي او تر هغي لوړي	15.2	1,052	-15	20
د شتمنی شاخص کوانتیل				
ډیر بي وزلي	25	1,574	17	270
دویم	23.4	1,502	18.1	171
منځنی	24.2	1,528	18.9	222
څلورم	18.9	1,678	12.6	230
ډیر شتمن	16.7	1,882	13.8	123
تول	21.4	8,164	16.3	1,016
یا دونه : د قوس دننه ارقام دا ښیي چې سلنه یوازي پر ۴۹-۲۵ نا وزن شویو پیښو ولاړه ده .				

بیاهم د ۴۹-۱۵ کلنی نا امیندواره میرمنو ترمنځ د ويني د کمښت خوریدنه ۲۱٪ او د امیندواره میرمنو په منځ کی ۱۶٪ دی. د ويني د کمښت لوړه کچه د امیندواره میرمنو په منځ کې چې په کلیوالي ساحو کې ژوند کوي (۱۷٪) د هغو میرمنو په پرتله چې په ښاري ساحو کې ژوند کوی (په سلو کې ۱۱) او همدارنګه د نا امیند واره میرمنو په منځ کې (په سلو کې ۱۸ د ښاري ښځو ترمنځ او په سلو کې ۲۲ د کليوالي میرمنو په منځ کې) موندل شویدي. د زونونو ترمنځ د پام وړ توپیرونه تر سترګو شویدي. د ویني د کمښت خوریدنه په مرکزي زون کې د میرمنو په منځ کې ډیره ټیټه (په سلو کې ۵) او د ختیځ او شمال ختیځ زونو د ښځو په منځ کې ډیره لوړه (په سلو کې ۲۱) دی. د نا امیندواره ښځو لپاره یو شانته الګو(ډ یره کمه خوریدنه ۵ سلنه په مرکزي لوړو سیمو کې او ډیره لوړه ۳۸ سلنه په شمال ختیځ زون کې) لیدل شوي دي. نا امیندواره میرمنې چې په ډیرو بې وزلو کورنیو کې ژوند کوي (په سلو کې ۲۵) نظر خیلو سیالانو ته چې په ډیرو شتمنو کورنیو کې ژوند کوي (په سلو کې ۱۷) د ويني د کمښت د یر احتمال لري.

په افغانستان کې د ماشومانو او ښځو د تغذئې انځور

افغانستان د ښځو او ماشومانو د روغتیا د ښه والي په برخه کې پرمختګونه کړي دي، مثلآ د ایوډین د کموالي د له منځه وړلو په خاطر د مالګې د ایوډین کولو د سرتاسري پروګرام رامنځ ته کول، سره له دې عمده ننګونې هم شتون لري. یوازې په سلو کې ۲۰کورنۍ ایوډین لرونکي مناسبه مالګه مصرفوي. نیږدې نیمائي ماشومان بشپړونکي ویټامین اې (A) اخلي. د ۵ کلنی عمرلاندې د هرو دریو ماشومانو څخه نیږدی یو ماشوم په منځنی ډول کم وزنه دي او په سلو کې ۱۸ ماشومان شدیدآ کم وزنه دي. د مور له شیدو د تغذئې دود د زونونو او نورو لاملونو له پلوه توپیر لري، خو په ټولیزه توګه، ارقام د مور له شیدو څخه د تغذئې د سپارښت شوی دود او ادابو څخه د زیاتې پوهاوي لپاره او همدارنګه هغه میرمنې موخه ګرځول چې د روغتیائي آسانتیاو په غیر ځایونو کې زیږون کوي، د جدي اړتیا ښودونکی دی. د تغذئې د دود او دستور او د ښځو او ماشومانو د موقف ښه والی کولای شي د مړینې په کموالي کې مرسته وکړي. مطلوبه تغذیه او د غذا او ویټامینونو په هکله د ویټامینونو د بشپړتیا دود د ماغزو د ودې، روغتیاییزه ودې او د انرژی حاصلولو لپاره د اساسي اهمیت لرونکي دي او په ټولیزه توګه د وګړو په روغتیا او د پرمختګ لپاره د افغانستان په لرلید کی عمده نقش لوبوي.

6

د ماشوم روغتیا

د زریزي د پرمختیائي موخو ۴مه موخه تر ۲۰۱۵کال پوري د ماشومانو د مړیني دوه پر دریمي ته کموالی دی. واکسیناسیون دي موخي ته د رسیدو په لار کي مهم نقش لوبوي. واکسیناسیون د پروګرام د پیل څخه په وروسته لسیزه کي پراختیا وموندی. واکسیناسیون په ۱۹۷۴کال کي د میلیونونو ماشومانو ژوند ته نجات ورکړی دی. لا تراوسه هم د نړی په کچه ۲۷میلیونه ماشومان له واکسیناسیون نه پاتي کیږي. په پایله کي د واکسین په واسطه د مخنیوي وړ ناروغیو له کبله په کال کي د ۲میلیونو څخه زیات ماشومان مري. د ماشومانو لپاره د مناسبی نړی له موخو څخه یوه، په ملي کچه د واکسیناسیون له لاری د یوه کال لاندی ماشومانو ۹۰ سلنه، د لړترلږه د ولسوالی یا د هغي معادل اداري واحد په کچه د ۸۰ په سلو کي د پوښښ تامین دی. د نړیوال روغتیائي سازمان او یونیسف د لارښوونو له مخي باید چي یو ماشوم د بي سي جي یا د نري رنځ واکسین چي د نري رنځ پر وړاندي ئی وقایه کړي، د دي پي تي دری دوزه واکسین چي دی د دیفتري یا شنې توخلي او تیتانوس پر وړاندي ئی وقایه کړي، دری دوزه د پولیو یا د ماشومانو د ګوزڼ واکسین او د شري یو دوز واکسین تر ۱۲ میاشتني پوري واخلي. په افغانستان کي د ورځني واکسیناسیون مهال ویش په ۶.۱ جدول کي ښودل شوي دي.

۶.۱ جدول : په افغانستان کي د ورځني واکسیناسیون مهال ویش (تر ۵ کلنی کم ماشومان)

واکسین	د زیږون پرمهال	۶ اوونیزه	۱۰ اوونیزه	۱۴ اوونیزه	۹ میاشتنی
بي سي جي	X				
پولیو	X	X	X	X	X
پنځه ظرفیتي		X	X	X	
شری					X

پنځه ظرفیتي واکسین (Pentavalent) د پنځو واکسینو: د یفتري، شنه توخلي، تیتانوس، هیپاتیت بي (Hepatatis B / د یني پرسوب) او د ویني د نه منعقدو د انفلوانزا ترکیب دی. که څه هم پنځه ظرفیتي واکسین په افغانستان کي په 1378 کال کي وپیژندل شو، خو د واکسینو په کارت کي چي دي آمر ته انعکاس ورکړی بدلون منځ ته ندی راغلی. لدي کبله مرکه کوونکو یوازې د دي پي تي واکسین د ساحوي کار په جریان کي ثبت کړی دی.

واکسیناسیون

د واکسیناسیون په هکله د ټولو د ۵ کلنی عمرلاندي ماشومانو لپاره معلومات راټول شوی دی. د ټولو میندو یا څارونکو څخه وغوښتل شول ترڅو د واکسین کارت وښئي. هرکله چي د ماشوم لپاره د واکسین کارت موجود وه، سروې کوونکو د واکسین د کارت له مخي د واکسیناسیون معلومات د څو شاخصیزه سروې پوښتنلیک ته کاپي کول. هرکله چي د ماشوم لپاره د واکسین کارت موجود نه وه، سروې کوونکي له مور څخه پوښتنه کوله ترڅو په یاد راوړي چي آیا ماشوم د واکسینونو هر یو اخیسی دی یانه. د پولیو، دي پي تي او هیپاتیت بي B د یني پرسوب واکسینونو څو دوزه اخیستل شوی. د واکسناسیون د وروستني پوښښ آټکل د واکسین د کارت څخه په ترلاسه شویو معلوماتو او د ترلاسه شویو واکسینونو په اړه د مور پر راپور، ولاړدی.

۶.۲ جدول: واکسیناسیون د ژوند په لمړي کال کې

د هغو ماشومانو سلنه چې د ماشومتوب په وخت کې د زیږون د لمړني کلیزی څخه مخکې هر وخت وقایه شوی دی افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹				
	هر وخت د سروې دمخه واکسین شوی			تر ۱۲ میاشتني پوری واکسین شوي
	د واکسین کارت	د مور راپور	د واکسین کارت	
بي سي جي (نری رنځ)	31	33.1	64.2	61.3
پولیو				
د زیږون پرمهال	30.3	17.8	48.1	45.9
1	30.4	41.1	71.4	66.1
2	30.4	32.1	62.5	57.3
3	30.3	17.8	48	41.8
دي پي تي				
1	31.8	25.6	57.5	53.2
2	31.7	20.2	51.9	47.5
3	31.5	8.7	40.2	35
شرى	29.9	25.6	55.5	43.8
ټول واکسینونه	29.4	0.7	30	17.6
نا واکسین شوي	0.1	24	24	24.7
د ۱۲ تر ۲۳میاشتني ماشومانو شمیر	2,497	2,497	2,497	2,497

بیاهم په سلو کې ۳۱ ماشومانو د واکسین کارت درلود. هرکله چې ماشوم کارت نه درلوده د مور څخه پوښتل شوي دي چې په یاد راوړي چې آیا ماشوم د واکسینو هر یو اخیستی دی یا نه او د دي پي ټي او پولیو واکسینو لپاره ئې د هر یوه څو دوزه اخیستي دي. د ۱۲ تر۲۳ میاشتنیو هغو ماشومانو سلنه چې د واکسینونو له هر یوه ئې اخیستي دي په ۲.۴ جدول کې ښودل شوي دي. د کسر مخرج د جدول د ارقامو لپاره چې د ۱۲ تر۲۳ میاشتني ماشومانو متشکله دی په داسې ډول چې یوازې هغه ماشومان وشمیرل شي چې د بشپړ واکسین کولو لپاره د پوره عمر درلودونکی دی. د کسر د صورت برخه ټول هغه ماشومان په بر کې نیسي چې د سروې دمخه هرکله د کارت یا د مور د راپور سره سم واکسین شوي دي. په لاندې برخه کې، یوازې هغوی چې د لمړني تلین وړاندې ئې، څنګه چې سپارښتنه شوي واکسین شوي دي.
د هغو ماشومانو لپاره چې د واکسین کارت ئې نه درلود، تر لمړني تلین دمخه د تطبیق شویو واکسینونو نسبت د هغو ماشومانو په څیر چې د واکسین کارت ئې درلود، فرض شوی دی. نیږدې ۶۱ سلنه د۱۲ تر۲۳ میاشتني ماشومانو د بي، سي، جي (نری رنځ) واکسین تر۱۲ میاشتنی عمر پوري اخیستي دي او د دي، پي، ټي لمړنی دوز واکسین د ۵۳ سلنه ماشومانو لپاره تطبیق شوي دي. دغه سلنه د دي، پي، ټي د ورپسې دوزونو لپاره ۴۸سلنه د دویم دوز او ۳۵ سلنه د دریم دوز لپاره کموالی مومي (شکل ۶.۱). په همدې ډول۶۱ سلنه د ۱۲ تر۲۳میاشتني ماشومانو د پولیو۱ واکسین تر۱۲ میاشتني عمر پوري اخیستي او دغه سلنه د دریم دوز لپاره په سلو کې تر۴۲ پوري راټیټیږي. د شري د واکسین پوښښ تر ۱۲ میاشتني عمر پوري په سلو کې ۴۴ ته رسیده. په پایله کې، د هغو ماشومانو سلنه چې ټول سپارښت شوي واکسینونه ئې د زیږون تر لمړني تلین پوري اخیستي دي ټیټ، یعنې یوازې ۱۸ سلنه دي. په افغانستان کې د هرو څلورو ماشومانو څخه یوه ئې(۲۵٪) د یوه کلنی دمخه هیڅ واکسین ندی اخیستی.

۶.۱ شکل : د۱۲-۲۳ میاشتنیو ماشومانو سلنه چې سپاربنت شوي واکسینونه ئی تر۱۲ میاشتو پوري اخیستي دي، افغانستان۱۳۸۹-۱۳۹۰

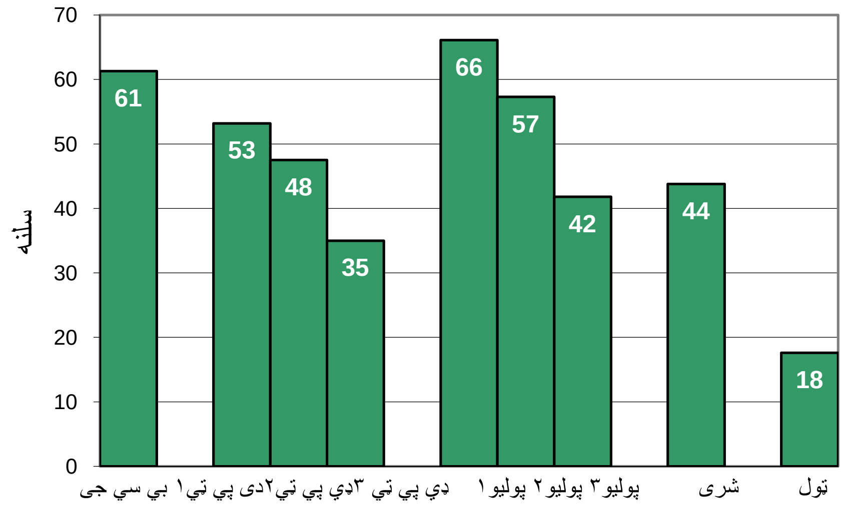

ځانګړتیاو په بیلوالی ښئي.

ارقام د هغو ماشومانو په اړه معلومات وړاندي کوي چې هر وخت د سروې دمخه واکسین شوي دي او د واکسین د کارت او د مور/ څارونکي په راپوروونو ولاړ دي.

جدول ۶.۳ د ۱۲ تر۲۳ میاشتني ماشومانو ترمنځ د واکسیناسیون د پوښش کچه د شالیدیزو

د ۱۲ تر۲۳ میاشتني ماشومانو سلنه چي د ماشومتوب د وخت د ناروغیو په وړاندي واکسین شوي دي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹													
	د هغو ماشومانو سلنه چي واکسین ئي اخیستي دي											د هغوسلنه چي د واکسین کارت ئي لیدل شوی دی	د ۱۲ تر۲۳میاشتني ماشومانو سلنه
			پولیو			دي پي ټي							
	بي سي جي	د زیږون پرمهال	۱	۲	۳	۱	۲	۳	شری	واکسین شوي ندي	ټول		
عمر													
نارینه	64.4	49	71.1	62.8	48.8	58	52.8	41.6	56.4	24.3	30.9	32	1,262
ښځینه	63.9	47.2	71.7	62.3	47.2	56.9	51	38.9	54.5	23.7	29.2	30	1,235
زون													
مرکزي	79	60.7	79.9	67.2	56.5	72.7	63.5	50	70.4	14.1	34.8	36	405
مرکزي لوری سیمي	57.5	37.2	64	59.8	53.3	54.7	50.2	42.6	53.8	34.9	29.6	31	104
ختیځ	76.5	62.2	79.8	66.6	52.7	71.3	67.2	46	69.6	13.5	38.7	40	247
شمال	60.6	43.9	69.7	63.6	47.9	53.5	47	33.6	49.9	24.4	23.6	27	377
شمال ختیځ	70.8	60	81.4	72.6	57.9	61.6	59.5	52.6	62	16	41.5	42	427
سهیل	34.8	13.9	41.4	28.2	8.4	23.9	14	4.6	19.4	52.4	1.5	1.5	254
سهیل ختیځ	63.2	48.8	64.2	57.2	44.9	59.2	54.1	40.1	57.7	31.8	33.3	33	351
لودیځ	57.4	40.4	77.2	72.4	53.4	51	48	41.9	50.2	20.7	28.7	27	332
د استوګنی ځای													
ښاري	79.2	64.1	81.1	69.5	58.4	72.3	63.5	53.2	70	12.4	37	36	436
کلیوالي	61	44.7	69.4	61.1	45.8	54.3	49.4	37.5	52.4	26.5	28.5	29	2,060
د مور د زده کړي درجه													
نا لوستی	62.4	46.1	70.4	61.7	46.6	55.6	50.2	38.3	53.5	25.1	28.7	30	2,267
لمرنی	78.1	65.5	79.2	68.8	60.5	72.2	64.3	54.9	73.6	15.8	41.9	41	122
ثانوي او تر هغي لوړی	85.9	69.9	83.8	72.1	63.2	78.5	71.9	64	75.2	11.2	44	43	108
د شتمنی شاخص کوانتیل													
ډیر بی وزلي	54.4	34	68.4	58.4	40	47.3	41.6	28.9	43.7	27.6	23.1	23	532
دویم	63	48.6	71.9	63.9	49.2	55.3	52.3	40.1	55.6	24.3	30	31	549
منځنی	59.8	44.2	67.7	60	43.4	53.8	47.8	36.4	52.2	28.1	28.2	29	495
څلورم	66.8	51.1	70.4	62	51	59.7	54.2	43.5	59.7	25.8	32.7	33	473
ډیر شتمن	79.3	65.4	79.8	69.1	58.1	73.4	65.2	54.4	68.1	13	37.3	38	447
ټول	64.2	48.1	71.4	62.5	48	57.5	51.9	40.2	55.5	24	30	31	2,497

په افغانستان کې ۳۰سلنه د ۱۲ تر۲۳ میاشتني ماشومانو په بشپړ ډول واکسین شوي دي (۶.۳ جدول). د څلورو ماشومانو څخه یو ئې اصلاً د هیڅ یوې ناروغی پر وړاندي واکسین شوي ندي (۲۴٪). د واکسیناسیون اړوند کوم د پام وړ توپیر د جنسیت له پلوه نه لیدل کیږي، که څه هم د ښاري ساحو (۳۷٪) او کلیوالي ساحو(۲۹٪) ترمنځ توپیر لیدل شوی دی. حالت نظر زونونو ته د پام په وړ کچه توپیر کوي: شمال ختیځ زون کې، ماشومان د ساري ناروغیو پر وړاندی د واکسین د پوښښ ډیره لوړه کچه لري (۴۲٪)، که څه هم په سهیلي زون کې په سلو کې له ۲څخه کم ماشومان بشپړ واکسین شوي دي، یو ګواښوونکی حالت دی چې د نورو زونونو په مقابل لوري کې قرار لري. داسي تر سترګو کیږي چې د مور د زده کړې درجه یولامل دی چې د ماشومانو پر وقائي باندې د پام په وړ ډول اغیزه لري. په هره اندازه چې د مور د زده کړې درجه لوړه وه هغومره ئې ماشومانو زیاتره دی ته تمایل درلوده چې واکسین شي. د ساري په توګه: په سلو کې ۶۳ هغو ماشومانو چې میندو ئې په ثانوي کچه زده کړې درلودې د پولیو یا ګوزن د واکسین دریم دوز ئې اخیستی دی، په داسې حال کې چې یوازې ۴۷سلنه د هغو ماشومانو چې میندو ئی هیڅ زده کړه ئې ندی کړې د پولیو یا د ماشومانو د ګوزڼ پر وړاندې په بشپړ ډول واکسین شویدي. بیاهم ۶۴ سلنه ماشومان د بي سي جي واکسین په اخیستلو سره د نري رنځ پر وړاندې وقایه شوي دي. د ماشومانو یو زیات شمیر چې په ښاري ساحو کې ژوند کوي (۷۹سلنه) نظرهغو ته چې په کلیوالي ساحو کې ژوند کوي د بي سي جي په واکسین سره وقایه شوي دي. په مرکزي زون کې له هرو۵ ماشومانو څخه ۴ماشومانو د بی سي جي واکسین اخیستی دی، په داسي حال کې چې په سهیلی زون کې د هرو دریو ماشومانو څخه یو ماشوم واکسین شوی دی. د ۶.۳ جدول د پولیو(د ماشومانو ګوزڼ) د واکسین د پوښښ مخ پر کمیدو میلان، د واکسیناسیون د مهال ویش مطابق، تر دریم دوز پورې ښئي. په شمال ختیځ زون کې ماشومان د پولیو۱ پر وړاندې په زیاته پیمانه (۸۱ سلنه) وقایه شوي دی، او وروسته د مرکزي او ختیځ زون ماشومان (۸۰ سلنه) راځي، په داسي حال کې چې د پولیو۳ د پوښښ میزان په شمال ختیځ زون کې ۵۸ سلنه، ۵۷ سلنه په مرکزي زون او په ختیځ زون کې په سلو کې ۵۳ ته رالویږي. د اتو زونونو په منځ کې، سهیل د پولیو۱ تر پولی۳ پورې د ډیر ټیټ پوښښ درلودونکی دی. له نیمائي زیات (۵۸ سلنه) ماشومان (۲۳-۱۲ میاشتني) د پولیو په لمړی دوز(پولیو1) سره واکسین شوي دي، نظر دویم دوز ته په نسبتاً ټیټې کچې سره (۵۲٪) دریم دوز ۴۰٪ ته کموالی پیداکوي. د شري پر وړاندې په ملي کچه د وقائي د پوښښ کچه په سلو کې ۵۶ دی. مرکزي زون (۷۰ په سلو کې) د پوښښ ډیره لوړه کچه لري، په داسي حال کې چې د شري د واکسین ډیره ټیټه کچه (۱۹ په سلو کې) په سهیلی زون کې موندل شویدي.

د تیتانوس وقایه د زیږون وروسته د ۲۸ورځو په تړاو

د زریزې د پرمختیائي موخو څخه یوه هم د میندو د درې پر څلورو نسبت، د مړیني کموالی دی. دې مخې ته د رسیدو لپاره یو تګلوری د میندو د تیتانوس له منځه وړل دي. بله موخه ۲۸ ورځې د زیږون وروسته په ۱۰۰۰ ژوندیو زیږیدنو کې له یوې پیښې کمې کچې ته په ټولو ولسوالیو کې د تیتانوس د خوریدو له راکمولو څخه عبارت دی. د ماشومانو لپاره د مناسبې نړۍ موخه د میندو د تیتانوس او ۲۸ ورځې له زیږون څخه وروسته د تیتانوس له منځه وړل ۀ تر ۲۰۰۵ کال پورې .

د میندو له تیتانوس او۲۸ ورځې د زیږون وروسته له تیتانوس څخه مخنیوی د دې مستلزم دی ترڅو ټولې امیندواري میرمنې لږترلږه د تیتانوس د واکسین دوه دوزه واخلي. که څه هم، هرکله چې یوې میرمنې د خپلې امیندوارۍ په جریان کې د تیتانوس دوه دوزه واکسین ندي اخیستي پخپله دی (او نوي زیږیدلي ماشوم ئې) د لاندنیو شرایطو په درلودلو سره وقایه کنټل کیږي:

- لږترلږه د تیتانوس دوه دوزه واکسین چې وروستنی ئې په تیرو دریو کلونو کې اخیستي وي.
- لږترلږه د تیتانوس درې دوزه واکسین چې وروستنی ئې په تیرو پنځوکلونو کې وي.
- لږترلږه د تیتانوس څلور دوزه واکسین چې وروستنی ئې په تیرو لسو کلونو کې وي.
- لږترلږه د تیتانوس پنځه دوزه واکسین ئې د خپل ژوندانه په موده کې اخیستي وي.

۶.۴ جدول: د ۴۹-۱۵ کلنی د هغو میرمنو د وقائي حالت د ځانګړتیاو په بیلوالی ښئي چې د سروې دمخه په دوو کلونو کې ئې یو ژوندی زیږون کړی دی.

۶.۴جدول:۲۸ورځې وروسته له زیږون د تیتانوس وقایه

د ۱۵ تر۴۹کلنی میرمنو سلنه په تیرو دوو کلونو کې د یوه ژوندي زیږون سره چې د ۲۸ ورځې وروسته له زیږون د تیتانوس پر وړاندې وقایه شوي دي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د هغومیرمنوسلنه چې لږترلږه دوه دوزه ئې د وروستي امیندوارۍ په جریان کې اخیستي دي	د هغو میرمنو سلنه چې دوه یا له دوو زیات د واکسین دوزونه ئې ندی اخیستی خو واکسین ئې اخیستی دی				د تیتانوس پر وړاندې وقایه شوي (۱)	د میرمنو شمیر د یوه ژوندي زیږون سره په وروستیو دوو کلونو کې
		د وروستي د وز دوه دوزه د تیرو5 کلونو په موده کې	۳ دوزه د وروستي دوز د تیرو 5 کلونو په موده کې	۴ د وزه د وروستي دوز د تیرو لسو کلونو په موده کې	۵ او یا ترهغي زیات دوزونه د ژوندانه په موده کې		
زون							
مرکزي	36.3	10.5	2.5	0.9	1.1	51.3	824
مرکزي لوړې سیمې	33.2	14.8	0.3	0	0	48.4	196
ختیځ	29.9	10.5	1.3	0.6	0.2	42.5	491
شمال	29.2	5.2	2.3	0	0.1	36.9	743
شمال ختیځ	37.5	10.1	0.8	0.6	0.1	49.2	869
سهیل	17.7	6	0	0.4	0	24.1	353
سهیل ختیځ	35.4	6.9	0	0.2	0	42.5	726
لویدیځ	18	5.7	0.3	0.3	0.2	24.4	662
د استوګنې ځای							
ښاري	33.4	10.9	1.6	1.3	1.1	48.4	903
کلیوالي	30.1	7.7	1	0.2	0.1	39	3,962
د زده کړې درجه							
نا لوستی	29.5	7.7	1	0.3	0.2	38.6	4,311
لمړنی	34	15.5	2.1	1.6	0.8	54	286
ثا نوي ا و ترهغې لوړې	47.1	9.5	2.3	0.5	1.2	60.6	268
د شتمنی شاخص کوانټیل							
ډیر بې وزلې	24.6	6.8	1	0	0	32.4	933
دویم	28.7	7.9	0.8	0.3	0	37.7	1,029
منځنی	30.4	8.6	1	0	0.2	40.2	993
څلورم	34.5	7.9	0.8	0.2	0.3	43.8	967
ډیر شتمن	35.2	10.2	1.9	1.6	0.8	49.8	944
ټول	30.7	8.3	1.1	0.4	0.3	40.8	4,865

[۱] د څو شاخصیزه سروې ۳.۷ شاخص

یوازې په سلو کې ۴۱ میرمنې چې په تیرو دوو کلونو کې ئې یو ژوندی زیږون درلوده د تیتانوس پر وړاندې وقایه شوي دي (۶.۴ جدول).
د مور د زده کړې د درجې او د کورنۍ د شتمنی له کچې دا موندل شول چې د ۲۸ ورځې له زیږون وروسته تیتانوس د وقائې سره ئې مثبته اړیکه درلوده. کوم وخت چې میندو زیاتې زده کړې کړي دي، ډیر تمایل لري چې واکسین شې. (۳۹ سلنه) د نا لوستو میرمنو په منځ کې په سلو کې د ۶۱ په پرتله (د ثانوي او ترهغې لوړو زده کړو) د درلودونکو میرمنو په منځ کې د ډیرو شتمنو کورنیو نیږدې نیمائي میرمنې د ۲۸ ورځې وروسته له زیږون د تیتانوس پر وړاندې وقایه شوي دي، په داسې حال کې چې په ډیرو بې وزلو کورنیو کې له هرو دریو میرمنو یوازې یوه میرمن وقایه شوي دي.
۶.۲ شکل د ۲۸ ورځې له زیږون وروسته د تیتانوس پر وړاندې د میرمنو وقایه د غوره ځانګړتیاو په بیلوالي ښئي. هغه میرمنې چې په مرکزي زون کې ژوند کوي د زیاتې وقائې لرونکي دي (۵۰ سلنه) چې له هغې وروسته د شمال ختیځ زون راځي (۴۹٪). د ۲۸ ورځې له زیږون وروسته د تیتانوس ډیر ټیټ پوښښ د سهیل او لویدیځ په زونونو کې موندل شویدي، په کوم ځای کې چې د هرو څلورو میرمنو څخه یوازې یوه میرمن (۲۴٪) وقایه شویده. د ښاري او کلیوالي ساحو ترمنځ د ۲۸ ورځې وروسته له زیږون د تیتانوس په وقایه کې یو توپیر شتون لري (۴۴٪ د ۳۹٪ په مقابل کې).

۶.۲ شکل: په تیروا۱۲میاشتو کې د یوه ژوندي زیږون سره د میرمنو سلنه چې د ۲۸ ورځې له زیږون وروسته تیتانوس پر وړاندې وقایه شوي دی، افغانستان ۱۳۸۹-۱۳۹۰

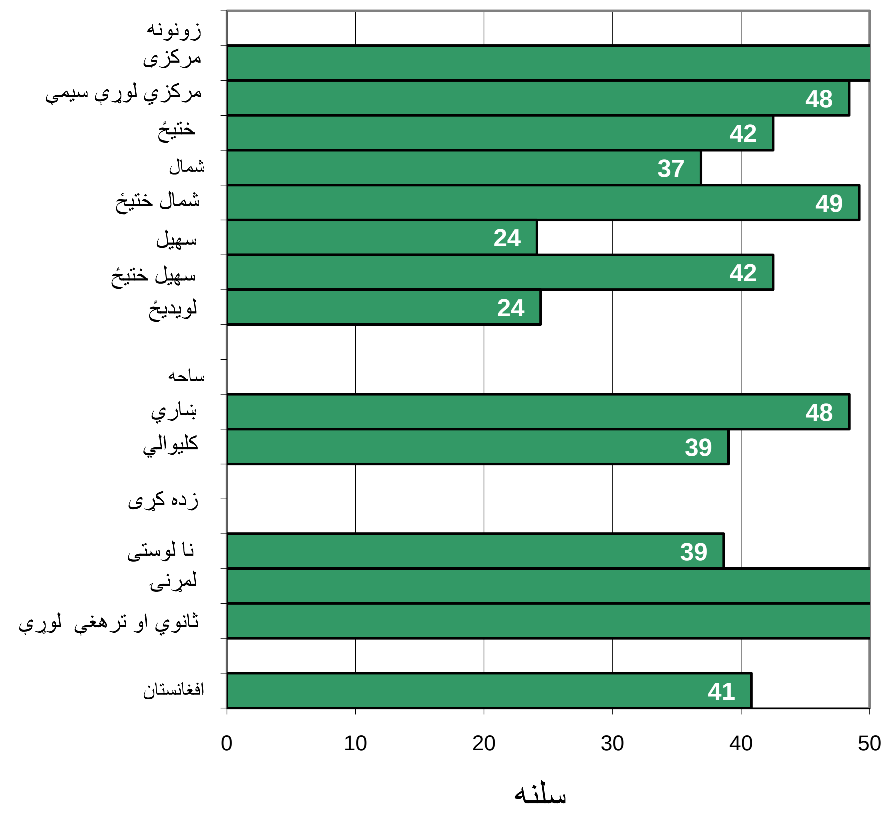

د خولې له لارې د اوبو د کموالي درملنه

نس ناستی د ۵ کلنې عمر کمو ماشومانو ترمنځ د مړيني دويمې مخ پر وړاندې لامل دی. په ماشومانو کې په نس ناستي پوري تړلي ډيری مړينی په بدن کې د اوبو د کموالي له امله له بدن څخه د اوبو د زياتي اندازې او الکترولیتونو په اوبلنو مدفوعاتو کی د له لاسه ورکولو پربنسټ، د مالګين محلول له لارې د نس ناستي مديريت (او،ار،اس) او يا کورنی سپارښت شوي مايع کولای شي زياتره د دې مړينو مخنيوی وکړي. د مايعاتو په زياتوالي سره د اخيستلو له لارې د بدن د اوبو د کموالي او د خوار ځواکې څخه مخنيوی او د ماشوم د تغذئي تداوم همدارنګه د نس ناستي د مديريت لپاره غوره تګلوری دی :

موخه" د ماشومانو لپاره مناسبه نرۍ " د ۵ کلنی عمرلاندي ماشومانو د مړيني نيمائي کموالی د نس ناستي له امله تر ۲۰۱۰ کاله (د ۲۰۰۰ کال په پرتله) او د پرمختيائي زريزي موخه، د ۵ کلنی عمر لاندي ماشومانو د دوه پر دري د مړيني کموالی تر ۲۰۱۵ کاله پوري (د ۱۹۹۰ کال په پرتله) دی.

سر بيره پردي د ماشومانو لپاره د مناسبي نړۍ اعلاميه په ټوله نړی کې د نس ناستي د پيښو په سلو کې ۲۵ ته د راکمولو غوښتنه کوي.

په څو شاخصيزه سروې کې کارول شوی شاخص عبارت دی له :

- د نس ناستو خوريدل
- د خولې له لارې د بدن د اوبو د کموالي د رملنه د ۵کلنی کم ماشومانو په منځ کې چې نس ناستی لري.
- د نس ناستو کورنی مديريت د ۵ کلنی لاندي ماشومانو په منځ کې چې په نس ناستي اخته دي.
- د خولې له لارې د بدن د اوبو کموالي درملنه د خولې له لارې د تغذئي د ادامې سره یوځای د۵ کلنی کم ماشومانو په منځ کې چې په نس ناستي اخته دي.

د څو شاخصيزه سروې په پوښتنليک کې د ميندو/ څارونکو څخه پوښتنه وشوه چې آيا ماشوم ئي له سروی دوه اونی مخکی نس ناستی درلود يا نه، په هغه صورت کې چې نس ناستی ئي درلود په دې هکله چې ماشوم د ناروغی په جريان کې څه شی خوړلي يا څښلي دي، آيا دغه اندازه د هغې اندازې څخه کمه يا زياته وه چې ماشوم معمولاً خوړله يا څښله، يو لړ پوښتنې شوی دی.

۶.۵ جدول : مالګین محلولونه او کورنی سپاربنت شوي مایعات

ټر۵۹ میاشتني ماشومانو سلنه چې د وروستیو دوو اونیو په جریان کې په نس ناستي اخته و او د مالګین محلول او کورنی سپاربنت شویو مایعاتو سره ئې درملنه شوی دی، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د دوو مخکینیو اونیو په جریان کې ئې نس ناستی درلود	د ۵تر۹ میاشتنیوماشومانو شمیر	مالګین محلول: محلول له مالګيني کڅوري یا له مخکیني تیارشوي مایع څخه	په نس ناستي اخته ماشومان چې — کورني سپاربنت شوي مایعات ئې اخیستي دي: د مالګین اود غنمواوروم‌حلول	د مالګین اوشکري محلول	د کورنی لخوا کومه سپاربنت شوي مایع	مالګین محلول یا سپاربنت شوي کومه کورنی مایع ني اخیستي دی	په نس ناستي اخته د ۰ تر ۵۹ میاشتني ماشومانو شمیر
جنس								
نارینه	22.9	7,653	55.1	13	18.9	26.4	65.2	1,752
ښځینه	22.9	7,218	51.3	13.6	16.7	24.3	61.6	1,652
زون								
مرکزي	25	2,230	46	12.6	17.2	23.1	59.9	557
مرکزي لوړي سیمي	33.4	517	36.3	12.4	12.7	19.6	48.2	173
ختیځ	21.4	1,667	58.9	15.6	17.5	23.2	70.6	357
شمال	25.9	2,087	48.3	12.9	12.4	21.6	56.5	541
شمال ختیځ	19.3	2,464	36.5	6.6	7.9	11.8	42.8	477
سهیل	20	1,774	74	17.8	44.5	49.6	85	355
سهیل ختیځ	24.3	2,308	60.5	14.8	18.1	29.5	69.4	560
لویدیځ	21	1,825	64.6	15	16	27	75.7	384
د استوګنی ځای								
ښاري	21.2	2,398	48.2	8.7	14.8	19	57.2	508
کلیوالي	23.2	12,474	54.2	14.1	18.3	26.5	64.5	2,896
عمر								
11-0 میاشتني	18.6	2,244	44.3	10	10.6	17.9	51.9	418
23-12 میاشتني	28.2	2,497	55.8	12.7	16.2	23.8	66.1	704
35-24 میاشتني	27.6	3,220	55.7	13.4	18.3	25.4	65.6	888
47-36 میاشتني	22.5	3,438	51.2	14.1	21.4	28.8	63	772
59-48 میاشتني	17.9	3,474	55.7	14.9	19.3	27.8	65.9	622
د مور د زده کړي درجه								
نا لوستی	23.1	13,532	53.7	13.5	18.4	26	63.9	3,125
لمړنی	23.3	698	44.5	13	14.3	20.7	56.2	163
ثا نوي یا تر هغې لوړ	17.8	634	55.5	8.3	8.3	14.2	62	113
د شتمنی شاخص کوانتیل								
ډیر بی وزلي	22	3,101	55.6	16.8	18.1	30.1	68.7	683
دویم	22.2	3,190	50.8	13.6	21.1	28.9	63.4	707
منځنی	25.1	3,015	52.4	13.7	16.9	24.4	61.8	758
څلورم	25	2,983	55.6	12.6	17.1	23.2	63.4	744
ډیرشتمن	19.8	2,583	51.6	8.5	15.3	18.6	59	512
ټول	22.9	14,872	53.3	13.3	17.8	25.3	63.5	3,403

په ټولیزه توګه په سلو کې ۲۳ د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو له سروې د وه اونی مخکې نس ناستی درلود (۶.۵ جدول). د نس ناستو خوریدل نظر زون ته توپیر کوي. د مرکزي لوړو سیمو په زون کې له هرو دریو ماشومانو یو ماشوم له سروې دوه اونی مخکې په نس ناستي اخته وه، په داسې حال کې چې د شمال ختیځ او سهیل په زونونو کی له هرو۵ ماشومانو یوه ماشوم نس ناستی درلود. دغه لوړه خوریدنه د مرکزي لوړو سیمو په زون کې داسې فرض کیږي چې د ښځناک د اوبو د رغول شویو سرچینو د ټیټ پوښښ له امله دی (د ۲۵ سلنې په کچه د ورپسې څپرکي ۷.۱ جدول ته دی مراجعه وشي). د نس ناستي ډیره لوړه خوریدنه ۲۸ په سلو کې د مور له شیدو څخه د تغذئې د دریدو په وخت کې د ۱۲ تر۲۳میاشتني ماشومانو په منځ کې پیښیږي.

۶.۵ جدول همدارنګه د هغو ماشومانو سلنه ښئي چې د سپارښت شویو مختلفو مایعاتو څخه ئې د نس ناستي پرمهال اخیستي دي ۱۴. شاوخوا ۵۳ سلنه مایعات د او، ار، اس د کڅوړو یا بنډل شوي مالګین محلول، ۲۵ سلنه د کورنی سپارښت شوي مایعاتو له لارې اخیستي دي. په زړه پورې دا بیاموندل شوه چې د مور د زده کړې درجه د مالګینو محلولونو څخه د استفادې پر ډیروالي د نس ناستو د درملنې لپاره په افغانستان کې اغیزه نده لرلې. میندی پرته له هیڅ ډول رسمي زده کړو د نس ناستي د درملنې لپاره د ثانوي او ترهغې لوړو زده کړو درلودونکو میندوسره (۶۴سلنه) د پرتلې په وړ کچه (۶۲٪) سره خپلو ماشومانو ته د نس ناستي د درملنې لپاره مالګین محلول یا نور کورني سپارښت شوي مایعات ورکوي. نیږدې په سلو کې ۱۳ په نس ناستي اخته ماشومانو له یوې یا له یوې زیاتې د کورني سپارښت شوي مایع څخه (یعنې مالګین محلول یا د کورني سپارښت شوي کومه بله مایع) څرنګه چې په ۶.۳ شکل کې ښودل شوی دی، اخیستي دي.

۶.۳ شکل: د ۵ کلنی لاندې ماشومانو سلنه چې د بدن د کموالي د درملنې لپاره ئې د خولې له لارې درملنه شویده

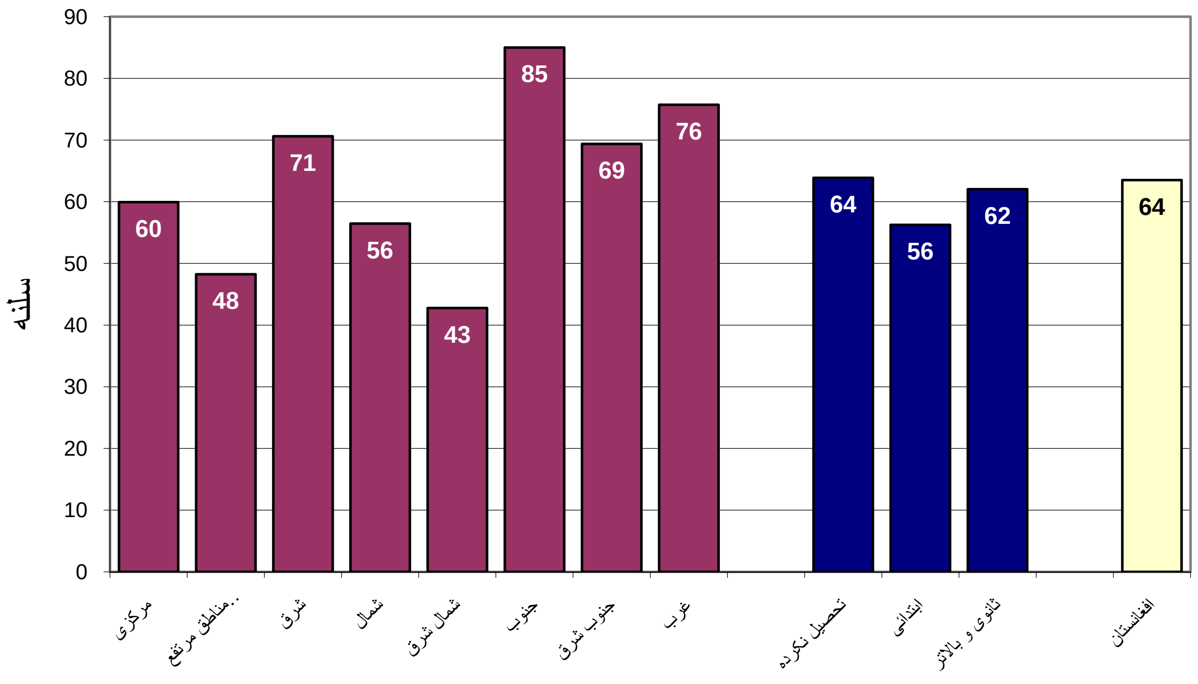

ترکومه چې میندې په دې قادرې وی چې د یوه ډول څخه د زیات محلول نوم واخلی سلنې الزاماً[14] ۱۰۰٪نه پوره کوی.

	دوه اونۍ وړاندې له سروې ئې نس ناستی درلود	تر59 میاشتني ماشومانوشمېر	د نس ناستي پرمهال د څښاک دود						تول	د نس ناستي پر مهال د خوړلو دود							تول	د وه اونۍ مخکې په نس ناستي اخته د۰-۵۹ میاشتني ماشومانو شمیر
			د اندازې له مخې مایعات کم ورکړل شوي	مایعات نسبتاً ډیر کم ورکړل شوي	د مایعاتوعین اندازه ورکړل شوي	مایعات زیات ورکړل شوي	دڅښاک لپاره څه شی ندی ورکړل شوی	راپورندی ورکړل شوی نامعلوم		ډیرکم ورکړل شوي	څه اندازه ورکړل شوي	عین اندازه ورکړل شوي	زیاته اندازه ورکړل شوي	د خوړو ورکړه درول شوي	هیڅ خوراک ندی وکړل شوی	راپورندی ورکړل شوی نامعلوم		
جنس																		
نارینه	22.9	7,653	21	24.1	25.3	19	7	3.5	100	18.1	23	34.2	8.6	8.6	5.7	1.9	100	1,752
ښځینه	22.9	7,218	20.9	23.9	26.3	17.3	7.1	4.4	100	17.6	21.7	34.9	8.8	8.6	6.3	2.1	100	1,652
زون																		
مرکزي	25	2,230	20.7	24.5	25.5	21.8	7.2	0.2	100	18.1	17.5	32.7	12.2	12.2	6.4	0.7	100	557
مرکزي لوړی سیمي	33.4	517	26.5	15.1	18.6	31.3	7.4	1	100	31	19.4	22.9	8	9.8	8	0.7	100	173
ختیځ	21.4	1,667	20.5	31.6	19.6	7.1	15	6.2	100	15.8	28.7	27	6.4	4.3	14.8	2.9	100	357
شمال	25.9	2,087	28	15.3	28.1	18.3	8.5	1.8	100	26.5	20.4	32.2	6.3	9.4	4.2	1	100	541
شمال ختیځ	19.3	2,464	24.7	23.3	25.8	19.5	5.7	0.9	100	16.8	21.8	39.1	9.3	8.2	4.2	0.5	100	477
سهیل	20	1,774	16.9	22.6	34.8	17.9	4.7	3.1	100	17.3	20.2	46.2	6.6	5.2	2.8	1.7	100	355
سهیل ختیځ	24.3	2,308	14.2	25	31.6	12.5	4.4	12.4	100	6.5	17.7	47.9	8	7.7	5.9	6.3	100	560
لویدیځ	21	1,825	18.4	33.2	15.4	24.2	5	3.7	100	19.9	36.9	16.6	11.2	10.7	4	0.7	100	384
د استوګنی ځای																		
ښار ي	21.2	2,398	24.2	24.4	24.4	19.4	6.6	0.9	100	21	21.5	28.1	11.3	9	8.3	0.8	100	508
کلیوالي	23.2	12,474	20.4	23.9	26.1	18	7.1	4.5	100	17.3	22.5	35.7	8.2	8.6	5.6	2.2	100	2,896
عمر																		
0-11 میاشتنی	18.6	2,244	19	25.4	26.2	13	12.5	3.9	100	15.1	17.2	30	7	10	17.4	3.3	100	418
12-23 میاشتنی	28.2	2,497	22.4	21.5	27.7	17.7	8.2	2.6	100	21.1	19.7	33.4	7.7	9.9	7.1	1.1	100	704
24-35 میاشتنی	27.6	3,220	21	24.9	25.6	18.5	6.3	3.7	100	18.1	22.9	37.2	7.7	8.4	4.2	1.5	100	888
36-47 میاشتنی	22.5	3,438	22.4	24.6	23.8	19.5	5.9	3.9	100	17.5	26.6	32.5	10.4	8.1	3.4	1.6	100	772
48-59 میاشتنی	17.9	3,474	19	24	26.3	20.2	4.6	5.9	100	16.2	22.8	37.6	10.2	7.3	2.8	3.2	100	622
د مور د زده کړې درجه																		
نا لوستی	23.1	13,532	21	24.5	25.3	18.3	6.8	4.2	100	17.8	22.7	34.7	8.8	8.3	5.7	2	100	3,125
لمرنی	23.3	698	24.6	19.3	29.5	16.2	9.9	0.5	100	19.2	17	34.3	6.3	11.4	10	1.8	100	163
ثانوي او ترهغې لوړې	17.8	634	17.4	18.4	34.9	16.6	10.3	2.4	100	19.3	20.9	28.8	7.6	13.1	7.4	2.8	100	113
کوانتیل																		

Table title: د سروې څخه دوه اوونۍ وړاندې د ۵ تر۵۹ میاشتني په نس ناستي اخته ماشومانو د سلنې ویش د مایعاتو د اندازې اوغذا په توپیر چې د نس ناستي پر مهال ورکړل شوي دي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

683	100	2.1	6.6	9.7	7.9	27.8	28.3	17.5	100	5.6	7.6	17.2	22	26.5	21.1	3,101	22	ډیر بې وزلي
707	100	2	5.6	9.8	7.4	31	23.1	21.1	100	3.6	9.1	17.7	24	23.6	22	3,190	22.2	دویم
758	100	2.5	5.2	7.3	8.5	40.4	20.3	15.8	100	5.2	6	15.2	27.6	24.7	21.4	3,015	25.1	منځنی
744	100	1.9	4.9	7.2	8.1	42.3	18.8	16.9	100	3.6	6.2	21.5	27.4	21.4	20	2,983	25	څلورم
512	100	1.1	8.5	9.6	12.5	28.4	21.5	18.3	100	1	6.3	19.8	28.7	23.9	20.3	2,583	19.8	ډیر شتمن
3,403	100	2	6	8.6	8.7	34.5	22.4	17.9	100	3.9	7	18.2	25.8	24	21	14,872	22.9	**ټول**

د نس ناستي پرمهال د تغذئي دود د بدن د اوبو له کميدو په مخنيوي اوهمدارنګه د هغو پيچلتياو په مخنيوي کې چې د نس ناستي وروسته رامنځ ته کيږي، د اهميت وړدی. د ۶.۶ جدول د ماشومانو په منځ کې د مور يا څارونکي په واسطه د نس ناستي پرمهال د تغذئي بيلګې ښئي. د يو پر پنځه څخه کم (۱۸ سلنه) د ۵ کلنی عمر لاندې په نس ناستي اخته ماشومانو د معمول حد څخه زيات څښاک کړی دی، په داسې حال کې چې ۷۱ سلنې عين اندازه يا ډير کم څښلي دی. په سلو کې ۹ ماشومانو ته د څښاک لپاره څه شی ندی ورکړل شوی، په سلو کې ۲۲ څه اندازه کمه، عين اندازه يا زياته (د تغذئي ادامه) غذاخوړلي ده، خو په سلو کې ۳۲ ډير کم ياهيڅ شی ندی خوړلی. نيږدې په سلو کې ۹ ماشومانو د نس ناستي پرمهال د غذا خوړل دروليې دی. جدول ۶.۷ د ۰ تر۵۹ مياشتني ماشومانون سبت چې د سروې دوه اونی وړاندې په نس ناستي اخته و او مالګين محلول ئې د غذا له تداوم سره اخيستی دی او د هغو ماشومانو سلنه چې په نس ناستي اخته او نورې درملنې ئې حاصلې کړې دي، ښئي.

۶.۷ جدول: د بدن د اوبو د کموالي درملنه د خولې له لارې د تغذئي د دوام او نورو درملنو سره

د سروې دوه اونی وړاندې د ۰ تر۵۹ مياشتني په نس ناستي اخته ماشومانو سلنه چې د بدن د اوبو د کموالی درملنه ئې د خولې له لارې د غذاپه ادامې سره ترلاسه کړې او په نس ناستي اخته ماشومان چې د درملنې نور ډولونه ئې ترلاسه کړې دي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	هغه ماشومان چې په نس ناستي اخته دي چې .....ترلاسه کړې			نورې درملنې												
				ګولی يا شربت					ستني							
	مالګين محلول يا د مايعاتو زياته کړای شوي اندازه	مالګين محلول يا کورنی سپارښت شوي مايعات	د سپارښت شويو مالګينو مايعاتو محلول د غذا له ادامې سره ۱	د ميکروب ضد	د اسهال ضد	نور (zine)	نور	نامعلوم	د ميکروب ضد	بدون د ميکروب ضد څخه	نا معلوم	د رګ ستنه	د کورني بوټو درمل	دور	هيڅ درملنه يا درمل ندي ورکړل شوي	د۰ تر۵۹ مياشتني ماشومانو شمير
جنس																
نارينه	63.3	71.8	48.7	16.9	24.5	5.4	1.3	16.6	5	0.6	3.3	1.9	14.6	4.4	9.8	1,752
ښځينه	59.2	68.4	46.3	17.2	24.4	5.1	1.8	17	4.6	0.7	3.3	1.6	15.6	4	9.7	1,652
زون																
مرکزي	55.9	67.4	41.9	16.6	20.8	4.7	0.9	17.6	1.7	0.2	2.8	0.4	5.1	4.7	10.3	557
مرکزي لوړی سيمي	57	65	30.6	14	13.1	0.4	0.6	21.1	0.1	0.3	2	0.7	4	2.6	22	173
ختيځ	62.3	73.7	47.3	28	16.6	4	2.1	14.7	9.3	0.9	2.7	1	21	2.8	9.8	357
شمال	58.7	66.1	39.2	15.8	25.1	3.8	0.2	21.9	4.7	0	2	3.1	10	5.9	11.8	541
شمال ختيځ	46.5	51.6	35.2	13.5	31.7	5	1.4	17.7	5.1	0	1.8	0.3	15.4	6	13.9	477
سهيل	78.1	88.3	67.9	31.8	35.2	10.4	6.6	15.8	9.4	2.3	3.3	0.9	27.6	7.5	2.7	355
سهيل ختيځ	64.2	71.4	59.6	12.6	26.1	9.8	0.7	12.7	4.2	1.4	6.7	4.6	19.8	1.9	6.5	560
لويديځ	72.8	83.1	54.2	7.8	20.2	0.5	0.8	14.2	4	0	4.1	1.2	17.5	1.4	6.8	384
د استوګنې ځای																
ښاري	57	64.9	39.5	24.8	24	4.2	1.7	20.4	5.6	0.6	2.2	1.8	6.1	5.7	8.3	508
کليوالي	62.1	71	48.9	15.7	24.5	5.4	1.5	16.1	4.7	0.6	3.5	1.7	16.7	3.9	10.1	2,896
عمر																
11-0 مياشتې	51.7	57.7	32.3	16.2	22	2.5	1	16.7	4.1	0.4	2.2	2.5	9.4	4.7	16.5	418
35-24 مياشتې	62.7	71.7	45.3	16.1	22.2	3.5	0.8	16.2	5.5	0.6	2.9	2.2	13.5	5	8.6	704

47-36 میاشتي	64	72.8	49.9	17.7	25.7	6.9	2.1	15	5	0.4	3.2	1.7	14.4	4.1	9.4	888
59-48 میاشتي	60.3	70.6	51.4	16.9	26.6	7.4	2	18.4	5.2	1	3.7	1.8	19.2	3.7	8.2	772
59-48 میاشتي	63.7	72.3	52.2	18	24.1	4.2	1.5	18.1	3.9	0.5	4.3	0.7	16.5	3.7	9	622
د مور د زده کړې درجه																
نا لوستی	61.6	70.4	48.5	16.7	24.4	5.5	1.6	16.8	5	0.6	3.4	1.8	15.6	4.1	9.8	3,125
لمړنی	55.4	66.1	34.5	19.3	30.8	2.3	0.6	15.9	2.4	0.4	1	1.6	11	3.9	7.5	163
ثانوي او ترهغې لوړې	61.7	67.3	40	23.8	18.7	3.8	0	15.6	4.1	0.6	1.5	0.4	5.7	9	12.3	113
د شتمنۍ شاخص کوانتيل																
ډېر بې وزلي	63.4	75	50.7	12.1	13.8	3.7	1.3	13	4.3	0.6	4.7	2	17.8	5.8	10.5	683
دويم	58.5	68.8	42.9	15.6	26.5	6	0.9	15.2	4.2	1	3.9	1.6	16.2	3.9	12.5	707
منځنی	58.4	66.7	48	19.4	29.1	7	1.2	16.3	6.5	0.5	1.8	1.7	15.7	1.9	9.8	758
څلورم	66.2	72.9	52.8	17.2	27.7	5.3	2.5	21.1	3.5	0.7	3.3	1.9	15.8	5	6.8	744
ډېر شتمن	59.6	66.4	41.3	21.9	24.2	3.6	1.8	18.4	5.8	0.3	2.9	1.5	7.9	4.8	9.4	512
ټول	61.3	70.1	47.5	17.1	24.5	5.3	1.5	16.8	4.8	0.6	3.3	1.7	15.1	4.2	9.8	3,403

د څو شاخصیزه سروې ۳.۸ شاخص

د ۶.۷ جدول له کتلو دا تر سترګو کيږي چې په سلو کې ۱۶،۰په نس ناستي اخته ماشومانو مالګين محلول يا زيات مايعات اخيستي. په سلو کې ۷۰ مالګين محلول، د کورنۍ سپارښت شوي يا زيات مايعات اخيستي دي. وليدل شول چې په سلو کې ۴۸ ماشومانو يا مالګين محلول او سپارښت شوي مايعات اخيستي دي او يا داچې د سپارښتنې مطابق تغذئي ادامه پيداکړي دی. په کور کې د نس ناستي په مديريت کې د شاليديزه ځانګړتياوو له مخې د پام وړ توپيرونه شتون لري. په مرکزي لوړو سيمو کې له هرو دريو ماشومانو څخه څه کم يو ماشوم (۳۱سلنه) مالګين محلول او سپارښت شوي مايعات اخيستي دي او تغذئي ته ئي دوام ورکړی، په داسې حال کې چې په سلو کې ۴۸ ماشومانو په سهيل زون کې مالګين محلول او سپارښت شوي مايعات ترلاسه کړي او تغذئي ته ئې دوام ورکړی دی. په زړه پوري ده چې برخلاف د ماشوم د روغتيا په هکله د مايوس کوونکو مخ پرکميدو نورو شاخصونو لکه د واکسيناسيون ټيټ پوښښ لکه چې مخکې ووېل شول د نس ناستي د درملنې ډير ښه دود په سهيل زون کې ليدل شوی دی: په نس ناستي اخته ۸۸سلنه په سهيل زون کې د مالګين محلول او سپارښت شويو مايعاتو په واسطه درملنه شوي دی، په داسې حال کې چې ۵۲ سلنه ماشومان په شمال ختيځ زون کې د مالګين محلول او سپارښت شويو مايعاتو سره تداوي شوي دي.

د ۵ کلنی کم په نس ناستي اخته ماشومانو سلنه چې مالګين محلول او سپارښت شوي مايعات يا د مايعاتو زياته اندازه ئې ترلاسه کړي اوتغذئي ته ئې ادامه ورکړې ده

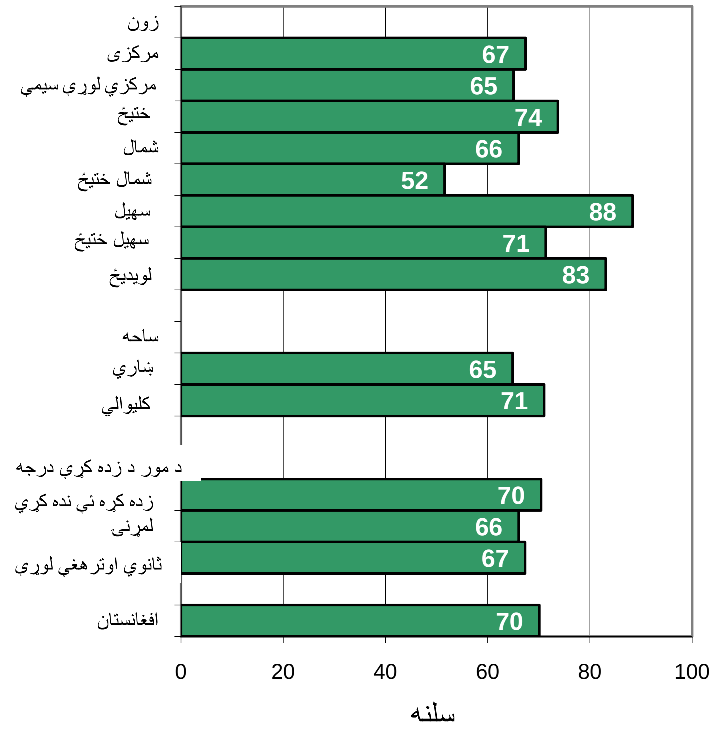

د ځارنې لټون او د سينه بغل درملنه د ميکروب ضد درملو سره

سنه بغل د ماشومانو د مړينې يوغوره لامل دی. په سينه بغل باندې د شکمنو د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو کې د ميکروب ضد درملو څخه استفاده کول يوه کليدي مداخله دی. موخه " د ماشومانو لپاره يوه مناسبه نړۍ" د تنفسي جهاز د عفونت له امله د مړينې يو پر درې کموالی دی. په سينه بغل باندې شکمن ماشومان هغه دی چې په سا ايستلو کې د جدي ستونزې سره يوځای په ټوخي اخته دي او دا نښانې په ټټر کې ستونزه او د پزې د بنديدو له امله ندي.

شاخصونه عبارت دي له :

- د شکمن سينه بغل خوريدنه
- د شکمن سينه بغل لپاره د ځارنې لټون
- د ميکروب ضد درملو سره د سينه بغل درملنه
- د سينه بغل د ګوابش د نښونښانو پيژندل

په وروستیو دوو اونیو کې د ۰تر۵۹ میاشتې پر شکمن سینه بغل د اخته ماشومانو سلنه چې د روغتیائي خدمتونو یوه وړاندې کوونکي ته وړل شوي او د هغو ماشومانو سلنه چې ورته د میکروب ضد درمل ورکړل شوي دي، افغانستان ۱۳۸۹-۱۳۹۰

	په تیرو دوو اونیو کې په سینه بغل باندې شکمن وو	د ۵۹-۰ میاشتې ماشومانو شمیر	په سینه بغل شکمن ماشومان چې .... ته وړل شویدي															هرمناسب وړاندې کوونکی	په سینه بغل باندې د شکمنوماشومانوسلنه چې د میکروب ضد درمل ئي اخیستي دي (په وروستیودواونیوکې) ۲	په تیرو دوو ا ونیوکې د ۰تر۵۹ میاشتې په سینه بغل د شکمنو ماشومانو شمیر
			عامه سرچینې						خصوصي سرچینې					نور						
			دولتي روغتون	دولتي روغتیائي مرکز	دولتي روغتیائي پوسته	د کلي روغتیاډي کارکوونکي	ګرځنده کلینیک	نور	خصوصي روغتون	خصوصي ډاکتر	خصوصي درملتون	ګرځنده کلینیک	نوري روغتیائي اسانتیاوې	دوستان خپلوان	دوکان	غنغنوی طبیب	نور			
جنس																				
نارینه	18.2	7,653	18.2	9	3.7	6.5	2.9	0.2	3.2	25.5	6.4	0.6	0	3.9	1.5	3.5	0.7	61.9	63.2	1,392
ښځینه	19	7,218	19.5	7.8	3.8	6.6	1.8	0.7	3.4	23.1	8.2	0.6	0.2	3.2	2.1	3.9	0	59.1	64.6	1,370
زون																				
مرکزي	25	2,230	19.1	9	0.7	2.1	2.2	0.1	7.2	28.2	7.8	0.2	0	2	0.2	0.5	0.3	65.3	60.2	558
مرکزي لوړې سیمې	30.2	517	17	10.5	0	2	5.9	1.4	0.2	5.9	4.9	0.4	0.3	1.8	0	0.5	0.4	40.7	37.9	156
ختیځ	23.6	1,667	12.4	8.1	13.3	7	0.1	0	3.3	36.1	9	0.6	0	0.6	0.8	1.5	0.3	72.2	68.9	394
شمال	20.3	2,087	18.3	8.8	0.5	9.6	4.8	1.1	2.1	15.6	3.8	1.6	0.4	2.9	2.3	2.6	0.2	54.6	63.2	424
شمال ختیځ	13	2,464	18.5	17	1	4.5	2.9	0	1.7	10.1	10.7	0	0	5.3	3.2	2.9	0	52.9	58.2	320
سهیل	10	1,774	22.4	6.6	6.7	8.6	2	2	7.2	39.5	4	1.5	0	1.7	0	24	0	63.3	83.4	178
سهیل لویدیځ	18.7	2,308	25.2	1.9	6.7	13.2	0.4	0.3	0.6	32.2	9	0.4	0	5.3	1.9	2.5	0	72.1	74.4	431
لوید یځ	16.5	1,825	17.6	7.8	0.3	3.6	3.1	0	2.3	18.5	6.5	0	0	9.1	5.5	5.9	1.6	45	58.1	301
د استوګنې ځای																				
ښاري	19.1	2,398	25.7	4.7	2.3	1	2.2	0.3	5.4	36.1	8.1	0.2	0	1.4	0.6	1.8	0.4	67.3	70.3	457
کلیوالي	18.5	12,474	17.5	9.2	4	7.6	2.4	0.5	2.8	22	7.2	0.6	0.1	4	2	4.1	0.3	59.2	62.6	2,304
عمر																				
11-0 میاشتې	19.5	2,244	21.3	9.9	2.3	4.3	2.9	0.3	3.9	28.1	5.5	1.2	0.1	2.2	0.4	1.8	0	67.6	66.3	439
23-12 میاشتې	19.6	2,497	21	8	2.9	5.4	3	0.1	2.3	25.4	9.1	0.5	0	3.4	2.7	3	0.3	60.4	61.8	489
35-24 میاشتې	19.7	3,220	18.1	8	4.4	8.3	2.3	0.5	4.4	24.4	6.3	0.4	0	3.7	1.4	4.7	0.1	60.8	62.6	633
47-36 میاشتې	19.1	3,438	17	7.9	4	6.7	2.6	0.7	3.4	26	7.5	0.5	0.3	4.1	2	4	0.2	60.9	67.6	655
49-48 میاشتې	15.7	3,474	18	8.7	4.5	7.2	1.3	0.5	2.2	18.2	8.2	0.4	0	4.1	2.2	4.2	1	54.2	60.9	547
د مور د زده کړې درجه																				
نا لوستې	18.4	13,532	18.7	8.7	3.7	7	2.3	0.4	2.9	23.4	7.3	0.6	0	3.5	1.9	4	0.3	59.6	63.6	2,496
لمړنۍ	22.3	698	25.5	7.2	3.8	2	2.8	0	4.6	30	8.1	0	0	3.4	1.8	0.4	0	68.8	62.7	156

110	72.4	71.1	0.9	1.9	0	5.5	1.6	1.3	7.4	37.5	9.1	1.6	3.2	3.3	4.8	3.3	12.8	634	17.3	ثانوي او ترهغي لوري
																				د شتمنی شاخص کوانتیل
486	57	46.4	0.2	3.3	2.8	2.6	0.5	0.8	4.9	18.6	1.6	1.3	3.1	6.5	4.4	8.5	10.4	3,101	15.7	ډیر بې وزلی
597	58.6	59.7	0	5.4	1.6	3	0	0.8	6.4	18.3	1.8	0.2	2.4	8.2	3.9	12	18.7	3,190	18.7	دویم
625	67.5	65.6	0.7	4.1	2.9	3.6	0	0.2	7.7	22.9	3.2	0.2	2.3	8.9	5.4	10.6	20.7	3,015	20.7	منځنی
554	66.2	63.5	0.3	3.6	1.2	6.3	0	1	9.1	26	4.2	0.4	2.7	6.4	2.9	7.2	21.1	2,983	18.6	څلورم
500	69.8	65.7	0.4	1.6	0.2	2.1	0	0.2	8.4	37.1	5.7	0.2	1.4	1.8	1.8	2.9	22.3	2,583	19.3	ډیر شتمن
2,762	63.9	60.5	0.3	3.7	1.8	3.6	0.1	0.6	7.3	24.3	3.3	0.4	2.4	6.5	3.7	8.4	18.8	14,872	18.6	**ټول**

[1] **د څو شاخصيزه سروې ۳.۹ شاخص ۲. د څو شاخسيزه سروې ۳.۱۰ شاخص**

۴.۸ جدول د شکمن سینه بغل خوریدنه او دا چي آیا د کور بهر د ځارني لټون شوی دی که نه او د ځارني د ځای ښودونکی دی. دا خبره وموندل شوه چي په سلو کي ۱۹ د ۰ تر۵۹ میاشتني ماشومانو راپور ورکړ شوی دی چي له سروې دوه اوونی مخکي ئي د سینه لغل نښی نښاني درلودې. د دغو ماشومانو له ډلي څخه په سلو کي ۶۱ ئي د روغتیائي خدمتونو یو مناسب وړاندې کوونکي ته وړل شوی دی او(۶۴ سلنه) تر۵کلنی لاندې په سینه بغل شکمن ماشومانو ترسروې دوه اونی وړاندې د میکروب ضد یو ډول درمل اخیستي دی.
زیات توپیر د ښاري ساحو(۷۰٪) او کلیوالي ساحو(۶۳ ٪) د هغو ماشومانو په منځ کي چي د شکمن سینه بغل په جریان کي ئې د میکروب ضد درمل ترلاسه کوي، شتون لري. د افغانستان په اتو زونونو کي د مرکزي لوړو سیمو او مرکزي زونونو کي ترسروې دوه اوونی وړاندې د شکمن سنه بغل د لوړې خوریدني راپور ورکړشوی (په ترتیب سره ۳۰ سلنه او۲۵ سلنه). د مرکزي لوړو سیمو په زون کي، یوازې ۴۱٪ ماشومان د روغتیائي خدمتونو یوه مناسب وړاندې کوونکي ته وړل شوی دی او په سلو کي۳۸ تر سروې د دوه اوونی مخکي په جریان کي د میکروب ضد درمل اخیستي دي. په سهیل زون کي ۶۳ سلنه ماشومان د روغتیائي خدمتونو یو مناسب وړاندې کوونکي ته وړل شوي، په داسي حال کي چي تر۸۰ سلني زیاتو درمل ترلاسه کړي او۲٪ د درملني لپاره یوه دولتي روغتون ته وړل شوي دي. د ماشومانو په منځ کي د سینه بغل د پیښو په اړه د ځارني لپاره یوښه دود په ختځ زون کي لیدل شوی دی، په کوم ځای کي چی په سلو کي ۷۲ ماشومان د روغتیائي خدمتونو یوه مناسب وړاندې کوونکي ته وړل شویدي. (۳۴٪د دوی یوه خصوصي ډاکټر ته وړل شوي دي) او د پیښو په سلو کي ۵۹ د میکروب ضد درمل سره تداوي شویدي. جدول همدارنګه د دې ښودونکی دی چي د میکروب ضد درمل سره د سینه بغل درملنه د بې وزله کورنیو په منځ کي او هغو ماشومانو کي چي میندو ئې زده کړې ندي کړي ډیره ټیټه دی. د میکروب ضد درمل څخه استفاده کول د ماشوم د عمر سره کومه اړیکه نلري او ماشوم په هرعمر کي د شکمن سینه بغل په صورت کي درمل ترلاسه کوي. په ټولیزه توګه شاوخوا په سلو کي ۴۰ پر سینه بغل اخته ماشومان په هر سني ګروپ کي د میکروب ضد درمل ترلاسه کړیدي.

د ۰ تر۵۹ میاشتني ماشومانو د میندو او ځارونکو سلنه د نښونښانو په بیلوالي چې د دې لامل کیږي چې خپل ماشوم په بیره یوې روغتیائي آسانتیاته بوځي او د هغو میندو سلنه چې په سختې ساه ایستل د بیړنی ځارنې د لټون د نښونښانو په توګه پیژني، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د ۰تر۵۹ میاشتنیو ماشومانو د میندو/ ځارونکو سلنه چې فکر کوي ماشوم ئی باید په بیره روغتیائي آسانتیا ته یوړل شي په هغه صورت کې چې :								مور/ ځارونکي چې سینه بغل د ګوابښ دوه نښې نښاني پیژني	د۰ تر ۵۹ میاشتنی ماشومانو د میندو / ځارونکو شمیر
	په دې قادر نه دي چې وښښي او یا د مور له تي څخه له شیدو تغذیه وکړي	ناروغ خولی شي	تبه ولري	چټکه ساه وباسي	په سختی ساه وباسي	په مدفوع کې ئي وینه وي	په سختی وښښي	نوري نښې نښاني ولري		
زون										
مرکزي	17	19.3	73.5	23	43.6	22	11.8	34.6	8.7	1,481
مرکزي لوړي سیمي	13.6	17.6	75.1	24.2	41.4	12.9	13.9	44.4	8.4	356
ختیځ	43.7	56	68.8	44.8	35.7	26.3	21.9	13.5	18.9	1,137
شمال	28.1	32.3	80	25.2	48.3	30.8	27.5	46.2	17.2	1,342
شمال ختیځ	22.1	36.3	73.7	31.7	42.9	23.4	22	32.9	15.9	1,640
سهیل	57.9	65.6	76.1	54.3	49.7	30.7	56	33.4	35.8	1,220
سهیل ختیځ	53.7	29.1	60	22.3	21.4	21.5	37.4	26.2	5.7	1,444
لویدیځ	27.4	32.5	71.9	26.2	43.8	29.8	15.3	26.8	9.5	1,274
د استوګنی ځای										
ښاري	22.8	28.8	75.5	27.8	45	22	16.8	34.5	12.4	1,627
کلیوالي	36.2	38.5	71.4	32.2	39.8	26.3	28.4	30.9	15.8	8,269
د مور د زده کړې درجه										
نا لوستی	35.2	37.8	72	32.1	40.4	26	27.6	30.8	15.7	8,925
لمړنی	23.4	29.7	71.1	23.9	45.8	22.3	14.7	40.4	10	489
ثا نوي او ترهغې لوړې	22.4	26.8	73.9	25.8	40.2	20.7	16.8	34.5	10.6	475
د شتمنی شاخص کوانتیل										
ډیر بې وزلي	39.3	42.4	72.4	34.3	43.2	27.8	31.5	25.8	18.6	2,028
دویم	33.4	39.8	71.5	31	40.2	26.7	26.5	30.8	15.1	2,071
منځنی	37.2	37.4	71.2	34.1	40.8	27.3	29.5	33.8	16.9	2,017
څلورم	35.5	33.9	71.7	31.3	38.5	24.9	27.7	32.9	15.1	1,993
ډیر شتمن	23.6	30.1	73.8	26	40.8	20.8	16	34.3	9.7	1,786
ټول	**34**	**36.9**	**72.1**	**31.5**	**40.7**	**25.6**	**26.5**	**31.5**	**15.2**	**9,895**

د سینه بغل د ګواښ په نښونښانو پوري اړوند مسایل په ۶.۹ جدول کې ښودل شوي دي. روښانه ده چې د ګواښ له نښو نشانو څخه د مور پوهه د ځارني د لټون په دود کې ډېر مهم او ټاکونکی لامل دی. په ټولیزه توګه په سلو کې۱۵ میرمنې د سینه بغل د ګواښ په دوو نښونښانو په سختې او چټکې ساه ایستلو باندې پوهیږي. د تشخیص ډېره معموله نښه یوې روغتیائي آسانتیا ته د ماشوم د وړلو لپاره د ماشوم تبه درلودل(۷۲٪) دی. د هغو میندو له ډلې څخه چې سروې شوې دي ۳۲٪ چټکه ساه ایستل او نیږدې ۴۱٪ په سختې ساه ایستل د ماشوم یوې روغتیا ئې آسانتیا ته د وړلو د نښو په توګه تشخیص کړې دی. میندو/ ځارونکو چې په ډیرو بې وزلو کورنیو کې ژوند کاوه (په سلو کې ۱۹) هغوی چې زده کړې ئې ندي کړي (۱۶ سلنه) ډېر د دې احتمال لري، هغه وخت چې ماشوم ئې د سینه بغل نښې له ځانه وښئي د ځارنې په لټه کې شي. په سلو کې تر۱۰کمې میندې په ډېر شتمن کوانتیل کې د ډېر بې وزلې کوانتیل په سلو کې د ۱۸په پرتله د سینه بغل د ګواښ دوه نښې نښانې په افغانستان کې پیژني. د اتو زونونو له ډلې څخه، په سهیلی زون کې ډېر(۳۶ سلنه) احتمال لري چې د سینه بغل د ګواښ دوه نښې وپیژني، د مرکزي لوړو سیمو او مرکزي زون کې په هغه ځای کې چې د سینه بغل خوریدنه نسبت نورو زونونو ته په لوړه کچه شتون لري، یوازې په سلو کې د ۹-۸ میندې د سینه بغل د ګواښ دوه نښې پیژني.

د سون د سختو توکو څخه ګټه اخیستنه

له درې ملیارده زیات انسانان په نړی کې د خپلو اساسي اړتیاوو لپاره د اخلي پخلي او ګرمولو په ګډون د سون په سختو توکو باندې تکیه لري. د سون په سختو توکو اخلی پخلی او ګرمول د کوټې دننی په لوړه کچه د لوګي د رامنځ ته کیدو لامل کیږي چې د روغتیا لپاره د زیانمنو ککړتیاو مخلوط دی. په عمده توګه د سون د سختو توکو سره د سون د توکو نیمګړی تولید د کاربن دای اکساید، هایدروکاربن، پولي ادوماتیک د سلفرو اکساید په شمول د ځیني نورو مسموم کوونکو عناصرو سره یوځای وي. د سون له سختو توکو څخه استفاده کول د تنفسي جهاز، سینه بغل، د سږو پر مزمنو ناروغیو، سرطان او احتمالأ نري رنځ ، د زیږون پرمهال د وزن کموالی، انقباضونو او نفس تنګی باندې د اخته کیدو ګواښ ته زیاتوالی ورکوي. د سون د سختو توکو لپاره اصلي شاخصونه عبارت دي له نسبت د هغو وګړو چې د سون د سختو توکو څخه د اخلي پخلي لپاره د اساسي سرچینې په توګه ګټه اخلي.
۶.۱۰ جدول د کورنی د غړو سلنه د کورنیو په واسطه د استفادې وړ د سون د توکو د ډول په بیلوالي او د کورنی د غړیو سلنه چې په هغو کورنیو کې ژوند کوي کومې چې د سون له سختو توکو څخه استفاده کوي، ښودونکی دی.

۶.۱۰ جدول : د سون له سختو توکو ګټه اخیستنه

د سون توکو د ډول پر بنسټ د کورنیو د غړیو د سلنې ویش د استفادې ور د سون توکو د ډول په بیلوالي او د کورنی د غړو سلنه چې په هغو کورنیو کې ژوند کوي کومې چې د اخلي پخلي لپاره د سون له سختو توکو استفاده کوي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	برښنا	اوبلن غاز (LPG)	طبیعي غاز	بیو غاز	د خاورو تیل	د ډبرو سکاره	د لرګیو سکاره	لرګي	بوس بوټي وابښه	غوشه ني	د کرنیزو محصولاتو پاتي شوني	غذا په کورکي نه پخیږي	نور	نا معلوم	ټول	د اخلي پخلي لپاره د سون سخت توکي	د کورنی د غړو شمیر
	د کورنی د غړو سلنه چې په هغه کورنیو کې ژوند کوي چې :					د سون سخت توکي											
زون																	
مرکزي	0.9	10.4	40.5	0.1	0	0.4	1.5	35.7	4	6.2	0.4	0	0.1	0	100	48.1	16,232
مرکزي لوړې سیمې	0	0.1	1.4	0	0	3.3	0.3	21	29.2	43.5	1.1	0	0.1	0	100	98.3	3,449
ختیځ	0.1	4.6	0.6	0	0.1	0.1	0.1	70.8	11.3	9.8	2	0.1	0.1	0.3	100	94.2	11,335
شمال	0.2	0.9	4.6	0.3	0	0.2	1.2	39.5	9.4	38	4.6	0	0.9	0.3	100	92.9	14,055
شمال ختیځ	0.4	1.3	9.4	0	0.4	0.9	0.4	14.2	26	42	4.8	0	0.1	0.1	100	88.3	16,557
سهیل	0.2	5.8	0.4	0.5	0	0.1	0.7	38	31.7	15.7	6.2	0	0.2	0.5	100	92.4	13,825
سهیل ختیځ	0.2	1.1	0.4	0	0	0	0.8	72.6	15.4	5.9	3.4	0	0.1	0	100	98.2	12,867
لویدیځ	0.2	2.1	17.7	0	0	0	0.3	21.4	44.2	11.2	2.4	0.1	0.3	0.1	100	79.5	13,393
د استوګنی خای																	
ښاري	1.1	14.7	50.9	0.3	0.1	0.8	1.6	22.1	4	3.6	0.5	0	0.3	0.1	100	32.6	18,000
کلیوالي	0.1	1.4	2.6	0.1	0.1	0.3	0.6	42.9	24	23.5	3.9	0	0.2	0.2	100	95.2	83,713
د مور د زده کړې درجه																	
نالوستی	0.2	2.2	6.6	0.1	0.1	0.3	0.7	38	23.8	23.4	4	0	0.3	0.2	100	90.2	69,034
لمړنی	0.1	3.7	15.4	0.1	0	0.7	0.7	41.4	15.7	19.1	3	0	0.2	0	100	80.5	11,529
ثانوي او ترهغې لوړې	0.6	8.7	23.9	0.1	0.1	0.4	0.8	42.1	12.3	9.6	1.2	0	0.2	0.1	100	66.4	21,099
د شتمنی شاخص کوانتیل																	
ډیر بې وزلی	0	0	0	0	0	0	0.1	29.9	39	24.4	6	0.1	0.2	0.3	100	99.4	20,338
دویم	0	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.3	36.8	26.1	31.4	4.1	0	0.2	0.1	100	99.1	20,340
منځنی	0	0.5	0.8	0.2	0	0.3	0.4	48.9	19.7	25.2	3.5	0.1	0.3	0.2	100	98	20,344
څلورم	0.1	2.9	5.2	0.1	0	0.7	1.5	57	13.9	15.5	2.6	0	0.3	0.2	100	91.1	20,345
ډیر شتمن	1.3	15.2	49.8	0.1	0	0.5	1.4	23.6	3.7	3.6	0.4	0	0.3	0	100	33.2	20,347
ټول	0.3	3.7	11.2	0.1	0.1	0.4	0.7	39.2	20.5	20	3.3	0	0.2	0.2	100	84.2	101,713

د څو شاخصیزه سروی ۳.۱۱ شاخص

بیاهم زیاتره کورنۍ (۸۴٪) په افغانستان کې د اخلي پخلي لپاره د سون له سختو توکو استفاده کوي (۶.۱۰ جدول). د سون له سختو توکو ګټه اخیستنه په ښاري ساحو کې کمه (۳۳٪) دی، خو په کلیوالي ساحو کې ډیره لوړه ده، په هغوځایونو کې چې نیږدې (۹۵٪) د سون له سختو توکو څخه استفاده کوي. توپیرونه د کورنیو د شتمنی او د کورنۍ
د رئیس د زده کړې د درجې په اړه د پام وړ دی. د سروې موندنې دا ښئي چې د سون له سختو توکو څخه استفاده کول په هغو کورنیو کې چې رئیس ئې زده کړه ندی کړې په سلو کې ۹۰ دی، په داسې حال کې چې د هغو کورنیو لپاره چې رئیس ئې د ثانوي یا ترهغې لوړې زده کړې لري دغه رقم په سلو کې ۶۶ دی. د شتمنو کورنیو له دریو څخه یوه کورنۍ د سون له سختو توکو څخه استفاده کوي. په داسې حال کې چې د بېوزلو کورنیو د سون له سختو توکو څخه استفاده په سلو کې ۹۹ ده او د اقتصادې او ټولنیزحالت له پلوه یو ټکان ورکوونکی توپیر بیانوی. دا همدارنګه په روښانه توګه ښودونکی دی چې په ټولیزه توګه د سون له سختو توکو څخه استفاده د لرګیو څخه د اخلي پخلي لپاره د استفادې (۳۹٪)، له بوسو، بوټو او واښو څخه د استفادې (۲۱٪) او د څارویو له غوشه ئي څخه د استفادې (۲۰سلنه) له امله لوړه ده .
د سون له سختو توکو څخه استفاده په یواځنې ډول د کوټې دننی د ککړتیا لپاره یو کمزوري استازیتوب دی، څرنګه چې د ککړتیا تمرکز کله چې د سون عین توکې په بخاریو یا په ډول ډول نغریو کې وسوځول شي، توپیرکوي. له دود کشونو سره د ترلو بخاریو څخه استفاده، د کوټې دننی ککړتیا تر ډیره حده راکموي، په داسې حال کې چې سرخلاصې بخاری یا بې دود کشه یا بې سرپوښه نغري په دی معنې دی چې د سون د توکو له زیانمنو عناصرو له اغیزې هیڅ ډول حفاظت شتون نلري. د سون له سختو توکو څخه استفاده د اخلي پخلي د ځای په بیلوالي په ۶.۱۱جد ول کې ښود ل شوي دي.

۶.۱۱ جدول : د سون له سختو توکو استفاده د اخلي پخلي د ځای په بیلوالي

د کورنی د غړو د سلني ویش په هغو کورنیو کي چي د سون له سختو توکو استفاده کوي د اخلي پخلي د ځای په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹								
	د اخلي پخلي ځای							
	په بیله کوټه کي چي د پخلنځي په توګه تري استفاده کیږي	د کور په بل ځای کي	په یوه بیله ودانی کي	د کور څخه بهر	په بل ځای کي	نا معلوم	تول	د کورنی د غړو شمیر په هغو کورنیو کي چي د سون له سختو توکو استفاده کوي
زون								
مرکزي	82.5	10.8	1.2	4.7	0.4	0.5	100	7,801
مرکزي لوړې سیمي	76.5	17	2	2.1	2.1	0.3	100	3,392
ختیځ	57.4	34.5	0.5	6	1.2	0.5	100	10,672
شمال	84.1	6.6	0.2	6.4	2.4	0.3	100	13,057
شمال ختیځ	69.5	12.8	4	12.9	0.2	0.5	100	14,621
سهیل	63.7	30.2	0.4	4.2	0.2	1.1	100	12,778
سهیل ختیځ	62.9	34.2	0.8	1.3	0.1	0.8	100	12,637
لویدیځ	44.4	20	2.4	32	1.1	0.2	100	10,644
د استوګنی ځای								
ښاري	73.2	15.4	0.9	8.8	0.9	0.9	100	5,867
کلیوالي	66.2	21.6	1.5	9.3	0.9	0.5	100	79,736
د کورنی د رئیس د زده کړې درجه								
نا لوستی	65.3	21.2	1.5	10.6	0.9	0.5	100	62,292
لمرنی	69.5	19.2	1.3	8.7	0.9	0.5	100	9,285
ثانوي او تر هغي لوړې	71.1	22.2	1.4	3.8	0.8	0.8	100	14,000
د شتمنی شاخص کوانتیل								
دیر بې وزلی	49	30.6	1.5	15.5	2.6	0.8	100	20,216
دویم	66.4	20.8	1.2	10.8	0.4	0.3	100	20,151
منځنی	71.5	20	1	6.5	0.3	0.7	100	19,945
څلورم	77.3	15.5	1.8	4.9	0.2	0.3	100	18,537
دیرشتمن	77.3	12.9	2.6	6	0.4	0.8	100	6,754
تول	66.7	21.2	1.4	9.2	0.9	0.6	100	85,602

دا جدول ښئي چې په سلو کې ۹ هغه کورنۍ چې د سون له سختو توکو استفاده کوي د کور بهر او یوه سلنه په بیله ودانۍ کې اخلی پخلی کوي، په د اسې حال کې چې ۶۷٪ د کورنیو د سون له سختو توکو څخه په بیله کوټه کې چې د پخلنځی په څير ورڅخه کار اخیستل کیږي، استفاده کوي. د هرو پنځو کورنیوڅخه له یوی زیاته ئې (%) پخلی د کور په کوم بل ځای کې ترسره کوي. په ښاري ساحو کې ۷۳ سلنه د هغو کورنیو چې د سون له سختو توکو استفاده کوي، د سون له سختو توکو څخه په یوه بیله کوټه کې چې د پخلنځی په توګه ترې کار اخیستل کیږي، اخلی پخلی کوي. دغه رقم په کلیوالي ساحو کې په سلو کې ۶۶ دی. له نیمائي څخه زیات د ټولو کورنیو په ټولو زونونو کې په یوه بیله کوټه کې اخلی پخلی کوي پرته د لویدیځ زون څخه چیرته چې ۴۴٪ د کورنیو دغه کار تر سره کوي.

په افغانستان کې د ماشوم د روغتیا ارزونه

په افغانستان کې د واکسیناسیون پوښښ، په ځانګړي ډول د شري د واکسین ټیټ پوښښ او د دې تضمین د یوشان والی نه شتون چې آیا ماشومانو د واکسینونو ټول اړین دوزونه لکه د ماشومانو د ګوزن پر وړاندې د وقائي واکسین اخیستي دي، د اندیښنې وړدی. د ښځو او ماشومانو د واکسیناسیون لپاره د مور د زده کړی درجه چې د واکسیناسیون د احتمال سره ټینګه اړیکه لري دا ښئي چې هر څومره چې د مور د زده کړې درجه لوړه وي په همغه اندازه د دې احتمال چې خپل ځان او ماشوم ئې واکسین کړی زیاتیږي. په داسې حال کې چې د سروې موندنې ښودونکی دی چې په ماشومانو کې د نس ناستي د درملنې د انتخاب څخه د پوهاوي په هکله د تغذئې په دود او درملنه کې پراخه توپیر شتون درلوده او د مناسبې، روښانه او قانع کوونکې پیغام رسوني اړتیا ته د نس ناستي د درملنې په اړه چې والدین خپله موخه وګرځوي، اشاره کوي. همدارنګه د سینه بغل د ګواښ له نښونښانو څخه کوم چې د پام وړ خطر په توګه د افغانستان ماشومان ګواښوي، د لا زیات پوهاوي لپاره اړتیا ښودل شوی دی.

7

اوبه او حفظ الصحه

د څښاک مصئوني اوبه

د څښاک مصئوني اوبه د ښې روغتیا لپاره یوه اساسي اړتیا ده. د څښاک مصئونو اوبو او د روغتیا ساتني مناسبو آسانتیاو ته لاس رسی د بشر اساسي حقوق دي. د څښاک غیرمصئوني اوبه د تراخم ، کولرا، حصبه او د باکتریا په واسطه د عفونت په شان ناروغیو ډیر مهم لیږدونکی کیدلای شي. د څښاک اوبه همدارنګه کیدلای شي په کیمیاوي او راډیولوژیکي موادو باندې د انسا ن د روغتیا لپاره په زیانمنو اثراتو ککړې شي. د ناروغیو سره پر اړیکي سربیره، د څښاک اوبو ته لاس رسی کیدلای شي مخصوصاً د ښځو اوماشومانو لپاره چې ډیری د اوبو راوړلو مسئولیت په ځانګړي توګه په کلیوالي ساحو کې، زیاتره له لیرې واټن څخه په غاړه لري، ډ یر مهم دی. د زریزې پرمختیائي موخي د څښاک مصئونو اوبو ته د لاس رسي د ښه والي لپاره د هغو وګړو د نسبت نیمائي ته د ۱۳۹۰ تر۲۰۱۵ کلونو ترمنځ راکمول دی چې په دوامداره توګه د څښاک اوبو او روغتیائی لمړنی حفظ الصحی ته لاس رسی نلري. موخه « د ماشومانو لپاره مناسبه نړۍ « د څښاک د مصئونو اوبو په اړه د هغو کورنیو په نسبت کې چې د روغتیائي خفظ الصحی آسانتیاو او د څښاک مصئونو او د استطاعت وړ اوبو ته لاس رسی نلري لږترلږه یوه پر درې برخې ته د کموالی غوښتونکی دی. د هغو شاخصونو نوم لړ چې د اوبو او خفظ الصحي لپاره د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې ترې کار اخیستل شوی دی عبارت دي له :

اوبه

- د څښاک د مصئونو اوبو له سرچینې څخه ګټه اخیستل
- د اوبو د پاکوالي له مناسبي کړنلارې څخه ګټه اخیستل
- د څښاک اوبو سرچینې ته د رسیدلو وخت
- هغه څوک چې د څښاک اوبه راوړي

حفظ الصحه

- د حفظ الصحي له رغول شویو آسانتیاو څخه ګټه اخیستل
- په فني ډول د ماشومانو د مدفوعاتو دفع کول

د څښاک د اوبو له رغول شوي سرچینو څخه ګټه اخیستل
هغه نفوس چې د څښاک له مصئونو اوبو څخه استفاده کوي لاندې ډولونه پکې شامل دي : د نل اوبه (د استوګنې واحد په دننې کې، مجتمع، انګړ، عمومي نل / نیمه ژوره څاه او برمه ئي څاه، سرپوښلئ څاه، سرپوښلې چینه، راټولې شوي اوبه، اوربښت او د بوتل اوبه). د وګړو ویش د څښاک د اوبو د سرچینې په بیلوالي په ۷.۱ جدول کې ښود ل شوي دي.

۷.۱ جدول: د څښاک اوبو له رغول شویو سرچینو څخه ګټه اخیستل

د کورنیو د وګړو د سلنې ویش د څښاک د اوبو د عمده سرچینې له مخې، د هغو کورنیو د وګړو سلنه چې د څښاک اوبو له رغول شوي سرچینې څخه استفاده کوي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د څښاک د اوبوعمده سرچینې																	
	رغول شوي سرچینې									نا رغول شوي سرچینې								
	د نل اوبه																	
	د استوګنې د واحد دننه	د چاردیوالی دننه	د ګاونډي کور	عمومي نل	نیمه ژوره څاه/ برمه ئي څاه	سرپوښلی څاه/ کاریز	سرپوښلي چینه	د باران راټولې شوي اوبه	د بوتل اوبه	څاه / سرخلاصه کاریز	سرخلاصي چینه	ټانکر/ لارى	کراچي یا کوچنی ټانکر	سطحي اوبه	نور	ټول	د هغوسلنه چې د اوبو د رغول شوي سرچینې څخه استفاده کوي	د کورنی د غړیو شمیر
زون																		
مرکزي	5.1	9.7	1	6	32.1	13.4	1.8	0	0.2	6.3	4.1	2.2	0.3	16.8	0.9	100	69.3	16,232
مرکزي لوړې سیمې	0.1	0.5	0	3.5	3.7	9.5	7.9	0	0	13.2	35.1	0	0.6	25.8	0	100	25.3	3,449
ختیځ	6.5	5.3	4.2	8.9	8.8	26	2.8	0	0	9.1	23.6	0	0.2	4.5	0.3	100	62.4	11,335
شمال	0.8	3	0.5	17.7	9.6	12.5	1.1	0.1	0	15.6	10.8	0.1	0.3	27.2	0.7	100	45.3	14,055
شمال ختیځ	0.7	6.7	1.2	1.4	23.1	8.9	2.2	0	0	15.6	4	0.2	2.3	32.8	0.9	100	44.2	16,557
سهیل	4.2	1.3	1.3	0.1	32.4	15.5	4.7	0.2	0	26.6	3.7	0.5	0.9	7.7	1	100	59.7	13,825
سهیل ختیځ	3.4	4.8	1.3	3.5	26.8	24	3	0.2	0	12.2	6.7	1.2	4.3	5.2	3.4	100	67	12,867
لویدیځ	8	12.4	1.3	8.9	16.6	8.9	2	1.4	0	15.8	13	0	0	11	0.8	100	59.3	13,393
د استوګنې ځای																		
ښاري	13	18.2	3.8	7.9	29.1	9.7	0.4	0	0.2	7.3	1.3	2.3	0.6	5.1	1.1	100	82.3	18,000
کلیوالي	1.9	3.4	0.9	6	19.6	16	3.1	0.3	0	15.9	11.5	0.3	1.3	18.7	1.1	100	51.2	83,713
د مور د زده کړې درجه																		
نا لوستی	2.6	4.9	1.1	6.3	20.3	14	2.9	0.3	0	16.1	10.7	0.4	1.4	17.7	1.1	100	52.5	69,034
لمرنی	4	6.8	1.4	7	19.3	18.1	1.7	0.2	0	13.4	8.8	0.5	0.5	17.5	0.7	100	58.5	11,529
ثانوي او ترهغې لوړې	7.6	9.4	2.2	6.3	25.6	15.9	2.2	0	0.2	9.2	6.7	1.3	0.9	11.1	1.3	100	69.5	21,099
د شتمنی شاخص کوانتیل																		
ډیر بې وزلي	0	0.2	0.3	6.7	8.3	8.9	5.3	0.6	0	17.1	27.2	0	0.6	24	0.6	100	30.5	20,338
د ویم	0.6	0.8	0.5	6.9	15.6	15.3	3.4	0.4	0	18.5	12.8	0.2	1.2	22.8	1.1	100	43.5	20,340
منځنی	1.5	3.9	0.9	5.7	23.4	18.9	2.1	0.1	0	15.8	5	0.2	1.6	19.5	1.3	100	56.4	20,344
څلورم	3.6	5.3	2	6.2	26.9	20.8	1.8	0.1	0	14.1	2.9	0.6	1.9	12.4	1.5	100	66.6	20,345
ډیر شتمن	13.4	20.2	3.2	6.3	32.4	10.3	0.6	0	0.2	6.5	0.5	2.2	0.6	2.8	1	100	86.6	20,347
ټول	3.8	6.1	1.4	6.4	21.3	14.9	2.6	0.2	0	14.4	9.7	0.6	1.2	16.3	1.1	100	56.7	101,713

*په سطحي اوبو کې سیند، بیاله ، بند، ډنډ، جهیل، کانال او د اوبو لګولو کانال شامل دی

[1] د څو شاخصیزه سروې ۱۱.۱ شاخص

په ټوليزه توګه ۵۷ سلنه د افغانستان نفوس د ښباک اوبو د يوې رغول شوي سرچيني څخه استفاده کوي (۷.۱ جدول). دغه رقم په ښاري ساحو کي ۸۲ سلنه او په کليوالي ساحو کي ۵۱ سلنه دي. وضعيت د مرکزي لوړو سيمو په زون کي چي د اوسيدونکو په سلو کي ۲۵ د ښباک اوبو د رغول شوي سرچينو څخه استفاده کوي نظر نورو زونونو ته د پام په وړ ډول ډيرخراب دي (۷.۱ جدول).
د بمبي لرونکو څاګانو اوبه يا د برمه ئي څاه (رغول شوي سرچيني) ډيرې معمولي دي چي د ښباک لپاره ترې استفاده کيږي، سطحي اوبه (يوه نا رغول شوي سرچينه) په افغانستان کي د ښباک د اوبو دويمي معموله سرچينه ده (۱۶ سلنه). د ښباک د اوبو سرچينه نظر يوه بل زون ته قوياَ توپير لري. لمړنی او دويمي د ښباک د اوبو معموله سرچينه چي په سهيلي زون کي د استفادې وړګرځي، رغول شوي سرچيني دي، په داسي حال کي چي په مرکزي زون کي لمړنی او دويمي معموله سرچينه نارغول شوي سرچينی دي.
په افغانستان کي د ښباک د اوبو دويمي معموله سرچينه سطحي اوبه (سيند، بياله، بند، جهيل، ډنډ، کانال او د اوبو لګولو کانال) دی چي د ښباک د اوبو يوه نارغول شوي سرچينه ګڼل کيږي. له سطحي اوبو مخصوصاَ په شمال ختيځ زون کي استفاده کيږي، په کوم ځای کي چي ۳۳ سلنه خلک په دې سرچينه باندې متکي دي. په سهيل زون کي ۲۷سلنه خلک له څاه ګانو يا سرخلاصي کاريزونو څخه د ښباک د اوبولپاره ګټه اخلي. سرخلاصی چيني، چي د اوبو اړوند ناروغيو د رامنځته کيدو لامل کرځي په سلو کي د ۵۳ وګړو لخوا د مرکزي لوړوسيمو په زون کي د استفادې ورګرځي. په لويديځ زون کي د خلکو په سلو کي ۲۰ د نل له اوبوڅخه چي د استوګني د واحد په دنني يا د انګړ دننه ئي نل غځيدنه شوي ده، ګټه اخلي. په مرکزي او ختيځ زونونو کي په ترتيب سره په سلو کي ۵ او۷ د نل له اوبو څخه چي د استوګني واحد دننه ئي نل غځيدلی دی، استفاده کوي. برعکس يوازي شاوخوا ۳سلنه هغوی چي په سهيلي زون او له ۱ سلنی څخه کم هغوی چي د مرکزي لوړوسيمو، شمال او شمال ختيځ په زونونو کي د اوبو نل لري چي د استوګني واحد دننی غځيدلی دی. په ملي کچه د ښباک د اوبو د استفادې وړ سرچيني د ډول په هکله پراخه توپير شتون لري. (۷.۱ شکل).

د کورنی د غړيو د سلني ويش د ښباک د اوبو د سرچيني په بيلوالي، افغانستان ۱۳۸۹-۱۳۹۰

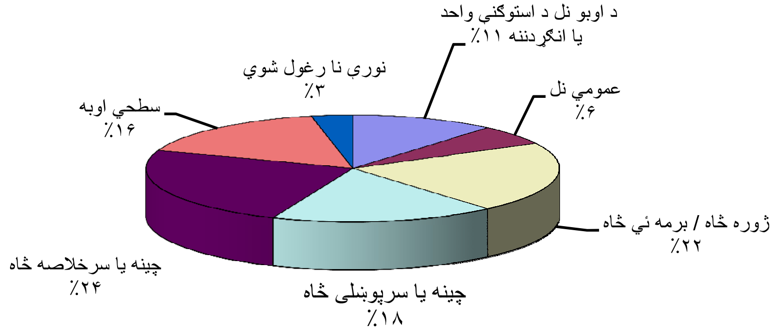

په کور کې د اوبو پاکولو له کړنلارې څخه ګټه اخیستل په ۷.۲ جدول کې ښودل شوی دي. له کورنیو څخه د هغو کړنلارو په هکله چې دوی ئي په کور کې د اوبو د پاکولو لپاره د څښاک د اوبو د لا ښه والي لپاره ترې ګټه اخلي، پوښتل شوي دي. د اوبو ایشول، د پاکوونکي یا کلورین ورباندې زیاتول، د اوبو له فلتر څخه استفاده او یا ئي له عفونت څخه د لمر په واسطه پاکول د څښاک اوبو د پاکولو لپاره مناسب او وړ وسایل ګڼل شوي دي.[۱۵]

۷.۲ جدول د ټولو کورنیو لخوا د اوبو پاکوالی او د هغو سلنه چې په داسې کورنیو کې ژوند کوي کومې چې د څښاک اوبو د نا رغول شوي سرچینې څخه استفاده کوي خو د اوبو د پاکوالي له مناسبو کړنلارو کار اخلي، ښود ونکی دی.

۷.۲ جدول: د کورنیو لخوا د اوبو پاکول

د کورنۍ د وګړو سلنه په کورنۍ کې د اوبو د پاکولو د استفادې ور کړنلارې په بیلوالي او د هغو کورنیو غړي چې په داسې کورنیو کې ژوند کوي په کومو کې چې د څښاک اوبو له یوې نا رغول شوي سرچینې څخه کټه اخیستل کیږي، د هغو سلنه چې د اوبو د پاکولو له مناسبې کړنلارې څخه استفاده کوي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د اوبو د پاکولو کړنلاره چې په کورنۍ کې ترې استفاده شویده									د کورنۍ د غړیوشمیر	د کورنۍ دغړو سلنه په هغو کورنیو کې چې د څښاک د اوبو له نا رغول شوي سرچیې څخه استفاده کوي او د اوبو د پاکولو له مناسبې کړنلارې کاراخلي	د کورنۍ دغړیو شمیرپه هغو کورنیو کې چې د څښاک داوبو له نا رغول شوي سرچینې څخه استفاده کوي
	هیڅ یوه	ایشول	د کلورینو ورباندئ زیاتول	د ټوکرپه واسطه چڼول	د اوبو له فلترڅخه استفاده	د لمر د وړانګو په واسطه ضدغفوني کول	د اوبو کینبودل ترهغوچې رنې شي	نور	ناڅرګند/ راپورندی ورکړل شوی			
زون												
مرکزي	74.8	17.8	10.8	0.3	0.ن	0	0.7	0.4	0	16,232	21.4	4,981
مرکزي لوری سیمي	62.6	36.8	1.4	0.3	0.3	0	0.1	0.3	0	3,449	36.1	2,577
ختیځ	93.6	2.5	2.9	1	0.2	1.3	1.6	0.3	0	11,335	3.9	4,266
شمال	85.1	11.5	5.1	0.5	0.1	0.7	3.4	0.3	0	14,055	8.4	7,689
شمال ختیځ	75	23.6	2.7	2	0.1	0.2	2.5	0	0.1	16,557	26.7	9,242
سهیل	88.8	5.8	3.1	1.4	0.6	3.7	6.6	0	0	13,825	4.8	5,577
سهیل ختیځ	82.6	11.5	6	0.9	0.6	4.3	6.2	0.1	0	12,867	19.4	4,248
لویدیځ	91.5	6.4	1.6	1.1	0	0.5	0.8	0.1	0	13,393	3.5	5,447
د استوګنې ځای												
ښاري	70	22.2	12.8	1.8	0.2	1.4	3.1	0.4	0	18,000	36.6	3,191
کلیوالي	85.8	10.9	2.8	0.8	0.3	1.4	2.9رد	0.1	0	83,713	13.2	40,837
د مور د زده کړې درجه												
نا لوستې	85.4	11.3	2.8	0.9	0.2	1.1	2.8	0.1	0	69,034	13.4	32,799
لمړنی	82.4	13.6	4.7	1	0.3	1	1.9	0.3	0	11,529	15.5	4,784
ثانوي او ترهغې لوړې	75.6س	17.7	10.6	1.3	0.6	2.4	4.1	0.4	0	21,099	22.2	6,432
د شتمنۍ شاخص کوانټیل												
ډیر بې وزلي	91.9	5.4	0.5	0.9	0.2	0.7	1.9	0.1	0	20,338	6.8	14,140
دویم	87.7	9.3	1.1	1	0.2	1.3	2.9	0	0	20,340	12.7	11,502
منځنۍ	83.7	13.3	3	0.8	0.3	1.9	3.6	0.1	0	20,344	19.5	8,861
څلورم	78.3	17.2	6.5	0.9	0.4	1.7	4.2	0.3	0	20,345	23.4	6,789
ډیر شتمن	73.5	19.1	12	1.4	0.4	1.4	2	0.4	0	20,347	30.3	2,736
ټول	83	12.9	4.6	1	0.3	1.4	2.9	0.2	0	101,713	14.9	44,028

[۱] د څو ساخصیزه سروې ۴.۲ شاخص

په افغانستان کې، یوازې ۲۰ سلنه د کورنۍ غړي د ښباک د اوبو د پاکولو له مناسبې کړنلارې څخه استفاده کوي. د هغو له ډلې څخه کومې ئې چې د ښباک اوبه پاکوي، په سلو کې ۱۳اوبه ایشوی، ۵ سلنه پاکوونکي یا کلورین وربانديې زیاتوي، ۱سلنه اوبه د یوه ټوکر په واسطه چڼوي او په سلو کې ۱سلنه د لمر په واسطه ئې د ضدعفوني کولو څخه استفاده کوي. ۳۰سلنه د ښاري کورنیو او ۴۰ سلنه د کلیوالي کورنیو د اوبو د پاکولو له یوه ډول څخه کاراخلي. د کورنیو د غړو نسبت، د هغو کورنیو کومې چې د ښباک د اوبو د پاکولو له یوې مناسبې کړنلارې څخه کار اخلي په مثبت ډول د اقتصادي او ټولنیزو شرایطو سره تړاو لري.

د هغو کورنیو په منځ کې چې د ښباک اوبو د نا رغول شوي سرچینې څخه استفاده کوي، یوازې په سلو کې ۱۵ د کورنۍ غړي د اوبو د پاکولو له یوې مناسبې کړنلارې کاراخلي. د کورنۍ د غړو د شالیدیزه ځانګړتیاو له پلوه د پام وړ توپیرونه موندل شوي دي. د نا رغول شویو سرچینو څخه د اوبو پاکولو ډیره لوړه سلنه په ښاري ساحو کې د تعلیم یافته وګړو په منځ کې او د هغو وګړو په منځ کې چې په ډیرو شتمنو کورنیو کې ژوند کوي موندل شوي ده. د مرکزي لوړو سیمو زون نفوس د نفوسو ډیر لوړنسبت لري کوم چې خپلې د ښباک اوبه په مناسب ډول پاکوي (۳۶ سلنه) په مقابل کې ئې د لویدیځ په زون کې خپل سیالان په کوم ځای کې چې دغه رقم ۴سلنه دی، ډیر ټیټ نسبت لري.

د ښباک اوبو سرچینې ته د تګ او راتګ وخت

د وخت اندازه چې د اوبو راوړل ئې په بر کې نیسي په ۷.۳ جدول کې او هغه څوک چې معمولاً اوبه راوړي په ۷.۴جدول کې ښودل شوي دي. پام باید وشي چې پایلې له کوره ترڅښباک د اوبو تر سرچینې پورې د تګ او بیرته راتګ په سفر پورې اړه لري. د سفرونو د شمیر په اړه چې په یوه ورځ کې صورت مومې معلومات ندي راټول شوي.

۷.۳جدول: د څښاک اوبو سرچینې ته د تګ راتګ وخت

د کورنۍ د وګړو د سلنې ویش د څښاک اوبو سرچینې ته د تللو، اوبو اخیستلو او بیرته راتګ د وخت پراساس د څښاک د اوبو د رغول شویو او نا رغول شویو سرچینو د ګټې اخیستونکو لپاره، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د څښاک اوبو سرچینې ته د تګ راتګ وخت									
	د اوبو د رغول شوي سرچینې استفاده کوونکي				د اوبو د نا رغول شوي سرچینې استفاده کوونکي					
	په انګړ کې اوبه	له ۳۰ دقیقو کم	۳۰ دقیقې یا زیات	راپورندی ورکړل شوی/نا معلوم	په انګړ کې اوبه	له ۳۰ دقیقو کم	۳۰ د قیقې یا زیات	راپورندی ورکړل شوی/ نا معلوم	ټول	د کورنې د غړیو شمیر
زون										
مرکزي	47.1	17.9	3.9	0.4	6.8	20	3.1	0.8	100	#####
مرکزي لوړې سیمې	2.9	18	4.3	0.1	3.1	47.2	24.2	0.2	100	3,449
ختیځ	32	23.7	6.4	0.3	6.6	16.3	13.5	1.3	100	#####
شمال	13.2	26.8	5.2	0.1	8.9	32.2	13.5	0.1	100	#####
شمال ختیځ	15.3	19.8	9	0.1	9.4	23.2	22.9	0.3	100	#####
سهیل	46.3	7.1	4.2	2	25.5	9.3	3.5	2	100	#####
سهیل ختیځ	49.6	13.7	3.2	0.6	9.2	13.9	5.2	4.7	100	#####
لویدیځ	33.6	17.4	6.6	1.7	12.5	15.4	10.3	2.6	100	#####
د استوګنې ځای										
ښاري	66.5	11.3	4.2	0.3	7.7	5.6	3.7	0.7	100	#####
کلیوالي	25.2	19.5	5.8	0.8	11.7	22.9	12.4	1.7	100	#####
د مور د زده کړې درجه										
نا لوستې	27.8	17.9	6	0.8	12.2	21.4	12.3	1.5	100	#####
لمړنی	30.2	21.8	6.1	0.4	8.6	20.8	11.7	0.5	100	#####
ثانوي او ترهغې لوړې	49	16.2	3.7	0.6	8.2	14.3	5.8	2.2	100	#####
د شتمنۍ شاخص کوانتیل										
ډیر بې وزلې	7.4	13.8	7.9	1.4	10.7	31.8	23.9	3.1	100	#####
دویم	14.3	21.6	6.5	1	11.7	26	16.6	2.2	100	#####
منځنی	29.6	21.4	4.8	0.7	13.4	21.5	7.8	0.9	100	#####
څلورم	38.9	22.3	5.1	0.3	12.3	15.7	4.6	0.8	100	#####
ډیر شتمن	72.2	11	3.2	0.2	6.8	4.3	1.7	0.7	100	#####
ټول	32.5	18	5.5	0.7	11	19.9	10.9	1.5	100	#####

۷.۳ جدول دا ښئي چې په سلو کې د ۳۲ کورنیو لپاره د ښښاک د اوبو رغول شوي سرچیني د چاردیوالی په دننې کې موقعیت لري. لږ څه کم په سلو کې ۶ د کورنی غړي ۳۰ دقیقي یا ترهغي زیاتي د ښښاک اوبو د رغول شوي سرچیني څخه د اوبو په راوړلو لګوي. د هغو کورنیو په منځ کې چې د ښښاک اوبو د یوې رغول شوي سرچیني څخه استفاده کوي، یوازې په سلو کې ۱۱ ئې د خپلو چاردیوالیو په دننې کې اوبه لري. په سلو کې ۱۱ د دې کورنیو ۳۰ دقیقي او یا ترهغي زیاتي په بر کې نیسي ترڅو اوبه راوړي.

د اوبو رغول شوي سرچیني د هغو کورنیو د غړیو لپاره ډیر احتمال لري چې د اوبو سرچینه د چاردیوالی دننی موقعیت ولري، دا هغه وخت چې د کورنی مشرتعلیم یافته دي : په سلو کې ۴۹ د هغو کورنیو چې د کورنی مشر ئې د منځنیو یا ترهغي د لوړو زده کړو درلودونکي دي، په سلو کې د ۲۸هغو کورنیو پر وړاندې چې د کورنی مشر ئې زده کړې نه دي کړې د اوبو رغول شوي سرچینه د کور په انګړ کې ئې موقعیت درلوده. ډیری شتمني کورنی ډیر زیات (۷۲٪) احتمال لري چې د اوبو رغول شوي سرچینه ئې د کور د انګړ دننی وي، په داسې حال کې چې د ډیرو بېوزلو کورنیو لپاره یوازې ۷سلنه کورنیو د اوبو د رغول شوي سرچینو د خپل کور په انګړکي درلودلې دي. د کور په چاردیوالی کې د اوبو رغول شوی سرچینې د ښاري کورنیو لپاره (۴۷٪) له کلیوالي کورنیو څخه(۲۵٪) زیاتي موندل شوي دي.

هغه څوک چې د ښښاک اوبه راوړي

۷.۴ جدول د هغو کورنیو سلنه چې د کور په چاردیوالی کې د ښښاک اوبه نلري او هغه څوک چې د دا ډول کورنیو د استفادې وړ اوبه راوړي ښودونکی دی.

۷.۴ جدول: هغه څوک چې اوبه راوړي

د هغو کورنیو سلنه چې د کور په چاردیوالي کې د ښښاک اوبه نلري او د هغو کورنیو د سلني ویش چې په چاردیوالی کې اوبه نلري د هغه کس پر اسا س چې د کورنی د استفادې لپاره د ښښاک اوبه راوړي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	دهغو کورنیو سلنه چې د کور په چاردیوالی کې د ښښاک اوبه نلري	د کورنیو شمیر	هغه څوک چې معمولآ د ښښاک اوبه راوړي: بالغه ښځه	بالغ سړی	ښځینه ماشوم تر ۱۵ کلنی عمرلاندې	نارینه ماشوم د ۱۵کلنی عمرلاندې	راپورندی ورکړل شوی / نا معلوم	ټول	د کورنیوشمیرچې د کورپه چاردیوالی کې د ښښاک اوبه نلري
زون									
مرکزي	46.2	2,159	31.4	34.2	14.3	19.8	0.3	100	997
مرکزي لوړې سیمې	94.7	432	63.9	13.1	13.7	9.3	0	100	409
ختیځ	60.6	1,520	64.9	12.6	13.5	8.2	0.8	100	921
شمال	80.1	1,913	27.2	43.1	11	18.7	0	100	1,532
شمال ختیځ	75.1	2,091	19.9	59.1	6.7	14.1	0.3	100	1,570
سهیل	29.7	1,584	17.5	26.5	15.8	37.5	2.7	100	470
سهیل ختیځ	42.8	1,263	63.7	11.8	10.8	10.8	2.9	100	541
لویدیځ	56	2,155	56.5	24.7	8.9	9.8	0.1	100	1,206
د استوګنې ځای									
ښاري	25.8	2,427	12.8	51.9	10.7	24	0.5	100	625
کلیوالي	65.7	####	41.7	32.2	11	14.5	0.6	100	7,021
د مور د زده کړې درجه									
نا لوستی	62.5	8,922	41.1	34.1	10	14.2	0.6	100	5,573
لمرنی	60.4	1,498	37.7	31.2	13.8	16.8	0.5	100	905
ثا نوي او ترهغي لوړې	43.3	2,689	32.5	34.3	13.1	19.4	0.7	100	1,163
د شتمنی شاخص کوانتیل									
ډیر بې وزلې	84.1	2,809	49.8	26.2	11.7	11.8	0.6	100	2,363
دویم	74.8	2,721	43.5	33.4	9.7	12.9	0.5	100	2,036
منځنی	58.7	2,524	36.7	35.8	11.3	15.5	0.7	100	1,480
څلورم	50.8	2,419	27.4	40.4	10.5	21.2	0.6	100	1,229
ډیر شتمن	20.4	2,643	12.3	48.1	12.7	26.4	0.6	100	538
ټول	58.3	####	39.4	33.8	10.9	15.3	0.6	100	7,647

۷.۴ جدول دا ښئي چې په سلو کې د ۳۹ کورنيو لپاره هغه وخت چې د څښاک اوبو سرچينه په چارديوالی کې دننه شتون نلري، يوه بالغه ميرمن اوبه راوړي. بالغ نارينه په ۳۴ سلنه مواردو کې اوبه راوړي، په داسې حال کې چې د پاتي نورو کورنيو لپاره نارينه ماشومان (۱۱سلنه) او ښځينه ماشومان (۱۵سلنه) اوبه راوړي.

که څه هم د هغو کسانو ويش چې معمولاً د هغو کورنيو لپاره چې د کور په چارديوالی کې دڅښاک اوبه نلري، اوبه راوړي، د پام په وړ توګه د زونونو په منځ کې توپير کوي. د مرکزي لوړو سيمو، ختيځ او سهيل ختيځ زونونو کې په سلو کې تر۶۰ زياتې بالغې ښځې د خپلو کورنيو لپاره د څښاک د اوبو راوړونکي دي. د مرکزي لوړو سيمو او ختيځ په زونونو کې زياتره تر ۱۵ کلنی عمرلاندې نجونې نظر نارينه ؤ ته اوبه راوړي. د جنسيت د توپير له پلوه په داسې حال کې چې په ښاري ساحو کې زياتره سړي نظر ښځو ته د اوبو د راوړلو مسئول دي. (په سلو کې ۵۲ د ۱۳ سلنې په وړاندې) په کليوالي ساحو کې زياتره تر۱۵ کلنی ستری ښځې د خپلو کورنيو لپاره اوبه راوړي (په سلو کې ۴۲ د ۳۲سلنې په وړاندې).

د روغتيا ساتنې (حفظ الصحه) له آسانتياو څخه ګټه اخيستل

د انسان د مدفوعاتو په ناوړه توګه دفع کول او ناوړه ځانې روغتيا ساتنه د يو لړ ناروغيو سره د نس ناستې، د ماشومانو ګوزڼ په شمول اړيکه لري. يوه رغول شوې آسانتيا، داسې يوه روغتيا تعريف شوې چې انساني مدفوعات په صحي ډول د انسا ن سره له تماسه جلا وساتي.

رغول شوې روغتيا ساتنه کولای شي د نس ناستو ناروغيو ته د يوه پر درې برخو څخه زيات کموالی ورکړي او د پام په وړ ډول سره د زياتو اختلالاتو منفي اغيزې او ناروغی د ميليونونو ماشومانو په منځ کې په مخ پر ودې هيوادونو کې راکمی کړي. په رغول شوې آسانتياوو کې د مدفوعاتو د دفعی لپاره د فاضله اوبو سيستم، ټانکر يا سپټيک څاه، هواکش لرونکی رغول شوی تشناب، سرپوښ لرونکی تشناب او هغه تشناب چې غايطه مواد په کې تجزيه کيږي، شامليږي.

د کورنی د وګړو د سلني ویش د کورنی د استفادي وړ تشناب د آسانتیا پراساس، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د آسانتیا ډول چې د کورنی لخوا تري استفا ده کیږي																ټول	د کورنی د غړیو شمیر
	د روغتیا ساتني رغول شوي آسانتیا						د روغتیا ساتنی نا رغول شوی آسانتیا											
	تویول په			هواکش لرونکی رغول شوی	سرپوښ لرونکی	مصون چي موادغایطه په کي تجزیه کیږي	په بل ځی کي توئیول	نامعلوم ځای مطمئین ندی نپوهیږی چي چیرته	بي سرپوښه تشناب	سطل	دوه خانه ئي تشناب	هغه تشناب چي د غایطه موادو او متیازو جلا لاري ولري	یوه خانه ئي تشناب	نور	راپورندی ورکړل شوی	سرخلاصه ځای شتون نلري (صحرائي آسانتیا) اونور		
	د فاضله اوبو سیستم	سپتیک ټانک	په ژورڅاه کي توئیول															
زون																		
مرکزي	1.2	12.2	2.1	2.8	17.2	0.1	0.4	0.2	31.9	0	1.9	2.5	26.5	0.1	0	0.9	100	16,232
مرکزي لوړی سیمی	0.1	0.4	0.1	0.2	5.9	13.8	2.9	0	12.6	0	2.7	0.1	10.7	0.3	0.1	50.2	100	3,449
ختیځ	4.4	4.7	4.2	3.8	24.4	0.5	0.6	0	15.3	0.4	4.4	0	9	0.7	0	27.5	100	11,335
شمال	0.2	2.8	2.6	0.6	26.9	2.1	0.4	0	12.2	1.4	0.5	0.1	31.1	3.6	0	15.5	100	14,055
شمال ختیځ	0.6	5.9	3	0.3	9.1	0.1	0.4	0	23.4	0.1	6.2	0.1	47	0.6	0.3	3.1	100	16,557
سهیل	11.2	4	4	4.6	6.3	0	4.4	0.5	21	0.1	10.5	1	8.5	0	0.2	23.7	100	13,825
سهیل ختیځ	0.6	0.3	0.7	21	7.9	0.5	0.8	0.1	13.1	0	22	2.4	7.7	0.7	0.1	22.1	100	12,867
لویدیځ	1.5	3.6	6.2	1.4	19	1.3	1.1	0.1	18.5	6.7	0.5	0.2	8.1	0.6	0.2	31.1	100	13,393
د استوګني ځای																		
ښاري	4.5	22.8	10.3	4.1	18.2	0.5	1.3	0.1	19.2	0.7	0.8	2.7	13.8	0.2	0	0.6	100	18,000
کلیوالي	2.2	1	1.6	4.5	14.6	1.2	1.2	0.1	19.8	1.2	7.4	0.5	22.2	1	0.1	21.3	100	83,713
د مور د زده کړي درجه																		
نا لوستی	2.4	2.6	2.5	4	15	1	1.3	0.1	19.1	1.4	6.3	0.7	21.1	1	0.2	21.3	100	69,034
لمړنی	2.1	4.3	3.6	2.1	15.4	1.2	0.4	0.2	22.8	0.6	6.2	1.2	25	0.9	0	14.3	100	11,529
ثانوي او ترهغي لوړي	3.4	12.7	4.7	7.5	15.9	1.2	1.3	0	19.7	0.6	6	1.6	17.3	0.3	0	7.8	100	21,099
د شتمنی شاخص کوانتیل																		
ډیر بي وزلي	0	0	0.2	1	6.6	0.4	1	0.3	13.2	2.8	4.8	0.3	11.3	1	0	57.3	100	20,338
دویم	0.5	0.1	0.9	2.6	14.5	1.3	1	0.1	21.1	1.3	7.8	0.4	27.8	1.6	0.2	18.9	100	20,340
منځنی	3.8	0.8	1.4	5.6	15.2	1.6	1.9	0.1	21.6	0.8	7.6	0.5	28.2	1.1	0.2	9.6	100	20,344
څلورم	4	1	2.8	8	21.1	1.5	1.1	0	23.5	0.5	7.8	1	24.9	0.3	0	2.4	100	20,345
ډیر شتمن	4.8	22.6	10.3	5.2	18.8	0.5	1	0.1	18.8	0.3	3.2	2.4	11.4	0.3	0.1	0.2	100	20,347
ټول	2.6	4.9	3.1	4.5	15.2	1.1	1.2	0.1	19.7	1.1	6.2	0.9	20.7	0.9	0.1	17.7	100	101,713

په افغانستان کې د وګړو په سلو کې ۳۱ په داسې کورنيو کې ژوند کوي چې د استوګنې د ځای د پام په وړ توپير سره په سلو کې ۶۰ په ښاري ساحو کې او په سلو کې ۲۵ په کليوالي ساحو کې د روغتيا ساتنې د يوې رغول شوي آسانتيا څخه ګټه اخلي (۷.۵ جدول). په کليوالي ساحو کې د روغتيا ساتنې د رغول شوي آسانتيا ډير دوديز ډول د سر پوښلي ژورې درلودونکی يو تشناب دی (۱۴ سلنه).
د مرکزي او شمال ختيځو زونونو اوسيدونکي د نورو زونونو په پرتله زيات د روغتيا ساتنې له رغول شوي آسانتيا څخه استفاده کوي. د فاضله اوبو په سيستم کې د توئيولو استفادې ډير لوړ نسبت په سهيل زون کې موندل شوي دي (۱۱ سلنه)، په داسې حال کې چې ۱۲ سلنه کورنی په مرکزي زون کې د سپټيک ټانک څخه استفاده کوي. د سهيل ختيځ په زون کې په سلو کې تر۲۰ زيات وګړي د هواکش لرونکي رغول شوی تشناب څنې استفاده کوي. په ښاري ساحو کې د هغو لپاره چې د روغتيا ساتنې له اسانتيا څخه کاراخلي، د کمود لرونکو تشنابونو څخه ګټه اخيستل دي چې سپټيک ټانک ته توئيږي (۲۳ سلنه) ورپسې د سرپوښ لرونکي ژورڅاه تشناب (۱۸ سلنه). لا تراوسه ښاري او کليوالي وګړي دواړه د سرخلاصو ژورو يا بې سرپوښه تشنابونو څخه ګټه اخلي (۲۰ سلنه).
روغتيا ساتنې د اسانتياؤ ويش د پام په وړ ډول د شتمنی شاخص له کوانټيل سره د پيوستون اړيکه لري. د بيلګې په ډول په سلو کې ۶۲ د ډيرو شتمنو کورنيو کوانټيل د روغتيا ساتنې له رغول شويو آسانتياو څنې استفاده کوي. دغه رقم د ډيرو بېوزلو کورنيو لپاره ۸سلنه ده او په سلو کې ۵۷ کورنی په ډير بې وزلي کوانټيل کې هيڅ ډول د روغتيا ساتنې آسانتيا نلري. سره د سيمه ايزو لويو توپيرونو، د شتمنی او نورو توپيرونو سره بياهم په ټوليزه توګه د انساني مدفوعاتو د دفعی د دود پراخه لړی په افغانستان کې د استفادې وړګرځيدلی.

د روغتيا ساتنې د آسانتياو استفاده او شريکول

مصئونو د څښاک اوبو او د روغتيا د ساتنې اساسي آسانتياو ته لاس رسی د هغو شمير وګړو د نسبت په واسطه چې د رغول شوي اسانتيا يوی ته لاس رسی لري، اندازه ګيري کيږي. د يونيسف او نړيوال روغتيائي سازمان د اوبو او روغتيا ساتنې د آسانتياو د وړاندې کولو د زريزې د پرمختيائي موخو د څارنې ګډ پروګرام، کورنی د هغو کورنيو په توګه چې د روغتيا ساتنې له نا رغول شوي آسانتياڅخه استفاده کوي، تصنيفوي چې د منلو وړ اسانتيا څخه استفاده کوي خو يوه آسانتيا د دوو يا تردوو زياتو کورنيو ترمنځ شريکه وي او يا دا چې د روغتيا ساتنې له يوې عمومي آسانتيا څنې استفاده وکړي. ۷.۶ جدول د هغو کورنيو سلنه چې د يوې شخصي او ياعمومي آسانتياڅخه، د هغو سلنه چې د روغتيا ساتنې د مشترکې آسانتيا او د هغو سلنه چې د رغول شوي يا نا رغول شوي آسانتيا څخه ګټه اخلي، ښودونکی دی.

د کورنی د وګړو د سلنې ویش د شخصی،عامه او مشترکو آسانتیاو څخه د استفادی پر اسا س د روغتیا ساتنې د رغول شویو او نا رغول شویو آسانتیاو په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د رغول شوي روغتیائي آسانتیا ګټې اخیستونکي					د نا رغول شوي روغتیائي آسانتیا ګټې اخیستونکي					د غایطه موادو دفع کول په سرخلاصه ځای کې (آسانتیا شتون نلري)	ټول	د کورنی د غړیو شمیر
	شخصي [1] (غیرمشترک)	عمومي آسا نتیا	ګډ (مشترک)		راپور ندی ورکړل شوی/ناڅرګند	شخصي (غیرمشترک)	عمومي آسانتیا	ګډ (مشترک)		راپور ندی ورکړل شوی			
			5 کورنی یاکمي	له 5 کورنیو زیاتي				۵ کورنی یا کمی	له۵ زیاتی کورنی				
زون													
مرکزي	27.4	1.4	5.5	1.4	0	52.4	2.4	7	1.6	0	0.9	100	16,232
مرکزي لوړي سیمي	18.1	1.2	0.9	0.1	0	24.5	3.9	0.5	0.5	0	50.2	100	3,449
ختیځ	39.6	0.3	2	0.2	0	27.7	0.5	1.9	0.3	0	27.5	100	11,335
شمال	34.6	0.2	0.3	0.2	0	46.7	0.5	1.7	0.4	0	15.5	100	14,055
شمال ختیځ	16.5	0.4	1.5	0.5	0.1	71	1.3	4.5	1	0.1	3.1	100	16,557
سهیل	29.1	0.4	0.3	0.6	0	44.7	0.7	0.1	0.3	0	23.7	100	13,825
سهیل ختیځ	29	0.7	1.3	0	0	44.5	0.6	1.2	0.6	0	22.1	100	12,867
لویدیځ	30.1	0.2	2.6	0.2	0	30.8	0.8	3.9	0.3	0.1	31.1	100	13,393
د استوګنې ځای													
ښاري	51.2	1.5	6.1	1.7	0.1	29.5	2	5.9	1.4	0.1	0.6	100	18,000
کلیوالي	23.6	0.3	1.1	0.2	0	49.6	0.9	2.3	0.5	0	21.3	100	83,713
د مور د زده کړې درجه													
نا لوستی	25.6	0.4	1.4	0.3	0	46.6	1.2	2.7	0.6	0	21.3	100	69,034
لمړنی	24.1	0.6	3.2	0.9	0	50.5	0.8	4.6	1	0	14.3	100	11,529
ثا نوي او ترهغې لوړي	40.2	1	3.4	0.7	0.1	42	0.9	3.1	0.8	0	7.8	100	21,099
د شتمنې شاخص کوانټیل													
دیر بی وزلي	7.9	0.2	0.3	0	0	31.6	1.2	1.1	0.3	0	57.3	100	20,338
دویم	18.5	0.3	0.9	0.2	0	57	1.2	2.6	0.4	0	18.9	100	20,340
منځنی	27.2	0.3	0.9	0	0	57.6	1.1	2.7	0.7	0	9.6	100	20,344
څلورم	35	0.5	2.3	0.5	0	53.7	1	3.7	0.9	0	2.4	100	20,345
دیر شتمن	53.6	1.4	5.5	1.6	0.1	30.4	1.2	4.8	1.2	0.1	0.2	100	20,347
ټول	28.5	0.5	2	0.5	0	46.1	1.1	3	0.7	0	17.7	100	101,713

[1] د څو شاخصیزه سروی ۴.۳ شاخص، د زریزي پرمختیائي ۷.۹شاخص

ځرنګه چې په ۷.۶جدول کې ښودل شوی دی د کورنیو ۲۹٪ وګړی د روغتیا ساتنې له یوې رغول شوې آسانتیا ځخه استفاده کوي چې د نورو سره شریکه نده. له یوې اسانتیا ځخه په مشترک ډول استفاده زیاتره د هغو کورنیو ترمنځ دود لري چې د نا رغول شوي اسانتیا ځنې استفاده کوي. یوازې ۱۳سلنه کورنۍ د نورو سره په ګډه له رغول شوي تشناب د آسانتیا ځخه استفاده کوي او۴ سلنه کورنۍ د نورو سره په شریکه له نارغول شوي تشناب د آسانتیا ځنې کاراخلي . کليوالي کورنۍ د ښاري کورنیو په پرتله کم احتمال لري چې د شریکو تشنابونو ځخه کار واخلي (۱ سلنه د ۸ سلنې پر وړاندې). د روغتیا ساتنې د رغول شوي اسانتیا له پلوه غیرمشترکه استفاده په ښاري ساحو کې (۵۱٪) نظرکليوالي ساحو ته (۲۴٪) د پام په وړډول ډیره لوړه ده. د نا رغول شویو آسانتیاو په اړه پایلې په بشپړ ډول برعکس وي، نیږدې په سلو کې ۳۰ ښاري کورنۍ چې د نا رغول شویو آسانتیاو ځخه ګټه اخلي، تشنابونه ئې شریک ندي. په کليوالي ساحو کې دغه رقم په سلو کې۵۰ دی. په ختیځ زون کې نیږدې۴۰ سلنه کورنۍ چې د تشناب له رغول شویو آسانتیاوو ګټه اخلي تشنابونه ئې د نورو کورنیو سره شریک ندي.

د روغتیا ساتنې آسانتیا وو ځخه استفاده او شریکول د شتمنۍ د شاخص له کوانټیل سره تینګه اړیکه لري. د رغول شویوغیرمشترکو تشنابونو ځخه ګټه اخیستل د شتمنو کورنیو په منځ کې ډیره لوړه ده، یعنې۵۴ سلنه شتمنې کورنۍ د اتو ځخه کمو په پرتله د ډیرو بې وزلو کورنیو پر وړاندې. په خلاصه فضأ کې د حاجت قضا د ډیرو بې وزلو کورنیو ترمنځ (۵۷٪) او په سلو کې یوازې ۲ په ډیرو شتمنو کورنیو کې دود دی. همدارنګه د کورنۍ د مشر د زده کړې د درجې سره د پیوستون یوه اړیکه بیاموندل شوه. د ساری په ډول د کورنیو ډیر لوړ نسبت چې د ځښاک مصئونو اوبو سرچینې ته لاس رسی لري هغه کورنۍ دي چې د کورنۍ مشر ئې د ثانوي او یا ترهغې د لوړو زده کړو درلودونکی وه (۴۰ سلنه).

د ماشومانو دغایطه موادو دفع کول

د ماشومانو د مدفوعاتو مصئونه دفع عبارت له غایطه موادو د دفع کولو څخه دی چې د ماشوم په واسطه تولیدیږي د تشناب څخه په استفادې سره او یا په تشناب کې د غایطه موادو پریمینځل دي. ۷.۷ جدول د ۰ تر ۲ کالنی ماشومانو د سلنې ویش د ماشوم دغایطه موادو د دفع د ځای په بیلوالي او د ۰ تر ۲ کالنی ماشومانو د سلنې ویش چې وروستی غایطه مواد ئې په مصئون ډول دفع شوي دي، ښودونکي دي.

۷.۷ جدول: دغایطه موادو دفع کول

د ۰ تر ۲ کالنی ماشومانو د سلنې ویش د ماشوم د غایطه موادو د دفع د ځای پراساس او د ۰ تر ۲ کالنی ماشومانو سلنه چې وروستي غایطه مواد ئې په مصئون ډول دفع شوي دي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹											
	د ماشوم د غایطه موادو د دفع ځای									د هغو ماشومانو سلنه چې غایطه مواد ئې په مصئون ډول دفع شوي دي	د ۰ تر ۲ کالنی ماشومانو شمیر
	ماشوم له تشنابه استفاده کړي	په تشناب کې پریمینځل شوي/ اچول شوي دي	په بیالي او یالبنتي کې پریمینځلي / اچول شوي دي	په جارو شویو خاورو کې اچول شوي (سخت فاضله مواد)	ښخ شوي دي	په سرخلاصي ځای کې اچول شوي	نور	ناڅرګند	راپورندی ورکړل شوی	ټول		
د استوګنې په واحد کې د روغتیا ساتنې د اسانتیا مجموعه											
رغول شوی تشناب	7.3	45.2	21.3	12.4	3.8	8	0.4	0.5	1	100	52.5	2,454
نا رغول شوی تشناب	5.3	47.1	17.1	6.1	6.8	15.4	0.5	0.7	1	100	52.5	4,050
خلاصه فضا	0	0	26.7	9.5	6.2	40.2	16.5	0.5	0.4	100	15.7	1,445
زون												
مرکزي	13.4	60.7	7.5	9.9	3.5	4.1	0.2	0.5	0.2	100	74.1	1,262
مرکزي لوړې سیمې	0.9	9.9	42.9	0.8	5.9	32.9	4.1	1.3	1.3	100	10.8	293
ختیځ	5.2	23.3	27	16.7	1.8	25	0.2	0.3	0.6	100	28.4	846
شمال	5.8	47.9	11	7	6.2	19.6	1.1	0.8	0.5	100	53.7	1,133
شمال ختیځ	2.5	64.7	7.7	2.2	8.9	11.6	0	0.3	2.1	100	67.3	1,331
سهیل	2.3	31.7	15.3	18.8	4.1	25.4	0.6	1	0.9	100	34	752
سهیل ختیځ	4	17.9	53.4	8.1	0.6	14.2	0.1	0.6	1	100	21.9	1,292
لویدیځ	3.4	34	11.8	6.3	14.8	28	0.8	0.4	0.4	100	37.4	1,041
د استوګنې ځای												
ښاري	12.3	61.8	6	12.8	3	2.2	0.7	0.6	0.6	100	74.1	1,387
کلیوالي	3.8	36	23.2	7.8	6.4	20.9	0.5	0.6	1	100	39.8	6,563
د مور د زده کړې درجه												
نا لوستی	4.5	38.9	21.2	8.5	6	18.9	0.5	0.5	1	100	43.5	7,115
لمړنی	8.9	52.9	15.4	7.7	4.8	8.8	0.6	0.6	0.3	100	61.7	429
ثا نوي او ترهغې لوړې	14.5	55.1	7.3	13.2	3.4	4.3	0.7	1.2	0.1	100	69.6	402
د شتمنې شاخص کوانتیل												
ډیر بې وزلي	1.3	25.4	22.7	9.8	6.3	33	0.5	0.4	0.8	100	26.6	1,566
دویم	2.2	33.7	22.7	7.4	8.5	22.7	1	0.8	1	100	35.9	1,694
منځنی	3.5	38.1	24.8	6.7	7.4	17.2	0.3	0.6	1.4	100	41.6	1,590
څلورم	7.2	45.4	22.4	7.8	4	11.3	0.4	0.6	0.9	100	52.6	1,604
ډیر شتمن	12.8	61.3	7.3	11.9	2.3	3	0.4	0.6	0.3	100	74.1	1,496
ټول	5.3	40.5	20.2	8.7	5.8	17.6	0.5	0.6	0.9	100	45.8	7,950

[۱] د څو شاخصیزه سروې ۴.۴ شاخص

په ټولیزه توګه۴۶ سلنه د ۰ تر ۲ کالنی ماشومانو وروستی مدفوع په مصئون ډول دفع شوي دي. جدول د دې ښودونکی دی چې د ماشومانو د غایطه موادو دفع په بیلګه کې د هغو کورنیو چې د رغول شویو روغتیائي اسا نتیاو لري او د هغو کورنیو ترمنځ چې رغول شوي اسانتیاوی نلري توپیر شتون نلري (دواړه په سلو کې ۳۵ دي). که څه هم حتی د هغو کورنیو په منځ کې چې د روغتیا ساتني رغول شوي اسانتیا لري. د۲۱سلنه ماشومانو وروستی غایطه مواد په بیاله یا لښتي کې غورځول شوي دي او د ۱۲سلنه ماشومانو وروستی غایطه مواد د سختو فاضله موادو په څیر په جارو شویو خاورو کې اچول شوي دي . په سلو کې تر۶۵ زیاتي کورنی د سر خلاصي دفع له دود څخه په استفادې سره، د ماشوم غایطه مواد په سرخلاصي ځای کې غورځوي یا داچې په بیالي یا لښتي کې اچولي دي. یوازې په سلو کې ۱۶ کورنی چې د غایطه موادو د سرخلاصي دفعي کار اخلي د ماشومانو مدفوع په مصئون ډول دفع کوي .

د ماشومانو دغایطه موادو د دفع کولو بیلګه د زونونو په کچه توپیر لري. په مرکزي زون کې نیږدې په سلو کې د ۷۴ ماشومانو غایطه مواد په مصئون ډول دفع شوي دي، د مرکزي لوړو سیمو په زون کې یوازې په سلو کې ۱۰ د کورنیو د ماشومانوغایطه مواد په صحي توګه دفع کوي. په ټوله کې د ښاري او کلیوالي سیمو ترمنځ یو د پام وړ توپیر شتون لري: په سلو کې ۷۴ کورنی چې په ښاري سیمو کې ژوند کوي د ماشومانو غایطه مواد په سمه توګه دفع کوي او په مقابل کې په کلیوالي ساحو کې په سلو کې ۴۶ په سمه توګه دا کارکوي.
د هغو کورنیو سلنه چې د ماشومانو د غایطه موادو دفع په سمه توګه ترسره کوي، د هغو کورنیو په منځ کې چې په کې میندې ئې د ثانوي او یا ترهغې لوړې زده کړې لري (۷۰ سلنه) د هغو کورنیو په پرتله چې یوازې لمرنی زده کړې لري (۶۲٪) او هغه کورنی چې زده کړې ئې ندي کړې(۴۳ سلنه) ډیرې لوړې کچې ته رسیږي. دغه بیلګه د شتمنی شاخص د کوانټیل له پلوه د دې ښودونکې دی چې د ډیر شتمن کوانټیل کورنی د دې احتمال لري چې زیاتره د دفعی سمه لاره په کار واچوي (۷۴٪)، په داسې حال کې چې یوازې په سلو کې ۲۷ د ډیر بې وزلي کوانټیل کورنی د دفعی سمه لاره کاروي .

د څښاک اوبو او روغتیا ساتنی(حفظالصحه) زیني

د ۲۰۰۸ کال [۱۶] د څارني ګډ پروګرام په راپور کې، د څښاک د اوبو او روغتیا ساتني په هکله د ارقامو د چڼولو او تجزیه کولو په واسطه د اوبو او روغتیا ساتنی ارقامو ته د لاس رسی نوی لاری او د هغې انعکاس ته د یوې زینې په شکل کې پراختیا ورکړه. دغه زینه د میلانونو یو تجزیه شوي تحلیل په یوه درې پله ئی زینه کې د څښاک د اوبو لپاره او یوه څلور پله ئي زینه د روغتیا ساتني لپاره اجازه ورکوي. د روغتیا ساتني لپاره دغه کړنلاره د روغتیا ساتني د بې اسانتیاو وګړو لپاره هغوی چې د تکنالوژی له پلوه د څارني د ګډ پروګرام په واسطه " نارغول شوي " تعریف شوي اوهغوی چې د رغول شوي آسانتیا څنې استفاده کوي د نسبت د درک زمینه برابروي.
۷.۸ جدول د کورنیو د وګړو سلنه د څښاک د اوبو او روغتیا ساتني د زینو په بیلوالي ښئي. جدول همدا راز د هغو کورنیو د غړیو سلنه چې د څښاک اوبو د رغول شویو او د غایطه موادو د دفعی د صحي وسایلو څخه استفاده کوي ښودونکی دی.

---

۱۶ WHO/UNICEJMP (2008)MDG Assessment Report htttp://www.wssinfo.org/download?id_document=1279

۷.۸ جدول: د څښاک اوبو او روغتیا ساتني زیني

د کورنیو د وګړو سلنه د اوبو او روغتیا ساتني د زینو په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

د کورنیو د استفاده کوونکو وګړو سلنه له :

	رغول شوي د څښاک اوبه: د کور د انګړ یا چاردیوالی دنني نل	رغول شوي د څښاک اوبه: د رغول شویو اوبو نوري سرچیني	نا رغول شوي د څښاک اوبه	ټول	رغول شوي روغتیاساتنه 2	نا رغول شوی روغتیا ساتنه: مشترکي رغول شوي اسانتیاوي	نا رغول شوی روغتیا ساتنه: نا رغول شوي اسانتیاوي	نا رغول شوی روغتیا ساتنه: په سرخلاسه ځای کي دفع کول	ټول	د رغول شوي اوبو او رغول شوي روغتیاساتني سرچینه	د کورنی د غړیو شمیر
زون											
مرکزي	14.8	54.5	30.7	100	27.4	8.4	63.4	0.9	100	23.4	16,232
مرکزي لوړي سیمې	0.6	24.6	74.8	100	18.1	2.3	29.4	50.2	100	6.9	3,449
ختیځ	11.8	50.7	37.5	100	39.6	2.5	30.4	27.5	100	28.5	11,335
شمال	3.8	41.5	54.7	100	34.6	0.7	49.3	15.5	100	18.4	14,055
شمال ختیځ	7.4	36.8	55.8	100	16.5	2.5	77.9	3.1	100	11.5	16,557
سهیل	5.5	54.2	40.3	100	29.1	1.3	45.8	23.7	100	22	13,825
سهیل ختیځ	8.2	58.8	33	100	29	2.1	46.8	22.1	100	23.9	12,867
لویدیځ	20.4	39.1	40.5	100	30.1	3	35.8	31.1	100	26.4	13,393
د استوګنی ځای											
ښاري	31.2	51.1	17.7	100	51.2	9.4	38.8	0.6	100	45	18,000
کلیوالي	5.3	45.9	48.8	100	23.6	1.6	53.5	21.3	100	15.9	83,713
د کورنی د مشر د زده کړي درجه											
نا لوستی	7.5	44.9	47.6	100	25.6	2.1	51.1	21.3	100	17.8	69,034
لمرنی	10.8	47.7	41.5	100	24.1	4.8	56.9	14.3	100	18.7	11,529
ثانوي او ترهغي لوړي	17	52.4	30.6	100	40.2	5.2	46.9	7.8	100	32.7	21,099
د شتمنی شاخص کوانتیل											
ډیر بي وزلي	0.2	30.1	69.7	100	7.9	0.6	34.3	57.3	100	2.2	20,338
دویم	1.4	42.1	56.5	100	18.5	1.4	61.2	18.9	100	9.2	20,340
منځنی	5.4	51.1	43.5	100	27.2	1.2	62	9.6	100	19	20,344
څلوم	8.9	57.8	33.3	100	35	3.3	59.2	2.4	100	26.4	20,345
ډیر شتمن	33.6	53	13.4	100	53.6	8.6	37.6	0.2	100	48.3	20,347
ټول	9.9	46.8	43.3	100	28.5	3	50.9	17.7	100	21	101,713

[1] د څو شاخصیزه سروی ۴.۳ شاخص، د زریزی پرمختیایي موخو ۷.۹ شاخص

په ټوله کې په سلو کې ۲۱ کورنیو راپور ورکړی دی چې د څښاک اوبو د یوې رغول شوي سرچینې او د روغتیاساتنې له یوې رغول شوي آسانتیا څخه استفاده کوي ۷.۸ جدول). ښاري کورنۍ(۴۵ سلنه) نیږدې درې ځلې احتمال لري چې د څښاک اوبو له رغول شوي او د روغتیاساتنې د رغول شوي آسانتیا څخه د کلیوالي کورنیو په پرتله (۱۶ سلنه) زیاتره استفاده وکړي.

د شتمنۍ د کوانټیل له پلوه کیدای شی یو زیات توپیر ولیدل شي: په سلو کې ۴۸ کورنیو په ډیرشتمن کوانټیل کې راپور ورکړی چې د څښاک اوبو او روغتیا ساتنې د رغول شویو آسانتیاوو دواړو څخه استفاده کوي، په سلو کې د ۲ په پرتله د ډیرو بې وزلو کورنیولپاره. د کورنۍ د مشر د زده کړې د درجې له پلوه د څښاک اوبو د رغول شوي سرچینې او د روغتیا ساتنې د رغول شوي آسانتیا څخه په ګټې اخیستنې کې د هغو کورنیو ترمنځ چې مشرئي زده کړې ندي کړي (۱۸ سلنه) او هغوی چې د ثانوي درجې او یا ترهغې لوړې زده کړې لري (۳۳ سلنه) یو د پام وړ توپیر شتون لري.

جدول د دې ښودونکی دی چې ډیر خراب وضعیت د مرکزي لوړو سیمویه زون کې، په هغه ځای کې چې یوازې په سلو کې ۷ د کورنیو وګړي هم د اوبو رغول شوي سرچینې او هم د روغتیاساتنې رغول شوي آسانتیا ته لاس رسی لري، شتون لري. د هغو کورنیو سلنه چې په ختیځ زون کې ژوند کوي (۲۹ سلنه) په افغانستان کې د اتو زونونو ترمنځ ډیر ښه وضعیت لري.

د لاس پریمینځل

په اوبو او صابون د لاس پریمینځل د **۵** کلنۍ عمرلاندې ماشومانو د سینه بغل او همدارنګه د نس ناستو د پیښو د کموالي لپاره د لګښت له پلوه ډیره مهمه اغیزمنه روغتیائي مداخله ګڼل کیږي. په اوبو او صابون د لاس پریمینځل تشناب ته د تلو او یا د ماشوم د پاکولو وروسته، د غذا تر خوړلو او برابرولو وړاندې او ماشوم ته د غذا ورکولو دمخه ډیر اغیزمن دی. په دغه وختونو کې د لاس پریمینځلو په مناسبې روئي باندې څارنه ډیره ستونزمنه وي. یوه د باور وړ عوضی لاره د لیدنو یا راپور ورکړل شوي روئي لپاره د دې احتمال څیړنه ده چې آیا د لاس پریمنځلو سمه رویه په کورنۍ کې تعقیبیږي یا نه، د دې کتنه چې آیا کورنۍ ټاکلی ځای لري چې غړي ئې زیاتره هلته خپل لاسونه پریمینځي او د دې کتنه چې آیا اوبه او صابون (یا کوم بل سیمه ایز پاکوونکی) د لاس پریمنځلو په ټاکلي ځای کې شتون لري؟.

۷.۹ جدول: اوبه او صابون د لاس پرېمينځلو په ځای کې

	د هغو کورنيو سلنه چې په کې د لاس پريمينځلو ځای ليدل شوی او د کورنيو د سلنې ويش د لاس پريمنځلو په ځای کې د اوبو اوصابون د شتون په بيلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹													
	د هغو کورنيو سلنه چې په کې د لاس پريمينځلوځای ليدل شوی دی	د هغو کورنيو سلنه چې په کې د لاس پريمينځلو ځای ندی ليدل شوی				تول	د کورنيوشمير	د هغو کورنيو د سلنې ويش چې په کې د لاس پريمينځلو ځای وليدل شو او:					تول	د هغو کورنيو شميرچې په کې د لاس پريمينځلو ځای وليدل شو
		په کور، انګړ، چارديوالی کې موجود نه و	دليدلو اجازه ورنکړی شوه	نوردليلونه	راپورندی ورکړل شوی			اوبه اوصابون موجود و[1]	اوبه وې خوصابون نه وه	اوبه نه وې خوصابون وو	اوبه اوصابون موجود نه وو	راپورندی ورکړل شوی		
زون														
مرکزي	87.9	9.3	2.4	0.2	0.1	100	2,159	70.8	2.9	19.7	6.6	0.1	100	1,898
مرکزي لوړې سيمې	13.8	84.4	1	0.8	0	100	432	43.9	11.6	22.6	22	0	100	60
ختيځ	67.6	24.5	6.6	1.2	0	100	1,520	61.3	18.1	7.2	13.1	0.2	100	1,028
شمال	45.8	48.1	5.3	0.3	0.6	100	1,913	73.5	16.3	7.1	3.2	0	100	875
شمال ختيځ	37.9	58.4	3.3	0.3	0.1	100	2,091	84.7	6.9	5.4	2.7	0.2	100	792
سهيل	73.5	18.6	6.7	1.1	0.1	100	1,584	66.5	18	4.2	11.3	0	100	1,164
سهيل ختيځ	65.7	7.6	8.7	17.9	0.1	100	1,263	65.7	19.2	10.6	4.5	0.1	100	830
لويديځ	57.8	41.5	0.7	0	0	100	2,155	76.6	14.1	2.2	7.1	0	100	1,245
د استوګني ځای														
ښاري	82.9	14.3	2.3	0.5	0	100	2,427	82.2	5.5	8.3	3.9	0	100	2,012
کليوالي	55	37.6	4.7	2.5	0.2	100	10,689	66.9	14.9	9.6	8.5	0.1	100	5,881
د مور د زده کړې درجه														
نا لوستې	55.3	37.8	4.5	2.2	0.2	100	8,922	67.7	15	8.5	8.8	0.1	100	4,931
لمرنی	60.5	34.1	3.7	1.8	0	100	1,498	68.2	12.3	12.8	6.7	0	100	906
ثا نوي او ترهغې لوړې	76.4	17.7	3.7	2.1	0.1	100	2,689	79.4	6.9	9.4	4.2	0.1	100	2,053
د شتمنی شاخص کوانتيل														
ډير بې وزلې	45.4	47.5	5.1	2.1	0	100	2,809	60.9	17.9	6.3	14.8	0.1	100	1,274
دويم	46.5	46.3	4.1	2.7	0.4	100	2,721	59.8	20.2	9.9	9.9	0.2	100	1,264
منځنی	59.1	32.3	5.5	3	0.2	100	2,524	67.9	13.4	10.4	8.2	0.1	100	1,491
څلورم	69	24.8	4.1	2	0.1	100	2,419	72.6	10.9	12	4.4	0	100	1,669
ډير شتمن	83.1	13.4	2.6	0.9	0	100	2,643	83.4	5.7	7.6	3.3	0	100	2,195
ډير بې وزلې	60.2	33.3	4.3	2.1	0.1	100	13,116	70.8	12.5	9.2	7.4	0.1	100	7,893

[1] د ځو شاخصيزه سروی ۴.۵ شاخص

په ملي کچه لیدل کیږي چې په سلو کې ۶۰ د کورنیو ۸۳ په ښاري ساحو او ۵۵٪ په کلیوالي ساحو کې د لاس پریمینځلو لپاره د یوه ټاکلي ځای څخه استفاده کوي (۷.۹ جدول). په هغو کورنیو کې چې په کې د لاس پریمینځلو لپاره یو ټاکلی ځای ولیدل شو ۷۱ سلنه هم اوبو او هم صابون په ټاکل شوي ځای کې شتون درلود. د دې کورنیو په سلو کې په ۱۲ کې یوازې اوبه په ټاکلي ځای کې وجود درلود، په داسې حال کې چې په سلو کې ۹ کورنیو کې صابون په ټاکلي ځای کې وجود درلوده خو اوبه موجودې نه وې. په ۷سلنه پاتې کورنیو کې هم اوبو او هم صابون دواړو په ټاکلي ځای کې شتون نه درلوده. په شمال ختیځ زون کې په کومو ځایونو کې چې د لاس پریمینځلو لپاره ټاکلی ځای ولیدل شو اوبه او صابون په سلو کې په ۸۵ کورنیو کې په ځای کې موجود وو، په مقابل کې ئې په مرکزي لوړو سیمو کې یوازې په ۴۴سلنه کورنیو کې اوبه او صابون موجود وو. د پام وړ توپیر د اوبو اوصابون د شتون په تړاو د هغو کورنیو ترمنځ چې د کورنۍ مشرئې زده کړه نده کړې اوهغوی چې د کورنۍ مشر ئې لمړنۍ زده کړې درلودې، ندې موندل شوی، که څه هم نیږدې په سلو کې ۸۰ د هغو کورنیو چې د کورنۍ مشر ئې ثانوي زده کړې درلودې اوبه او صابون دواړه د لاس پریمینځلو په ځای کې موجود وو.

۷.۱۰ جدول: د صابون شته والی

د کورنیو د سلنې ویش په کور کې د صابون د شتون په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د لاس پریمیځلوځای ولیدل شو		صابون د لاس پریمینځلو په ځای کې ونه لیدل شو				د لاس پریمینځلوځای ونه لیدل شو						
	صابون ولیدل شو	صابون وښودل شو	صابون په کورکي موجود نه وه	وئي نه غوښتل چي صابون ښکاره کړي	راپور ندی ورکړل شوی	ټول	صابون ونه ښودل شو	صابون په کورکي نه ؤ	وئي نه غوښتل چي صابون ښکاره کړي	راپور ندی ورکړل شوی	ټول	د کورپه هرځای کي د صابون لرونکو کورنیو سلنه	د کورنیوشمیر
زون													
مرکزي	90.4	6.6	2.7	0.1	0.1	100	71.4	24.2	4.5	0	100	94	2,159
مرکزي لوړې سیمې	66.5	21.7	11.9	0	0	100	32.8	67.2	0	0	100	40.4	432
ختیځ	68.5	21.2	9.5	0.7	0.2	100	66.3	32.4	1	0.3	100	82.1	1,520
شمال	80.6	4.6	14.4	0.3	0.1	100	75.4	24.3	0.3	0	100	79.9	1,913
شمال ختیځ	90.2	3	6.4	0.3	0.2	100	66.1	33.2	0.4	0.2	100	76.4	2,091
سهیل	70.7	4.1	24.9	0.3	0	100	21	75.9	3.1	0	100	60.5	1,584
سهیل ختیځ	76.2	8.6	10.7	4.2	0.3	100	47.2	49.3	3.5	0	100	72	1,263
لویدیځ	78.8	6.4	14.8	0	0	100	27.7	71.4	0.9	0	100	60.9	2,155
د استوګنې ځای													
ښاري	90.5	5.9	3.3	0.2	0	100	71.1	27.1	1.6	0.2	100	92.1	2,427
کلیوالي	76.4	8.5	14.1	0.8	0.1	100	52.5	46.3	1.1	0.1	100	70.4	10,689
د مور د زده کړې درجه													
نا لوستی	76.2	8.3	14.7	0.8	0.1	100	51.2	47.8	1.1	0	100	69.6	8,922
لمړنی	81	9.8	8.6	0.3	0.3	100	59.8	38.7	1.5	0	100	78.6	1,498
ثا نوي او ترهغې لوړې	88.9	5.9	4.6	0.5	0.1	100	66.3	31.6	1.5	0.5	100	88.1	2,689
د شتمنی شاخص کوانتیل													
ډیر بې وزلې	67.2	12.9	19.1	0.7	0.1	100	39	59.8	1.1	0.1	100	57.7	2,809
دویم	69.8	10.2	18.5	1.4	0.2	100	53.5	46.1	0.4	0.1	100	65.8	2,721
منځنی	78.3	8	12.5	1	0.2	100	59.9	38.1	1.8	0.1	100	75.5	2,524
څلورم	84.7	5.4	9.5	0.4	0.1	100	66.6	31.7	1.5	0.1	100	82.8	2,419
ډ یرشتمن	91	5.3	3.4	0.2	0	100	72	26.2	1.9	0	100	92.2	2,643
ډیر بې وزلې	80	7.9	11.3	0.7	0.1	100	54	44.8	1.2	0.1	100	74.4	13,116

[1] د څو شاخصیزه سروې ۴.۶ شاخص

د ۷.۱۰ جدول پراساس په ملي کچه زیاتره کورنیو په کورکي صابون درلود (۷۴٪). په ښاري ساحو کي په سلو کي ۹۲ کورنیو په کور کي صابون درلود، په داسي حال کي چي په کلیوالي ساحو کي په سلو کي ۷۰کورنیو په خپلو کورونو کي صابون درلود. په کور کي د صابون شته والی په مرکزي زون کي ډیر لوړ (۹۴٪) او په مرکزي لوړو سیموکي ډیرټیټ (۴۰٪) دی. وموندل شوه چي په کور کي د صابون شته والی د کورنی د شتمنی له وضعیت او د کورنی د مشر د زده کړې له درجې سره ټینګه اړیکه لري. هرکله چي د کورنی مشر زده کړه نه وه کړې، صابون په سلوکي په ۷۰مواردو کي په کورکي شتون درلود په داسي حال کي چي په هغه کورنیو کي چي د کورنی مشر ئي د ثانوي اویا ترهغې د لوړو زده کړو درلودونکي وه صابون په سلوکي په ۸۸ مواردو کي شتون درلود. د شتمنی په ډیر بې وزلې کوانټیل کي صابون په ۵۸٪ مواردو کي وجود درلوده، په داسي حال کي چي په ډیرشتمن کوانټیل کي په سلو کي په ۹۲ مواردو کي صابون موجود وه.

په افغانستان کي د اوبو او روغتیا ساتنې دود

د سروې موندنی دا ښئي چي په افغانستان کي د روغتیاساتنې او اوبو آسانتیاو ته په ښه ډول لاس رسی زیاتو کورنیو لپاره، په ځانګړي ډول د ښاري ساحو کورنیو او شتمنو کورنیو لپاره شتون درلود. لاتراوسه هم د څښاک اوبو د پاکولو په برخه کي د دود د پراخي لری د شتون پراساس د غیرمصئون دود د ادامې او د انساني غایطه موادو د دفع ډول ډول دود په شمول ځیني شواهد وجود لري. د روغتیاساتنې او اوبو ته لاس رسی اړوند غیرمصئون دود ته بدلون ورکول به د روغتیائي پایلو ښه والي لپاره د افغانستان د خلکو ترمنځ ډیر اړین وي. داسي معلومیږي چي ښوونه او روزنه او اقتصادي حالت په ذاتي توګه د لاس رسي د ښه والي له احتمال سره تړلی وي. موخه ایز مداخلات باید چي سیمه ایز توپیرونه خپله موخه وګرځوي. همدا راز په کلیوالي ساحو کي توپیرونه ډیر برجسته دي.

8

د امیدواری روغتیا

ژر وختي زیږونونه

د جنسي فعالیتونو تر وخت دمخه پیلیدل او اولاد راوړل په ژوندانه کې د ځوانو کسانو لپاره د پام وړ ګواښونه له ځانه سره لري. په ځانګړی ډول د نجونو لپاره ژر وختي واده اواولاد راوړل زیاتره د ۱۲ کالنی عمر په شاوخوا کې ښوونځي ته د شاملیدو په کموالي تماميږي. تر دې خواشینوونکی داچې، د ملګروملتونو د وګړوصندوق د معلوماتو مطابق د تنکیو پیغلو نجونو د مړینې سترلامل امیندواري ده، ډیرې ځواني نجونې چې د لمړی ځل لپاره مورکیږي ډیر سترخطرونه او د مورتوب له کبله راپیښي شوي مړيني زغمي. لا تراوسه هم د ټولو لمړنیو زیږیدنو نیمائي د مخ پر ودې نړی کې په تنکیو نجونو پوري تړلي دي. ژر وختي امیندواری همدا راز د هغه ماشوم لپاره کوم چې د داسې میندو څخه پیداکیږي چې بدن ئې د فزیکي له پلوه پوخوالي ته ندی رسیدلی، د ګواښونو لامل ګرځي. په پایله کې په ناروغیو باندې د ډیرې لوړې اخته کیدنې او مړینې باندې تماميږي. ژر وختي امیندواري د اقتصادي فعالانو په څیر د نجونو فرصتونه راکموي او ځواني نجونې او ښځې په ټولیزو، اقتصادي او سیاسي فعالیتونو کې له ګډون څخه څنګ ته کوي. ژر وختي اولاد راوړنه همدا راز د نفوسو د بې ټکاوه ودې سره مرسته کوي.

۸.۱ جدول په افغانستان کې د ژر وختي زیږونونو ځني شاخصونه د ۱۵ تر۱۹کالنی او د۲۰ تر ۲۴ کالنی میرمنو لپاره وړاندې کوي. په داسې حال کې چې ۸.۲ جدول د ژر وختي زیږونونو میلانونه ښئي. د زاد او ولد پیل په لمړني ماشوم باندې د امیندوارو ښځو د شمیر په شان د هغو ښځو سره په ترکیب کې چې یو ژوندی زیږون ئې درلوده، تعریف شوی دی.

۸.۱ جدول: ژر وختي زیږون

د ۱۵ تر۱۹ کالنی هغو میرمنو سلنه چې یو ژوندی زیږون ئې درلوده او یا په لمړنی ماشوم باندې امیندواري دي او د ۱۵ تر ۱۹ کالنی هغو میرمنو سلنه چې زاد او ولد ئې پیل کړی. د هغو میرمنو سلنه چې تر۱۵ کلنی دمخه ئې یو ژوندی زیږون درلود او د هغو۲۴-۲۰ کالنی میرمنو سلنه چې تر۱۸ کلنی دمخه ئې یو ژوندی زیږون درلودلی دی، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د ۴۹-۱۵کالنی میرمنو سلنه چې :				د ۱۵ تر ۱۹ کالنی میرمنو شمیر	د ۲۰ تر ۲۴ کالنی میرمنو سلنه چې تر۱۸ کلنی دمخه ئې یو ژوندی زیږون درلود	د ۲۰ تر ۲۴ کالنی میرمنو شمیر
	یو ژوندی زیږون ئې درلود	په لمړني ماشوم باندې امیندواره ده	زاد او ولد ئې پیل کړی	تر۱۵کلنی دمخه ئې یو ژوندی زیږون درلود			
زون							
مرکزي	5.7	2.1	7.8	0.3	1,015	17.4	747
مرکزي لوړې سیمې	12.9	2.5	15.5	2.5	202	31.2	142
ختیځ	11.7	6	17.8	1.8	494	28.6	372
شمال	9	3.2	12.3	0.5	737	27.1	520
شمال ختیځ	8.7	3.9	12.6	1.3	1,035	21.2	765
سهیل	8.9	5.3	14.2	1.5	799	32.7	459
سهیل ختیځ	10	5	15	0.7	548	13.5	572
لویدیځ	16.6	6.1	22.7	5.5	680	45.5	532
د استوګنې ځای							
ښاري	5.9	2.4	8.3	0.2	1,071	18.4	797
کلیوالي	10.7	4.6	15.3	1.9	4,439	27.4	3,313
د مور د زده کړې درجه							
نا لوستی	12.9	5.5	18.3	2.3	3,455	28.8	3,294
لمړنی	6.7	2.5	9.2	0.8	830	20	306
ثانوي او ترهغې لوړې	3	1.8	4.9	0.2	1,225	8.4	508
د شتمنۍ شاخص کوانتیل							
ډیر بې وزلي	13.2	4.8	18	3.7	950	37.1	723
دویم	11.2	4.4	15.6	1.7	1,024	28.6	773
منځنۍ	10.1	5.1	15.2	1.6	1,092	24.5	783
څلورم	9.5	3.6	13.2	1.1	1,147	21.4	882
ډیر شتمن	6	3.3	9.3	0.4	1,296	19.4	949
ټول	9.7	4.2	13.9	1.6	5,510	25.6	4,110

[۱] د څو شاصیزه سروې ۵.۲ شاخص

څرنګه چې په ۸.۱ جدول کې ښودل شوي دي، په سلو کې ۱۰ د ۱۵ تر ۱۹ کالنی میرمنو مخکې یو زیږون درلودی، ۴ په سلو کې په لمړی ماشوم باندې امیندواره وې، ۱۴په سلو کې زاد او ولد پیل کړی او نیږدې په سلو کې ۲ تر۱۵کالنی وړاندې یو ژوندی زیږون درلود. د هرو څلورو د ۲۰ کالنی میرمنو یوې ئې ۱۸کالنی عمر ته د رسیدو دمخه یو ژوندی زیږون درلود. په مقابل کې په کلیوالي ساحو کې په سلو کې ۱۱د ۱۵ تر۱۹ کالنی میرمنو یو ژوندی زیږون درلود. په سلو کې ۲۷ د ۲۰ تر۲۴ کالنی میرمنو ۱۸کالنی عمر ته تر رسیدو دمخه یو ژوندی زیږون درلود. لویدیځ زون د ژر وختي زاد او ولد په سلو کې د ۴۵ په کچه ډیر لوړ میزان درلوده، وروسې د سهیل زون (۳۳ سلنه) او د مرکزي لوړو سیمو زون (۳۱ سلنه) قرارلري. په لویدیځ زون کې د ۱۵ تر۱۹کالنی میرمنې نیږدې درې ځلې زیاتره (۱۷سلنه) احتمال لري چې په مرکزي زون کې نظر خپلو سیالانو ته(۶ سلنه) یو ژوندی زیږون ولري.

د ژر وختي زاد او ولد او د میرمنې د زده کړې درجې تر منځ ته کیدلای شی قوی اړیکه وویل شي. هرکله چې د زده کړې درجه او د شتمنی شاخص کوانتیل زیاتوالی مومې، د میرمنو کم شمیر د ۱۵کالني او ۱۸کالنی عمر دمخه زیږون کوي. د ۱۵ تر۱۹کالنی میرمنو شمیر چې زده کړه ئې ندې کړې او یو ژوندی زیږون درلود په سلو کې ۱۳ ته لوړیږي، په داسې حال کې چې په سلو کې ۳ د ۱۵ تر ۱۹ کالنی میرمنې چې ثانوي او یا ترهغې لوړې زده کړې ئې درلودې یو ماشوم ئې زیږیدلی دی. د ۲۰ تر۲۴کالنی میرمنو له ډلې څخه ۲۹ په سلو کې تر۱۸کالنی وړاندې یوماشوم درلودلی، په داسې حال کې چې په سلو کې ۸ د منځنیو او ترهغې لوړو زده کړو درلودونکو میرمنو تر ۱۸کالنی عمر وړاندې یو ماشوم درلودلی دی. د ۲۰ تر۲۴ کالنی ښځې چې په ډیرو شتمنو کورنیو کې ژوند کوي (۱۹ سلنه) د خپلو سیالانو په پرتله په ډیرو بې وزلو کورنیو کې (۳۷ سلنه) ډیر کم احتمال لري چې تر ۱۸ کالنی دمخه یو ژوندی زیږون ولري.

۸.۲ جدول: د ژر وختي زیږون میلانونه

د هغو میرمنو سلنه چې د ۱۵- ۱۸کلنی پوری نی بو ژوندی زیږون درلوده د ښځینه د استوګنی خای او د عمر د ټولی په بیلوالی، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹												
ټول				کلیوالي				ښاري				
د ۲۴-۲۰ کالنو میرمنو سلنه	د هغو میرمنوسلنه چې مخکې د18 کالنی څخه ئي ژوندی زیږون درلوده	د ۱۵-۹ کالنی میرمنو شمیر	د هغومیرمنو سلنه چې مخکې تر۱۵کلنی عمرڅخه ئي ژوندی زیږون درلود	د ۲۴-۲۰ کالنو میرمنوسلنه	هغومیرمنو سلنه چې د۱۸ کالنی دمخه ئي ژوندی زیږون درلوده	د ۱۵-۹ کالنی میرمنو شمیر	د هغو میرمنو سلنه چې تر۱۵کلنی عمر دمخه ئي ژوندی زیږون درلود	د ۲۴-۲۰ کالنو میرمنو سلنه	د هغو میرمنو سلنه چې د۱۸ کالنی دمخه ئي ژوندی زیږون درلوده	د ۹- ۱۵ کالنی میرمنو شمیر	د هغو میرمنو سلنه چې مخکې تر۱۵کلنی عمر څخه ئي ژوندی زیږون درلود	عمر
n/a	n/a	5,510	1.6	n/a	n/a	4,439	1.9	n/a	n/a	1,071	0.2	19-15
4,110	25.6	4,110	6.7	3,313	27.4	3,313	7.2	797	18.4	797	4.7	24-20
3,579	30.4	3,579	8.7	2,920	30.7	2,920	8.7	658	29	658	8.8	29-25
2,460	37.8	2,460	11.9	2,020	37.9	2,020	12.1	440	37.6	440	10.9	34-30
2,389	31	2,389	6.3	1,918	30.3	1,918	6	471	34.2	471	7.3	39-35
1,805	23.3	1,805	6.2	1,474	23.2	1,474	5.7	332	23.9	332	8.2	44-40
1,438	19.6	1,438	5.9	1,175	18	1,175	5.3	263	26.4	263	8.9	49-45
15,780	28.6	21,290	6.2	12,820	28.9	17,259	6.3	2,960	27.5	4,031	5.7	ټول

۸.۲ جدول د مختلفو سني ګروپونو ترمنځ زاد او ولد ښئي. په ټوليزه توګه په سلو کې ۶د ۱۵ تر۴۹ کالنی ښځي تر ۱۵کالنی دمخه او په سلو کې ۱۹ تر ۱۸ کالنی دمخه يو ماشوم درلودلی دی. د ۱۵تر۱۹کالنی میرمنو د سروې پرمهال تر ۱۵کالنۍ دمخه د یوه ماشوم د درلودلو ډیرکم احتمال درلود (۲ سلنه). دغه کچه د عمر سره جوخت زياتوالی مومي او ډير لوړ حد د ۳۴-۳۰ کالنی میرمنو لپاره (۱۲ سلنه) ته رسيږي او وروسته بيا را لويږي. دغه رالويدنه کيدای شي د اشتباه او يا د هيريدني له امله وي. يوه ورته بيلګه د هغو ميرمنو لپاره چې تر ۱۸کالنی عمر دمخه ئې يو زيږون کړی دی ليدل شوی دی. دغه کچه د ۲۰تر۲۴ کالنی ميرمنو لپاره ۲۶ سلنه د ۳۴-۳۰ کالنی میرمنو لپاره په سلو کې ۳۸ ته زياتوالی مومي او وروسته بيا رالويږي. ځني توپيرونه د زاد او ولد په ميلان کې د ښاري او کليوالي ساحو په منځ کې په ټولو سني ګروپونو کې د هغو ميرمنو په سلنه کې چې تر۱۵ کلنی عمر دمخه ئې يوماشوم درلود موندل شوی دی. د هغو ميرمنو په منځ کې چې تر۱۸ کالنی وړاندې ئې يو ماشوم دنيا ته راوړی دی: ځني توپيرونه د ۲۰تر۲۴کالنی ميرمنولپاره په ښاري ساحو کې (۱۸ سلنه) د کليوالي ساحو د ميرمنو په پرتله (۲۷ سلنه) او همدارنګه د ۴۵ تر۴۹ کالنی میرمنو په منځ کې په ښاري ساحو کې (۲۶٪) د کليوالي ښځو په پرتله (۱۸٪) په همغه ګروپ کې شتون لري. د پام وړ کوم توپير د سني ګروپونو ترمنځ د استوګني د ځای له پلوه ندی موندل شوی.

د اميندوارى ضد وسايل

د کورنۍ مناسبه پلانګذاري د ښځو او ماشومانو د روغتيا لپاره د لاندی لارو د اهميت وړ دي :

1) د ډيرو ژر وختي او ډير ناوخته اميندواريو څخه مخنيوی کوي
2) د زيږونونو ترمنځ واټن ته پراختيا ورکوي (د زيږونونو ترمنځ د واټن رامنځته کول)
۳) د ماشومانو شمير راکموي. ژر وختي دی، په ډيرو نيږدې واټنونو سره دي ، ناوخته دي او يا ډير زيات دي، داساسي اهميت وړدي

د ۴۹-۱۵کالنی واده شویو میرمنو سلنه چې پخپله یا میره ئې له امیندواری ضد طریقو د یوی څخه استفاده کوي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د هیڅ یوې طریقې څخه استفاده نه کوي	د فعلاً واده شویو میرمنو سلنه چې د لاندنیو طریقو استفاده کوي : د میرمې شنډول	د نارینه شنډول	د رحم دننې وسیله	زرق (ستنه)	کېنودل	ګولی	پوښ د نارینه و لپاره	پوښ د ښځینه و لپاره	عشا /د پردې کېنودل فوم، جیلي	د شیدو ورکولو د مقاومت طریقه	دوره ئي پرهیز	عزل	نور	ټول عصري طریقې	ټولې دودیزې طریقې[1]	ټولې طریقې	د فعلاً واده شویو میرمنو شمیر
زون																		
مرکزي	65.3	0.7	0.3	3.6	11.2	0.3	9	2.7	0.8	0.2	2.5	1.1	2	0.3	28.9	5.9	34.7	2,250
مرکزي لوړې سیمې	84	0	0	0.6	10.1	0.2	4.1	0.9	0.1	0	0	0	0	0	16	0	16	504
ختیځ	83.5	0.3	0	0.3	9.9	0	3.3	0.7	0.1	0	1.2	0.5	0.1	0	14.7	1.8	16.5	1,583
شمال	86.2	0.1	0	0.3	7.8	0	4.2	0.9	0	0	0.2	0.2	0	0	13.4	0.5	13.8	2,001
شمال ختیځ	87.1	0.3	0	0.5	4	0.1	5.3	1.2	0.1	0	0.9	0.2	0.2	0.1	11.5	1.4	12.9	2,459
سهیل	67.5	0.7	1	0.9	20.4	0.5	7.5	0.8	0	0	0.4	0.1	0.2	0.1	31.7	0.8	32.5	1,800
سهیل ختیځ	82.2	1.5	0.2	2.1	7.5	0.1	3.9	0.9	0.1	0.2	0	0.8	0.4	0.1	16.5	1.3	17.8	2,117
لویدیځ	77.8	0.6	0.1	0.7	8.5	4.5	5.4	1.6	0	0.1	0.1	0.1	0.4	0	21.6	0.6	22.2	2,043
د استوګنې ځای																		
ښاري	62	1.1	0.3	2.9	12	1.7	10.4	3.8	0.6	0.3	1.7	1.1	1.7	0.3	33.2	4.8	38	2,503
کلیوالي	82.2	0.5	0.2	0.9	9.1	0.6	4.5	0.8	0.1	0	0.6	0.3	0.2	0	16.7	1.1	17.8	12,254
عمر																		
19-15	92.9	0.2	0	0.1	2.5	0.2	2.6	0.4	0	0	0.6	0.1	0.4	0	6	1.1	7.1	1,088
24-20	85.5	0.2	0.4	0.8	5.5	0.9	3.9	1.2	0.1	0.1	0.9	0.3	0.4	0	12.8	1.7	14.5	2,755
29-25	81.4	0.2	0.2	1.3	7.6	0.7	5.1	1.4	0.1	0.1	1.2	0.2	0.5	0.1	16.7	1.9	18.6	3,235
34-30	75.9	0.3	0.1	1.4	10.7	0.7	6.7	2.3	0.2	0.2	0.6	0.4	0.5	0	22.6	1.5	24.1	2,347
39-35	70.4	1	0.4	1.6	14.7	0.8	7.7	1.1	0.4	0.1	0.7	0.6	0.4	0.1	27.8	1.8	29.6	2,325
44-40	70.5	1.7	0.1	1.5	14.8	0.9	7.1	0.8	0.1	0.1	0.7	1	0.7	0	27.1	2.4	29.5	1,701
49-45	77.1	1.3	0.1	1.6	11.3	1	4.4	1	0.3	0.1	0.2	0.4	0.6	0.4	21.3	1.6	22.9	1,306
د ماشومانو شمیر																		
0	98.7	0.2	0	0.1	0.4	0	0.2	0.1	0	0	0.2	0.1	0.1	0	1	0.3	1.3	1,522
1	89.1	0.3	0.2	0.5	3.2	0.5	3.3	1.5	0	0.1	0.9	0.1	0.3	0	9.5	1.4	10.9	1,738
2	84.2	0.2	0.4	0.8	6.1	0.7	4.8	0.8	0	0.2	0.9	0.4	0.5	0.1	13.9	1.9	15.8	2,023
3	79.1	0.3	0.3	2	8.3	1	5.7	1.6	0	0	1	0.3	0.3	0.1	19.2	1.7	20.9	2,010
4 ترهغي زيات	70.7	0.9	0.2	1.6	14.3	0.9	7.3	1.5	0.3	0.1	0.8	0.6	0.6	0.1	27.2	2.1	29.3	7,463

																		د زده کړې درجه
13,244	19.9	1.5	18.4	0.1	0.4	0.3	0.7	0.1	0.1	1	5	0.7	9.8	1	0.2	0.6	80.1	نا لوستی
714	27.2	2.7	24.5	0	0.9	0.7	1.1	0	0.6	3.3	9	1.6	7.5	2.2	0.1	0.1	72.8	لمړنی
793	37.7	4.7	33	0.2	1.9	1.7	0.8	0.5	0.7	4.9	11.7	1	8.7	4.1	0.6	0.9	62.3	ثا نوي او ترهغې لوړی
																		د شتمنی شاخص کوانټیل
3,001	15.2	1.1	14.2	0	0.2	0.2	0.6	0	0	0.3	3.9	0.3	8.9	0.3	0.2	0.3	84.8	ډیر بې وزلي
3,000	13.6	1.2	12.4	0.1	0.2	0.3	0.6	0	0.1	0.5	3.7	0.5	6.3	0.7	0.1	0.5	86.4	دویم
2,993	18.6	1.1	17.5	0	0.1	0.4	0.6	0	0.1	0.9	4.6	0.4	10.1	1	0.1	0.2	81.4	منځنی
2,949	22.6	1.6	21	0	0.5	0.2	0.8	0.1	0.2	1.1	6.1	0.8	10.5	1.2	0.1	0.8	77.4	څلورم
2,813	37.2	3.9	33.3	0.3	1.5	1	1.2	0.3	0.5	3.7	9.6	1.9	12.4	3.1	0.6	1.2	62.8	ډیر شتمن
14,757	21.2	1.8	19.5	0.1	0.5	0.4	0.8	0.1	0.2	1.3	5.5	0.8	9.6	1.2	0.2	0.6	78.8	**ټول**

[1] د څو شاخصیزه سروې ۵.۳ شاخص ، د زریزې پرمختیا ئي موخې ۵.۳ شاخص

د امیندواری ضد له طریقو څخه جاریه استفاده کول په سلو کې د ۲۱ واده شویو میرمنو لخوا راپور ورکړل شوی دی (۸.۳ جدول). ډیره دودیزه طریقه د زرقي (ستني) شکل دی چې د هرو لسو واده شویو میرمنو څخه یوه میرمن له هغې څخه ګټه اخلي. ډیره دودیزه ورپسې طریقه له ګولی څخه استفاده کول دي چې په سلو کې د ۶ میرمنو لخوا ترې ګټه اخیستل کیږي.

د امیندواری ضد له طریقو څخه استفاده کول په مرکزي زون کې په ډیره لوړه کچه ۳۵سلنه او په شمال ختیځ زون کې په سلو کې د ۱۳ په ډیره ټیټه کچه کې دی. د امیندواری له ضد طریقو څخه د استفادې ډیره لوړه خوریدنه د ۴۴-۳۵ کالنی واده شویو میرمنو ترمنځ (په سلو کې شاوخوا ۳۰) د ۱۵ تر۱۹ کالنی واده شویو میرمنو د ۷ سلنې په پرتله دي. زیاتره میرمنې چې راپور ئې ور کړی دی د امیندواری له ضد وسایلو څخه استفاده کوي، د عصري طریقو څنې (۹۹ سلنه) د دودیزه طریقو په مقابل کې استفاده کوي. د میرمنو د زده کړې درجه د امیندواری له ضد وسایلو د خوریدنې سره ټینګه اړیکه لري. د هغو میرمنوسلنه چې د امیندواری له هر ډول طریقې څخه ګټه اخلي نیږدې په سلو کې ۲۰ د هغو میرمنو ترمنځ چې زده کړې ئې ندي کړي، ۲۷٪ د هغو میرمنو ترمنځ چې د لمرنی درجې زده کړی لري تر شاوخوا په سلو کې ۳۸ ته د هغو میرمنو ترمنځ چې د ثانوي او ترهغې لوړو زده کړو درجه لري، زیاتوالی مومي. په ډیرو شتمنو کورنیو کې (۳۷٪) میرمنی احتمال لري چې نظر خپلو سیالانو ته په ډیرو بې وزلو کورنیو کې په سلو کې (۱۵) د امیندواری له ضد وسایلو څنې زیاتره استفاده وکړي.

تر زیږون وړاندې څارنه

تر زیږون دمخه دوره امیندوارو ښځو ته د رسیدلو په خاطر چې کیدای شي هم د دوی د روغتیا او هوساینې لپاره او هم ئې د ماشوم لپاره د اساسي اهمیت وړ وي د یو شمیر مداخلو لپاره یو ځه فرصتونه برابروي. د جنین له ودې او پرمختګ څخه په ښه ډول درک او د هغې اړیکه د مور له روغتیا سره، تر زیږون دمخه څارنې د مور او ماشوم د روغتیا د ښه والي په هکله د یوې مداخلې په توګه د زیاتیدونکي پاملرنې لامل ګرځیدلی دی. د بیلګې په ډول که چیرې تر زیږون وړاندې دورې څخه میرمنو او کورنیو ته د ګواښ د نښو نښانو، د امیندواری او د زیږون له ننګونو په هکله د معلوماتو ورکولو لپاره استفاده وشي، کیدای شي د دې امر تامینونکی شي چې امیندواری میرمنې عملاً د یوه ماهر روغتیائي څارونکي په مرسته زیږون وکړي. تر زیږون دمخه دوره همدا راز د زیږونونو په منځ کې د واټن د رامنځ ته کولو په اړه چې د ماشوم د بقا د ښه والي یو مهم لامل دی، د معلوماتو ور کولو فرصت برابروي. د امیندواری پرمهال د تیتانوس واکسین کولای شي مور او ماشوم دواړو ته د ژوند ژغورونکی واوسي. د ملاریا وقایه او درملنه د امیندوارو ښځو په منځ کې، د امیندواری په جریان کې د وینې کموالي مدیریت او د مقاربتي میکروبي کیدنې درملنه کولای شي په پام وړ ډول د جنین پایلو او د مور روغتیا ته ښه والی وروبخښي. منفي پایلې لکه د زیږون پر مهال د وزن کموالی کیدای شي د میرمنو د تغذئې د وضعیت د ښه والي لپاره او د میکروبي کیدنو څخه لکه ملاریا، د امیندواری په جریان کې د مقاربتي ناروغیو څخه د مخنیوي د ځینو مداخلو د ترکیب په واسطه راکمې کړای شي. په دې وروستیو کې، تر زیږون دمخه دورې نهائي استعداد د ایډز څخه د څارنې او مخنیوي د یوې داخلیدونکي نقطې په څیر، په ځانګړي توګه د مور څخه ماشوم ته د ایډز د لیږد د مخنیوی لپاره، تر زیږون دمخه څارنو پر نوي شویو علاقمندیو باندې تمام شوي دي.

نړیوال روغتیائي سازمان لړترلړه تر زیږون دمخه څلور لیدنې (ویزټ) تر زیږون وړاندې څارنو د مختلفو مودلونو د اغیزمنتیا د څیړنې پربنسټ، سپارښتنه کوي. نړیوال روغتیائي سازمان تر زیږون وړاندې څارنو د لیدنو د منځپانګې په اړه ځانګړی لاربښووني لري چې لاندې ټکي په بر کې نیسي :

- د وینې د فشار اندازه کول
- د تشو میتیازو(ادرار) ازمایښت په ادرار کې د پروتینو او باکتریا د شتون په خاطر
- د وینې ازمایښت د سفلیس او سختې کم خونی د معلوملو په خاطر
- د وزن او ونې اندازه کول (انتخابي)

د هغه پرسونل ډول چې د ۱۵ تر۴۹کالنی میرمنو لپاره ئې چې په تیرو دوو کلونو کې ئې زیږون کړی دی، تر زیږون وړاندې څارنې برابروي په ۸.۴ جدول کې ښودل شوي دي.

۸.۴ جدول: تر زیږون وړاندې د څارنې پوښښ

د ۱۵ تر۴۹کالنی میرمنو د سلنې ویش چې له سروې دوه کاله دمخه موده کې ئې زیږون کړی دی، تر زیږون وړاندې د څارنې برابرونکی پرسونل په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	هغه څوک چې تر زیږون دمخه څارنې برابروي								
	ډاکټر	نرس/ دایا	د دائي مرستیال	سیمه ایزه دایه	روغتیائي کارکوونکي	ترزیږون دمخه څارنه ندی ترلاسه شوي	ټول	ټول ماهر پرسونل	د هغومیرمنوشمیرچي له سروې دوه کاله دمخه موده کې ئې زیږون کړی دی
زون									
مرکزي	51.1	22.7	0.4	1.4	0.5	23.6	100	74.2	824
مرکزي لوړې سیمې	26.1	17.2	1.3	1.2	0.4	53.5	100	44.7	196
ختیځ	36.6	6.2	0.5	4	0.6	51.6	100	43.3	491
شمال	18.1	22.2	2.6	2.4	0.9	53.1	100	42.9	743
شمال ختیځ	24.6	23.2	5.1	3.9	0.7	42.4	100	52.9	869
سهیل	24.7	4.6	1.7	36	0	32.4	100	31.1	353
سهیل ختیځ	22.9	13.2	1.8	3.7	0.3	57.1	100	38	726
لویدیځ	21.5	13.3	3.4	11	0.2	50.2	100	38.2	662
د استوګنې ځای									
ښاري	54.1	19.6	3.4	0.8	0.2	21.7	100	77.1	903
کلیوالي	22.9	16.2	2.1	7.7	0.6	50	100	41.2	3,962
د زیږون پرمهال د مورعمر									
د 20 کم	30.5	17.3	1.9	8.2	0.6	41.3	100	49.7	747
34-20	29	16.3	2.4	6.2	0.3	45.1	100	47.8	3,463
49-35	25.3	18.8	2.5	5.3	1.3	46.7	100	46.6	652
د زده کړې درجه									
نا لوستی	25.5	16	2.2	7.1	0.6	48.1	100	43.8	4,311
لمړنی	45.7	26.1	4.3	1.8	0	22	100	76.1	286
ثانوي او ترهغې لوړی	62	19.1	2.5	0.9	0	15.2	100	83.6	268
د شتمنی شاخص کوانټیل									
ډیر بې وزلې	16.7	7.9	1.3	16	0.5	57.2	100	25.8	933
دویم	18.1	17.6	2	7.8	0.3	53.9	100	37.7	1,029
منځنی	22.4	17.2	2.7	4.7	0.6	51.9	100	42.3	993
څلورم	31.6	21.3	3.3	2.6	0.5	39.8	100	56.2	967
ډیر شتمن	55.9	19.8	2.4	1.3	0.6	20	100	78.1	944
ټول	28.7	16.8	2.3	6.4	0.5	44.7	100	47.9	4,865

[۱] **د څو شاخصیزه سروې ۵.۵ الف شاخص ، د زریزي پرمختیائي موخو۵.۵ شاخص**

تر زیږون وړاندې د څارنو پوښښ (د یوه ډاکټر، نرس، دایه) په واسطه په افغانستان کې په سلو کې د ۴۸ هغو ښځو سره چې د امیندواری په جریان کې لږترلږه یو ځل تر زیږون وړاندې څارنه ترلاسه کوي، ټیټ دی. تر زیږون وړاندې د څارنو په خدمتونو کې د زونونو ترمنځ د پام وړ توپیر شتون لري. تر زیږون وړاندې څارنو ډیره ټیټه کچه په سهیل زون (۳۱ سلنه) موندل شویده، په داسې حال کې چې ډیره لوړه کچه په مرکزي زون کې (۷۴) موندل شوې ده. تر زیږون وړاندې څارنې شاوخوا په سلو کې ۳۶ په ښاري ساحو کې (۷۷ سلنه) د کلیوالي ساحو (۴۱٪) په پرتله لوړه ده. د میرمنو د زده کړې درجه د زیږون وړاندې څارنو پر میزان باندې اغیزه لري. د هغو میرمنو په منځ کې چې په تیرو دوو کلونو کې ئې زیږون کړی دی، د ثانوي او ترهغې لوړو زده کړو درلودونکو میرمنو(۸۴٪) تر زیږون وړاندې څارنو لاس ته راوړل دوه برابره نظر هغو میرمنوته چې زده کړه ئې نده کړې (۴۴٪) راپور ور کړیدی. د دې سره جوخت، د ډیرشتمن کوانټیل میرمنی (۷۸٪) تر درې ځلې زیات نظر د ډیر بې وزلې کوانټیل میرمنو ته (۲۶سلنه) تر زیږون وړاندې څارنې ترلاسه کوي.

یونیسف او نړیوال روغتیائي سازمان لړترلړه تر زیږون وړاندي ښارني د څلور لیدنو سپارښتنه کوي. ۸.۵جدول تر زیږون وړاندې ښارني د لیدنو شمیر تر سروې دوه کاله مخکې د وروستني زیږون په جریان کې د برابرونکي د نه په پام کې نیولو له مخې د ټاکلو ځانګړتیا وو په بیلوالي سره ښئي.

۸.۵ جدول: تر زیږون وړاندې د ښارني د لیدنو شمیر

د هغو میرمنو د سلني ویش چې له سروې دوه کاله دمخه موده کې نی یو ژوندی زیږون درلودلی، تر زیږون وړاندې د ښارني د لیدنو شمیر د تولو برابرونکو په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د هغو میرمنو د سلني ویش چې ....درلودلي دي:							
	هیڅ کومه د ښارني لیدنه ترزیږون دمخه	یوه لیدنه	دوه لیدني	درې لیدنې	څلورلیدنې	راپورندی ورکړل شوی / نامعلوم	ټول	د هغو میرمنو شمیر چې ترسروې دوه کاله دمخه ني یو ژوندی زیږون درلودلی دی
زون								
مرکزي	24	8.6	15.7	16	33.6	2.6	100	824
مرکزي لوري سیمي	53.5	7	14.4	9.3	13.2	2.6	100	196
ختیځ	51.7	5.7	14.4	12	10.8	5.1	100	491
شمال	53.4	7.8	13	12	12.5	1.9	100	743
شمال ختیځ	42.5	6.2	13.8	15	13.7	8.7	100	869
سهیل	32.7	6.4	17.6	11	11.6	20.7	100	353
سهیل ختیځ	57.1	8.4	12.8	12	3.6	6.5	100	726
لویدیځ	50.3	11.3	15.7	8.6	11.5	2.6	100	662
د استوګنې ځای								
ښاري	22	8.4	15.9	16	32.8	4.6	100	903
کلیوالي	50.2	7.8	14.1	12	10.5	6	100	3,962
د زیږون پرمهال د مور عمر								
تر 20 کم	41.6	9.5	16.4	14	12.5	6.1	100	747
34-20	45.3	7.6	14.7	12	14.8	5.9	100	3,463
49-35	47	7.4	11.1	14	15.8	4.3	100	652
د زده کړې درجه								
نا لوستی	48.2	7.9	14.5	12	11.8	6	100	4,311
لمړنی	23.6	8.1	16.5	20	28.1	3.3	100	286
ثانوي او ترهغې لوړې	15.5	6.6	12.3	16	45.5	4.5	100	268
د شتمنی شاخص کوانتیل								
ډیر بې وزلي	57.6	6.3	14.5	9.2	5.8	6.7	100	933
دویم	54	8.9	13.3	9.4	7.8	6.6	100	1,029
منځنی	52.1	8.1	13.2	10	10.7	5.5	100	993
څلورم	39.9	8	14.5	16	17	4.7	100	967
ډیر شتمن	20.1	7.9	17.1	17	32.3	5.1	100	944
ټول	44.9	7.9	14.5	12	14.6	5.7	100	4,865

[1] څو شاخصیزه سروې ۵.۵ ب شاخص ، د زریزې پرمختیايي موخو ۵.۵ شاخص

یوه مور د هرو شپږو میاشتو څخه په (۱۵٪) کې لږترلږه څلور ځلې تر زیږون وړاندې څارنه ترلاسه کوي، په داسې حال کې چې په سلو کې ۴۱ میرمنو زیاتره له یوې مرتبې تر زیږون وړاندې څارنه ترلاسه کړې دی. د ډیرو بې وزلو کورنیو میندې هغوی چې لمړنۍ زده کړې لري، نظر هغو میندو ته چې ډیره زده کړه ئې کړي او زیاتې شتمنې دي کم د دې احتمال درلودلی چې څلور ځلې او یا زیاتره تر زیږون وړاندې څارنه لاسته راوړي. د ساري په توګه، راپور ورکړ شوی چې په سلو کې ۴ د هغو میرمنو کومې چې په ډیرو بې وزلو کورنیو کې ژوند کوي په مقابل کې ۳۲ سلنه د شتمنو کورنیو میرمنې څلور یا ترهغې زیات تر زیږون وړاندې د څارنې ویزت ترلاسه کړیدی.

۸.۶ جدول: تر زیږون وړاندې څارنې منځپانګه

د ۱۵ تر۴۹ کالنۍ میرمنو سلنه چې د وینې فشار ئې اندازه شوی، د ادرار نمونه ئې اخیستل شوي او د وینې نمونه ئې تر زیږون وړاندې څارنې د یوی برخې په توګه اخیستل شوی دی، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د واده شویو میرمنو سلنه چې :				د هغو میرمنو شمیر چې د دوو تیرو کلونو په موده کې ئې ژوندی زیږون کړی
	د وینې فشاراندازه شوی	د ادرار نمونه اخیستل شوي	د وینې نمونه اخیستل شوي	د وینې فشاراندازه شوی، د وینې او ادرار نمونه اخیستل شوي [1]	
زون					
مرکزي	46.6	47.5	36.5	27	824
مرکزي لوړې سیمې	30.3	14.8	12.8	7	196
ختیځ	36.9	27.2	26.1	19	491
شمال	27.5	14.7	10.5	5.4	743
شمال ختیځ	44.3	19.5	17.4	11	869
سهیل	31.5	18	13.6	9.9	353
سهیل ختیځ	28.9	21.6	19.4	7.5	726
لویدیځ	23.5	14.6	11.5	6.5	662
د استوګنې ځای					
ښاري	53.6	43.6	34.7	25	903
کلیوالي	30.5	19.1	16	9.2	3,962
د زیږون پرمهال د مورعمر					
تر 20 کم	36.4	24.3	19	12	747
34-20	34.7	23.9	19.7	12	3,463
49-35	33.5	21.6	19.2	13	652
د زده کړې درجه					
نا لوستی	31.6	20.3	16.6	9.7	4,311
لمړنی	50.5	39.8	28	18	286
ثا نوي او ترهغې لوړی	69.4	60.9	56.7	44	268
د شتمنۍ شاخص کوانټیل					
ډیر بې وزلي	22.9	11	10	5.9	933
دویم	27.4	14.3	13.2	5.9	1,029
منځنی	31.1	20.5	18.1	11	993
څلورم	39.2	28.3	19.2	13	967
ډیر شتمن	53.7	44.9	37.6	26	944
ټول	34.7	23.6	19.5	12	4,865

[1] د څو شاخصیزه سروې ۵.۶ شاخص

د خدمتونو ډول چې امیندوارو ښځو ترلاسه کړي په ۸.۴ جدول کې ښودل شوي دي. د هغو میرمنو د شمیر ترمنځ چې ترسروې دمخه ئې د دوو کلونو په جریان کې ژوندی زیږون درلودلی، په سلو کې ۲۰ راپور ور کړی چې تر زیږون وړاندې څارنې د لیدنې (وزیټ) په جریان کې ئې د وینې نمونه اخیستل شوي، په سلو کې ۳۵ راپور ورکړیدی چې د وینې فشار ئې اندازه شوی او په سلو کې ۲۴ راپور ورکړی دی چې د ادرار نمونه ئې اخیستل شوي دی. په ټوله

کې یوازې په سلو کې ۱۲ امیندوارو میرمنو تر زیږون وړاندې د څارنې لیدنې درلودلې چې په هغې کې ئې د وینې فشار اندازه شوی او ادرار او وینه ئې ازمایښت شوې ده. هغه میرمنې چې په ښارې ساحو کې ژوند کوي،(۲۵سلنه) نسبت هغوی ته چې په کلیوالي سیمو کې ژوند کوي (۹ سلنه) زیات د دې احتمال لري چې تر زیږون وړاندې سپارښت شوې څارنې لاسته راوړي. په مرکزي زون کې ښځې د هرو څلورو میرمنو څخه یوه میرمن تر زیږون وړاندې معیاري څارنې ترلاسه کړي، په داسې حال کې چې هغه میرمنی چې په شمال زون کې ژوند کوي تر زیږون وړاندې کمې معیاري څارنې (۵ سلنه) لاسته راوړي. د هغو میرمنو سلنه چې تر زیږون وړاندې معیاري څارنې لاسته راوړي د میرمنو په منځ کې د شتمنی په ډیر بې وزلي کوانټیل کې (۴ سلنه) د هغو په منځ کې چې زده کړه ئې ندې کړې (۱۰سلنه) دی.

د زیږون پر مهال مرسته

درې په څلور مړینې د امیندواری او د ماشوم د زیږیدنې په جریان کې او سمدستي د زیږون وروسته پیښیږي. د یوې مصئونې مور لپاره یواځنی مهمه مداخله په هر زیږون کی د دایګي د مهارتونو درلودونکی د یوه ماهر کارکوونکي د حضور تامینول او په بیړنیو حالاتو کې یوه مرکز ته د وړلو لپاره د حمل اونقل د یوې وسیلې شتون دی. موخه " د ماشومانو لپاره مناسبه نړی " د زیږون پرمهال ماهر مرسته کوونکي ته د میرمنو د استطاعت وړ او د چمتو لاس رسی له تامین څخه عبارت دی. د زیږون پر وخت په مرستې پوري اړوند د استفادې وړ شاخص عبارت دی له : د زیږونونو نسبت د ماهر مرسته کوونکي سره، په روغتیائي موسسو کې د زیږونونو نسبت، د زیږون پرمهال د ماهر کس د حضورشاخص، همدارنګه د زریزې د پرمختیائي موخو په هکله د پرمختګ معلومول او د امیندواری او زیږون له کبله د ۱۹۹۰ تر۲۰۱۵ کلونو ترمنځ د مړینې د کچې درې په څلور برخې ته د راکمولو په خاطر د استفادې وړ ګڼل کیږي.
د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې د هغو زیږونونو د نسبت د ارزونې لپاره چې د یوه ماهر کارکوونکي په واسطه صورت نیسي، یو لړ پوښتنو ته ځای ورکړل شوی دی، یو ماهر مرسته کوونکی ډاکټر، نرس، دایه او د دائې مرستیال په برکې نیسي . ۷.۷جدول د میرمنو سلنه د زیږون پرمهال د مرستې او د هغه کس د ډول په بیلوالي چې مرسته ئې کړې ده، ښودونکی دی.

د ۱۵ تر۴۹ کالنی میرمنو د سلنې ویش چې د سروې دمخه د تیرو دوو کلونو په موده کې ئې ژوندی زیږون درلود د هغې کس په بیلوالي چې د زیږون پرمهال ئې ورسره مرسته کړي او د هغو زیږونونو سلنه چې د جراحی د برخې په واسطه ئې صورت موند لی دی، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	هغه کس چې د زیږیدنې مرسته ئې کړیده											
	ډاکټر	نرس/دایه	د دائي مرستیال	سیمه ایزه دایه	د ټولنې روغتیائي کارکوونکی	خپلوان/دوستان	نور/ نامعلوم	چا مرسته نده کړي	ټول	هغه زیږونونه چې د ماهر کس په واسطه ئې صورت موندلی [1]	د هغو زیږونونو سلنه چې د جراحی د برخې په واسطه ئې صورت موندلی دی [2]	د هغو میرمنو شمیر چې د سروې دمخه په تیرو دوو کلونو کې ئې ...
زون												
مرکزي	51.3	15.9	0.4	9.4	0.9	19.6	1.4	1	100	67.6	7.6	824
مرکزي لوړې سیمې	14.4	11.6	1.2	47	0.9	22.2	1.3	1.6	100	27.2	2	196
ختیځ	30.9	6.1	0.7	16	2	32.7	11.3	0.2	100	37.7	1.6	491
شمال	7.2	16.1	1.9	27	1.1	44.1	2	0.6	100	25.1	2.6	743
شمال ختیځ	14.1	23.6	5.3	38	1.1	17.4	0.8	0.2	100	42.9	2.9	869
سهیل	14.8	4.7	1.7	67	0	10.1	1.3	0.5	100	21.2	0.7	353
سهیل ختیځ	12.4	22.2	3.2	16	3.1	30.8	7.3	5.4	100	37.8	4.9	726
لویدیځ	9	15	2.4	51	1.2	18.4	2.4	0.6	100	26.5	2.6	662
د استوګنې ځای												
ښاري	48.2	21.8	4.4	13	0.2	10.2	1.3	0.8	100	74.3	8.7	903
کلیوالي	13.8	14.9	1.9	34	1.7	28.6	3.8	1.4	100	30.5	2.4	3,962
د زیږون پرمهال د مور عمر												
تر 20 کم	22	15.3	2	34	1.5	22	2.8	0.4	100	39.2	2.9	747
34-20	20.3	16.2	2.4	29	1.3	25.8	3.4	1.5	100	38.9	3.6	3,463
49-35	17.4	17.1	2.5	31	1.8	25.5	3.7	1.4	100	37	4.3	652
د زیږون ځای												
د دولتي سکتور روغتیائي آسانتیا	52.3	39.5	4.9	0.7	0.6	1.8	0.1	0	100	96.7	11	1,363
د خصوصي سکتور روغتیائي آسانتیا	64.7	28.8	3.1	0.6	0	2.9	0	0	100	96.6	10.1	237
کور	3.4	5.6	1.2	46	1.8	37.8	2	2	100	10.3	0	3,149
نور	26.4	11.6	11.9	0	24.2	25.9	0	0	100	(*)	(*)	12

د زده کړې درجه												
نالوستی	16.6	15.3	2.3	32	1.5	26.8	3.7	1.5	100	34.2	3	4,311
لمرنی	35.5	24.8	3.6	17	0.4	17.1	1.3	0.1	100	63.9	6.8	286
ثا نوي اوترهغي لوړی	60.7	20.5	1.8	7.8	0.2	8.4	0.3	0.2	100	83	8.8	268
د شتمنی شاخص کوانتیل												
ډیر بی وزلي	8.4	6.6	0.5	45	3.3	30.8	4.7	1	100	15.6	0.9	933
دویم	7.9	14.3	2.8	38	1	30.9	4.3	1	100	24.9	1.5	1,029
منځنی	14.8	14.8	1.5	31	1	30.5	4.2	2	100	31	2.6	993
څلورم	20.9	22.1	3.5	25	1	22.5	2.6	2.2	100	46.6	4.2	967
ډیر شتمن	50.1	22.9	3.4	11	0.8	10.7	1.1	0.4	100	76.3	9	944
ټول	20.2	16.1	2.3	30	1.4	25.2	3.4	1.3	100	38.6	3.6	4,865

[1]- د څو شاخصيزه سروې ۵.۷ شاخص، د زريزې پرمختيائي موخو ۵.۲ شاخص، د څو شاخصيزه سروې ۵.۹ شاخص

***دا ښئي چې سلنه د ۲۵ ځخه کمو ناوزن شويو پيښو پربنسټ محاسبه شوې ده**

د ټولو هغو زيږونونو ځخه چې د سروې دمخه په تيرو دوو کلونو کې ئې صورت موندلی دی په سلو کې ۳۹ د ماهر پرسونل په مرسته وو(۸.۷جدول). دغه سلنه په سلو کې د ۶۸ سره په مرکزي زون کې ډيره لوړه او په سهيلي زون کې په سلو کې د ۲۱ سره ډيره ټيټه ده. هر څومره چې ميرمنې د ډيرې زده کړې درلودونکې دي ښائي د ماهر کارکوونکي په مرسته زيږون وکړي.

ډاکترانو ۲۰ په سلو کې، نرسانو او دايو ۱۶ په سلو کې او د دائي مرستيال ۲ په سلو کې زيږيدنو سره مرسته کړې ده. هغه زيږيدنې چې د ماهر پرسونل په شتون کې ئې صورت موندلی، په ښاري ساحو کې نسبت کليوالي ساحو ته ډير دود لري. په ټوله کې ۶۰ په سلو کې زيږيدنې د افغانستان د څو شاخصيزه سروې ځخه دمخه په دوو تيرو کلونوکې د غير ماهر پرسونل په مرسته صورت موندلی. عمده غير ماهر پرسونل عبارت دی له سيمه ايزو دايو (۳۰ سلنه) يا خپلوان او دوستان (۲۵سلنه). د شمال په زون کې ۴۴ په سلو کې زيږيدنې د خپلوانو يا دوستانو په مرسته صورت نيسي او په ختيځ زون کې ۳۳ په سلو کې زيږيدنې د خپلوانو او دوستانو په مرسته صورت موندلی. د غير ماهر پرسونل ځخه استفاده په کليوالي ساحو کې (۲۹ سلنه) د ښاري ساحو په پرتله (۱۰ سلنه) زيات ډيروالی لری چې ښائي د روغتيائي ښځينه کارکوونکو د کمښت او د روغتيائي آسانتياو د محدوديت له امله وی. په افغانستان کې، د جراحی په واسطه زيږيدنه په سلو کې د ۴په ټيټه کچه کې د پام په وړ ډول د نړيوال معيار ځخه چې د (۵ تر۱۵) پورې دی، ډيره ټيټه ده. د پيوستون يوه پياوړې اړيکه د زون، د استوګنې ځای، د زده کړې درجې او شتمنی ترمنځ په ښکاره ډول شتون لري. د بيلګې په توګه په مرکزي زون کې د جراحی په واسطه زيږيدنه په سلو کې ۸ د سهيلي زون په پرتله چې په سلو کې د يوه ځخه په کمه کچه کې وه. په ښاري ساحو کې ۹ سلنه زيږيدنې د جراحی په واسطه صورت موندلی او په مقابل کې په کليوالي ساحو کې دا رقم په سلو کې ۲ وه. د ثانوي او تر هغو لوړو زده کړو لرونکو ميندو لپاره د جراحي په واسطه زيږيدنې په سلو کې ۹ موارده صورت موندلی، په داسې حال کې چې دا کار په سلو کې د ۳ په هغو پيښو کې چې مور زده کړه نه وه کړې صورت موندلی. د هغو زيږيدنو لپاره چې په دولتي روغتيائي آسانتيا کې ئې صورت موندلی، د جراحي په واسطه زيږيدنه په سلو کې ۱۱ او د خصوصي روغتيائي آسانتياو لپاره په سلو کې ۱۰ موارده وو.

د زيږون ځای

د هغو زيږونونو د نسبت زياتوالی چې په يوه روغتيائي آسانتيا کې صورت مومي، د مور او ماشوم لپاره د روغتيائي ګواښونو په راکمولو کې يو مهم لامل ګڼل کيږي. د زيږيدنې پر مهال روغتيائي شرايط او طبي مناسبه ځارنه کولای شي د پيچلتياو او ميکروبي کيدنې ګواښ چې کيدلای شي د ماشوم يا مور د مړينی او يا ناروغی لامل وګرځي، راکم کړي. ۸.۸ جدول د ۱۵ تر ۴۹ کالنی ميرمنو د سلنې ويش چې تر سروې دمخه د دوو کلونو په موده کې ئې يو ژوندی زيږون درلود، د استوګنې د ځای په بيلوالي او د هغو زيږيدنو سلنه چې په يوه روغتيائي آسانتيا کې ئې صورت موندلی د شاليديزو ځانګړنو پربنسټ ښئي .

۸.۸ جدول: د زیږون ځای

د ۱۵ تر۴۹ کالنی میرمنو د سلنی ویش چې د سروی دمخه د تیرو دوو کلونو په موده کې ئې یو ژندی زیږون درلود د زیږون د ځای په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹	د زیږون ځای							
	د دولتي سکتور روغتیائي آسانتیا	د خصوصي سکتور روغتیائي آسانتیا	کور	نور	راپورندی ورکړل شوی/ نامعلوم	ټول	په روغتیائي آسانتیا کې زیږون شوی ۱	د ۱۵ تر۴۹ کالنی میرمنو شمیر چې له سروی دوه کاله دمخه ئې ژوندی زیږون درلوده
زون								
مرکزي	53	10.5	35.2	0.2	1	100	63.6	824
مرکزي لوړی سیمي	22.7	1.2	74.6	0.4	1.2	100	23.9	196
ختیځ	32.2	2	54.8	0	11	100	34.2	491
شمال	18.4	2.3	78	0.5	0.9	100	20.7	743
شمال ختیځ	27.8	3.8	66.9	0.6	0.8	100	31.6	869
سهیل	7.8	6	85.4	0	0.8	100	13.8	353
سهیل ختیځ	23.9	6.8	67.9	0	1.4	100	30.8	726
لویدیځ	21.8	2.6	73.7	0.1	1.9	100	24.3	662
د استوګنی ځای								
ښاري	53.2	13	32.9	0.2	0.7	100	66.2	903
کلیوالي	22.3	3	72	0.2	2.5	100	25.3	3,962
د زیږون پرمهال د مور عمر								
تر 20 کم	29.3	4.5	64.3	0.1	1.9	100	33.7	747
34-20	28.1	5	64.4	0.3	2.2	100	33.1	3,463
49-35	26.3	4.6	66.7	0.3	2	100	30.9	652
د هغو ښځو شمیر چې ....ویزټ ئې درلود								
هیڅ	13.9	2.2	79.1	0.1	4.7	100	16.1	2,186
3-1	35.6	5	59.2	0.2	0	100	40.6	1,690
تر4 پورته	50.9	12.9	35.5	0.5	0.1	100	63.8	711
راپورندی ورکړی شوی/نامعلوم	34.4	4.9	60.3	0.5	0	100	39.2	279
د زده کړي درجه								
نا لوستی	24.6	4	68.8	0.2	2.3	100	28.6	4,311
لمړنی	51	7.5	40.3	0.3	0.9	100	58.5	286
ثا نوي او ترهغي لوړی	57.7	16.6	24.6	0.4	0.7	100	74.3	268
د شتمنی شاخص کوانتیل								
ډیر بې وزلي	10.5	2	84.7	0	2.9	100	12.5	933
دویم	19.5	1.1	76.1	0.4	2.9	100	20.6	1,029
منځنی	23.4	3.4	70.7	0	2.5	100	26.8	993
څلورم	33.1	5.2	59.5	0.5	1.7	100	38.3	967
ډیر شتمن	54.3	13	31.8	0.3	0.6	100	67.4	944
ټول	28	4.9	64.7	0.2	2.1	100	32.9	4,865

۱ د څو شاخصیزه سروی ۵.۸ شاخص

په افغانستان کې نیږدې ۳۳ سلنه زیږیدنې په یوه روغتیائي آسانتیا کې صورت مومي او په سلو کې ۲۸ زیږیدنې په دولتي روغتیائي آسانتیاو، ۵ سلنه په خصوصي روغتیائي آسانتیاو کې په بر کې نیسي. ترنیمائي زیاتي زیږیدنې (۶۵ سلنه) په کور کې صورت مومي. د سني ګروپونو په بیلوالي، تر۲۰ کالنۍ کمي میرمنې (۳۴٪) اود ۲۰تر۲۴ کالنۍ میرمنې (۳۳٪) زیاتره ښائي په روغتیائي آسانتیا کې زیږیدنه وکړي. په ښاري ساحو کې میرمنې (۶۶سلنه) د خپلو کلیوالي سیالانو په پرتله (۲۵ سلنه) دوه ځلې زیات ښائي په روغتیائي اسانتیا کې زیږیدنه وکړي.
په مرکزي زون کې ډیر لوړ نسبت موسساتي زیږیدنو درلوده، په داسې حال کې چې دغه نسبت په سهلي زون کې ډیر ټیټ (۱۴٪) دی. هغه میرمن چې د لوړې درجې زده کړې لري د هغو میرمنو په پرتله چې کمه زده کړه ئې کړې ده زیاتره ښائي چې په یوه روغتیائي آسانتیا کې زیږیدنه وکړي. دهغو زیږیدنو نسبت چې په یوه روغتیائي آسانتیا کې صورت نیسي د شتمنۍ د کوانټیل سره په لوړتیا کې په چټکتیا سره په سلو کې د ۱۲ زیږیدنو څخه د شتمنۍ په ډیر ټیټ کوانټیل کې ۶۷٪ ته په ډیر لوړکوانټیل کې زیاتوالی مومي. زیاتره هغه میرمنو چې تر زیږون وړاندې څارنې ئې ندي ترلاسه کړي (۷۹سلنه) په کور کې زیږون کړی دی.

په افغانستان کې د امیندوارۍ د روغتیا څرنګوالی

ډیر کالونه کیږي چې افغانستان د زیږیدنو او امیندوارۍ څخه د راولاړې شوي مړینې د ډیرې لوړې کچې درلودونکي په توګه پیژندل شوی دی. په داسې حال کې چې دا حالت په تیره لسیزه کې د هغو میرمنو په زیات شمیر کې چې ماهر مرسته کوونکي ته لاس رسی لري، بدلون کړی دی خو لا تراوسه هم زیات کارونه پاتې دي ترڅو د ښځو لپاره د ماشوم د زیږیدنې پرمهال د ژوندي پاتې کیدو او د یوې مناسبې موروالۍ څخه د خوند اخیستنې د لا ښو فرصتونو د رامنځ ته کولو په هکله ترسره شي. د امیندوارۍ د روغتیا مصئون دودونه د بشرۍ پرمختیا د شاخصونو له لړۍ سره ډیرې نیږدې اړیکې لري، لکه د ماشومانو مړینه او د نجونو ښوونځیو ته شاملیدل. لدې کبله په افغانستان کې د ښځو د امیندوارۍ په روغتیا کې پانګونه په حقیقت کې د افغانستان په بشري پرمختیا کې پانګونه ده. د زیږون یوازې د پنځو کلونو لپاره د شاته غورځولو بالقوه اغیزې د دې ښکارندوی دی چې د وګړو د ودې
د پرځای ساتنې او په بې وزله هیوادونو کې د کورنې ناخالص تولید پر زیاتوالي او د مجادلې په حال کې اقتصاد باندې د ملیاردونو ډالرو په ور زیاتولو باندې تمام شوی دی.[۱۷] ډیره مهمه دا چې د ډیرې مصئونې امیندوارۍ روغتیا د موروالي په دود کې د میندو سره مرسته کوي چې له زیږیدنې ژوندی پاتې شي، ډیر اوږد ژوند وکړي او صحتمند ماشومان وروزي.

---
[۱۷] UN, 2009: Bruce, Judith and Bongaarts, John. “The New Population Challenge.” From Laurie Mazur (Ed.), A pivotal Mome Population, Justice, and the Environment Challenge. Washington, DC: Island Press.

9

د ماشومانو پرمختګ

زده کړه او ښوونه او روزنه د ماشومتوب په لمړیو کې

په ښوونه کې پرمختګ زیاتره د هغو شناختي ورتیاوو سره چې په تیتوعمرونو کې ترلاسه کیږي اړیکه لري، د ماشومتوب په لمړیو کې د ښوونې او د زده کړې په پروګرامونو کې برخه اخیسته کولای شي د ماشوم په ورپسې ښوونه او روزنه کې مهم نقش ولوبوي. ځکه چې هغه د زده کړې سره چلند ته شکل ورکوي اود ماشومانو سره مرسته کوي چې ټولنیزو لمړنیو مهارتونو ته وده ورکړي. هغه شمیر ماشومان چې د ماشومتوب په لمړیوکې د ښوونې او د زده کړې پروګرامونو ته لاس رسی لري ډیر ښائي پرمختتلي او لمړنیو زده کړو ته لاس رسی ولري.

۹.۱جدول: د ماشومتوب په لمړیو کې ښوونه او روزنه

	د ۳۶ تر۵۹میاشتني ماشومانو سلنه چې همدا اوس د ماشومتوب د لمړنیو تعلیماتو په یوه پروګرام کې حضور لري	د۳۶ تر۵۹میاشتني ماشومانو شمیر
د ۳۶ تر ۵۹ میاشتني ماشومانو سلنه چې د ماشومتوب په لمړیو کې د ښوونې او روزنې په یوه سازمان یافته پروګرام کې حضورلري، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹		
عمر		
نارینه	1	3,547
ښځینه	1.1	3,364
زون		
مرکزي	3.3	961
مرکزي لوړې سیمې	1.8	223
ختیځ	1	820
شمال	0.6	948
شمال ختیځ	0.9	1,132
سهیل	0.5	1,023
سهیل ختیځ	0.1	1,018
لویدیځ	0.8	785
د استوګنې ځای		
ښاري	4	1,007
کلیوالي	0.5	5,904
د ماشوم عمر		
36-47 میاشتني	0.7	3,438
48-59 میاشتني	1.4	3,474
د زده کړې درجه		
نالوستی	0.7	6,407
لمړنی	0.9	269
ثا نوي او ترهغې لوړې	9.4	232
د شتمنۍ شاخص کوانتیل		
ډیر بې وزلي	0.2	1,535
دویم	0.6	1,493
منځنی	0.6	1,427
څلورم	0.5	1,375
ډیر شتمن	3.9	1,081
ټول	1	6,911

[1] د څو شاخصیزه سروې ۶.۷ شاخص

په افغانستان کې یوازې ۱٪ د ۳۶ تر ۵۹ میاشتني ماشومانو تر ښوونځي دمخه زده کړې تعقیبوي (۹.۱ جدول). د ښاري او کلیوالي او د زونونو ترمنځ توپیر د پام وړ دي. د حضور رقم په ښاري سیمو کې د کلیوالي سیمو په پرتله ۸ ځلې لوړ دی. د ۳۶ تر ۵۹ میاتشني ماشومانو ترمنځ، تر ښوونځي دمخه تعلیماتو کې حضور لرل زیاتره په مرکزي زون کې (۳ سلنه) خپور دی او په سهیل ختیځ زون کې (نیږدې په سلو کې صفر) ډېرتیټ دی. هیڅ ډول جنسي توپیر شتون نلري، خو د اقتصادي او ټولنیز حالت له پلوه توپیر د پام وړ دی. نیږدی ۴ سلنه ماشومان چې په شتمنو کورنیو کې ژوند کوي، تر ښوونځي دمخه زده کړې تعقیبوي، په داسې حال کې چې دغه رقم د بې وزلو کورنیو لپاره په سلو کې ۰.۲ ته راکمېږي. ډېره مهمه ځانګړنه چې تر ښوونځي دمخه تعلیماتو توپیر په ګوته کوي، د مور د زده کړې درجه دی. د مثال په توګه، تر ښوونځي دمخه تعلیماتو کې حضور د هغو ماشومانو په منځ کې چې میندې ئې ثانوي او یا ترهغې لوړې زده کړې لري ۹ سلنه دی چې په پرتله ئې کومو چې میندو ئې زده کړه ندی کړې له ۱٪ څخه کمه ده.

بالغ کسان چې د ماشومانو سره په فعالیتونو کې بوخت دي

په ښه ډول درک شوی دی چې د مغزو د پراختیا بیړنی وده د ژوندانه د دریو تر څلورو لمړنیو کالونو موده کې رامنځ ته شوي او د کورنی څارني څرنګوالی په دغه موده کې دماشوم د ودې ټاکوونکی لامل دی. په دې برخه کې له ماشومانو سره د بالغو کسانو فعالیت، په کور کې د ماشومانو د کتابونو شتون او د څارنې شرایط د کورنی څارنې د څرنګوالي مهم شاخصونه دي. ماشومان باید د فزیکي له پلوه صحتمند، د اروا له پلوه چمتو، د اقتصادي له پلوه مصئون او د اجتماعي له پلوه پیاوړي او د زده کړې لپاره تیار وي.

په سروې کې یو لړ معلومات د یو شمیرهغو فعالیتونو په اړه چې تر ښوونځي دمخه زده کړو ځنې ملاترکوي، راټول شوي دي. په دغه فعالیتونو کې له ماشومانو سره په لاندې فعالیتونو کې د بالغو کسانو بوختیا شاملېږي: د کتاب لوستل یا انځوریزو کتابونو ته لیدل، کیسې ویل، بدلې ویل، له کوره چار دیوالی او یا انګړ ته بهر د ماشومانو بیول، د ماشومانو سره لوبې کول، د نام ایښودلو لپاره د ماشومانو سره یوځه وخت تیرول، د شیانو شمیرل یا انځورول.

۹.۲ جدول: د زده کړې لپاره ملاتړ

د ۳۶ تر ۵۹ میاشتني ماشومانو سلنه چې د کورنۍ یو بالغ کس په هغه فعالیتونو کې چې زده کړه او ښوونځي ته د تللو تیاري هڅوي تر سروې درې ورځې دمخه ور سره بوخت وه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د ۳۶ تر ۵۹میاشتني ماشومانو سلنه		د فعالیتونو منځنی شمیر			
	چې ورسره د کورنۍ بالغ کسان په څلورو یا ترهغې زیاتو فعالیتونو کې بوخت دي	چې پلار ورسره په یوه یا تر یوه زیات فعالیت کې بوخت دي ۲	د کورنۍ کوم غړی د ماشوم سره بوخت وه	پلار د ماشوم سره بوخت وه	د هغو ماشومانو شمیر چې د خپل سکه پلار(بیولوژیکي) سره ژوند کوي	د ۳۶ تر ۵۹ میاشتني ماشومانو شمیر
عمر						
نارینه	73.6	63.3	4.2	1.1	2.1	3,547
ښځینه	72.7	60.2	4.2	1.1	1.9	3,364
زون						
مرکزي	75.6	58.2	4.4	1	2.4	961
مرکزي لوړې سیمې	80.6	46.2	4.6	0.8	6	223
ختیځ	77.3	67.2	4.4	1.1	1.2	820
شمال	77.4	57.2	4.3	0.9	2.2	948
شمال ختیځ	69.3	54.3	4.1	0.8	3	1,132
سهیل	75.5	74.3	4.3	1.8	1.3	1,023
سهیل ختیځ	61.5	73.8	3.7	1.3	1.1	1,018
لویدیځ	75.9	49.4	4.1	0.8	1.4	785
د استوګنې ځای						
ښاري	80.1	61.7	4.7	1.1	3.1	1,007
کلیوالي	71.9	61.8	4.1	1.1	1.8	5,904
د ماشوم عمر						
36-47میاشتني	71.8	61.1	4.1	1	1.6	3,438
48-59 میاشتني	74.5	62.5	4.3	1.2	2.4	3,474

د مور د زده کړې درجه						
نا لوستی	72	61.7	4.2	1.1	1.9	6,407
لمړنی	82.9	58	4.6	1.1	3.4	269
ثانوي او ترهغې پورته	91.7	67.8	5.2	1.2	2.2	232
د پلار د زده کړې درجه						
نا زده کړي	70.4	59.3	4.1	1	n/a	4,540
لمړنی	75.5	59.3	4.3	1	n/a	816
ثا نوي او ترهغې پورته	80.8	73.4	4.6	1.4	n/a	1,431
پلار په کور کې نه وه	68.8	0	4.2	n/a	n/a	120
د شتمنی شاخص کوانتیل						
ډیر بې وزلې	72.3	60.8	4.1	1	2.8	1,535
دویم	72.1	60.3	4.1	1.1	2	1,493
منځنی	69.7	64.6	4.1	1.2	1.8	1,427
څلورم	73.2	62.9	4.3	1.2	1.1	1,375
ډیر شتمن	80.2	60	4.6	1.1	2.3	1,081
تول	73.1	61.8	4.2	1.1	2	6,911
[1] د څو شاخصیزه سروې ۶.۱ شاخص، ۲ د څو شاخصیزه سروې ۶.۲ شاخص						

د دوو ثلثو(۷۳سلنه) د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو سره د کورنی یو بالغ غړی په څلورو یا تر څلورو زیاتو فعالیتونو کې چې د زده کړې او ښوونځي ته د تللو د تیاري سره مرسته کوي له سروې وړاندې د دریو ورځو په جریان کې، بوخت وه (۹.۲ جدول). د هغو فعالیتونو منځنی شمیر چې بالغ کسانو د ماشومانو سره بوخت و څلور فعالیتونه وو. جدول همدا راز دا ښئي چې د پلار بوختیا په یوه او یا له یوه څخه زیاتو فعالیتونو کی ۶۲ سلنه وه. د زده کړې په فعالیتونو کې ئی د خپلو زامنو څخه د پلار ملاتړ په سهیلي زون کې ډیر زیات (۷۴ سلنه) دی، په داسې حال کې چې دا کار د مرکزي لوړو سیمو په زون کې ډیر ټیټ (۴۶ سلنه) دی. په زړه پوري خو داده چې هغه ماشومان چې د اقتصادي او ټولنیز حالت له پلوه په منځنی ډول کورنیو کې ژوند کوي د زده کړې په خاطر د خپل پلار څخه په ډیره لوړه کچه ملاتړ ترلاسه کوي. همدا راز د پلار د زده کړې د درجې له پلوه توپیرونه موندل شوي دي یعني هغه پلرونه چې د ثانوي او یا ترهغې د لوړې درجې زده کړې لري په یوه یا تر یوه زیات فعالیت کې د ماشوم سره بوخت وه (۷۳ سلنه) چې د نا لوستو پلرونو د (۵۹ سلنې) په پرتله ډیرې له ماشومانو سره مرسته کوي.

پلرونه له زامنو سره (۶۳ سلنه) د نجونو څخه یو څه زیات (۶۰ سلنه) په فعالیتونو کې بوخت دي. د بالغو کسانو زیات نسبت په ښاري ساحو کې (۸۰ په سلو کې) د کلیوالي ساحو په پرتله (۷۲ په سلو کې) د ماشومانو سره د زده کړې په فعالیتونو کې بوخت دي. د اقتصادي او ټولنیز حالت او زونونو له پلوه پیاوړی توپیرونه لیدل شوي دي: د ماشومانو سره په فعالیتونو کې د بالغو کسانو بوختیا د مرکزي لوړو سیمو په زون کې ډیره لوړه (۸۱ سلنه) او د سهیل ختیځ په زون کې ډیره ټیټه (۶۲ سلنه) ده، په داسې حال کې چې دغه نسبت د هغو ماشومانو لپاره چې په ډیرو شتمنو کورنیو کې ژوند کوي په سلو کې ۸۰ د ۷۲ سلنه هغو په مقابل ده کې چې په ډیرو بې وزلو کورنیو کې ژوند کوي.

د لوستنې توکو او د لوبو ځیزونو ته د ماشومانو لاس رسي

کتاب ته د ماشومانو لاس رسي د ماشومتوب د لمړیو کلونو په جریان کې نه یوازې د ماشوم لپاره د چاپي ادبیاتو د موخې او ماهیت څخه د درک ښه زمینه برابروي، بلکه د ماشوم لپاره همدا راز د نورو د مطالعی او لیدنې لکه د نورو ماشومانو د کورنې کار لیدنې فرصت برابروي. په کورنۍ کې د کتابونو شتون وروسته بیا په ښوونځي کې د کاریدنې او د موادو په پراختیا کې مرسته کوي.

د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې د ټولو میندو/ ځارونکو څخه د ماشومانو د کتابونو د شمیر یا انځوریزه کتابونو، کورنی ځیزونو او بهر ځیزونو، په کور کې د جوړ شویو د لوبو ځیزونو او یا هغه د لوبو شیانو په هکله چې له هټۍ ځینې راوړل شوي، پوښتنه شوي ده.

۹.۳ جدول: د زده کړې توکي

د پنځه کلنۍ عمر لاندې ماشومانو سلنه په کورنۍ کې د ماشومانو د شته کتابونو د شمیر په بیلوالي او د لوبو هغه ځیزونه چې ماشوم ورسره لوبې کوي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	هغه کتابونه چې کورنۍ نی د ماشوم لپاره لري:		هغه د لوبو ځیزونه چې ماشوم ورسره لوبې کوي:				
	۳ یا زیات د ماشومانوکتابونه [1]	۱۰ یا زیات د ماشومانوکتابونه	په کور کې جوړ شوي د لوبو ځیزونه	د لوبو هغه ځیزونه چې له هټۍ رانیول شوي دي	د کور ځیزونه/ هغه ځیزونه چې له کور نه بهر ئې موندلي	دوه یا تردوه زیات د لوبو ځیزونه	تر ۵ کلنۍ عمر لاندې ماشومانو شمیر
جنس							
نارینه	2.1	0.4	61.4	48.5	43.9	53.6	7,653
ښځینه	2.3	0.4	60.8	46.5	43.2	51.6	7,218
زون							
مرکزي	3.9	0.8	55.8	62	31.6	51.1	2,230
مرکزي لوړې سیمې	1.9	0.5	26.2	25.9	39.9	27.9	517
ختیځ	2.8	0.2	70.8	48.8	65.4	66.8	1,667
شمال	1.4	0.3	63.3	42	39.5	52.3	2,087
شمال ختیځ	0.5	0.1	60	43.1	43	52.4	2,464
سهیل	1.6	0.8	71.9	50.2	44.6	52.1	1,774
سهیل ختیځ	3.1	0.2	58.8	51.9	39.7	52.3	2,308
لویدیځ	2.3	0.2	60	38.8	48.6	50.1	1,825
د استوګنې ځای							
ښاري	5	1.4	55.5	66.5	34.9	55.9	2,398
کلیوالي	1.7	0.2	62.2	43.9	45.2	52	12,474
عمر							
0-23میاشتنې	0.4	0.1	38.9	32.7	23.1	29	4,741
59-24 میاشتنې	3	0.5	71.5	54.4	53.1	63.7	10,131
د زده کړې درجه							
نا لوستی	1.8	0.3	61.6	45.4	44.3	52.1	13,532
لمرنی	2.4	0.3	51.1	60.6	36.7	53.2	698
ثا نوي او ترهغې پورته	10.7	2.4	60	77.9	36	63.6	634
د شتمنۍ شاخص کوانټیل							
ډیر بې وزلي	1.4	0	66.5	35	47.7	52.2	3,101
دویم	1.2	0.1	61.5	38.4	44.2	48.9	3,190
منځنی	1	0.2	62.2	45.4	45.6	53.6	3,015
څلورم	2.7	0.2	58.3	54.4	41.6	52.4	2,983
ډیر شتمن	5.2	1.4	56.2	68.2	37.6	56.8	2,583
ټول	2.2	0.4	61.1	47.5	43.6	52.6	14,872

[1] د څو شاخصیزه سروې ۶.۳ شاخص، ۲ د څو شاخصیزه سروې ۶.۴ شاخص

په افغانستان کې، یوازې ۲ په سلو کې د ۰ تر۵۹ میاشتنې ماشومان په داسې کورنیو کې ژوند کوي چې په هغې کې لږترلږه د ماشومانو درې توکه کتابونه شته دي (۹.۳ جدول). د ماشومانو نسبت د ۱۰ کتابونو یا ترهغې زیات نیږدې صفر ته کموالی مومي، په داسې حال کې چې جنسیتي توپیر نه دی لیدل شوی، داسې لیدل کیږي چې ښاري ماشومان (۵ سلنه) نسبت کلیوالي ماشومانو ته (۲ سلنه) د ماشومانو کتابونو ته زیاتره لاس رسی لري.

د ماشومانو د کتابونو شتون د ماشوم د عمره سره مثبته پیاوړي اړیکه لري. په سلو کی ۴ د ۲۴ تر۵۹ کالنی ماشومانو لپاره دري یا تردریو زیات کتابونه په کور کی موجود دي، په داسي حال کي چي دغه رقم د ۰ تر۲۳ کالني ماشومانو لپاره یو څه له ۰ څخه زیات دی. د ماشومانو د کتابونو شتون د مور د زده کړې له درجي سره مثبته اړیکه لري. په سلو کي ۱۱ د هغو ماشومانو چي میندې ئې د ثانوي او یا ترهغي لوړې زده کړو لرونکي دي درې او یا تر دریو زیات د ماشومانو کتابونه لري. د پام وړ توپیرونه د ماشومانو د کتابونو د شتون په اړه د زونونو پراساس او د کورنیو د اقتصادي او ټولنیز حالت په بیلوالي موندل شوي دي.

۹.۳ جدول همدا راز دا ښئي چي د ۰ تر۵۹ میاشتني ماشومانو په سلو کي ۵۳ دوه او یا له دوو زیات د لوبو څیزونه درلودل چي په کورکي ورسره لوبي وکړي. هغه د لوبو څیزونه چي د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کي سروې شوي دی په کور کي جوړښوي د لوبو څیزونه (لکه نانزکه او ګاډي او داسي نور د لوبو څیزونه چي په کور کي جوړشوي دي)، هغه د لوبو څیزونه چي له یوې هټی څیني رانیول شوي دي او د کور سامان (لکه لوښي او کاسي) او هغه سامان او توکي چي له کوره بهر پیدا کیږي (لکه لرګي، ډبره یا پاڼي) په برکي نیسي.

وموندل شوه چي ۴۸ سلنه د ۰ تر۵۹ میاتشتني ماشومان د لوبو له هغه څیزونو سره لوبې کوي چي له یوې مغازې څني برابرشوي دي او د لوبو د هغو څیزونو سلنه چي په کور کي جوړشوي دي ۴۱ دي. د هغو ماشومانو نسبت چي دوه یا تردوه زیات د لوبو څیزونه لري د نارینه ماشومانو په منځ کي ۵۴ سلنه او د ښځینه ماشومانو په منځ کي ۵۲ سلنه دي. یو څه توپیر د ښاري وګړو(۵۶سلنه) او کلیوالي وګړو(۵۲سلنه) تر منځ موندل شویدي. که څه هم یوغټ توپیر د مور د زده کړې د درجي له پلوه موندل شویدی : ۴۴ سلنه هغه ماشومان چي میندې ئې د ثانوي او ترهغي لوړې زده کړې لري دوه او یا تر دوو زیات د لوبو څیزونه درلودل، په داسي حال کي چي دغه نسبت د هغو میندو لپاره چي زده کړې ئې ندي کړي په سلو کي ۵۲ دي. توپیرونه همدا راز د کورنیو د اقتصادي او ټولنیزحالت له پلوه او زونونو کي لیدل شویدي. نیږدي ۵۷ سلنه هغه ماشومان چي په ډیرو شتمنو کورنیو کي ژوند کوي، دوه او یا تردوو زیات د لوبو شیان لري، په داسي حال کي چي دغه رقم د هغو ماشومانو لپاره چي په دویم کوانټیل کي ژوند کوي په سلو کي ۴۹ دی. شاوخوا په سلو کي ۴۷ د هغو ماشومانو چي په ختیځ زون کي ژوند کوي په سلو کي د ۴۸ په پرتله چي په مرکزي لوړو سیمو کي ژوند کوي دوه او یا تر دوو زیات د لوبو څیزونه لري.

د ماشومانو څخه څارنه

د ماشومانو یوازي یا د بالغ کس پرته د نورو ماشومانو په وړاندي پریښودل د ماشومانو لپاره د پیښو ګواښونو ته زیاتوالی ورکوي. د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کي له ځواب ورکوونکو څخه دوه پوښتني پوښتل شوي دي ترڅو معلومه شي چي د ۰ تر۵۹ میاشتني ماشومان تر سروې دمخه د یوې اونی په جریان کي یوازې پریښودل شوي دي او یا دا چي ماشومان د لس کالنی کمو ماشومانو ترڅارني لاندې پریښودل شوي دي.

۹.۴ جدول: نا مناسبه څارنه

د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو سلنه چې پرېښودل شوي دي یا لېرترلږه یو ځلې تر یوی ګړي زیاتې مودې لپاره د یوه بل تر۵ ۱کلنی کم ماشوم ترڅارنې لاندې راغلي دي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹				
	ترِ ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو سلنه			
	په اونی کې یوازې پرېښودل ښوی	د یوه بل تر۱۵ کلنی کم ماشوم ترڅارنې لاندې راغلي دي	په تیره اونی کې د نامناسبې څارنې لاندې پرېښودل شوي دي[۱]	د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو شمیر
عمر				
نارینه	32.1	35	41.5	7,653
ښځینه	30.6	32.8	38.8	7,218
زون				
مرکزي	17.1	13.3	20.5	2,230
مرکزي لوړې سیمې	36.2	37.8	46.6	517
ختیځ	26.3	26.9	33.4	1,667
شمال	24.4	38	42.3	2,087
شمال ختیځ	23.3	29.6	33.8	2,464
سهیل	34.8	30.1	38.2	1,774
سهیل ختیځ	64.8	67.5	75.3	2,308
لویدیځ	25.2	26.9	32.6	1,825
د استوګنې ځای				
ښاري	18.9	19.7	25.7	2,398
کلیوالي	33.7	36.7	43	12,474
عمر				
0-23میاشتني	20.4	23.2	28.5	4,741
24-59 میاشتني	36.5	39	45.7	10,131
د زده کړې درجه				
نا لوستی	32.5	35.3	41.6	13,532
لمرنی	19.5	20.7	26.6	698
ثا نوي اوترهغې پورته	20.6	18	26.4	634
د شتمنی شاخص کوانتیل				
ډیر بې وزلي	34.1	36.6	43.3	3,101
دویم	34.1	35.9	42.4	3,190
منځنی	35.6	39.1	45.5	3,015
څلورم	30.3	35.3	40.5	2,983
ډیر شتمن	20.9	20.7	27.3	2,583
تول	31.4	33.9	40.2	14,872

۱ د ځو شاخصیزه سروې ۶.۵ شاخص

جدول ۹.۴ دا ښئي چې د ۰ تر۵۹ میاشتني ماشومانو۳۴٪ د نورو ماشومانو ترڅارنې لاندې پرېښودل شوي دي، په داسې حال کې چې ۳۱٪ ماشومان د مرکي یوه اونۍ وړاندې یوازې پرېښودل شوي وو. د څارنې د دواړو شاخصونو په ترکیب سره داسې سنجش شوی دی چې د ماشومانو په سلو کې ۴۰ د سروې یوه اونۍ وړاندې د یوازې پرېښودلو او یا د یوه بل ماشوم ترڅارنې لاندې کېنولو، نا مناسبه څارنه ترسره شوې ده. ځنې توپیرونه د ماشوم د جنسیت له پلوه لیدل شوي دي (۴۲٪ هلکان ۳۹٪ نجونې) او لدې زیات توپیرونه د ښاري ساحو(۲۴٪) او کلیوالي ساحو(۴۳٪) ترمنځ موندل شوي دي.

نامناسبه څارنه د هغو ماشومانو ترمنځ چې میندو ئې زده کړه ندې کړې (۴۲٪) د هغو میندو په پرتله چې د لمړنیو تعلیماتودرلودونکې دي (۲۷٪) ډېره خوره ده. ۲۴ تر۵۹ میاشتني ماشومان (۴۷٪) نظر۰تر۲۳ میاشتني ماشومانو ته (۲۹٪) زیاتره د نامناسبې څارنې سره پرېښودل شوي دي. د کورنیو د اقتصادي او ټولنیز حالت او زون تر منځ عمده توپیرونه کیدلای شي بیاموندل شي. د ۲۷٪ څخه زیات هغه ماشومان چې په ډېرو شتمنو کورنیو کې ژوند کوي د نامناسبې څارنې لاندې پرېښودل شوي دي، په داسې حال کې چې دغه رقم د هغو ماشومانو لپاره چې د اقتصادي او ټولنیزحالت له پلوه په منځنیو کورنیو کې ژوند کوي (۴۶ سلنه) ډېر لوړدی. تر۵ کالنی عمرلاندی ماشومان په سهیل ختیځ زون کې (۷۴ سلنه) د ډېر کم رقم په پرتله چې په مرکزي زون کې (۲۱ سلنه) دی په زیات ډېروالي سره تر نامناسبې څارنې لاندې کېنول شوي دي.

په افغانستان کې د ماشوم د لمړنی پرمختیاارزونه

په کورنیو کې له ډېری ماشومانو سره په فعالیتونو کې بالغ کسان بوخت وو او زیاتره کورنیو د لوبو څیزونه، هغه شرایط چې د ټولنیزمتقابل عمل او درک له ودې سره مرسته کوي، په کورنیو کې درلودلي دي. که څه هم په کور کې کتاب ته لاس رسی په هیواد کې په ډېره ټیټه کچه کې دي، د لمړنیو عمرونو څخه کتاب ته د ماشومانو لاس رسی د سواد د پراختیا او وروسته بیا په ښوونځي کې د زده کړې لپاره د یوه پیاوړې بنسټ د برابرولو په خاطر یوه ثابته شوي وسیله ده. په افغانستان کې د ماشومتوب په لومړیو کې په ښوونه او روزنه کې حضور لمړني ښوونځي ته د تیریدو له بریالیو پایلو سره ډېر ټیټ دی. دغه موندنې په افغانستان کې د ماشوم د پرمختیا ځانګړې ساحې، په هغه ځای کې چې مداخلې تضمین شوي دي ترڅو ماشوم ته د فرصتونو د لوړتیا په خاطرچې د صحتمنده ژوند او ټولنیزې وړتیا سره مرسته وکړي، برجسته کوي.

10

سواد او ښوونه او روزنه

سواد د ځوانو ښځو په منځ کې

د "ماشومانو لپاره مناسبه نړۍ" له موخو څخه یوه هم د بالغو کسانو د سواد له تضمین څخه عبارت دي. د بالغو نارینه و اوښځینه و کسانو سواد همدا راز د زریزې له پرمختیائي موخوڅخه یوه ده. د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې، ترکومه چې د بالغو کسانو لپاره د میرمنو یو پوښتنلیک تطبیق شوي دي، څکه خو پایلي ئي یوازې د ۱۵ تر۲۴کالنی میرمنو په ځوابونو ولاړې دي. سواد د یوې لنډې جملې لوستلو لپاره د یوې میرمنې د پیاوړتیا پراساس یا دا چې د ترلاسه شوي لوړې تعلیمي کچې پربنسټ ارزول شوي ده. د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې یوه میرمنه چې په منځنی ښوونځي یا ترهغي لوړ کې حضور درلودلی د باسواده په څېرشمیرل شوي ده. د یوې میرمنې لپاره چې منځنی ښوونځي او یا ترهغي لوړ ئي ندي تعقیب کړې یوه ساده جمله ورکړل شوي چې وئي لولي. هرکله چې توانیږي جمله په بشپړ ډول ولولي د باسوادي په شان ګڼل شوي ده. د ۱۵ تر۲۴ کالنی ښځو د سواد کچه په ۱۰.۱ جدول کې ښودل شوي ده.

۱۰.۱جدول: سواد د ځوانو میرمنو په منځ کې

د ۱۵ تر ۲۴ کالنی میرمنو سلنه چې باسواده دي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹			
	د باسواده سلنه	نامعلومه سلنه	د ۲۴-۱۵ کالنی میرمنو شمیر
زون			
مرکزي	40.5	0.3	1,762
مرکزي لوړي سیمي	34.6	0.1	343
ختیځ	16.4	0.1	866
شمال	24.2	0.5	1,257
شمال ختیځ	20.8	0	1,799
سهیل	2.7	0	1,259
سهیل ختیځ	16.1	0.1	1,121
لویدیځ	21.9	0.6	1,213
د استوګنی ځای			
ښاري	51.6	0.6	1,868
کلیوالي	15.1	0.1	7,752
د زده کړې درجه			
نا لوستی	1.1	0.1	6,749
لمړنی	28.9	1.1	1,135
ثا نوي او ترهغې پورته	100	0	1,733
عمر			
19-15 میاشتني	27.7	0.3	5,510
24-20 میاشتني	14.8	0.2	4,110
د شتمنی شاخص کوانتیل			
ډیر بې وزلي	5.1	0.1	1,673
دویم	10.6	0.1	1,797
منځنی	13	0	1,875
څلورم	23.8	0.3	2,029
ډیر شتمن	50.3	0.4	2,245
ټول	22.2	0.2	9,620
د څو شاخصیزه سروې ۷.۱ شاخص د زریزې د پرمختیا ئي موخو ۲.۳ شاخص			

۱۰.۱ جدول دا ښئي چې په افغانستان کې د هرو پنځو ښځو څخه له یوې ښځې کمې باسواده دي او په کلیوالي ساحو کې د ښځو د باسوادی کچه نسبت ښاري ساحو ته تر درې ځلي زیاته ټیټه ده. د هغو میرمنو له ډلې چې ویلي دي د زده کړې درجه ئي لمړنی ښوونځی دی یوازې په سلو کې ۲۹یدې توانیدلي چې هغه جمله کومه چې ورته ښودل شوي ولولي. سواد د ډیرو بې وزلو کورنیو میرمنو ترمنځ ۱۵ځلي د خپلو سیالانو څخه ئي په ډیر شتمن کوانتیل کې ټیټ دی.

په ښوونځي کې پرمختګ زیاتره د شناختی پیاوړتیاو سره چې په تیتو عمرونو کې لاسته راځي، اړیکه لري. د ماشومتوب په لمړیو کې د ماشوم د پرمختیا په بشپړونکو پروګرامونو کې برخه اخیستنه کولای شي د ماشوم په راتلونکي ښووني او روزني کې مهم نقش ولوبوي. څکه چې دا د فکر کولو طرز ماشوم ته د زده کړې په وړاندې شکل ورکوي او د ماشوم سره مرسته کوي ترڅو ټولنیزو اساسي مهارتونو ته پراختیا ورکړي. تر ښوونځی وړاندې تعلیماتو کې، په یوه سازمان یافته زده کړې یا د ښووني او روزنې پروګرام کې د ماشومانو حضور د ښوونځي لپاره د تیاري نیولو په خاطر ډیر د اهمیت وړدي. جدول ۱۰.۲ په ۱۳۹۰-۱۳۸۹ تعلیمي کال کې د لمړني ښوونځي په لمړی ټولګي کې د ماشومانو نسبت کومو چې تر ښوونځي وړاندې تعلیمات ئې په تیر تعلیمي کال کې تعقیب کړي دي، ښئي.

۱۰.۲جدول: د ښوونځي لپاره تیاری

د لمړنی ښوونځي په لمړی ټولګي کې د شاملو ماشومانو سلنه چې یو کال دمخه ئې تر ښوونځي وړاندې تعلیمات تعقیب کړي دي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹		
	د هغو ماشومانو سلنه چې په لمړی ټولګي کې شامل دي او یوکال دمخه ئې تر ښوونځي وړاندې تعلیمات تعقیب کړي دي[۱]	د هغو ماشومانو شمیر چې د ښوونځي په لمړی ټولګي کې شامل دي
جنس		
نارینه	12.3	684
ښځینه	13.1	525
زون		
مرکزي	19.1	255
مرکزي لوړې سیمې	4.9	92
ختیځ	30.7	161
شمال	6.1	159
شمال ختیځ	6.7	217
سهیل	9.7	36
سهیل ختیځ	10	118
لویدیځ	6.2	170
د استوګنې ځای		
ښاري	19.8	280
کلیوالي	10.5	928
د زده کړې درجه		
نا لوستی	11.1	1,063
لمړنی	19.4	83
ثا نوي او ترهغې پورته	31	61
د شتمنی شاخص کوانتیل		
ډیربې وزلي	11.9	224
دویم	10.1	200
منځنی	8.2	220
څلورم	9.6	247
ډیر شتمن	20.3	317
ټول	12.7	1,208
۱ د څو شاخصیزه سروې ۷.۲ شاخص		

په ټولیزه توګه یوازې په سلو کې ۱۳ هغه ماشومانو چې د لمړنی ښوونځي لمړی ټولګی ئې په ۱۳۸۹ تعلیمي کال کې تعقیبولو، تر ښوونځی وړاندې تعلیمات ئې مخکینی کال کې تعقیب کړي دي. د هغو ماشومانو نسبت چې په کلیوالي ساحو کې (۱۱ سلنه) په مخکیني کال کې تر ښوونځي وړاندې تعلیمات تعقیب کړي دي نیږدې دوه ځلي تر هغو ماشومانو کم دي چې په ښاري ساحو کې (۲۰سلنه) ژوند کوي.سیمه ایز توپیرونه همدا راز ډیر د پام وړدي. د مرکزي لوړو سیمو په زون کې د لمړی ټولګي زده کوونکي (۵ سلنه) د خپلو سیالانو څخه چې په ختیځ زون کې ژوند کوي (۳۱سلنه) ښائي تر ښوونځي وړاندې تعلیمات شپږ ځلي کم تعقیب کړي.

په لمړنیو او ثانوي ښوونځیو کې برخه اخیستل

اساسي ښووني او روزني ته د ټولو لاس رسی او لمړنیو زده کړو ته د نړۍ د ماشومانو په واسطه لاس رسی د زریزي د پرمختیائي موخو او همدارنګه د " ماشومانو لپاره مناسبه نړۍ " له موخو څخه یوه دی. ښوونه او روزنه د بیوزلی سره د مبارزې، د ښځو پیاوړي کولو، د مضر او ګټه اوچتونکي کار څخه د ماشومانو ملاتړ، جنسي ګټه اخیستني، د بشر د حقونو او د موکراسی لوړتیا، د ژوند د چاپیریال ساتني او د نفوسو پر ودې باندې د اغیزي لپاره یو مخکینی اساسي شرط دی.

لمړنی او ثانوي ښوونځیو ته د شاملیدو شاخصونه مشتمل دي پر:

- په لمړنیو تعلیماتو کې د خالص جذب کچه
- په لمړنیو ښوونځیو کې د حضورخالص نسبت (تعدیل شوي)
- په ثانوي ښوونځیو کې د حضورخالص نسبت (تعدیل شوی)
- پر نارینه ؤ د ښځو د ښووني او روزني نسبت (یا د جنسیت د تساوي شاخص) په لمړنیو او ثانوي ښوونځیو کې

د ښوونځي د پرمختګ شاخص مشتمل دي پر:
هغه ماشومان چې د لمړني ښوونځي وروستي ټولګي ته رسیږي

- د لمړني ښوونځي د بشپړتیا کچه
- ثانوي ښوونځي ته د لیږد کچه

په افغانستان کې د۷ کلنی عمر د ۱۳۷۷ تعلیمي کال تر چنګاښ پوري هرکله چې د 6 کالنۍ عمر لمړني ښوونځي ته د داخلیدو عمر شو، لمړنی ښوونځي ته د داخلیدو عمر ده، په دې راپور کې د ۷ کلنی عمر لمړني ښوونځي ته د داخلیدو عمر قبول شوی دی.

۱۰.۳جدول: د لمړني ښوونځي لمړی ټولګي ته د شامليدو عمر د ماشومانو سلنه (د جذب خالصه کچه)، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	لمړنی ښوونځي ته د شامليدو د عمر د ماشومانو سلنه چې لمړی ټولګي ته شامل شوي دي[1]	لمړني ښوونځي ته د شامليدوعمر د ماشومانو شمير
جنس		
نارينه	31.8	1,913
ښځينه	26.1	1,824
زون		
مرکزي	45.1	502
مرکزي لوړي سيمي	43.1	126
ختيځ	25.2	534
شمال	27.1	499
شمال ختيځ	33.4	598
سهيل	11.7	504
سهيل ختيځ	26.1	462
لويديځ	30	511
د استوګنې ځای		
ښاري	42.7	599
کليوالي	26.4	3,138
د زده کړې درجه		
نا لوستی	27.5	3,471
لمړنی	47.8	134
ثا نوي او ترهغې پورته	48.9	131
د شتمنۍ شاخص کوانتيل		
ډير بي وزلي	21.8	842
دويم	25.5	749
منځنی	24.6	744
څلورم	31.5	773
ډير شتمن	44.9	629
ټول	29.0	3,737

[1] د څو شاخصيزه سروې ۳.۷شاخص

په ۱۳۸۹ کال کې، ۲۹سلنه د شرايطو درلودونکو ماشومانو د لمړني ښوونځي لمړی ټولګي تعقيب کړی ده (۱۰.۳ جدول). جنسيتي توپيرونه، د ۲۶ سلنه د نجونو حضور او ۳۲ سلنه د هلکانو حضورسره، شتون لري. د پام وړ توپيرونه د زونونو، ښاري او کليوالی ساحو پر اساس شته. د بيلګې په ډول، په سهيلی زون کې په ښوونځي کې د حضور شاخص په سلو کې ۱۲ دی، په داسې حال کې چې دغه رقم په مرکزي زون کې په سلو کې ۴۵ ته رسيږي. لمړی ښوونځي ته د ماشومانو شامليدل په ښاري ساحو کې (۴۳ سلنه) نسبت کليوالي ساحو ته (۲۶ سلنه) پخپل وخت سره دي. يوه پياوړي مثبته اړيکه د مور د زده کړې درجې او د اقتصادي او ټولنيز حالت سره وجود لري. د ۷ کلنو ماشومانو له ډلې څخه د کومو چې مينديې ئې لږترلږه ثانوي زده کړې لري په سلو کې ۴۹ ئې لمړی ټولګی تعقيبوي. په شتمنو کورنيو کې دغه نسبت په سلو کې ۴۵ دی، په داسې حال کې چې دغه رقم د هغو ماشومانو لپاره چې په ډيرو بيوزلو کورنيو کې ژوند کوي په سلو کې ۲۲دی.

۱۰.۴جدول: د لمړني ښوونځي د عمر ماشومانو سلنه (۷ تر۱۲ کالنی) چي په لمړنيو او يا ثانوي ښوونځيو کي حضور لري ښئي[۱۸]

۱۰.۴جدول: په لمړنيو ښوونځيو کي حضور

د لمړني ښوونځي د عمر ماشومانو سلنه چي لمرنی يا ثانوي ښوونځی تعقيبوي(د خالص حضور تعديل شوی نسبت)، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹	نارينه		ښځينه		تول	
	د حضور خالص نسبت (تعديل شوی)	د ماشومانو شمير	د حضور خالص نسبت (تعديل شوی)	د ماشومانو شمير	د حضور خالص نسبت (تعد يل شوی)[۱]	د ماشومانو شمير
زون						
مرکزي	87.6	1,361	67.4	1,278	77.9	2,639
مرکزي لوړي سيمي	83.1	302	71.8	312	77.4	614
ختيځ	67.2	1,221	41.8	1,040	55.5	2,261
شمال	65	1,269	56.8	1,229	60.9	2,499
شمال ختيځ	65.5	1,380	51	1,328	58.4	2,708
سهيل	28.6	1,496	13.5	1,215	21.9	2,710
سهيل ختيځ	66.1	1,138	30.4	857	50.8	1,996
لويديځ	60.2	1,306	50.8	1,165	55.8	2,471
د استوګني ځای						
ښاري	82.5	1,605	72.8	1,527	77.8	3,133
کليوالي	58.9	7,868	40.6	6,897	50.4	14,766
عمر د تعليمي کال په پيل کي						
7	50.8	1,913	41.4	1,824	46.2	3,737
8	55.4	1,430	48.3	1,259	52.1	2,690
9	67.9	1,878	47.8	1,639	58.5	3,516
10	66	1,178	48.5	924	58.3	2,102
11	72.8	1,707	50.3	1,480	62.3	3,187
12	65.7	1,367	44.3	1,298	55.3	2,665
د زده کړي درجه						
نالوستی	60.8	8,807	43.2	7,766	52.6	16,572
لمړنی	88.8	311	79.7	319	84.2	630
ثانوي او ترهغي پورته	93.7	349	90.6	336	92.2	685
د شتمنی شاخص کوانتيل						
ډير بي وزلي	48.3	2,065	30.1	1,750	40	3,815
دويم	55.2	1,900	37.5	1,620	47	3,521
منځنی	59.8	1,927	39.4	1,663	50.4	3,589
څلورم	69.5	1,812	52.5	1,701	61.2	3,513
ډير شتمن	84.8	1,769	72.8	1,690	79	3,459
تول	62.9	9,474	46.4	8,424	55.2	17,898

[۱] د څو شاخصيزه سروی ۷.۴ شاخص. د زريزي د پرمختيا ني موخو۲.۱ شاخص

هغه نسبتونه چي په دې جدول کي ښودل شوي، تعديل شوي دي ځکه چي دغه نه يوازي په لمړنيو ښوونځيو کي حضور بلکه همدا راز په ثانوي ښوونځيو کي حضور د کسر په صورت کي ورشامليږي.۱۸

يوازې په سلو کې ۵۵ د لمړني ښوونځي د عمر ماشومان (۱۲-۷ کالنۍ) په ښوونځي کې حضور لري (۱۰.۴ جدول). په ښاري ساحو کې په سلو کې ۷۸ په ښوونځي کې حضور لري، په داسې حال کې چې په کليوالي ساحو کې حضور په سلو کې ۵۰ دی. د هغو ماشومانو نسبت چې په لمړنيو يا ثانوي ښوونځيو کې حضور لري د ماشوم د عمر سره تر ۱۱کالنۍ پورې زياتوالی مومي. حضور د ۱۲ کالنۍ څخه په کميدو پيل کوي. په لمړنيو ښوونځيو کې حضور د پام وړ توپيرونه د هغو ماشومانو ترمنځ چې په ډيرو بډوزلو کورنيو کې ژوند کوي (حضور۴۰ سلنه) او هغوی چې په ډيرو شتمنو کورنيو کې ژوند کوي (حضور۷۹ سلنه) شتون لري.

۱۰.۵جدول: په ثانوي ښوونځیو کې حضور

د ثانوي ښوونځیو د عمر ماشومانو سلنه چې په ثانوي او یا ترهغې لوړ ښوونځي کې (د حضور خالص تعدیل شوی نسبت) او د هغو ماشومانو سلنه چې په لمړني ښوونځي کې حضور لري، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹	نارینه			ښځینه			ټول		
	د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)[۱]	د هغو ماشومانو سلنه چې په لمړني ښوونځي کې حضور لري	د ماشومانو شمیر	د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی[۱])	د هغو ماشومانو سلنه چې په لمړني ښوونځي کې حضور لري	د ماشومانو شمیر	د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی[۱])	د هغو ماشومانو سلنه چې په لمړني ښوونځي کې حضور لري	شمیر
زون									
مرکزي	65.8	6.6	1,272	36	6.6	1,337	50.5	6.6	2,609
مرکزي لوړې سیمې	54.1	16.3	232	33.8	15.2	256	43.4	15.8	488
ختیځ	49.5	13.4	842	13	4.3	697	33	9.3	1,539
شمال	42.9	12.4	1,083	27	6.6	1,011	35.2	9.6	2,094
شمال ختیځ	40.4	12.6	1,177	23.7	6.2	1,256	31.8	9.3	2,433
سهیل	19	3.2	1,477	3	1.1	1,123	12.1	2.3	2,600
سهیل ختیځ	57.4	12.7	916	15.3	3.6	721	38.8	8.7	1,637
لویدیځ	29.7	17.1	989	18.5	13.8	943	24.2	15.5	1,932
د استوګنې ځای									
ښاري	61.8	8.9	1,469	48.6	5.8	1,407	55.3	7.4	2,876
کلیوالي	38.5	11	6,519	14.5	6.6	5,937	27.1	8.9	12,456
عمر د تعلیمي کال په پیل کې									
13	35.3	28.6	1,308	24	15.3	1,482	29.3	21.5	2,790
14	42.8	17.6	1,480	22.5	9.8	1,103	34.2	14.2	2,582
15	48.4	7.6	1,485	24	4.6	1,317	36.9	6.2	2,802
16	47.6	4.1	979	22.1	3.2	976	34.9	3.6	1,955
17	44	2.4	1,799	18	1.7	1,590	31.8	2.1	3,390
18	36.8	2.1	938	14.2	2.1	875	25.9	2.1	1,814
د زده کړې درجه									
نا لوستی	40.9	15.1	4,895	20.1	8.9	4,319	31.2	12.2	9,214
لمړنی	67.1	12.5	166	49.6	13.1	186	57.9	12.8	353
ثا نوي او ترهغې پورته	83.5	9.5	204	79	5.2	192	81.3	7.4	396
ناکلی ونکړای شو	47.1	4.5	218	8.1	1.7	358	22.8	2.8	575
د شتمنی شاخص کوانتیل									
ډیر بې وزلي	24	11.7	1,543	5.5	5.7	1,294	15.6	9	2,837
دویم	32.6	10.2	1,496	10.9	5.6	1,350	22.3	8	2,846
منځنی	37.8	11.4	1,589	13.8	6	1,452	26.4	8.8	3,041

خلورم	50.9	10.8	1,589	22.6	8	1,585	36.8	9.4	3,174
دیر شتمن	64.9	9.2	1,772	46.3	6.4	1,663	55.9	7.9	3,434
ټول	42.8	10.6	7,988	21.1	6.4	7,343	32.4	8.6	15,332

[۱] **د ځو شاخصیزه سروې ۷.۵ شاخص**

په ثانوي ښوونځيو کې د حضور خالص نسبت په ۱۰.۵ جدول کې ښودل شوی دی[۱۹]. شاوخوا ۳۲ سلنه د ثانوي ښوونځي د عمر ماشومان په ښوونځيو کې حضور لري. د حضور خالص نسبت په ثانوي ښوونځيو کې د نجونو لپاره (۲۱٪) له دوه ځلي زيات نظر هلکانو ته (۴۳سلنه) ټیټ دی. د ثانوي ښوونځي د عمر ماشومانو په ثانوي ښوونځيو کې د حضور خالص نسبت په کليوالي ساحو کې دوه ځلی نظر خپلو ښاري سيالانو ته ټیټ دی. د هغو ماشومانو حضور چې په ډيرو بېوزلو کورنيو کې ژوند کوي نظر خپلو سيالانو ته چې په ډيرو شتمنو کورنيو کې ژوند کوي شاوخوا څلور ځلي ټيټ دی.

سيمه ايزه توپيرونه په ثانوي ښوونځيو کې د حضور په خالص نسبت کې د پام وړ دي. حضور په سهيلي زون کې (۱۲٪) د ټولو زونونو په منځ کې ډيرټيټ دی او په مرکزي زون کې له حضور څخه (۵۱٪) چې ډيرلوړ دی، شاوخوا ۵ ځلي ټيټ دی. شاوخوا يو ماشوم له هرو ۱۰ د ثانوي ښوونځي د عمر ماشومانو څخني (۹٪) په لمړنيو ښوونځيو کې حضور لري، په داسې حال کې چې بايد په ثانوي ښوونځيو کې ئې حضور درلودلی وای.

۱۰.۶جدول د هغو ماشومانو سلنه چې د لمړني ښوونځي لمړی ټولګي ته شامل شوي او بالاخره د لمړني ښوونځي وروستي ټولګي ته رسيږي (د لمړني ښوونځي تر وروستي ټولګي پوري د پا تې کيدو کچه) ښودونکي ده.

[۱۹] په دې جدول کې ورکړل شوي نسبتونه تعديل شوي دي، ځکه چې هغه نه يوازې په ثانوي ښوونځي کې حضور بلکه په لوړو کچو کې حضور د کسر په صورت کې ور شامليږي.

۱۰.۶جدول: هغه ماشومان چې د لمړني ښوونځي وروستي ټولګي ته رسيږي

د هغو ماشومانو سلنه چې د لمړني ښوونځي لمړی ټولګي ته شامل شوي او بالاخره د لمړني ښوونځي وروستی ټولګي ته رسيږي (د لمړني ښوونځي تر وروستي ټولګي پورې د پاتې کيدو کچه)، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹						
	د هغو سلنه چې په تيرتعليمي کال کې په لمړي ټولګي کې وه او په اوسني تعليمي کال کې په ۲ ټولګي کې دی	د هغو سلنه چې په تيرتعليمي کال کې په لمړي ټولګي کې وه او په اوسني تعليمي کال کې په ۲ ټولګي کې دی	د هغو سلنه چې په تيرتعليمي کال کې په لمړي ټولګي کې وه او په اوسني تعليمي کال کې په ۲ ټولګي کې دی	د هغو سلنه چې په تيرتعليمي کال کې په لمړي ټولګي کې وه او په اوسني تعليمي کال کې په ۲ټولګي کې دی	د هغو سلنه چې په تيرتعليمي کال کې په لمړي ټولګي کې وه او په اوسني تعليمي کال کې په ۲ ټولګي کې دی	د هغو سلنه چې په تيرتعليمي کال کې په لمړي ټولګي کې وه او په اوسني تعليمي کال کې په ۲ ټولګي کې دی
جنس						
نارينه	94.3	97.6	96.8	96.6	98.5	84.7
ښځينه	94.4	97.6	98.1	95.9	97.2	84.2
زون						
مرکزي	95.3	98	96.7	96.6	98	85.5
مرکزي لوړي سيمي	91.2	94.2	96.1	97.2	97	77.8
ختيځ	95.3	99.3	98.6	97.9	97.8	89.3
شمال	90.2	98.9	97.1	97.7	99.2	83.9
شمال ختيځ	95.7	98.2	97.1	98.1	96.8	86.6
سهيل	100	98.3	96.2	92.7	99.2	86.9
سهيل ختيځ	94.7	98.1	98.3	96.1	98	86.1
لويديځ	93.1	93.7	97.6	93.1	98.5	78.1
د استوګنې ځای						
ښاري	95.1	96.1	96	96.4	98.1	83
کليوالي	94.1	97.9	97.7	96.3	98.1	85
د زده کړي درجه						
نا لوستی	94.1	97.6	97.3	96.6	98.7	85.2
لمړنی	95.2	98.8	98.7	97.5	99.4	89.9
ثا نوي او ترهغي پورته	97.1	97.4	97.6	99.1	98.8	90.4
د شتمنی شاخص کوانتيل						
ډير بې وزلي	92.4	97.4	96.4	97.2	98.5	83
دويم	95.8	97	96.9	97.7	98	86.3
منځنی	93.2	98.5	98.1	95.8	98.1	84.6
څلورم	95	98.5	98.2	94.3	97.7	84.7
ډير شتمن	95	96.4	96.8	96.9	98.2	84.3
ټول	95	94.5	97.1	93	97.8	84.1

۱ د څو شاخصيزه سروی ۷.۶ شاخص، د زريزې د پرمختيا ئي موخو ۲.۲ شاخص

د هغو ماشومانو سلنه چې لمړی ټولګي ته داخلیږي، بالاخره د لمړي ښوونځي وروستي ټولګي ته رسیږي (په لمړی ښوونځي کې د پاتې کیدوکچه) په ۱۰.۶ جدول کې ښودل شوي دی. په افغانستان کې د لمړني ښوونځي وروستی ټولګی شپږم ټولګی دی. د ټولو هغو ماشومانو له ډلې چې لمړی ټولګی پیلوي د هرو ۵ تنو تر۴زیات (۸۴٪) بالاخره وروستي ټولګي ته رسیږي. باید پام ولرو چې په دغه رقم کې هغه شمیر زده کوونکي هم شاملیږي چې ټولګی ئې بیا ځلی لوستلی او بالاخره وروستي ټولګي ته رسیږي. په لمړنیو ښوونځیو کې د حضور د خالص نسبت په پرتله کیدو سره کولای شو دې پایلې ته ورسیږو چې د لمړني ښوونځي دعمر ډیری ماشومان چې په لمړني ښوونځي کې شاملیږي ښائي د لمړني ښوونځي تر وروستي ټولګي پوري په ښوونځي کې پاتې شي. د لیدنې وړ توپیر د پاتې کیدلو په میزان کې د هلکانو او نجونو یا د کلیوالي ساحو(۸۵٪) او ښاري ساحو(۸۳٪) ترمنځ شتون نلري. که څه هم ځني توپیرونه د هغو ماشومانو ترمنځ چې میندو ئې هیڅ زده کړه نده کړی (۸۵٪) د هغو ماشومانو په پرتله چې میندی ئې د لمړنیو تعلیماتو(۹۰سلنه) یا ثانوي تعلیماتو(۹۰ سلنه) درلودونکي دي، وجود لري.

ځني توپیرونه د زونونو ترمنځ موندل شویدي. د مرکزي لوړو سیمو زون (۷۸سلنه) او لویدیځ زون (۷۸سلنه) د پاتې کیدلو ډیر ټیټ میزان لري. په داسې حال کې چې ختیځ زون (۸۹ سلنه) د پاتې کیدلو ډیر لوړ میزان لري.

د لمړني ښوونځي د بشپړتیا کچه او ثانوي ښوونځي ته د لیږد میزان په ۱۰.۷ جدول کې ښودل شوي دی. د لمړني ښوونځي د بشپړتیا میزان عبارت دی له د زده کوونکو ټولیز میزان، د عمر په پام کې نیولو پرته چې د لمړني ښوونځي وروستي ټولګي ته د لمړی ځل لپاره د اخلیږي، د لمړني ښوونځي څخه د روان تعلیمي کال په پیل کې (یا د عمر سره نیږدې) د فارغیدنې عمر لرونکو ماشومانو پر شمیر. په دې راپور کې ۱۳ کالنۍ د فارغیدنې د عمر په توګه په افغانستان کې د استفادې وړ ګرځیدلی دی.

۱۰.۷جدول: د لمړني ښوونځي بشپړتیا او ثانوي ښوونځي ته تلل

د لمړني ښوونځي د بشپړتیا میزان او ثانوي ښوونځي ته تلل ۱۳۹۰-۱۳۸۹				
	د لمړني ښوونځي د بشپړتیا میزان [۱]	د لمړني ښوونځي د بشپړتیا دعمر ماشومانو شمیر	ثانوي ښوونځي ته تلل	د هغو ماشومانو شمیر چي تیرکال د لمړني ښوونځي په وروستي ټولګي کي وو.
جنس				
نارینه	40	1,367	92.6	1,011
ښځینه	20.8	1,298	93.5	516
زون				
مرکزي	45.7	436	96.8	323
مرکزي لوړي سیمي	43.8	81	93.8	72
ختیځ	40.2	264	87.5	160
شمال	40.8	386	93.9	250
شمال ختیځ	21	486	93	241
سهیل	17	424	97.5	94
سهیل ختیځ	27.7	232	93.2	196
لویدیځ	22.7	356	86.7	190
د استوګنی خای				
ښاري	42.1	513	95.3	412
کلیوالي	28	2,153	92	1,115
د زده کړي درجه				
نا لوستی	28.9	2,446	93.2	1,179
لمړنی	44.1	100	91.7	73
ثانوي او ترهغي پورته	56.8	117	98.9	98
د شتمنی شاخص کوانتیل				
ډیر بي وزلي	21.1	526	93.2	212
دویم	25.9	521	94.2	230
منځنی	26.2	527	92.6	243
خلورم	37.8	498	90.4	355
ډیر شتمن	41.4	593	94.2	487
ټول	30.7	2,665	92.9	1,527

[۱] د څو شاخصیزه سروی ۷.۷ شاخص، د څو شاخصیزه سروی ۷.۸ شاخص

ځرنګه چې په ۱۰.۷ جدول کې ښودل شوي دي، د سروې په وخت کې د لمړني ښوونځي د بشپړتیا میزان۳۱ سلنه وه. د لمړني ښوونځي د بشپړتیا میزان د نجونو لپاره (۲۱٪) نیږدې دوه ځلې لدې کچې څخه د هلکانو لپاره (۴۰ سلنه) ټیټ دی. جدول د کلیوالي ساحو د لمړني ښوونځي د بشپړتیا په میزان کې (۲۸٪) د ښاري ساحو په پرتله (۴۲٪) د پام وړ توپیر ته اشاره کوي. ټکان ورکوونکی توپیرونه په دې کچو کې د زونونو ترمنځ لیدل شوي دي. د لمړني ښوونځي د بشپړتیا میزان په سهیلي زو ن کې (۱۷ په سلو کې) ډیره ټیټه کچه ده، په داسې حال کې چې ډیره لوړه کچه په مرکزي زون کې (۴۶ په سلو کې) موندل شوي ده. هغه ماشومان چې په ډیرو بېوزلو کورنیو کې ژوند کوي (۲۱٪) نظر خپلو سیالانوته چې په ډیرو شتمنو کورنیو کې ژوند کوي (۴۱٪) تر دوه ځلې زیات ښائي خپلې لمړنی زده کړه بشپړې نکړي. د مور د زده کړې درجه همدا راز تر سترګو کیږي چې په دې شاخص اغیزه وغورځوي. یوازې په سلو کې ۲۹ دیارلس کلونو ماشومانو چې میندو ئې هیڅ زده نده کړي په سلو کې د ۵۷ هغو ماشومانو په پرتله چې میندو ئې ثانوي او ترهغې لوړې زده کړې درلودې، لمړنۍ زده کړې بشپړې کړي وې او د سروې په وخت کې ئې د ثانوي ښوونځي په لمړی ټولګي کې حضور درلود. د پام وړ توپیر ثانوي ښوونځي ته د تلو په میزان کې د نجونو(۹۴٪) او هلکانو (۹۳٪) ترمنځ موندل شوي ندي.

۱۰.۸جدول: په ښوونه او روزنه کې د جنسیت تساوي

نسبت، په لمړنیو او ثانوي ښوونځیو کې د نجونو او هلکانو د حضور تعدیل شوی نسبت، افغانستان۱۳۹۰-۱۳۸۹

	په لمړني ښوونځي کې د نجونو د حضور خالص تعدیل شوی نسبت	په لمړني ښوونځي کې د هلکانو د حضور خالص تعدیل شوی نسبت	د لمړني ښوونځي لپاره د جنسیت د تساوي شاخص د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)[1]	په لمړني ښوونځي کې د نجونو د حضور خالص تعدیل شوی نسبت	په ثانوي ښوونځیو کې د هلکانو د حضور خالص تعدیل شوی نسبت	د ثانوي ښوونځیو لپاره د جنسیت تساوي شاخص، د حضور خالص تعدیل شوی نسبت
زون						
مرکزي	67.4	87.6	0.77	36	65.8	0.55
مرکزي لوړې سیمې	71.8	83.1	0.86	33.8	54.1	0.62
ختیځ	41.8	67.2	0.62	13	49.5	0.26
شمال	56.8	65	0.88	27	42.9	0.63
شمال ختیځ	51	65.5	0.78	23.7	40.4	0.59
سهیل	13.5	28.6	0.47	3	19	0.16
سهیل ختیځ	30.4	66.1	0.46	15.3	57.4	0.27
لویدیځ	50.8	60.2	0.84	18.5	29.7	0.62
د استوګنې ځای						
ښاري	72.8	82.5	0.88	48.6	61.8	0.79
کلیوالي	40.6	58.9	0.69	14.5	38.5	0.38
د زده کړې درجه						
نا لوستی	43.2	60.8	0.71	20.1	40.9	0.49
لمړنی	79.7	88.8	0.9	49.6	67.1	0.74
ثانوي او تر هغې پورته	90.6	93.7	0.97	79	83.5	0.95
د شتمنۍ شاخص کوانټیل						
ډیر بې وزلې	30.1	48.3	0.62	5.5	24	0.23
دویم	37.5	55.2	0.68	10.9	32.6	0.33
منځنی	39.4	59.8	0.66	13.8	37.8	0.36
څلورم	52.5	69.5	0.76	22.6	50.9	0.44
ډیر شتمن	72.8	84.8	0.86	46.3	64.9	0.71
ټول	46.4	62.9	0.74	21.1	42.8	0.49

[1] د څو شاخصیزه سروې ۷.۹ شاخص، د زریزې د پرمختیا ئي موخو۳.۱ شاخص.۲ د څو شاخصیزه سروې ۷.۱۰شاخص، د زریزي پرمختیا ئي موخو۳.۱ شاخص

د نجونو نسبت پرهلکانو باندې چې په لمړنیو او ثانوي ښوونځیو کې حضور لري په ۱۰.۸جدول کې ښودل شوي دي. دغه نسبتونه د جنسیت د تساوي د شاخص په توګه پیژندل شوي دي. پام باید ولرو، هغه شاخصونه چې په دې ځای کې شامل شوي دي د حضور د خالصو نسبتونو څني لاس ته راغلي دي نظر ناخالصو نسبتونو ته [۲۰]

۱۰.۸جدول دا ښئي چې د لمړني ښوونځي لپاره د جنسیت د تساوي شاخص ۰.۷۴ وه او په لمړنیو ښوونځیو کې د ۷۴نجونو د ۱۰۰هلکانو په مقابل کې چې په لمړني ښوونځي کې حضور لري، د حضور د توپیرونو د رلودونکی دی. دغه شاخص د پام په وړ ډول په ثانوي کچه کې ۰.۴۹ ته کموالی مومي. بې علاقه ګي د نجونو لپاره په ځانګړي ډول په سهیلي زون کې (۰.۴۷ د لمړنیو زده کړو لپاره او ۰.۱۶ د ثانوي زده کړولپاه) او همدارنګه د هغو ماشومانو ترمنځ چې په ډیرو بېوزلو کورنیو کې ژوند کوي (۰.۶۲ د لمړنیو زده کړو لپاره او ۰.۲۳ د ثانوي زده کړو لپاره) او کلیوالي ساحو کې (۰.۶۹ د لمړنیو زده کړو لپاره او۰.۳۹ د ثانوي زده کړو لپاره)، برجسته کوي.

په افغانستان کې په ښوونځی کی د ماشومانو تجربه

افغانستان د تیرې لسیزې په موده کې د ښووني او روزني د سکتور په بیا رغاونه کې دوامداره پرمختګ درلودلی دی. ډیری زده کوونکي چې لمړنی ښوونځی پیل کوي هغه بشپړوي. ننګونه په لمړني ښوونځي کې د حضور د کچې په سلو کې د ۵۵ څخه زیاتې کچې ته په زیاتوالی او د لمړني ښوونځي د فارغانو د ډیر لوړنسبت تضمین، د مخ پر وړاندې د ثانوي زده کړو په پیل او بشپړتیا کې نغښتی دی. په ځانګړي ډول د لمړني ښوونځي وروسته په ښوونځي کې د نجونو په حضور کې ګړندی کموالی شتون لري. د افغانستان لاس ته راوړني د زریزې په ټولو پرمختیائي موخو کې په بشري پانګه پورې تړلی دی چې وکولای شي په پرمختیائي موخو برلاسه شي. لدې کبله باید چې ښوونه او روزنه په ښوونه او روزنه کې د جنسیت د تساوي په ګډون د پام وړ لمړیتوب واوسي.

وروستنی نسبت د جنسیت د تساوي یوه اشتباه آمیزه توضیح وړاندې کوي څکه چې په زیاتره حالاتو کې په عمر برابر ماشومان چې په لمړنیو زده کړو کې حضور لري هلکان دي[۲۰].

11

د ماشومانو څخه ملاتړ

د زیږیدني ثبت

د ماشومانو د حقونو په هکله نړیوال کانوانسیون دا بیانوی چې هرماشوم د یوه نوم د لرلو، ملیت او له هویت څخه ئي د محرومیدو د ملاتړحق لري.   د زیږیدني ثبت د ماشومانو لپاره د دي حقونو د تامین اساسي وسیله ده. " د ماشومانو لپاره مناسبه نړی " د هغو سیستمونو د پرمختیا موخه لري چې   د هرماشوم د زیږیدني ثبت د زیږیدلو په مهال او یاله زیږیدني وروسته همداسي تامین کړي ۱ د نوم او ملیت د حق درلودل د ملي قوانینو او د نړیوالو اړونده وسایلو سره په مطابقت کي په واقعیت بدل کړي. د افغانستان د څو شاخصیزه سروي د ماشومانو د ثبت په اړه شاخص د ۵ کلنی عمر لاندي   د هغو ماشومانو سلنه ده چي زیږیدنه ئي ثبت شوي دی. جدول 11.1 ۱۱.۱ په افغانستان کي د ۵ کلنی عمرلاندي ماشومانو ثبت او د هغو ماشومانو سلنه چې میندی/څارونکي ئي پوهیږي چې زیږیدنه څه ډول ثبت شي، ښئي.

۱۱.۱جدول: د زیږیدني ثبت

	د ۵ کلنی عمر لاندي ماشومانو سلنه د دي په بیلوالي چي زیږیدنه ئي ثبت شوي او د هغو ماشومانو سلنه چي زیږیدنه ئي ثبت شوي نده، مور/څارونکي ئي په دي پوهیږي چي څه ډول زیږیدنه ثبت کړي، افغانستان ۱۳۹۰-۳۸۹							
	د زیږ یدني د تصدیق کارت لري	د زیږیدني د تصدیق کارت نلري	ټول ثبت شوي			د هغوماشومانو سلنه چې مور/څارونکي ئي پوهیږي چې زیږیدنه څه ډول ثبت کړي	د زیږیدني د ثبت پرته د ماشومانو شمیر	
جنس								
نارینه	9.9	25.5	2.9	38.3	7,653			
ښځینه	9.6	24.2	2.7	36.5	7,218		5.3	4,580
زون								
مرکزي	21.8	31.5	6.9	5.6	4,723		5.6	887
مرکزي لوړی سیمي	9.7	20.3	0.9	30.9	517		2.1	357
ختیځ	9.6	44.8	3.1	57.6	1,667		12.3	707
شمال	10	13.6	4.2	27.8	2,087		3.2	1,506
شمال ختیځ	13.3	26.3	1.6	41.2	2,464		3.5	1,450
سهیل	1.4	29.5	0.5	31.5	1,774		0.6	1,215
سهیل لویدیځ	1.6	17	0.3	18.9	2,308		10.4	1,872
لوید یځ	8.5	16.6	3.2	28.3	1,825		4.8	1,308
د استوګنی ځای								
ښاري	19.7	33.9	6.4	60	2,398		4.2	959
کلیوالي	7.9	23.2	2.1	33.1	12,47		5.6	8,344

					4		
عمر							
11-0 میاشتي	15.5	20.5	2.8	38.8	2,244	5	1,373
23-12 میاشتي	13.4	25.5	3.3	42.2	2,497	5.6	1,443
35-24 میاشتي	9.8	24.7	2.6	37.1	3,220	5.3	2,027
47-36 میاشتي	7.2	26.4	2.6	36.2	3,438	6.1	2,192
59-48 میاشتي	5.9	26	2.7	34.7	3,474	5.1	2,268
نا لوستی	8.6	24.4	2.5	35.5	13,532	5.2	8,727
لمړنی	16.9	26.7	4.5	48.1	698	8.1	362
ثانوي او ترهغي لوړي	26.8	33	7.2	66.9	634	11.7	210
ډیر بې وزلي	6.5	22.4	2.5	31.4	3,101	6.6	2,128
دویم	8.1	23.8	1.7	33.6	3,190	4.4	2,119
منځنی	7	21.2	1.9	30.1	3,015	5.4	2,108
څلورم	9.8	25.3	2.3	37.4	2,983	5.4	1,867
ډیر شتمن	19	33.1	6	58.1	2,583	5.3	1,081
ټول	9.8	24.9	2.8	37.4	14,872	5.5	9,303

[١] **د څو شاخصيزه سروي**
۸.۱ سروي

د پام وړ توپير د زيږيدنې په ثبت کې د هلکانو(۳۸ سلنه) او نجونو(۳۷ سلنه) ترمنځ د ۵ کلنی د عمر په ماشومانو کې چې په افغانستان کې ثبت شوي دي (۱.۱۱جدول) وجود نلري. که څه هم د پام وړ توپيرونه د ماشوم د عمر، د مور د زده کړې درجې او د کورنی د اقتصادي او ټولنيز حالت له پلوه ليدل شوي دي.
۴ کلن ماشومان (۳۵ سلنه) د زيږيدنې د ثبت ډيره ټيټه کچه لري، په داسې حال کې چې يو کلن ماشومان د زيږدنې د ثبت ډيره لوړه کچه لري. شاوخوا ۶۷ سلنه د هغو ماشومانو چې ميندو ئې ثانوي او ترهغې لوړې زده کړې درلودلې، د خپل ماشوم زيږيدنه ئې ثبت کړې ده، نيږدې دوه ځلې د هغو چې زده کړه ئې ندي کړې، کوم ځای کې چې يوازې په سلو کې ۳۶ زيږيدنې ثبت شوي وي. هغه ماشومان چې په کليوالي ساحو کې ژوند کوي (۳۳سلنه) نسبت د ښاري ساحو خپلو سيالانو ته (۶۰ سلنه) شاوخوا دوه ځلې د دې احتمال لري چې زيږيدنه ئې کمه ثبت شي، همدارنګه د ميندو/ څارونکو په سلنه کی چې پوهيږی څه ډول زيږيدنه ثبت کړي سيمه ايز توپيرونه شتون لري. د بيلګې په ډول ۱۲ سلنه ميندې/ څارونکي په ختيځ زون کې پوهيږي چې څه ډول زيږيدنه ثبت کړي، په داسې حال کې چې دغه رقم په سهيلي زون کې په سلو کې له يوه څخه کم دی. د ميندو او څارونکو له ډلی څخه چې زده کړه ئې ندی کړې په سلو کې ۵ په دې پوهيږي چې څه ډول تولد ثبت کړي. په مقابل کې په سلو کې ۱۲ ميندې/څارونکې د ثانوي او ترهغې لوړو زده کړو لرونکې پوهيږي چې څه ډول زيږيدنه ثبت کړي. د هغو ماشومانو چې په ډيرو بېوزلو کورنيو کې ژوند کوي (۳۱ سلنه) نظر خپلو سيالانو ته په ډيرو شتمنو کورنيو کې (۵۸ سلنه) د پام په وړ ډول ښائي زيږيدنه ئې ډيره لږه ثبت شي.

د ماشومانو کار

د ماشوم د حقونو د کانوانسيون ۳۲مه ماده اعلاموي چې " دولتونه د ماشوم حق د اقتصادي ګټې اخيستنې او د هر ډول کار اجرا په مقابل کی د درک پر اساس چې ښائي مضر دی يا د ماشوم ښوونه او روزنه اخلالوي، يا د ماشوم روغتيا يا د ماشوم فزيکي، رواني، معنوي او اخلاقي ودې ته زيان ورسوي، ملاتړ کوي."

د افغانستان په څو شاخصيزه سروې کې، د ماشومانو د کار د موضوع اړوند يو شمير پوښتنې يعني د ۵ تر۱۴ کالنی ماشومانو چې په کاري فعاليتونو کې بوخت دی، د پلټنې لاندې راولې. يو ماشوم هغه وخت په کار باندې بوخت ګڼل کيږي چې د سروې په وخت کې که چيری د سروې دمخه اونی کې ئې په لاندې چارو کې مشغوليت درلود:

- د 5۵ تر ۱۱کالنی يو ماشوم چې لږ تر لږه په اونی کې يوه ګړی په اقتصادي کارونو کې يا ۲۸ ګړی يا تر هغې زيات د کور په چارو کې مشغوليت ولري.
- د ۱۲ تر۱۴کالنی يو ماشوم چې لږ ترلږه په اونی کې ۱۴ ګړی په اقتصادي فعاليت يا ۲۸ ګړی يا تر هغې زيات د کور په چارو کې مشغوليت ولري.

دغه تعريف د کار د نړيوال سازمان د ماشومانو د کار پر تعريف باندې ولاړ دی. د " ماشومانو کار" اصطلاح زياتره د داسې کار په توګه تعريف کيږي چې ماشوم د ماشومتوب، پټ استعداد او وقار څخه ئې بې برخې کوي او د ماشوم فزيکي او فکري ودې ته زيانمن وي. په هغه کار باندې اطلاق کيږي چې د فزيکي او فکري، ټولنيز يا اخلاقي له پلوه خطرناک او د ماشومانو لپاره زيانمن دی او ښوونه او روزنه ئې ښوونځي ته د تلو د بې برخې کولو له لارې اخلال کړي، مجبور ئې کړي ښوونځي تر وخت دمخه پريږدي يا د دې مستلزم دی چې په ښوونځي کې حضور د يوه اوږده او درانده کار سره يوځای کړي.
هغه اټکلونه چې لاندې ور کړل شوي دي د ماشومانو د کار د لږ تر لږه حد خوريدنه ده. ځکه چې ځنې د ماشومانو ښائي په مضرو کاري فعاليتونو کې د هغو شمير ساعتونو لپاره کوم چې په پورتنيو ځانګړتياو کې ټاکل شوی دی کم مشغوليت ولري. ۱۱.۲ جدول د ماشومانو د کار پايلې د ماشومانو په واسطه د ترسره شوي کار د ډول په بيلوالي د ۵ تر ۱۱ کالنی ماشومانو په منځ کې ښئي. د هغو سلنه چې په کار کې مشغول دي د کارګر ماشومانو مجموع نه ورکوي، ځکه چې د دې امکان شته چې ماشومان د يوه ډول څخه په زياتو کارونو کې مشغوليت ولري.

۱۱.۲جدول: د ۵ تر ۱۱ کالنی ماشومانو کار

د ماشومانو سلنه د عمر د ټولي له مخي په اقتصادي فعاليتونو او د کور په کارونو کې د تيري اونی په جريان کې د مشغوليت په بيلوالي او د ۵ تر ۱۱ کالنی ماشومانو سلنه چې د ماشومانو په کار کې مشغوليت درلوده، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د ۵ تر ۱۱کالنی ماشومانو سلنه چې مشغول دي په:							د ۵ تر ۱۱ کالنی ماشومانو شمير
	اقتصادي فعاليتونه			اقتصادي فعاليت لږ تر لږه د يوې ګړۍ لپاره	د کور چاري د ۲۸ ګړيو څخه کمي	د کور چاري د ۲۸ ګړيو يا ترهغي زياتي	د ماشومانو کار	
	د کورنی د باندي ئي کار کړی		د کورنی تشبث لپاره ئي کار کاوه					
	د معاش سره	بې له معاشه						
جنس								
نارينه	1.7	1.6	27.3	28.4	30.1	0.4	28.5	11,954
ښځينه	0.6	1.3	23.2	23.8	38.7	1.2	24.5	10,745
زون								
مرکزي	0.9	1.8	17.2	18.5	29.9	1.3	19.1	3,259
مرکزي لوړي سيمي	0.5	1.8	30.8	32.1	23.7	0.9	32.5	804
ختيځ	1	1.4	31.4	32.1	39.7	0.8	32.2	2,948
شمال	0.8	1.5	33	33.7	37.3	0.5	33.9	3,033
شمال ختيځ	0.9	0.9	31.1	31.6	46.5	0.5	32	3,344
سهيل	3.1	1.6	28.5	29.4	39.7	1.4	30.5	3,260
سهيل ختيځ	0.9	1.3	22.9	24	30.8	0.2	24.2	2,786
لويديځ	0.6	1.7	12.4	13.3	17.8	0.5	13.6	3,264
د استوګنې ځای								
ښاري	1.3	2.4	13	14.7	32.2	0.9	15.3	3,761
کليوالي	1.1	1.3	27.8	28.5	34.5	0.7	28.9	18,937
په ښوونځي کی برخه اخيستل								
هــو	1.2	2.2	35.3	36.4	45.7	0.8	36.8	8,238
نـــه	1.1	1.1	19.7	20.4	27.6	0.7	20.9	14,461
د زده کړي درجه								
نا لوستی	1.2	1.4	26.1	27	34.3	0.8	27.4	21,068
لمرنی	0.9	1.8	19.4	20.4	33.1	0.3	20.6	826
ثانوي او ترهغي پورته	0.7	2	10.7	12	32.9	1.3	12.5	792
د شتمنی شاخص کوانتيل								
دير بي وزلي	1.1	1.3	29.4	30.2	33.5	0.8	30.7	4,976
دويم	1.2	1.6	30	31.1	35.1	0.5	31.4	4,587
منځنی	1.2	1.1	29.5	29.9	37.1	0.7	30.3	4,632
څلورم	1.2	1.1	22.3	22.9	33.3	1	23.5	4,407
دير شتمن	1.1	2.3	13.7	15.2	31.5	0.7	15.5	4,096
ټول	1.1	1.5	25.3	26.2	34.2	0.8	26.6	22,699

[1] د څو شاخصيزه سروې ۸.۲ شاخص

په افغانستان کې، په سلو کې ۲۷ د ۵ تر ۱۱ کالنی ماشومانو د ماشومانو د کار په فعالیتونو کې مشغولیت درلوده، په داسې حال کې چې دا رقم د ۱۲ تر۱۴ کالنی ماشومانو لپاره په سلو کې ۲۲ ده (۱۱.۲ او ۱۱.۳ جدول). د ماشومانو د کار ټولیزه خوریدنه (۵ تر۱۴ کالنی) ۲۵ سلنه دي. ۱۱.۲ جدول د ماشومانو د کار په ټولیزه کې توپیر د نجونو(۲۳ سلنه) او هلکانو(۲۸ سلنه) ترمنځ ښئي. د پام وړ عمده توپیرونه د استوګنې د ځای، د مور د زده کړې درجې، او د کورنیو د اقتصادي او ټولنیز حالت او زونونو ترمنځ لیدل شوی دی. کلیوالي ماشومان (۲۸سلنه) نیږدې دوه ځلې نظر خپلو ښاري سیالانو ته (۱۵سلنه) د ماشومانو په کار کې مشغو لیت لري. هغه ماشومان چې د مرکزي لوړو سیمو په زون کې ژوند کو ي (۳۳سلنه) نظرخپلو سیالانو ته چې په لویدیځ زون کې ژوند کوي (۱۳سلنه) زیاتره د ماشومانو په کار کې مشغولیت لري. هغه ماشومان چې میندو ئې زده کړه نده کړي (۲۶سلنه) نظر هغو ته چې میندو ئې ثانوي او یا تر هغې لوړې زده کړې درلودې (۱۳سلنه) تر دوه ځلې زیات ښائي د ماشومانو په کار کې مشغولیت ولري. هغه ماشومان چې په ډیرو بېوزلو کورنیو کې ژوند کوي (۳۰سلنه) نسبت هغو ماشومانو ته چې په ډیرو شتمنو کورنیو کې ژوند کوي(۱۵سلنه) احتمال لری تر دوه ځلې زیات د ماشومانو په کار کې مشغولیت ولري

جدول ۱۱.۳: د ۱۲ تر ۱۴ کالنی ماشومانو کار

۵ تر۱۴ کالنی ماشومانو سلنه چې د ماشومانو په کارکې مشغولیت لري او ښوونځي ته درومي، او د ۵ تر۱۴کالنی ماشومانو سلنه چې ښوونځي ته درومي او د ماشومانو په کار کې مشغولیت لري، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د هغو ماشومانو سلنه چې په کار کې مشغولیت لري	د هغو ماشومانو سلنه چې ښوونځي ته درومي	د ۱۴ تر۱۵کالنی ماشومانو شمیر	د کارگر ماشومانو سلنه چې ښوونځي ته درومي	د ۱۴-۵کالنی ماشومانو شمیر چې د ماشومانو په کار کې مشغولیت لري	د هغو ماشومانو شمیر چې ښوونځي ته درومي او د ماشومانو په کار کې مشغولیت لري	د ۵ تر ۱۴ کالنی ماشومانو شمیر چې ښوونځي ته درومي
جنس							
نارینه	27.7	48	16,428	57.8	4,551	33.4	7,878
ښځینه	22.7	34.8	15,166	41.7	3,436	27.2	5,274
زون							
مرکزي	20.1	59.1	4,655	71.1	934	24.1	2,750
مرکزي لوړې سیمې	33.2	57.3	1,107	75	368	43.5	635
ختیځ	28.3	41.9	4,008	50.8	1,133	34.2	1,681
شمال	30.1	46.8	4,373	54.6	1,315	35	2,047
شمال ختیځ	29.6	44.1	4,693	51.6	1,388	34.6	2,069
سهیل	29.1	17.2	4,677	21.9	1,363	37.1	805
سهیل ختیځ	24.6	38.6	3,620	57.4	890	36.6	1,397
لویدیځ	13.4	39.7	4,461	51	597	17.2	1,769
د استوګنې ځای							
ښاري	14.6	60	5,404	68.9	787	16.7	3,243
کلیوالي	27.5	37.8	26,190	48.9	7,200	35.5	9,909
عمر							
11-5	26.6	36.3	22,699	50.1	6,048	36.8	8,238
14-12	21.8	55.2	8,895	53.3	1,939	21	4,914
د زده کړې درجه							
نا لوستی	26	39.6	29,296	49.4	7,614	32.5	11,588
لمرنی	20	63.3	1,138	75.6	228	23.9	721
ثانوي او ترهغې پورته	12.7	73.9	1,142	88.4	145	15.1	843
د شتمنې شاخص کوانتیل							
ډیر بې وزلي	30	30.1	6,755	37.9	2,024	37.7	2,032
دویم	29.8	34.9	6,276	47.7	1,873	40.8	2,189
منځنی	27.9	37.9	6,397	49.5	1,786	36.5	2,426
څلورم	22.7	46	6,208	61.9	1,409	30.6	2,855
ډیرشتمن	15	61.3	5,958	72.2	895	17.7	3,651
ټول	25.3	41.6	31,593	50.9	7,987	30.9	13,152

[۱] د ځو شاخصیزه سروې ۸.۳ شاخص،۲ د ځو شاخصیزه سروې ۸.۴ شاخص

جدول ۱۱.۴: د ماشومانو کار او په ښوونځي کې حضور

د هغو ماشومانو سلنه چې په تیره اونۍ کې ئې په اقتصادي او د کور په چارو کې مشغولیت درلوده د ۱۲تر۱۴کلنۍ سني ګروپ په بیلوالي او د ۵ تر۱۴کالنی ماشومانو سلنه چې د ماشومانو په کار کې ئې مشغولیت درلوده، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د ۱۲ تر۱۴کالنی ماشومانو سلنه چې مشغول وو په :										
	اقتصادي فعالیت										
	د کورنۍ د باندې ئې کار کړی										
	له معاش سره	بې له معاشه	د کورنۍ تشبث لپاره ئې کار کاوه	اقتصادي فعالیت د ۱۴ ګړیو کم	اقتصادي فعالیت د ۱۴ ګړیو لپاره او یا ترهغې زیات	د کور چارې تر۲۸ ګړیو کمې	د کور چارې تر۲۸ ګړیو یا ترهغې زیات	د ماشومانو کار	د ۱۲ تر ۱۴ کالنۍ ماشومانو شمیر	د ماشومانو ټول کار[1]	د ۵ تر۱۴ کالنۍ ماشومانو شمیر
جنس											
نارینه	10	3.8	54.5	32.9	25	54.2	1.1	25.5	4,474	27.7	16,428
ښځینه	1.3	2.3	40.8	28.8	13.1	74.3	6.2	18.1	4,421	22.7	15,166
زون											
مرکزي	3.8	3	35.6	21.3	17.4	58.3	6.4	22.3	1,396	20.1	4,655
مرکزي لوړې سیمې	2.4	2.2	67.2	33.6	34.4	52.4	2.2	35.3	303	33.2	1,107
ختیځ	3.9	2.8	55.9	41.6	16	75.9	3.2	17.2	1,059	28.3	4,008
شمال	5.3	3.1	60.6	41.6	20.7	70.3	0.8	21.3	1,340	30.1	4,373
شمال ختیځ	4.9	4.3	54.2	35.6	21.4	74.8	3.3	23.7	1,349	29.6	4,693
سهیل	9.3	2.6	44.9	26.2	20.9	60.2	5.6	26	1,417	29.1	4,677
سهیل ختیځ	12.3	3.2	53.4	30.9	25.3	67.9	1.5	25.8	834	24.6	3,620
لویدیځ	2.8	2.3	27.2	19.8	9	47	3.9	12.7	1,197	13.4	4,461
د استوګنې ځای											
ښاري	4.4	4.7	23.3	18.6	9.2	60.5	4.5	12.9	1,642	14.6	5,404
کلیوالي	6	2.6	53.2	33.6	21.3	65	3.4	23.8	7,252	27.5	26,190
په ښوونځي کې برخه اخیستل											
هو	4.6	3.4	48.3	31.3	18.9	63.6	3.1	21	4,914	30.9	13,152
نه	7	2.5	47	30.3	19.4	64.9	4.3	22.8	3,981	21.3	18,441
د زده کړې درجه											
نا لوستی	5.8	2.9	49.1	31.6	19.7	64.2	3.5	22.3	8,228	26	29,296
لمړنی	5.2	3.1	38.2	26	15.1	64.1	4.7	18.4	312	20	1,138
ثانوي او ترهغې پورته	2.9	4.7	23.5	18.7	8.4	63.7	5.6	13	350	12.7	1,142
د شتمنی شاخص کوانتیل											
ډیر بې وزلي	5.6	2.8	56.5	33.3	24.5	60.6	4.3	27.8	1,779	30	6,755
دویم	6.4	3.1	58.5	36.4	24	66.5	2.6	25.5	1,688	29.8	6,276
منځنی	6.7	2.8	52.1	35.1	19.3	67.7	2.7	21.6	1,765	27.9	6,397
څلورم	5.7	2.5	47.2	30.8	18.1	65.8	4.3	20.8	1,800	22.7	6,208
ډیر شتمن	4.2	3.8	25.8	19.4	10.2	60.6	4.2	13.9	1,862	15	5,958
ټول	5.7	3	47.7	30.8	19.1	64.2	3.6	21.8	8,895	25.3	31,593

۱۱.۴جدول د ۵ تر۱۴کالنی ماشومانو سلنه ښئی چې په کار بوخت دی او ښوونځي ته درومي او د۵ تر۱۴کالنی ماشومانو سلنه چې ښوونځي ته درومي او په کار مشغول دي. د ۴۲ سلني هغو ماشومانو له ډلي چې ښوونځي ته ځي د هغوی ترنیمائي زیات (۵۱ سلنه) همدا راز د کور په فعالیتونو کي مشغولیت لري. د ۲۵سلني هغو ماشومانو له ډلي چې د ماشومانو په کار کي مشغولیت لري تر یوه ثلث څخه کم ئی همدا راز ښوونځي ته درومي (۳۱ سلنه). د هغو ماشومانو له ډلي چې په کار کي مشغولیت لري او ښوونځي ته درومی د جنسیت، استوګني د ځای، سیمي، د مور د زده کړي د درجي او د کورنی د اقتصادي او ټولنیز حالت له پلوه د پام وړ توپیرونه شتون لري. ۱۱.۴جدول په سلو کي ۱۶ د نجونو چې ښوونځي ته تلونکي او د ماشومانو په کار کي بوختي دي (۴۲ سلنه) او هلکانو ترمنځ چې ښوونځي ته تلونکي دي او د ماشومانو په کار کي مشغولیت لري(۵۸ سلنه) د توپیر ښکارندوی دي. هغه ماشومان چې په کلیوالي ساحو کي ژوند کوي او د ماشومانو په کار کي بوخت دي (۴۹ سلنه) د هغو ماشومانو په پرتله چې په ښاري ساحو کي ژوند کوي او په اقتصادي فعالیتونو کي برخه اخلي (۶۹سلنه) ښائي لږ ښوونځي ته لاړ شي.

د هغو ماشومانو میزان چې د ماشومانو په کار کي مشغولیت لري او ښوونځي ته درومي د مرکزي لوړو سیمو په زون کي(۷۵سلنه) نظرد سهیل زون ماشومانو ته (۲۲سلنه) نیږدي دري ځلي زیات دی. هغه ماشومان چې د ماشومانو په کار کي بوخت دي او میندو ئي زده کړه ندی کړي(۴۹سلنه) د خپلو سیالانو په پرتله چې میندی ئي ثانوي او ترهغي لوړې زده کړې لري (۸۸ سلنه) لږ احتمال لري چې ښوونځي ته لاړ شي. هغه ماشومان چې د ماشومانو په کار کي ئی مشغولیت درلوده او په ډیرو بېوزلو کورنیو کي ژوند کوي (۳۸ سلنه) د هغو ماشومانو په پرتله چې په ډیرو شتمنو کورنیو کي ژوند کوي، لږ احتمال لري چې ښوونځي ته لاړشي.

د ماشومانو تادیب

لکه څرنګه چې د " ماشومانو لپاره مناسبه نړۍ " په اعلامیه کي اعلام شوي ده « ماشومان باید د تاوتریخوالي د هرډول اعمالو په مقابل کي ملاتړ وشي»، سربیره پردې د زریزي اعلامیه له ماشومانو څخه د ناوړه استفادې، ګټي اخیستني او تاوتریخوالي په مقابل کي د ملاتړ غوښتنه کوي.

د افغانستان په ځو شاخصیزه سروې کي د میندو/څارونکو څني یو لړ پوښتني د هغو طریقو په هکله چې والدین تمایل لري خپل ماشومان هغه مهال چې ناسمه رویه وکړي تادیب کړی، پوښتل شوی دی. پام باید ولرو چې د ماشومانو د تادیب د پوښتنلیک لپاره د کورنی د ۲ تر۱۴ کالنی یو ماشوم د ساحوي کار په جریان کي په اتفاقي ډول غوره شوي دي. د دې پوښتنو له جملي دوه شاخصونه چې د ماشومانو د تادیب د عرصو د توضیح لپاره د استفادې وړ ګرځید لی دی عبارت دی له : ۱) د ۲ تر۱۴کالنی ماشومانو شمیر چې روانی دښمنی د جزا په توګه یا نورې فزیکي کوچنی جزاوې یا فزیکي سختي جزاوې تجربه کوي. ۲) د ۲ تر۱۴ کالنی ماشومانو د والدینو/څارونکو شمیر چې باور لري د دې لپاره چې خپل ماشومان په مناسبه توګه تربیه او لوی کړي اړینه ده هغوی په فزیکي ډول مجازات کړي. ۱۱.۵جدول د۲ تر۱۴کالنی ماشومانو سلنه د ماشوم لپاره د تادیب د په کار وړل شوي طریقې له مخي ښئي.

۱۱.۵جدول: د ماشومانو تادیب

د ۲ تر۱۴کالنی ماشومانو سلنه د ماشومانو د تادیب د طریقې پراساس، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د ۲تر۱۴کالنی ماشومانو سلنه چې تجربه کړيدي:					د ۲ تر ۱۴ کالنی ماشومانو شمیر	ځواب ورکوونکي باور لري چې اړینه ده ماشوم ته په فزیکي ډول جزا ورکړل شي	د ماشومانو د تادیب برخي ته ځواب ورکوونکي
	یوازې تادیب د تاوتریخوالي پرته	رواني دښمني	فزیکي جزا: هر ډول	فزیکي جزا: سخته	د تاوتریخوالي د تادیب هر ډول طریقه			
جنس								
نارینه	12	61.7	69.2	39.7	74.8	24,197	41.3	6,076
ښځینه	13.5	61.4	67.6	37	74.1	22,040	40.4	5,476
زون								
مرکزي	17.9	59.7	67	34.5	75.6	7,247	36.9	1,818
مرکزي لوړې سیمې	25.8	44.7	50.3	27.1	59.6	1,693	37.7	397
ختیځ	7.7	73.9	78.5	53.3	83.9	5,887	58.6	1,358
شمال	20.1	60.2	65.2	34.8	72.2	6,447	48.1	1,665
شمال ختیځ	14.3	58.8	69.2	36.9	73.8	7,091	38.6	1,808
سهیل	7.7	52.7	63.3	34.9	65.1	6,215	32.5	1,489
سهیل ختیځ	5.3	65.4	66.3	40.3	73.7	5,655	29.7	1,203
لویدیځ	9.8	66.7	75.7	39	81.4	6,003	42.2	1,813
د استوګنې ځای								
ښاري	15.6	62.5	70.3	38.8	77.5	7,907	33.4	2,053
کلیوالي	12.1	61.3	68.1	38.3	73.8	38,331	42.5	9,499
عمر								
2-4 کلن	13.5	50.2	56.4	30.1	63.2	11,647	39	3,224
5-9 کلن	11.3	65.7	73.2	41.8	78.4	18,312	41.2	4,325
10-14 کلن	13.7	65	71.8	40.5	78	16,278	42	4,003
د موردزده کړې درجه								
نا لوستی	11.6	62.4	69.4	39.9	75	31,459	n/a	n/a
لمړنی	13.4	64.1	73.1	39.6	78.3	5,404	n/a	n/a
ثانوي او تر هغې لوړې	16	57.2	62.9	32.8	70.3	9,350	n/a	n/a
د ځواب ورکوونکي د زده کړې درجه								
نا لوستی	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	41.3	8,081
لمړنی	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	44.6	1,265
ثانوي او تر هغې لوړې	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	37.4	2,204
د شتمنۍ شاخص کوانټیل								
ډیر بې وزلي	8.4	60.5	69.8	40.5	73.9	9,733	45	2,495
دویم	14	62.1	67.5	39.4	73.5	9,302	44.4	2,407
منځنی	13.4	63.9	68.6	38.8	74.8	9,351	40.1	2,251
څلورم	12.3	60.1	67.5	36	74	9,151	40.8	2,147
ډیر شتمن	15.7	61.1	69	37	76.2	8,701	33.3	2,252
ټول	12.7	61.5	68.5	38.4	74.4	46,237	40.9	11,552

[۱] د څو شاخصیزه سروې ۸.۵ شاخص

په افغانستان کې ۷۴ سلنه د ۲ تر۱۴کالنی ماشومانو لږ تر لږه د روانی یا فزیکي جزا د یوه شکل سره د مور/څارونکي یا د کورنی د نورو غړیو لخوا مخامخ شوي دي (۱۱.۵جدول). ۳۸ سلنه ماشومان د فزیکي سختې جزا سره مخامخ وو. د اهمیت وړ دی چې وښیو په داسې حال کې چې په سلو کې ۴۱ د کورنی غړي باور لري چې د خپلو ماشومانو د مناسبې تربیې لپاره هغوی اړتیا لري چې په فزیکي ډول ورته جزا ورکړل شي. په عمل کې په سلو کې ۶۹ د کورنۍ غړیو د خپل ماشوم د تادیب لپاره له فزیکي جزا څخه کار اخیستی.
د پام وړ توپیر په ښاري او کلیوالي ساحو کې د فزیکي سختې جزا سره د مخامخ ماشومانو په سلنه کې شتون نه درلود. اګر چه ځني کوچني توپیرونه د جنسیت په اړه: په سلو کې ۴۰ هلکان او۳۷ په سلو کې نجونې د فزیکي سختې جزا سره مخامخ وې. کوچني توپیرونه همدارنګه د کورنیو د اقتصادي او ټولنیز حالت له مخې په ډیر بېوزلي کوانټیل کې په سلو کې ۴۰ د څلورم کوانټیل په سلو کې د۳۶ په پرتله د سختې فزیکي جزا ځني استفاده کوي. ۱۱.۵جدول د پام وړ توپیرونه د زونونو په بیلوالي د فزیکي سختې جزا له پلوه ښئي، ډیره لوړه پیښیدنه په ختیځ زون کې (۵۳سلنه) او ډیره ټیټه د مرکزي لوړو سیموپه زون کې (۲۷سلنه)موندل شویده. لوی ماشومان فزیکي سخته جزا په لوړه درجه،(۴۲ سلنه) د ۹-۵کالنی ماشومان او ۴۱ سلنه ۱۴-۱۰کالنی ماشومان نظر ۵ کالنو ماشومانو ته، تجربه کوي.

یتیمان

هغه ماشومان چې یتیم یا د زیان منونکو کورنیو څخه دي هرکله چې والدین موجود نه وي چې له هغوی ځني ملاتړ وکړي، ممکنه ده چې د زیاتیدونکی ګواښ، له پام غورځیدنی یا ګټي اخیستني لاندې راشي. د توپیرونو څخه څارنه د یتیمانو او نورو زیان منونکو ماشومانو لپاره په مختلفو پایلو کې او د خپلو سیالانو سره د هغوی په پرتله کولو کې داسې یو معیار په لاس راکوي چې ټولنې او حکومتونه څرنګه د هغوی اړتیاو ته په ښه ډول ځواب ورکوي.

په افغانستان کې یتیمتوب همیشه د نړۍ د نورو ځایونو په طریقه نه تعریف کیږي. یتیم هغه اصطلاح دی چې په هغه ماشوم باندې اطلاق کیږي چې پلار ئې مړ شوی وي او دا اصطلاح همدا راز معمولاً د دې توضیح لپاره چې ماشوم یتیم وي، په کاریږي. په داسې حال کې چې د یسیر اصطلاح د هغه ماشوم لپاره ویل کیږي چې مور ئې مړه شوي وي او همدا ډول ماشومان زیاتره یتیمان نه ګڼل کیږي. یو معمول تعریف چې په پراخه پیمانه په اسلامي ټولنو کې په کار وړل کیږي دا دی چې هر هغه ماشوم چې د والدینو له څارنې د مور یا پلار د مړینې یا ورکیدلو له امله یا د ممانعت له کبله بې برخې شوي دي. په دې راپور کې یتیم د هغه ماشوم په څیر تعریف شوی دی چې د خپلو والدینو یو ئې له لاسه ورکړی وي.

د ۰ تر۱۷ کالنی ماشومانو د سلني ویش د ژوندانه د ترتیباتو په بیلوالي، د ۱۷-۰کالنی ماشومانو سلنه په هغو کورنیو کي چي د سکه والدینو(بیولوژیکي) سره ژوند نه کوي او د هغو ماشومانو سلنه چي یو یا دواړه د والدینو ئې مړه شوي دي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د پلار او مور سره ژوند کوي	د والدینو د هیڅ یوه سره ژوند نه کوي				یوازې د مور سره ژوند کوي		یوازې د پلار سره ژوند کوي		تشخیص ممکن نه ؤ	ټول	د اصلي والدینو (بیولوژیکي) سره ژوند نکوي[1]	یو یا دواړه د والدینو مړه شوي دي[2]	د ۱۷-۰ کالنی ماشومانو شمیر
		یوازې پلار ئې ژوندی دی	یوازې مور ئې ژوندی ده	د واړه ژوندي دي	دواړه مړه دي	پلار ژوندی دی	پلار مړ دی	مور ژوندی ده	مور مړه ده					
جنس														
نارینه	94.4	0	0.1	0.2	0.8	0.5	2.5	0	1.1	0.4	100	1.1	4.5	28,304
ښځینه	93.4	0.1	0.2	0.8	1.1	0.5	2.5	0.1	0.9	0.4	100	2.3	4.9	25,988
زون														
مرکزي	93.9	0	0.1	0.3	0.8	0.7	3	0.1	1	0.2	100	1.2	4.8	8,196
مرکزي لوړي سیمي	88.6	0.3	0.2	0.9	0.5	3.4	4.2	0	1.4	0.4	100	1.9	6.6	1,873
ختیځ	96.7	0.1	0	0.2	0.5	0.1	1.2	0	0.5	0.8	100	0.8	2.3	6,403
شمال	92.7	0.1	0.2	0.4	0.5	0.4	3.5	0	1.7	0.4	100	1.3	6	7,528
شمال ختیځ	93	0	0.1	0.6	0.9	0.7	3.3	0	1	0.4	100	1.5	5.3	8,461
سهیل	95.4	0.1	0.1	0.5	1.6	0	1.3	0.1	0.3	0.5	100	2.3	3.4	7,759
سهیل ختیځ	93.8	0.1	0.1	0.3	2	0.2	1.8	0	1.5	0.3	100	2.4	5.5	6,812
لویدیځ	93.6	0.1	0.4	1	0.6	0.6	2.6	0	0.9	0.3	100	2.1	4.6	7,260
د استوګنی ځای														
ښاري	93.8	0.1	0.1	0.5	0.5	0.4	3.4	0	0.7	0.4	100	1.2	4.8	9,267
کلیوالي	93.9	0.1	0.1	0.5	1.1	0.5	2.3	0	1.1	0.4	100	1.8	4.6	45,025
عمر														
4-0	97.6	0	0	0	0.1	0.6	0.9	0.1	0.4	0.2	100	0.1	1.4	15,475
9-5	96.3	0	0	0.1	0.4	0.5	1.6	0	0.8	0.2	100	0.7	2.9	17,195
14-10	92.3	0	0.2	0.4	1.2	0.4	3.7	0	1.5	0.2	100	1.8	6.7	14,399
17-15	83.6	0.3	0.5	2.6	3.7	0.3	5.4	0.1	1.8	1.7	100	7.1	11.7	7,223
د شتمنی شاخص کوانتیل														
ډیر بي وزلي	92.8	0.1	0.1	0.5	1.6	0.5	2.7	0	1.1	0.5	100	2.3	5.7	11,328
دویم	94	0.1	0.2	0.3	0.8	0.7	2.5	0.1	1	0.3	100	1.5	4.6	10,948
منځنی	94.5	0.1	0.1	0.5	0.8	0.4	2.1	0	1	0.5	100	1.4	4.1	10,927
څلورم	93.9	0.1	0.2	0.6	0.9	0.5	2.4	0	1	0.3	100	1.8	4.6	10,763
ډیر شتمن	94.5	0	0.2	0.5	0.6	0.3	2.7	0	0.8	0.3	100	1.3	4.3	10,326
ټول	93.9	0.1	0.1	0.5	1	0.5	2.5	0	1	0.4	100	1.7	4.7	54,292

۱ د څو شاخصيزه سروې ۹.۱۷شاخص، ۲ د څو شاخصيزه سروې ۹.۱۸ شاخص

د پيبنيدني ډيروالى دا چې ماشومان د هيڅ يوه له والدينوسره، يوازې د مور سره او يوازې د پلارسره ژوند وکړي په۱۱,۶ جدول کې ښودل شويدي. په افغانستان کې ډيرى ۰-۱۷ کالنئ ماشومان (۹۴ سلنه) د والدينو سره ژوند کوي. اګر چه په سلو کې۲د ماشومانو د والدينو له هيڅ يوه سره ژوند نکوي. د پام وړ توپيرونه د جنسيت، ساحې او د کورنيو د اقتصادي او ټولنيز حالت له پلوه د هغو ماشومانو په منځ کې چې د خپلو کورنيو سره ژوند کوي وجود نلري. که څه هم د پام وړ توپيرد سيمې او همدا راز د عمر دګروپونو له مخې شتون لري. د مرکزي لوړو سيمو زون ډيره ټيټه کچه (۸۹ سلنه) داسې ماشومان لري چې د والدينو سره ژوند کوي، په داسې حال کې چې د ختيځ زون ډيره لوړه کچه (۹۷سلنه) درلوده او نور زونونه شاوخوا د ۹۳سلنې او۹۵ سلنې رقم لري. د هغو ماشومانو سلنه چې د خپلو والدينو د (پلاراومور) سره ژوند کوي د ماشوم د عمر له زياتيدو سره کموالى پيدا کوي. د حيرانتيا وړ نده چې د سلنې ډير لوړ رقم د هغو ماشومانو چې د مور او پلار دواړو سره ژوند کوي د ۰-۴ کالنئ ماشومانو(۱۸سلنه) ترمنځ موندل شوي دي. په داسې حال کې چې دغه رقم د ۱۵-۱۷ کالنئ ماشومانو لپاره ډير لوړ د ۸۴ سلنه دى.

يو له هغو معيارونو چې د يتيم ماشومانو د اقتصادي وضعيت د ارزونې لپاره نسبت خپلو غير يتيمو ماشومانو ته پراختيا ورکړل شوي ده، په ښوونځى کى د ۱۰-۱۴ کالنئ ماشومانو حضور د هغو ماشومانو لپاره چې والدين ئې له لاسه ورکړي دي د هغو ماشومانو په مقابل کې چې والدين ئې ژوندي دي (اوهغه چې د خپلو والدينو له يوه سره ژوند کوي) نظر اچوي. هرکله چې هغه ماشومان چې والدين ئې مړه شوي د خپلو سيالانو په شان ښوونځي ته لاس رسى نلري، نو ښوونځي، کورنى او نور برخه وال نه تضمينوي چې د دغو ماشومانو حقونه تامين شوي دي. د۱۱,۷جدول د ۱۰ تر۱۴ کالنئ ماشومانو په ښوونځي کې حضور د يتيمتوب په بيلوالي ښئي.

۱۱,۷ جدول: په ښوونځي کې د يتيمو او غير يتيمو ماشومانو حضور

د ۰ تر ۱۴ کالنئ ماشومانو په ښوونځي کې حضور د يتيمتوب په بيلوالي، افغانستان ۱۳۸۹-۱۳۹۰

	د هغو ماشومانو سلنه چې پلار او مور ئې مړه شوي دي(يتيم)	د هغو ماشومانو سلنه چې مور او پلار ئې ژوندي دي اوماشوم د هغوى له يوه سره ژوند کوي	د ۰-۱۴ کالنئ ماشومانوشمير	د هغو ماشومانو سلنه چې يتيم دي او ښوونځي ته درومى	د ۰-۱۴ کالنئ ټول ماشومان	دغير يتيمو ماشومانو سلنه چې ښوونځې ته درومي	د ۰-۱۴ کالنئ ټول ماشومان	د يتيمو ماشومانو په ښوونځي کې د حضور نسبت په غير يتيمو ما شومانو باندې
جنس								
نارينه	1	93.1	7,500	53	78	67.7	6,985	0.78
ښځينه	1.4	92.4	6,899	19.1	93	46.1	6,373	0.41
د استوګنې ځاى								
ښاري	0.6	92.7	2,621	(*)	16	79.8	2,430	0.61
کليوالي	1.3	92.8	11,778	33	156	52.4	10,929	0.63
ټول	1.2	92.8	14,399	34.4	171	57.4	13,358	0.6

[1] څو شاخصيزه سروې ۹,۱۹ شاخص، د زريزي پرمختيا ئي موخو۶,۴شاخص، د څو شاخصيزه سروې ۹,۲۰شاخص، د زريزي پرمختيا ئي موخې ۶,۴ شاخص

يادونه: علامه* دا ښئي چې سلنه د ۲۵ څخه کمو ناوزن شوي پيښنو پر اسا س محاسبه شوي

په افغانستان کې د ۱۴-۱۰کالني يوه سلنه ماشومانو خپل والدين له لاسه ورکړي دي (۷.۱۱جدول). د دوی له منځه يوازې ۳۴٪ ښوونځي ته درومي. د ۱۴-۱۰ کالنی ماشومانو په منځ کې چې د خپلو والدينو يو ئي له لاسه ورکړی، لړترلږه د هغوی له يوه سره ژوند کوي په سلو کې ۵۷ ئي ښوونځي ته درومي. دا ښئي چې يتيمان دوه ځلې د غير يتيمواوشومانو زيات له ښوونځي پاتې کيږي. په ښوونځي کې د يتيمو ماشومانو د حضور نسبت پرغير يتيمو ماشومانو باندې ۶۰ دي.

ژر وختي واده او ځو وادونه

د بشر د حقونو د نړيوال قانون مطابق تر۱۸کالنۍ وړاندې واده د ډيری ځوانو کسانو لپاره په ځانګړي ډول د نجونو لپاره يو واقعيت دی. د يونيسف د اټکلونو له مخې د نړی په کچه ۶۴ ميليونه د ۲۰ تر۲۴ کالنی ميرمنو تر۱۸کالنی وړاندې واده کړی يا په يوه اتحاد کې قرار لري. هغه لاملونه چې د ماشومانو د واده پرميزان باندې اغيزمن دی مشتمل دی پر: په هيواد کې د وګړو د احوالو د ثبت سيستم چې د ماشوم د عمر ثبوت برابروي، د يوه مناسب قانوني چوکات موجوديت د قانون د انفاذ له ميکانيزم سره چې د ماشومانو د واده پيښو ته رسيدنه وکړي، د ارزښتونو، دود يا ديني قوانينو موجوديت چې دغه عمل منع کړي.
د نړی په زياتره برخو کې والدين د خپلو نجونو وادونو ته هغه مهال چې هغوی ماشوم وي په دې هيله چې واده د مالي (لکه د ولور لاسته راوړنه) او ټولنيز پلوه په داسې حال کې چې همدا ډول په کورنی باندې مالي پيټی کموي، هڅوي. په واقعيت کې د ماشومانو واده د بشر له حقونوڅخه سرغړونه ده چې د نجونو فزيکي او دماغي وده ګواښوي، زياتره د هغو نجونو ترمنځ چې د ځوانی په لمړيو کې وادونه کوي، د وخت دمخه په اميندواری، له ټولنې تجريد، د ښووني او روزني مهارتونو او د کارموندني وړتيا په کمښت پای مومي. دغه شرايط نجوني د اقتصادي او اجتماعي پلوه له پامه غورځوي او د بې وزلی جنسيتي ماهيت بيا راژوندی کوي. د واده لپاره د بشپړ رضايت او آزادی حق د بشر د حقونوپه نړيواله اعلاميه کې پيژندل شوی ده، د دې په درک کولو سره چې هر وخت يو له دې خواو په پوره ډول بالغ نه وي چې د ژوندانه د شريک په ټاکلو کې په اګاهانه تصميم ونيسي،رضايت نشي کيدای آزاد او بشپړ واوسي.

د ښځو پر وړاندې د تبعيض د ټولو شکلونو د له منځه وړلو کانوانسيون په ۱۵مه ماده کې د ماشومانو د واده په مقابل کې د ملاتړ د حق څخه ذکر کړی چې اعلاموي " د واده ژمنه او د ماشوم واده حقوقي اغيزه نلري او ټول اړين اقدامات د قانون جوړوني په شمول بايد ونيول شي ترڅو د واده لپاره يو حد اقل عمر وټاکل شي ". په داسې حال کې چې واده په نيغ ډول د ماشوم د حقونو په کانوانسيون کې په پام کې ندي نيول شوي، د ماشوم واده د نورو حقونو سره لکه: د نظرياتو د آزادانه بيان حق، د ناوړه ګټو د ټولو شکلونو په مقابل کې د ملاتړ حق او د دوديزو مضرو دودونو په مقابل کې د ملاتړ حق، ارتباط ورکړل شوی دی. د ماشوم واده همدارنګه په وار وار د ماشومانو د حقونو د کميټې په واسطه د بشر د حقونو د يوې عمده اندينښي په توګه بيان شوي دي. د ماشوم د واده اړوند بل نړيوال هوکړه ليک د واده رضايت، د واده لپاره حد اقل عمر او د وادونو ثبت په هکله کانوانسيون دی.

ځواني واده شوي نجوني په فرد پوري تړلي ډله ده، که څه هم چې زياتره يو نه ليدونکی (نامرئ) ډله ده. له هغوی ځيني غوښتل کيږي چې د کورنی زياتره درانه کارونه سرته ورسوي، د فشارلاندې وي چې اميندواری شي، د ماشومانو تربيه په غاړه لري، په داسې حال کې چې خپله تر اوسه ماشوم دی، متاهلې نجوني او د ماشوم ميندې له محدودې تصميم نيوني او د ژوندانه د مخ په کميدو فرصتونوسره مخا مخ کيږي. هلکان همدا راز د ماشومتوب پر مهال له واده ځني اغيزمن کيږي، خو دغه مسئاله نجوني په زيات اندازه او زياتي سختي متاثرې کوي.

ځيرنه وړانديز کوي چې زيات لاملونه د واده له ګواښونو سره د ماشوم په مخامخ کيدو کې عمل کوي. بې وزلي، د ماشومانو ملاتړ، د کورنۍ د وياړ فکر او د واده ملاتړ چې د ټولنيزې بې ثباتي په وختونو کې ټيکاو برابروي، هغه لاملونه ګڼل کيږي چې د يوې نجلی د متاهل کيدو ګواښ چې لا تردې وخته يو ماشوم دی، ټاکي. هغه ښځو چې په ځوانو عمرونو کې ئې وادونه کړي دي زيات احتمال لري چې پدې باور ولري، ځني وختونه د ميره لخوا د ميرمني وهل ټکول د منلو وړ دي او همدارنګه ډيراحتمال لري چې کورنی تاوتريخوالی تجربه کړي. فکر کيږي چې د ميره او ښځې ترمنځ د عمر تشه زياتره د زور څخه د ناوړه ګټې اخيستنې له ديناميک سره مرسته وکړي.

هغه وخت چې نجوني د جنسيتي فعاليت له پلوه فعاله کيږي د ماشوم له واده کيدني سره نيږدې اړيکه لري. هغه ښځې چې تر۱۸ کالنی وړاندې ئې وادونه کړي دي نسبت هغوی ته چې د ژوندانه په لوړوعمرونو کې واده کوي تمايل لري چې زيات ماشومان ولري، په زيږيدني پوري تړلي مړينه د ۱۵ تر۱۹ کالنی عمرونو د متاهلو نجونو ترمنځ په ځانګړي توګه د دې ډلې د ډيرو ځوانو نسلونو د مړيني يو عمده لامل دی. شواهد وجود لري چې وړانديز کوي چې هغه نجوني چې د ځوانی په عمرونو کې واده کوي زيات احتمال لري د مشرانو سړيو سره واده وکړي. د نسل د توليد په خاطر د ځوانو ميرمنو لپاره تقاضااو د قدرت د توازون نشتوالی د نموني په ډول د عمر د توپير په پايله کې د دا ډول ښځې او ميره د پوښښ په ډيری ټيټې استفاده باندې تماميږي.

د واد ه عمر

د ماشومانو د واده په هکله دوه شاخصونه عبارت دی له د هغو نجونو او ښځو د سلنې اټکل چې تر۱۵ کالنی وړاندې ئې واده کړی دی او د هغو سلنه چې تر۱۸کالنی وړاندې ئې وادونه کړي دي، د هغو ميرمنو سلنه چې په مختلفو عمرونو کې ئې وادونه کړيدي په ۸.۱۱جدول کې ښودل شوی دی.

۸.۱۱جدول: ژر وختي واده او ځو وادونه

د ۴۹-۱۵ کالنۍ میرمنو سلنه چې لمړی ځل ئي د واده د پنځلسمي کالیزې وړاندې زیږون کړی، د ۴۹-۱۵کالنی میرمنو سلنه چې لمړی ځل ئي د ۱۵ او ۱۸کالنی وړاندې وادونه کړي، د ۱۵تر۴۹کالنی متاهلي او د هغو میرمنو سلنه چې د ځو وادونو په ازدواج کې دی ، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	د هغوسلنه چې تر۱۵کالنی وړاندې ئې وادونه کړي دي[1]	د ۴۹-۱۵ کالنۍ میرمنو شمیر	د هغوسلنه چې تر ۱۵ کالنی وړاندې ئې وادونه کړیدي	د هغوسلنه چې تر۱۸کالنی وړاندې ئې وادونه کړیدي	د ۲۰تر ۴۹ کالنی میرمنو شمیر	د ۴۹-۱۵ کالنی د همدا اوس متاهلو میرمنو سلنه[3]	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو شمیر	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو سلنه چې د ځو وادونو په ازدواج کی دی	د ۴۹-۱۵کالنی همدا اوس متاهلو میرمنو شمیر
زون									
مرکزي	12.4	3,696	16.5	39.8	2,681	11.5	1,015	4.8	2,250
مرکزي لوړي سیمي	23.8	714	29.4	58.3	513	25.7	202	8.1	504
ختیځ	15.1	2,153	17.7	44.4	1,659	23.7	494	8.1	1,583
شمال	13.8	2,876	17.2	49.2	2,139	20	737	7.6	2,001
شمال ختیځ	13	3,752	15.9	42.3	2,717	17.2	1,035	8.3	2,459
سهیل	14.1	2,672	18.3	52.2	1,873	17	799	5.8	1,800
سهیل ختیځ	8	2,731	9.2	31.6	2,183	21	548	8	2,117
لویدیځ	29.8	2,695	35	66.3	2,015	33.2	680	7.2	2,043
د استوګنی ځای									
ښاري	13.8	4,031	18	43	2,960	12.6	1,071	6.7	2,503
کلیوالي	15.5	17,259	18.8	47.1	12,820	21.5	4,439	7.2	12,254
عمر									
19-15	5.4	5,510	n/a	n/a	n/a	19.8	5,510	2.4	1,088
24-20	15	4,110	15	40.4	4,110	n/a	n/a	3.7	2,755
29-25	20.2	3,579	20.2	47.2	3,579	n/a	n/a	4.9	3,235
34-30	25.3	2,460	25.3	55.3	2,460	n/a	n/a	9.4	2,347
39-35	18.5	2,389	18.5	51.1	2,389	n/a	n/a	8.8	2,325
44-40	17.6	1,805	17.6	45	1,805	n/a	n/a	11.5	1,701
49-45	14.9	1,438	14.9	39.4	1,438	n/a	n/a	11.3	1,306
د زده کړې درجه									
نا لوستی	17	17,359	19.5	48	13,903	24.9	3,455	7.5	13,244
لمړنی	9.9	1,595	16.3	44.5	766	15.3	830	3.7	714
ثانوي او ترهغې لوړي	5.3	2,330	9.3	26.3	1,105	8.2	1,225	4.4	793
د شتمنی شاخص کوانتیل									
ډیر بې وزلي	19.2	3,989	22.4	53.9	3,039	26.8	950	7.3	3,001
دویم	15.6	4,143	18.4	47.8	3,119	20.2	1,024	7.1	3,000
منځنی	14.6	4,227	17.8	45.1	3,135	21.6	1,092	7.7	2,993
څلورم	13.6	4,333	16.8	42.2	3,186	18.7	1,147	7.4	2,949
ډیر شتمن	13.4	4,598	17.8	43.1	3,302	13.6	1,296	6.3	2,813
ټول	15.2	21,290	18.6	46.3	15,780	19.8	5,510	7.1	14,757

[1] د ځو شاخصیزه سروې ۸.۶ شاخص، ۲ د ځو شاخصیزه سروې ۸.۷شاخص، ۳ د ځو شاخصیزه سروې ۸.۸ شاخص، ۴ د ځو شاخصیزه سروې ۸.۹شاخص

جدول ۸.۱۱ دا ښئي چې شاوخوا يو پر پنځه د ۱۵ تر ۱۹ کالنۍ ځواني ښځې همدا اوس متاهلې دي (۲۰٪). په ټوله کې په سلو کې ۱۵ د ۱۵-۴۹ کالنۍ ميرمنې تر۱۵ کالنۍ وړاندې وادونه کړي دي، په داسې حال کې چې په سلو کې ۴۶ تر۱۸کالنۍ وړاندې وادونه کړيدي. ښاري نجونې او ښځې (۱۳٪) نظر کليوالي نجونو او ښځو ته (۲۲٪) ښائي کم وادونه وکړي. ژر وختي وادونه همدارنګه د ميرمنو يا نجونو د زده کړې له درجې سره پيوړي اړيکه لري. نا لوستې ځواني ميرمنې نظر خپلو سيالانو ته چې ثانوي او يا ترهغې لوړې زده کړې ولري زياتره د دې احتمال شته چې تر۱۸کالنۍ عمر وړاندې وادونه وکړي. همدارنګه د پام وړ توپيرونه د زونونو تر منځ موندل شوي. د لويديځ زون د ۱۵ تر۱۹کالنۍ ځوانانو نجونو د وادونو ډير لوړميزان لري (۳۳٪)، په داسې حال کې چې مرکزي زون ډيره ټيټ ميزان لري (۱۲ سلنه).
ورته ميلان د ۲۰ تر۴۹ کالنۍ ميرمنو په منځ کې چې د لمړی ځل لپاره ئې تر۱۸ کالنۍ عمر وړاندې وادونه کړي دي، موندل شوي دي. همدا ډول توپيرونه په ټولو پس شاليديزو ځانګړتياو کې موندل شوي دي. د مثال په توګه پښيدنه په سهيل ختيځ زون کې ډيره ټيټه (۳۲٪) او د مرکزي لوړو سيمو په زون کې ډيره لوړه (۵۸٪) موندل شوي ده. د نا لوستو ښځو له جملې څخه په سلو۴۸ تر۱۸کالنۍ عمر وړاندې وادونه کړي دي. ۴۵په سلو کې د لمړنيو زده کړو درلودونکو ښځو تر۱۸ کالنۍ وړاندې وادونه کړی دي، په داسې حال کې چې پوازې په سلو۲۶د ثانوي او ترهغې لوړو زده کړو لرونکو ښځو تر۱۸کالنۍ عمر وړاندې وادونه کړي دي. د کورنيو د اقتصادي او ټولنيز حالت له پلوه، ۵۴ په سلو کې هغوی چې په ډيرو بې وزلو کورنيو کې ژوند کوي تر۱۸ کالنۍ عمر دمخه وادونه کړيدي، په داسې حال کې چې دا رقم دهغو لپاره چې په ډيرو شتمنو کورنيوکې ژوند کوي په سلو کې ۴۳ دي. په ښاري ساحو کې په سلو کې ۴۳ تر۱۸ کالنۍ دمخه وادونه کړي دي، په داسې حال کې چې دغه کچه د کليوالي ساحو لپاره په سلو کې ۴۷ دی.

د ځو وادونو په يوه ازدواج کی د ښځو سلنه همدا راز په ۸.۱۱جدول کې ښودل شوی ده. په ټول هيواد کې د ۷۱٪ په شاوخوا کی د۱۵ تر۴۹ کالنۍ ميرمنی د ځو وادونو په ازدواج کې دی. د پام وړ توپيرد ځو وادونو په ازدواج کی د ښاري اوکليوالي ساحو ترمنځ يا د کورنيو په اقتصادي او ټولنيز حالت کې ندي تر سترګو شوي. اګر چه ۸.۱۱جدول دا ښئي چې ځني توپيرونه د سيمو له پلوه شتون لري: د ځو وادونو د ازدواج پښيدنه په شمال ختيځ زون کې ډيره لوړه (۸٪) او په مرکزي زون کې ډيره ټيټه (۵٪) وه. د ځو وادونو د ازدواج پښيدنه د نا لوستو ميرمنو په منځ کې نيږدي دوه برابره (۸٪) د ثانوي او ترهغې لوړو زده کړو لرونکو ميرمنو ته لوړه دی (۴٪). همدا ډول وموندل شوه چې ځواني ښځې د زاړو ښځو په پرتله ښائي چې په کمه اندازه د ځوواډونو په ازدواج کې وی. د بيلګې په توګه د ۱۵تر۱۹کالنۍ ميرمنو په سلو کې ۲ د ځو وادونو په ازدواج کی دی، په داسې حال کې چې دغه رقم د ۴۰ تر۴۹ کالنۍ ميرمنو په منځ کې په سلو کې ۱۱ دی.
۹.۱۱جدول د هغو ميرمنو نسبت چې لمړی ځل ئې تر۱۵کالنۍ او ۱۸کالنۍ عمر وړاندې وادونه کړي دي د استوګنې د ځای او د عمر د ګروپ په بيلوالي ښئي. د هغو ميرمنو د سلنې ازماينت چې تر۱۵ کالنۍ او ۱۸کالنۍ عمر وړاندې ئې وادونه کړيدي اجازه ورکوي چې د ژر وختي وادونو ميلان د وخت په تيريدو سره وليدل شي.

۹.۱۱جدول: په ژر وختي واده کې ميلانونه

د هغوميرمنو سلنه چې لمړی ځل ئې د ۱۵ او ۱۸کالنۍ وړاندې وادونه کړيدي د استوګنې د ځای او د عمرد ګروپ په بيلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹												
	ښاری				کليوالی				ټول			
عمر	د هغو ميرمنو سلنه چې تر۱۵ کالنۍ وړاندې ئې وادونه کړي دي	د۴۹-۱۵ کالنۍ ميرمنو شمير	د هغو ميرمنو سلنه چې تر۱۸ کالنۍ وړاندې ئې وادونه کړي دي	د ۴۹-۲۰ کالنۍ ميرمنو شمير	دهغوميرمنو سلنه چې تر۱۵کالنۍ وړاندې ئې وادونه کړي دي	د ۱۵-۴۹ کالنۍ ميرمنو سلنه	د هغو ميرمنو سلنه چې تر۱۸ کالنۍ وړاندې ئې وادونه کړي دي	د ۲۰ تر۴۹کالنۍ ميرمنو شمير	د هغو ميرمنو سلنه چې تر۱۵ کالنۍ وړاندې ئې وادونه کړي دي	د ۱۵-۴۹ کالنۍ ميرمنو سلنه	د هغو ميرمنو سلنه چې تر۱۸کالنۍ وړاندې ئې وادونه کړيدي	د ۱۵تر۴۹ کالنۍ ميرمنو شمير
19-15	2.3	1,071	n/a	n/a	6.1	4,439	n/a	n/a	5.4	5,510	n/a	n/a
24-20	11.4	797	29.9	797	15.9	3,313	42.9	3,313	15	4,110	40.4	4,110
29-25	19.9	658	45.2	658	20.2	2,920	47.6	2,920	20.2	3,579	47.2	3,579
34-30	23.1	440	54.6	440	25.8	2,020	55.4	2,020	25.3	2,460	55.3	2,460
39-35	20.6	471	52.8	471	18	1,918	50.7	1,918	18.5	2,389	51.1	2,389
44-40	18.4	332	43.4	332	17.4	1,474	45.4	1,474	17.6	1,805	45	1,805
49-45	18.9	263	39.4	263	14	1,175	39.4	1,175	14.9	1,438	39.4	1,438
ټول	13.8	4,031	43	2,960	15.5	17,259	47.1	#####	15.2	21,290	46.3	15,780

د ۱۵ تر۴۹کالنی میرمنو په لیدلو سره (۹.۱۱جدول) ډېره ټیټه پیبنیدنه د هغو لپاره چې تر۱۵ کالنی وړاندې ئې وادونه کړیدي د ۱۵تر۱۹کالنی عمر په ګروپ کې دي (په سلو کې ۵). پیبنیدنه تر۳۴ کالنی پورې زیاتوالی مومي: ۲۳ په سلو کې د میرمنو د عمر سره جوښت د ۳۰ تر۳۴ کالنی میرمنو تر۱۵ کالنی عمر وړاندې وادونه کړي وو چې د پیښیدنې ډېره لوړه کچه وه او وروسته له هغې پیبنیدنه کموالی مومي. دغه میلان وړاندې کوي چې ژر وختي وادونه سره له دې چې لا تراوسه په لوړه کچه کې دي، د کمیدو په حال کې دي. رقم د ۳۵ تر۳۹کالنی د عمرګروپ څخه (۱۹په سلو کې) بیا په کمیدو پیل کوي. اګر چې د دې امر دلیل ښائي دا وي چې زیات وخت تیر شوی او د واده پر مهال د دقیق عمر په یاد راوړل د دی عمر د ګروپونو د ځواب ورکوونکو لپاره همیشه ممکن ندی.

د میره او ښځې د عمر توپیر

یو بل جز چې د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې د ماشومانو څخه د ملاتړ په هکله په پام کې نیول شوې، د میره او ښځې ترمنځ د عمر توپیر د مهم شاخص له مخې یعنې د متاهلو ښځو سلنه د ۱۰ او یا ترهغې زیات عمر په توپیر(ځوان) د فعلي میره سره دي. ۱۰.۱۱جدول په افغانستان کې د میره او ښځې ترمنځ د عمر د توپیرلاس ته راغلي پایلې ښئي.

۱۱.۱۰جدول : د ښځې او میره د عمر توپیر

د ۱۵ تر ۴۹ کالنی فعلاً متاهلو میرمنو د سلني ویش د میره د عمر د توپیر په مطابق	د ۱۵تر۴۹ کالنی فعلاً متاهلو میرمنو سلنه چې میره ئي ....دی:						د ۱۵ تر ۴۹ کالنی فعلاً متاهلو میرمنو شمیر	د ۲۰تر۲۴کالنی فعلاً متاهلو میرمنو سلنه چې میره ئي ..... دی:						د ۲۰ تر ۲۴ کالنی فعلاً متاهلو میرمنو شمیر
	ځوان	۰-۴ کاله لوي	۵-۹ کاله لوی	تر ۱۰ یا تر10 کالو لوی	د میره عمر نامعلوم دی	ټول		ځوان	۰-۴ کاله لوی	۵-۹ کاله لوی	۱۰+یا تر ۱۰کالو لوی	د میره عمر نامعلوم دی	ټول	
زون														
مرکزي	1	45.3	38.1	13.2	2.4	100	116	3.3	47.9	28.9	16.4	3.5	100	420
مرکزي لوړي سيمي	2.9	42.7	26	17.8	11	100	52	2.4	51.8	26.3	15.8	3.7	100	106
ختيځ	1.5	59.2	16.7	8.5	14	100	117	3	54.4	21.7	8.7	12.2	100	253
شمال	1.2	30.6	45.5	19.3	3.4	100	148	2.7	42.5	37.6	14.6	2.6	100	333
شمال ختيځ	2.1	47.4	32.5	16.9	1.2	100	178	3.8	44.1	30	20.3	1.7	100	488
سهيل	3.8	39.3	16.8	5.1	35	100	136	1.9	38.3	26.4	16	17.4	100	310
سهيل ختيځ	1.3	23.3	5.2	1.4	69	100	115	5.1	17.7	7.6	0.8	68.7	100	434
لويديځ	1.2	47.9	31.9	8.2	11	100	226	2.5	38.3	29.7	18.8	10.7	100	411
د استوګنې ځای														
ښاري	0.1	43.4	37.6	16.4	2.5	100	135	4.1	40.4	31.9	19.1	4.4	100	436
کليوالي	2	42.3	26.5	10.3	19	100	953	3.1	40	24.7	13	19.1	100	2,319
د زده کړې درجه														
نا لوستی	1.9	42.5	25.4	10.7	20	100	861	3.4	39.5	24.9	13.6	18.5	100	2,367
لمړنی	2.2	38.5	38.8	10	10	100	127	2	44.1	32	15	6.9	100	181
ثانوي او ترهغې لوړې	0	46.9	35.4	15.7	2.1	100	100	2.5	42.3	31.8	17.3	6.1	100	205
د شتمنۍ شاخص کوانټيل														
ډير بې وزلې	3	52.2	22.8	9	13	100	255	2.8	38.8	31.1	11.5	15.8	100	539
دويم	1.3	35.6	27.9	14.1	21	100	207	2.6	42	24.4	14.2	16.9	100	564
منځنی	2	39.3	28.7	6.5	24	100	236	3.3	38	25.1	13.8	19.8	100	557
څلورم	1.9	40.5	27.9	12.4	17	100	215	4.1	41.5	20.7	13.9	19.8	100	558
ډير شتمن	0.1	42.8	34.2	14.9	8	100	176	3.4	39.9	28.5	16.6	11.5	100	538
ټول	1.8	42.5	27.9	11	17	100	1,088	3.3	40.1	25.9	14	16.8	100	2,755

[۱] د څو شاخصيزه سروی ۸.۱۰الف شاخص، ۲ د څو شاخصيزه سروی ۸.۱۰ب شاخص

هغه پا یلې چې په ۱۰.۱۱جدول کې ښودل شوي دي، دا ښئي چې د میره او ښځې ترمنځ د عمر توپیر شتون لري. شاوخوا په سلو کې ۱۴ د۲۰تر۲۴ کالنۍ واده شوي ښځو د هغو سړیو سره وادونه کړي دي چې ۱۰ کاله او یا ترهغې زیات تر دوی مشران دي، د ۱۵ تر۱۹ کالنۍ ځوانو میرمنو په سلو کې ۱۱ د داسې سړیو سره وادوه کړي دي چې لږترلږه ۱۰ کاله مشران دي. په زړه پوري ده چې دا رقم د دې دواړو سني گروپونو لپاره په ښاري ساحو کې (۱۶ په سلو کې د هغو لپاره چې آن د ۱۵ تر۱۹ کالنې دي او۱۹ په سلو کې د هغو لپاره چې د ۲۰ تر۲۴ کالنۍ دي) دخپلو سیاالنو په پرتله چې په کلیوالي ساحو کې ژوند کوي (۱۰ په سلو کې د هغو لپاره چې د ۱۵ تر۱۹ کالنې دي او۱۳ په سلو کې د هغو لپاره چې د ۲۰ تر۲۴کالنې دي) لوړ دي. همدارنگه د پاملرنې وړ ده چې د ۱۰.۱۱جدول موندنې دا ښئي چې هغه میرمنې چې په ډیرو شتمنو کورنیو کې ژوند کوي (۱۵ په سلو کې د هغو لپاره چې ۱۵ تر۱۹ کالنۍ او د هغو لپاره چې ۲۰ تر۲۴ کالنې دي په سلو کې ۱۷) د خپلو سیاالنو په پرتله چې په ډیرو بې وزلو کورنیو کې ژوند کوي (۹سلنه د هغو لپاره چې ۱۹-۱۵ کالنی او۱۲سلنه د هغو لپاره چې د ۲۴-۲۰ کالنې دي) زیات احتمال لري د ښځې او میره ترمنځ د عمر توپیر ۱۰ یا تر۱۰کالو زیات وي.

د کورنی تاوتریخوالي په وړاندې د چلند ډول

یو شمیر پوښتنې د ۱۵ تر۱۹ کالنی میرمنو څخه د دوی د چلند د ډول د ارزونې په خاطر د دې په هکله چې آیا میړونه ئې حق لري چې خپلې میرمنې د مختلفو د لیلونو[22] له مخې ووهي او وټکوي، پوښتل شوي دي. دغه پوښتنې د فرهنگي باورونو د یوې نښانې په توگه د راټولولو لپاره چې تمایل لري چې د میړونو په واسطه د ښځو په وړاندې د تاوتریخوالي سره اړیکه ولري، پوښتل شوي دي. اساسي فرضیه دا دي چې ښځې خپلو میړونو ته حق ورکوي چې د توضیح شویو شرایطو لاندې خپلې ښځې وټکوي یا ووهي. همدارنگه ښځې شته چې تمایل لري د خپلو میړونو لخوا د ناوړه گټې اخیستنې لاندې راشي. د دې پوښتنو ځوابونه کیدلای شي په ۱۱.۱۱جدول کې بیاموندل شي.

۱۱.۱۱جدول: د کورنۍ تاوتریخوالي په مقابل کې د چلند ډول

د ۴۹-۱۵ کالنې میرمنو سلنه چې باور لري یو میره حق لري په مختلفو حالتونو کې خپله ښځه ووهي او وټکوي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹									
	د ۱۵تر۴۹ کالنۍ میرمنو سلنه چې باور لري میره ئې حق لري دوی ووهي او وټکوي:								
	هرکله چې بې له اجازې بهر ووځی	هرکله چې د ماشومانو په برخه کې بې پروائي وکړي	هرکله چې هغه ژبه وکړي	هرکله چې د جنسي عمل څخه ډډه وکړي	هرکله چې ډوډۍ و سو ځوي	د دې ۵ لاملونو د هر یوه لپاره	هرکله چې نا مناسب کالي واغوندي	د فهرست شویو۶لاملو نو د هر یوه لپاره	د ۴۹-۱۵کالنۍ ښځو شمیر
زون									
مرکزي	71.3	65.1	74	41.5	29	87.4	63.9	89.7	3,696
مرکزي لوړې سیمې	73	75.9	75.8	67.9	58	90.4	71	90.8	714
ختیځ	89.1	79.7	87.8	62.6	29	97	78.2	97.4	2,153
شمال	86.4	62.1	82.9	55.3	40	94.5	75.8	94.9	2,876
شمال ختیځ	77.9	57	72.4	44.8	30	88	51.9	89.2	3,752
سهیل	79.5	59.5	77.1	38.8	38	88	59.6	88.7	2,672
سهیل ختیځ	80	41	69.6	32	17	93.4	63.4	95.3	2,731
لویدیځ	70.1	60.3	73.7	47.9	29	86.3	50.7	87.7	2,695
د استوګنې ځای									
ښاري	66.9	54.7	67.9	40	25	82.7	56.2	84.8	4,031
کلیوالي	81	62.1	78.1	47.7	33	92	64.4	93	#####
عمر									
19-15	72.3	54.2	67	33.2	27	83.7	55.1	85.1	5,510
24-20	76.7	59.3	74.8	44.2	31	89.7	62.3	91.3	4,110
29-25	80.7	64	80	52	34	93.8	66	94.5	3,579
34-30	82.8	62.6	80.7	53.1	31	94.3	65.6	95.2	2,460
39-35	81.8	65.2	81.9	54.8	36	93.4	67.6	94.7	2,389
44-40	81.7	64.8	81	51.8	33	92.7	66.4	94	1,805
49-45	82.9	65.8	82.2	54.5	34	92.7	68.6	93.8	1,438
مد ني حالت									
فعلاً متاهل	82.1	64.3	81.2	53.7	34	94	66.8	95	#####
مخکینی متاهل	80.9	62.2	74.9	45.1	33	88.9	67.6	91.3	340
هیڅکله ئې واده ندی کړی	69.3	52	64.2	28.5	25	81.5	53	83.1	6,186
د زده کړې درجه									
نا لوستی	81.3	62.3	78.6	48.5	33	92.4	64.9	93.5	#####
لمرنی	71.9	59.3	71.3	42.3	28	86	57.4	87.7	1,595
ثانوي او ترهغې لوړې	60.6	49.7	61.3	31.9	20	77	50.7	79.1	2,330
د شتمنۍ شاخص کوانتیل									
ډیر بې وزلې	80.4	65.1	79.2	51.4	34	91.2	63.7	92.1	3,989
دویم	83.8	64.3	78.9	50	37	93.7	65.4	94.5	4,143

منځنی	81.7	62.4	78.3	48.2	35	92.2	66.9	93.2	4,227
ځلورم	79.5	58.4	77.9	43.7	29	91.8	64.6	92.9	4,333
ډیر شتمن	67.5	54.3	67.4	38.9	24	82.9	54.3	85.3	4,598
ټول	78.4	60.7	76.2	46.2	31	90.2	62.8	91.5	#####
[1] **د څو شاخصيزه سروې ۱۴.۸ شاخص**									

په ټوله کی په سلو کې ۲۹ ښځې په افغانستان کې احساس کوي چې میرونه ئې حق لري لرترلږه د مختلفو دلیلونو د یوه لپاره ئې ووهي اووټکوي. دغه یوه خبرداری ورکوونکي احصائیه ده. هغه ښځې چې د خپلو میړونو له تاوتریخوالي سره موافقه کوي، په ډیری حالتونو کې د ماشومانو په وړاندې بې پروائي (۶۱ ٪) دي. هرکله که هغوی د خپل ځانه ځني آزادي وښئي لکه د میره بې اجازې له کوره د باندې وتل (۷۸٪) د تاو تریخوالي سره موافقت کړي او میړونو ته حق ورکوي. نیږدې دوه ثلثه (۶۳٪) میرمنې د خپلو میړونو تاوتریخوالی د نا مناسبو کالیو د اغوستلو په دلیل مني. نیږدې د میرمنو نیمائي په دې باوردي چې میړونه ئې حق لري هغوی ووهي هرکله چې د میړه سره له جنسي عمل څخه ډډه وکړي یا کله چې ډوډۍ وسوځوي (۳۱ په سلو کې). د تاوتریخوالي منل د هغو میرمنو ترمنځ چې په ډیر بې وزلي کوانټیل کې ژوند کوي، هغوی چې کمې زده کړې لري همدا راز په واده شویو میرمنو کې ډیر پراخه دي.

په افغانستان کې د ماشومانو له ګټو ملاتړ

افغانستان د ماشومانو څخه د ملاتړ په اړه د زیاتو ننګونو سره مخ دي. د زیږونونو د ټیټ ثبت له کبله له ۴۰څخه په سلو کې کمې زیږیدنې ثبت کیږي چې د ماشومانو لپاره کله چې لوئیږي او حکومتي خدمتونو ته لاس رسی لکه ښوونځي ته شمولیت یا د هویت د کارت غوښتنه کوي اوهمدارنګه په افغانستان کې د نفوسو د معلوماتو د مستند جوړونې لپاره لازمې دي. د افغانستان د ماشومانو یوه پر ځلور برخه په کاري فعالیتونو کې برخه اخلي. زیاتره کورنۍ د ماشومانو په مقابل کې له فزیکي جزاو څخه کار اخلي او د ماشومانو زیات شمیر د ځارونکو لخوا د تاوتریخوالي له سختو شکلونو سره مخ دي. ډیره د اندیښنې وړخبره د اده چې ډیری میرمنې باور لري چې میړونه ئې د دوی په مقابل کې له فزیکي تاوتریخوالي څخه په استفاده کولو کې په حقه دي. د سروې موندنې دا روښانه کوي چې د ماشومانو څخه ملاتړ ته دی په افغانستان کې لمړیتوب ورکړل شی، ترڅو د ټولنې ډیر زیان منونکي غړی د ماشومتوب څخه خوند واخلي، په هغه ځای کې چې د حقونو ئې ملاتړ وشي.

12

د انسان اکتسابی ایمنی نقض ویروس او ایډز

د ایډز او د اکتسابي ایمني نقص د ویروس د لیږد په هکله پوهه او د ویروس او ایډز ناسم درک

د ایډز د ویروس د سرایت د کچې د راکمولو لپاره یو له مخکنیو مهمو شرطونو څخه د ایډز د ویروس د لیږد په څرنګوالي پوهیدل او د لیږد څخه ئې د مخنیوي لپاره د تګلورو څخه خبرتیا دي. د پوهې د زیاتوالي په برخه کې د سمو معلوماتو اوځوانو کسانو ته د ویروس د لیږد څخه د ساتني په خاطر د وسایلو ورکول لمړنی ګام دی. د ایډز د ویروس په هکله ناسم درک معمول دی او کولای شي ځوان کسان مغشوش کړي او د مخنیوي لپاره ئې کوښښونه ودروي. مختلف زونونه امکان لري په ناسم درکونو کې توپیریزه واوسي، که څه هم ځني ناسم درکونه لیدل کیږي چې په عمومي صورت سره پراخه وي. (د بیلګې په ډول دا چې د غذا شریکول کولای شي ویروس ولیږدوي او یا دا چې غوماشي چیچل ویروس لیږدوي). د ملګرو ملتونو ځانګړی عمومي اجلاس د ایډز په هکله له حکومتونو غواړي ترڅو د ځوانو کسانو مهارتونو او پوهې ته لوړوالي وروبخښي ترڅو وتوانیږي د ایډز د ویروس په مقابل کې د خپلو ځانونو ساتنه وکړي. د دې موخې د شاخص د اندازه کولو لپاره او همدارنګه د زریزې د پرمختیا ئې موخې پر اساس د ایډز سرایت نهائي ته راکمول، د ایډز له ویروس څخه د پوهاوي د کچې لوړتیا او له هغې ځني مخنیوی او د ناروغۍ د زیاتې پراختیا څخه د مخنیوي په خاطر د روئي بدلون، په بر کې نیسي.

د ایډز د ویروس د پوهیدنې په اړه د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو ځني پوښتنې پوښتل شوي دي. یو شاخص چې د ایډز په هکله هم د زریزې د پرمختیائي موخو شاخص دی او هم د ملګرو ملتونو د ځانګړي عمومي اجلاس شاخص دی، عبارت دی له د ځوانو ښځو د سلنې چې د ایډز د ویروس او د هغې د لیږد په هکله په شمول د دې چې په لاندې مواردو ئی قادروي هراړخیزه پوهه ولري.

- په سمه توګه د ایډز له ناروغۍ څخه د مخنیوي دوه طریقې وپیژني (یوازې د داسې یوه وفاداره شریک درلودل چې په ویروس باندې ککړنه دي او له پوښ څخه استفاده کول هرکله چې جنسي نیږدیوالی ترسره کوي).
- په دې وپوهیږي چې څوک چې صحتمند ښکاري کیدای شي د ایډز ویروس ولري، او د ایډز د ویروس د لیږد په برخه کې دوه معمول ناسم درکه (د غوماشي چیچلو له لارې د ایډز لیږد، د غذا شریکول د هغه چا سره چې ایډز لري یا د ماورالطبیعي وسایلو په واسطه) رد کړي.

د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې د ټولو هغو میرمنو چې د ایډز په اړه ئې اوریدلي وو د ایډز د ویروس څخه د مخنیوي او د هغې د لیږد په هکله پوښتنې شوي دي. پایلې په ۱۲.۱جدول کې ښودل شوي دي.

۱۲.۱جدول: د ایډز د ویروس د لیږد په هکله پوهه، د ایډز په اړه ناسم درک او د ایډز د ویروس د لیږد په هکله هراړخیزه جامع پوهه

د ۱۵ تر۴۹ کالنی ښځو سلنه چې د ایډز له ویروس څخه د مخنیوي غوره طریقو باندې پوهیږي، د هغو سلنه چې پوهیږي څوک چې صحتمند ښکاري کیدای شي د ایډز ویروس ولري، د هغو سلنه چې معمول ناسم درکونه ردوی او د هغو سلنه چې د ایډز په هکله هراړخیزه پوهه لري، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		د هغو سلنه چې پوهیږي ایډز د لاندې طریقو ځني لیږدیدای شي				د هغو سلنه چې پوهیږي ایډز د لاندې طریقو ځني نشي لیږدیدلی					
	سلنه چې د ایډز په هکله ئي اوریدلي دي	د ایډز په ناروغۍ باندې د ناککړه یوه وفاداره شریک درلودل	هرځلي له پوښ څخه ګټه اخیستل	د هغو میرمنو سلنه چې دواړه طریقو باندې پوهیږي	سلنه چې پوهیږي هغه څوک چې صحت مند ښکاري کیدای شي ایډز ولري	د غوماشي چیچل	ماور الطبیعي وسایل	د غذا شریکول دهغې چا سره چې ایډز لري	د هغوسلنه چې د ناسم درک دوه معمول ډولونه ردوي او پوهیږي څوک چې صحت مند ښکاري کیدای شي ایډز ولري	د هغوسلنه چې هراړخیزه پوهه لري	د ښځو شمیر
زون											
مرکزي	43.3	21.1	20.7	13	24.2	19.7	35.7	26.6	7.4	3.2	3,696
مرکزي لوړی سیمې	9.5	4.5	4.6	2.8	5.7	3.4	5.5	4.3	0.6	0.3	714
ختیځ	26.8	18.8	16.7	11.9	17.6	9	19.7	12.5	2.5	1.3	2,153
شمال	17.6	9.3	9.4	5.8	11.9	5.4	12.9	8.8	2.7	1	2,876
شمال ختیځ	14.7	7.8	7.2	4.5	7.9	5.6	11.7	7.5	1.6	0.2	3,752
سهیل	24.8	15.1	14.1	9.8	10.4	12.7	12.4	13.1	2.5	0.8	2,672

سهیل ختیځ	29.6	16	20.3	11.5	10.4	15.6	22.6	10.4	3	2	2,731
لویدیځ	24	11.6	12.1	7.5	12.9	10	16.6	14.3	4.5	2.2	2,695
د استوګنې ځای											
ښاري	52.9	29.5	27.9	19	30	24.6	41.7	31.7	9.9	4.4	4,031
کلیوالي	19.1	10.1	10.6	6.4	9.6	7.8	13.4	9	2	0.8	17,259
عمر											
24-15	27.7	15.1	13.8	8.9	15.4	12.2	21	15.6	4.3	1.8	9,620
29-25	25.5	13.3	15.7	9	13.1	10.7	19.2	12.9	3.6	1.5	3,579
39-30	23.4	12.4	13.3	8.4	11.3	9.6	16.2	10.8	2.2	1	4,848
49-40	22	12.6	13	8.8	11.4	9.8	15.3	10.9	3	1.4	3,243
مدني حالت											
واده ئې کړی	22.8	12.1	13.5	8.2	11.5	9.7	16.4	11.1	2.8	1.2	15,097
هیڅکله ئې واده ندیکړی	31.9	17.9	14.9	10.3	18.2	14.2	24.5	18.8	5.1	2.2	6,186
د میرمنې د زده کړې درجه											
نا لوستی	18.5	9.5	10.2	5.9	8.7	7.7	12.4	8.5	1.9	0.7	17,359
لمړنۍ	38.7	20.6	19.2	12.5	20.3	14.4	30.2	21	4.2	1.6	1,595
ثانوي او ترهغې لوړې	68.4	40.9	37.2	27.4	43.7	33.6	58.3	43.7	14.4	7.1	2,330
د شتمنی کوانتیل											
ډیر بې وزلي	10.8	5.8	5.4	3.1	6.2	4.8	7.8	6.4	1.7	0.4	3,989
دویم	12.4	7	6.8	4.5	6	5.1	8.4	6	1.1	0.5	4,143
منځنی	18.9	10.2	10.6	6.6	8.9	7.9	12.8	8.5	1.6	0.7	4,227
څلورم	29.2	15	16.8	9.7	14.4	11	20.8	12.8	2.7	1.4	4,333
ډیر شتمن	52.5	28.9	27.8	18.7	29.7	24.5	41	31	9.7	4.2	4,598
ټول	25.5	13.8	13.9	8.8	13.4	11	18.7	13.3	3.5	1.5	21,290

[1] **د څو شاخصیزه سروې ۹.۱ شاخص**

د هروڅلورو د ۴۹-۱۵ کالنۍ میرمنو یوه ئې (۲۶٪) د ایډز په هکله اوریدلي دي. ګرچه یوازې په سلو کې ۲ د هغوی د ایډز څخه د مخنیوي او لیږد په اړه سم او هراړخیزه پوهه لري. په سلو کې ۹د هغوی په ایډز باندې دا خته کیدو څخه د مخنیوي دوه اساسي طریقو باندې پوهیږي او یوازې په سلو کې ۴ معمول درکونه ردوي او دا چې پوهیږي هغه څوک چې روغ رمټ ښکاري کیدای شي د ایډز ویروس ولري. د ایډزپه تړاو دوه غوره ناسم درکه عبارت دی له: د غوماشي چیچل کولای شي د ایډز ویروس ولیږدوي او د غذا شریکول د هغه کس سره چې ایډز لري کولای شي د ایډز ویروس ولیږدوي. د ایډز څخه د پوهاوي او پوهې په اړه شالیدیزه توپیرونه ښکاره دي، د بیلګې په ډول، په سلو کې ۴۸ د ثانوي او ترهغې لوړو زده کړو درلودنکي میرمنې د ایډز په اړه اوریدلي دي، دغه رقم د نالوستو میرمنو لپاره په سلو کې ۱۹ دی.

۱۲.۲جدول: د ځوانو ښځو په منځ کې د ایډز د ویروس په هکله پوهه، د ایډز په اړه ناسم درک او د ایډز د لیږد په هکله هر اړخیزه پوهه

د ۴۹-۱۵کالنی ځوانو میرمنو سلنه چې د ایډز ویروس څخه د مخنیوي اساسي طریقو باندې پوهیږي. د هغوی سلنه چې پوهیږي څوک چې صحتمند ښکاري کولای شي د ایډز ویروس ولري. د هغو سلنه چې ناسم معمول درکونه ردوی او د هغو سلنه چې د ایډز د لیږد په هکله هر اړخیزه پوهه لري، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		د هغوسلنه چې پوهیږي چې لیږد د لاندې طریقو په واسطه مخنیوی کیږي:				د هغوسلنه چې پوهیږي ایډز د لاندې طریقوپه واسطه نه لیږدیږي:					
	د هغوسلنه چې د ایډز په هکله ئي اوریدلي دي	یوازې د یوه وفاداره شریک درلودل چې د ایډز په ویروس ککړ نه دي	څو ځلي د پوش ځني استفاده	د هغو میرمنو سلنه چې دواړه طریقو باندې پوهیږي	د هغو میرمنو سلنه چې پوهیږي څوک چې صحتمند ښکاري کیدای شي ایډز ولري	د غوماشو چیچل	ماوراالطبیعي وسایل	د غذا شریکول د هغه کس سره چې ایډز لري	د هغو سلنه چې دوه معمول ناسم درکونه ردوي او پوهیږي څوک چې روغ ښکاري کیدلای شي د ایډز ویروس ولري	د هغو سلنه چې هر اړخیزه پوهه لري	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو شمیر
زون											
مرکزي	45.3	22.2	19.5	12.2	26	21.9	37.9	29.2	8.4	3.5	1,762
مرکزي لوړي سیمې	13.5	6.8	6.8	4.4	8.8	4.9	8	6.6	0.9	0.3	343
ختیځ	30.9	22.1	17.6	12	20	8.9	23.5	14.8	2	0.5	866
شمال	22.7	12	12.5	8	17	7.5	16.8	11.9	4	1.4	1,257
شمال ختیځ	16.2	8.3	6.5	4.2	8.6	6.3	13.8	8.6	1.5	0.2	1,799
سهیل	21.1	12.3	11.3	7.1	9.1	9.7	9.2	10.7	2.2	0.4	1,259
سهیل ختیځ	32.3	19.2	19.8	13.8	13	17.7	26.2	14.9	5	3.6	1,121
لویدیځ	28.5	14.2	13.8	8.4	17	13.7	20.8	18.8	6.7	3.3	1,213
د استوګنې ځای											
ښاري	54.8	29.8	26.2	18	32	28	43.8	33.6	11.8	4.9	1,868
کلیوالي	21.1	11.5	10.8	6.7	11	8.4	15.5	11.3	2.4	1	7,752
عمر											
19-15	28.5	15.7	13.4	9.1	16	12.3	21.7	16.5	4.4	1.9	5,510
24-20	26.6	14.2	14.2	8.6	14	12.1	20.1	14.4	4	1.7	4,110
مدني حالت											
واده ئي کړی	22.2	11.4	12.8	7.4	12	9.7	16.5	11.7	3.3	1.3	3,880
هیڅکله ئي واده ندی کړی	31.4	17.5	14.4	9.9	18	14	24	18.3	4.9	2.1	5,737
د میرمنې د زده کړې درجه											
نا لوستی	16.8	8.6	8.3	4.6	7.9	7.2	11.4	8.6	1.9	0.7	6,749
لمړنی	36	19	17.3	11.3	20	13.3	27.4	19.8	3.7	1.6	1,135

ثانوي او ترهغې لوړې	64.7	37.6	32.9	24	42	31.2	54.1	40.1	13.8	6.4	1,733
د شتمنی کوانټیل											
ډیر بې وزلي	12.3	6.6	5.9	3.3	7.1	5.1	8.1	7.9	1.9	0.2	1,673
دویم	13.3	8.2	7.4	5	6.7	6.4	9.6	7.2	1.3	0.7	1,797
منځنی	20.1	10.7	10	6.6	10	7.6	14.4	10.3	2	0.8	1,875
څلورم	31.1	16.4	16.4	10	16	11.5	23.7	14.9	3.2	1.9	2,029
ډیر شتمن	53.9	29.2	25.6	17.2	32	26.8	42.7	33.1	11.3	4.6	2,245
ټول	27.7	15.1	13.8	8.9	15	12.2	21	15.6	4.3	1.8	9,620

[1] **د څو شاخصیزه سروې ۹.۲ شاخص، د زریزې د پرمختیا ئي موخو ۶.۳شاخص**

د یو شان پوښتنو پایلې چې د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنوپه هکله په ۱۲.۲جدول کې ښودل شوی دی، نیږدې په سلو کې ۱۲.۲ ځواني ښځې د ایډز په اړه اوریدلي دي. ۱۲.۲جدول دا ښئي چې د ایډز د ویروس څخه د مخنیوي کچه او بیلګه او د ځوانو میرمنو په منځ کې د هغې لیږد د یوڅه پراخه د عمر ګروپ ۴۹-۱کالنی میرمنو کی یو شانته دي. توپیرونه د شالیدیزو ځانګړتیاو له پلوه همدا راز کیدای شي ولیدل شي. د بیلګې په ډول د هغو میرمنو نیږدی نیمائی سلنه چې په مرکزي زون کې ژوند کوي د ۱۴په سلو کې دهغو په پرتله چې د مرکزي لوړو سیمو په زون کې ژوند کوي د ایډز په هکله اوریدلي دي. تر نیمائي زیاتې (۵۵٪) په ښارونو کې اوسیدونکي ښځې د کلیوالي ښځو په سلو کې د ۲۱ په پرتله د ایډز په اړه اوریدلي دي. د ایډز څخه پوهاوی د اقتصادي او ټولنیز حالت سره پیاوړي اړیکه لري. ۱۲ په سلو کې ښځې په ډیرو بې وزلو کورنیو کې د ۵۴ په سلو کې د هغو ښځو په پرتله چې په ډیرو شتمنو کورنیو کې ژوند کوي د ایډز په اړه اوریدلي دي. په ښاري ساحو کې په سلو کې ۵ میرمنی د ایډز په اړه هر اړخیزه پوهه لري، په داسې حال کې چې دغه رقم په کلیوالي ساحو کې یوازې په سلو کې یو ده. د هغو ښځو له ډلې چې د ثانوي او ترهغې لوړو زده کړو درلودونکی دي په سلو کې ۶ هر اړخیزه پوهه لري، په داسې حال کې چې په سلو کې له یوی څخه کمې نا لوستی ښځې هر اړخیزه پوهه لري (۱۲.۱شکل). د ۱۹-۱۵کالنی ځواني میرمنې د ټولو شاخصونو په هکله د ۲۴-۲۰کالنی خپلو سیالانو په نسبت نسبتاً لوړه پوهه درلوده

له مور څخه ماشوم ته د ایډز د ویروس د لیږد په اړه پوهاوی د میرمنې لپاره د ایډز د ویروس د ازمایښت کولو په خاطر کله چې امیندواره وي د ناروغی د لیږد د مخنیوي لپاره د اهمیت وړ لومړنی ګام دی. ښځې باید وپوهیږي چې د ایډز ویروس کیدلای شي د امیندواری، زیږیدنې او د مور له شیدو څخه د تغذئې په جریان کې انتقال ومومي. جدول ۱۲.۳ په افغانستان کې د مور څخه ماشوم ته د ایډز د لیږد د پوهاوي ښودونکی دی.

۱۲.۳ جدول: د مور څخه ماشوم ته د ايدز د ويروس د ليږد پوهه

د ۴۹-۱۵ کالنی ميرمنو سلنه چي په سمه توګه له مور څخه ماشوم ته د ويروس د ليږد وسايل پيژني، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹							
	د هغو سلنه چي پوهيږي د ايدز ويروس کيداى شي له مور څخه ماشوم ته انتقال شي	د هغوسلنه چي پوهيږي چي انيدزکيدلاى شي په لاندي طريقوسره انتقال شي				کومه خانګري وسيله نه پيژني	د ميرمنو شمير
		د اميندوارى په جريان کي	د زيږون په جريان کي	د مور له شيدو د تغذئي په واسطه	د دريو وارو وسيلو څخه¹		
زون							
مرکزي	37.8	28.9	30.6	23.3	15.7	5.5	3,696
مرکزي لوړي سيمې	9.1	7.2	7.4	7.6	5.2	0.4	714
ختيځ	24.3	19.3	18.6	17.7	12.3	2.5	2,153
شمال	14.9	10.2	11.8	10	6.9	2.8	2,876
شمال ختيځ	12.7	8.7	9.7	8.2	4.9	2	3,752
سهيل	16.5	9.9	12.4	8.3	4.8	8.3	2,672
سهيل ختيځ	23.9	15	18.5	9.3	5	5.7	2,731
لويديځ	21.2	17.3	15.7	12.4	9.4	2.8	2,695
د استوګنی ځاى							
ښاري	45.6	34.9	35.4	26.4	18	7.3	4,031
کليوالي	15.7	10.9	12.3	9.5	6.1	3.3	17,259
د عمر ټولی							
24-15	22.9	16.4	17.7	13.7	8.9	4.7	9,620
25+	20.1	14.7	15.8	11.8	8	3.5	11,670
د عمر ټولی							
19-15	22.9	16.4	17.5	14.2	9.1	5.5	5,510
24-20	23	16.5	18.1	13.2	8.5	3.7	4,110
29-25	22.3	15.4	17.3	12.5	7.8	3.2	3,579
39-30	19.4	14.1	15.3	11.4	7.6	4	4,848
49-40	18.8	14.8	14.9	11.7	8.7	3.2	3,243
مدني حالت							
واده ئي کړی	19.7	14.2	15.3	11.5	7.6	3.1	15,097
هيڅکله ئي واده ندی کړی	25.5	18.6	19.9	15.6	10.4	6.3	6,186
د ميرمني د زده کړي درجه							
نا لوستی	15.1	10.3	11.6	9	5.7	3.4	17,359
لمړنی	34.2	26	26.4	21.9	15	4.5	1,595
ثانوي او ترهغي لوړي	59.6	46.8	47.5	34.1	24.2	8.8	2,330
د شتمنی کوانتيل							
دير بې وزلي	9.2	6.3	6.4	5.8	3.4	1.6	3,989
دويم	9.8	6.7	7.9	5.9	4	2.5	4,143
منځنی	14.4	9.7	11	8.9	5.6	4.5	4,227
څلورم	24.7	16.7	20.1	15.3	9.8	4.5	4,333
دير شتمن	45.7	35.5	35.3	25.9	17.7	6.8	4,598
ټول	21.4	15.5	16.7	12.7	8.4	4.1	21,290

¹ د څو شاخصيزه سروې ۹.۳ شاخص

د پوهې کچه د مور څخه ماشوم ته د ویروس د لیږد په هکله د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو ترمنځ په ۱۲.۳جدول کې ښودل شوي دي. په ټوله کې د هرو ۵ ښځو يوه ئي پوهيږي چې د ایډز ویروس د مور څخه ماشوم ته انتقالیږي. د هغو ښځو سلنه چې د مور څخه ماشوم ته د ویروس د لیږد درې واړه طریقو باندې پوهیږي په سلو کې ۸ دي، په داسې حال کې چې په سلو کې میرمنې کومه ځانګړي طریقه باندې نپوهیدلی.

د مور څخه ماشوم ته د ایډز ویروس د لیږد په پوهه کې او د مورڅخه ماشوم ته د ویروس د لیږد په درې واړه طریقو کې په ټولو شالیدیزه ځانګړتیاو کې د د عمر په استثنی د پام وړ توپیرونه لیدل شوي دي. یو زیات شمیر د هغو ښځو چې هیڅکله ئي واده ندی کړی نظر متاهلو ښځو ته کیدلای شي د مور څخه ماشوم ته د ایډز د ویروس د لیږد له درې واړه طریقو څخه سمه پوهه له ځانه وښئي. غوره سیمه ایز توپیرونه لیدل شوی دی. د بیلګې په ډول په سلو کی ۳۸ میرمنی په مرکزی زون کی د ۲۴په سلو کی د ختیځ زون په پرتله او ۹په سلو کی د مرکزی لوړو سیمو په زون کی پدې پوهیږي چې د ایډز ویروس کیدلای شي له مورڅخه ماشوم ته انتقال ومومي. ښځې په ښاري ساحو کې (۴۶ سلنه) نظر د کلیوالي ساحو خپلو سیالانو ته (۱۶ سلنه) درې ځلې زیات ښائي د مور څخه ماشوم ته د ویروس د لیږد په اړه وپوهیږي. د ثانوي او ترهغې لوړو زده کړو لرونکو میرمنو له ډلې په سلو کې ۲۴ له مورڅخه ماشوم ته په هرو دریو واړو طریقو باندې پوهیږي، په داسې حال کې چې دغه رقم د نا لوستو ښځو لپاره په سلو کې ۴ دی.

د چلند د ډول شاخصونه د هغو کسانو سره چې د ایډز ویروس لري په ټولنه کی د تبعیض او د ننګ د داغ اندازه ګیري کوي. د تبعیض او د ننګ د داغ کچه په هغه صورت کې چې ځواب ورکوونکي د قبلیدني د چلند ډول د لاندې څلورو پوښتنو پرورګاندې راپور ورکړی، ټیټه دي.

1. آیا د کورنی له غړي چې د ایډز ناروغي لري ځارنه کوي.
2. آ یا له سابه خرڅونکي څخه چې د ایډز ناروغي لري سابه اخلي
3. آ یا فکر کوي چې یوې ښوونکي ته چې د ایډز ناروغي لري اجازه ورکړل شي چې په ښوونځي کې درس ورکړي
4. آ یا نه غواړي د خپلې کورنی د غړي د ایډز د ناروغی حالت پټ وساتي

۱۲.۴ جدول: د قبليدني د چلند ډول د هغه کسانو پر وړاندې چې د ایډز د ويروس سره ژوند کوي

د ۴۹-۱۵ کالنی ميرمنو سلنه چې د ایډز په اړه ئي اوريدلي او د قبليدني د چلند ډول د هغو کسانو پر وړاندې د ایډز ويروس لري، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹							
	د هغو ښځو سلنه چې:						
	غواړي د کورنی له غړي ښځه چې د ایډز ويروس لري څارنه وکړي	د ترکاری خرڅونکي ښځه به چې دایډز ويروس لري خريد وکړي	باور لري چې يوه ښخينه معلمه چې د ایډز ويروس لري ناروغه نه ده بايد چې اجازه ورکړل شي ترځو درس ورکړي	نه غواړي د کورنی غړی چې د ایډز په ناروغی اخته دي پټ وساتي	حد اقل د قبليدنی دچلند د يوه ډول سره موافقت لری	د قبليدنی د چلند ډول ئی د څلور واړو شاخصونو سره ښودلی دی	د هغو ميرمنو شمير چې د ایډز په هکله ئی اوريدلی
زون							
مرکزي	46.1	49.5	48.6	84	97	13.1	1,600
مرکزي لوړی سيمی	43.5	35.8	42.4	75.6	98	6.6	68
ختيځ	88.7	53.8	53.5	39.9	98	13.6	577
شمال	64	36.2	46.8	70.8	93	14.5	507
شمال ختيځ	94.1	38.3	42.1	83.3	98	26.2	552
سهيل	78.5	38.8	39.6	53	97	11.5	662
سهيل ختيځ	69.6	37.9	35.6	45.9	93	11.5	809
لويديځ	83.7	47.9	53.1	72.3	96	28.8	647
د استوګنی ځای							
ښاري	59.3	51	53	79.5	97	18.5	2,131
کليوالي	75.5	39.8	41	59	95	14.3	3,290
د عمر ټولی							
24-15	68.4	47.5	49.8	69.6	97	17.7	2,663
25+	69.8	40.9	41.7	64.5	96	14.3	2,759
د عمر ټولی							
19-15	69.5	48.5	51.5	70.1	97	18.1	1,568
24-20	66.9	46.1	47.5	68.9	96	17.1	1,095
29-25	68.3	41.7	42.2	63.3	95	14.7	912
39-30	69.7	39	41.5	64	97	12.7	1,134
49-40	72	43.1	41.5	67	96	16.2	713
مدني حالت							
واده ئي کړی	69.9	40.9	41.6	64.2	96	13.9	3,448
هيڅکله ئي واده ندی کړی	67.8	50	53	71.9	97	19.6	1,972
د ميرمني د زده کړي درجه							
نا لوستی	72.6	37.5	37.8	59.1	95	11.9	3,207
لمړنی	67.2	43.9	51	73.7	97	17.1	618
ثانوي اوترهغي لوړ	62.9	57.8	59.6	80.4	98	23.8	1,594
د شتمنی کوانټيل							
ډير بی وزلي	80	41.3	47.8	67.2	97	16.3	431
دويم	74	41.4	39.5	53.9	93	13.9	512
منځنی	74.4	34.3	34.7	54.3	95	10.3	798
څلورم	75.5	38.6	41.2	60.3	96	14.1	1,267
ډير شتمن	61.1	51.5	52.7	77.5	97	19.2	2,413
ټول	69.1	44.2	45.7	67	96	16	5,421

[۱] د ځو شاخصيزه سروی ۹.۴ شاخص

۱۲.۴جدول د هغو کسانو په مقابل کې چې د ایډز د ویروس له لرلو سره ژوند کوي د میرمنو د چلند ډول ښئي. په افغانستان کې زیاتره میرمنې چې د ایډز په اړه ئي اوریدلي (۹۶سلنه) لړترلړه د قبلیدنې له یوه ډول چلند سره موافقت لري. د تبعیض چلند ډیر معمول ډول د هغه کس څخه چې د ایډز ویروس لري د ترکاري له اخیستلوڅخه ډډه دی (۵۶ سلنه)، یوازې په سلو کې ۱۶ میرمنې د ټولو څلورو شاخصونو سره خپله موافقه ښودلې دی. یو زیات شمیر تعلیم یافته میرمنو(۲۴ سلنه) او هغو چې په ډیرو شتمنو کورنیو کې ژوند کوي (۱۹ سلنه) نسبت هغوی ته چې زده کړې ئې ندي کړي(۱۲سلنه)او هغوی چی د شتمنی په منځنې حالت کې قرار لري (۱۰ سلنه) زیاتره د قبلیدنې د ډول چلند لري. ښاري میرمنې (۱۹ سلنه) نسبت خپلو کلیوالي سیالانو ته (۱۴ سلنه) زیاتره د قبلیدنې د ډول چلند لري. د زونونو ترمنځ د پام وړ توپیرونه شتون لري.

د افغان ښځو په منځ کې د ایډز څخه د پوهاوی اندازه ګیري

په افغانستان کې د ایډز د ناروغی پراختیا د راپور ورکولو او څارنې سیستم د نشتوالي په پام کې نیولو له مخې روښانه ندی. که څه هم باور پردې دی چې افغانستان د ایډز ټیټه خوریدنه لري، په داسې حال کې چې د ایډز د ناروغی د پراختیا د ګواښ پر وړاندې قرار لري. په افغانستان کې د ښځو د موقف خراب حالت کیدای شي په هیواد کې د لوړ ګواښ د لامل په توګه نقش ولوبوي[۲۳]. د ښځو په منځ کې د پوهاوی د پام وړ تشې سره چلند د ایډز د خطرناکو پیښیدنو د کابو کیدو لپاره یو اساسي جزدی، چې په پراخه پیمانه کیدلای شي په هیواد کې د ایډز څخه د پوهاوی او خبراوي د طریقو د کموالي له کبله ګړندی شي. هرکله چې افغانستان د ګواښ له لاملونو سره لکه د رګ د ستنو په واسطه د نشه ئي توکو څخه د استفادي پراختیا، د جنسي کارګرانو ترمنځ د پوهاوی اوخبراوي ټیټه کچه او هیواد ته دننې او بهر ته د مهاجرتونو سره مخامخ دي، توانمندي او پوهي میرمنې به د ایډز د خطرناکو پیښیدنو په دریدلو کې د کوښښونو او مرستې جوګه وي.

[۲۷] Afghanistan National Strategic Framework for HIV/AIS (2006-2010), published 2008.

دغه ضمیمه د نمونې د طرحې غوره خصوصیات توضیح کوي. د نمونې د طرحې خصوصیات د نظر وړ نمونې سایز، د نمونې تخصیص، د نمونې اخیستنې چوکاټ او فهرست اخیستنه، د حوزې ټاکنه، د نمونې اخیستنې پړاوونه، طبقه بندي او د نمونې د وزنونو سنجش په برکې نیسي.
د افغانستان د څو شاخصیزه سروې لپاره د نمونې اخیستنې غوره موخه د زیاتره شاخصونو لپاره په ملي، کلیوالي او اتو زونونو(۱) مرکزي زون، (۲) مرکزي لوړې سیمې (۳) ختیځ، (۴) شمال، (۵) شمال ختیځ، (۶) سهیل، (۷) سهیل ختیځ او (۸) لویدیځ په کچه د احصائیوي پلوه د باور وړ اټکلونو برابرول وو. مرکزي زون وروسته بیا په د وو فرعي (۱ الف) کابل او(۱ب) مرکزي زون د کابل پرته ویشل شوي. له دې کبله ۹سیمه ایزو حوزو شتون درلوده. ښاري او کلیوالي سیمې په هر یوه د دې زونونو کې د نمونې د طبقې په توګه تعین/ تعریف شوی. د نمونې د غوره کولو لپاره د نمونې اخیستنې له یوه دوه پړاویزې طبقه بندی شوې طرحې څخه کټه واخیستل شوه.

د افغانستان د څوشاخصیزه سروې لپاره د نمونې وروستی سایز ۱۵۴۸۰ کورنۍ شنجش شو. د نمونې د سایز د سنجش لپاره د استفادې وړ کلیدي شاخص د ۱۲-۲۳ میاشتنې ماشومانو میزان وه. دغه شاخص د استفادې وړ وګرځیده.

د نمونې سایز او د نمونې تخصیص

د افغانستان د څو شاخصیزه سروې لپاره د نمونې وروستی سایز تر ۱۵۴۸۰ کورنۍ سنجش شو. د نمونې د سایز د سنجش لپاره د استفادې وړ کلیدي شاخص د ۲۳-۱۲ کالنۍ ماشومانو میزان وه. دغه شاخص د استفادې وړ وګرځیده.

$$n = \frac{[4(r)(1-r)(f)(1.1)]}{[(0.12r)^2(p)(\bar{n})]}$$

پدې ځای کې:

- N د اړتیا وړ نمونې سایز دی چې د کورنۍ په توګه بیان شوی دی.
- Y د باور د درجې د ۹۵ په سلو کې لاسته راوړلو لپاره یو ضریب دی.
- R د شاخص پیشبیني شوی ارزښت دی چې د نسبت په شکل بیان شوی.
- L.I د متوقعه ځواب د نشتوالي لپاره د نمونې د سایز ۱۰سلنې ته د زیاتوالي ضریب دی.
- F د deff یا د طرحې د اغیزdesigneffect د لنډ شوي شکل څخه عبارت دی.
- 0.12R د باور د درجې د ۹۵ سلنه میزان د زغم وړاشتباه له حاشیې څخه عبارت دی د ۱۲ سلنې په توګه چې (د حاشیې نسبت ۲) دی.
- P د ټول نفوس له نسبت څخه عبارت دی چې پر شاخص۲ ولاړ دی.
- N د کورنۍ منځنۍ سایز(د هرخانوار د غړو شمیر) دی

د نمونې د سایز ۲ د لمړنۍ سنجش لپاره (د ماشومانو د واکسیناسیون کچه) فرض شوه چې په سلو کې ۴۰ وي. د deff (د طرحې اغیز) ارزښت د مخکنیو سروې ګانو پراساس ۱.۵ فرض شوه (په ټول نفوس کې د ۲۳-۱۲ میاشتنې ماشومانو نسبت) ۰.۰۳۸، ۲ (د کورنۍ منځنۍ سایز) ۶.۲ فرض شو او د ځواب ورکونې میزان فرض شو په سلو کې ۹۰ دی.

د اړتیا وړ لمړۍ نمونې د سایز اټکل د اشتباه د حاشیې په سلو کې د ۱۲ په میزان سره د واکسیناسیون د کچې د اټکل لپاره د زون په کچه ۲۹۱۸ کورنۍ له نه ګونو حوزو څخه د هرې یوې لپاره یا د هیواد په کچه ۲۶۲۶۳ کورنۍ دي. د لوړو لګښتونو او د نمونې په دومره لوی سایز کې د سروې د تطبیق د څرنګوالي د کنترول د ننګونو د په پام کې نیولو له مخې د سیمه ایزو حوزو لپاره د مرستې کولو په اړتیا باندې غور معقول ښکاري. لدې کبله تصمیم ونیول شو ترڅو د نمونې مجموعي سایز تر ۱۵۴۸۰ کورنیو راټیټ کړای شي او اضافي سرچینې په عملیاتي، د ارقامو د راټولو د څرنګوالي د کنترول په فعالیتونو او د سروې اړوند په نورو فعالیتونو باندې راوڅرخي. د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې په هره خوشه کې د کورنیو منځنۍ شمیر د طرحې د اغیز، موجودي بودجې او د یوې خوشې د بشپړولو لپاره د هرټیم د وخت د اړتیا له مخې د یو

لړ ملاحظاتو پراساس،۳۰ کورنۍ په هره خوشه کې ټاکل شوي دي. د ټولو کورنيو د شمير ويشل د هرې خوشې پر نمونه کورنيو باندې، د شمير د نمونې ټول شمير چې بايد وټاکل شي ۵۱۶ د شمير ساحې دي.

په زونونو کې د نفوس د بدلون موندنې په پام کې نيولو سره، وروستی نمونې د زونونو په بيلوالي يوه لړترلړه د ۱۴۴۰ کورنيو نمونه د ډيرو کوچنيو زونونو لپاره او د ۱۹۲۰ نمونه کورنيو لويه نمونه د لويو زونونو لپاره برابره کړه. د ماشومانو د واکسيناسيون د کچې څخه په استفادې سره دغه سايز شاوخوا په سلو کې ۱۷.۱ د ډيرو کوچنيو زونونو د واکسين د شاخص لپاره او ۱۴.۸ سلنه د لويو زونونو لپاره د اشتباه د حاشيې په ميزان باندې پای مومي چې د دې سيمه ايزو حوزو لپاره د دقت يوه معقوله کچه ده. جدول ۱الف د نمونه کورنيو او د شميرنې د ساحو وروستی تخصيص د زونونو، ښاري او کليوالي په بيلوالي ښئي.

۱ الف جدول: د نمونه خوشو(د نمونې اخيستنې لمړنی واحد) او کورنيو تخصيص د ښاري، کليوالي او زون په بيلوالي

زون	د نمونې په چوکاټ کې کورنۍ			د نمونه خوشو شمير			د نمونه کورنيو شمير		
	ټول	ښاري	کليوالي	ټول	ښاري	کليوالي	ټول	ښاري	کليوالي
1- مرکزي	916,151	86,817	829,334	106	52	54	3,180	1,560	1,620
2- مرکزي لوړې سيمې	145,030	4,485	140,545	48	4	44	1,440	120	1,320
3- ختيځ	592,289	88,312	503,977	54	8	46	1,620	240	1,380
4– شمال	540,367	125,608	414,759	64	16	48	1,920	480	1,440
5- شمال ختيځ	544,140	94,317	449,823	64	14	50	1,920	420	1,500
6- سهيل	461,127	369,219	91,908	58	12	46	1,740	360	1,380
7- سهيل ختيځ	291,784	26,217	265,567	58	4	54	1,740	120	1,620
8- لويديځ	430,813	43,740	387,073	64	12	52	1,920	360	1,560
	3,921,701	838,715	3,082,986	516	122	394	15,480	3,660	11,820

د فهرست اخيستنې فعاليتونه

د دويم پړاو د نمونې اخيستنې د چوکاټ د نوي کولو لپاره د شميرنې په يوه ساحه کې د کورنۍ د يوه نوي فهرست اخيستنې لپاره د نمونې غوره کولو لپاره د شميرنې د ساحو نقشه سروې کوونکو ته ورکړل شوه او لارښوونه ورته وشوه چې د شميرنې ټولې کورنۍ فهرست کړي.

د کورنۍ انتخاب

په هره ساحه کې د نمونې د شمير د فهرست اخيستنې وروسته، کورنۍ په پرلپسې ډول له 1 ترN پورې لمبر ووهل شو. د سستماتيکې نمونې په اتفاقي ډول د ټاکلو په خاطر د ۳۰ کورنيو د فهرست اخيستنې د پای ته رسيدو وروسته د کورنۍ د ټاکنې يو جدول په ساحه کې د استفادې وړ وګرځيد. د نمونې د ټاکنې جدول ۳۰ د پرلپسې ګڼو کورنۍ چې بايد وټاکل شي د ټولو فهرست شويو کورنيو پر اساس، مشخصی کړی.

د نمونې د وزنونو سنجش

د افغانستان څو شاخصيزه سروې د دې په پام کې نيولوسره چې د نمونې اخيستنې کچې نظر طبقې ته تغييرکوي، پخپله وزن ندی. لدې کبله د نمونې اخيستنې وزنونه سنجش شوي او د سروې د ارقامو په تحليل کې ځنې استفاده شوې ده.
د وزنونوعمده جزعبارت دی له د نمونې اخيستنې کسر له معکوس څخه چې د نمونه کورنيو په ټاکلو کې د نمونې اخيستنې په ځانګړې طبقه (h)، د نمونې اخيستنې لمړنی واحد (i) کې د استفادې وړ ګرځيدلی دی.

$$W_{hi} = \frac{1}{f_{hi}}$$

قسمت fhi، د نموني لپاره د نموني اخيستني کسر، د نموني اخيستني لمړی واحد په دوو طبقو کې، h د نموني اخيستني د هرې طبقې په هر پړاو کې د غوره کيدني احتمالونو د ضرب حاصل دي.

$$f_{hi} = p_{1hi} \times p_{2hi}$$

پدې ځای کې p2hi د نموني لپاره په 5 پړاو کې د نموني اخيستني واحد د غوره کيدني احتمال، i د h په طبقه کې د نموني اخيستني د لمړي واحد څخه عبارت دی. تر کومه ځايه چې د نموني اخيستني په چوکاټ کې په هره د شمار ساحه کې د کورنيو شمير چې د غوره کيدلو لپاره په لمړی پړاو کې د استفادې وړ ګرځيده او د کورنيو نوي شوي ارقام د شمار په ساحه کې د کورنيو د فهرست څخه توپيريزه وو، د نموني (خوشه) د شمار د هرې ساحې د کورنيو لپاره د نموني اخيستني بيل کسرونه سنجش شوی. لدې کبله د شمار په هره ساحه کې د نموني اخيستني کسرونه، په لمړی پړاو کې په هغه ځانګړي طبقه کې د شمار ساحې د غوره کيدلو احتمال او په دويم پړاو کې د نموني د شمار د ساحې په دننې کې د يوې کورنۍ د غوره کيدو يو احتمال په بر کې نيسي:

$$W_{hi} = \frac{M_h}{n_h \times M_{hi}} \times \frac{M'_{hi}}{m_{hi}},$$

=Whi اساسي وزنونه د نموني کورنيو لپاره د i نموني د شمار ساحې د h په طبقه کې
=Mh د شمارساحو د نموني اخيستني په چوکاټ کې د کورنيو ټول شميرد h د طبقې لپاره
=Nh د نموني د شمار ساحو شمير چې د h په طبقه کې د څو شاخصيزه سروې لپاره نمونه شوي
=Mhi د نموني اخيستني په چوکاټ کې ټول نفوس د i نمونه د شمار ساحې لپاره د h په طبقه
=Mhi 30 = د نمونه کورنيو شمير چې دi شمار ساحې په h طبقه کې غوره شوي

د نموني د وزنونو د سنجش بل جز د کورنيو او بيلو مرکو لپاره د ځواب نه ورکولو کچه په پام کې نيسي. د h په طبقه کې د نمونه کورنيو لپاره د ځواب ورکولو کچه په لاندې ډول تعريف شوي:

=Rrh د h په طبقه کې د مرکه شويو کورنيو شمير تقسيم پر فهرست شويو کورنيو د h په طبقه کې، د کورنيو د ځواب نه ورکولو لپاره د وزن تعديل مساوي دی د دې ځواب ورکونې د معکوس ميزان سره. د ساحوي کار د بشپړيدو وروسته د هرې طبقې لپاره د ځواب ورکونې ميزانونه محاسبه شول. دغه د نموني اخيستني د وزنونو د تعديل په خاطر د هرې خوشې لپاره د استفادې وړ وګرځيد. د افغانستان د څو شاخصيزه سروې لپاره د ځواب ورکونې ميزان د دې راپور په ۳.۱ جدول کې ښودل شوی دی.

په همدې ډول د افرادو په کچه د ځواب نه ورکولو په خاطر تعديل (ښځې او تر۵ کالنی عمرلاندې ماشومان) د طبقې لپاره مساوي د معکوس ارزښت Rrh :rrh= د ميرمنو د بشپړ شويو پوښتنليکونو(يا تر۵ کلنی لاندې ماشومان) د h په طبقه کې تقسيم پر د شرايطو درلود ونکو ميرمنو(يا تر ۵ کلنی لاندې ماشومان) د h په طبقه کې. د ميرمنو او ماشومانو د پوښتنليکونو لپاره د تعديل ضريب د کورنيو پرتعديل شويو وزنونو باندې تطبيق شو. د شرايطو درلودونکو ميرمنو او ماشومانو شمير د کورنيو د غړو د فهرست د مرکه شويو کورنيو لپاره د کورنی د پوښتنليک څخه لاسته راغلي.

د کورنيو لپاره د طرحې وزنونه د پورتنيو ضريبونو د ضرب کولو له لارې د هرې نموني خوشې لپاره محاسبه شوي دي. دغه وزنونه وروسته بيا معياري شوي دی. د هغو له معياري کولو څخه يوه موخه په ملي کچه د نموني د سايز له مجموع سره د نموني اخيستني د مرکه شوي واحدونو د وزن شويو له مجموع سره مساوي يا يوشان کول دي. معياري کونه د ذکر شوي طرحې د وزنونو د تقسيم کولو له

لارې په ملي کچه د طرحې د وزن پر اوسط د تقسیم په واسطه اجرا شویدی. د طرحې اوسط وزن د طرحې د وزنونو د مجموع په توګه د نا وزن شویو پر مجموع محاسبه شوي ده. د معیاري کولو لپاره یو ورته طرزالعمل د وزنونو د لاسته راوړلو لپاره د میرمنو او د ۵ کلنې عمرلاندې ماشومانو د پوښتنلیکونو لپاره تعقیب شوي دي. د نمونې اخیستنې وزنونه د ارقامو له ټولو سیټونو سره یو ځای شوی او د وزن کولو په واسطه ارقام د هرې کورنۍ، میرمنې یا تر ۵ کلنۍ عمرلاندی ماشوم د ریکارډ لپاره د اړونده نمونې له وزن سره، تحلیل شوي دی.

د افغانستان په څو شاخصیزه سروې کې د کورنی یوه فرعي نمونه د هیموګلوبین د ازمایښت لپاره د ارقامو د راټولولو په منظورغوره شوه. د دې لپاره چې د دغو اضافي ارقامو د راټولو لګښتونه کموالی پیدا کړي او ساحوي کار آسانتیا ومومی د نمونې یوه فرعي نمونه د څو شاخصیزه سروې د شمار له ساحو د 50 سلنه کورنیو څخه غوره شوه. داسې تصمیم ونیول شو چې په طاقه شمیره سره د هیموګلوبین د ازمایښت لپاره غوره شي. دغه کار په ۲۲۸ د شمار ساحو کې د ۷۷۴۰ نمونه کورنیو په غوره کولو سره د مجموعی سایز پای ته ورسید. د نمونې سایز نظر زونونو ته د ۷۲۰ تر۹۶۰ کورنیو توپیر کوي چې د معقول باور اړتیا د زونونو په کچه د وینې کمیدنې د اټکل لپاره برابروي. په ټولو د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو او د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو باندې چې په سروې کې غوره شوی د وینې ازمایښت ترسره شو، د فرعي نمونې د شمار د ساحو ویش د زون په بیلوالي په ۲ الف جدول کې ښودل شوي دی.

۲ الف جدول: د هموګلوبین د ازمایښت لپاره د فرعي نمونې غوره کول

زون	د شمار د ساحو شمیر او هغه کورنی چې د هموګلوبین د ازمایښت لپاره غوره شوي دي	
	د شمار د ساحو شمیر	د کورنیو شمیر
مرکزي	53	1,590
مرکزي لوړې سیمې	24	720
ختیځ	27	810
شمال	32	960
شمال ختیځ	32	960
سهیل	29	870
سهیل ختیځ	29	870
لویدیځ	32	960
افغانستان	258	7,740

ترکومه ځایه چې پایلې د څو شاخصیزه سروې د غوره شویو شمار ساحو په فرعي نمونې باندې ولاړې دي، د فرعي نمونې لپاره د وزن کولو طرزالعمل د بوې کلي سروې د طرزالعمل په شان دی. یوازې توپیر چې hh د وزن کولو لپاره فورمه کې د نمونې د شمار ساحې په شمیر پورې چې په h طبقه کې چې د هموګلوبین د ازمایښت لپاره غوره شوي، تړاولري، چې په څو شاخصیزه سروې کې د نمونې د شمار ساحو په نیمائې ډول دی. په پایله کې د کورنیو د فرعي نمونې لپاره وزنونه په عین ساحو کې د څو شاخصیزه سروې د نمونې کورنیو لپاره د وه برابره دي.

د ب ضمیمه: په سروې کې د بوختو کسانو لست

1. د تخنیکي کمیټې غړي

Esmatullah Ramzi, Advisor, CSO عصمت الله " رمزی" د احصائیې د مرکزي اداری احصائیوي مشاور
Mohammad Sami Nabi, Head of Field Operations and Sampling Department, CSO محمد سمع نبی د ساحوي عملیاتو او نمونې اخیستنې رئیس
Rahila Arif, Head of Social Statistics and Demography Department, CSO راحله " عارف" د ټولنیزو احصائیو او د یموگرافی رئیسه
Sayed Ali Aqa Hashimi, Data Processing Officer, CSO سیدعلی آقا هاشمی د ارقامو د پراسس آمر
Karin Takeuchi, M&E Specialist (former), UNICEF کرن " تاکوچی " د ارقامو د پراسس د ارزونې او څارنې متخصص (مخکینی)
Arif Saba, Programme Assistant, UNICEF عارف "سبا " د یونیسف د پروگرام مرستیال

د احصائیې مرکزي ادارې د کلیدي کارکوونکو لست

Abdul Rahman Ghafoori, President General of CSO عبدالرحمن "غفوری " د احصائیې د مرکزي اداری عمومي رئیس
Esmatullah Ramzi, CSO Statistical Adviser " عصمت الله "رمزی" د احصائیې د مرکزي اداری احصائیوي مشاور
Mohammad Sami Nabi, Field Operations and Sampling Director محمد سمع نبی د ساحوي عملیاتو او نمونې اخیستنې رئیس
Rahila Arif, Socio Statistics and Demography Director راحله " عارف" د ټولنیزو احصائیو او د یموگرافی رئیسه
Ghulam Mustafa Zurmati, Planning & Policy Director غلام مصطفی "زرمتی " د پلان او پالیسی رئیس
Sayed Ali Aqa Hashimi, Deputy Director of Field Operations and Sampling Departmentسیدعلی آقا هاشمی د ارقامو د پراسس آمر
M. Anwar Arjumand, Head of Donor Relations of Planning and Policy Department محمد انور "ارجمند" د پلان او پالیسی ریاست د مرستندویانو سره د اړیکو آمر
Abdullah Samad Rasooli, Resource Generation & Proposal Working Division عبدالصمد "رسولي" د وړاندیزونو د طرحې او د سرچینو د موندنې عمومي مدیر
Niek Mohammad Yousif Zai, Demography Head Officerنیک محمد "یوسف زی" د د یموگرافی مرستیال
Mohammad Wahid Ibrahimi, Head of Database محمد وحید "ابراهیمی " د ډیټابس عمومي مدیر
Khalid Ahmad Omerkhil, NRVA Assistant احمدخالد "عمرخیل" د کوانبونو او زیان منني د ملي سروی مرستیال

د یونیسف د کلیدي کارکوونکو لست

Peter Crowley, UNICEF Representative پیتر گرولی د یونیسف استازی
Siping Wang, Chief, Planing, Monitoring & Evaluation Section, UNICEF سپینگ وهنگ د یونیسف د ارزونې، څارنې او پلان رئیسه
Karin Takeuchi, M&E Specialist (former), Planning, Monitoring & Evaluation Section, UNICEF کرن "تاکوچی " د یونیسف د ارزونې، څارنې او پلان متخصص (مخکینی)
Maimuna Ginwalla, Programme Officer, Planning, Monitoring & Evaluation Section, UNICEF میمونه "جینوله " د یونیسف د ارزونې، څارنې او پلان آمره
Etsuko Matsunaga, M&E Specialist (current), Planning, Monitoring & Evaluation Section, UNICEF ایدسکو متسینهگه د یونیسف د ارزونې، څارنې او پلان آمره (فعلاً)
Maryam Warzi, Programme Assistant, Planning, Monitoring & Evaluation Section, UNICEF مریم "ورزی" د یونیسف د ارزونې، څارنې او پلان آمره
Arif Saba, MICS Programme Assistant, UNICEF عارف "سبا " د یونیسف د پروگرام مرستیال
David Megill, MICS Sampling Design Consultant, UNICEF ډ یوید "سیجیل" د نمونې د دیزاین مشاور
Ikhtier Kholmatov, MICS Data Processing Consultant, UNICEF اختیار "خول ماتوف" د ارقامو د پراسس مشاور
Lauryn Oates, MICS Reporting Consultant, UNICEF لورین اونس د څو شاخصیزه سروې د راپور برابرولو مشاور

د افغانستان د څو شاخصیزه سروې د کارتوگرافرانو لست

ولایت	نوم	گڼه
دایکندی	سید آقا	1
دایکندی	میرحسام الدین	2
ننگرهار	عبدالقادر	3
ننگرهار	محمدکریم	4
پروان	سیدعظیم	5
بدخشان	محمدامان	6
بدخشان	محمدحامد	7
کندهار	حاجی حبیب الله	8
بلخ	عبدالمشتاق	9
بلخ	عبدالرحیم	10
فاریاب	فریدون	11
سمنگان	محمدهارون	12
کندوز	مطیع الله	13
بغلان	حمیدالله	14

15	وحیدالله	فراه
16	حبیب الرحمن	جوزجان
17	مجیب الرحمن	سرپل
18	عبدالستار	پنجشیر
19	امین الله	کاپیسا
20	سیدعبدالله	بامیان
21	عتیق الله	لوگر
22	شیرین آقا	غور
23	سید نجیب الله	خوست
24	صفی الله	هرات
25	عبدالرشید	هرات
26	حکیم الله	تخار
27	اجمل	پکتیا
28	شکیب	لغمان
29	غلام محمد	کابل
30	غلام حضرت	کابل
31	حاجی عبدالرزاق	بادغیس
32	نورالله	کنر
33	وحیدالله	نمیروز
34	عبدالغفور	وردک
35	اسدالله	غزنی
36	ذبیح الله	هلمند
37	میرویس	ارزگان
38	شفیق	زابل
39	غلام محمد	پکتیکا
40	الطاف حسین	نورستان

1. List of Trainers for Regional Fieldwork Training د زونونو د ساحوی کارکوونکو د اموزگارانو لست

	نوم	دنده	د زده کړي ساحه
1	فرید نوری	آموزگار	کندهار
2	شیرین آقا	آموزگار	کندهار
3	حبیب الله	آموزگار	کندهار
4	محمد واسع	آموزگار	کندهار
5	محمد رسول	معاون	کندهار
6	سید فقیر	آموزگار	ننگرهار
7	عطا الله سعادت	آموزگار	ننگرهار
8	عبدالغنی	آموزگار	ننگرهار
9	اجمل	معاون	ننگرهار
10	علی آقا	آموزگار	هرات

هرات	آموزگار	حبیب الرحمن تنها	11
هرات	آموزگار	عنایت الله	12
هرات	آموزگار	نیک محمد فورملی	13
هرات	معاون	عارف صبا	14
بلخ	آموزگار	محمد رحیم	15
بلخ	آموزگار	غلام حضرت	16
بلخ	آموزگار	شفیق صدیقی	17
بلخ	معاون	عبدالبصیر	18
بلخ	آموزگار	راحله	19
کابل	آموزگار	نیک محمد	20
کابل	آموزگار	صالحه	21
کابل	آموزگار	فریده	22
کابل	آموزگار	اسد الله خیالی	23
کابل	معاون	خواجه روح الله	24

1. Afghanistan MICS4 Fieldwork Team د افغانستان د څو شاخصیزه سروی د ساحوی کارکوونکو تیم

Kabul (Team #1)	کابل (تیم ۱)
Dawod Mohammad Ali, Supervisor	داود محمد علی، څارونکی
Mir Abdul Tahir, Editor	میر عبدالطاهر، اډیټ کوونکی
Sakina Amer, Measurer/Editor	سکینه امیر، اندازه کوونکی/ اډیټ کننده
Habibula s/o Mo. Hassan, Interviewer	حبیب الله فرزند محمد حسن، مرکه کوونکی
Humaira Quraishi, Interviewer	حمیرا قریشی، مرکه کوونکی
Esmatulla, Interviewer	عصمت الله ، مرکه کوونکی
Parwin, Interviewer	پروین، مرکه کوونکی
Mir Amanulla, Interviewer	میر امان الله، مرکه کوونکی
Shekiba, Interviewer	شکیبا، مرکه کوونکی

Kabul (Team #2)	کابل (تیم ۲)
Nasratulla Abdul Ghafor, Supervisor	نصرت الله عبدالغفور، څارونکی
Mahboob Shah, Editor	محبوب شاه، اډیټ کوونکی
Jamila Hafizulla, Measurer/Editor	جمیله حفیظ الله، اندازه کوونکی/ اډیټ کوونکی
Faraidon, Interviewer	فریدون، مرکه کوونکی
Leda Din Mohammad, Interviewer	لیدا دین محمد، مرکه کوونکی
Sayed Abul Hasan, Interviewer	سید عبدالحسن، مرکه کوونکی
Laila Serahat, Interviewer	لیلی صراحت، مرکه کوونکی
Mohammad Rabbi, Interviewer	محمد ربیع، مرکه کوونکی
Rahima, Interviewer	

Kabul (Team #3)	کابل(تیم ۳)
Jamal Naser, Supervisor	جمال ناصر، سوپر وایزر
Kanishka, Editor	کنشکا، اډیټ کوونکی
Dunya, Measurer/Editor	دنیا، اندازه کوونکی/ اډیټ کوونکی
Mohammad Tamim, Interviewer	محمد تمیم، مرکه کوونکی
Anisa Taj Mohammad, Interviewer	انیسه تاج محمد، مرکه کوونکی
Zekrulla, Interviewer	ذکر الله، مرکه کوونکی
Sediqa Safi, Interviewer	صدیقه صافی، مرکه کوونکی
Qais, Interviewer	قیس، مرکه کوونکی
Atefa, Interviewer	عاطفه، مرکه کوونکی

Kabul (Team #4)	کابل (تیم ٤)
Gul Ahmad Najit, Supervisor	گل احمد نجید، څارونکی
Dawood, Editor	داود، اډیټ کوونکی
Lema, Measurer/Editor	لیما، اندازه کوونکی/ اډیټ کوونکی
Abdul Wasi, Interviewer	عبدالواسع، مرکه کوونکی
Rona, Interviewer	رونا، مرکه کوونکی
Sayed Rahmatulla, Interviewer	سید رحمت الله مرکه کوونکی
Rahila, Interviewer	راحله، مرکه کوونکی

Kabul (Team #5)	کابل(تیم ٥)
Mohammad Sadiq, Supervisor	محمد صادق، څارونکی
Mohammad Islam, Edito	محمد اسلام، اډیټ کننده
Anisa Muhibulla, Measurer/Editor	انیسه محب الله، اندازه کوونکی/ اډیټ کننده
Nesar Ahmad, Interviewer	نثار احمد، مرکه کوونکی
Sharifa, Interviewer	شریفه، مرکه کوونکی
Abdul Hamid, Interviewer	عبدالحمید، مرکه کوونکی
Torpekai, Interviewer	تورپیکی، مرکه کوونکی
Masehulla, Interviewer	مسیح الله، مرکه کوونکی
Fawzia, Interviewer	فوزیه، مرکه کوونکی

Kabul (Team #6)	کابل (تیم ٦)
Mohammad Razeq, Supervisor	محمد رازق، څارونکی
Mirwaise Latif, Editor	میرویس لطیف، اډیټ کننده
Rukhshana, Measurer/Editor	رخشانه، اندازه کوونکی/ اډیټ کننده
Sayed Jan Aqa, Interviewer	سید جان آقا، مرکه کوونکی
Shamsia, Interviewer	شیما، مرکه کوونکی
Noor Ahmad, Interviewer	نور احمد، مرکه کوونکی
Jamila, Interviewer	جمیله، مرکه کوونکی
Ghulam Qader, Interviewer	غلام قادر، مرکه کوونکی
Farida, Interviewer	فریده، مرکه کوونکی

Kabul (Team #7)	کابل (تیم۷)
Sayed Malang, Supervisor	سید ملنگ، څارونکی
Dawod Karimi, Editor	داود کریمی، اډیټ کننده
Nazifa, Measurer/Editor	نظیفه، اندازه کوونکی/اډیټ کننده
Sakhi Mohammad Ahmadi, Interviewer	سخی محمد احمدی، مرکه کوونکی
Mari, Interviewer	ماری، مرکه کوونکی
Ahmad Farid, Interviewer	احمد فرید، مرکه کوونکی
Humaira Barat Ali, Interviewer	حمیرا براتعلی، مرکه کوونکی
Mo. Shafi, Interviewer	محمد شفیع، مرکه کوونکی
Rahila Razaq, Interviewer	راحله رزاق، مرکه کوونکی
Ismael Haqjo, Reserve	اسماعیل حقجو، ریزرفی

Kapisa (Team #8)	کا پیسا (تیم۸)
Mohammad Hamid Shamal, Supervisor	محمد حامد شمال، څارونکی
Mer Safiaullah Merzada, Editor	میر سفی الله میرزاده، اډیټ کننده
Nabila Merzada, Measurer/Editor	نبلیه میرزاده، اندازه کوونکی/اډیټ کننده
Manizha Ulfat Seddiqi, Interviewer	منیژه الفت صدیقی، مرکه کوونکی
Edress Ulfat, Interviewer	ادریس الفت، مرکه کوونکی
Shabana, Interviewer	شبانه، مرکه کوونکی
Jalaluddin, Interviewer	جلال الدین، مرکه کوونکی
Khaja Abdul Wahid, Interviewer	خواجه عبدالواحد، مرکه کوونکی
Marzia Hamidi, Interviewer	مرضیه حمیدی، مرکه کوونکی
Shabin, Reserve	شبین، ریزرفی

Pashaee, Reserve	پاشاهی، ریزرفی

Panjshir (Team #9)	پنجشیر(تیم۹)
Amruddin, Supervisor	امرالدین، څارونکی
Baryalai Sultani, Editor	بریالی سلطانی، اډیټ کننده
Farzana Shahimi, Measurer/Editor	فرزانه شحیمی، اندازه کوونکی/ اډیټ کوونکی
Shapoor, Interviewer	شاپور، مرکه کوونکی
Nazifa Naseri, Interviewer	نظیفه نصیری، مرکه کوونکی
Najibullah Nori, Interviewer	نجیب الله نوری، مرکه کوونکی
Nargis, Interviewer	نرگس، مرکه کوونکی
Hangama Nadimi, Interviewer	هنگامه ندیمی، مرکه کوونکی
Abdullah Nadimi, Interviewer	عبدالله ندیمی، مرکه کوونکی

Parwan (Team #10	پروان (تیم ۱۰)
Ghulam Mustafa, Supervisor	غلام مصطفی، څارونکی
Murtaza Mahmood, Editor	مرتضی محمود، اډیټ کننده
Nadia, Measurer/Editor	نادیه، اندازه کوونکی/اډیټ کننده
Navid, Interviewer	نوید، مرکه کوونکی
Hashmatuallah, Interviewer	حشمت الله، مرکه کوونکی
Najia, Interviewer	ناجیه، مرکه کوونکی
Mohammad Shaker, Interviewer	محمد شاکر، مرکه کوونکی
Humaira Rahimi, Interviewer	حمیرا رحیمی، مرکه کوونکی

Parwan (Team #11)	پروان (تیم ۱۱)
Said Ghulam Hazrat, Supervisor	سید غلام حضرت، څارونکی
Nayebullah, Editor	نایب الله، اډیټ کننده
Nazia Khawari, Measurer/Editor	نازیه خاوری، اندازه کوونکی/ اډیټ کننده
Mohammad Hanif, Interviewer	محمد حنیف، مرکه کوونکی
Sadia, Interviewer	سعدیه، مرکه کوونکی
Mohammad Tahir Anwari, Interviewer	محمد طاهر انوری، مرکه کوونکی
Mohammad Shahim, Interviewer	محمد شهیم، مرکه کوونکی
Farida, Interviewer	فریده، مرکه کوونکی
Marghalai Saleem, Interviewer	مرغلی سلیم، مرکه کوونکی

Logar (Team #12)	لوگر (تیم ۱۲)
Mohammad Sharif, Supervisor	محمد شریف، څارونکی
Ahmadullah, Editor	احمد الله، اډیټ کننده
Najba Sadat, Measurer/Editor	نجیبه سادات، اندازه کوونکی/ اډیټ کننده
Mohammad Mansur, Interviewer	محمد منصور، مرکه کوونکی
Meena Bahar, Interviewer	مینه بهار، مرکه کوونکی
Jalaluldeen, Interviewer	جلاالدین، مرکه کوونکی
Lamiah, Interviewer	لیما، مرکه کوونکی
Abdullah Nasir, Interviewer	عبدالله ناصر، مرکه کوونکی

Wardak (Team #13)	وردک (تیم ۱۳)
M. Gul, Supervisor	محمد گل، څارونکی
M. Alam, Interviewer	محمد علم، مرکه کوونکی
Juma Khan, Interviewer	جمعه خان، مرکه کوونکی
M. Saleem, Reserve	محمد سلیم، ریزرفی

Wardak (Team #14)	وردک (تیم ۱۴)
Habibullah, Supervisor	حبیب الله، څارونکی
Wadeedullah, Editor	وحید الله، اډیټ کننده
M. Jawad Behzad, Interviewer	محمد جواد بهزاد، مرکه کوونکی

Bamiyan (Team #15)	بامیان (تیم ۱۵)
Abdul Hamid Haidari, Supervisor	عبدالحمید حیدری، څارونکی
Amer Khan, Editor	امیر خان، اډیټ کننده
Sakina Ibrahimi, Measurer/Editor	سکینه ابراهیمی، اندازه کوونکی/ اډیټ کوونکی
Zarghona Anwari, Interviewer	زرغونه انوری، مرکه کوونکی
Zainuddin Rahimi, Interviewer	زین الدین رحیمی، مرکه کوونکی
Fawzia Afzali, Interviewer	فوزیه افضلی، مرکه کوونکی
Eltaf Hussain Haidari, Interviewer	الطاف حسین حیدری، مرکه کوونکی
Safia Hasani, Interviewer	صفیه حسنی، مرکه کوونکی
Mohammad Reza Fakoor, Interviewer	محمد رضا فکور، مرکه کوونکی

Bamiyan (Team #16)	بامیان (تیم ۱۶)
Mohammad Kazim Rezayee, Supervisor	محمد کاظم رضائی، څارونکی
Najibullah Sultani, Editor	نجیب الله سلطانی، اډیټ کننده
Fatima Rezayee, Measurer/Editor	فاطمه رضائی، اندازه کوونکی/ اډیټ کننده
Zahra Rezayee, Interviewer	زهرا رضائی، مرکه کوونکی
Khudadad Ibrahimi, Interviewer	خداد ابراهیمی، مرکه کوونکی
Rahima Bakhtyari, Interviewer	رحیمه بختیاری، مرکه کوونکی
M. Ishaq Faraz, Interviewer	محمد اسحق فراز، مرکه کوونکی
Fatima Mohammadi, Interviewer	فاطمه محمدی، مرکه کوونکی
Mohammad Nabi Ibrahimi, Interviewer	محمد نبی ابراهیمی، مرکه کوونکی

Bamiyan (Team #17)	بامیان (تیم ۱۷)
Asmatullah, Supervisor	عصمت الله، څارونکی
Ghulam Abas, Editor	غلام عباس، اډیټ کننده
Shakila Naeemi, Measurer/Editor	شکیلا نعیمی، اندازه کوونکی/ اډیټ کوونکی
Husain, Interviewer	حسین، مرکه کوونکی
Adela, Interviewer	عادله، مرکه کوونکی
Muzafar, Interviewer	مظفر، مرکه کوونکی
Shakiba, Interviewer	شکیلا، مرکه کوونکی
Razia Hussaini, Interviewer	رضا حسینی، مرکه کوونکی
Kemya Gul, Reserve	کیمیاگل، ریزرفی

Daikundi (Team #18)	دایکندی (تیم ۱۸)
Musa Sharifi, Supervisor	موسی شریفی، څارونکی
Tahir Husaini, Editor	طاهر حسینی، اډیټ کننده
Taj Sultan, Measurer/Editor	تاج سلطان، اندازه کوونکی/ اډیټ کننده
Momina, Interviewer	مومنه، مرکه کوونکی
Sher Mohammad, Interviewer	شیر محمد، مرکه کوونکی
Ibrahim Hazara, Interviewer	ابراهیم هزاره، مرکه کوونکی
Habiba Husaini, Interviewer	حبیبه حسینی، مرکه کوونکی
Hassan Temori, Interviewer	حسن تیموری، مرکه کوونکی
Arefa, Interviewer	عارفه، مرکه کوونکی

Daikundi (Team #19)	دایکندی (تیم۱۹)
Qasem, Supervisor	قاسم، څارونکی
Husain Bakhsh Ali Poor, Editor	حسین بخش علی پور، اډیټ کننده
Gulsom, Measurer/Editor	گلثوم، اندازه/اډیټ کننده
Pari Gul Rad Mehr, Interviewer	پری گل راد مهر، مرکه کوونکی
Hassan Rezayee, Interviewer	حسن رضائی، مرکه کوونکی
Qasim Hussaini, Interviewer	قاسم حسینی، مرکه کوونکی
Kazim Husaini, Interviewer	کاظم حسینی، مرکه کوونکی
Khadija, Interviewer	خدیجه، مرکه کوونکی

Daikundi (Team #20)	دایکندی (تیم۲۰)
Reza, Supervisor	رضا څارونکی
Arif, Editor	عارف، اډیټ کننده
Naseeba Ifat, Measurer/Editor	نصیبه عفت، اندازه کوونکی/ اډیټ کننده
Said Reza, Interviewer	سید رضا، مرکه کوونکی
Sakina Hashimi, Interviewer	سکینه هاشمی، مرکه کوونکی
Qamar Gul, Interviewer	قمر گل، مرکه کوونکی
Taj Mohammad Rahmati, Interviewer	تاج محمد رحمتی، مرکه کوونکی

Paktya (Team #21)	پکتیا (تیم ۲۱)
Khyal Wazeer, Supervisor	خیال وزیر، څارونکی
Rasoul Jan, Editor	رسول جان، اډیټ کننده
Zarmeena, Measurer/Editor	زرمینه، اندازه کوونکی/اډیټ کننده
Shogofa, Interviewer	شگوفه، مرکه کوونکی
Anzer Gul, Interviewer	انخرگل، مرکه کوونکی
Muslima, Interviewer	مسلمه، مرکه کوونکی
Saima, Interviewer	سیمه، مرکه کوونکی

Khost (Team #22)	خوست (تیم۲۲)
Ameer Khan, Supervisor	امیرخان، څارونکی
Najeebullah, Editor	نجیب الله، اډیټ کننده
Nafisa, Measurer/Editor	نفیسه، اندازه کوونکی/اډیټ کننده
Gulab Jan, Interviewer	گلاب جان، مرکه کوونکی
Khadija, Interviewer	خدیجه، مرکه کوونکی
M. Hassan, Interviewer	محمد حسن، مرکه کوونکی
Anisa Khalil, Interviewer	انیسه خلیل، مرکه کوونکی

Paktika (Team #23)	پکتیکا (تیم ۲۳)
Rozuldeen, Supervisor	روزالدین، څارونکی
Meer Hassan, Editor	میرحسن، اډیټ کننده
Tabasum Sultana, Measurer/Editor	تبسم سلطانه، اندازه کوونکی/اډیټ کننده
M. Naeem, Interviewer	محمد نعیم، مرکه کوونکی

Saliha, Interviewer	صالحه، مرکه کوونکی
M. Taher, Interviewer	محمد طاهر، مرکه کوونکی
Salma, Interviewer	سلما، مرکه کوونکی
M. Nasir, Interviewer	محمدناصر، مرکه کوونکی
Maryam, Interviewer	مریم، مرکه کوونکی
Rozi Khan, Reserve	روزی خان، ریزرفی
Baryalai Sediqi, Reserve	بریالی صدیقی، ریزرفی
M. Yaqub, Reserve	محمد یعقوب، ریزرفی

Ghazni (Team #24)	غزنی (تیم ٢٤)
M. Reza, Supervisor	محمد رضا، څارونکی
Hameed, Editor	حمید، ادیټ کننده
Bakhtawar, Editor/Measurer	بختاور، ادیټ کننده/اندازه کوونکی
Saifullah, Interviewer	صفی الله، مرکه کوونکی
Zia Gul, Interviewer	ضیا گل، مرکه کوونکی
Hekmatullah, Interviewer	حکمت الله، مرکه کوونکی
Gul Afshan, Interviewer	گل افشان، مرکه کوونکی
Mohammad Asif, Interviewer	محمد آصف، مرکه کوونکی
Khatema Qasimi, Interviewer	ختیمه قاسمی، مرکه کوونکی

Ghazni (Team #25)	غزنی (تیم ٢٤)
Hashmatullah, Supervisor	حشمت الله، څارونکی
Jalil Bakhshi, Editor	جلیل بخشی، ادیټ کننده
Masuma Rozi, Editor/Measurer	معصومه روزی، ادیټ کننده/اندازه کوونکی
Said Ab. Ghafoor, Interviewer	سید عبدالغفور، مرکه کوونکی
Muzhgan, Interviewer	مژگان، مرکه کوونکی
Khatera, Interviewer	خاطره، مرکه کوونکی
Said Gul, Interviewer	سید گل، مرکه کوونکی
Ah. Zekria, Interviewer	احمد ذکریا، مرکه کوونکی
Masuma Noorulhaq, Interviewer	معصومه نورالحق، مرکه کوونکی

Ghazni (Team #26)	غزنی (تیم ٢۶)
M. Mehdi, Supervisor	محمد مهدی، څارونکی
Bunyad Ali, Editor	بنیاد علی، ادیټ کننده
Aaqila, Editor/Measurer	عاقله، ادیټ کننده/ اندازه کوونکی
Khalilulrahman, Interviewer	خلیل الرحمن، مرکه کوونکی
Masuma Ibrahimi, Interviewer	معصومه ابراهیمی، مرکه کوونکی
Assadullah, Interviewer	اسد الله، مرکه کوونکی
Jamila Hassani, Interviewer	جمیله حسنی، مرکه کوونکی
Nasratullah, Interviewer	نصرت الله، مرکه کوونکی
Frozan Sakhi Anwari, Interviewer	فروزان سخی انوری، مرکه کوونکی
Khalil, Reserve	خلیل، ریزرفی
Ma'suma, Reserve	معصومه، ریزرفی
Asefa, Reserve	آصفه، ریزرفی

Saripul (Team#27)	سرپل (تیم ٢٧)
Abdul Baser, Supervisor	عبدالبصیر، څارونکی
Tajuddin, Editor	تاج الدین، ادیټ کننده
Mehr Jan, Editor/Measurer	مهرجان، ادیټ کننده/اندازه کوونکی
Mo. Noor, Interviewer	محمدنور، مرکه کوونکی
Ghotai, Interviewer	غوټی، مرکه کوونکی
Abdul Khalid, Interviewer	عبدالخالد، مرکه کوونکی
Gul Jan, Interviewer	گلجان، مرکه کوونکی
Najibulla, Interviewer	نجیب الله، مرکه کوونکی
Mehr Mah, Interviewer	مهر ماه، مرکه کوونکی
Esmatullah, Reserve	عصمت الله، ریزرفی

Samangan (Team #28)	سمنگان (تیم ٢٨)
Haji Fazl Ahmad, Supervisor	حاجی فضل احمد، څارونکی
Haji Ab. Rahman, Editor	حاجی عبدالرحمن، ادیټ کننده
Hamida, Measurer/editor	حمیده، اندازه کوونکی، ادیټ کننده
Ahmad Walid, Interviewer	احمد ولید، مرکه کوونکی
Pari Gul, Interviewer	پری گل، مرکه کوونکی
Ezzatulla, Interviewer	عزت الله، مرکه کوونکی
Roya, Interviewer	رویا، مرکه کوونکی
Fatima, Interviewer	فاطمه، مرکه کوونکی
Hamidulla, Interviewer	حمید الله، مرکه کوونکی
Safora, Reserve	صفورا، ریزرفی
Mohammad Ismael, Reserve	محمد اسماعیل، ریزرفی
Shakila, Reserve	شکیلا، ریزرفی

Jawzjan (Team #29)	جوزجان (تیم ٢٩)
Haji Kabir, Supervisor	حاجی کبیر، څارونکی
Jamshid, Editor	جمشید، ادیټ کننده
Mahnaz, Measurer/editor	مهناز،اندازه کوونکی/ادیټ کننده
Khujasta, Interviewer	خدیجه، مرکه کوونکی
Raz Mohammad, Interviewer	راز محمد، مرکه کوونکی
Mahbooba, Interviewer	محبوبه، مرکه کوونکی
Yasin, Reserve	یاسین، ریزرفی
Maulooda, Reserve	مولوده، ریزرفی
Feroz, Reserve	فیروز، ریزرفی

Faryab (Team #30)	فاریاب (تیم٣٠)
Ghulam Sarwar, Supervisor	غلام سرور، څارونکی
Dost Mohammad, Editor	دوست محمد، ادیټ کننده
Hamida, Measurer/Editor	حمیده، اندازه کوونکی/ ادیټ کننده
Mutahar, Interviewer	مطهر، مرکه کوونکی
Laila, Interviewer	لیلی، مرکه کوونکی
Ahmad Farid, Interviewer	احمد فرید، مرکه کوونکی
Munera, Interviewer	منیره، مرکه کوونکی
Asef, Interviewer	آصف، مرکه کوونکی
Mena, Interviewer	مینا، مرکه کوونکی
Faraidoon, Reserve	فریدون، ریزرفی
Ahmad Jawed, Reserve	احمد جاوید، ریزرفی

Faryab (Team #31)	فاریاب (تیم ٣١)
Mohammad Ayub, Supervisor	محمد ایوب، څارونکی
Khal Mohammad, Editor	خال محمد، ادیټ کننده
Karima Zaki, Measurer/Editor	کریمه ذکی، اندازه کوونکی/ ادیټ کننده
Ayatullah, Interviewer	عنایت الله، مرکه کوونکی
Habibulla, Interviewer	حبیب الله، مرکه کوونکی
Najia, Interviewer	ناجیه، مرکه کوونکی
Maulooda, Interviewer	مولوده، مرکه کوونکی
Nader, Interviewer	نادر، مرکه کوونکی
Uzra, Interviewer	عذرا، مرکه کوونکی

Balkh (Team #32)	بلخ (تیم ٣٢)
Mohammad Haidar, Supervisor	محمد حیدر، څارونکی
Qurban Ali, Editor	قربان علی، ادیټ کننده
Nazila, Measurer/editor	نازیلا، اندازه کوونکی/ ادیټ کننده
Ghulam Nabi, Interviewer	غلام نبی، مرکه کوونکی
Suraya, Interviewer	ثریا، مرکه کوونکی
Mo. Reza, Interviewer	محمد رضا، مرکه کوونکی
Rahila Huda, Interviewer	راحله هودا، مرکه کوونکی
Mohammad Sharif, Interviewer	محمد شریف، مرکه کوونکی
Sima Hakimi, Interviewer	سیما حکیمی، مرکه کوونکی

Balkh (Team #33)	بلخ (تیم ٣٣)
Mohammad Naem, Supervisor	محمد نعیم، څارونکی
Mohammad Tamim, Editor	محمد تمیم، ادیټ کننده
Shekiba, Measurer/editor	شکیبا، اندازه کوونکی/ ادیټ کننده
Faziulla, Interviewer	فیض الله، مرکه کوونکی
Sohaila, Interviewer	سهیلا، مرکه کوونکی
Abdul Wahid, Interviewer	عبدالاواحد، مرکه کوونکی
Zarghuna, Interviewer	زرغونه، مرکه کوونکی
Hashmatullah, Interviewer	حشمت الله، مرکه کوونکی
Benafsha, Interviewer	بنفشه، مرکه کوونکی

Balkh (Team #34)	بلخ (تیم ٣٤)
Abdul Ghani, Supervisor	عبدالغنی، څارونکی
Naqibulla, Editor	نقیب الله، ادیټ کننده
Sharifa, Measurer/editor	شریفه، اندازه کوونکی/ ادیټ کننده

Kunduz (Team #35)	کندز (تیم ٣۵)
Kefayatulla, Supervisor	کفایت الله، څارونکی
Sadiq, Editor	صادق، ادیټ کننده
Jeena, Measurer/editor	جینا، اندازه کوونکی/ ادیټ کننده

Abdulla, Interviewer	عبدالله، مرکه کوونکی
Hafiza, Interviewer	حفیظه، مرکه کوونکی
Jamaluddin, Interviewer	جماالدین، مرکه کوونکی
Fahima Haidari, Interviewer	فهیمه حیدری، مرکه کوونکی
Mo. Rafi, Interviewer	محمد رفیع، مرکه کوونکی
Masuma, Interviewer	معصومه، مرکه کوونکی
Zia Uddin, Reserve	ضیا الدین، ریزرفی
Muska, Reserve	موسکا، ریزرفی
Abdul Matin, Reserve	عبدالمتین، ریزرفی
Gul Sher, Reserve	گل شیر، ریزرفی
Zarghuna, Reserve	زرغونه، ریزرفی
Norullah, Reserve	نور الله، ریزرفی
Ma'sum, Reserve	معصوم، ریزرفی

Shegofa, Interviewer	شگوفه، مرکه کوونکی
Zalmai, Interviewer	زلمی، مرکه کوونکی
Bopaye, Interviewer	بوپای، مرکه کوونکی
Gul Ahmad, Interviewer	گل احمد، مرکه کوونکی

Kunduz (Team #36)	کندز (تیم ۳٦)
Mohammad Rahim, Supervisor	محمد رحیم، څارونکی
Farooq, Editor	فاروق، اډیټ کننده
Roya, Measurer/editor	رویا، اندازه کوونکی/ اډیټ کننده
Assadullah, Interviewer	اسدالله، مرکه کوونکی
Zarghuna, Interviewer	زرغونه، مرکه کوونکی
Ahmad Fawad Sultani, Interviewer	احمد فواد سلطانی، مرکه کوونکی
Yasamin, Interviewer	یاسمین، مرکه کوونکی
Abdul Jalil, Interviewer	عبدالجلیل، مرکه کوونکی
Roshan, Interviewer	روشان، مرکه کوونکی

Kunduz (Team #37)	کندز (تیم ۳۷)
Mohammad Fawad, Supervisor	محمد فواد، څارونکی
Abdul Samad, Editor	عبدالصمد، اډیټ کننده
Parwen, Measurer/editor	پروین، اندازه کوونکی/ اډیټ کننده
Ehsanulla, Interviewer	احسان الله، مرکه کوونکی
Bibi Gul, Interviewer	بی بی گل، مرکه کوونکی
Mohammad Khan, Interviewer	محمد خان، مرکه کوونکی
Mah Gul, Interviewer	ماه گل، مرکه کوونکی

Takhar (Team #38)	تخار (تیم ۳۸)
Abdullah Baser, Supervisor	عبدالله بصیر، څارونکی
Abdullah Sattar, Editor	عبدالله ستار، اډیټ کننده
Hassina, Measurer/Editor	حسینه، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Ahmad Mured, Interviewer	احمد مرید، مرکه کوونکی
Parisa, Interviewer	پریسا، مرکه کوونکی
Ghulam Nabi, Interviewer	غلام نبی، مرکه کوونکی
Shukria, Interviewer	شکریه، مرکه کوونکی
Sayed Naser, Interviewer	سید نصیر، مرکه کوونکی
Jamila, Interviewer	جمیله، مرکه کوونکی
Humaira, Reserve	حمیرا، ریزرفی
Tareq, Reserve	طارق، ریزرفی

Takhar (Team #39)	تخار (تیم ۳۹)
Mohammad Saber, Supervisor	محمد صابر، څارونکی
Abdul Hannan, Editor	عبدالحنان، اډیټ کننده
Faranges, Measurer/Editor	فرنگیز، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Hayatulla, Interviewer	حیات الله، مرکه کوونکی
Pashtoon, Interviewer	پشتون، مرکه کوونکی
Abdul Salam, Interviewer	عبدالسلام، مرکه کوونکی
Razia, Interviewer	راضیه، مرکه کوونکی
Abdul Khair, Interviewer	عبدالخیر، مرکه کوونکی
Dil Aram, Interviewer	دل ارام، مرکه کوونکی

Badakhshan (Team #40)	بدخشان (تیم ٤٠)
Mawlawi Abdullah Hakim, Supervisor	مولوی عبدالله حکیم، څارونکی
Hedayatullah, Editor	هدایت الله، اډیټ کوونکی
Aziza, Editor/Measurer	عزیزه، اډیټ کوونکی / اندازه کوونکی
Zeba, Interviewer	زیبا، مرکه کوونکی
Burhanuddin, Interviewer	برهان الدین، مرکه کوونکی
Nasera, Interviewer	نصیره، مرکه کوونکی
Abdul Baqi, Interviewer	عبدالباقی، مرکه کوونکی
Mo. Shafi, Interviewer	محمد شفیع، مرکه کوونکی
Fahima, Interviewer	فهیمه، مرکه کوونکی
Maleka, Reserve	ملکه، ریزرفی
Freha, Reserve	فریحه، ریزرفی

Badakhshan (Team #41)	بدخشان (تیم ٤١)
Payenda Mohammad Khan, Supervisor	پاینده محمد خان، څارونکی
Noorullah, Editor	نور الله، اډیټ کوونکی
Khatima, Measurer/Editor	ختیمه، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Amina, Interviewer	امینه، مرکه کوونکی
Azimulla, Interviewer	عظیم الله، مرکه کوونکی
Sakina, Interviewer	سکینه، مرکه کوونکی
Gulabuddin, Interviewer	گلاب الدین، مرکه کوونکی
Sayed Anwar, Interviewer	سید انور، مرکه کوونکی
Sina, Interviewer	سینا، مرکه کوونکی
Abdul Roauf, Reserve	عبدالروف، ریزرفی

Baghlan (Team #42)	بغلان (تیم ٤٢)
Shafi Sediqi, Supervisor	شفیع صدیقی، څارونکی
Farshid, Editor	فرشید، اډیټ کوونکی
Lyluma, Measurer/editor	لیلما، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Nafisa, Interviewer	نفیسه، مرکه کوونکی
Mirwais, Interviewer	میرویس، مرکه کوونکی
Mo. Ibrahim, Interviewer	محمد ابراهیم، مرکه کوونکی
Amina, Interviewer	امینه، مرکه کوونکی
Najibulla, Interviewer	نجیب الله، مرکه کوونکی
Fatima, Interviewer	فاطمه، مرکه کوونکی
Abdul Kabir, Reserve	عبدالکبیر، ریزرفی
Roza Mah, Reserve	روزه ماه، ریزرفی
Ab. Saboor, Reserve	عبدالصبور

Baghlan (Team #43)	بغلان (تیم ٤٣)
Abdul Khalil, Supervisor	عبدالخلیل، څارونکی
Azim, Editor	عظیم، اډیټ کوونکی
Sohaila, Measurer/editor	سهیلا، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Abdul Raqib	عبدالرقیب
Marena, Interviewer	مرینه، مرکه کوونکی
Hamid, Interviewer	حمید، مرکه کوونکی
Najiba, Interviewer	نجیبه، مرکه کوونکی
Merajuddin, Interviewer	معراج الدین مرکه کوونکی
Yasamin, Interviewer	یاسمین، مرکه کوونکی
Munera, Reserve	منیره، ریزرفی
Ahmad Zubair, Reserve	احمد ذبیر، ریزرفی
Zia Jan, Reserve	ضیاجان، ریزرفی

Nooristan (Team #44)	نورستان (تیم ٤٤)
Mahtabuddin, Supervisor	مهتاب الدین، څارونکی
Fahimullah, Editor	فهیم الله، اډیټ کوونکی
Marena, Measurer/Editor	مرینه، اندازه کوونکی /اډیټ کوونکی
Ehsanullah, Interviewer	احسان الله، مرکه کوونکی
Bibi Ayesha, Interviewer	بی بی عایشه، مرکه کوونکی
Abdul Latif, Interviewer	عبداللطیف، مرکه کوونکی
Waheda, Interviewer	وحیده، مرکه کوونکی
Ghulam Hazrat, Interviewer	غلام حضرت، مرکه کوونکی

Nangarhar (Team #45)	ننگرهار (تیم ٤٥)
Abdul Ghani, Supervisor	عبدالغنی، څارونکی
Mohammad Saber, Editor	محمد صابر، اډیټ کوونکی
Yasamin, Measurer/Editor	یاسمین، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Barakatullah, Interviewer	برکت الله، مرکه کوونکی
Fazela, Interviewer	فضیله، مرکه کوونکی
Arsala, Interviewer	ارسلا، مرکه کوونکی
Nasren, Interviewer	نسرین، مرکه کوونکی
Nasrat, Interviewer	نصرت، مرکه کوونکی

Sajeda, Interviewer	ساجده، مرکه کوونکی
Ataullah, Reserve	عطاالله، ریزرفی
Jannat Mawa, Reserve	جنت ماوا، ریزرفی
Frishta, Reserve	فرشته، ریزرفی

Nangarhar (Team #46)	ننگرهار (تیم٤٦)
Ajmal, Supervisor	اجمل، څارونکی
Bakhiar Ahmad, Editor	بختیار احمد، اډیټ کوونکی
Humaira, Measurer/Editor	حمیرا، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Rahmatullah, Interviewer	رحمت الله، مرکه کوونکی
Freba, Interviewer	فریبا، مرکه کوونکی
Abdul Hadi, Interviewer	عبدالهادی، مرکه کوونکی
Lailuma, Interviewer	لیلما، مرکه کوونکی
Noor Mohammad, Interviewer	نور محمد، مرکه کوونکی
Gull Taha, Interviewer	گل طه، مرکه کوونکی

Nangarhar (Team #47)	ننگرهار (تیم٤٧)
Kabir Khan, Supervisor	کبیر خان، څارونکی
Merwais, Editor	میرویس، اډیټ کوونکی
Shaima, Measurer/Editor	شیما، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Ghulam Nabi, Interviewer	غلام نبی، مرکه کوونکی
Zarghuna, Interviewer	زرغونه، مرکه کوونکی
Jawhar, Interviewer	جوهر، مرکه کوونکی
Aziza, Interviewer	عزیزه، مرکه کوونکی
Baryalai, Interviewer	بریالی، مرکه کوونکی
Roshan Gul, Interviewer	روشن گل، مرکه کوونکی

Nangarhar (Team #48)	ننگر هار (تیم 48)
Omid, Supervisor	امید، څارونکی
Jan Agha, Editor	جان آغا، اډیټ کوونکی
Shekiba, Measurer/Editor	شکیبا، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Wares, Interviewer	وارث، مرکه کوونکی
Nooria, Interviewer	نوریه، مرکه کوونکی
Naqibullah, Interviewer	نقیب الله، مرکه کوونکی
Shekiba, Interviewer	شکیبا، مرکه کوونکی
Assadullah, Interviewer	اسدالله، مرکه کوونکی
Asma, Interviewer	اسماء، مرکه کوونکی
Kunar, Interviewer	کنر، مرکه کوونکی
Attaullah, Interviewer	عطاالله، مرکه کوونکی
Noorulhaq, Interviewer	نورالحق، مرکه کوونکی
Maryam, Interviewer	مریم، مرکه کوونکی
Naser Ahmad, Reserve	نصیر، ریزرفی
Sayema, Reserve	سیمه، ریزرفی
Mateullah, Reserve	مطیع الله، ریزرفی
Salma, Reserve	سلما، ریزرفی
Mateullah Hayat, Reserve	مطیع الله هدایت، ریزرفی
Sharifa, Reserve	شریفه، ریزرفی

Kunar (Team #49)	کنر (تیم ٤٩)
Noorulhuda, Supervisor	نور الهدا، څارونکی
Shah Hussain, Editor	شاه حسین،اډیټ کوونکی
Basmina, Measurer/Editor	بسمینه، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Rohul Amin, Interviewer	روح الامین، مرکه کوونکی
Nargis, Interviewer	نرگس، مرکه کوونکی
Abdul Baser, Interviewer	عبدالبصیر، مرکه کوونکی
Najiba, Interviewer	نجیبه، مرکه کوونکی
Abdul Wares, Interviewer	عبدالوارث، مرکه کوونکی
Uzra, Interviewer	عذرا، مرکه کوونکی
Mohammad Rafiq, Interviewer	محمد رفیق، مرکه کوونکی
Mah Gul, Interviewer	ماه گل، مرکه کوونکی
Atiqullah, Interviewer	عتیق الله، مرکه کوونکی
Zahida, Interviewer	زاهده، مرکه کوونکی
Nadia, Interviewer	نادیه مرکه کوونکی

Laghman (Team #50)	لغمان (تیم ٥٠)
Rafiquddin, Supervisor	رفیق الدین، څارونکی
Abdullah Qahar, Editor	عبدالله قهار، اډیټ کوونکی
Nazifa, Measurer/Editor	نظیفه، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Mo. Mukhtar, Interviewer	محمد مختار، مرکه کوونکی
Mahtab Gul, Interviewer	مهتاب گل، مرکه کوونکی
Breshna, Interviewer	برشنا، مرکه کوونکی
Mo. Rafi, Interviewer	محمد رفیع، مرکه کوونکی
Breshna Safi, Interviewer	برشنا صافی، مرکه کوونکی
Mo. Hanif, Interviewer	محمد حنیف، مرکه کوونکی
Mo. Hanif, Reserve	محمد حنیف، ریزرفی
Mujaheda, Reserve	مجاهده، ریزرفی

Herat (Team #51)	هرات (تیم ٥١)
Khyber, Supervisor	خیبر، څارونکی
Parwaiz, Editor	پرویز، اډیټ کوونکی
Sajida, Measurer/Editor	ساجده، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Sayed Arif, Interviewer	سید عارف، مرکه کوونکی
Sadat, Interviewer	سادات، مرکه کوونکی
Mohammad Samim, Interviewer	محمد صمیم، مرکه کوونکی
Zainab, Interviewer	زینب، مرکه کوونکی
Basira, Interviewer	بصیره، مرکه کوونکی
Mohammad, Interviewer	محمد، مرکه کوونکی

Herat (Team #52)	هرات (تیم٥٢)
Samiullah, Supervisor	سمیع الله، څارونکی
Shafiullah, Editor	شفیع الله، اډیټ کوونکی
Maryam, Measurer/Editor	مریم، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Sultan Mohammad, Interviewer	سلطان محمد، مرکه کوونکی
Atifa, Interviewer	عاطفه، مرکه کوونکی
Farid, Interviewer	فرید، مرکه کوونکی
Fariha, Interviewer	فریحه، مرکه کوونکی
Sayed Aqa, Interviewer	سید آقا، مرکه کوونکی
Arfia, Interviewer	عارفه، مرکه کوونکی

Herat (Team #53)	هرات (تیم ٥٣)
Sher Ahmad, Supervisor	شیر احمد، څارونکی
Asef, Editor	آصف، اډیټ کوونکی
Elaha, Measurer/Editor	الهه، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Khalil Ahmad, Interviewer	خلیل احمد، مرکه کوونکی
Shahnaz, Interviewer	شهناز، مرکه کوونکی
Jalil Ahmad, Interviewer	جلیل احمد، مرکه کوونکی
Elhama, Interviewer	الهامه، مرکه کوونکی
Amanullah, Interviewer	عصمت الله، مرکه کوونکی
Shaima, Interviewer	شیما، مرکه کوونکی

Herat (Team #54)	هرات (تیم ٥٤)
Habibullah, Supervisor	حبیب الله، څارونکی
Nafisa, Editor	نفیسه، اډیټ کوونکی
Waheda, Measurer/Editor	وحیده، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Abdullah, Interviewer	عبدالله، مرکه کوونکی
Zia Gul, Interviewer	ضیا گل، مرکه کوونکی
Wazer Mohammad, Interviewer	وزیر محمد، مرکه کوونکی
Mahbooba, Interviewer	محبوبه، مرکه کوونکی
Abdullah, Interviewer	عبدالله، مرکه کوونکی
Shaima, Interviewer	شیما، مرکه کوونکی

Baghdis (Team #55)	بادغیس (تیم ٥٥)
Ahmad Arfan, Supervisor	احمد عرفان، څارونکی
Shafiqa, Editor	شفیقه، اډیټ کوونکی
Hamidullah, Measurer/Editor	حبیب الله، اندازه کوونکی/ اډیټ کوونکی
Frishta, Interviewer	فرشته، مرکه کوونکی
Mohmmad Fazil, Interviewer	محمد فضل، مرکه کوونکی
Bilqis, Interviewer	بلقیس، مرکه کوونکی
Akhter Mohammad, Interviewer	اختر محمد، مرکه کوونکی
Monisa, Interviewer	مونسه، مرکه کوونکی

Farah (Team #56)	فراه (تیم ٥٦)
Mohammad Fahim, Supervisor	محمد فهیم، څارونکی
Fahima, Editor	فهیمه، اډیټ کوونکی
Nazanin, Measurer/Editor	نازنین، اندازه کوونکی/ اډیټ کوونکی

Ghor (Team #57)	غور (تیم ٥٧)
Abdul Qasim, Supervisor	عبدالقاسم، څارونکی
Nazer Ahmad, Editor	نظیر احمد، اډیټ کوونکی
Farzana, Measurer/Editor	فرزانه، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی

Humaira, Interviewer حمیرا، مرکه کوونکی
Abdulla Razaq, Interviewer عبدالرازق، مرکه کوونکی
Zulaikha, Interviewer ذلیخا، مرکه کوونکی
Farid Ahmad, Interviewer فرید احمد، مرکه کوونکی
Humaira, Interviewer حمیرا، مرکه کوونکی
Zahra, Interviewer زهرا، مرکه کوونکی

Abdul Jalil, Interviewer عبدالجلیل، مرکه کوونکی
Sabzgul, Interviewer سبز گل، مرکه کوونکی
Ahmad Shah, Interviewer احمد شاه، مرکه کوونکی
Farzana, Interviewer فرزانه، مرکه کوونکی
Abdul Saboor, Interviewer عبدالصبور، مرکه کوونکی

Ghor (Team #58) غور (تیم ۵۸)
Mohammad Qasim, Superviso محمد قاسم، ځارونکی
Ahmad, Editor احمد، اډیټ کوونکی
Shamael, Measurer/Editor شمائیل، اډیټ کوونکی
Omid, Interviewer امید، مرکه کوونکی
Najiba, Interviewer نجیبه، مرکه کوونکی
Mohammad Gul, Interviewer محمد گل، مرکه کوونکی
Nazifa, Interviewer نظیفه، مرکه کوونکی
Mohammad Nader, Interviewer محمد نادر، مرکه کوونکی
Eidmah, Interviewer عید ماه، مرکه کوونکی

Kandahar (Team #59) کندهار (تیم ۵۹)
Farid Noori, Supervisor فرید نوری، ځارونکی
Sara, Editor سارا، اډیټ کوونکی
Huma, Measurer/Editor هما، اندازه کوونکی/ اډیټ کوونکی
Fazl Mohammad, Interviewer فضل محمد، مرکه کوونکی
Masoda, Interviewer مسعوده، مرکه کوونکی
Khalid Ahmad, Interviewer خالد احمد، مرکه کوونکی
Farishta, Interviewer فرشته، مرکه کوونکی
M. Sharif, Interviewer محمد شریف، مرکه کوونکی
Latifa, Interviewer لطیفه، مرکه کوونکی

Kandahar (Team #60) کندهار (تیم ٦٠)
Saed Ahmad Sha, Supervisor سید احمد شاه، ځارونکی
Huma, Editor هما، اډیټ کوونکی
Noorea, Measurer/Editor نوریه، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Hekmatullah, Interviewer حکمت الله ، مرکه کوونکی
Jamila, Interviewer جمیله، مرکه کوونکی
Namatulla, Interviewer نعمت الله، مرکه کوونکی
Najeba, Interviewer نجیبه، مرکه کوونکی
Mirafghan, Interviewer میر افغان، مرکه کوونکی
Najeba, Interviewer نجیبه، مرکه کوونکی

Kandahar (Team #61) کندهار (تیم ٦١)
Sayed Mukhtar, Supervisor مختار، ځارونکی
Baz Mohammad, Editor باز محمد، اډیټ کوونکی
Rahima, Measurer/Editor رحیمه، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Abdul Baqi, Interviewer عبدالباقی، مرکه کوونکی
Zarghona, Interviewer زرغونه، مرکه کوونکی
Siddiqullah, Interviewer صدیق الله، مرکه کوونکی
Saeda, Interviewer سعیده، مرکه کوونکی
Nisan, Interviewer نیسان، مرکه کوونکی
Jamila, Interviewer جمیله، مرکه کوونکی

Helmand (Team #62) هلمند (تیم ٦٢)
Mohammad Naem, Supervisor محمد نعیم، ځارونکی
Mer Ahmad Shah, Editor میر احمد شاه، اډیټ کوونکی
Roya, Measurer/Editor رویا، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Mohammad Sadiq, Interviewer محمد صادق، مرکه کوونکی
Zarlasht, Interviewer زرلشت، مرکه کوونکی
Asadullah, Interviewer اسدالله، مرکه کوونکی
Nasren, Interviewer نسرین، مرکه کوونکی
Mohammad Shah, Interviewer محمد شاه، مرکه کوونکی
Karima, Interviewer کریمه، مرکه کوونکی

Helmand (Team #63) هلمند (تیم ٦٣)
Mohammad Akbar, Supervisor محمد اکبر، ځارونکی
Mohammad Jawed, Editor محمد جواد، اډیټ کوونکی
Basira, Measurer/Editor بصیره، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Abdul Baqi, Interviewer عبدالباقی، مرکه کوونکی
Lailuma, Interviewer لیلما، مرکه کوونکی
Wahedullah, Interviewer وحید الله، مرکه کوونکی
Lailuma Abdullah Majid, Interviewer لیلما عبدالله مجید، مرکه کوونکی
Mirwais, Interviewer میرویس، مرکه کوونکی
Shahnaz, Interviewer شهناز، مرکه کوونکی

Nimruz (Team #64) نیمروز (تیم ٦٤)
Mujtaba, Supervisor مجتبی، ځارونکی
Salima, Editor سلیمه، اډیټ کوونکی کووکونکی
Najeba, Measurer/Editor نجیبه، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Haji Dawod, Interviewer حاجی داود، مرکه کوونکی
Aziza, Interviewer عزیز، مرکه کوونکی
Esmatullah, Interviewer عصمت الله، مرکه کوونکی
Nooria, Interviewer نوریه، مرکه کوونکی
Roya, Interviewer رویا، مرکه کوونکی
Wahedullah, Interviewer وحید الله، مرکه کوونکی

Uruzgan (Team #65) ارزگان (تیم ٦٥)
Eng. Wahab, Supervisor انجنیر وهاب، ځارونکی
Anisgul, Editor انیسگل، اډیټ کوونکی
Nasrin, Measurer/Editor نسرین، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Wali Mohamad, Interviewer ولی محمد، مرکه کوونکی
Haroon, Interviewer هارون، مرکه کوونکی
Sima Gul, Interviewer سیما گل، مرکه کوونکی
Najebullah, Interviewer نجیب الله، مرکه کوونکی
Arifa, Interviewer عارفه، مرکه کوونکی

Zabul (Team #66) زابل (تیم ٦٦)
Mohammad Omar, Supervisor محمد عمر، ځارونکی
Abdul Ghani, Editor عبدالغنی، اډیټ کوونکی
Nargis, Measurer/Editor نرگس، اندازه کوونکی / اډیټ کوونکی
Enayatullah, Interviewer عنایت الله، مرکه کوونکی

2. List of Data Processors, Afghanistan MICS4 د افغانستان د څو شاخصیزه سروې د ارقامو د پراسس د کارکونکو لست

Haji Waheed Ibrahimi حاجی وحید ابراهیمی
Nasratullah Ramzi نصرت الله رمزی
Zabihullah Omari ذبیح الله عمری
Fazilat Miri فضیلت میری
Mohammad Anwar Zahiri محمد انور ظاهری
Sohila Haidari سهیلا حیدری
Fatema Shirzada فاطمه شیرزاده
Sayyed Yousuf Hashimi سید یوسف هاشمی
Farhad Sahil فرهاد ساحل
Ahmad Zubair Sarwari احمد ذبیر سروری
Qamar Momand Zarifi قمر مومند ظریفی
Fahima Haidari فهیمه حیدری
Zarmina Mahbob Hashimi زرمینه محبوب هاشمی

Farahdiba Yosof Zai	فرح دیبا یوسفزی
Humaira Quraishi	حمیرا قریشی
Hawa Akbari	حوا اکبری
Mahbooba Hakimi	محبوبه حکیمی
Aalema Faryor	عالمه فریار
Najla Nabi Zada	نجلا نبی زاده
Mahnaz Mohammadi	مهناز محمدی
Suhrab Wali Zada	سهراب ولیزاده
Abdullah Malik Rang bar	عبدالمالک رنجبر
Toorpekai Wahidi	تورپیکی واحدی
Fazel Rahman Qanoni	فضل الرحمن قانونی
Hashmatulla Nori	حشمت الله نوری
Mohammad Shah Abadi	محمد شاه عبادی
Baktash Kamandi	بکتاش کمندی
Ahmad Shekib Popul Zai	احمد شکیب پوپل زی
Shekiba Raofi	شکیبا روفی
Shahla Nawab Zada	شهلا نواب زاده
Habibulla Ahmad Zai	حبیب الله احمد زی
Farida Safi	فریده صافی
Noorya Haydari	نوریه حیدری
Farida Omar Zada	فریده عمر زاده
Nak Mohammad Formoli	نیک محمد فرملی
Enayatullah Mehr	عنایت الله مهر
Assadullah Khiali	اسد الله خیالی
Saliha Farhad	صالحه فرهاد
Mohammad Adel Wardak	محمد عادل وردک
Mohammad Wais Noori	محمد ویس نوری
Sayed Nasruddin Hashimi	سید نصر الدین هاشمی
Shakeeba Rahimi	شکیبا رحیمی
Farid Noori	فرید نوری

د ج ضمیمه: د نمونې اخیستنې د اشتباه اټکلونه

جدول ج .۱: د نمونې اخیستنې اشتباهات- ټولې نمونې

معیاري اشتباهات، د توپیر ضریبونه، د طرحي اغیز(deft)، د طرحي مربع جذر(deft) او د غوره شویو شاخصونو لپاره د باور درجه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	جدول	ارزښت (*r*)	معیاري اشتباه (*se*)	د توپیر ضریب (*se/r*)	د طرحي اغیز (*deff*)	د طرحي اغیز مربع جذر (*deft*)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	د باورحدود	
									r - 2se	*r + 2se*
کورنۍ										
د ایودین لرونکي مالګې مصرف	5.9	0.204	0.009	0.042	5.73	2.39	12956	12899	0.187	0.221
د لاس پریمینځلو ځای	7.9	0.708	0.012	0.017	5.61	2.37	7893	7834	0.684	0.732
د صابون شتوالی	7.1	0.744	0.01	0.013	6.69	2.59	13116	13116	0.724	0.764
د ماشومانو تادیب	11.5	0.744	0.011	0.014	7.02	2.65	46730	11720	0.723	0.766
د کورنیو غړي										
د ښاک اوبو د رغول شویو سرچینو استفاده	7.1	0.565	0.016	0.028	13.56	3.68	101713	13116	0.533	0.597
پاکول	7.2	0.149	0.011	0.076	5.5	2.35	44028	5670	0.127	0.171
د روغتیا ساتنې له رغول شویو آسانتیاو استفاده	7.5	0.315	0.014	0.045	12.37	3.52	101713	13116	0.286	0.343

د ښوونځي لپاره تیاری	10.2	0.127	0.019	0.147	4.25	2.06	1208	1363	0.089	0.164
د لمړنی زده کړو د جذب خالصه کچه	10.3	0.29	0.013	0.046	2.99	1.73	3578	3553	0.264	0.316
په لمړنیو ښوونځیو کي د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.4	0.552	0.012	0.022	10.85	3.29	17642	17815	0.527	0.576
په ثانوي ښوونځیو کي د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.5	0.324	0.01	0.03	6.82	2.61	15242	15206	0.304	0.344
د لمړني ښوونځي د بشپړتیا کچه	10.7	0.307	0.015	0.043	2.49	1.58	2533	2587	0.277	0.336
ثانوي ښوونځي ته د لیږد نسبت	10.7	0.929	0.011	0.011	2.84	1.68	1527	1678	0.908	0.95
د ماشومانو کار	11.2	0.253	0.008	0.032	10.65	3.26	31593	31611	0.237	0.269
د ماشومانو د ژوندانه ترتیبات	11.6	0.017	0.001	0.084	6.58	2.56	54292	54214	0.014	0.02
د هغو ماشومانو خوریدنه چي لږتر لږه ه د والدینو ئي یو مړ شوی	11.6	0.047	0.002	0.053	7.42	2.72	54292	54214	0.042	0.052
د یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کي	11.7	0.344	0.043	0.126	1.28	1.13	171	155	0.258	0.431
د غیر یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کي	11.7	0.574	0.013	0.023	9.33	3.05	13358	13495	0.548	0.6
میرمنی										
تر زیږون وړاندي د ځارنو پوښښ	8.4	0.479	0.013	0.027	3.38	1.84	4865	4962	0.453	0.505
د زیږون پر مهال د ماهرو کسانو حضور	8.7	0.386	0.014	0.036	4.11	2.03	4865	4962	0.358	0.415
موسساتي زیږونونه	8.8	0.329	0.013	0.04	3.92	1.98	4865	4962	0.303	0.355
د جراحی برخه	8.8	0.036	0.004	0.098	1.76	1.33	4865	4962	0.029	0.043
تر زیږیدنی وړاندي د ځارنو منځپانګه	8.6	0.121	0.006	0.053	1.92	1.38	4865	4962	0.109	0.134
هغه ماشوم چي کله ئي د مور له شیدو تغذیه کړي	5.2	0.934	0.006	0.006	2.89	1.7	4865	4962	0.922	0.946
د مور له شیدو د تغذئي ژر پیل	5.2	0.536		0.029	4.72	2.17	4865	4962	0.505	0.567
د امیندواری ضد وسایلو خوریدنه	8.3	0.212	0.006	0.03	3.51	1.87	14757	14521	0.2	0.225
د ځوانو کسانو سواد	10.1	0.222	0.01	0.043	5.11	2.26	9620	9718	0.203	0.241
د ۱۸ کالنی دمخه واده	11.8	0.463	0.011	0.024	7.68	2.77	15780	15711	0.441	0.485
څو وادونه	11.8	0.071	0.003	0.046	2.33	1.53	14757	14521	0.065	0.078
د ایدز څخه د مخنیوي په هکله هر اړخیزه پوهه	12.1	0.015	0.001	0.097	3.05	1.75	21290	21290	0.012	0.018
د ایدز څخه د ځوانو کسانو په منځ کي د مخنیوي په هکله هر اړخیزه پوهه	12.2	0.018	0.002	0.114	2.3	1.52	9620	9718	0.014	0.022
د قبلیدنی د چلند دول د هغو کسانو په وړاندي چي ایدز لري	12.4	0.16	0.012	0.075	6.23	2.5	5421	5840	0.136	0.184
د مور څخه ماشوم ته د ایدز د لیږد په اړه پوهه	12.3	0.084	0.005	0.055	5.8	2.41	21290	21290	0.075	0.093
د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومان										
د کم وزنی خوریدنه	5.1	0.250	0.008	0.030	4.94	2.98	12704	12790	0.235	0.265
د مزمني سوتغذي خوریدنه	5.1	0.516	0.010	0.020	5.05	2.25	12266	12404	0.494	0.536
دحادی سوتغذی خوریدنه	5.1	0.139	0.005	0.038	2.91	1.71	12239	12399	0.128	0.149

د مور له شیدو منحصره تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.543	0.018	0.033	1.62	1.27	1201	1270	0.507	0.579
د مور له شیدو مسلطه تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.692	0.017	0.024	1.66	1.29	1201	1270	0.659	0.726
په دوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه	5.3	0.878	0.012	0.014	1.42	1.19	1011	1031	0.853	0.902
په دوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه	5.3	0.694	0.024	0.034	1.51	1.23	563	558	0.646	0.742
د عمر مناسب د مور له شیدو څخه تغذیه	5.5	0.367	0.01	0.028	2.17	1.47	4740	4905	0.347	0.388
د بوتل له لارې تغذیه	5.8	0.282	0.011	0.039	2.96	1.72	4740	4905	0.26	0.305
د ویټامین تطبیق (د ۵کالنۍ عمر لاندې ماشومان)	5.1	0.506	0.012	0.023	7.56	2.75	13666	13602	0.483	0.53
د نري رنځ د واکسین پوښښ	6.3	0.642	0.017	0.026	3.12	1.77	2447	2492	0.608	0.675
د پولیو د واکسین پوښښ	6.3	0.48	0.016	0.033	2.47	1.57	2485	2521	0.449	0.512
د دي پي ټي د واکسین پوښښ	6.3	0.402	0.015	0.038	2.4	1.55	2379	2433	0.372	0.432
د شري د واکسین پوښښ	6.3	0.555	0.017	0.031	3	1.73	2438	2474	0.522	0.588
بشپړ واکسین شوي ماشومان	6.3	0.3	0.013	0.099	3.7	1.92	2465	2507	0.274	0.326
په تیرو دوه اونیو کې نس ناستی	6.5	0.229	0.007	0.03	3.89	1.97	14868	14872	0.215	0.242
د بدن د اوبو کمیدنې درملنه د تغذئې په دوام سره	6.7	0.475	0.021	0.433	6.27	2.5	3402	3440	0.432	0.518
په وروستیو دوو اونیو کې د تنفسي جهاز حاد میکروبي کیدنې	6.8	0.186	0.008	0.042	6.11	2.47	14868	14872	0.17	0.202
د سینه بغل درملنه د میکروب ضد سره	6.8	0.639	0.015	0.023	2.86	1.69	2762	2949	0.609	0.669
د شکمن سینه بغل لپاره د ځارونو لټون	6.8	0.605	0.015	0.025	2.94	1.71	2762	2949	0.574	0.636
د ماشومتوب په لمړیو کې په زده کړو کې حضور	9.1	0.01	0.001	0.131	1.22	1.11	6909	6782	0.008	0.013
د زده کړې په خاطر ملاتړ	9.2	0.731	0.014	0.019	6.8	2.61	6909	6782	0.703	0.76
د پلار ملاتړ د زده کړې په خاطر	9.2	0.618	0.012	0.019	4.12	2.03	6909	6782	0.594	0.642
د زده کړې توکي : د ماشومانو کتابونه	9.3	0.022	0.002	0.089	2.65	1.63	14868	14872	0.018	0.026
د زده کړې توکي : د لوبو ځیزونه	9.3	0.526	0.01	0.018	5.42	2.33	14868	14872	0.507	0.545
نا مناسبه څارنه	9.4	0.402	0.014	0.035	12.09	3.48	14868	14872	0.374	0.43
د زیږیدنې ثبت	11.1	0.374	0.013	0.035	11.13	3.34	14868	14872	0.348	0.401
د ماشوم د غایطه موادو مصئون دفع کول	7.7	0.458	0.016	0.036	8.68	2.95	7947	8080	0.425	0.491

جدول ج.۲: د نمونې اخیستنې اشتباهات- ښاري ساحې

معیاري اشتباهات، د توپیر ضریبونه، د طرحې اغیز(deft)، د طرحې مربع جذر(deft) او د غوره شویو شاخصونو لپاره د باور درجه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹										
	جدول	ارزښت (r)	معیاري اشتباه (se)	د توپیر ضریب (se/r)	د طرحې اغیز (deff)	د طرحې د اغیز مربع جذر (deft)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	د باور حدود	
									r - 2se	r-2se
کورنۍ										
د ایوډین لرونکي مالګې مصرف	5.9	0.412	0.02	0.049	3.97	1.99	2404	3511	0.372	0.452
د لاس پرېمینځلو ځای	7.9	0.822	0.017	0.021	4.02	2.01	2012	2923	0.788	0.857
د صابون شتوالی	7.1	0.921	0.012	0.013	5.11	2.26	2427	3545	0.896	0.946
د ماشومانو تادیب	11.5	0.775	0.012	0.015	1.63	1.28	8012	3045	0.751	0.799
د کورنیو غړي										
د څښاک اوبو د رغول شویو سرچینو استفاده	7.1	0.823	0.025	0.03	9.76	3.12	18000	3545	0.773	0.872
پاکول	7.2	0.366	0.063	0.173	7.05	2.66	3191	636	0.24	0.492
د روغتیا ساتنې له رغول شویو آسانتیاو استفاده	7.5	0.606	0.024	0.04	5.66	2.38	18000	3545	0.558	0.654
د ښوونځي لپاره تیاری	10.2	0.198	0.03	0.151	1.77	1.33	280	395	0.138	0.258
د لمړنی زده کړو د جذب خالصه کچه	10.3	0.427	0.023	0.056	1.22	1.1	554	809	0.381	0.473
په لمړنیو ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.4	0.778	0.015	0.019	4.05	2.01	3132	4574	0.748	0.808
په ثانوي ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.5	0.553	0.016	0.029	3.03	1.74	2876	4129	0.521	0.586
د لمړني ښوونځي د بشپړتیا کچه	10.7	0.421	0.024	0.042	1.28	1.13	513	737	0.372	0.469
ثانوي ښوونځي ته د لیږد نسبت	10.7	0.953	0.014	0.015	2.08	1.44	412	590	0.925	0.982
د ماشومانو کار	11.2	0.146	0.009	0.062	3.54	1.88	5404	7911	0.128	0.164
د ماشومانو د ژوندانه ترتیبات	11.6	0.012	0.001	0.102	1.17	1.08	9267	13526	0.01	0.014
د هغو ماشومانو خوریدنه چې لږ تر لږه د والد ینوئي یو مړ شوی	11.6	0.048	0.004	0.073	2.52	1.59	9267	13526	0.041	0.055
د یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.485	0.132	0.272	0.97	0.99	16	21	0.221	0.748
د غیر یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.798	0.014	0.018	3.07	1.75	2430	3534	0.77	0.827
میرمنې										

0.806	0.735	1275	903	1.27	1.61	0.023	0.018	0.771	8.4	تر زیږون وړاندې د څارنو پوښښ
0.782	0.705	1275	903	1.33	1.76	0.026	0.019	0.743	8.7	د زيږون پرمهال د ماهرو کسانو حضور
0.703	0.621	1275	903	1.31	1.73	0.031	0.02	0.662	8.8	موسساتي زیږونونه
0.108	0.066	1275	903	1.15	1.33	0.123	0.011	0.087	8.8	د جراحی برخه
0.28	0.22	1275	903	1.04	1.09	0.06	0.015	0.25	8.6	تر زیږیدنې وړاندې د څارنو منځپانګه
0.962	0.931	1275	903	1.04	1.08	0.008	0.008	0.946	5.2	هغه ماشوم چې کله ئې د مور له شیدو تغذیه کړې
0.627	0.542	1275	903	1.31	1.7	0.036	0.021	0.585	5.2	د مور له شیدو د تغذئې ژر پیل
0.409	0.351	3601	2503	1.48	2.19	0.038	0.014	0.38	8.3	د امیندوارۍ ضد وسایلو خوریدنه
0.552	0.479	2638	1868	1.58	2.5	0.035	0.018	0.516	10.1	د ځوانو کسانوسواد
0.449	0.411	4219	2960	1.04	1.09	0.022	0.01	0.43	11.8	د ۱۸ کالنۍ دمخه واده
0.078	0.056	3601	2503	1.08	1.16	0.081	0.005	0.067	11.8	ځو وادونه
0.053	0.034	5740	4031	1.55	2.39	0.114	0.005	0.044	12.1	د ایډز څخه د مخنیوي په هکله هر اړخیزه پوهه
0.061	0.037	2638	1868	1.23	1.51	0.125	0.006	0.049	12.2	د ایډز څخه د ځوانو کسانو په منځ کې د مخنیوي په هکله هر اړخیزه پوهه
0.219	0.152	2965	2131	2.09	4.35	0.091	0.017	0.185	12.4	د قبلیدنې د چلند دول د هغو کسانو په وړاندې چې ایډز لري
0.207	0.152	5740	4031	2.26	5.12	0.076	0.014	0.18	12.3	د مور څخه ماشوم ته د ایډز د لیږد په اړه پوهه
										د ۵ کلنۍ عمر لاندې ماشومان
0.572	0.447	357	248	1.01	1.03	0.061	0.031	0.509	5.3	د مور له شیدو منحصره تغذیه د ۶ میاشتنۍ لاندې
0.694	0.594	357	248	0.85	0.72	0.039	0.025	0.644	5.3	د مور له شیدو مسلطه تغذیه د ۶میاشتنۍ لاندې
0.844	0.722	237	162	0.95	0.91	0.039	0.031	0.783	5.3	په یوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه
0.648	0.469	135	100	0.9	0.81	0.08	0.045	0.558	5.3	په دوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه
0.418	0.338	1286	900	1.26	1.59	0.053	0.02	0.378	5.5	د عمر مناسب د مور له شیدو څخه تغذیه
0.349	0.289	1286	900	0.97	0.94	0.046	0.015	0.319	5.8	د بوتل له لارې تغذیه
0.68	0.599	3172	2151	1.96	3.83	0.032	0.02	0.639	5.1	د ویټامین تطبیق (د ۵ کالنۍ عمر لاندې ماشومان)
0.829	0.754	614	426	1.14	1.3	0.024	0.019	0.792	6.3	د نرې رنځ د واکسین پوښښ
0.63	0.538	620	434	1.16	1.35	0.04	0.023	0.584	6.3	د پولیو د واکسین پوښښ
0.577	0.487	606	423	1.14	1.3	0.044	0.023	0.532	6.3	د دې پي ټي د واکسین پوښښ

د شري د واکسين پوښښ	6.3	0.7	0.02	0.429	1.2	1.09	429	615	0.66	0.74
بشپړ واکسين شوي ماشومان	6.3	0.37	0.02	0.127	1.29	1.14	429	616	0.33	0.409
په تیرو دوه اونیو کې نس ناستی	6.5	0.212	0.012	0.056	1.99	1.41	2399	3529	0.188	0.235
د بدن د اوبو کمیدنې درملنه د تغذ ی په دوام سره	6.7	0.395	0.023	0.058	1.14	1.07	508	766	0.349	0.441
په وروستیو دوو اونیو کې د تنفسي جهاز حاد میکروبي کیدنی	6.8	0.191	0.013	0.067	2.54	1.59	2399	3529	0.165	0.216
د سینه بغل درملنه د میکروب ضد سره	6.8	0.703	0.029	0.041	1.94	1.39	458	688	0.645	0.76
د شکمن سینه بغل لپاره د خارونو لټون	6.8	0.673	0.021	0.032	1.02	1.01	458	688	0.63	0.716
د ماشومتوب په لمریو کې په زده کړو کې حضور	9.1	0.04	0.006	0.16	1.05	1.03	1008	1500	0.027	0.053
د زده کړې په خاطر ملاتړ	9.2	0.801	0.015	0.019	1.38	1.17	1008	1500	0.772	0.831
د پلار ملاتړ د زده کړې په خاطر	9.2	0.617	0.02	0.032	1.62	1.27	1008	1500	0.578	0.657
د زده کړې توکي : د ماشومانو کتابونه	9.3	0.05	0.006	0.118	1.78	1.33	2399	3529	0.038	0.062
د زده کړې توکي : د لوبو څیزونه	9.3	0.559	0.019	0.035	3.62	1.9	2399	3529	0.52	0.597
نا مناسبه څارنه	9.4	0.257	0.016	0.064	3.42	1.85	2399	3529	0.224	0.29
د زیږیدنې ثبت	11.1	0.6	0.018	0.031	3.37	1.84	2399	3529	0.563	0.637
د ماشوم د غایطه موادو مصئون دفع کول	7.7	0.741	0.018	0.024	2.28	1.51	1387	2025	0.706	0.776

جدول ج .۳: د نموني اخیستنې اشتباهات- کلیوالي ساحې

معیاري اشتباهات، د توپیر ضریبونه، د طرحي اغیز(**deft**)، د طرحي مربع جذر(**deft**) او دغوره شویو شاخصونو لپاره د باور درجه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	جدول	ارزښت (*r*)	معیاري اشتباه (*se*)	د توپیر ضریب (*se/r*)	د طرحي اغیز (*deff*)	د طرحي د اغیز مربع جذر (*deft*)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	د باور حدود	
									r - 2se	r-2se
کورنی										
د ایودین لرونکي مالګې مصرف	5.9	0.157	0.009	0.056	6.17	2.48	10552	9388	0.14	0.175
د لاس پریمینځلوځای	7.9	0.669	0.016	0.023	6.36	2.52	5881	4911	0.638	0.7
د صابون شتوالی	7.1	0.704	0.012	0.017	7.28	2.7	10689	9571	0.68	0.728
د ماشومانو تادیب	11.5	0.738	0.013	0.017	7.92	2.81	38718	8675	0.713	0.763
د کورنیو غړي										
د څښاک اوبو د رغول شویو سرچینو استفاده	7.1	0.509	0.019	0.037	15.42	3.93	83713	9571	0.472	0.547
پاکول	7.2	0.132	0.01	0.082	5.05	2.25	40837	5034	0.112	0.153

0.287	0.218	9571	83713	4.13	17.04	0.068	0.017	0.252	7.5	د روغتیا ساتني له رغول شویو اسانتیاو استفاده
0.151	0.06	968	928	2.4	5.77	0.217	0.023	0.105	10.2	د ښوونځي لپاره تیاری
0.293	0.234	2744	3023	1.82	3.3	0.055	0.015	0.264	10.3	د لمړنی زده کړو د جذب خالصه کچه
0.532	0.475	13241	14509	3.47	12.02	0.028	0.014	0.504	10.4	په لمړنیو ښوونځیو کي د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)
0.294	0.248	11077	12366	2.87	8.25	0.042	0.012	0.271	10.5	په ثانوي ښوونځیو کي د حضورخالص نسبت (تعدیل شوی)
0.313	0.246	1850	2021	1.7	2.89	0.059	0.017	0.28	10.7	د لمړني ښوونځي د بشپړتیا کچه
0.947	0.893	1088	1115	1.73	2.99	0.015	0.013	0.92	10.7	ثانوي ښوونځي ته د لیږد نسبت
0.294	0.256	23700	26190	3.45	11.88	0.035	0.01	0.275	11.2	د ماشومانو کار
0.021	0.014	40688	45025	2.7	7.31	0.095	0.002	0.018	11.6	د ماشومانو د ژوندانه ترتیبات
0.052	0.041	40688	45025	2.91	8.46	0.062	0.003	0.046	11.6	د هغو ماشومانو خوریدنه چي لږترلږه د والد ینو ئي یو مړ شوی
0.42	0.241	134	156	1.13	1.27	0.135	0.045	0.33	11.7	د یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کي
0.555	0.493	9961	10929	3.23	10.45	0.029	0.015	0.524	11.7	د غیر یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کي
										میرمني
0.441	0.383	3687	3962	1.88	3.54	0.035	0.015	0.412	8.4	تر زیږون وراندي د څارنو پوښښ
0.336	0.275	3687	3962	2.11	4.46	0.05	0.015	0.305	8.7	د زیږون پرمهال د ماهرو کسانو حضور
0.282	0.224	3687	3962	2.11	4.45	0.057	0.014	0.253	8.8	موسساتي زیږونونه
0.031	0.017	3687	3962	1.43	2.04	0.143	0.003	0.024	8.8	د جراحی برخه
0.105	0.079	3687	3962	1.46	2.14	0.072	0.007	0.092	8.6	تر زیږیدني وراندي د څارنو منځپانګه
0.946	0.917	3687	3962	1.8	3.24	0.008	0.007	0.932	5.2	هغه ماشوم چي کله ئي د مور له شیدوتغذیه کړي
0.561	0.489	3687	3962	2.31	5.34	0.035	0.018	0.525	5.2	د مور له شیدو د تغذئي ژر پیل
0.191	0.165	10920	12254	1.91	3.63	0.037	0.007	0.178	8.3	د امیندواری ضد وسایلو خوریدنه
0.172	0.13	7080	7752	2.57	6.61	0.069	0.01	0.151	10.1	د ځوانو کسانو سواد
0.498	0.444	11492	12820	3.07	9.41	0.029	0.014	0.471	11.8	د ۱۸ کالنی دمخه واده
0.08	0.065	10920	12254	1.6	2.55	0.052	0.004	0.072	11.8	څو ځلي واده
0.011	0.006	15550	17259	1.79	3.19	0.148	0.001	0.008	12.1	د ایدز څخه د مخنیوي په هکله هر اړخیزه پوهه
0.014	0.007	7080	7752	1.69	2.86	0.186	0.002	0.01	12.2	د ایدز څخه د ځوانو کسانو په منځ کي د مخنیوي په هکله هر اړخیزه پوهه
0.174	0.111	2875	3290	2.67	7.14	0.11	0.016	0.143	12.4	د قبلیدني د چلند دول د هغو کسانو په وراندې چي ایدز لري

د مور ښخه ماشوم ته د ایډز د لیږد په اړه پوهه	12.3	0.061	0.004	0.072	5.82	2.41	17259	15550	0.053	0.07
د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومان										
د مور له شیدو منحصره تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.552	0.021	0.038	1.8	1.34	953	913	0.51	0.594
د مور له شیدو مسلطه تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.705	0.02	0.028	1.94	1.39	953	913	0.665	0.745
په یوه کالنۍ کې د مور له شید ښخه د تغذئې ادامه	5.3	0.896	0.013	0.015	1.57	1.25	849	794	0.87	0.922
په دوه کالنۍ کې د مور له شیدو ښخه د تغذئې ادامه	5.3	0.724	0.027	0.037	1.65	1.28	463	423	0.67	0.777
د عمر مناسب د مور له شیدو ښخه تغذیه	5.5	0.365	0.012	0.032	2.3	1.52	3840	3619	0.342	0.388
د بوتل له لارې تغذیه	5.8	0.274	0.013	0.048	3.46	1.86	3840	3619	0.248	0.3
د ویټامی A تطبیق (د ۵ کالنۍ عمر لاندې ماشومان)	5.1	0.481	0.014	0.028	8.42	2.9	11516	10430	0.454	0.508
د نري رنځ د واکسین پوښښ	6.3	0.61	0.02	0.033	3.15	1.78	2020	1878	0.571	0.649
د پولیو د واکسین پوښښ	6.3	0.458	0.018	0.04	2.54	1.59	2051	1901	0.423	0.494
د دي پي ټي د واکسین پوښښ	6.3	0.375	0.018	0.049	2.57	1.6	1956	1827	0.339	0.41
د شري د واکسین پوښښ	6.3	0.524	0.02	0.04	3.19	1.79	2009	1859	0.483	0.565
بشپړ واکسین شوي ماشومان	6.3	0.285	0.015	0.12	4.31	2.07	2035	1891	0.255	0.316
په تیرو دوه اوونیو کې نس ناستی	6.5	0.232	0.008	0.033	4.22	2.05	12469	11343	0.217	0.248
د بدن د اوبو کمیدنې درملنه د تغذئې په دوام سره	6.7	0.489	0.024	0.05	6.91	2.63	2894	2674	0.441	0.538
په وروستیو دوو اوونیو کې د تنفسي جهاز حاد میکروبي کیدنې	6.8	0.185	0.009	0.049	6.78	2.6	12469	11343	0.167	0.203
د سینه بغل درملنه د میکروب ضد سره	6.8	0.626	0.017	0.027	3.04	1.74	2304	2261	0.592	0.66
د شکمن سینه بغل لپاره د ښارونو لټون	6.8	0.592	0.018	0.03	3.27	1.81	2304	2261	0.556	0.628
د ماشومتوب په لمړیو کې په زده کړو کې حضور	9.1	0.005	0.001	0.211	1.4	1.18	5902	5282	0.003	0.008
د زده کړې په خاطر ملاتړ	9.2	0.72	0.016	0.022	7.38	2.72	5902	5282	0.687	0.752
د پلار ملاتړ د زده کړې په خاطر	9.2	0.618	0.014	0.022	4.55	2.13	5902	5282	0.591	0.645
د زده کړې توکي : د ماشومانو کتابونه	9.3	0.017	0.002	0.126	3.36	1.83	12469	11343	0.012	0.021
د زده کړې توکي : د لوبو ښیزونه	9.3	0.52	0.011	0.021	5.78	2.4	12469	11343	0.498	0.541
نا مناسبه ښارنه	9.4	0.43	0.016	0.037	12.55	3.54	12469	11343	0.399	0.461
د زیږیدنې ثبت	11.1	0.331	0.015	0.044	12.06	3.47	12469	11343	0.302	0.36
د ماشوم د غایطه موادو مصئون دفع کول	7.7	0.398	0.018	0.046	9.32	3.05	6560	6055	0.362	0.435

جدول ج.۴: د نمونې اخیستنې اشتباهات- مرکزي زون

معیاري اشتباهات، د توپیر ضریبونه، د طرحي اغیز(deft)، د طرحي مربع جذر(deft) او د غوره شویو شاخصونو لپاره د باور درجه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	جدول	ارزښت (*r*)	معیاري اشتباه (*se*)	د توپیر ضریب (*se/r*)	د طرحي اغیز (*deff*)	د طرحي د اغیز مربع جذر (*deft*)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	د باور حدود *r - 2se*	د باور حدود r-2se
کورنۍ										
د ایودین لرونکي مالګې مصرف	5.9	0.522	0.022	0.041	3.96	1.99	2145	2611	0.479	0.565
د لاس پرېمینځلو ځای	7.9	0.708	0.023	0.032	4.68	2.16	1898	2328	0.662	0.753
د صابون شتوالی	7.1	0.94	0.01	0.011	3.87	1.97	2159	2626	0.92	0.96
د ماشومانو تادیب	11.5	0.756	0.016	0.022	2.69	1.64	7334	2221	0.723	0.789
د کورنیو غړي										
د څښاک اوبو د رغول شویو سرچینو استفاده	7.1	0.693	0.029	0.042	8.17	2.86	16232	2626	0.636	0.751
پاکول	7.2	0.214	0.031	0.143	3.6	1.9	4981	747	0.153	0.276
د روغتیا ساتنې له رغول شویو آسانتیاو استفاده	7.5	0.358	0.025	0.069	5.57	2.36	16232	2626	0.308	0.407
د ښونځي لپاره تیاری	10.2	0.191	0.032	0.167	1.9	1.38	255	320	0.127	0.255
د لمرنۍ زده کړو د جذب خالصه کچه	10.3	0.451	0.022	0.057	1.06	1.03	518	610	0.407	0.495
په لمرنیو ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.4	0.779	0.016	0.021	4.05	2.01	2636	3194	0.747	0.812
په ثانوي ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.5	0.505	0.021	0.042	4.8	2.19	2607	3152	0.462	0.548
د لمرني ښوونځي د بشپړتیا کچه	10.7	0.457	0.025	0.045	1.15	1.07	430	525	0.406	0.508
ثانوي ښوونځي ته د لېږد نسبت	10.7	0.968	0.015	0.015	2.45	1.56	323	400	0.938	0.997
د ماشومانو کار	11.2	0.201	0.015	0.077	6.94	2.63	4655	5584	0.17	0.232
د ماشومانو د ژوندانه ترتیبات	11.6	0.012	0.002	0.162	2.53	1.59	8196	9892	0.008	0.015
د هغو ماشومانو خوریدنه چې لږتر لږه د والدینو ئې یو مړشوی	11.6	0.048	0.005	0.106	4.69	2.17	8196	9892	0.038	0.058
د یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.322	0.185	0.574	2.59	1.61	18	19	0	0.692
د غیر یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.776	0.019	0.024	4.12	2.03	2057	2484	0.739	0.813
مېرمنې										
ترزیږون وراندې د څارنو پوښښ	8.4	0.742	0.022	0.029	2.07	1.44	824	980	0.698	0.785

د زیږون پرمهال د ماهرو کسانو حضور	8.7	0.676	0.024	0.036	2.26	1.5	824	980	0.628	0.725
موسساتي زیږونونه	8.8	0.636	0.025	0.04	2.34	1.53	824	980	0.585	0.687
د جراحی برخه	8.8	0.076	0.011	0.15	1.57	1.25	824	980	0.053	0.099
تر زیږیدنې وراندي د ځارنو منځپانګه	8.6	0.267	0.019	0.073	1.62	1.27	824	980	0.228	0.305
هغه ماشوم چې کله ئې د مور له شیدو تغذیه کړي	5.2	0.939	0.008	0.009	0.96	0.98	824	980	0.923	0.956
د مور له شیدو د تغذئې ژر پیل	5.2	0.572	0.025	0.044	2.18	1.48	824	980	0.522	0.623
د امیندواری ضد وسایلو خپوریدنه	8.3	0.347	0.016	0.047	2.55	1.6	2250	2659	0.315	0.38
د ځوانو کسانو سواد	10.1	0.405	0.023	0.057	3.95	1.99	1762	2142	0.359	0.451
د ۱۸ کالنی دمخه واده	11.8	0.398	0.013	0.032	1.79	1.34	2681	3186	0.372	0.423
څو وادونه	11.8	0.048	0.005	0.106	1.24	1.11	2250	2659	0.038	0.058
د ایبز څخه د مخنیوي په هکله هر اړخیزه پوهه	12.1	0.032	0.005	0.161	3.2	1.79	3696	4423	0.022	0.043
د ایبز څخه د ځوانو کسانو په منځ کې د مخنیوي په هکله هر اړخیزه پوهه	12.2	0.035	0.006	0.175	1.99	1.41	1762	2142	0.023	0.048
د قبلیدني د چلند ډول د هغو کسانو په وړاندي چې ایبز لري	12.4	0.131	0.012	0.095	2.33	1.53	1600	2014	0.106	0.156
د مور څخه ماشوم ته د ایبز د لیږد په اړه پوهه	12.3	0.157	0.012	0.077	4.06	2.02	3696	4423	0.132	0.181
د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومان										
د مورله شیدو منحصره تغذ یه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.541	0.036	0.067	1.12	1.06	204	255	0.469	0.613
د مور له شیدو مسلطه تغذیه د ۶ میاشتنی لاندی	5.3	0.68	0.028	0.041	0.77	0.88	204	255	0.624	0.735
په یوه کالنی کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه	5.3	0.725	0.038	0.053	1.29	1.14	171	207	0.648	0.802
په دوه کالنی کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه	5.3	0.541	0.054	0.1	1.07	1.04	92	111	0.433	0.649
د عمر مناسب د مور له شیدو څخه تغذیه	5.5	0.33	0.021	0.063	1.62	1.27	799	989	0.288	0.371
د بوتل له لارې تغذیه	5.8	0.309	0.016	0.053	1.02	1.01	799	989	0.276	0.341
د ویټامین تطبیق (د ۵ کالنی عمر لاندې ماشومان	5.1	0.758	0.016	0.022	2.97	1.72	2027	2448	0.725	0.79
د نري رنځ د واکسین پوښښ	6.3	0.79	0.022	0.028	1.46	1.21	403	496	0.746	0.835
د پولیو د واکسین پوښښ	6.3	0.565	0.023	0.041	1.07	1.04	402	494	0.519	0.611

0.552	0.449	492	399	1.13	1.28	0.051	0.026	0.5	6.3	د دي پي ټي د واکسین پوښښ
0.754	0.654	493	401	1.22	1.48	0.036	0.025	0.704	6.3	د شري د واکسین پوښښ
0.387	0.309	496	402	1.19	1.4	0.156	0.019	0.348	6.3	بشپړ واکسین شوي ماشومان
0.273	0.227	2703	2230	1.27	1.62	0.047	0.012	0.25	6.5	په تیرو دوه اونیو کې نس ناستی
0.469	0.37	644	558	1.2	1.43	0.059	0.025	0.419	6.7	د بدن د اوبو کمیدنې درملنه د تغذئې په دوام سره
0.281	0.22	2703	2230	1.67	2.8	0.061	0.015	0.25	6.8	په وروستیو دوو اونیو کې د تنفسي جهاز حاد میکروبي کیدنې
0.674	0.529	656	558	1.81	3.26	0.06	0.036	0.602	6.8	د سینه بغل درملنه د میکروب ضد سره
0.699	0.607	656	558	1.17	1.36	0.035	0.023	0.653	6.8	د شکمن سینه بغل لپاره د ځارونو لټون
0.045	0.021	1155	961	1.05	1.09	0.185	0.006	0.033	9.1	د ماشومتوب په لمړیو کې په زده کړو کې حضور
0.802	0.711	1155	961	1.62	2.62	0.03	0.023	0.756	9.2	د زده کړې په خاطر ملاتړ
0.624	0.539	1155	961	1.33	1.77	0.037	0.021	0.582	9.2	د پلار ملاتړ د زده کړې په خاطر
0.049	0.029	2703	2230	1.25	1.56	0.132	0.005	0.039	9.3	د زده کړې توکي : د ماشومانو کتابونه
0.552	0.47	2703	2230	1.93	3.71	0.04	0.02	0.511	9.3	د زده کړې توکي : د لوبو ځیزونه
0.237	0.173	2703	2230	1.88	3.53	0.078	0.016	0.205	9.4	نا مناسبه ځارنه
0.64	0.564	2703	2230	1.81	3.29	0.031	0.019	0.602	11.1	د زیږیدنې ثبت
0.784	0.698	1543	1263	1.76	3.08	0.029	0.021	0.741	7.7	د ماشوم د غایطه موادو مصئون دفع کول

جدول ج.۵: د نمونې اخیستنې اشتباهات- د لوړو سیمو زون

معیاري اشتباهات، د توپیر ضریبونه، د طرحي اغیز(**deft**)، د طرحي مربع جذر(**deft**) او د غوره شویو شاخصونو لپاره د باور درجه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹										
	جدول	ارزښت (r)	معیاري اشتباه (se)	د توپیر ضریب (se/r)	د طرحي اغیز (deff)	د طرحي د اغیز مربع جذر (deft)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	د باور حدود r - 2se	r-2se
کورنۍ										
د ایودین لرونکي مالګې مصرف	5.9	0.27	0.031	0.116	1.99	1.41	402	1073	0.208	0.333
د لاس پریمینځلو ځای	7.9	0.439	0.044	0.1	0.47	0.68	60	161	0.351	0.527
د صابون شتوالی	7.1	0.404	0.037	0.092	2.47	1.57	432	1164	0.33	0.478
د ماشومانو تادیب	11.5	0.596	0.027	0.045	1.27	1.13	1707	1077	0.542	0.649
د کورنیو غړي										
د څښاک اوبو د رغول شویو سرچینو استفاده	7.1	0.253	0.031	0.122	2.23	1.49	3449	1164	0.191	0.314
پاکول	7.2	0.361	0.037	0.103	1.99	1.41	2577	877	0.287	0.436
د روغتیا ساتنې له رغول شویو آسانتیاو استفاده	7.5	0.204	0.047	0.231	6.09	2.47	3449	1164	0.11	0.298
د ښوونځي لپاره تیاری	10.2	0.049	0.017	0.348	0.64	0.8	92	249	0.015	0.083
د لمرنی زده کړو د جذب خالصه کچه	10.3	0.431	0.033	0.077	0.64	0.8	144	386	0.365	0.497
په لمرنیو ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.4	0.774	0.031	0.04	3.4	1.84	614	1607	0.712	0.836
په ثانوي ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.5	0.434	0.036	0.083	2.57	1.6	488	1249	0.362	0.506
د لمرني ښوونځي د بشپړتیا کچه	10.7	0.438	0.049	0.096	0.79	0.89	81	218	0.34	0.536
ثانوي ښوونځي ته د لیږد نسبت	10.7	0.938	0.026	0.027	0.91	0.96	72	192	0.887	0.99
د ماشومانو کار	11.2	0.332	0.019	0.057	1.8	1.34	1107	2923	0.294	0.37
د ماشومانو د ژوندانه ترتیبات	11.6	0.019	0.003	0.166	0.98	0.99	1873	4928	0.012	0.025
د هغو ماشومانو خوریدنه چې لږتر لږه د والدینو ئې یو مړشوی	11.6	0.066	0.009	0.13	2.23	1.49	1873	4928	0.049	0.084
د یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.804	0.186	0.232	0.46	0.68	2	7	0.431	1
د غیر یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.779	0.032	0.041	2.68	1.64	441	1150	0.715	0.844
میرمنې										
تر زیږون وړاندې د ځارنو پوښښ	8.4	0.447	0.038	0.085	1.17	1.08	196	498	0.371	0.522
د زیږون پرمهال د ماهرو کسانو حضور	8.7	0.272	0.029	0.106	0.85	0.92	196	498	0.214	0.33
موسساتي زیږونونه	8.8	0.239	0.029	0.123	0.96	0.98	196	498	0.18	0.298

0.033	0.007	498	196	0.65	0.43	0.321	0.006	0.02	8.8	د جراحی برخه
0.099	0.04	498	196	0.81	0.66	0.21	0.015	0.07	8.6	تر زیږېدنې وړاندې د څارنو منځپانګه
0.979	0.948	498	196	0.59	0.35	0.008	0.008	0.964	5.2	هغه ماشوم چې کله ئې د مور له شیدو تغذیه کړي
0.547	0.364	498	196	1.3	1.68	0.1	0.046	0.455	5.2	د مور له شیدو د تغذئې ژر پیل
0.2	0.119	1274	504	1.23	1.52	0.127	0.02	0.16	8.3	د امیندواری ضد وسایلو خوریدنه
0.432	0.26	834	343	1.69	2.87	0.125	0.043	0.346	10.1	د ځوانو کسانو سواد
0.623	0.543	1303	513	0.92	0.85	0.034	0.02	0.583	11.8	د ۱۸ کالنۍ دمخه واده
0.102	0.06	1274	504	0.87	0.75	0.131	0.011	0.081	11.8	څو وادونه
0.005	0	1781	714	0.65	0.42	0.48	0.001	0.003	12.1	د ایډز څخه د مخنیوي په هکله هر اړخیزه پوهه
0.007	0	834	343	0.61	0.37	0.571	0.002	0.003	12.2	د ایډز څخه د ځوانو کسانو په منځ کې د مخنیوي په هکله هر اړخیزه پوهه
0.119	0.012	171	68	0.92	0.85	0.407	0.027	0.066	12.4	د قبلیدنې د چلند ډول د هغو کسانو په وړاندې چې ایډز لري
0.069	0.035	1781	714	1.03	1.06	0.164	0.009	0.052	12.3	د مور څخه ماشوم ته د ایډز د لیږد په اړه پوهه
										د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومان
0.731	0.569	120	46	0.59	0.35	0.063	0.041	0.65	5.3	د مور له شیدو منحصره تغذ یه د ۶ میاشتنی لاندې
0.846	0.698	120	46	0.61	0.38	0.048	0.037	0.772	5.3	د مور له شیدو مسلطه تغذیه د ۶میاشتنی لاندې
0.988	0.901	124	48	0.65	0.42	0.023	0.022	0.944	5.3	په یوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه
0.858	0.637	46	18	0.53	0.28	0.074	0.055	0.747	5.3	په دوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه
0.591	0.451	478	186	0.97	0.95	0.067	0.035	0.521	5.5	د عمر مناسب د مور له شیدو څخه تغذیه
0.223	0.118	478	186	0.97	0.93	0.154	0.026	0.171	5.8	د بوتل له لارې تغذیه
0.606	0.461	1201	470	1.57	2.47	0.068	0.036	0.534	5.1	د ویتامین تطبیق (د ۵ کالنی عمر لاندې ماشومان)
0.671	0.48	264	103	1.57	2.45	0.083	0.048	0.575	6.3	د نري رنځ د واکسین پوښښ
0.631	0.434	266	104	1.6	2.55	0.092	0.049	0.533	6.3	د پولیود واکسین پوښښ
0.499	0.353	260	102	1.19	1.41	0.086	0.037	0.426	6.3	د دي پي ټي د واکسین پوښښ
0.613	0.462	258	101	1.21	1.47	0.07	0.038	0.538	6.3	د شري د واکسین پوښښ
0.362	0.229	265	104	0.91	0.82	0.195	0.033	0.296	6.3	بشپړ واکسین شوي ماشومان
0.383	0.285	1321	516	1.18	1.39	0.073	0.024	0.334	6.5	په تیرو دوه اونیو کې نس ناستی

0.342	0.269	443	172	0.53	0.28	0.06	0.018	0.305	6.7	د بدن د اوبو کميدني درملنه د تغذئي په دوام سره
0.359	0.245	1321	516	1.41	2	0.095	0.029	0.302	6.8	په وروستيو دوو اونيو کي د تنفسي جهاز حاد ميکروبي کيدني
0.462	0.296	388	156	1.11	1.22	0.11	0.042	0.379	6.8	د سينه بغل درملنه د ميکروب ضد سره
0.49	0.324	388	156	1.09	1.18	0.102	0.041	0.407	6.8	د شکمن سينه بغل لپاره د څارونو لټون
0.037	0	565	223	1.03	1.05	0.506	0.009	0.018	9.1	د ما شومتوب په لمړيو کي په زده کړو کي حضور
0.87	0.741	565	223	1.2	1.44	0.04	0.032	0.805	9.2	د زده کړي په خاطر ملاتړ
0.54	0.385	565	223	1.15	1.32	0.084	0.039	0.462	9.2	د پلار ملاتړ د زده کړي په خاطر
0.03	0.008	1321	516	0.91	0.83	0.291	0.005	0.019	9.3	د زده کړي توکي : د ماشومانو کتابونه
0.337	0.221	1321	516	1.48	2.18	0.104	0.029	0.279	9.3	د زده کړي توکي : د لوبو څيزونه
0.518	0.415	1321	516	1.17	1.37	0.055	0.026	0.467	9.4	نا مناسبه څارنه
0.395	0.222	1321	516	2.12	4.5	0.14	0.043	0.308	11.1	د زيږيدني ثبت
0.147	0.07	754	292	1.06	1.13	0.176	0.019	0.109	7.7	د ماشوم د غايطه موادو مصئون دفع کول

جدول ج.۶ : د نموني اخيستني اشتباهات- د ختيځ زون

معياري اشتباهات، د توپير ضريبونه، د طرحي اغيز(**deft**)، د طرحي مربع جذر(**deft**) او د غوره شويو شاخصونو لپاره د باور درجه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹										
	جدول	ارزښت (*r*)	معياري اشتباه (*se*)	د توپير ضريب (*se/r*)	د طرحي اغيز (*deff*)	د طرحي د اغيز مربع جذر (*deft*)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	د باور حدود	
									r - 2*se*	r-2se
کورنى										
د ايودين لرونکي مالګي مصرف	5.9	0.27	0.031	0.116	1.99	1.41	402	1073	0.208	0.333
د لاس پريمينځلو ځاى	7.9	0.439	0.044	0.1	0.47	0.68	60	161	0.351	0.527
د صابون شتوالى	7.1	0.404	0.037	0.092	2.47	1.57	432	1164	0.33	0.478
د ماشومانو تاديب	11.5	0.596	0.027	0.045	1.27	1.13	1707	1077	0.542	0.649
د کورنيو غړي										
د څښاک اوبو د رغول شويو سرچينو استفاده	7.1	0.253	0.031	0.122	2.23	1.49	3449	1164	0.191	0.314
پاکول	7.2	0.361	0.037	0.103	1.99	1.41	2577	877	0.287	0.436
د روغتيا ساتني له رغول شويو آسانتياو استفاده	7.5	0.204	0.047	0.231	6.09	2.47	3449	1164	0.11	0.298
د ښوونځي لپاره تيارى	10.2	0.049	0.017	0.348	0.64	0.8	92	249	0.015	0.083
د لمرنى زده کړو د جذب خالصه کچه	10.3	0.431	0.033	0.077	0.64	0.8	144	386	0.365	0.497
په لمرنيو ښوونځيو کې د حضور خالص نسبت (تعديل شوى)	10.4	0.774	0.031	0.04	3.4	1.84	614	1607	0.712	0.836
په ثانوي ښوونځيو کې د حضور خالص نسبت (تعديل شوى)	10.5	0.434	0.036	0.083	2.57	1.6	488	1249	0.362	0.506
د لمرني ښوونځي د بشپړتيا کچه	10.7	0.438	0.049	0.096	0.79	0.89	81	218	0.34	0.536
ثانوي ښوونځي ته د ليږد نسبت	10.7	0.938	0.026	0.027	0.91	0.96	72	192	0.887	0.99
د ماشومانو کار	11.2	0.332	0.019	0.057	1.8	1.34	1107	2923	0.294	0.37
د ماشومانو ژوندانه ترتيبات	11.6	0.019	0.003	0.166	0.98	0.99	1873	4928	0.012	0.025
د هغو ماشومانو خوريدنه چي لږتر لږه د والدينو ئي يو مرشوى	11.6	0.066	0.009	0.13	2.23	1.49	1873	4928	0.049	0.084
د يتيمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.804	0.186	0.232	0.46	0.68	2	7	0.431	1
د غير يتيمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.779	0.032	0.041	2.68	1.64	441	1150	0.715	0.844
ميرمنې										
تر زيږون وراندې د ځارنو پوښښ	8.4	0.447	0.038	0.085	1.17	1.08	196	498	0.371	0.522
د زيږون پرمهال د ماهرو کسانو حضور	8.7	0.272	0.029	0.106	0.85	0.92	196	498	0.214	0.33
موسساتي زيږونونه	8.8	0.239	0.029	0.123	0.96	0.98	196	498	0.18	0.298

د جراحی برخه	8.8	0.02	0.006	0.321	0.43	0.65	196	498	0.007	0.033
تر زیږیدني وړاندې د څارنو منځپانګه	8.6	0.07	0.015	0.21	0.66	0.81	196	498	0.04	0.099
هغه ماشوم چې کله ئې د مور له شیدو تغذیه کړي	5.2	0.964	0.008	0.008	0.35	0.59	196	498	0.948	0.979
د مور له شیدو د تغذئي ژر پیل	5.2	0.455	0.046	0.1	1.68	1.3	196	498	0.364	0.547
د امیندواری ضد وسایلو خوریدنه	8.3	0.16	0.02	0.127	1.52	1.23	504	1274	0.119	0.2
د ځوانو کسانو سواد	10.1	0.346	0.043	0.125	2.87	1.69	343	834	0.26	0.432
د ۱۸ کالنۍ دمخه واده	11.8	0.583	0.02	0.034	0.85	0.92	513	1303	0.543	0.623
څو وادونه	11.8	0.081	0.011	0.131	0.75	0.87	504	1274	0.06	0.102
د ایډز څخه د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه	12.1	0.003	0.001	0.48	0.42	0.65	714	1781	0	0.005
د ایډز څخه د ځوانو کسانو په منځ کې د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه	12.2	0.003	0.002	0.571	0.37	0.61	343	834	0	0.007
د قبلیدنې د چلند ډول د هغو کسانو په وړاندې چې ایډز لري	12.4	0.066	0.027	0.407	0.85	0.92	68	171	0.012	0.119
د مور څخه ماشوم ته د ایډز د لیږد په اړه پوهه	12.3	0.052	0.009	0.164	1.06	1.03	714	1781	0.035	0.069
د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومان										
د مور له شیدو منحصره تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.65	0.041	0.063	0.35	0.59	46	120	0.569	0.731
د مور له شیدو مسلطه تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.772	0.037	0.048	0.38	0.61	46	120	0.698	0.846
په یوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئي ادامه	5.3	0.944	0.022	0.023	0.42	0.65	48	124	0.901	0.988
په دوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئي ادامه	5.3	0.747	0.055	0.074	0.28	0.53	18	46	0.637	0.858
د عمر مناسب د مور له شیدو څخه تغذیه	5.5	0.521	0.035	0.067	0.95	0.97	186	478	0.451	0.591
د بوتل له لارې تغذیه	5.8	0.171	0.026	0.154	0.93	0.97	186	478	0.118	0.223
د ویټامین تطبیق (د ۵ کالنۍ عم رلاندې ماشومان)	5.1	0.534	0.036	0.068	2.47	1.57	470	1201	0.461	0.606
د نري رنځ د واکسین پوښښ	6.3	0.575	0.048	0.083	2.45	1.57	103	264	0.48	0.671
د پولیو د واکسین پوښښ	6.3	0.533	0.049	0.092	2.55	1.6	104	266	0.434	0.631
د دي پي ټي د واکسین پوښښ	6.3	0.426	0.037	0.086	1.41	1.19	102	260	0.353	0.499
د شري د واکسین پوښښ	6.3	0.538	0.038	0.07	1.47	1.21	101	258	0.462	0.613
بشپړ واکسین شوي ماشومان	6.3	0.296	0.033	0.195	0.82	0.91	104	265	0.229	0.362
په تیرو دوه اونیو کې نس ناستی	6.5	0.334	0.024	0.073	1.39	1.18	516	1321	0.285	0.383

0.342	0.269	443	172	0.53	0.28	0.06	0.018	0.305	6.7	د بدن د اوبو کمیدنې درملنه د تغذئې په دوام سره
0.359	0.245	1321	516	1.41	2	0.095	0.029	0.302	6.8	په وروستیو دوو اونیو کې د تنفسي جهاز حاد میکروبي کیدنې
0.462	0.296	388	156	1.11	1.22	0.11	0.042	0.379	6.8	د سینه بغل درملنه د میکروب ضد سره
0.49	0.324	388	156	1.09	1.18	0.102	0.041	0.407	6.8	د شکمن سینه بغل لپاره د څارونو لټون
0.037	0	565	223	1.03	1.05	0.506	0.009	0.018	9.1	د ما شومتوب په لمړیوک ې په زده کړو کې حضور
0.87	0.741	565	223	1.2	1.44	0.04	0.032	0.805	9.2	د زده کړې په خاطر ملاتړ
0.54	0.385	565	223	1.15	1.32	0.084	0.039	0.462	9.2	د پلار ملاتړ د زده کړې په خاطر
0.03	0.008	1321	516	0.91	0.83	0.291	0.005	0.019	9.3	د زده کړې توکي : د ماشومانو کتابونه
0.337	0.221	1321	516	1.48	2.18	0.104	0.029	0.279	9.3	د زده کړې توکي : د لوبو څیزونه
0.518	0.415	1321	516	1.17	1.37	0.055	0.026	0.467	9.4	نا مناسبه څارنه
0.395	0.222	1321	516	2.12	4.5	0.14	0.043	0.308	11.1	د زیږیدنې ثبت
0.147	0.07	754	292	1.06	1.13	0.176	0.019	0.109	7.7	د ماشوم د غایطه موادو مصئون دفع کول

جدول ج.۷: د نمونې اخیستنې اشتباهات- د شمال زون

معیاري اشتباهات، د توپیر ضریبونه، د طرحي اغیز(**deft**)، د طرحي مربع جذر(**deft**) او د غوره شویو شاخصونو لپاره د باور درجه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹										
	جدول	ارزښت (*r*)	معیاري اشتباه (*se*)	د توپیر ضریب (*se/r*)	د طرحي اغیز (*deff*)	د طرحي اغیز مربع جذر (*deft*)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	د باور حدود	
									r - 2se	r-2se
کورنيی										
د ایودین لرونکي مالگې مصرف	5.9	0.27	0.031	0.116	1.99	1.41	402	1073	0.208	0.333
د لاس پریمنځلو ځای	7.9	0.439	0.044	0.1	0.47	0.68	60	161	0.351	0.527
د صابون شتوالی	7.1	0.404	0.037	0.092	2.47	1.57	432	1164	0.33	0.478
د ماشومانو تادیب	11.5	0.596	0.027	0.045	1.27	1.13	1707	1077	0.542	0.649
د کورنیو غړي										
د څښاک اوبو د رغول شویو سرچینو استفاده	7.1	0.253	0.031	0.122	2.23	1.49	3449	1164	0.191	0.314
پاکول	7.2	0.361	0.037	0.103	1.99	1.41	2577	877	0.287	0.436
د روغتیا ساتنې له رغول شویو آسانتیاو استفاده	7.5	0.204	0.047	0.231	6.09	2.47	3449	1164	0.11	0.298
د ښوونځي لپاره تیاری	10.2	0.049	0.017	0.348	0.64	0.8	92	249	0.015	0.083
د لمرنی زده کړو د جذب خالصه کچه	10.3	0.431	0.033	0.077	0.64	0.8	144	386	0.365	0.497
په لمرنیو ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.4	0.774	0.031	0.04	3.4	1.84	614	1607	0.712	0.836
په ثانوي ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.5	0.434	0.036	0.083	2.57	1.6	488	1249	0.362	0.506
د لمرنی ښوونځي د بشپړتیا کچه	10.7	0.438	0.049	0.096	0.79	0.89	81	218	0.34	0.536
ثانوي ښوونځي ته د لیږد نسبت	10.7	0.938	0.026	0.027	0.91	0.96	72	192	0.887	0.99
د ماشومانو کار	11.2	0.332	0.019	0.057	1.8	1.34	1107	2923	0.294	0.37
د ماشومانو د ژوندانه ترتیبات	11.6	0.019	0.003	0.166	0.98	0.99	1873	4928	0.012	0.025
د هغو ماشومانو خوریدنه چې لرتر لږه د والدینو ئې یو مړ شوی	11.6	0.066	0.009	0.13	2.23	1.49	1873	4928	0.049	0.084
د یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.804	0.186	0.232	0.46	0.68	2	7	0.431	1
د غیر یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.779	0.032	0.041	2.68	1.64	441	1150	0.715	0.844
میرمنې										
تر زیږون وراندې د څارنو پوښښ	8.4	0.447	0.038	0.085	1.17	1.08	196	498	0.371	0.522
د زیږون پرمهال د ماهرو کسانو حضور	8.7	0.272	0.029	0.106	0.85	0.92	196	498	0.214	0.33
موسساتي زیږونونه	8.8	0.239	0.029	0.123	0.96	0.98	196	498	0.18	0.298

د جراحی برخه	8.8	0.02	0.006	0.321	0.43	0.65	196	498	0.007	0.033
تر زیږیدنې وړاندې د څارنو منځپانګه	8.6	0.07	0.015	0.21	0.66	0.81	196	498	0.04	0.099
هغه ماشوم چې کله ئې د مور له شیدو تغذیه کړي	5.2	0.964	0.008	0.008	0.35	0.59	196	498	0.948	0.979
د مور له شیدو د تغذئې ژر پیل	5.2	0.455	0.046	0.1	1.68	1.3	196	498	0.364	0.547
د امیندواری ضد وسایلو خوریدنه	8.3	0.16	0.02	0.127	1.52	1.23	504	1274	0.119	0.2
د ځوانو کسانو سواد	10.1	0.346	0.043	0.125	2.87	1.69	343	834	0.26	0.432
د ۱۸ کالنۍ دمخه واده	11.8	0.583	0.02	0.034	0.85	0.92	513	1303	0.543	0.623
څو وادونه	11.8	0.081	0.011	0.131	0.75	0.87	504	1274	0.06	0.102
د ایډز څخه د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه	12.1	0.003	0.001	0.48	0.42	0.65	714	1781	0	0.005
د ایډزڅخه د ځوانو کسانو په منځ کې د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه	12.2	0.003	0.002	0.571	0.37	0.61	343	834	0	0.007
د قبلیدنې د چلند ډول د هغو کسانو په وړاندې چې ایډز لري	12.4	0.066	0.027	0.407	0.85	0.92	68	171	0.012	0.119
د مور څخه ماشوم ته د ایډز د لیږد په اړه پوهه	12.3	0.052	0.009	0.164	1.06	1.03	714	1781	0.035	0.069
د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومان										
د مور له شیدو منحصره تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.65	0.041	0.063	0.35	0.59	46	120	0.569	0.731
د مور له شیدو مسلطه تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.772	0.037	0.048	0.38	0.61	46	120	0.698	0.846
په یوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه	5.3	0.944	0.022	0.023	0.42	0.65	48	124	0.901	0.988
په دوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه	5.3	0.747	0.055	0.074	0.28	0.53	18	46	0.637	0.858
د عمر مناسب د مور له شیدو څخه تغذیه	5.5	0.521	0.035	0.067	0.95	0.97	186	478	0.451	0.591
د بوتل له لارې تغذیه	5.8	0.171	0.026	0.154	0.93	0.97	186	478	0.118	0.223
د ویټامین تطبیق (د ۵ کالنۍ عمر لاندې ماشومان)	5.1	0.534	0.036	0.068	2.47	1.57	470	1201	0.461	0.606
د نري رنځ د واکسین پوښښ	6.3	0.575	0.048	0.083	2.45	1.57	103	264	0.48	0.671
د پولیو د واکسین پوښښ	6.3	0.533	0.049	0.092	2.55	1.6	104	266	0.434	0.631
د دي پي ټي د واکسین پوښښ	6.3	0.426	0.037	0.086	1.41	1.19	102	260	0.353	0.499
د شري د واکسین پوښښ	6.3	0.538	0.038	0.07	1.47	1.21	101	258	0.462	0.613
بشپړ واکسین شوي ماشومان	6.3	0.296	0.033	0.195	0.82	0.91	104	265	0.229	0.362
په تیرو دوه اونیو کې نس ناستی	6.5	0.334	0.024	0.073	1.39	1.18	516	1321	0.285	0.383
د بدن د اوبو کمیدنې درملنه د تغذئې په دوام سره	6.7	0.305	0.018	0.06	0.28	0.53	172	443	0.269	0.342

په وروستيو دوو اونيو کې د تنفسي جهاز حاد ميکروبي کيدنې	6.8	0.302	0.029	0.095	2	1.41	516	1321	0.245	0.359
د سينه بغل درملنه د ميکروب ضد سره	6.8	0.379	0.042	0.11	1.22	1.11	156	388	0.296	0.462
د شکمن سينه بغل لپاره د ځارونو لټون	6.8	0.407	0.041	0.102	1.18	1.09	156	388	0.324	0.49
د ماشومتوب په لمړيو کې په زده کړو کې حضور	9.1	0.018	0.009	0.506	1.05	1.03	223	565	0	0.037
د زده کړې په خاطر ملاتړ	9.2	0.805	0.032	0.04	1.44	1.2	223	565	0.741	0.87
د پلار ملاتړ د زده کړې په خاطر	9.2	0.462	0.039	0.084	1.32	1.15	223	565	0.385	0.54
د زده کړې توکي : د ماشومانو کتابونه	9.3	0.019	0.005	0.291	0.83	0.91	516	1321	0.008	0.03
د زده کړې توکي : د لوبو څيزونه	9.3	0.279	0.029	0.104	2.18	1.48	516	1321	0.221	0.337
نا مناسبه څارنه	9.4	0.467	0.026	0.055	1.37	1.17	516	1321	0.415	0.518
د زيږيد نې ثبت	11.1	0.308	0.043	0.14	4.5	2.12	516	1321	0.222	0.395
د ماشوم د غايطه موادو مصئون دفع کول	7.7	0.109	0.019	0.176	1.13	1.06	292	754	0.07	0.147

جدول ج. ۸: د نمونې اخيستنې اشتباهات- د شمال ختيځ زون

معياري اشتباهات، د توپير ضريبونه، د طرحي اغيز(**deft**)، د طرحي مربع جذر(**deft**) او د غوره شويو شاخصونو لپاره د باور درجه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹									د باور حدود	
	جدول	ارزښت (*r*)	معياري اشتباه (*se*)	د توپير ضريب (*se/r*)	د طرحي اغيز (*deff*)	د طرحي د اغيز مربع جذر (*deft*)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	*r - 2se*	r-2se
کورنۍ										
د ايوډين لرونکي مالګې مصرف	5.9	0.27	0.031	0.116	1.99	1.41	402	1073	0.208	0.333
د لاس پريمينځلوځاى	7.9	0.439	0.044	0.1	0.47	0.68	60	161	0.351	0.527
د صابون شتوالى	7.1	0.404	0.037	0.092	2.47	1.57	432	1164	0.33	0.478
د ماشومانو تاديب	11.5	0.596	0.027	0.045	1.27	1.13	1707	1077	0.542	0.649
د کورنيو غړي										
د څښاک اوبو د رغول شويو سرچينو استفاده	7.1	0.253	0.031	0.122	2.23	1.49	3449	1164	0.191	0.314
پاکول	7.2	0.361	0.037	0.103	1.99	1.41	2577	877	0.287	0.436
د روغتيا ساتنې له رغول شويو آسانتياو استفاده	7.5	0.204	0.047	0.231	6.09	2.47	3449	1164	0.11	0.298
د ښوونځي لپاره تيارى	10.2	0.049	0.017	0.348	0.64	0.8	92	249	0.015	0.083
د لمړنى زده کړو د جذب خالصه کچه	10.3	0.431	0.033	0.077	0.64	0.8	144	386	0.365	0.497

0.836	0.712	1607	614	1.84	3.4	0.04	0.031	0.774	10.4	په لمړنیو ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)
0.506	0.362	1249	488	1.6	2.57	0.083	0.036	0.434	10.5	په ثانوي ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)
0.536	0.34	218	81	0.89	0.79	0.096	0.049	0.438	10.7	د لمړني ښوونځي د بشپړتیا کچه
0.99	0.887	192	72	0.96	0.91	0.027	0.026	0.938	10.7	ثانوي ښوونځي ته د لیږد نسبت
0.37	0.294	2923	1107	1.34	1.8	0.057	0.019	0.332	11.2	د ماشومانو کار
0.025	0.012	4928	1873	0.99	0.98	0.166	0.003	0.019	11.6	د ماشومانو د ژوندانه ترتیبات
0.084	0.049	4928	1873	1.49	2.23	0.13	0.009	0.066	11.6	د هغو ماشومانو خوریدنه چې لترلږه د والدینو ئې یو مړشوی
1	0.431	7	2	0.68	0.46	0.232	0.186	0.804	11.7	د یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې
0.844	0.715	1150	441	1.64	2.68	0.041	0.032	0.779	11.7	د غیر یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې
										میرمنې
0.522	0.371	498	196	1.08	1.17	0.085	0.038	0.447	8.4	تر زیږون وړاندې د څارنو پوښښ
0.33	0.214	498	196	0.92	0.85	0.106	0.029	0.272	8.7	د زیږون پر مهال د ماهرو کسانو حضور
0.298	0.18	498	196	0.98	0.96	0.123	0.029	0.239	8.8	موسساتي زیږونونه
0.033	0.007	498	196	0.65	0.43	0.321	0.006	0.02	8.8	د جراحی برخه
0.099	0.04	498	196	0.81	0.66	0.21	0.015	0.07	8.6	تر زیږیدنې وړاندې د څارنو منځپانګه
0.979	0.948	498	196	0.59	0.35	0.008	0.008	0.964	5.2	هغه ماشوم چې کله ئې د مور له شیدو تغذیه کړي
0.547	0.364	498	196	1.3	1.68	0.1	0.046	0.455	5.2	د مور له شیدو د تغذئې ژر پیل
0.2	0.119	1274	504	1.23	1.52	0.127	0.02	0.16	8.3	د امیندواری ضد وسایلو خوریدنه
0.432	0.26	834	343	1.69	2.87	0.125	0.043	0.346	10.1	د ځوانو کسانو سواد
0.623	0.543	1303	513	0.92	0.85	0.034	0.02	0.583	11.8	د ۱۸ کالنۍ دمخه واده
0.102	0.06	1274	504	0.87	0.75	0.131	0.011	0.081	11.8	څو وادونه
0.005	0	1781	714	0.65	0.42	0.48	0.001	0.003	12.1	د ایډز څخه د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه
0.007	0	834	343	0.61	0.37	0.571	0.002	0.003	12.2	د ایډز څخه د ځوانو کسانو په منځ کې د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه
0.119	0.012	171	68	0.92	0.85	0.407	0.027	0.066	12.4	د قبلیدنې د چلند ډول د هغو کسانو په وړاندې چې ایډز لري
0.069	0.035	1781	714	1.03	1.06	0.164	0.009	0.052	12.3	د مور څخه ماشوم ته د ایډز د لیږد په اړه پوهه
										د کلنی عمر لاندې ماشومان
0.731	0.569	120	46	0.59	0.35	0.063	0.041	0.65	5.3	د مور له شیدو منحصره تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې
0.846	0.698	120	46	0.61	0.38	0.048	0.037	0.772	5.3	د مور له شیدو مسلطه تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې

په یوه کالنی کي د مور له شیدو څخه د تغذئي ادامه	5.3	0.944	0.022	0.023	0.42	0.65	48	124	0.901	0.988
په دوه کالنی کي د مور له شیدو څخه د تغذئي ادامه	5.3	0.747	0.055	0.074	0.28	0.53	18	46	0.637	0.858
د عمر مناسب د مور له شیدو څخه تغذیه	5.5	0.521	0.035	0.067	0.95	0.97	186	478	0.451	0.591
د بوتل له لاري تغذیه	5.8	0.171	0.026	0.154	0.93	0.97	186	478	0.118	0.223
د ویټامین تطبیق (د ۵ کالنی عمر لاندي ماشومان)	5.1	0.534	0.036	0.068	2.47	1.57	470	1201	0.461	0.606
د نري رنځ د واکسین پوښښ	6.3	0.575	0.048	0.083	2.45	1.57	103	264	0.48	0.671
د پولیو د واکسین پوښښ	6.3	0.533	0.049	0.092	2.55	1.6	104	266	0.434	0.631
د دي پي تي د واکسین پوښښ	6.3	0.426	0.037	0.086	1.41	1.19	102	260	0.353	0.499
د شري د واکسین پوښښ	6.3	0.538	0.038	0.07	1.47	1.21	101	258	0.462	0.613
بشپړ واکسین شوي ماشومان	6.3	0.296	0.033	0.195	0.82	0.91	104	265	0.229	0.362
په تیرو دوه اونیو کي نس ناستی	6.5	0.334	0.024	0.073	1.39	1.18	516	1321	0.285	0.383
د بدن د اوبو کمیدني درملنه د تغذئي په دوام سره	6.7	0.305	0.018	0.06	0.28	0.53	172	443	0.269	0.342
په وروستیو دوو اونیو کي د تنفسي جهاز حاد میکروبي کیدني	6.8	0.302	0.029	0.095	2	1.41	516	1321	0.245	0.359
د سینه بغل درملنه د میکروب ضد سره	6.8	0.379	0.042	0.11	1.22	1.11	156	388	0.296	0.462
د شکمن سینه بغل لپاره د ځارونو لټون	6.8	0.407	0.041	0.102	1.18	1.09	156	388	0.324	0.49
د ماشومتوب په لمړیو کي په زده کړو کي حضور	9.1	0.018	0.009	0.506	1.05	1.03	223	565	0	0.037
د زده کړي په خاطر ملاتړ	9.2	0.805	0.032	0.04	1.44	1.2	223	565	0.741	0.87
د پلار ملاتړ د زده کړي په خاطر	9.2	0.462	0.039	0.084	1.32	1.15	223	565	0.385	0.54
د زده کړي توکي : د ماشومانو کتابونه	9.3	0.019	0.005	0.291	0.83	0.91	516	1321	0.008	0.03
د زده کړي توکي : د لوبو ځیزونه	9.3	0.279	0.029	0.104	2.18	1.48	516	1321	0.221	0.337
نا مناسبه څارنه	9.4	0.467	0.026	0.055	1.37	1.17	516	1321	0.415	0.518
د زیږیدني ثبت	11.1	0.308	0.043	0.14	4.5	2.12	516	1321	0.222	0.395
د ماشوم د غایطه موادو مصئون دفع کول	7.7	0.109	0.019	0.176	1.13	1.06	292	754	0.07	0.147

جدول ج. ۹: د نموني اخیستني اشتباهات- د سهیل زون

معیاري اشتباهات، د توپیر ضریبونه، د طرحي اغیز(**deft**)، د طرحي مربع جذر(**deft**) او د غوره شویو شاخصون ولپاره د باور درجه، افغانستان **1**۱۳۹۰-۱۳۸۹

	جدول	ارزښت (*r*)	معیاري اشتباه (*se*)	د توپیر ضریب (*se/r*)	د طرحي اغیز (*deff*)	د طرحي د اغیز مربع جذر (*deft*)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	د باور حدود *r* - 2*se*	r-2*se*
کورنی										
د ایودین لرونکي مالګې مصرف	5.9	0.27	0.031	0.116	1.99	1.41	402	1073	0.208	0.333
د لاس پرېمینځلو ځای	7.9	0.439	0.044	0.1	0.47	0.68	60	161	0.351	0.527
د صابون شتوالی	7.1	0.404	0.037	0.092	2.47	1.57	432	1164	0.33	0.478
د ماشومانو تادیب	11.5	0.596	0.027	0.045	1.27	1.13	1707	1077	0.542	0.649
د کورنیو غړي										
د څښاک اوبو درغول شویو سرچینو استفاده	7.1	0.253	0.031	0.122	2.23	1.49	3449	1164	0.191	0.314
پاکول	7.2	0.361	0.037	0.103	1.99	1.41	2577	877	0.287	0.436
د روغتیا ساتني له رغول شویو آسانتیاو استفاده	7.5	0.204	0.047	0.231	6.09	2.47	3449	1164	0.11	0.298
د ښوونځي لپاره تیاری	10.2	0.049	0.017	0.348	0.64	0.8	92	249	0.015	0.083
د لمرنی زده کړو د جذب خالصه کچه	10.3	0.431	0.033	0.077	0.64	0.8	144	386	0.365	0.497
په لمرنیو ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.4	0.774	0.031	0.04	3.4	1.84	614	1607	0.712	0.836
په ثانوي ښوونځیو کې د حضور خالص نسبت (تعدیل شوی)	10.5	0.434	0.036	0.083	2.57	1.6	488	1249	0.362	0.506
د لمرني ښوونځي د بشپړتیا کچه	10.7	0.438	0.049	0.096	0.79	0.89	81	218	0.34	0.536
ثانوي شوونځي ته د لېږد نسبت	10.7	0.938	0.026	0.027	0.91	0.96	72	192	0.887	0.99
د ماشومانو کار	11.2	0.332	0.019	0.057	1.8	1.34	1107	2923	0.294	0.37
د ماشومانو د ژوندانه ترتیبات	11.6	0.019	0.003	0.166	0.98	0.99	1873	4928	0.012	0.025
د هغو ماشومانو خوریدنه چي لږترلږه د والدینو ئي یو مړ شوی	11.6	0.066	0.009	0.13	2.23	1.49	1873	4928	0.049	0.084
د یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.804	0.186	0.232	0.46	0.68	2	7	0.431	1
د غیر یتیمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.779	0.032	0.041	2.68	1.64	441	1150	0.715	0.844
میرمنې										
تر زیږون وړاندي د ځارنو پوښښ	8.4	0.447	0.038	0.085	1.17	1.08	196	498	0.371	0.522
د زیږون پرمهال د ماهرو کسانو حضور	8.7	0.272	0.029	0.106	0.85	0.92	196	498	0.214	0.33
موسساتي زیږونونه	8.8	0.239	0.029	0.123	0.96	0.98	196	498	0.18	0.298

0.033	0.007	498	196	0.65	0.43	0.321	0.006	0.02	8.8	د جراحی برخه
0.099	0.04	498	196	0.81	0.66	0.21	0.015	0.07	8.6	تر زیږیدنې وړاندې د ځارنو منځپانګه
0.979	0.948	498	196	0.59	0.35	0.008	0.008	0.964	5.2	هغه ماشوم چې کله ئې د مور له شیدو تغذیه کړي
0.547	0.364	498	196	1.3	1.68	0.1	0.046	0.455	5.2	د مور له شیدو د تغذئې ژر پیل
0.2	0.119	1274	504	1.23	1.52	0.127	0.02	0.16	8.3	د امیندواری ضد وسایلو خوریدنه
0.432	0.26	834	343	1.69	2.87	0.125	0.043	0.346	10.1	د ځوانو کسانو سواد
0.623	0.543	1303	513	0.92	0.85	0.034	0.02	0.583	11.8	د ۱۸ کالنۍ دمخه واده
0.102	0.06	1274	504	0.87	0.75	0.131	0.011	0.081	11.8	ځو وادونه
0.005	0	1781	714	0.65	0.42	0.48	0.001	0.003	12.1	د ایډز څخه د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه
0.007	0	834	343	0.61	0.37	0.571	0.002	0.003	12.2	د ایډز څخه د ځوانو کسانو په منځ کې د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه
0.119	0.012	171	68	0.92	0.85	0.407	0.027	0.066	12.4	د قبلیدنې د چلند ډول د هغو کسانو په وړاندې چې ایډز لري
0.069	0.035	1781	714	1.03	1.06	0.164	0.009	0.052	12.3	د مور څخه ماشوم ته د ایډز د لیږد په اړه پوهه
										د کلنی عمر لاندې ماشومان
0.731	0.569	120	46	0.59	0.35	0.063	0.041	0.65	5.3	د مور له شیدو منحصره تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې
0.846	0.698	120	46	0.61	0.38	0.048	0.037	0.772	5.3	د مور له شیدو مسلطه تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې
0.988	0.901	124	48	0.65	0.42	0.023	0.022	0.944	5.3	په یوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه
0.858	0.637	46	18	0.53	0.28	0.074	0.055	0.747	5.3	په دوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه
0.591	0.451	478	186	0.97	0.95	0.067	0.035	0.521	5.5	د عمر مناسب د مور له شیدو څخه تغذیه
0.223	0.118	478	186	0.97	0.93	0.154	0.026	0.171	5.8	د بوتل له لارې تغذیه
0.606	0.461	1201	470	1.57	2.47	0.068	0.036	0.534	5.1	د ویټامین تطبیق (د ۵ کالنۍ عمرلاندې ماشومان)
0.671	0.48	264	103	1.57	2.45	0.083	0.048	0.575	6.3	د نري رنځ د واکسین پوښښ
0.631	0.434	266	104	1.6	2.55	0.092	0.049	0.533	6.3	د پولیو د واکسین پوښښ
0.499	0.353	260	102	1.19	1.41	0.086	0.037	0.426	6.3	د دي پي ټي د واکسین پوښښ
0.613	0.462	258	101	1.21	1.47	0.07	0.038	0.538	6.3	د شري د واکسین پوښښ
0.362	0.229	265	104	0.91	0.82	0.195	0.033	0.296	6.3	بشپړ واکسین شوي ماشومان
0.383	0.285	1321	516	1.18	1.39	0.073	0.024	0.334	6.5	په تیرو دوه اونیو کې نس ناستی
0.342	0.269	443	172	0.53	0.28	0.06	0.018	0.305	6.7	د بدن د اوبو کمیدنې درملنه د تغذئې په دوام سره

0.359	0.245	1321	516	1.41	2	0.095	0.029	0.302	6.8	په وروستیو دوو اونیو کې د تنفسي جهاز حاد میکروبي کیدنې
0.462	0.296	388	156	1.11	1.22	0.11	0.042	0.379	6.8	د سینه بغل درملنه د میکروب ضد سره
0.49	0.324	388	156	1.09	1.18	0.102	0.041	0.407	6.8	د شکمن سینه بغل لپاره د څارونو لټون
0.037	0	565	223	1.03	1.05	0.506	0.009	0.018	9.1	د ماشومتوب په لمړیو کې په زده کړو کې حضور
0.87	0.741	565	223	1.2	1.44	0.04	0.032	0.805	9.2	د زده کړې په خاطر ملاتړ
0.54	0.385	565	223	1.15	1.32	0.084	0.039	0.462	9.2	د پلار ملاتړ د زده کړې په خاطر
0.03	0.008	1321	516	0.91	0.83	0.291	0.005	0.019	9.3	د زده کړې توکي : د ماشومانو کتابونه
0.337	0.221	1321	516	1.48	2.18	0.104	0.029	0.279	9.3	د زده کړې توکي : د لوبو څیزونه
0.518	0.415	1321	516	1.17	1.37	0.055	0.026	0.467	9.4	نا مناسبه څارنه
0.395	0.222	1321	516	2.12	4.5	0.14	0.043	0.308	11.1	د زیږیدنې ثبت
0.147	0.07	754	292	1.06	1.13	0.176	0.019	0.109	7.7	د ماشوم د غایطه موادو مصئون دفع کول

جدول ج. ۱۰: د نموني اخيستني اشتباهات- د سهيل ختيځ زون

معياري اشتباهات، د توپير ضريبونه، د طرحي اغيز(**deft**)، د طرحي مربع جذر(**deft**) او د غوره شويو شاخصونو لپاره د باور درجه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹										
	جدول	ارزښت (*r*)	معياري اشتباه (*se*)	د توپير ضريب (*se/r*)	د طرحي اغيز (*deff*)	د طرحي د اغيز مربع جذر (*deft*)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	د باور حدود	
									r - 2*se*	r-2*se*
كورنى										
د ايودين لرونكي مالكي مصرف	5.9	0.27	0.031	0.116	1.99	1.41	402	1073	0.208	0.333
د لاس پريمينځلو ځاى	7.9	0.439	0.044	0.1	0.47	0.68	60	161	0.351	0.527
د صابون شتوالى	7.1	0.404	0.037	0.092	2.47	1.57	432	1164	0.33	0.478
د ماشومانو تاديب	11.5	0.596	0.027	0.045	1.27	1.13	1707	1077	0.542	0.649
د كورنيو غړي										
د ښځاک اوبو د رغول شويو سرچينو استفاده	7.1	0.253	0.031	0.122	2.23	1.49	3449	1164	0.191	0.314
پاكول	7.2	0.361	0.037	0.103	1.99	1.41	2577	877	0.287	0.436
د روغتيا ساتنې له رغول شويو آسانتياو استفاده	7.5	0.204	0.047	0.231	6.09	2.47	3449	1164	0.11	0.298
د ښوونځي لپاره تيارى	10.2	0.049	0.017	0.348	0.64	0.8	92	249	0.015	0.083
د لمرنى زده كړو د جدب خالصه كچه	10.3	0.431	0.033	0.077	0.64	0.8	144	386	0.365	0.497
په لمرنيو ښوونځيو كې د حضور خالص نسبت (تعديل شوى)	10.4	0.774	0.031	0.04	3.4	1.84	614	1607	0.712	0.836
په ثانوي ښوونځيو كې د حضور خالص نسبت (تعديل شوى)	10.5	0.434	0.036	0.083	2.57	1.6	488	1249	0.362	0.506
د لمرني ښوونځي د بشپړتيا كچه	10.7	0.438	0.049	0.096	0.79	0.89	81	218	0.34	0.536
ثانوي ښوونځي ته د ليږد نسبت	10.7	0.938	0.026	0.027	0.91	0.96	72	192	0.887	0.99
د ماشومانو كار	11.2	0.332	0.019	0.057	1.8	1.34	1107	2923	0.294	0.37
د ماشومانو د ژوندانه ترتيبات	11.6	0.019	0.003	0.166	0.98	0.99	1873	4928	0.012	0.025
د هغو ماشومانو خوريدنه چې لرترلږه د والدينو ئي يو مړ شوى	11.6	0.066	0.009	0.13	2.23	1.49	1873	4928	0.049	0.084
د يتيمو ماشومانو حضور په ښوونځي كې	11.7	0.804	0.186	0.232	0.46	0.68	2	7	0.431	1
د غير يتيمو ماشومانو حضور په ښوونځي كې	11.7	0.779	0.032	0.041	2.68	1.64	441	1150	0.715	0.844
ميرمنې										
تر زيږون وړاندې د ځارنو پوښښ	8.4	0.447	0.038	0.085	1.17	1.08	196	498	0.371	0.522
د زيږون پر مهال د ماهرو كسانو حضور	8.7	0.272	0.029	0.106	0.85	0.92	196	498	0.214	0.33
موسساتي زيږونونه	8.8	0.239	0.029	0.123	0.96	0.98	196	498	0.18	0.298

0.033	0.007	498	196	0.65	0.43	0.321	0.006	0.02	8.8	د جراحی برخه
0.099	0.04	498	196	0.81	0.66	0.21	0.015	0.07	8.6	تر زيږيدني وړاندې د څارنو منځپانګه
0.979	0.948	498	196	0.59	0.35	0.008	0.008	0.964	5.2	هغه ماشوم چې کله ئې د مور له شيدو تغذيه کړي
0.547	0.364	498	196	1.3	1.68	0.1	0.046	0.455	5.2	د مور له شيدو د تغذئې ژر پيل
0.2	0.119	1274	504	1.23	1.52	0.127	0.02	0.16	8.3	د امیندواری ضد وسايلو خوريدنه
0.432	0.26	834	343	1.69	2.87	0.125	0.043	0.346	10.1	د ځوانو کسانو سواد
0.623	0.543	1303	513	0.92	0.85	0.034	0.02	0.583	11.8	د ۱۸ کالنۍ دمخه واده
0.102	0.06	1274	504	0.87	0.75	0.131	0.011	0.081	11.8	څو وادونه
0.005	0	1781	714	0.65	0.42	0.48	0.001	0.003	12.1	د ايډز ښځه د مخنيوي په هکله هراړخيزه پوهه
0.007	0	834	343	0.61	0.37	0.571	0.002	0.003	12.2	د ايډز ښځه د ځوانو کسانو په منځ کې د مخنيوي په هکله هراړخيزه پوهه
0.119	0.012	171	68	0.92	0.85	0.407	0.027	0.066	12.4	د قبليدني د چلند ډول د هغو کسانو په وړاندې چې ايډز لري
0.069	0.035	1781	714	1.03	1.06	0.164	0.009	0.052	12.3	د مور ښځه ماشوم ته د ايډز د ليږد په اړه پوهه
										د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومان
0.731	0.569	120	46	0.59	0.35	0.063	0.041	0.65	5.3	د مور له شيدو منحصره تغذيه د ۶ مياشتنی لاندې
0.846	0.698	120	46	0.61	0.38	0.048	0.037	0.772	5.3	د مور له شيدو مسلطه تغذيه د ۶ مياشتنی لاندې
0.988	0.901	124	48	0.65	0.42	0.023	0.022	0.944	5.3	په يوه کالنۍ کې د مور له شيدو ښځه د تغذئې ادامه
0.858	0.637	46	18	0.53	0.28	0.074	0.055	0.747	5.3	په دوه کالنۍ کې د مور له شيدو ښځه د تغذئې ادامه
0.591	0.451	478	186	0.97	0.95	0.067	0.035	0.521	5.5	د عمر مناسب د مور له شيدو ښځه تغذيه
0.223	0.118	478	186	0.97	0.93	0.154	0.026	0.171	5.8	د بوتل له لارې تغذيه
0.606	0.461	1201	470	1.57	2.47	0.068	0.036	0.534	5.1	د ويټامين تطبيق (د ۵ کالنۍ عمر لاندې ماشومان)
0.671	0.48	264	103	1.57	2.45	0.083	0.048	0.575	6.3	د نري رنځ د واکسين پوښښ
0.631	0.434	266	104	1.6	2.55	0.092	0.049	0.533	6.3	د پوليو د واکسين پوښښ
0.499	0.353	260	102	1.19	1.41	0.086	0.037	0.426	6.3	د دي پي ټي د واکسين پوښښ
0.613	0.462	258	101	1.21	1.47	0.07	0.038	0.538	6.3	د شري د واکسين پوښښ
0.362	0.229	265	104	0.91	0.82	0.195	0.033	0.296	6.3	بشپړ واکسين شوي ماشومان
0.383	0.285	1321	516	1.18	1.39	0.073	0.024	0.334	6.5	په تيرو دوه اونيو کې نس ناستی
0.342	0.269	443	172	0.53	0.28	0.06	0.018	0.305	6.7	د بدن د اوبو کميدني درملنه د تغذئې په دوام سره

0.359	0.245	1321	516	1.41	2	0.095	0.029	0.302	6.8	په وروستيو دوو اونيو کې د تنفسي جهاز حاد ميکروبي کيدنې
0.462	0.296	388	156	1.11	1.22	0.11	0.042	0.379	6.8	د سينه بغل درملنه د ميکروب ضد سره
0.49	0.324	388	156	1.09	1.18	0.102	0.041	0.407	6.8	د شکمن سينه بغل لپاره د څارونو لټون
0.037	0	565	223	1.03	1.05	0.506	0.009	0.018	9.1	د ماشومتوب په لمړيو کې په زده کړو کې حضور
0.87	0.741	565	223	1.2	1.44	0.04	0.032	0.805	9.2	د زده کړې په خاطر ملاتړ
0.54	0.385	565	223	1.15	1.32	0.084	0.039	0.462	9.2	د پلار ملاتړ د زده کړې په خاطر
0.03	0.008	1321	516	0.91	0.83	0.291	0.005	0.019	9.3	د زده کړې توکي : د ماشومانو کتابونه
0.337	0.221	1321	516	1.48	2.18	0.104	0.029	0.279	9.3	د زده کړې توکي : د لوبو څيزونه
0.518	0.415	1321	516	1.17	1.37	0.055	0.026	0.467	9.4	نا مناسبه څارنه
0.395	0.222	1321	516	2.12	4.5	0.14	0.043	0.308	11.1	د زيږيدنې ثبت
0.147	0.07	754	292	1.06	1.13	0.176	0.019	0.109	7.7	د ماشوم د غايطه موادو مصئون دفع کول

جدول ج. ۱۱: د نموني اخيستني اشتباهات- د لويديځ زون

معياري اشتباهات، د توپير ضريبونه، د طرحي اغيز(**deft**)، د طرحي مربع جذر(**deft**) او د غوره شويو شاخصونو لپاره د باور درجه، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹										
	جدول	ارزښت (*r*)	معياري اشتباه (*se*)	د توپير ضريب (*se/r*)	د طرحي اغيز (*deff*)	د طرحي د اغيز مربع جذر (*deft*)	وزن شوي شمار	نا وزن شوي شمار	د باور حدود	
									r - 2*se*	r-2se
کورنۍ										
د ايودين لرونکي مالګې مصرف	5.9	0.27	0.031	0.116	1.99	1.41	402	1073	0.208	0.333
د لاس پريمينځلوځای	7.9	0.439	0.044	0.1	0.47	0.68	60	161	0.351	0.527
د صابون شتوالی	7.1	0.404	0.037	0.092	2.47	1.57	432	1164	0.33	0.478
د ماشومانو تاديب	11.5	0.596	0.027	0.045	1.27	1.13	1707	1077	0.542	0.649
د کورنيو غړي										
د څښاک اوبو د رغول شويو سرچينو استفاده	7.1	0.253	0.031	0.122	2.23	1.49	3449	1164	0.191	0.314
پاکول	7.2	0.361	0.037	0.103	1.99	1.41	2577	877	0.287	0.436
د روغتيا ساتنې له رغول شويو آسانتياو استفاده	7.5	0.204	0.047	0.231	6.09	2.47	3449	1164	0.11	0.298
د ښوونځي لپاره تياری	10.2	0.049	0.017	0.348	0.64	0.8	92	249	0.015	0.083
د لمرنی زده کړو د جذب خالصه کچه	10.3	0.431	0.033	0.077	0.64	0.8	144	386	0.365	0.497
په لمرنيو ښوونځيو کې د حضور خالص نسبت (تعديل شوی)	10.4	0.774	0.031	0.04	3.4	1.84	614	1607	0.712	0.836
په ثانوي ښوونځيو کې د حضور خالص نسبت (تعديل شوی)	10.5	0.434	0.036	0.083	2.57	1.6	488	1249	0.362	0.506
د لمرني ښوونځي د بشپړتيا کچه	10.7	0.438	0.049	0.096	0.79	0.89	81	218	0.34	0.536
ثانوي شوونځي ته د ليږد نسبت	10.7	0.938	0.026	0.027	0.91	0.96	72	192	0.887	0.99
د ماشومانو کار	11.2	0.332	0.019	0.057	1.8	1.34	1107	2923	0.294	0.37
د ماشومانو د ژوندانه ترتيبات	11.6	0.019	0.003	0.166	0.98	0.99	1873	4928	0.012	0.025
د هغو ماشومانو خوريدنه چې لږترلږه د والدينو ئې يو مړ شوی	11.6	0.066	0.009	0.13	2.23	1.49	1873	4928	0.049	0.084
د يتيمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.804	0.186	0.232	0.46	0.68	2	7	0.431	1
د غير يتيمو ماشومانو حضور په ښوونځي کې	11.7	0.779	0.032	0.041	2.68	1.64	441	1150	0.715	0.844
ميرمنی										
تر زيږون وړاندې د ځارنو پوښښ	8.4	0.447	0.038	0.085	1.17	1.08	196	498	0.371	0.522
د زيږون پر مهال د ماهرو کسانو حضور	8.7	0.272	0.029	0.106	0.85	0.92	196	498	0.214	0.33

موسساتي زیږونونه	8.8	0.239	0.029	0.123	0.96	0.98	196	498	0.18	0.298
د جراحی برخه	8.8	0.02	0.006	0.321	0.43	0.65	196	498	0.007	0.033
تر زیږیدني وړاندې د څارنو منځپانګه	8.6	0.07	0.015	0.21	0.66	0.81	196	498	0.04	0.099
هغه ماشوم چې کله ئې د مو رله شیدو تغذیه کړي	5.2	0.964	0.008	0.008	0.35	0.59	196	498	0.948	0.979
د مور له شیدو د تغذئې ژر پیل	5.2	0.455	0.046	0.1	1.68	1.3	196	498	0.364	0.547
د امیندواری ضد وسایلو خوریدنه	8.3	0.16	0.02	0.127	1.52	1.23	504	1274	0.119	0.2
د ځوانو کسانو سواد	10.1	0.346	0.043	0.125	2.87	1.69	343	834	0.26	0.432
د ۱۸ کالنۍ دمخه واده	11.8	0.583	0.02	0.034	0.85	0.92	513	1303	0.543	0.623
څو وادونه	11.8	0.081	0.011	0.131	0.75	0.87	504	1274	0.06	0.102
د ایډز څخه د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه	12.1	0.003	0.001	0.48	0.42	0.65	714	1781	0	0.005
د ایډز څخه د ځوانو کسانو په منځ کې د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه	12.2	0.003	0.002	0.571	0.37	0.61	343	834	0	0.007
د قبلیدنې د چلند ډول د هغو کسانو په وړاندې چې ایډز لري	12.4	0.066	0.027	0.407	0.85	0.92	68	171	0.012	0.119
د مور څخه ماشوم ته د ایډز د لیږد په اړه پوهه	12.3	0.052	0.009	0.164	1.06	1.03	714	1781	0.035	0.069
د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومان										
د مور له شیدو منحصره تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.65	0.041	0.063	0.35	0.59	46	120	0.569	0.731
د مور له شیدو مسلطه تغذیه د ۶ میاشتنی لاندې	5.3	0.772	0.037	0.048	0.38	0.61	46	120	0.698	0.846
په یوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه	5.3	0.944	0.022	0.023	0.42	0.65	48	124	0.901	0.988
په دوه کالنۍ کې د مور له شیدو څخه د تغذئې ادامه	5.3	0.747	0.055	0.074	0.28	0.53	18	46	0.637	0.858
د عمر مناسب د مور له شیدو څخه تغذیه	5.5	0.521	0.035	0.067	0.95	0.97	186	478	0.451	0.591
د بوتل له لارې تغذیه	5.8	0.171	0.026	0.154	0.93	0.97	186	478	0.118	0.223
د ویتامین تطبیق (د ۵ کالنۍ عمر لاندې ماشومان)	5.1	0.534	0.036	0.068	2.47	1.57	470	1201	0.461	0.606
د نري رنځ د واکسین پوښښ	6.3	0.575	0.048	0.083	2.45	1.57	103	264	0.48	0.671
د پولیو د واکسین پوښښ	6.3	0.533	0.049	0.092	2.55	1.6	104	266	0.434	0.631
د دي پي تي د واکسین پوښښ	6.3	0.426	0.037	0.086	1.41	1.19	102	260	0.353	0.499
د شري د واکسین پوښښ	6.3	0.538	0.038	0.07	1.47	1.21	101	258	0.462	0.613
بشپړ واکسین شوي ماشومان	6.3	0.296	0.033	0.195	0.82	0.91	104	265	0.229	0.362
په تیرو دوه اونیو کې نس ناستی	6.5	0.334	0.024	0.073	1.39	1.18	516	1321	0.285	0.383

د بدن د اوبو کميدنې درملنه د تغذئې په دوام سره	6.7	0.305	0.018	0.06	0.28	0.53	172	443	0.269	0.342
په وروستيو دوو اونيو کې د تنفسي جهاز حاد ميکروبي کيدنې	6.8	0.302	0.029	0.095	2	1.41	516	1321	0.245	0.359
د سينه بغل درملنه د ميکروب ضد سره	6.8	0.379	0.042	0.11	1.22	1.11	156	388	0.296	0.462
د شکمن سينه بغل لپاره د څارونو لټون	6.8	0.407	0.041	0.102	1.18	1.09	156	388	0.324	0.49
د ما شومتوب په لمړيو کې په زده کړو کې حضور	9.1	0.018	0.009	0.506	1.05	1.03	223	565	0	0.037
د زده کړې په خاطر ملاتړ	9.2	0.805	0.032	0.04	1.44	1.2	223	565	0.741	0.87
د پلار ملاتړ د زده کړې په خاطر	9.2	0.462	0.039	0.084	1.32	1.15	223	565	0.385	0.54
د زده کړې توکي : د ماشومانو کتابونه	9.3	0.019	0.005	0.291	0.83	0.91	516	1321	0.008	0.03
د زده کړې توکي : د لوبو څيزونه	9.3	0.279	0.029	0.104	2.18	1.48	516	1321	0.221	0.337
نا مناسبه څارنه	9.4	0.467	0.026	0.055	1.37	1.17	516	1321	0.415	0.518
د زيږيدنې ثبت	11.1	0.308	0.043	0.14	4.5	2.12	516	1321	0.222	0.395
د ماشوم د غايطه موادو مصئون دفع کول	7.7	0.109	0.019	0.176	1.13	1.06	292	754	0.07	0.147

جدول د.۱ : د کورنی د وګړو د عمر ویش
د کورنی د وګړو د منفردوعمرونو ویش د جنس په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		جنس			
		نارینه		ښځینه	
		شمیر	سلنه	شمیر	سلنه
عمر	0	1,193	2.2	1,148	2.4
	1	1,325	2.5	1,295	2.7
	2	1,766	3.3	1,590	3.3
	3	1,792	3.4	1,778	3.7
	4	1,895	3.6	1,693	3.5
	5	1,901	3.6	1,722	3.5
	6	2,000	3.8	1,836	3.8
	7	1,806	3.4	1,772	3.6
	8	1,980	3.7	1,777	3.7
	9	1,241	2.3	1,160	2.4
	10	2,093	3.9	1,720	3.5
	11	933	1.8	758	1.6
	12	1,864	3.5	1,581	3.3
	13	1,255	2.4	1,278	2.6
	14	1,354	2.5	1,562	3.2
	15	1,522	2.9	1,058	2.2
	16	1,442	2.7	1,355	2.8
	17	941	1.8	906	1.9
	18	1,903	3.6	1,698	3.5
	19	771	1.5	731	1.5
	20	1,878	3.5	1,809	3.7
	21	531	1	479	1
	22	1,093	2.1	940	1.9
	23	657	1.2	544	1.1
	24	591	1.1	499	1
	25	1,518	2.9	1,583	3.3
	26	546	1	504	1
	27	528	1	515	1.1
	28	732	1.4	759	1.6
	29	265	0.5	312	0.6
	30	1,669	3.1	1,496	3.1
	31	176	0.3	148	0.3
	32	484	0.9	415	0.9
	33	231	0.4	231	0.5
	34	187	0.4	204	0.4
	35	1,200	2.3	1,222	2.5
	36	264	0.5	285	0.6

0.6	272	0.4	235	37
0.9	429	0.7	368	38
0.5	219	0.3	170	39
2.4	1,173	2.4	1,293	40
0.2	103	0.2	127	41
0.5	257	0.5	277	42
0.4	184	0.3	142	43
0.3	130	0.2	125	44
1.7	811	1.7	921	45
0.3	153	0.3	138	46
0.3	130	0.3	146	47
0.5	253	0.4	235	48
0.3	126	0.2	123	49
2.3	1093	1.8	968	50
0.3	160	0.1	74	51
0.5	225	0.4	190	52
0.2	89	0.1	75	53
0.2	80	0.1	79	54
1.1	555	1	530	55
0.1	68	0.2	108	56
0.1	54	0.2	103	57
0.1	70	0.3	140	58
0.1	41	0.1	75	59
1.1	535	1.8	973	60
0.1	33	0.1	46	61
0.1	61	0.2	94	62
0.1	32	0.1	51	63
0.1	27	0.1	48	64
0.5	225	0.7	384	65
0.1	25	0.1	41	66
0.1	26	0.1	59	67
0.1	34	0.1	44	68
0	17	0.1	27	69
0.5	247	1	546	70
0	8	0.1	27	71
0	17	0.1	42	72
0	14	0.1	34	73
0	4	0	13	74
0.1	69	0.3	146	75
0	5	0	22	76
0	4	0	18	77
0	9	0	25	78
0	4	0	4	79
0.3	137	0.6	327	80+
0	2	0		او پورته/ راپور ندی ورکړل شوی، نامعلوم
100	48573	100	53140	ټول

جدول د. ۲ : د شرایطو درلودونکی او مرکه شویو میرمنو د عمر ویش

د کورنی د ۵۹-۱۰ کالنی ښځو نفوس، د ۴۹-۱۵ کالنی مرکه شوي میرمني او د شرایطو درلودونکو میرمنو سلنه چي ورسره مرکه شوي د پنځه کلنی گروپونو په بیلوالي

		د شرایطو درلودونکو مرکه شویو میرمنو سلنه (د بشپړتیا میزان)	مرکه شوي میرمني		د کورنی د ۵۴-۱۰ کالنی میرمنو نفوس
		شمیر	شمیر	سلنه	
عمر	10-14	6,899			
	15-19	5,748	5,514	26	95.9
	20-24	4,271	4,092	19.3	95.8
	25-29	3,673	3,559	16.8	96.9
	30-34	2,494	2,447	11.5	98.1
	35-39	2,427	2,379	11.2	98
	40-44	1,846	1,792	8.4	97.1
	45-49	1,474	1,435	6.8	97.4
	50-54	1,648			
تول (15-49)		21,933	21,219	100	96.7

نسبت 50-54 په 45-49	1.12

جدول د.۳: د کورنی په پوښتنلیک کي تر۵ کالنی لاندي عمر او تر۵ کالنی لاندي ماشومانو ویش

د کورنی د ۷-۰کالنی ماشومانو نفوس، د ۴-۰ کالنی ماشومانو چي مور/ځارونکی سره ئي مرکه شوي او تر ۵ کالني عمر لاندی ماشومانو سلنه چي مور/ځارونکي سره ئي مرکه شوي د منفردو عمرو په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		د کورنی ۷-۰ کالنی نفوس	د ۵ کالنی لاندي مرکه شوي ماشومان		د شرایطو درلودونکي د ۵ کالنی عمر لاندي مرکه شویو ماشومانو سلنه (د بشپړتیا میزان)
		شمیر	شمیر	سلنه	
عمر	0	2,341	2,227	14.9	95.1
	1	2,620	2,532	16.9	96.6
	2	3,356	3,238	21.6	96.5
	3	3,571	3,461	23.1	96.9
	4	3,588	3,501	23.4	97.6
	5	3,622			
	6	3,836			
	7	3,578			
تول (0-4)		15,475	14,959	100	96.7

4 نظر 5 نسبت	1.01

جدول د. ۴: د میرمنو د پوښتنلیلک د بشپړتیا میزان د اقتصادي ځانګړتیاوو په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

د کورنی د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو نفوس، د ۳۹-۱۵ کالنی مرکه شوي میرمني او د شرایطو درلودونکي مرکه شویو میرمنو سلنه
د اقتصادي ځانګړتیاوو په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		د ۴۹-۱۵ کالنی مرکه شوي میرمني		د کورنی د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو نفوس		د شرایطو درلودونکو مرکه شویو میرمنو سلنه (د بشپړتیا میزان)
		شمیر	سلنه	شمیر	سلنه	
زون	مرکزي	3,806	17.4	3,610	17	94.9
	مرکزي لوړي سیمي	736	3.4	688	3.2	93.5
	ختیځ	2,216	10.1	2,174	10.2	98.1
	شمال	2,965	13.5	2,928	13.8	98.9
	شمال ختیځ	3,866	17.6	3,817	18	98.8
	سهیل	2,757	12.6	2,724	12.8	99
	سهیل ختیځ	2,813	12.8	2,596	12.2	92.3
	لویدیځ	2,774	12.6	2,683	12.6	96.7
د استوګني ځای	ښاري	4,152	18.9	4,003	18.9	96.4
	کلیوالي	17,782	81.1	17,217	81.1	96.9
د کورنی سایز	3-1	8,045	36.7	815	3.8	98
	6-4	6,075	27.7	4,632	21.8	97.4
	+7	7,813	35.6	15,773	74.3	96.6
د کورنی د مشر د زده کړې درجه	نالوستی	14,530	66.2	14,079	66.4	96.9
	لمړنی	2,513	11.5	2,429	11.4	96.8
	ثانوي او ترهغې لوړې +	4,880	22.3	4,702	22.2	96.4
	نامعلوم	10	0	0.9	0	86.5
د شتمني شاخص کوانتیل	دیر بې وزلي	4,097	18.7	4,000	18.9	97.7
	دویم	4,277	19.5	4,139	19.5	96.8
	منځنی	4,327	19.7	4,213	19.9	97.5
	څلورم	4,479	20.4	4,302	20.3	96.1
	دیر شتمن	4,753	21.7	4,565	21.5	96.1
ټول		21,933	100	21,219	100	96.8

جدول د. ۵: د ۵ کالنۍ لاندې ماشومانو لپاره د پوښتنلیکونو د بشپړتیا میزان د کورنیو د اقتصادي او ټولنیزو ځانګړتیاوو په بیلوالي

د کورنۍ د ۵ کلنی لاندې ماشومانو نفوس، د ۵ کالنۍ لاندې ماشومانو بشپړ شوي پوښتنلیکونه او د ۵ کالنی لاندې ماشومانو سلنه چې مرکه ورسره بشپړه شوي د کورنۍ د اقتصادي او ټولنیزو ځانګړتیاو په بیلوالي افغانستان، ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		د کورنی د ۵ کالنۍ لاندې ماشومانو نفوس		د ۵ کالنۍ لاندې مرکه شوي ماشومان		د شرایطو درلودونکو د ۵ کالنۍ لاندې ماشومانوسلنه د بشپړشویو پوښتنلیکونوسره (د بشپړتیا میزان)
		شمیر	سلنه	شمیر	سلنه	
زون	مرکزي	2,314	15	2,227	14.9	96.4
	مرکزي لوړې سیمې	539	3.5	504	3.4	94.2
	ختیځ	1,732	11.2	1,709	11.4	99
	شمال	2,170	14	2,153	14.4	99.6
	شمال ختیځ	2,558	16.5	2,519	16.8	98.7
	سهیل	1,866	12.1	1,815	12.1	98.8
	سهیل ختیځ	2,404	15.5	2,202	14.7	92.3
	لویدیځ	1,891	12.2	1,830	12.2	96.8
د استوګنې ځای	ښاري	2,500	16.2	2,417	16.2	97.3
	کلیوالي	12,975	83.8	12,543	83.8	97.1
د کورنۍ سایز	3-1	510	3.3	310	2.1	98.7
	6-4	4,509	29.1	3,607	24.1	98.2
	7+	10,456	67.6	11,042	73.8	96.8
د کورنۍ د مشر د زده کړې درجه	نا لوستی	10,554	68.2	10,221	68.3	97.3
	لمړنۍ	1,841	11.9	1,788	12	97.3
	ثا نوي او ترهغې لوړې +	3,069	19.8	2,941	19.7	96.6
	نامعلوم	11	0.1	8	0.1	77.4
د شتمنې شاخص کوانټیل	ډیر بې وزلي	3,216	20.8	3,123	20.9	97.5
	د ویم	3,315	21.4	3,213	21.5	97.3
	منځنی	3,126	20.2	3,029	20.3	97.4
	څلورم	3,086	19.9	2,994	20	97.4
	ډیر شتمن	2,731	17.7	2,600	17.4	95.9
ټول		15,475	100	14,959	100	97.2

جدول د. ۶: د راپور ورکوني بشپړوالی

د هغو ليدنو سلنه چي د پوښتنو او غوره شوي شاخص لپاره معلومات موجود ندي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	سلنه د نیمګړو او نامعلومو معلوماتوسره*	د مرینو شمیر
عمر	0	101,671
د مرکي د پيل وخت	1.2	13,116
د مرکي د پای وخت	1.6	13,116

جدول د.۶: د راپور ورکوني بشپړوالی

د هغو ليدنو سلنه چي د پوښتنو او غوره شوي شاخص لپاره معلومات موجود ندي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	سلنه د نیمګړو/ نامعلومو معلوماتوسره	د پیښو شمیر
د میرمنو د زیږیدلو نیټه/ یوازي میاشت	56.5	21,290
د میرمنو د زیږیدلو نیټه/میاشت او کال دواره	13.5	21,290
د لمړني زیږون نیټه/ یوازي میاشت	27	13,640
د لمړني زیږون نیټه/ میاشت او کال دواره	9.2	13,640
د لمړني زیږون ځخه بشپړ شوي کالونه	0	1,292
د وروستي زیږون نیټه/ یوازي میاشت	6.1	13,640
د وروستي زیږون نیټه/ میاشت او کال دواره	0.1	13,640

د لمړني واده نیټه/ یوازې میاشت	41.9	15,105
د لمړني واده نیټه/ میاشت او کال دواړه	20.6	15,105
د لمړني واده پرمهال عمر: یوازې میاشت	0.5	15,105
د مرکې د پیل وخت	1.2	21,290
د مرکې د پای وخت	1.4	21,290

جدول د.۶: د راپور ورکوني بشپړوالی

د هغو لیدنو سلنه چې د پوښتنو او غوره شویو شاخصونو لپاره معلومات موجود ندي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

	سلنه د نیمګړو/ نامعلومو معلوماتو سره	د پېښنو شمیر
د زیږیدلو نیټه : یوازې میاشت	4.4	14,872
د زیږیدلو نیټه: میاشت او کال دواړه	0	14,872
د ونې او وزن اندازه ګیري: وزن	10.3	14,872
د ونې او وزن د حد اندازه ګیری: ونه	13.3	14,872
د ونې او وزن اندازه ګیري: وزن او ونه دواړه	9.8	14,872
د مرکې د پیل وخت	1.3	14,872
د مرکې د پای وخت	1.4	14,872

جدول د.۷: د معلوماتو بشپړوالي د وزن او ونې د شاخص لپاره

وزن- د ۵ کلنۍ لاندې ماشومانو ویش د معلوماتو د بشپړوالي په بیلوالي د وزن او ونې د شاخصونو لپاره، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		وزن او د زیږیدلو سمه نیټه	په تحلیل کې د نه شاملولو لپاره دلیلونه				ټول	د هغو ماشومانو سلنه چې د تحلیل څخه ایستل شوي دي	د ۵ کالنی عمرلاندې ماشومانو شمیر
			وزن اندازه شوی ندی	د زیږیدنې نابشپړه نیټه	وزن اندازه شوی ندی/د زیږیدنی نابشپړه نیټه	علامت ورکړل شوي حالتونه (د حدودو بهر)			
وزن پرعمر	6> میاشتی	72.6	24.8	0.7	0.5	1.4	100	27.4	1,270
	11-6 میاشتی	84.0	12.7	1.5	0.3	1.5	100	16.0	1,100
	23-12 میاشتی	88.9	7.5	1.9	0.6	1.1	100	11.1	2,535
	35-24 میاشتی	88.6	6	4.1	0.7	0.7	100	11.4	3,185
	47-36 میاشتی	87.3	7.4	4.2	0.8	0.3	100	12.7	3,379
	59-48 میاشتی	86.0	8.3	4.5	1.0	0.2	100	14.0	3,403
ټول		86.1	9.2	3.4	0.7	0.7	100	13.9	14,872

جدول د. ۷: د معلوماتو بشپړوالي د وزن او ونې د شاخص لپاره

ونه- د ۵ کلنۍ لاندې ماشومانو ویش د معلوماتو د بشپړوالی په بیلوالي د وزن او ونې د شاخصونو لپاره، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		ونه او د زیږیدلو سمه نیټه	په تحلیل کې د نه شاملولو لپاره دلیلونه				ټول	دهغوماشومانو سلنه چې د تحلیل څخه ایستل شوي دي	د ۵ کالنی عمرلاندې ماشومانو شمیر
			ونه اندازه شوي نده	د زیږیدنې نا بشپړه نیټه	ونه اندازه شوي ندی د زیږیدنې نابشپړه نیټه	علامت ورکړل شوي حالتونه (د حدودو بهر)			
ونه پرعمر	6> میاشتی	63.8	31.0	0.3	0.9	4.0	100	36.2	1,270
	11-6 میاشتی	80.1	14.5	0.5	1.4	3.5	100	19.9	1,100
	23-12 میاشتی	84.1	9.3	0.8	1.6	4.1	100	15.9	2,535
	35-24 میاشتی	86.1	6.5	1.9	2.8	2.6	100	13.9	3,185
	47-36 میاشتی	86.7	7.3	2.2	2.8	0.9	100	13.3	3,379
	59-48 میاشتی	85.6	8.8	3.0	2.5	0.1	100	14.4	3,403
ټول		83.4	10.4	1.8	2.3	2.1	100	16.6	14,872

		سم وزن او ونه	په تحلیل کې د نه شاملولو لپاره دلیلونه			
			وزن اندازه شوي ندی	ونه اندازه شوي نده	وزن او ونه اندازه شوي نده	علامت ورکړل شوي حالتونه (د حدودو بهر)
ونه پرعمر	6 >میاشتی	61.1	0.4	6.6	24.4	7.2
	11-6 میاشتی	80.1	0.6	2.5	12.1	4.3
	23-12 میاشتی	85.2	0.4	2.2	7.1	4.2
	35-24 میاشتی	86.0	0.4	0.9	5.6	5.3
	47-36 میاشتی	84.1	0.6	0.5	6.8	6.1
	59-48 میاشتی	81.4	0.6	1.1	7.7	6.5
ټول		81.8	0.5	1.7	8.7	5.7

جدول د. ۸: د ونې او وزن په اندازه کولو کې انباشتګي

د وزن او ونې د اندازه کولو ویش د هغوعددونو په بیلوالي چې د اعشارئې په خانه کې راپور ورکړل شوی،

افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		وزن		ونه	
		شمیر	سلنه	شمیر	سلنه
عددونه	0	3,292	24.6	6,863	50.9
	1	1,140	8.5	861	6.4
	2	1,607	12	1,244	9.2
	3	1,393	10.4	1,191	8.8
	4	988	7.4	588	4.4
	5	1,581	11.8	1,216	9
	6	916	6.8	455	3.4
	7	755	5.6	414	3.1
	8	775	5.8	335	2.5
	9	952	7.1	310	2.3
	5 یا 0	4,873	36.4	8,079	59.9
	ټول	13,399	100	13,477	100

جدول د. ۹: د لاس پریمینځلو لپاره د ځایونو لیدنې

د لاس پریمینځلو لپاره د ځایونو سلنه چې د سروې کوونکې په واسطه په ټولو مرکه شویو کورنیو کې لیدل شوي

		د لاس پریمینځلو ځای ولیدل شو	د لاس پریمینځلو ځای په کور کې موجود ندی	د لیدلو لپاره اجازه ورنکړل شوه	نور	ټول	د مرکه شویو کورنیو شمیر
زون	مرکزي	88.7	9.2	1.9	0.2	##	2,626
	مرکزي لوړې سیمې	13.8	84.5	0.9	0.8	##	1,164
	ختیځ	67	24.9	6.6	1.5	##	1,571
	شمال	49.9	44.4	4.9	0.3	##	1,922
	شمال ختیځ	40.1	55.9	3.8	0.2	##	1,811
	سهیل	75.3	15.7	7.6	1.2	##	1,309
	سهیل ختیځ	61.7	10.2	8.4	19.5	##	1,280
	لویدیځ	57.9	41.4	0.8	0	##	1,433
د استوګنې ځای	ښاري	82.5	13.9	2.9	0.7	##	3,545
	کلیوالي	51.3	40.9	4.6	3	##	9,571
د شتمنی شاخص کوانټیل	ډیر بې وزلي	39.1	53.7	5	2.2	##	2,423
	دویم	43.2	49.2	4	3.2	##	2,525
	منځنی	55.8	35.2	5.1	3.8	##	2,427
	څلورم	67.6	26.1	4	2.3	##	2,398
	ډیر شتمن	84.4	11.6	3.1	0.9	##	3,343

13,116	##	2.4	4.1	33.6	59.7	**تول**

جدول د. ۱۰: د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د زیږیدلو د تصدیق د کارت لیدل

د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو د سلنې ویش د زیږیدلو د تصدیق د کارت په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		ماشوم د زیږیدلو د تصدیق کارت نلري	ماشوم د زیږیولو د تصدیق کارت لري		راپورندی ورکړل شوی	ټول	د زیږیدلو د تصدیق کارتونو سلنه چې د سروې کوونکی په واسطه لیدل شوي ۱۰۰* (۱+۲)/(۱)	د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومانو شمیر
			د مرکه کوونکی په واسطه لیدل شوي (۱)	د مرکه کوونکي په واسطه لیدل شوي ندي (۲)				
	مرکزي	45.2	22.2	31.8	0.8	100	41.1	2,703
زون	مرکزي لوړې سیمې	68.1	9.8	21.5	0.5	100	31.4	1,321
	ختیځ	44.8	10.5	43.4	1.3	100	19.4	1,814
	شمال	66.9	12.5	16.6	4	100	42.8	2,104
	شمال ختیځ	60.4	13.8	24.8	0.9	100	35.7	2,134
	سهیل	63.3	2.3	33.5	0.9	100	6.4	1,450
	سهیل ختیځ	74.4	2.5	16	7.2	100	13.5	2,131
	لویدیځ	67.2	9	17.3	6.5	100	34.2	1,215
ساحه	ښاري	45.2	19	34.5	1.3	100	35.5	3,529
	کلیوالي	64.9	8.8	23.2	3.1	100	27.6	11,343
د ماشوم عمر	0	59.1	17.7	21	2.2	100	45.7	2,350
	1	57.1	14.7	26.1	2.1	100	36	2,545
	2	59.9	10.9	26	3.2	100	29.5	3,185
	3	60.9	8.5	27.7	2.8	100	23.5	3,382
	4	62.8	7.2	27.1	2.9	100	21	3,410
	راپورندی ورکړل شوی							0
ټول		60.2	11.2	25.9	2.7	100	30.3	14,872

عنوان درج شود

		میرمن روغتیائي کارت نلري	میرمن روغتیائي کارت لري		راپورندی ورکړل شوی/نامعلوم	ټول	د زیږیدلو د تصدیق کارتونو سلنه چې د سروې کوونکی په واسطه لیدل شوي ۱۰۰*(۱+۲)/(۱)	د هغو میرمنو شمیر چې په تیرو دوو کلونو کې ئې یو ژوندی زیږون درلودلی
			د مرکه کوونکی په واسطه لیدل شوي (۱)	د مرکه کوونکي په واسطه لیدل شوي ندي (۲)				
زون	مرکزي	38	28.2	32.9	1	100	46.2	980
	مرکزي لوړې سیمې	30.3	29.7	38.4	1.6	100	43.7	498
	ختیځ	52.7	13.1	23.4	10.8	100	35.9	535
	شمال	51.8	20.2	25.4	2.6	100	44.3	736
	شمال ختیځ	39.9	29.1	29.5	1.4	100	49.7	766
	سهیل	72.4	3.7	21.1	2.7	100	15.1	294
	سهیل ختیځ	51.9	18.8	25.5	3.8	100	42.5	711
	لویدیځ	60.9	15.8	18.6	4.8	100	46.1	442
د استوګنې ځای	ښاري	41.6	24.4	32.5	1.6	100	42.9	1,275
	کلیوالي	49.2	20.9	26.1	3.9	100	44.5	3,687
	ډیر بې وزلي	58.3	15.7	22.5	3.6	100	41.1	868
د شتمنی شاخص کوانټیل	دویم	51.2	21.3	23.7	3.9	100	47.3	987
	منځنی	47.4	20.9	27.2	4.5	100	43.5	956
	څلورم	43.1	23.7	29.5	3.7	100	44.5	989
	ډیر شتمن	39	25.9	34	1.1	100	43.2	1,162
ټول		47.2	21.8	27.7	3.3	100	44	4,962

جدول د. ۱۳: د کورنۍ د میندو سلنه او هغه کس چې د ۵ کلنۍ لاندې ماشومانو د پوښتنلیک لپاره ورسره مرکه شوي

د ۵ کلنۍ عمر لاندې ماشومانو سلنه د دې په بیلوالي چې آیا مور او هغه کس چې د ۵ کلنۍ عمر لاندې ماشومانو د پوښتنلیک لپاره ورسره مرکه شوي په همدې کورنۍ کې ژوند کوي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		مور په کورنۍ کې ده	مور په کورنۍ کې نشته			تول	د ۴ کلنۍ عمر لاندې ماشومانو شمیر
		د مور سره مرکه وشوه	د پلار سره مرکه وشوه	د کومې بلې بالغې میرمنې سره مرکه وشوه	د نورو کسانو سره مرکه وشوه		
عمر	0	99.6	0	0.4	0	100	2,341
	1	99.4	0	0.6	0	100	2,620
	2	99.2	0	0.8	0	100	3,356
	3	99.1	0.1	0.8	0	100	3,571
	4	99.1	0	0.9	0	100	3,588
	تول	99.3	0	0.7	0	100	15,475

جدول د. ۱۴: د ۱۴-۲ کالنی ماشومانو غوره کول د ماشومانو د تادیب د پوښتنلیک لپاره

د کورنیو سلنه د اقلاً د ۱۴-۲کالنی دوه ماشومانو سره چې د یوه ماشوم غوره کول د ماشومانو د تادیب د پوښتنلیک لپاره په سمه توګه صورت مونډلی

		د هغو کورنیو سلنه چې په کې غوره کیدنې په سمه توګه صورت مونډلی	د کورنیو شمیر د ۲ یا زیاتو د ۱۴-۲کالنې ماشومانو سره
زون	مرکزي	44.2	2,040
	مرکزي لوړې سیمې	46.6	1,001
	ختیځ	47.7	1,326
	شمال	51	1,546
	شمال ختیځ	49.4	1,446
	سهیل	44.5	1,159
	سهیل ختیځ	48.9	1,153
	لویدیځ	55.8	1,054
د استوګنې ځای	ښاري	48.2	2,773
	کلیوالي	48.2	7,952
د کورنیو شمیر د ۱۴-۲کالنې ماشومانو د شمیرپه بیلوالي	2	66.7	1,903
	3	58.6	2,229
	4	52.4	2,257
	5+	32.6	4,336
تول		48.2	10,725

جدول د.۱۵: په ښوونځي کی حضور د منفردو عمرونو په بیلوالي

د ۲۴-۵ کالنی نفوس ویش د زده کړې د درجې او د زده کړې د درجې او تولګي په بیلوالي چې په روان تعلیمی کال (د ډیر نیردې کال سره) کی حضور لري، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		ښوونځي ته نه درومي	ترښوونځي وراندي	لمرنی								ثانوی								عالی	نامعلوم	ټول	د کورنی د غړیو شمیر
					1	2	3	4	5	6	پاتي شوي	7	8	9	10	11	12	نامعلوم	راپورندی ورکړشوی				
عمر د تعلیمي کال په پیل کي	5	88.9	0.5	0.1	5	4.9	0.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	3,840
	6	68.2	0.1	0	11.7	14.7	4.5	0.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	3,572
	7	53.4	0.2	0	8.7	20.4	12.6	4.2	0.4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	3,737
	8	47.8	0	0.1	3.4	16.9	17.4	10.3	3.1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.1	100	2,690
	9	41.3	0.1	0	1.8	9	17.3	15.7	9.4	4.3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0.1	100	3,516
	10	41.6	0	0	0.7	4.9	12.2	15.6	14	8.4	0	2.6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	100	2,102
	11	37.7	0	0	0.8	2.7	6.8	12.4	15.1	14	0	6.9	2.5	0.9	0	0	0	0	0	0	0.1	100	3,187
	12	44.6	0	0	0.3	1.3	3.6	7.5	10.4	12.3	0	9.5	7.5	2.4	0.6	0	0	0	0	0	0	100	2,665
	13	49	0	0	0.1	0.6	1.5	3	6.4	9.9	0	10.8	10.7	5	2.1	0.7	0	0	0	0	0.2	100	2,790
	14	51.4	0	0	0.1	0.1	1.1	1.7	3.7	7.6	0	8.1	12	8.5	3.6	1.6	0.3	0	0	0	0.1	100	2,582
	15	56.9	0	0	0	0.2	0.2	0.9	1.5	3.3	0	6.3	9.4	9.7	6.3	3.8	1.3	0	0	0.2	0	100	2,802
	16	61.5	0	0	0	0	0.2	0.7	1	1.7	0	2.9	6	7.2	8.6	6.6	2.8	0	0	0.8	0	100	1,955
	17	66	0	0	0	0.1	0.1	0.3	0.7	0.9	0	2.5	3.6	6.2	7.1	6	5.1	0	0	1.2	0.1	100	3,390
	18	72	0	0	0.1	0.1	0.1	0.1	0.7	1	0	0.9	2.1	3.4	5.5	4.9	6.5	0	0	2.7	0	100	1,814
	19	82.6	0	0	0	0	0.2	0	0.1	0.5	0	0.6	1.5	2	2.3	3.8	3.9	0	0	2.5	0	100	3,300
	20	84.9	0	0	0	0	0	0	0.2	0.3	0	0.7	0.5	1.2	1.5	3	3.4	0	0	4.3	0	100	1,528
	21	84.9	0	0	0	0.1	0.1	0	0.1	0.2	0	0.4	0.3	1	1.3	3.3	4	0	0	4.2	0	100	1,880
	22	90.9	0	0	0	0	0	0	0.1	0.5	0	0.3	0.3	0.5	1	0.9	2	0	0	3.4	0	100	1,318
	23	90.7	0	0	0	0	0.1	0.2	0.2	0.1	0	0.1	0.4	0.4	0.4	1.2	1.9	0	0	4.2	0	100	1,034
	24	99.7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0.1	0	0	0.1	0	0	0.1	0	100	2889

جدول د.۱۶ : د زیږون پر مهال د جنس نسبت د ژوندیو زیږیدلو او فعلاً د ژوندیو ماشومانو ترمنځ

د جنس نسبت (د نارینه و شمیرد ۱۰۰ تنو ښځینه و په مقابل کې) د ژوندي زیږیدلو ماشومانو ترمنځ (د زیږون پرمهال)، ژوندي او مړه شوي ماشومان د میرمنې د عمر په بیلوالي، افغانستان ۱۳۹۰-۱۳۸۹

		ژوندي زیږیدلي ماشومان			فعلاً ژوندي ماشومان			مړه شوي ماشومان			
		د ژوندیو زیږیدلو زامنو شمیر	د ژوندیو زیږیدلو لونو شمیر	د جنس نسبت	د فعلاً ژوندیو زامنو شمیر	د فعلاً ژوندیو لونو شمیر	د جنس نسبت	د مړه شویو زامنو شمیر	د مړي شویو لونو شمیر	د جنس نسبت	د میرمنو شمیر
عمر	15-19	377	311	1.21	344	289	1.19	33	22	1.5	5,579
	20-24	2,609	2,266	1.15	2,388	2,083	1.15	221	183	1.21	4,139
	25-29	5,641	5,026	1.12	5,136	4,616	1.11	505	410	1.23	3,546
	30-34	6,066	5,419	1.12	5,405	4,906	1.1	661	513	1.29	2,434
	35-39	7,787	6,959	1.12	6,891	6,182	1.11	896	777	1.15	2,420
	40-44	6,351	5,630	1.13	5,447	4,896	1.11	904	734	1.23	1,759
	45-49	5,568	4,650	1.2	4,733	3,986	1.19	835	664	1.26	1,413
	ټول	34,399	30,261	1.15	30,344	####	1.14	##	3303	1.27	21,290

د څو شاخصيزه سروې شاخص	پوښتنليک_[1]	صورت	مخرج	د زريزې پرمختيائي موخې MDG[2]*
۱مړینه				
د ۵ کلنی عمر کم ماشومانو د مړيني کچه	CM	د بشپړې ۵ کلنی عمر دمخه د مړيني احتمال		MDG 4.1
د یوه کلنی عمر ماشومانو د مړيني کچه	CM	د بشپړ یوه کلنی عمر دمخه د مړيني احتمال		MDG 4.2
۲ تغذيه				
د وزن کميدنې خوريدنه		د هغو ماشومانو شمیر چې : د نړيوال روغتيائي سازمان د عمر لپاره د وزن د معيار له ميديان څخه د ۵ کلنی عمرلاندې ماشومان د نړيوال روغتيائي سازمان د معيارى عمر له ميديان څخه	د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو تول شمير	MDG 1.8
د مزمني سو تغذئي خوريدنه		د هغو ماشومانو شمير چې: الف) د معياري انحراف د منفي دوو څخه په ټيټه کچه کې قرار لري (منځنى او شديد) ب) د معياري انحراف د منفي درې څخه په ټيټه کچه کې قرار لري(شديد) د ماشومانو شمير د نړيوال روغتيائي سازمان د وزن د ونې لپاره د معيار له ميديان څخه	د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو تول شمير	
د حادي تغذئي خوريدنه		د هغو ماشومانو شمير چې: الف) د معياري انحراف د منفي دوه څخه په ټيټه کچه کې قرار لري (منځنى او شديد) ب) د معياري انحراف د منفي درې څخه په ټيټه کچه کې قرار لري(شديد) from the median weight for height of the WHO	د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو تول شمير	

	standard		
هغه ماشومان چې کله ئي د مور له شيدو تغذيه کړي	د هغو ميرمنو شمير چې په تيرو ۲ کلونو کې ئې يو ژوندی زيږون درلوده او ماشوم هر وخت د مور له شيدو تغذيه کړي ده	د هغو ميرمنو ټول شمير چې ترسروې دوه کاله وړاندې ئې ژوندی زيږون درلوده	
د مور له شيدو د تغذئي ژر پيل	د هغو ميرمنو شمير چې د سروې دوه کاله وړاندې ئې يو ژوندی زيږون درلوده او نوی زيږيدلی ماشوم ئې د مور له شيدو يوه ګړی دمخه تغذيه کړي دی.	د هغو ميرمنو ټول شمير چې ترسروې دوه کاله وړاندې ئې ژوندی زيږون درلوده	
د مور له شيدو انحصاري تغذيه د ۶ مياشتني عمر لاندي	(۳) د ۶ مياشتني عمر لاندې ماشومان چې په منحصره ډول ئې د مور له شيدو تغذيه کړي دی	ټول د ۶ مياشتني عمر لاندې ماشومان	
د ۱۵-۱۲ مياشتني ماشومانو شمير چې فعلاً د مور له شيدو ځني تغذيه کوي	د ۱۵-۱۲ مياشتني ماشومانو شمير چې فعلاً د مور له شيدو ځني تغذيه کوي	د ۱۵-۱۲ مياشتني ماشومانو شمير چې فعلاً د مور له شيدو ځني تغذيه کوي	
ټول د ۲۳-۲۰ مياشتني ماشومان	د ۲۳-۲۰ ماشتني ماشومانو شمير چې فعلاً د مور له شيدو ځني تغذيه کوي	تر ۲ کالنی پوري د مور له شيدو دوامداره تغذيه	
ټول د ۶ مياشتو لاندې ماشومان	د ۶مياشتني عمر لاندې ماشومانو شمير چې د مور شيدې ئې د تغذئي د مسلطي سرچيني په توګه (۴) په تيره ورځ کې استفاده کړي	ټول د ۶ مياشتني عمر لاندې ماشومان	
د مور له شيدو د تغذئي موده	د مور له شيدو ځني د تغذئي د هر ډول موده، مسلطه او انحصاري تغذيه د ۳۵-۰ مياشتني ماشومانو په منځ کې	ټول د ۲۳-۰مياشتني ماشومان	
د بوتل له لارې تغذيه	د ۲۳-۰ مياشتني ماشومانو شمير چې په تيره ورځ کې د بوتل له لارې تغذيه شوي دي	ټول د ۲۳-۰ مياشتني ماشومان	
د سختي، نيمه سختي او نرمی غذا وړاندې کول	د ۸-۶ مياشتني ماشومانو شمير چې ؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟؟	د ۸-۶ مياشتني ماشومانو مجموع	
د غذا ورکولو لږترلږه دفعات	د ۲۳-۶ مياشتني ماشومانو شمير چې سخته، نيمه سخته يا نرمه غذا ئې (پرشيدو سربيره دهغو ماشومانو لپاره چې د مور له شيدو تغذيه نه کوي) دغذا ورکولو د لږترلږه دفعاتو يا ډير(۵) د مور د شيدو د تغذئي د حالت سره سم د تيرې ورځې په اوږدو کې ترلاسه کړي.	د ۲۳-۶ مياشتني ماشومانو مجموع	
د عمر مناسب د مور له شيدو ځني تغذيه	د ۲۳-۰ مياشتني ماشومانو شمير چې په مناسب ډول(۶) د سروې مخکې ورځ کې تغذيه شويدي	د ۲۳-۰ مياشتني ماشومانو مجموع	
د شيدو ورکولو ډيروالی دهغو ماشومانو لپاره چې د مور له شيدو ځني تغذيه نکوي	د ۲۳-۰ مياشتني ماشومانو شمير چې د مور له شيدو ځني تغذيه نه کوي، تيره ورځ ئې لږترلږه ۲ ځلې شيدې ترلاسه کړي	د ۲۳-۰ مياشتني ماشومانو مجموع چې د مور له شيدو ځني تغذيه نه کوي	

د آيوډين لرونكي مالگي مصرف		د هغو كورنيو شمير چي په هر ميليون كي د ۱۵ په جز سره په شيدو كي د آيوډين لرونكي مالگي مصرفوي	د هغو كورنيو ټول شمير چي په كي مالگه ازمايښت شويده يا بي مالگي	
د ويټامين A تطبيق (د ۵ كلنى لاندې ماشومان)		د ۵۹-۶ مياشتني ماشومانو شمير چي د سروى ۶ مياشتي وړاندې ئي د ويټآمين (A) يو لوړ دوز اخيستى دى	د ۵۹-۶ مياشتني ماشومانو مجموع	
د ماشومانو د ويني كموالى		د ۵ كالنى عمر لاندې ماشومانو شمير چي وينه ئي ازمايښت شوي او د هيموگلوبين تمركز په يوه ديسي ليتر كي له ۱۱ گرامو كم وه	د ۵ كلنى عمرلاندې ماشومانو شمير چي وينه ئي ازمايښت شويده	
د ميرمنو د ويني كموالى		د غيراميندوارو د ۱۹-۱۵كالنى ميرمنو شمير چي وينه ئي ازمايښت شوي او د هموگلوبين تمركز په هر ديسي ليتر كي د ۱۲ گرامو څخه كم وه	د ۴۹-۱۵ كالنۍ غيراميندوارو ميرمنو شمير چي وينه ئي ازمايښت شويده	
۳ د ماشوم روغتيا				
د سيشنرى رنځ د واكسينو پوښښ	IM	د ۲۳-۱۲ مياشتني ماشومانو شمير چي د بى سى جى واكسين ئي د زيږون تر لمړي كاليزى دمخه اخيستي دي (۷)	د ۲۳-۱۲ مياشتني ماشومانو مجموع	
د پوليو د واكسين پوښښ	IM	د ۲۳-۱۲ مياشتني ماشومانو شمير چي د پوليو ۳واكسين ئي د زيږون تر لمړي كاليزى دمخه اخيستي دي	د ۲۳-۱۲ مياشتني ماشومانو مجموع	
د د يفتري، شني ټوخلي او تيتانوس DPT د واكسين پوښښ	IM	د ۲۳-۱۲ مياشتني ماشومانو شمير چي د ډي پي تي واكسين ئي د زيږون تر لمړي كاليزى دمخه اخيستي دي	د ۲۳-۱۲ مياشتني ماشومانو مجموع	
د شري د واكسين پوښښ	IM	د ۲۳-۱۲ مياشتني ماشومانو شمير چي د شري واكسين ئي د زيږون تر لمړي كاليزى دمخه اخيستي دي	د ۲۳-۱۲ مياشتني ماشومانو مجموع	MDG 4.3
د زيږون وروسته د تيتانوس په مقابل كي ساتنه	MN	د ۴۹-۱۵ كالنۍ ميرمنو شمير تر سروې دمخه په دوو كلونو كي د يوه ژوندى زيږون سره چي لړترلړه د تيتانوس د واكسين دوه دوزه ئي په مناسبه فاصله كي (۸) تر زيږون وړاندې اخيستي دي.	د ۴۹-۱۵ كالنۍ ميرمنو مجموع چي تر سروې دوه كاله وړاندې ئي يو ژوندى زيږون درلوده.	

د بدن د اوبو د کمیدني درملنه د خولي له لاري د تغذئي په دوام سره	CA	د ۵ کلنی عمر لاندي ماشومانو شمیر چي دوه اونی دمخه ئي نس ناستی درلود او مالګین مایع یا کورنی سپاربنت شوي مایعات یائي زیاته اندازه مایعات اخیستي او په نس ناستي د اخته کیدو په جریان کي ئي غذا خوړلو ته ادامه ور کړي ده	د ۵ کلنی عمرلاندي چي ترسروي دوه اونی دمخه وربانديې د سینه بغل ګمان کیده	
د شکمن سینه بغل د څارني لپاره لټون	CA	د ۵ کلنی عمر لاندي ماشومانو شمیر چي دوه اونی دمخه ئي نس ناستی درلود او مالګین مایع یا کورنی سپاربنت شوي مایعات یا ئي زیاته اندازه مایعات اخیستي او په نس ناستي د اخته کیدو په جریان کي ئي غذا خوړلو ته ادامه ورکړي ده	د ۵ کلنی عمرلاندي چي ترسروي دوه اونی دمخه ور بانديې د سینه بغل ګمان کیده	
د میکروب ضد درمل سره د سینه بغل درملنه	CA	د ۵ کلنی عمرلاندي ماشومانو شمیر چي دوه اونی دمخه ئي نس ناستی درلود اومالګین مایع یا کورنی سپاربنت شوي مایعات یائي زیاته اندازه مایعات اخیستي او په نس ناستي د اخته کیدو په جریان کي ئي غذا خوړلو ته ادامه ورکړي ده	د ۵ کلنی عمرلاندي چي ترسروي دوه اونی دمخه ور بانديې د سینه بغل ګمان کیده	
د سون توکي	HC	د کورنی د غړیو شمیر په هغو کورنیو کي چي د سختو توکو څخه د انرژی لپاره د لمړی سرچني په توګه د اخلي پخلي لپاره استفاده کوي	د کورنی ټول غړي	
۴ اوبه او روغتیا ساتنه(حفظ الصحه)				
د څښاک د اوبو د رغول شوي سرچیني استفاده	WS	د کورنیو د هغو غړو شمیر چي د څښاک اوبو د رغول شوي سرچیني څخه ګټه اخلي	د کورنی ټول غړي	MDG 7.8
د اوبو پاکول	WS	د کورنیو د هغو غړو شمیر چي د څښاک اوبو د رغول شوي سرچیني څخه ګټه اخلي	د کورنی ټول غړي چي د څښاک له رغول شوي اوبو څخه استفاده کوي	
د روغتیا ساتني له رغول شوي آسانتیا څخه استفاده	WS	د هغو کورنیو د غړو شمیر چي د روغتیا ساتني له رغول شوي آسانتیا څخه استفاده کوي چي د نورو سره شریکه ندي	د کورنی ټول غړي	MDG 7.9
د ماشوم غایطه مواد په مصئون ډول دفع کول	CA	د ۲-۰ کالنی ماشومانو شمیر چي وروستی غایطه مواد ئی په مصئون ډول دفع شوي دي	د ۲-۰ کالنی ماشومانو مجموع	
د لاس پریمینځلو لپاره ځای	HW	د هغو کورنیو شمیر چي د لاس پریمینځلو لپاره یو ځانګړی ځای لري او صابون په هغه ځای کي شتون لري	د کورنی د غړیو مجموع	
د صابون شتوالی	HW	د کورنیو شمیر چي په کور کي ئي صابون وه	د کورنی د غړیو مجموع	
۵ د امیندواری روغتیا				
ژر وختي زیږون	CM	د ۲۴-۲۰ کالنی میرمنو شمیر چي لرترلږه د ۱۸ کالنی دمخه ئي یو زیږون درلوده	د ۲۴-۲۰ کالنی میرمنو مجموع	
د روغتیا ساتني د رغول شوي اسانتیا څخه استفاده	CP	د ۲۴-۱۵ کالنی متاهلو میرمنو شمیر چي پخپله (یاشریک ئی) د امیندواری ضد د یوی (عصري یا دودیزی) وسیلي څخه استفاده کوي	د ۴۹-۱۵ متاهلو میرمنو مجموع چي فعلاً متاهلی دي یا په اتحاد کي قرارلري	MDG 5.3

تر زیږون دمخه د څارني پوښښ	MN	د ۴۹-۱۵ کالنی متاهلو میرمنو شمیر چي پخپله(یاشریک ئي) د امیند واری ضد د یوې (عصري یا دودیزې) وسیلي څخه استفاده کوي الف) لږترلږه یو ځل ئي ماهر روغتیائي پرسونل ته مراجعه کړې دی ب) لږترلږه څلور ځلي ئي ماهر روغتیائي پرسونل ته مراجعه کړې دی	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو مجموع ترسروې دمخه په دوو کلونو کي د یوه ژوندي زیږون سره	MDG 5.5
تر زیږون دمخه د څارني محتویات	MN	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو شمیر د سروې دمخه په دوو کلونو کي د یوه ژوندی زیږون سره چي د ویني فشار ئي اندازه شوی او د میتیازو او ویني نمونه ئي د مخکیني امیندواری په جریان کي اخیستل شوی	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو مجموع ترسروې دمخه په دوو کلونو کي د یوه ژوندي زیږون سره	
د زیږون پرمهال د ماهرو کسانو حضور	MN	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو شمیر د سروې دمخه دوه کلونو کي د یوه ژوندي زیږون سره چي د زیږون پرمهال ئي ماهر روغتیائي پرسونل حضور درلود	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنومجموع ترسروې دمخه په دوو کلونو کي د یوه ژوندي زیږون سره	MDG 5.2
موسساتي زیږونونه	MN	د ۴۹-۱۵ کالنی میومنو شمیر د سروې دمخه دوه کلونو کي د یوه ژوندي زیږون سره چي په روغتیائي آسانتیا کي ئي زیږون کړې	د ۴۹۴-۱۵15-9 کالنی میرمنو مجموع ترسروې دمخه په دوو کلونو کي د یوه ژوندي زیږون سره	
د جراحی ځانګه	RH	د ۴۹-۱۵ کالنی میومنو شمیر د سروې دمخه دوه کلونو کي د یوه ژوندي زیږون سره او زیږیدنه د جراحی د عمل په واسطه صورت موندلی	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو مجموع تر سروې دمخه په دوو کلونو کي د یوه ژوندي زیږون سره	
۶ د ماشوم پرمختیا				
د زده کړې لپاره ملاتړ	CE	د ۵۹-۳۶ میاشتني ماشومانو شمیر چي بالغ کسان ورسره په څلورو او یا ترهغې زیاتو فعالیتونو کي چي ښوونځي ته د تلو لپاره تیاری او زده کړې ته لوړتیا وربخښي، په تیرو دریو ورځو کي مشغولیت درلود	د ۵۹-۳۶ میاشتني ماشومانو مجموع	
د پلار لخوا ملاتړ د زده کړې په خاطر	CE	د ۵۹-۳۶ میاشتني ماشومانو شمیر چي پلار ئي په تیرو دریو ورځو کي په یوه یا ترهغې زیات فعالیت کي چي ښوونځي ته د تلو د تیاري او زده کړې ته لوړتیا ور وبخښي مشغولیت درلود.	د ۵۹-۳۶ میاشتني ماشومانو مجموع	
د ښوونځي دمخه تعلیماتو کي حضور	CE	د ۵۹-۳۶ میاشتني ماشومانو شمیر چي د ماشومتوب د وخت یو پروګرام تعقیبوي	د ۵۹-۳۶ میاشتني ماشومانو مجموع	
۷ سواد او ښوونه او روزنه				
د ځوانو ښځو ترمنځ د سواد کچه	WB	۴۹-۱۵ کالنی میرمنو شمیر چي پدې قادري دي چي د ورځني ژوندانه په اړه یوه لنډه ساده جمله ولولي یا داچي ثانوي او ترهغې لوړې زده کړې ئي تعقیب کړې دي	د ۲۴-۲۰ کالنی میرمنو مجموع	MDG 2.3
د ښوونځي لپاره تیاری	ED	د لمړني ښوونځي د لمړی ټولګي د ماشومانو شمیر چي یو کال وړاندې د ښوونځي دمخه تعلیماتو کي ئي حضور درلود	د لمړني ښوونځي د لمړی ټولګي د ماشومانو مجموع	

د لمړنيو تعليماتو د جذب خالص ميزان	ED	د ښوونځي د عموميت عمر د ماشومانو شمير چې د ښوونځي لمړنی ټولګي ته شامليږي	د ښوونځي د عموميت د عمر ماشومانو مجموع	
په لمړني ښوونځي کې د حضورخالص نسبت (تعديل شوی)	ED	د ثانوي ښوونځي د عمر د ماشومانو شمير چې فعلاً په لمړني يا ثانوي ښوونځي کې حضور لري	د ثانوي ښوونځي د عمر د ماشومانو مجموع	MDG 2.1
په ثانوي ښوونځي کې د حضور خالص نسبت	ED	د ثانوي ښوونځي د عمر ماشومانو شمير چې فعلاً په ثانوي ښوونځي کې او يا ترهغې لوړه کې حضور لري	د ثانوي ښوونځي د عمر د ماشومانو مجموع	
هغه ماشومان چې د لمړني ښوونځي وروستي ټولګي ته رسيږي	ED	د هغو ماشومانونسبت چې د لمړني ښوونځي په لمړي ټولګي کې شامليږي او بالاخره وروستي ټولګي ته رسيږي		MDG 2.2
د لمړنی دورې د بشپړتيا ميزان	ED	د هغو ماشومانو شمير(هرعمر) چې د لمړنی ښوونځي په وروستي ټولګي کې حضور لري (د تکرار کوونکو په ګډون)	د لمړنی دورې د بشپړتيا د عمر د ماشومانو مجموع (د لمړنی دورې د وروستي ټولګي سره مناسب عمر)	
ثانوي ښوونځي ته د ليږد ميزان	ED	د هغو ماشومانو شمير چې په تير تعليمي کال کې د لمړني ښوونځي په وروستي ټولګي کې ئې حضور درلود، په روان کال کې په ثانوي ښوونځي کې حضورلري	د هغو ماشومانو شمير چې د ثانوي ښوونځي په لمړی ټولګي کې حضور لري	
د جنسيت د تساوي شاخص (لمړني ښوونځی)	ED	د نجونو لپاره په لمړني ښوونځي کې د حضور خالص نسبت (تعديل شوی)	د نجونو لپاره په لمړني ښوونځي کې د حضور خالص نسبت (تعديل شوی)	MDG 3.1
د جنسيت د تساوي شاخص (ثانوي ښوونځی)	ED	د نجونو لپاره په لمړني ښوونځي کې د حضور خالص نسبت	د هلکانو لپاره په لمړني ښوونځي کې د حضور خالص نسبت	MDG 3.1
۸ د ماشوم ملاتړ				
د زيږون ثبت	BR	د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو شمير چې زيږيدنه ئې ثبت شويده	د ۵ کلنی عمر لاندې ماشومانو مجموع	
د ماشومانو کار	CL	د ۱۴-۵کالني ماشومانو شمير چې د ماشومانو په کار کې مشغول او فعلاً په ښوونځي کې حضور لري	د ۱۴-۵کالنی ماشومانو مجموع	
د کارګر ماشومانو تر منځ په ښوونځي کې حضور	ED - CL	د ۱۴-۵کالني ماشومانو شمير چې د ماشومانو په کار کې مشغول او فعلاً په ښوونځي کې حضور لري	د ۱۴-۵کالنی ماشومانو مجموع چې د ماشومانو په کار کې مشغوليت لري	
د کارګرانو ترمنځ د ماشومانو کار	ED - CL	د ۱۴-۵کالني ماشومانو شمير چې د ماشومانو په کار کې مشغول او فعلاً په ښوونځي کې حضور لري	د ۱۴-۵کالنی ماشومانومجموع چې په ښوونځي کې حضور لري	
قهرجن تاديب	CD	د ۱۴-۲کالنی ماشومانو شمير چې د رواني خصومت احساس يا فزيکي جزا ئې د تيرې مياشتې په جريان کې تجربه کړي	د ۱۴-۲ کالنی ماشومانو مجموع	
تر۱۵ کالنی دمخه واده کول	MA	د ۴۹-۲۰کالنی ميرمنو شمير چې د لمړی ځل لپاره ئې د واده عمر ته نيرږدي، واده کړی دی	د ۲۴-۱۵ کالنی ميرمنو مجموع	
تر۱۸ کالنی دمخه واده کول	MA	د ۴۹-۲۰کالنی ميرمنو شمير چې د لمړی ځل لپاره ئې د واده عمرته نيرږدي، واده کړی دی	د ۲۰-۱۹ کالنی ميرمنو مجموع	

د ۱۹-۱۵کالني ځواني میرمني چي فعلاً متاهلي دي	MA	د ۱۹-۱۵کالنی میرمنو شمیر چي فعلاً متاهلي دي	د ۲۰-۱۹ کالنی میرمنو مجموع	
څو ځلي واده	MA	د 15-19 کالنی میرمنو شمیر چي د څوځلي وادونو په اتحاد کي دي	د 15-19 کالنی میرمنو مجموع	
د میره او ښځي ترمنځ د عمر توپیر	MA	د فعلاً متاهلو میرمنو شمیر چي ټولی ئي ۱۵ کاله کشري/مشري دي الف) د ۱۹-۱۵ کالنی ښځولپاره ب) د ۲۴-۲۰ کالنی میرمنو لپاره	د فعلاً متاهلو میرمنو مجموع الف) ۱۹-۱۵ کالنی ب) ۲۴-۲۰ کالنی	
د کورنی تاو تریخوالي سره د چلند ډول	DV	د هغو میرمنو شمیر چي ویلي دي چي میره/ د میرمنې په وهلو ټکولو/شریک ئي د لاندې مواردو څخه په یوه کي په حقه دی: [1]) که چیرې له کوره بې اجازې ووځي۲) که چیرې د ماشومانو په وړاندې بې غوري وکړي۳) ورسره ژبه ووهي ۴) د جنسي نیږدوالي څني ډډه وکړي۵) ډوډی وسوځوي	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو مجموع	
د ماشومانو د ژوندانه ترتیبات	HL	د ۱۷-۰کالنی ماشومانو شمیر چي د خپلو سکه والدینو(بیولوژیکي) سره ژوند نه کوي	د ۱۷-۰کالنی ماشومانو مجموع	
د ماشومانو خوریدنه لږترلږه د والدینو له یوه سره	HL	د ۱۷-۰کالنی ماشومانو شمیر چي لږترلږه د والدینو یو ئي مړ شوی	د ۱۷-۰کالنی ماشومانو مجموع	
د ماشومانو خوریدنه لږترلږه د والدینو له یوه سره	HL - ED	د ۱۴-۱۰کالنی ماشومان شمیرچي خپل والدین (دواړه) ئي له لاسه ورکړي او په ښوونځي کي حضور لري	د ۱۴-۱۰کالنی ماشومانو مجموع چي خپل والدین ئي له لاسه ورکړي دي	MDG 6.4
په ښوونځي کي دغیر یتیمو ماشومانو حضور	HL - ED	د ۱۴-۱۰کالنی ماشومانو شمیر چي مور اوپلارئي ژوندي دي. دوی لږترلږه د والدینو له یوه سره ژوند کوي او په ښوونځي کي حضور لري	د ۱۴-۱۰کالنی ماشومانو مجموع چي والدین ئي ژوندي دي او د والدینو له یوه سره ئي ژوند کوي	MDG 6.4
۹ د ایدز/ د بدن د ایمني نقض ویروس				
د ایدز څخه د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه	HA	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو شمیرچي په سمه توګه د ایدز څخه د مخنیوي په دوو طریقو باندې پوهیږي. پوهیږي چي کوم کس چي روغ معلومیږي کیدای شي ایدز ولري او د ایدز د لیږد په هکله د دوه ناسمو انګیرنو په اړه پوهیږي	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو مجموع	
د ایدز څخه د مخنیوي په هکله هراړخیزه پوهه	HA	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو شمیر چي په سمه توګه د ایدز څخه د مخنیوي په دوو طریقو باندې پوهیږي[۱۲]. پوهیږي چي کوم کس چي روغ معلومیږي کیدای شي ایدز ولري او د ایدز د لیږد په هکله د د وه ناسموانګیرنو په اړه پوهیږي	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمن مجموع چي د ایدز په اړه ئي اوریدلي دي	MDG 6.3
د مورڅخه ماشوم ته د ایدز	HA	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو شمیر چي په سمه توګه د مور څخه ماشوم	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو مجموع چي د ایدز په	

د لیږد په اړه پوهه	ته د ایدز د لیږد په درېو وسیلو پوهیږي	اړه ئې اوریدلي	
د قبلیدني د چلند ډول د هغو کسانوسره چې ایدز لري	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو شمیر چې د هغو کسانو په مقابل کې چې ایدز لري د څلورو پوښتنو په اړه ئې د قبلیدني د چلند ډول بیان کړیدی HA	د ۴۹-۱۵ کالنی میرمنو مجموع چې د ایدز په اړه ئې اوریدلي	

[۱] ځني شاخصونه د پوښتنلیک د څو برخو څخه په استفادې سره جوړ شویدی، په داسې حالتونو کې د پوښتنلیک هغه برخه چې د اړتیا وړ معلوماتو ډیره برخه درلوده ښودل شوي دي
[۲] د زریزي د پرمختیائي موخو شاخصونه د ۲۰۱۰ د سروې مطابق
[۳] د یوه کلنی لاندې ماشومان چې د شرایطو مطابق غذا ترلاسه کوي او د مالګین مایع، منرالونو، ویټامین او درمل په استثنی کومه بله مایع یا غذا نه ترلاسه کوي
[۴] د یوه کلنی لاندې ماشومان چې د مور شیدې او یوه اندازه مایعات، اوبه او د څښاک مایع، د میوې شربت، مالګین مایع، څاڅکي، منرالونه او دوائي ترلاسه کوي خو نور ځیزونه نه ترلاسه کوي په ځانګړي ډول غیرانساني شیدې او مایعات چې غذائي اساس ولري.
[۵]هغه ماشومان چې د مور له شیدو ځني تغذیه کوي: سخته غذا، نیمه سخته دوه ځلي د ۸-۶ میا شتني ماشومانولپاره، درې ځلي د هغه ماشومانو لپاره چې د مورله شیدو ځني تغذیه نه کوي: سخته غذا، نیمه سخته یا نرمه، یا شیدې لرونکي غذا، ۴ ځلي د ۲۳-۶ میاشتني ماشومانو لپاره
[۶] د ۶-۰ میاشتني ماشومان چې په منحصره ډول د مور له شیدو ئې تغذیه کړیده اود ۲۳-۶ میاشتني ماشومان چې د مور له شیدو ئې تغذیه کړي، سخته غذا، نیمه سخته یا نرمه غذا ئې خوړلي دی.
[۷] د۳.۱ تر۳.۶ شاخصونو لپاره د عمراستفاده شوي ګروپ هغه وخت د تطبیق وړ دي چې د واکسیناسیون اساسي مهال ویش د استفادې وړ ګرځیدلي دي (هغه وخت چې د شري واکسین په ۹ میاشتو کې تطبیق شوي دي).
هغه وخت چې د شاخصونو د سنجش لپاره د پوښتنلیک له مختلفو برخو څخه استفاده شوې. د ۴ مې څو شاخصیزه سروې دستورالعمل دی د زیات تفصیل لپاره ولیدل شي
[۸] د ۴مې څو شاخصیزه سروې دستورالعمل دی د زیات تفصیل لپاره ولیدل شي.
[۹] د پوښ څخه استفاده او په ایدز باندې د نه ککړ په یوه وفاداره شریک پوري د جنسي نیږدیوالي محدودول.
[۱۰] د امیندواری، زیږون او شیدې ورکولو په جریان کې لیږد
[۱۱] هغه میرمنې(۱) چې فکر کوي یوې ښځینه ښوونکي ته چې د ایډز ویروس لري باید اجازه ورکړل شي چې په ښوونځي کې خپل تدریس ته ادامه ورکړي (۲) د یوه سابه خرڅونکي څخه چې ایدز لري تازه سابه اخلي(۳) که چیرې دکورنی یوغړي د ایدز درلودونکی دی هغه نه پټوي (۴) غواړي د کورنی د هغه غړي چې د ایدز ناروغ دی څارنه وکړي.

This document was created with Win2PDF available at http://www.daneprairie.com.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.